

NĀGAVARMMA'S

KĀVYĀVALŌKANAM

A STANDARD KANNADA WORK ON POETICS,
OF THE 12TH CENTURY : AND THE SAME AUTHOR'S

KARNĀTAKA BHĀSHĀ - BHŪSHANAM

(REVISED EDITION)

A KANNADA GRAMMAR IN SANSKRIT SŪTRAS,
EXPANDING S'ABDASMṚITI, THE FIRST CHAPTER OF KĀVYĀVALŌKANAM

ನಾಗವರ್ಮ ಕವಿ ವಿರಚಿತ

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನಂ

ಮತ್ತಂ ತತ್ಪ್ರವೃತ್ತಿ

ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣಂ

EDITED BY

R. NARASIMHACHAR

NĀGAVARMMA'S

KĀVYĀVALŌKANAM

A STANDARD KANNADA WORK ON POETICS,
OF THE 12TH CENTURY : AND THE SAME AUTHOR'S

KARṆĀṬAKA BHĀSHĀ - BHŪSHANAM

(REVISED EDITION)

A KANNADA GRAMMAR IN SANSKRIT SUTRAS,
EXPANDING S'ABDASMṚITI, THE FIRST CHAPTER OF KĀVYĀVALŌKANAM

ನಾಗವರ್ಮ ಕವಿ ವಿರಚಿತ

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ

ಮತ್ತಂ ತತ್ಕವಿಕೃತ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣಂ

NĀGAVARMMA'S

KĀVYĀVALŌKANAM

A STANDARD KANNADA WORK ON POETICS,
OF THE 12TH CENTURY : AND THE SAME AUTHOR'S

KARNĀTAKA BHĀSHĀ - BHŪSHANAM

(REVISED EDITION)

A KANNADA GRAMMAR IN SANSKRIT SUTRAS,
EXPANDING S'ABDASMRTI, THE FIRST CHAPTER OF KAVYAVALOKANAM

ನಾಗವರ್ಮ ಕವಿ ವಿರಚಿತ

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನಂ

ಮತ್ತಂ ತತ್ಕವಿಕೃತ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣಂ

EDITED BY
R. NARASIMHACHAR

ASIAN EDUCATIONAL SERVICES
NEW DELHI ★ MADRAS ★ 1996

ASIAN EDUCATIONAL SERVICES

* 31, HAUZ KHAS VILLAGE, NEW DELHI-110016

CABLE: ASIA BOOKS, PH.: 660187, 668594, FAX: 011-6852805

* 5 SRIPURAM FIRST STREET, MADRAS-600014, PH./FAX: 8265040

First Published Bangalore, 1903

AES Reprint New Delhi, 1996

ISBN 81-206 1252-3

Published by J. Jetley

for ASIAN EDUCATIONAL SERVICES

C-2/15 SDA New Delhi-110016

Printed at New Gian Offset Printers

New Delhi-110 035

BIBLIOTHECA CARNATICA

Published under the direction of B. Lewis Rice, C.I.E., M.R.A.S.

NĀGAVARMMA'S

KĀVYĀVALŌKANAM

A standard Kannada work on Poetics, of the 12th century:
and the same Author's

KARNĀṬAKA BHĀSHĀ-BHŪSHANAM

(Revised Edition)

A Kannada Grammar in Sanskrit Sūtras,
expanding *S'abdasmṛiti*, the first chapter of Kāvyaavalōkanam.

ನಾಗವರ್ಮ ಕವಿ ವಿರಚಿತ

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನಂ

ಮತ್ತಂ ತತ್ಕವಿಕೃತ

ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣಂ

Edited by

R. NARASIMHACHAR, M. A.

Assistant to the Director of Archaeological Researches in Mysore.

Bangalore:

MYSORE GOVERNMENT CENTRAL PRESS.

1903

DEDICATED,
BY PERMISSION
TO
HIS HIGHNESS
S'RĪ-KRISHṆA-RĀJA-WODEYAR BAHĀDUR
Maharajah of Mysore.

CONTENTS.

ವಿಷಯ ಸೂಚಿಕೆ .

—:0:—

ಉಪೋದ್ಭೂತ.	English Introduction	ಪುಟ. Page.
		.. 1—54
ಉಪೋದ್ಭೂತದ ಶುದ್ಧಿ ಪತ್ರ.	Errata for the Introduction ..	1

KÂVYÂVALÔKANAM.

ಕಾವ್ಯವಲೋಕನಂ.

I.	ಶಬ್ದಸ್ಮೃತ್ಯಧಿಕರಣಂ.	<i>Kannada Grammar</i>	..	2
	i. ಸಂಜ್ಞಾಪ್ರಕರಣಂ.	Terminology	2
	ii. ಸಂಧಿಪ್ರಕರಣಂ.	Euphonic Combination	6
	iii. ನಾಮಪ್ರಕರಣಂ.	Nouns	14
	iv. ಸಮಾಸಪ್ರಕರಣಂ.	Compounds	33
	v. ತದ್ಧಿತಪ್ರಕರಣಂ.	Derivatives	52
	vi. ಆಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣಂ.	Verbs	61
II.	ಕಾವ್ಯಮಲವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣಂ.	<i>Faults in Composition</i>		70
	i. ಪದಸದಾರ್ಥ ಸಂಧಿದೋಷವಿನ್ಶಯ ಪ್ರಕರಣಂ.	Faults in Words and in the Meaning of Words ..		70
	ii. ವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯಾರ್ಥ ದೋಷಾನುಕೀರ್ತನ ಪ್ರಕರಣಂ.	Faults in Sentences and in the Meaning of Sentences		75
III.	ಗುಣವಿವೇಕಾಧಿಕರಣಂ.	<i>Merits of Composition</i>	..	82
	i. ಮೂರ್ಗವಿಭಾಗವರ್ತನ ಪ್ರಕರಣಂ.	The ten Merits of Words and Sense ..		82
	ii. ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರನಿರ್ಣಯ ಪ್ರಕರಣಂ.	Verbal Ornaments		86
	iii. ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ಪ್ರಕರಣಂ.	Ornaments of Sense		100
IV.	ರೀತಿಕ್ರಮ ರಸ ನಿರೂಪಣಾಧಿಕರಣಂ.	<i>Styles and Flavours</i>		130
	i. ರೀತಿಪ್ರಕರಣಂ.	The three Styles ..		130
	ii. ರಸಪ್ರಕರಣಂ.	The eight Flavours ..		132

V.	ಕವಿಸಮಯಾಧಿಕರಣಂ.	Poetical Conventions	..	142
i.	ಅಸದಾಖ್ಯಾತಿಪ್ರಕರಣಂ.	Description of non-existent things	..	142
ii.	ಸದಕೀರ್ತನಪ್ರಕರಣಂ.	Non-description of existing things	..	146
iii.	ನಿಮನಾರ್ಥಪ್ರಕರಣಂ.	Limitation	..	149
iv.	ಐಕ್ಯಪ್ರಕರಣಂ.	Identity	..	152
	ಶುದ್ಧಿ ಪತ್ರ.	Errata	..	1
	ಪಾಠಾಂತರಗಳು.	Other Readings	..	3
ಪರಿಶಿಷ್ಟ	1.	ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ವೂತ್ಯಕಗಳಾದ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಅಲಂಕಾರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳು.		
Appendix	I.	<i>Sûtras</i> and examples from Sanskrit rhetorical works which Nâgavarṇa has either translated or adapted.	..	9
ಪರಿಶಿಷ್ಟ	2.	ನಾಗವರ್ಮನ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಕವಿರಜವರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳು.		
Appendix	II.	Parallel <i>sûtras</i> and examples from the <i>Kavirâjamârṅga</i> .	..	23
ಪರಿಶಿಷ್ಟ	3.	ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣ ಕಬ್ಬಿಮಣಿದರ್ಪಣಗಳಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳು		
Appendix	III.	Corresponding <i>sûtras</i> from the <i>Karṇâṭaka-Bhâṣa bhûṣhaṇa</i> and the <i>S'abdamaṇidarpaṇa</i> .		25
ಪರಿಶಿಷ್ಟ	4.	ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣ ಕಬ್ಬಿಮಣಿದರ್ಪಣಗಳಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಉದಾ ಹರಣ ಪದ್ಯಗಳು.		
Appendix	IV.	Examples in the <i>Kâvyâvalôkana</i> which are also made use of in the <i>Karṇâṭaka-Bhâshâbhûṣhaṇa</i> and the <i>S'abdamaṇidarpaṇa</i> .	..	31
ಪರಿಶಿಷ್ಟ	5.	ಕನ್ನಡಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಪದ್ಯಗಳು.		
Appendix	V.	Quotations from Kannada poets	..	35

		ಪುಟ. Page.
ಪರಿಶಿಷ್ಟ 6.	ಕೆಲವು ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ವಾಕ್ಯಕೆಗಳಾದ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳು.	
Appendix VI.	Sanskrit originals of some of the examples given in the <i>Kāvyañulókana</i> . ..	39
ಪರಿಶಿಷ್ಟ I ಎ.	ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯೂ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ವಾಕ್ಯಕೆಗಳಾದ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಭಾವುಕನ ಕಾವ್ಯಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳು.	
Appendix I a.	<i>Sūtras</i> and examples from Bhāmaha's <i>Kāvyañlankāra</i> which Nāgavarma has either translated or adapted. ..	49
ಸಾಂಕ್ಷೇಪಿಕಶಬ್ದಗಳ ಪಟ್ಟಿ.	Index ..	1—9

KARNĀTAKA-BHĀSHĀ-BHŪSHANAM.

ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣಂ.

—:0:—

		ಪುಟ. Page.
I.	ಸಂಜ್ಞಾವಿಧಾನಂ. Terminology ..	1
II.	ಸಂಧಿವಿಧಾನಂ. Euphonic Combination ..	8
III.	ವಿಭಕ್ತಿ ವಿಧಾನಂ. Declension ..	15
IV.	ಕಾರಕವಿಧಾನಂ. Uses of the Cases ..	33
V.	ಯುಷ್ಮದಾವಿವಿಧಾನಂ. Forms of Pronouns and other words	40
VI.	ಸಮಾಸವಿಧಾನಂ. Compounds ..	49
VII.	ತದ್ಧಿ ತವಿಧಾನಂ. Derivatives ..	62
VIII.	ಆಖ್ಯಾತವಿಧಾನಂ. Verbs ..	72
IX.	ಅವ್ಯಯವಿಧಾನಂ. Indeclinables..	87
X.	ನಿಪಾತವಿಧಾನಂ. Particles ..	91
ಶುದ್ಧಿಪತ್ರ.	Errata. ..	1

ಪರಿಶಿಷ್ಟ	1. ಸೂತ್ರಗಳ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.		
Appendix	I. Alphabetical list of the <i>Sûtras</i> .	..	1
ಪರಿಶಿಷ್ಟ	2. ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಕಾವ್ಯವಲೋಕನ ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ ಕರ್ಣಾಟಕ ಶಬ್ದಾನುಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳು.		
Appendix	II. Corresponding <i>sûtras</i> from the <i>Kāvya-valôkana</i> , the <i>S'abdamanidarpana</i> and the <i>Karṇāṭaka-S'abdānus'āsana</i> .	..	11
ಸಾಂಕೇತಿಕಶಬ್ದಗಳ ಪಟ್ಟಿ.	Index	..	19

—:0:—

ಉಪೋದ್ಭೂತದ ವಿಶೇಷಶಬ್ದಗಳ ಪಟ್ಟಿ.	Index to Introduction	1—7
------------------------------	-----------------------	-----

=====

INTRODUCTION.

Of the two works that appear in this volume, namely, the *Kāvyaivalôkana* and the *Karṇāṭaka-Bhâshâbhûshana*, the first has never before been published as a whole, though a small portion of it, treating of *Artthâlinkâra* (*Ornaments of Sense*), was published at Mysore in 1882 with a Kannada Commentary by Mr. B. Mallappa. Of the second work there have been two editions published, the earlier one (1880), got up in poor style, by Pandit Pustakam Aṣaṅgarâchârya of Mysore and the later (1884), printed also in the Roman character for the use of European scholars, with an Introduction and translation of the *Sûtras*, by Mr. Rice. As both the above editions of the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshana* appear to be now out of print, it has been thought desirable, in the light of the new manuscripts that have been procured of the work and of its pretty old Kannada Commentary, to issue a new edition with the above Kannada Commentary. Being too small to form a volume by itself, the work has been appropriately included in this volume along with the *Kāvyaivalôkana* by reason of identity of authorship, and especially, of identity, though in part, of the subject-matter, being thus very useful for comparison. Both the works are by the Jaina author Nâgavarma who belongs to the middle of the 12th century. The *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûshana*, which is written in the Sanskrit language, treats more exhaustively of the subject of Kannada grammar than the first chapter of the *Kāvyaivalôkana*, which is devoted to but a brief exposition in Kannada of the same subject. These two are the earliest extant Kannada and Sanskrit works on the grammar of the Kannada language and they have been expanded by the later grammarians *Kûs'irâja* (about the middle of the 13th century) and *Bhaṭṭakalanka* (beginning of the 17th century) in their monumental works, the *S'abdamanidarpana* and the *Karṇâṭaka-S'abdânus'âsana*¹ respectively.

Before proceeding to give an idea of the nature and contents of the works included to this volume, it is very necessary to remove a misconception that has taken a rather firm hold of the minds of

¹ Edited by Mr. B. L. Rice, c. r. r., in 1890.

Kannada scholars with regard to the author of the above works. It is generally believed that Nâgavarma who, in addition to the above works, has also written a Sanskrit-Kannada dictionary called *Vastukôśa*, was also the author of the *Chhandômbudhi*, the earliest Kannada work on prosody, and the *Kâdambari*, a metrical translation into Kannada of the Sanskrit work of the same name. There is, however, strong evidence to prove that there were two poets of this name, separated from each other by an interval of about 150 years, and that it was the earlier Nâgavarma, who flourished at the close of the 10th century, that wrote the *Chhandômbudhi*, and probably the *Kâdambari* also. It is a matter to be deeply regretted that Rev. Kittel, who is one of the pioneers in the field of Kannada language and literature and to whose labours we owe the first publication of the *Chhandômbudhi* as of several other important works, has, in his solicitude for leaving out everything that savoured of superstition and contained any allusion to Hindu mythology, omitted in his edition of the above work, not only the invocatory verses but also several others occurring at the beginning and the close of the work, which contain very valuable information relating to the author and his times. It is not likely that the manuscripts he had before him did not contain any of these verses, since in every one of the many palm-leaf manuscripts of the work that have been procured from different places the following verses do occur :—

arasam Rakkasa-Gangam |
 gurugaḷ negaḷd-Ajitasēna-dēvar dayeyim ||
 poreva nṛipau Annaṇaṇe ma- |
 chcharisuvar ār Nākiy iruḷoḷ ēm puttīdanē ||
 Gaṇḍara-mūkūtiy enisida |
 maṇḍalikara mantri sandhi-vigrahi Rāyam ||
 koṇḍāḍi poredan ene dhare |
 koṇḍāḍade koṇḍu koneyadē Nākiganam ||

“His king being Râkkasa-Ganga, his *guru*, the renowned A itasēna-dēva, his kind patron, Annaṇa,—who rivals him? Was Nâki born in obscurity? When it is said that Râva, of *maṇḍalikas* the *mantri*, minister for peace and war, known by the title of *Gaṇḍara mūkūti* (nose-jewel of champions), has extolled and cherished him, will not the world extol Nâkiga and feel proud of him?”

From this passage it is clear that the author of the *Chhandômbudhi*, who calls himself *Nâki* and *Nâkiga*, which are merely the vernacular equivalents of the Sanskrit word *Nâgavarma*, lived during the reign of Rakkasa-Ganga, that his *guru* was Ajitasêna-dêva and that he was patronised by some minister for peace and war known as Appa and Râya. We learn from inscriptions¹ that Rakkasa-Ganga was the younger brother of Râchamalla who ruled from 974 to 984 A.D., and that he was a governor in Coorg in 977 A.D. and finally succeeded to the throne. Ajitasêna was also the *guru* of king Râchamalla and of his minister and general Châmunḍarâya², who wrote the *Châmunḍarâya-purâṇa* in 978 A.D. He was likewise the *guru* of the poet Ranna³, who was patronised by Châmunḍarâya and wrote the *Ajita-purâṇa* in 993 A.D. Lastly, the minister for peace and war known as Râya, who patronised Nâgavarma, the author of the *Chhandômbudhi*, is none other than the above-mentioned Châmunḍarâya, since we learn from the *Bhujabali-charita* that king Râchamalla having been pleased with the munificence displayed by Châmunḍarâya in setting up the colossal statue of Gômaṭa at Sravana Belgôla, conferred upon him the title Râya. There are also some inscriptions⁴ in which Châmunḍarâya is referred to merely by this title. Thus, the above passage, which is left out in Rev. Kittel's edition, supplies us with the important information that Nâgavarma, the author of the *Chhandômbudhi*, was a contemporary of Rakkasa-Ganga and Châmunḍarâya. He therefore belongs to the close of the 10th century. It will be convenient to call him Nâgavarma I., and his namesake, who wrote the *Kâvyâvalôkana* and other works and who will be shewn to have lived about 150 years later, may be called Nâgavarma II.

At the end of the *Chhandômbudhi* there are some verses⁵ which are written in praise of the author himself. Most of these, again, are not found in Rev. Kittel's edition. In one⁶ of the verses, Nâgavarma I. by a play upon words, names some of the poets that preceded him and

¹ Coorg Inscriptions, No. 4.

² See the *Châmunḍarâya-purâṇa*.

³ See the *Ajita-purâṇa*.

⁴ Sr. Bel. Inscriptions, No. 137.

⁵ One of these, beginning with *Hara-hâsakke*, is quoted in the *S'abdânus'âsana*, p. 63.

⁶ jita-Bânam Hariyant adhaḥkrita-Mayûram Târakârâtiyant
ati-Mâgham s'is'irântyadante Surapa-prôchchanda-kôḍandadant-
e tirôbhûta-Guṇâdhyan abjavanadant âvirbhavad-Daṇḍi Bhâ-
ratadant Atta-Dhananjayaika-vibhavam vâg-gumphaḍ oḷ Nâkigam ||

says that he is superior to them all. The poets named are Bâṇa, Mayūra, Mâgha, Guṇâḍhya, Daṇḍi and Dhananjaya. Of these, Guṇâḍhya belongs to the first or the second century,¹ Daṇḍi to the 6th century, Bâṇa and Mayūra to the 7th century and Mâgha to the close of the 8th century.² Dhananjaya³ must be the Jaina poet who wrote the *Dvisandhâna-kâvya*. He has been identified⁴ with S'rutakîrti who, we learn from the *Pampa-Râmâyana*, wrote a *Râghava-Pâṇḍaviya*, and been assigned to the early part of the 12th century. If this identification be correct, it would be difficult to account for Nâgavarma I, who belongs to the close of the 10th century, mentioning Dhananjaya as one of the poets that preceded him. The only reason, however, for this identification appears to be that the *Dvisandhâna-kâvya* of Dhananjaya is also known by the name of *Râghava-Pâṇḍaviya*.⁵ But it has to be observed that the description of S'rutakîrti's work given in the *Pampa-Râmâyana*, namely, that it is a *gatapratyâgata-kâvya*, i. e., a poem the verses in which when read one way give the history of Râma and when read the other way the history of the Pâṇḍus, does not at all apply to Dhananjaya's *Dvisandhâna-kâvya*. The latter, though giving the history of Râma and the history of the Pâṇḍus by its susceptibility, through a play upon words, to two interpretations, is not a *gatapratyâgata-kâvya*. Again, Dhananjaya who, besides the above *Dvisandhâna-kâvya*, has also written⁶ the Sanskrit dictionary

¹ Bühler's Kâshmir Report, p. 47.

² Mr. Pâthak's paper on the date of the poet Mâgha, in J. Bo. Br. R. A. S. for 1900.

³ There is also a Brahman author by name Dhananjaya who wrote the *Das'arûpa*, in which he says he was a court-poet of king Munja of Dhârâ. He thus belongs to the 10th century and may have been a contemporary of Nâgavarma I.

⁴ *Indian Antiquary*, XI^v, 14.

⁵ Durgasimha, the author of the Kannada *Panchatantra*, who was a contemporary of the Châlukya king Jagadêkamalla (1138-1150), says in the following verse that Dhananjaya acquired great fame by composing the *Râghava-Pâṇḍaviya* :—

anupama-kavi-vrajam jîy- | ene Râghava-Pâṇḍaviyamam pēlu yas'ô- ||
vanitâdhîs'varan âdam | Dhananjayam Vâg-vadhû-priyam kēvalanê ||

There is also an earlier work of this name by Kavirâja, who is supposed to have flourished at about 800 A.D. Macdonell's *Sans. Literature*, p. 831.

⁶ This is clear from the following verse which occurs at the end of the first *parichchêda* of the *Dhananjaya-nighantû* :—

pramâṇam Akalankasya | Pôjyapâdasya lakshyaṇam ||
Dvisandhâna-kavêḥ kâvyam | ratnatrayam apaschimam ||

called Dhananjaya-kôśa or Dhananjaya-nighaṇṭu is praised¹ by Râjaśêkhara, the author of the Bâla-Râmâyana and other works, who quotes Anandavarddhana (about 850 A.D.) and is quoted by Sômadêva in his Yaśastilaka written in 959 A.D. Dhananjaya must therefore have lived before Râjaśêkhara who belongs to about 900 A.D.² Consequently, Dhananjaya mentioned as an earlier poet by Nâgavarma I. is quite different from S'rutak'rti of the 12th century.

At the close of the Kannada *Kâdambari*, the author, Nâgavarma, makes the statement that king Bhôjarâja, admiring the poem, made him a present of horses. It is not unlikely that this Bhôjarâja is identical with king Bhôja of Dhârâ, the celebrated patron of literary men, who ruled from 997 to 1053 A.D.,³ and it is very probable that Nâgavarma I, the author of the *Chhandômbudhi*, is also the author of the Kannada *Kâdambari*.

It may not be out of place here to notice an interesting fact recently brought to light in Professor S'êshagiri S'âstri's Report (No. 1) on the search for Sanskrit and Tamil manuscripts in the Madras Presidency. We learn from the Report⁴ that Guṇasâgara, the Jaina commentator on the *Yâpparungalakkârîgai*, a work on Tamil prosody by Amritasâgara, a Jaina author who lived before the 11th century,⁵ refers in his opening lines, among other works, to *Guṇakâṅkiyam*, which, he says, is a work on Karnâṭaka prosody and has the peculiarity of being addressed to a woman. From the name it is conjectured⁶ that this work was dedicated to Guṇakâṅka Vijayâditya, the Eastern Châlukya king who ruled from 844 to 888. As no trace has as yet been discovered of the work, it is difficult to say anything definitely regarding the above conjecture. It is possible there was a work on Kaunada prosody composed during the reign of the above king. But, as far as we know, the *Chhandômbudhi* is the earliest work

¹The following verse in praise of Dhananjaya is ascribed to Râjasêkhara in the *Sôktimuktâvali* and the *Subhâshitahârâvali* :—

Dvisandhânê ripuṇatâm sa tām chakrê Dhananjayah |
yayâ jâtam phalam tasya satâm chakrê dhanam jayah ||

²Macdonell's *Sans. Literature*, p. 366.

³Dutt's *Ancient History of India*, Vol. II. p. 320. It is, however, stated in *Ind. Ant.* Vol. VI. p. 51 that he ruled from 1004 to 1059 A.D.

⁴Page 34.

⁵Page 50.

⁶Page 84.

on Kannada prosody that has come down to us, and it answers to the description given above of *Guṇakāṅkiyam*, inasmuch as its verses are addressed by the author to his wife. It is well-known that in Tamil there are no separate marks to denote the surds and the sonants, and that the same mark is according to its position in a word either the one or the other. The letter *k* in *Guṇakāṅkiyam* may as well be a sonant in which case the word becomes *Guṇagāṅkiyam* which is capable of bearing the interpretation—dedicated to Guṇa-Gaṅga or Guṇa-Gāṅga. This may have been a title of the Ganga king Rakkasa during whose reign Nāgavarma I. flourished. Though Nāgavarma I. says that his great-grandfather was a resident of the village of Vengipalū in the Vengi country, still, he speaks of himself as a resident of Saiyaḍi,¹ which, we learn from Durgasimha's *Panchatantra*,² was an *agrahāra* in the Kīṣukāḍu province of the Karṇāṭaka country. It is just possible that the name of the Kannada work referred to by Guṇasāgara contains no reference to the Eastern Chālukya king, and the conjecture is hazarded that the work is none other than the *Chhandōmbudhi* itself.

Turn we now to Nāgavarma II, who has written the *Kāvyaśāloka*, the *Karṇāṭaka-Bhāṣabhūṣaṇa* and the *Vastu-kōśa*.

The following are some of the facts which help us in determining the time of Nāgavarma II:—

(1) Under Sūtra 88 of the *Karṇāṭaka-Bhāṣabhūṣaṇa* Nāgavarma quotes the first part of a verse³ from the *Pampa-Rāmāyaṇa*⁴ which belongs to about 1100 A.D. (2) In Sūtra 73 of the same work Nayasēna is referred to by name as an authority on Kannada Grammar. Nayasēna wrote the Kannada work *Dharmāmṛita* in 1112. (3) The Jaina poet Jauna who was a contemporary of the Hoysala king Ballāla II (1172—1219) and of his successor Nārasimha II (1220—1235), who received from the former the title of *Kavi-chakravartī* (emperor of poets) and who composed, besides two inscriptions⁵ dated in 1191 and 1197 respectively, the *Yas'ōdhara-charite* in 1209 and the *Anantanātha-purāṇa*

¹ Saiyaḍiya Nāgavarma, verse 27. Saiyaḍiyātam. verse 151.

² Kāvyaamanjari Series, p. 8.

³ bahu-tāpakke bigurtu Vishṇu paḍedam Matsya-

vatārakke. ⁴ 7—98.

⁵ Chenrāyapaṭṭaṇa 179, and Tarikere 45.

in 1230, says¹ in the latter that that Nâgavarma who was the *Kaṭakôpâdhyâya* of king Jagadêkamalla and who was verily the S'arvavarma of modern times (*idânîntana-S'arvavarma*) was his teacher. S'arvavarma was the celebrated author of the *Kâtantra* which is said to have been written for one of the Sâtavâhana kings of the Dekhan. From verse 428 of the *Kâvyâvalôkana* we learn that Nâgavarma II was known as the modern S'arvavarma (*abhinava-S'arvavarma*). It is therefore clear that the Nâgavarma who was Janna's teacher and the *Kaṭakôpâdhyâya* of king Jagadêkamalla is identical with Nâgavarma II. This Jagadêkamalla must be the Western Châlukya king who ruled from 1138 to 1150.

These facts lead us to the conclusion that Nâgavarma II. flourished about the middle of the 12th century.

There are also other facts besides the interval in time to prove that Nâgavarma, the author of the *Chhandômbudhi*, is quite different from Nâgavarma, the author of the *Kâvyâvalôkana* and other works. (1) The first was the son of Venṇamayya,² while the second, as we learn from his *Vas'u-kôś'a*³ and *Kâvyâvalôkana* (verse 961), was the son of Dâmôdara. (2) The distinctive title of the former was *Kavirâjahamsa* while that of the latter was *Kavitâguṇôdaya*. (3) The expressions *Saiyadîya Nâgavarma* and *Saiyadîyâta* (a native or resident of Saiyadî⁴) occur in connection with the earlier author, whereas no such expression is found in connection with the later in any of his works. (4) The first was not a strict Jaina as is evidenced by his invocatory verses at the beginning, and, according to some manuscripts, by the colophons at the end, of the several chapters in the *Chhandômbudhi*, as also by the invocatory verse in the *Kâdambari*. In these portions he writes as if he were a follower of the *Advaita* school of philosophy. From the *Châmunḍarâya-purâṇa* we learn that Châmunḍarâya had a younger brother named Nâgavarma, and that he acquired the title *Chaladanka-Ganga* for having killed the latter.⁵ It is highly probable that this Nâgavarma is identical with Nâgavarma I, since he describes himself as a great warrior (a characteristic quite becoming in a brother of the general

¹ Jana-nâtham Jagadêkanalli kaṭakôpâdhyâyan & Nâgavar-
man-idânîntana-S'arvavarmanê gaḍam Jannang upâdhyâyan ||

² Nâgavarma's Canarese Prosody, p. 4.

³ Ibid. p. XXXVI.

⁴ See page 6.

⁵ tanna tammanam Nâgavarmanam kenda pagege Chaladanka-Ganganum.

Châmunḍarâya) by comparing himself to Arjuna¹ and by invoking Pâr-
vati, the destroyer of the demon Mahishâsura, to abide in his sword as
the goddess of heroism.² His use of the word *anna* (elder brother) in
speaking of Châmunḍarâya³ might be looked upon as conclusive evidence
of the relationship between the two but for the fact that the word *anna*
also occurs as a title of Châmunḍarâya in some portions⁴ of his Pu-
râna. Fratricide is no doubt a crime, heinous in the highest degree,
and especially so in the eyes of the Jains, whose cardinal doctrine is
ahimsâ; yet it was perhaps deemed pardonable when committed in the
interests of religion to put down heresy. Châmunḍarâya, who was one
of the greatest upholders of the Jaina faith, must have felt the great-
est pain and indignation when he found his own brother an avowed
heretic⁵ and, in a paroxysm of religious frenzy, may have killed⁶ him.
The mention by the heretic Nagavarma I. of Ajitasêna, *guru* to
Râchamalla and Châmunḍarâya, as his *guru*, is perhaps to be account-
ed for by the fact that he was his teacher and the *guru* of the family.
On the other hand, every one of the works of the second Nâgavarma
gives unequivocal evidence of the author having been a staunch Jaina.
Further evidence is supplied by the fact that he has also written a
Jina-Purâna, though the work has not yet been discovered, for the
poet Janna⁷ in his *Anantanâtha-purâna*, includes him among the Kan-
nada poets⁸ who have written Jina-Purânas.

¹ Kuntî-putram poṇarda raṇadol.

Nâgavarmanâ.

³ See page 3.

² Bhagavati kârtu bîra-Siriyakke bhujâsige

⁴ Vs. 21 and 24.

⁵ We have an exactly similar instance in Maṇḍarasa and his brother Nanjunḍa who
lived at the beginning of the 16th century. The former was very orthodox as a Jain
and wrote, among others, several works relating to Jainism and Jaina saints, while the
latter turned a S'aiva, changed his former name into Nanjunḍa and wrote the *Kuṇḍra-
râma-charite*, making a Saiva his hero.

⁶ Dêvachandra, the author of the *Râjâvali-kâthe*, a compendium of Jaina history,
legends and chronology, written in 1838 A.D., says (p. 215 of the MS.), however, that
Nâgavarma was banished the kingdom. This is apparently an attempt to absolve
Châmunḍarâya from the guilt of fratricide.

⁷ See page 6.

⁸ enag anukûlam akke Guṇavarmanâ jâṇ-nuḍi Pampan impu Po-
nnana bage Nâgavarmanâ bahuḷato Rannana kânti Nâzachan-
drana rasabhâvam Aggalâna vakrato Nêmiya dêso Pushpabâ-
ṇana mridu-bandhanâ i kavigaḷ alte Jinêndra-Purâṇa-kartriga "

Lastly, in verse 185 of the *Kāvyaavalôkana*, reference is made to three schools in Kannada as represented by Nâgavarma, Gunavarma and S'ankhavarma respectively, which are said to have been acknowledged by the learned. This verse being apparently a quotation from some earlier work, the Nâgavarma mentioned in it must be the earlier author of that name.

I hope sufficient evidence has been adduced to convince the reader of the existence of two Nâgavarmas in Kannada literature. I may also add that recent research has brought to light a Brâhman poet named Nâgavarmâchârya, who has written a small work called *Chandrachûdâmani-sataka*, a centum of verses in the Mattêbha metre, each ending with the word Chandrachûdâmani, which is a name of S'iva, the subject treated of being *vairâgya* or renunciation of the world. This author seems to have flourished about 1070 A. D. as he says he was the minister for peace and war of Udayâditya, most probably the general of the Châlukya king Bhuvanaikamalla (1069-1076).¹

It will be convenient if all the available information about our author, Nâgavarma II, is put together in one place. He was a strict Jaina, as is clear from the invocatory verse, which is in praise of Jina, in each of his works—the *Kāvyaavalôkana*, the *Vastu-kôśa*² and the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûṣana*—and from the fact that he wrote a Jina-Purâṇa.³ His father was Dâmôdara.⁴ He was the teacher of the Kannada poet Janna and the *Kaṭakôpâdhyâya*⁵ in the kingdom of the Châlukya king Jagadêkamalla⁶ (1138-1150). He was known as *Abhi-*

¹ See Inscription 129, Shikarpur Taluq.
p. XXXVIII.

³ See p. 8

² Nâgavarma's Canarese Prosody,
⁴ See p. 7

⁵ It is not clear what is meant by the term *kaṭakôpâdhyâya*. The word *kaṭaka* may mean a metropolis, an army or camp, or a bracelet of gold. It is not likely that the expression is used in the sense of a teacher in the army or a teacher adorned with bracelets of gold. It apparently means a teacher in the royal capital or metropolis; but this does not give us an idea of the nature of the post. Whatever may be the exact signification of the term, there is no doubt that the office denoted by it was one highly honored and held in great respect, as there appears to have been only one such appointment in the whole kingdom. Similarly, Janna, in his *Anantanâtha-purâṇa*, says of his father Sumanôbâna, who was also a Kannada poet, that he was the *kaṭakôpâdhyâya* in the kingdom of the Hoysala king Nârasimha I (1136-1171); and this statement is borne out by Kêś'irâja, the daughter's son of Sumanôbâna, who describes the latter as *Yâdava-kaṭakâchârya*. Though this expression contains the word *âchârya* in the place of *upâdhyâya*, the meaning conveyed appears to be the same. The *Kaṭakôpâdhyâya* may have answered in some degree to the *Mahâ-mahôpâdhyâya* and the poet-laureate of modern times.

⁶ See p. 7

nava-S'aravarma (*Kāvya-āvalōkana* V. 423) by reason of his approved works on grammar, his astonishing and far-famed eloquence and the foremost place of honor assigned to him in the assemblies of learned men. He had also the titles *Kavitāguṇodaya* and *Kavikarṇapūra*.¹ He describes himself (*Kāvya-āvalōkana* Vs. 497, 960 and 962) as a Jaina Brāhman well read in the arts and sciences, versed in spiritual and worldly lore, free from pride and envy, self-respecting, of wide fame, a friend of the learned, a crest-jewel of good poets, an auspicious hand-mirror to the face of Sarasvati (or the goddess of learning) and an example for others to follow in the *Kali-yuga*. In *Kav.* 779 he compares himself to Brahma² by describing himself as possessed of four faces in each of which Sarasvati delights to reside. He is honorably mentioned by many of the later Kannaḍa poets, among others, by Āchaṇṇa better known by his *nom de plume* Vāṇivallabha, the author of the *Vardhamāna-purāṇa*, who refers to him as the purifier of the earth,³ by Guṇavarma, the author of the *Pushpadanta-purāṇa*, and by Janna, the author of the *Anantanātha-purāṇa* and other works ; as also by subsequent writers on Rhetoric and authors of *nighantus* or metrical dictionaries.

According to *Kav.* 965 his works are *Chhandōvichiti*, *Alankṛiti* and *Abhidhānakōś'a*. Of these, *Alankṛiti* is the *Kāvya-āvalōkana* ; *Abhidhānakōś'a* is the *Vastu-kōś'a* ; and *Chhandōvichiti* must be some work on prosody which has not come down to us. It is probably on account of this statement by our author that he has written a work on prosody that the authorship of the *Chhandōmbudhi* is wrongly attributed to him. To the above list have to be added the works which he wrote after the *Kāvya-āvalōkana*, viz., the *Karṇāṭaka-Bhāshābhūshaṇa* and a Jina-Purāṇa. That he wrote the latter is clear⁴ from Janna naming him along with Guṇavarma, Pampa, Ponna, Ranna, Nāgachandra Aggaḷa, Nēmi, and Pushpabāṇa and saying that all of them were

¹ Nāgavarma's Canarese Prosody, p. XXXVI.

² Malla, the author of the *Manmatharājya*, who flourished about 1600 A.D., calls him a new Brahma (*nūtanā-Brahma*).

³ Ā-jagatpāvana-Nāgavarman.

⁴ The praise bestowed on Nāgavarma by authors of Jina-Purāṇas such as Āchaṇṇa and Guṇavarma is to be taken as further evidence of his having written a Jina-Purāṇa, though it has not come down to us, for, among the Jains, however high his proficiency in secular subjects, an author is not held in much respect unless he has written on some sacred theme.

authors of Jina-Purâṇas.¹ The first four of the above belong to the 10th century and the rest, to the 12th. Of these poets, Guṇavarma wrote a *Harivamśa*² or *Nêminâtha-purâṇa* on Nêminâtha, the 22nd Tirthankara; Pampa, the *Âdi-purâṇa* on Âdinâtha, the first Tirthankara; Ponna, the *S'ânti-purâṇa* on S'ântinâtha, the 16th Tirthankara; Ranna, the *Ajita-purâṇa* on Ajitanâtha, the 2nd Tirthankara; Nâgachandra, better known as Abhinava-Pampa, the *Mallinâtha-purâṇa* on Mallinâtha, the 19th Tirthankara; Aggaḷa, the *Chandraprabha-purâṇa* on Chandraprabha, the 8th Tirthankara; and Nêmi or Nômichandra, the *Nêminâtha-purâṇa*³ on Nêminâtha, the 22nd Tirthankara. We are not in a position to say on which of the Jinas the remaining poets, Pushpabâṇa or Sumanôbâṇa, the father of Janna, and Nâgavarma, our author, have written their *purâṇas*, as their works have not yet been discovered. We have thus only three of the works of our author left to us, namely, the *Kâvyâvalôkana*, the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûṣaṇa*, both included in the present volume, and the *Vastu-kôśa*.

We shall now proceed to examine each of these works.

The *Vastu-kôśa* is a Sanskrit-Kannada *nighanṭu* or dictionary, composed in various metres, giving the meanings of Sanskrit words in Kannada. It is the earliest extant work of its kind in Kannada. The work is divided into three chapters which are named respectively the *Ēkârtha-kāṇḍa*, the *Nânârtha-kāṇḍa* and the *Sâmânya-kāṇḍa*. In its compilation the author says he made use of Vararuchi, Halâyudha, S'âśvata, Amarasimha and other authorities. The opening verse is in praise of Vardhamâna-Jina and the seventh, in praise of Sarasvati. Kāv. 497 occurs as the last verse of the *Sâmânya-kāṇḍa*. At the end of the work the author says—"When it is stated that Nâgavarma, the neck-ornament of poets, has composed it (the *Nighanṭu*) in Kânnaḍa and so clearly that even a dull person may understand it, who would not like it?"⁴

Of later writers who have compiled *nighanṭus*, Abhinava-Mangarâja,⁵ who wrote his *Nighanṭu* in 1398, mentions Nâgavarma and calls

¹ See p. 8

² *S'abdamanidarpana*, p. 144.

³ Called *Ardhanêmi* as the author has left it incomplete.

⁴ Nâgavarma's Canarese Prosody, p. XXXVIII.

⁵ He calls himself Abhinava (new) Mangarâja after an earlier poet, Mangarâja, who was a contemporary of Harihara I (1336-1350) and wrote the *Khagêndramanidarpana*,
^a medical treatise on antidotes to different kinds of poison, especially snake-poison.

his own work *abhinava-Nighaṇṭu* (or the new *Nighaṇṭu*) probably after the *nighaṇṭu* of Nāgavarma; and Dêvôttama, the author of the *Nânârtharatnâkara*, who probably belongs to the 16th century, states that he has made use of Nāgavarma's work.

The *Kāvya-avalôkana* is a standard Kannada work on Poetics. It is the only comprehensive work in the Kannada language, that deals more or less fully with almost every subject relating to poetical composition. The *Sûtras* or rules are in Kannada verse; and they are copiously illustrated by stanzas which are mostly quotations from former or contemporary Kannada poets. The opening verse is in praise of Vardhamâna, and the second, in praise of Sarasvati. The work is divided into five *adhikaraṇas* or chapters, each chapter being again sub-divided into *prakaraṇas* or sections. The following table gives the names of the chapters and the sections into which they are sub-divided :—

I. S'abda-smṛity-adhikaraṇam.

- i. Sandhi-prakaraṇam,
- ii. Nâma-prakaraṇam
- iii. Samâsa-prakaraṇam
- iv. Taddhita-prakaraṇam
- v. Âkhyâta-prakaraṇam

II. Kāvya-mala-vyâvṛitty-adhikaraṇam.

- i. Pada-padârtha-sandhi-dôsha-vinischaya-prakaraṇam
- ii. Vâkya-vâkyârtha-dôshânukîrtana-prakaraṇam

III. Guṇa-vivêkâdhikaraṇam.

- i. Mârga-vibhâga-darśana-prakaraṇam
- ii. S'abdâlankâra-nirṇaya-prakaraṇam
- iii. Arthâlankâra-prakaraṇam.

IV. Rîti-krama-rasa-nirûpaṇâdhikaraṇam.

- i. Rîti-prakaraṇam.
- ii. Rasa-prakaraṇam.

V. Kavi-samayâdhikaraṇam.

- i. Asad-âkhyâti-prakaraṇam.
- ii. Sad-akîrtana-prakaraṇam.
- ii. Niyamârtha-prakaraṇam.
- iv. Aikya-prakaraṇam.

It is not clear why Samjñâ-prakaraṇam with which the first chapter opens is not named in verse 6.

As stated above, the first chapter is devoted to a brief exposition of the grammar of the Kannada language. It may be looked upon as the earliest Kannada work extant on the grammar of the language, though incidentally a few grammatical points are touched upon in the earlier work *Kavirâjamârge*,¹ which was probably² written by the Râshtrakûta king Nripatunga or Amôghavarsha (815—877). The introductory portion of the first chapter deals with grammatical terminology. The subjects treated of in the following five sections are respectively euphonic combination, nouns, compounds, derivatives, and verbs.³

The second chapter treats of faults in composition. The first section deals with faults in words and in the meaning of words, while the second points out faults in sentences and in the meaning of sentences. A list is given of both kinds of faults and each is defined and illustrated by examples.

The third chapter is concerned with the merits or excellences of composition. The first section enumerates and defines the ten merits of words and sense, exemplifying each by quotations from earlier authors. The second deals with Verbal Ornaments (*S'abdâlankâra*) which are classed under four heads, namely, Rhyme (*yamaka*), Alliteration, (*anuprâsa*), Fancy Ornament (*chitra*) and Crooked Speech (*vakrôkti*). Under Alliteration three kinds are named—the melodious (*madhurâ*), the delicate (*lilâ*) and the harsh (*parushâ*). Under Fancy Ornament come among others stanzas so composed that the letters in them, under a particular arrangement, resemble in shape a lotus, a sword, a drum, a wheel or some such thing; stanzas from which certain classes of letters are on purpose excluded; and stanzas which are the same whether read forwards or backwards. The last section treats of Orna-

¹Published in Mr. Rice's *Bibliotheca Carnatica* Series, edited by Mr. K. B. Pâthak, 1898. See I—113, 116 and 118; II—15, 18 and 21.

²In spite of the arguments adduced by Mr. Pâthak on p. 3 of his Introduction, there is room for supposing that S'rîvijaya may have written the work in the name of his royal patron. See the verses and colophons at the end of each of the three chapters and also verses III. 219-223. It may also be noted here that verses 231-235 on p. 79 do not belong to the work. This is shewn not only by their being out of place, the conclusion of the work being clearly indicated on the previous page, but also by verse 233 being a quotation from Nêmachandra's *Lîlâvati* (3-42), a work which belongs to the 12th century.

³Kôs'irâja adopts the same order in his *S'abdamanidarpana*.

ments of Sense (*Arthâlvikâra*) which are divided into four broad classes—Natural Description (*vâstava*), Simile (*upame*), Hyperbole (*atishayi*) and Paronomasia (*slêsha*)—each of them including a large number of ornaments.

The fourth chapter deals with the Styles (*rîti*) and Flavours¹ (*rasa*) in composition. The first section, after defining and illustrating by examples the three Styles—*Vaidarbhi*, *Pâñchâli* and *Gauḍi*—names the Flavours to which each of the Styles is appropriate. The second section is taken up with an explanation and exemplification of the eight Flavours, and an account of their origin, their mutual incongruity and their colors. It also enumerates and in some cases defines Underlying Emotions (*sthâyi-bhâva*), Accessory Emotions (*sañchâri-bhâva*), Involuntary Expressions of emotion (*sâttvika-bhâva*), Excitants (*vibhâva*) and Ensuaunts (*anubhâva*), and concludes with an account of the four Styles in composition (*vrîtis*)—*Bhârati*, *Sâlvati*, *Kuśiki* and *Ārabhati*—and the Flavours appropriate to each.

The fifth chapter is devoted to a consideration of Poetical Conventions (*Kavi-samayī*). The first section deals with those conceits which, though they have no foundation in fact, are still embodied in poetry as if they were true—e. g. the *Chakōra* bird drinking the moonlight, lotuses growing in rivers, swans and other birds haunting all receptacles of water. The second treats of those things which, though they undoubtedly exist, are considered as non-existent for poetical purposes—e. g. the fruit in the *Asōka* tree, the *Jāti* flower in spring, the blooming of lilies during the day. The third speaks of the limitation with regard to time or place which the convention of the poets imposes upon certain things, though no such limitation exists in nature. For example, the *sanlal* tree is described as growing only in the *Malaya* mountain; and the cuckoo is supposed to cry only in spring. The last section refers to the identity assumed by poets between things which are different from each other. For instance, identity is assumed between the hare and the antelope in the description of the moon's spot; and between the fish and the *mikara* in describing the crest of the god of Love.

¹ I have generally adopted the renderings given in the Translation of *Sāhitva-darpana*, begun by Dr. Ballantyne and continued by Mr. Pramadā-Dāsa-Mitra, and in the Translation of the *Bhāshā-bhūṣaṇa* of Jaswant Singh in Hindi (*Ind. Ant.* XXIII) by Dr. Grierson.

After making a few remarks on the use of certain words and expressions, the author concludes the work with an account of the different kinds of composition and their peculiarities and an enumeration of the subjects to be treated of in poems, of the five *santhis* or divisions in the plot of a drama and of the five *santhyogas* or the means of the accomplishment of the principal object in a drama.

The author says of this work (V. 4) that it is a hand-mirror for poets, the source of prosperity to the art of poetry and a treasure-house giving birth to the noble speech-goddess; wishes (V. 964) that it may endure as long as the Mandara mountain, the celestial Ganges, the sun, the moon, the stars, &c., and begs (V. 963) of the learned who are free from jealousy and fault-finding, to correct any mistakes that may have crept into it through hurry or ignorance.

The *Kāvyaavalôkna* is by no means the earliest work on Poetics in the Kannada language. There are two earlier works on the same subject: the *Kavirâjamârگا* which belongs to the early part of the 9th century and the *Udayâdityâlanikâra* which probably belongs to the close of the 11th century. The latter is so named because it was written by the Chôla king Udayâditya,¹ the son of king Sôma. The *Kavirâjamârگا* is in three chapters: the first treats mainly of faults in composition; the second, of Verbal Ornaments; and the third, of the Ornaments of Sense. Udayâditya's work is a very small treatise consisting of only 72 verses, all told. It deals very briefly with the three styles and the ten merits of composition and explains and exemplifies about thirty Ornaments of Sense. Both the above works have laid under contribution the *Kâvyâdarśa* of Daṇḍi, inasmuch as a large number of the verses in both are either translations or adaptations from that work. Mr. Pâthak has already shewn¹ by a few examples that this is the case with the *Kavirâjamârگا*, and a few more examples from the same work will be given later on in another connection. We may here give one or two instances from Udayâditya's work.

The Ornament *lêśa* or *lava* (Concealment) and its illustration.

lava rūpa-vikṛitamam mu-

chchuvudu lavam râja-suteyan ikshisi mey-dô- ||

¹ His time is fixed by his mentioning king Bhôja of Dhâra and by his being quoted by Mallikâraṇa, a contemporary of the Hoysala king Sômêś'vara (1233-1254).

² Introduction to *Kavirâjamârگا*, pp. 18 and 19.

ruva puḷakamaṇ aṇivarg in- ।

tu viṭam vanaḍ atuḷa-ṣita-pavananaṇ endam ॥

Uḍayâdityâḷankâra, 44

lêṣṭ lêsêna niubhinna-vastu-rûpa-nigûhanain ॥

râja-kanyânuraktam mām rômôdbhêḍêna rakshakâḥ ।

avagachchhêyur â jûṇatam ahô ṣitânilam vanam ॥

Kâvyâdarśa, II. 265 and 266.

The Ornament *sûkshma* (or the Subtle) and its illustration.

ingita-lakshmam sûkshmam ।

sangamaṇ-âvâgaḷ endu nôḍuva nallang- ॥

angane mugiyisidaḷ jana- ।

sangadoḷ iruḷ embudaṇke hastâmbujamam ॥

Uḍayâdityâḷankâra, 43

ingitâkâra-lakshyô'rtthah saukshmyât sûkshma iti smṛitah ॥

kadâ naṇ sangamô bhâvityâkîrṇê vaktum akshamam ।

avêkshya kântam abalâ lilâ-padmaṇ nyamilaṇyat ॥

Kâvyâdarsa, II. 260 and 261

Strange as it may appear, Nâgavarma makes no allusion to the earlier work *Kavirâjamârṅga*, nor does he quote a single verse from it. The following verse from the *Kâvyâvalôkana* (V. 521) is supposed to contain an allusion to the *Kavirâjamârṅga* :—

ivu niyatam dakshina-dê- ।

śa-vartti-kavi-râja-mârgadoḷ negaḷgum matt ॥

avaṇa viparyaya-vṛittiye ।

bavarisugum udîchya-mârgadoḷ prachurateyim ॥

The context, however, clearly shews that the expression *kavirâjamârṅga* does not refer to any work of that name; but that it simply means the path of excellent poets. Nor does the verse allude, as is generally supposed, to the two schools in *Kannada*¹ —the northern and the southern. The reference is to the *Gauḍa* or the northern and the *Vaidarbha* or the southern, schools in *Sanskrit*. The above verse has to be taken along with verse 500, which enumerates the ten merits of composition—*s'lēsha* (or compactness) &c., —

¹The *Kavirâjamârṅga*, no doubt, refers to the two schools in *Kannada*, but the distinction that it draws between the two is apparently a distinction without a difference, inasmuch as it is made to consist mostly in the use of one of the recognised duplicate forms of certain words in preference to the other. See pp. 38 and 39.

and its meaning is that these merits occur as a rule in the composition of the chief poets of the south while the reverse is the case with that of the poets of the north. The same idea is expressed in the following verses of the *Kavirâjamârga* :—

sama-madhura-nibiḍa-kânta-su- |
 kumâra-susamâhita-prasannôḍâra- ||
 pramita-grâmyôjasvi- |
 kramadim daśa-bhêdam alli dakshiṇa-mârgam ||
 avara viparyaya-vṛitti- |
 pravibhakta-vikalpam akkum uttara-mârgam || II. 52 and 53.

And both the passages quoted above are merely translations of the following verses from Daṇḍi :—

ślêshaḥ prasâdaḥ samatâ mādhyam sukumaratâ |
 artha-vyaktir udâratvam ôjaḥ-kânti-samâdhayaḥ ||
 iti Vaidarbha-mârgasya prâṇâ daśa-guṇâḥ smṛitâḥ |
 êshâm viparyayaḥ prâyô dṛiśyatô Gauḍa-vartmani ||

Kâvyâdarśa, I. 41 and 42.

Though the *Kâvyâvalôkana* does not allude to the *Kavirâjamârga*, still there occur in the two works many striking coincidences¹ which cannot be due to mere chance. Some of them may be the result of the identity of subject-matter, but there are others which cannot be so accounted for. A few of the latter kind are given below :—

Rule about the use of expletives.

mige dal valam veraṁ mat- |
 te gaḍam gaḷa kennam emb anarthaka-padamam ||
 sogayise vâkyâlaṅkṛiti |
 negaḷv eḍeyoḷ pēḷge pēḷadirk uḷid eḍeyoḷ ||

Kâvyâvalôkana, 485.

inn aute matte baḷi mige |
 mum nile tâm mēṇ veraṁ gaḍam gaḷam âdam ||
 kennam nill end ivan en- |
 dum niṛisalk allad eḍegaḷoḷ kalladirim ||

Kavirâjamârga, II. 12.

Illustration of the ornament *paryâya* (or Periphrasis).

banadoḷage nôḍi posa-vû- |
 vina gonchalan akka ninage tandappem nîn ||

¹ For a complete list, see Appendix II.

init ondu bêgamam ninn |
 iniyana pakkadoḷ ir endu sakhi tolaguvudum ||

Kâvyâvalôkana, 622.

nîm irbarum annegam int |
 î mâlkeyoḷ inisu poḷ . . tu nuḍiyutt irim ân ||
 âmôda-kusuma-samitiyan |
 â maragaḷoḷ âydu koydum illige barpem ||

Kavirâjamârga, III. 132.

Illustration of the ornament *samâhita* (or the Convenience).

kaḍu-gaḷtaleyō priyan ird |
 eḍeg âgiye pôgal endu maneyam poramatt ||
 aḍiy-iḍal aṛiyade maṛuguva |
 maḍadige bage tîre minchu minchidud âgaḷ ||

Kâvyâvalôkana, 653.

tade-taḍedu kântanallige |
 naḍeyal baged enage kâra kâr-iruḷoḷ say- |
 taḍavadikegaḷam toḍedatt |
 eḍe-vaṛiyade poḷeva minchu mugil eḍey-eḍeyoḷ ||

Kavirâjamârga, III. 125.

From these examples it may reasonably be presumed that the above verses in the *Kâvyâvalôkana* were suggested by the corresponding ones in the earlier work. On the other hand, it is also possible that the coincidences are the result of the identity of the source from which both the works have derived their ideas. The latter supposition derives considerable corroboration from the following instances which testify to the fact that both Nâgavarama and Nripa-tunga have translated from Daṇḍi :—

(1) Illustration of *vyartha* (or Contradiction), a fault in composition.

eragisu bhuja-vijayadin aṇa- |
 m urade bigurtt irp arâti-nṛiparam dharmakk ||
 eravatt âg irday nîm |
 peṇar ârum ninage pagevar embarum oḷarê ||

Kâvyâvalôkana, 466.

ari-nṛipa-balamam geld im |
 parâkrama-kramade śauryamam prakaṭisu nîm ||
 nara-mahitâ ninag ên ahi- |
 tarum oḷarê satata-para-hitâchâra-parâ ||

Kavirâjamârga, I, 81.

jahi śatru-balam kṛitsnam jaya viśvambharām imām |
tava naikô'pi vidvêshṭâ sarva-bhûtânukampinah ||

Kâvyâdarśa, III. 132.

(2) Illustration of the ornament *samvṛyôga* (or Equal Pairing).

mṛiga-nayaneyar olavum ba|- |
li-gonḍu taḷṭ adare poḷedu minchuva minchum ||
bagevâgaḷ nillav ad on- |
du galigeyum ghana-nibaddham ene sand irdum ||

Kâvyâvalôkana, 720.

jaladada nelalum parepum |
vilâsamum beḷaguv uḍita-vidyul-lateyum ||
nelasavu chalangaḷ âdam |
vilâsinî-janada nalmeyum sangamamum ||

Kavirâjamârğa, III. 97.

sangatâni mṛigâkshîṇâm taṭid-vilasitâni cha |
kshaṇa-dvayam na tishṭhanti ghanârabdhâny-apî svayam ||

Kâvyâdarśa, II. 332.

The following is the only striking parallelism that has been met with in the *Kâvyâvalôkana* and the *Udayâdityâlaṅkāra* :—

Illustration of the ornament *sahôkti* (or Connected Description).

.. |
.. mugiduvu niś- ||
chala-yôga-nirata-sandhyâñ- |
jaliyum sarasiruha-vanamum oḍan-oḍan âgaḷ ||

Kâvyâvalôkana, 614.

muni-karamum kamalangaḷu- |
m anunayadind oḍane mugiduv â sañjeyoḷ. ||

Udayâdityâlaṅkāra, 61.

Among later writers on Poetics, Īśvara-kavi, the author of the *Kavijihvâbandhana*, mentions our author; and Sâlva, the author of the *Rasaratnâkara*, states that he has made use of Nâgavarma's work. Both the above authors belong to the 16th century.

We shall next proceed to consider the Sanskrit writers on Poetics whom Nâgavarma took as his authorities in writing the *Kâvyâvalôkana*. In verse 961, he supplies us with the important information that in writing his work he followed in the footsteps of Vâmana, Rudraṭa, Bhâmaha and Daṇḍi. In verses 617 and 798, there occur

respectively the expressions *munī-maladīm* and *Bharatāśāstra-kramadīm* which apparently refer to Bharata-muni, the author of the Nāṭya-śāstra. There is evidence to shew that our author has also made use of Udbhata's Alankārasārasaṅgraha and Amarachandra's Kāvya-kalpalatā, though he does not name them among his authorities.

Of the above authors, Bhārata is the oldest, his Nāṭya-śāstra being the earliest work on Poetics in the Sanskrit language. Next to him in point of time comes Bhāmaha, whose priority to Daṇḍi is proved by the latter criticising his views in the first chapter of the Kāvya-darśa.¹ He is one of the greatest authorities on Poetics, his views being quoted by almost all the subsequent writers of note on the subject. His work has not, however, been hitherto discovered, though Sanskrit scholars have made every effort to trace out a copy of it. In fact, Dr. Bühler believed that the work was lost, and other orientalists have also been under the same impression. In these circumstances, it will no doubt be welcome news to students of Sanskrit literature that Professor Rangachāryar M. A. of the Madras Presidency College has had the good fortune to come upon a manuscript of this valuable and long-sought-for work. At my request he was so kind as to lend me the manuscript for a few days, and I take this opportunity to thank him heartily for his kindness and courtesy. The manuscript contains some mistakes and there are also a few gaps here and there. In the opening verse,² the author calls the work Kāvya-lankāra. It is a short treatise consisting of about four hundred verses, mostly in the *Anuṣṭubh* metre, and is divided into six *parichchēdas* or chapters, the subjects treated of being—kinds of composition and their peculiarities, rhetorical ornaments, faults in composition and some points in logic and grammar, a knowledge of which is indispensable for correct composition. The only information that the work gives about the author is that he was the son of Rakrila-Gōmin.³ According to Dr. Bühler he was a Kāshmirian.⁴ The work bears no

¹ *Kavirājamārga*, Introduction, p. 16.

² *praṇamya sārvaṃ Sarvajñaṃ manō-vāk-kāya-karmabhibh* ।
Kāvya-lankāra ity-ēsha yathā-buddhi vidhāsyatē ॥

³ *sujanāvagamāya Bhāmahēna* ।
grathitam Rakrila-Gōmi-sūnunēdam ॥

⁴ *Kashmir Report*, p. 75.

date, but the author probably belongs to the early part of the 6th century. We may here add that Bhāmaha was also the author of a commentary on Vararuchi's Prākṛit sūtras.

Next to Bhāmaha comes Daṇḍi, the author of the Kāvyaadarśa, who flourished at the close of the 6th century.¹ He is particularly interesting to Kannadigas as his name is associated with the antiquity of Kannada literature. From one of the inscriptions² at S'ravaṇa Beḷgoḷa, dated in 1128 A.D., we learn³ that S'rivarddha-dēva, the Jaina author of a voluminous Kannada commentary, named *Chûḍā-maṇi*, on the Tattvārtha-mahā-śāstra, was praised by Daṇḍi. So, S'rivarddha-dēva must have lived at least in the 6th century, and it is only reasonable to suppose, as Mr. Rice has done,³ that a voluminous Kannada work such as his could neither have been produced nor required had there not pre-existed a considerable literature in Kannada, and a wide-spread cultivation of the language. Thus it will be seen that Daṇḍi has indirectly borne witness to the fact that the literature of Kannada is of far greater antiquity than that of any other Indian vernacular, excepting perhaps that of Tamil.

Dr. Peterson, however, has expressed⁴ the opinion that the Daṇḍi who is stated in the inscription referred to above to have praised S'rivarddha-dēva was not the author of the Kāvyaadarśa, but a later Daṇḍi who was the author of the Mallikāmāruta, a play written in rivalry of Bhavabhūti's Mālatīmādhava. But the author of the Mallikāmāruta is nowhere known as Daṇḍi : he calls himself Uddaṇḍa-kavi. It is difficult to imagine how the name Uddaṇḍa can be identified with the name Daṇḍi. The inscription clearly says⁵ that Daṇḍi, and not Uddaṇḍa-kavi, praised S'rivarddha-dēva ; and, as far as our present knowledge goes, there is only one Daṇḍi in Sanskrit literature. We have, therefore, to conclude that the reference in the inscription is to none other than the Daṇḍi of the 6th century.

The next writer is Vāmana, the author of the Kāvyaālankārasūtras. According to tradition in Kashmir, he was a minister of Jayāpīḍa,

¹ Macdonell's *Sanskrit Literature*, p. 434.

² No. 54.

³ Introduction to *S'abdānūsāsana*, p. 19.

⁴ Introduction to *Das'akamācharita*, Part II. pp. 8 and 9.

⁵ ya ēvam upas'lōkitō Daṇḍinā.

the well-known king of Kâshmir, who ruled from 779 to 813. Some scholars are of opinion that he was also the joint author with Jayâditya of the Kâśikâvṛitti.

The next author that claims our attention is Udbhaṭa, the Kâshmirian poet who wrote the Alaṅkārasârasaṅgraha.¹ We learn from Kaṭiṇa's Râjataranginī that Udbhaṭa was king Jayâpīḍa's *sabhâ-pati*. He also wrote a commentary styled Bhāmaha-vivaraṇa on Bhāmaha's work on Poetics the name of which, as we now know, is Kâvyâlaṅkāra. The Alaṅkārasârasaṅgraha of Udbhaṭa, from which Nâgavarma has borrowed, is a short treatise on Poetics, in which the author illustrates the rules by examples taken from his own poem styled Kumârasambhava. The work has a commentary by Indurâja, placed by Dr. Pischel in the middle of the 10th century, who quotes frequently from the author's Bhāmaha-vivaraṇa.

Next comes Rudraṭa, the author of the Kâvyâlaṅkāra. With regard to his time, Dr. Bühler was at first disposed to put him in the second half of the 11th century,² but subsequently thought that he could not be placed later than the 10th century, and might be even earlier.³ In his edition of Rudrabhaṭṭa's S'ṛiṅgâratilaka, Dr. Pischel, identifies Rudrabhaṭṭa with Rudraṭa, the author of the Kâvyâlaṅkāra, and adduces arguments to shew that it is impossible to give Rudraṭa a later date than the middle of the 9th century. According to him, Indurâja, whom he assigns to the first half of the 10th century, quotes from Rudraṭa in his commentary on Udbhaṭa's Alaṅkārasârasaṅgraha. Colonel Jacob⁴ and Professor Macdonell⁵ are also disposed to put Rudraṭa in the 9th century. One more observation may be added to what has been stated above with regard to Rudraṭa's time. Namisâdhu, the S'vêtâmbara Jaina who wrote his commentary on Rudraṭa's Kâvyâlaṅkāra in 1068, states in his opening lines that in writing his work he follows the commentary or commentaries written by older writers.⁶ He also gives us to understand that his commentary is more

¹ Published in J. R. A. S. for 1897, pp. 830-847.

² Kashmir Report, p. 67.

³ Peterson's Introduction to Vallabhadêva's Subhâshitâvalī, p. 105.

⁴ J. R. A. S. for 1897, p. 292.

⁵ Sanskrit Literature, p. 434.

⁶ pūrva-mahāmāti-virachita-vṛitty-anusârêṇa kim api rachayāmi |
saṅkshiptataram Rudraṭa-Kâvyâlaṅkāra-tippaṇakam ||

succinct than the earlier ones. From this it is clear that there were other commentaries on Rudraṭa's work before 1068, and the work itself may have preceded them by a pretty long period of time.

With regard to Dr. Pischel's identification of Rudrabhaṭṭa with Rudraṭa, it may be interesting to note here a remarkable passage occurring in a Kannada inscription¹ dated in *S'aka* 1151. At the time of this inscription, the Raṭṭa king of Saundatti, Lakshmîdêva, the son of Kârtavîrya IV (1202—1220), was ruling Kûṇḍi in the Kuntaḷa country, holding his residence in Vêṇugrâma. His minister and former teacher was the Jain Munichandra, described as the *guru* and the establisher of the Raṭṭa kings, and, curiously enough, as a warrior and the ruler of the Sugandhavartti (Saundatti) 12, situated in the Kûṇḍi 3000, under whose orders the brothers Mallikârjuna and Mâdirâja governed the principality. This Mâdirâja was the composer of the present inscription which records a grant by his father Kêśirâja for the god Mallinâtha, which was set up by the latter in the name of his own father Mallikârjuna. In describing the descent of Mallikârjuna, the inscription states that the progenitor of the family was the great Brâhman poet Rudrabhaṭṭa, of the Atri-gôtra, whose unparalleled poetical powers procured for him from king Kannara the rulership of 18 villages, of which Banihaṭṭi was the chief; that after him the family became known as the *Sâmâsiga* family; and that from him, after many intervening ancestors, was descended Kalidêva, from whom Mallikârjuna was the fifth in descent. The passage referred to above is as follows :—

adarol² nija-nâmâkshara- |
 viḍe sâsira-ponge koṭṭ adam³ biḍip anitu dinam ||
 paḍedam Rudraṭan emb î |
 paḍemâtam Rudrabhaṭṭan urvî-janadim ||

From this we gather the important information that the poet Rudrabhaṭṭa, having mortgaged one letter (*i.e.* *bha*) of his name for one thousand pieces of gold, was, till he redeemed it, known among the people as *Rudraṭa*. This makes it quite plain that Rudrabhaṭṭa and Rudraṭa are identical.

¹ J. Bo. Br. R. A. S. Vol. X. No. XXIX. Ins. VII. p. 260.

² There must be some mistake here: the alliteration requires a *d* for the second letter.

³ *Koṭṭ adam* is too much for the metre; *koṭṭu* by itself makes it all right.

Nor can there be any doubt as to this Rudrabhaṭṭa being the author of the S'ringaratilaka and the Kāvya-lāṅkāra. As regards his time, the inscription tells us that he was a contemporary of king Kannara, who must be either of the two Rāshtrakūṭa kings Kṛishṇa II and Kṛishṇa III. Had Mādirāja, who composed the inscription in 1229 A. D., given us all his ancestors from Rudrabhaṭṭa downwards, we should have been able to find out, with tolerable certainty, which of the above two kings was his progenitor's patron. There is, however, a great probability that the reference is to Kṛishṇa II (884-913), as the inscriptions of the same line of kings (Raṭṭa kings of Saundatti), which precede the one in question, refer to grants made by that king. This period agrees with that assigned to Rudrabhaṭṭa¹ on other evidence by Dr. Pischel. Further, in his commentary on verses 12 to 14 of the Kāvya-lāṅkāra, Namisādhu gives the following verse which contains some information about Rudraṭa :—

S'atānandāparākhyēna Bhaṭṭa-Vāmuka-sūnunā ।

sādhitam Rudraṭēnēdam Sāmājā dhīmatām hitam ॥

The word *Sāmājā* occurring in the above verse is said to mean a reciter of the Sāma-Vēda.² The explanation appears to me to be rather far-fetched. Whatever the expression may mean, there can be no doubt that it is the same as *Sāmāsiga* which occurs in connection with Rudrabhaṭṭa in the inscription referred to above.

I may add here that the Kannada poet Sālva, who belongs to the 16th century, states in his *Rasaratnākara* that he has made use of the Rasakalike of Rudrabhaṭṭa.³ So, this has to be added to the already known works of Rudrabhaṭṭa or Rudraṭa.

The only remaining Sanskrit writer on Poetics whom Nāgavarma has most probably followed in writing his work is Amarachandra, the Jaina author of the Kāvya-kalpalatā. His period is not definitely known.

¹The Kannada poet Rudrabhaṭṭa, who wrote the *Jagannāthavijaya*, an adaptation of the fifth *aṁśa* of the Sanskrit Vishṇu-purāṇa, was a contemporary of the Hoysala king Ballāla II. (1172-1219).

²Sāmājā Sāma gīti-vis'ēsham ajati prāpnōtīti Sāmāk-tēna
Sāmājā—Sāma-Vēda-pāṭhakēnēty-arthaḥ.

³There is not the least doubt that the writer referred to is the author of the S'ringāra-tilaka.

We shall now proceed to examine how far Nâgavarma is indebted to each of the Sanskrit writers on Poetics mentioned above.

For the section on Flavours (*rasa*) in chapter four of his work, Nâgavarma has undoubtedly used the Nâṭya-śâstra of Bharata-muni. The following examples out of many that occur in the work will make this clear :—

Source of Favour (or rasa).

bhâvam vibhâvam esev anu- |
bhâvam sanchâribhâvam end int ivarind ||
âvishkṛitam akkum rasa- |
m âvudum end aṛige Bharata-śâstra-kramadiṃ ||

Kâvyâvalôkana, 798.

tatra vibhâvânubhâva-vyabhichâri-samyôgâd rasa-nishpattiḥ

Nâṭya-śâstra, prose passage after VI. 32.

Definition of hâsyâ-rasa or the Comic Flavour.

vikṛitânga-vêsha-bhâshâ- |
prakâra-kṛita-hâsa-hêtukam hâsyam ||

Kâvyâvalôkana, 809.

vikṛitâchârair vâkyair aṅga-vikârais cha vikṛita-vêshais cha |
hâsayati janam yasmât tasmât jûêyô rasô hâsyah ||

Nâṭya-śâstra, VI. 50.

Definition of the Kais'ikî style.

nagarâdi-varṇanam nṛi- |
tya-gîta-vâdya-prayôgam abalâ-vishayô- ||
pagama-vyavahṛitivy emb ivu |
negaḷgum mṛidu-madhura-rachaneyim Kaisikiyoḷ ||

Kâvyâvalôkana, 840.

yâ ślakshṇa-nêpathya-viśêsha-chitrâ |
strî-pumsa-yuktâ bahu-nṛitya-gîtâ ||
kâmôpabhôga-prabhavôpachârâ |
tâm Kaisikîṃ vṛittim udâharanti ||

Nâṭya-śâstra, XX. 47.

The next Sanskrit writer is the celebrated Bhâmaha whom our author names as one of the authorities he has followed. Before I received the manuscript of Bhâmaha's Kâvyâlankâra from Professor M. Rangacharyar, M. A., I had been able to discover in Nâgavarma's

work only two verses (712 and 777) which are translations from Bhāmaha. That their originals were in Bhāmaha's work, I learnt from the first of them being quoted as a verse of Bhāmaha's in Vallabha-dêva's Subhâshitâvali (verse 1644) and the second being similarly quoted in Indurâj's commentary on Udbhata's Alaṅkārasârasaṅgraha.¹ So, I gave only the above two verses with their originals from Bhāmaha in Appendix I., though I had a strong suspicion that Nâgavarma's indebtedness to Bhāmaha must be much more than this. On the receipt of the manuscript of Bhāmaha's work, however, I was able to make up a pretty long list of Bhāmaha's sūtras and examples which Nâgavarma has either translated or adapted. This list is given as Appendix Ia. A glance at this list will shew clearly that our author has derived from Bhāmaha a few of his ideas relating to poetry, faults in composition, the Gaudî and the Vaidarbhi styles, and several Ornaments of Sense. A few examples² are given below :—

Learning without poetical powers is of little value.

madam illad ibham madhuv ill- |
ada kusumam chandran illad irul âl-ârp ill- ||
ada nṛipati kavitey illada |
vidagdhatâ-guṇam ad eṁ mananḡolisugumô ||

Kâvyâvalôkana, 426.

vinayêna vinâ kâ S'riḥ kâ nisâ śaśinâ vinâ |
rahitâ sat-kavitvêna kîdṛiṣi vâg-vidagdhatâ ||

Bhāmaha's Kâvyâlaṅkāra, I. 4.

There is no distinction between the Gauda and the Vaidarbha styles.

Vaidarbha-Gauda-mârga-vi- |
bhêdam bagevoḍe gatânugatikam id end old ||
âdaripar kelabar sam- |
vâdadol eradum samartham appudarindam ||

Kâvyâvalôkana, 522.

Gaudiyam idam êtat tu Vaidarbham iti kim prithak |
gatânugatika-nyâyân nânâkhyêyam amêdhasâm ||

Bhāmaha's Kâvyâlaṅkāra, I. 32.

Illustration of hîṇôḡyamâ (or comparison with an inferior).

eraleya piṇḍugaḷam dese- |
vari-varivinam aḷare tagulva nâyante raṇâ- ||

¹ J. R. A. S. for 1897, p. 285.

² For a complete list, see Appendix Ia.

jiradoḷ idīrchida balavad- |
virôdhi-sainikaman â nṛipam beṅkoḍam ||

Kâvyâvalôkana, 681.

kvachid agrê prasaratâ kvachid âpatya nighnatâ |
śunêva sâraṅga-kulam tvayâ bhinnam dvishâm balam ||

Bhāmaha's Kâvyâlaṅkāra, II. 54.

Illustration of the ornament *vibhâvanâ* (or Peculiar Causation).

a-kupita-kalushi jalam a-pâ- |
naka-pramattam śikhaṇḍi-santānam a-hê- ||
tuka-surabhi nīpa-vipinam |
sakaḷa-mahī-taḷadoḷ âdud and or-modaloloḷ ||

Kâvyâvalôkana, 738.

a-pīta-mattâh śikhinô diśô'nutkanṭhitâkulâh |
nīpô'vilipta-surabhir a-bhṛisṭa-kalusham jalam ||

Bhāmaha's Kâvyâlaṅkāra, II. 78.

Nâgavarma has largely used Daṇḍi's Kâvyâdarśa for those sections in his work that treat of faults in sentences, merits of composition, Verbal Ornaments including Enigmas (*prahêlike*), and Ornaments of Sense, and for the concluding portion of the work which enumerates and defines different kinds of composition. He has adopted the title of the first chapter of Daṇḍi's work, namely, Mârga-vibhâga, for the first section, which treats of the same subject, of his third chapter. Of the varieties of 'Enigma (*prahêlike*), Nâgavarma mentions seven¹ (v. 594) while Daṇḍi gives sixteen (III. 98-106), the *nusuḷ* and the *ornuḍi* of the former corresponding respectively to the *vañchitâ* and the *samânas'abḍâ* of the latter. That our author does not follow Daṇḍi implicitly in all cases is evident from the fact that his definitions of some of the ornaments are different from those of the latter. For instance, his definition of the ornament *lēsa* (v. 639) does not agree with what Daṇḍi considers as the right definition (II 265), but with the alternative one given by the latter (II. 268). The following examples² will suffice to shew Nâgavarma's indebtedness to Daṇḍi:—

¹ Four of these are found in the *Kvirâjamârga* also. II. 112.

² For a complete list, see Appendix I. pp. 9-13

Definition of *sama* (or evenness), a merit of composition.

samam embuḍu bandhadoḷ a-vi- |
 shamam mṛidu-sphuṭa-vimiśra-vinyâsa-pada- ||
 kramadiṁ mûru teṇam ban- |
 dhamuṁ yathâarthânuvṛittiyiṁ vartisugum ||

Kâvyâvalôkana, 501.

samam bandhêshv a-vishamanî tē mṛidu-sphuṭa-madhyamâḥ |
 bandhâ mṛidu-sphuṭonîniśra-varṇa-vinyâsa-yônayaḥ ||

Kâvyâdarśa, I. 47.

Definitions of the ornaments *prêyah* (or the Lovely) and *ûrjasvi* (or the Impetuous).

prêyam priyatara-vachanâ- |
 khyêyam ahaṅkâra-garimam ûrjasvi ||

Kâvyâvalôkana, 772.

prêyah priyatarâkhyânam
 ûrjasvi rūdhâhaṅkâram

Kâvyâdarśa, II. 275.

Illustration of *vyartha* (or Contradiction), a fault in composition.

para-dâra-gamanam âryâ- |
 charitaṅg enag entu yuktam akkuṁ tat-sun- ||
 dara-ruchira-madhura-vṛittâ- |
 dhara-pânam tân ad entu pêḷ kûḍugumê ||

Kâvyâvalôkana, 467.

para-dârâbhilâshô mē katham âryasya yujyatē |
 pibâmi taralam tasyâḥ kadâ nu daśana-chchhadam ||

Kâvyâdarśa, III. 134.

Illustration of *âgama-virôdha* (or Opposition to Scripture), a fault in composition.

upanayanaṅ-geyyadeyum |
 sva-pûrva-vâsaneya baladin int itam Vê- ||
 da-purâṇa-vêdiyâdam |
 vyapêkshe-geygume viśuddha-maṇi samskr̥itiyam ||

Kâvyâvalôkana, 478.

asâv anupanito'pi Vêdân adhijagê gurôḷi |
 svabhâva-śuddhah sphaṭkô na samskâram apêkshatê ||

Kâvyâdarśa, III. 178.

Our author has borrowed from Vâmana not only a few ideas with regard to faults and merits of composition, style and the use of certain words and expressions, but also most of the titles of his chapters and sections. Vâmana's work is divided into 5 *adhikaraṇas*; the same is the case with that of Nâgavarma. The former subdivides his chapters into *adhyâyas*; the latter has done the same with regard to his first chapter. The word *S'abda-smṛiti* used in the sense of grammar by the former¹ is made the title of the first chapter by the latter. The names of the second chapter and its subdivisions in the first work, viz., *Dôsha-darśanam*, *Pada-padârtha-dôsha-vibhâgaḥ* and *Vâkya-vâkyârtha-dôsha-vibhâgaḥ*, are almost identical with *Kâvyamala-vyâvṛitti*, *Pada-padârtha-sandhi-dôsha-viniśchaya-prakaraṇam* and *Vâkya-vâkyârtha-dôshanukîrtana-prakaraṇam*, which are the titles of the corresponding portions of the second work. The third chapter in the former work is styled *Guṇa-vivêchanam* while that in the latter is called *Guṇa-vivêkam*, though it includes rhetorical ornaments treated of in the fourth chapter, called *Âlaṅkârikam*, of Vâmana. Lastly, Vâmana calls the first *adhyâya* of his fifth chapter *Kâvyasamaya*, while Nâgavarma styles the whole of his fifth chapter *Kavisamaya*. A few instances² are given below to shew that Nâgavarma has used Vâmana's work :—

When Pleonasm allowable.

kari-kaḷabham ene śiraś-śê- |
 kharam ene nava-pushpa-mâley ene mauktika-bhâ- ||
 sura-hâra-yashtiy ene pau- |
 naruktyam âgaḍu viśêsha-sambhâvaneyoḥ ||

Kâvyâvalôkana, 462.

na viśêshas chêt.

karnâvatamsa-śravaṇa-kunḍala-śiraś-sêkharêshu karnâdi-nirdêśah sannidhêḥ.

muktâhâra-śabdê muktâ-śabdah suddhêḥ.
 pushpamâlâ-śabdê pushpa-padam utkarshasya.
 karikalabha-śabdê kari-śabdas tâdrûpyasya.

Kâvyâlaṅkârasûtras, II. ii. 12, 14, 15, 16 and 17.

¹ S'abda-smṛitêḥ s'abda-s'uddhiḥ. I. iii. 4.

² For a complete list, see Appendix I. pp. 18 and 19.

Definition of Merits of Composition.

niratisāya-kāvya-śôbhā- ।

karaṅgaḥ āgirpa dharmam avu guṇamakkum ॥

Kāvyaavalôkana, 499.

kāvya-śôbhāyāḥ kartârô dharmâ guṇāḥ.

Kāvyaalankârasûtras, III i. 1.

Definition and subdivisions of *rîti* (or Style),

pada-rachanâtisāyam i- ।

ti dal aduvum niyata-varṇa-gumphana-guṇad ond ॥

odavim mû-deṇan akkum ।

Vidarbha-Pāñchâla-Gauḍa-vishaya-nibaddham ॥

Kāvyaavalôkana, 781.

viśiṣṭâ pada-rachanâ ritiḥ.

viśêshô guṇâtmâ.

sâ tridhâ—Vāidaibhî Gauḍiyâ Pāñchâlî cha.

Kāvyaalankârasûtras, I. ii. 7, 8 and 9.

Use of the genetive and the elliptical compound.

sambandhada sambandhado- ।

ḷam bahuḷam shashṭhiy akkum ondire negaḷgum ॥

bimbâdharâdi-śabdham o- ।

ḍambattṭ ire madhya-pada vilôpi-samâsam ॥

Kāvyaavalôkana, 941.

sambandha-sambandhê'pi shashṭhî kvachit.

bimbâdhara iti vṛittau madhyama-pada-lôpinyâm.

Kāvyaalankârasûtras, V. i. 12 and V. ii. 15.

Our author does not seem to have largely used Udbhaṭa's Alankârasârasaṅgraha for his work, but at any rate it is certain that he has derived from that work his ideas about certain Ornaments of Sense and, especially, about the three kinds of *anuprâsa* (or alliteration). The latter are named *madhurâ* (or the melodious), *parushâ* (or the harsh) and *lalitâ* (or the delicate). Udbhaṭa calls the first and the third *upanâgarikâ* and *grâmyâ* respectively; and these occur as alternative names in the *Kāvyaavalôkana* also. Mammaṭa, the author of the *Kāvyaaprakâśa*, who flourished about 1100 A.D.,¹ also calls the first *upanâgarikâ*, but his name for the third is *lômalâ*

though the alternative name *grāmyā* is also given.¹ He also tells us that according to Vāmana and others these three kinds of alliteration are the same as the three kinds of style known as *Vaidarbhī*, *Gaudī* and *Pāñchālī*.² The reason why *lalitā* is called *grāmyā* is that owing to absence of elegance (*kānti*) it resembles a rustic woman.³ Rudraṭa mentions five kinds of alliteration,⁴ adding the two more kinds, *prauḍhā* and *bhadrā*, to the three given above. A few examples⁵ are given below to shew that Nāgavarma is indebted to Udbhata :—

Definition of *madhurā* or *upanāgarikā* (the melodious alliteration).

tam-tamma vargaḍ antyado- ।

। ant ā vargaṅgaḥ amaḷgaḥ āgire mēṇ a- ॥

tyantaṁ sarūpa-samyô- ।

gāntaraṁ amard odave madhurey embud ad akkuṁ ॥

Kāvyāvalôkana, 562.

sarūpa-samyôga-yutām mûrdhni vargāntya-yôgibhiḥ ।

sparsair yutām cha manyanta-upanāgarikām budhâḥ ॥

Alaṅkārasārasaṅgraha, I. 9.

Illustration of the use of expletives.

pagal oppadu éaṣi niṣeyoḷ ।

sogayisaḍ aravindam adaṛin ant eraḍuman en- ॥

tu gaḍa saman emben ā śīṣu- ।

mṛiga-nayaneya pagalum iruḷum oppuva mogamaṁ ॥

Kāvyāvalôkana, 491.

padmam cha niśi niś-śrikam divâ chandram cha nishprabham ।

sphurach-chhâyēna satatam mukhēnâdhaḥ-prakurvatîṁ ॥

Alaṅkārasārasaṅgraha, II. 15.

¹ mādhyā-vyāñjakair varṇair upanāgarikēśhyatē ।

ôjaḥ-prakāś'akais tais tu parushâ kômalâparaiḥ ॥

tām ēva kē chit grāmyēti vadanti.

Kāvyaprakāś'a, Ullāsa IX.

² ētās tistrô vṛittayô Vāmanādīnām matē Vaidarbhī-Gaudī-Pāñchālī ākhyā rīṭayô matā uchyantē. Ibid.

³ atis'ayita-kānti-rāhityēna grāmya-strī-sāmyāt grāmyēti vadanti.

Kāvyapradīpa, p. 341.

⁴ madhurā prauḍhā parushâ lalitā bhadreṭi vṛittayaḥ pañcha. Kāvyālaṅkāra, II. 19.

⁵ For a complete list, see Appendix I. pp. 19 and 20.

Now we come to Rudraṭa to whom our author is most indebted. For his second and third chapters and a portion of the fourth, which together make up nearly a half of the book, Nāgavarma has largely drawn upon the Kāvya-lāṅkāra of Rudraṭa. Not only are his divisions and subdivisions of Verbal Ornaments and the Ornaments of Sense almost identical with those of Rudraṭa but also most of his definitions and illustrations. Here and there we no doubt meet with a slight difference of opinion with regard to the classification and nomenclature of certain ornaments, and with regard to some other unimportant particulars, but on the whole there is abundant evidence to prove that our author has closely and faithfully followed in the foot-steps of Rudraṭa. For a detailed examination of Rudraṭa's rules and illustrative examples which Nāgavarma has either translated or adapted, the reader is referred to Appendix I.¹ Here, however, a few examples must suffice.

The means of ascertaining the correct meaning of a word.

prakaraṇadim śabdāntara- ।

da kûṭadind abhinayaṅgaḷind ishtārtha- ॥

prakaṭanam akkum anēka- ।

prakāram artham padakke sambhavisuvoḍam ॥

Kāvya-avalôkana, 431.

śabdânām atra sadânêkārthânām prayujyamânânām ।

nischîyatê hi sô'rthaḥ prakaraṇa-śabdāntarâbhinayaḥ ॥

Kāvya-lāṅkāra, VI. 9.

Definition of the ornament *avayava* (or the Limb).

avayava-mukhadim samudâ- ।

ya-viśêṣhaṇam anya-vastu-gamakam ad âdand ॥

avayavam

Kāvya-avalôkana, 759.

yatrâvayava-mukha-sthita-samudâya-viśêṣhaṇam pradhânârtham ।

pushyan gamyêtânyah sô'yam syâd avayava-ślêshaḥ ॥

Kāvya-lāṅkāra, X. 18.

s'ânta (or the Quietistic Flavour).

samanisi samyag-jñānam ।

tamamam râgamuman aledu tolagise manadim ॥

Kāvya-avalôkana, 828.

samyag-jñānam vishayê tamasô rāgasya chāpagamāt |

Kāvyālaṅkāra, XV. 15

Illustration of *abhinaya* (or gesture).

iniviriyav appa molelava- |

‡ iniviriyav enippa kaṇḍalāke manaṅgetṭ ||

initu devasaṅgaḷam tann |

iniyanan agaldim baḷikkam int-int ādal ||

Kāvyāvalôkana, 434.

sâ sundara tava virahê sutanur iyanmâtra-lôchanâ sapadi |

êtâvatîm avasthâm yâtâ divasair iyanmâtraih¹ |

Kāvyālaṅkāra, VI. 10.

Illustration of the ornament *nimîḷanam* (or the Loss).

madirâ-mada-bhara-pâtala- |

vadaneya manadoḷ podalḍa kôpam tân ant ||

adu lakshisâlke band ir- |

dud illa kṛita-dôshan âgiyum kâmukanim ||

Kāvyāvalôkana, 663.

madirâ-mada-bhara-pâtala-kapôla-tala-lôchanêshu vadanêshu |

kôpô manasvininâm na lakshyatê kâmbhiḥ prabhavan ||

Kāvyālaṅkāra, VII. 108.

Illustration of the ornament *drishṭānta* (or Exemplification).

bhavadâlôkanadind â- |

yt avalge piridum manô-vikâsam ad îgal ||

kuvalaya-bandhuvîn âlô- |

kave mâḍuvud alte kumuda-vana-vikasanamam ||

Kāvyāvalôkana, 705.

tvayi drishṭa-êva tasyâ nirvâti manô manôbhava-jvalitam ||

âlôkê hi sitâṁsôr vikasati kumudam kumudvatyâḥ ||

Kāvyālaṅkāra, VIII. 95.

It is worthy of note that none of the Sanskrit works on Poetics that we have been considering deals with *kavi-samaya* (or Poetical Conventions) which forms the main subject of the fifth chapter of Nāgavarma's *Kāvyāvalôkana*. It is no doubt true that the first

¹ Compare this verse with the following which is quoted on p. 40 of Hêmachandra's *Kāvyānus'āsana* and on p. 54 of the *Kāvyapradîpa* :—

eddahamettatthaṇiyâ eddahamettêhi acchhivattêhim |

êâvattham pattâ ettiyamettêhi diâêhim ||

[êtâvanmâtra-stanikâ êtâvanmâtrâbhyâm akshi-patrâbhyâm |
[êtâvadavasthâm prâptâ êtâvanmâtrair divasaih ||]

adhyāya of the fifth chapter of Vāmana's work is styled *kāvya-samaya*, but the subject treated of is the use of certain words and expressions and not Poetical Conventions. Nor does the Kannada work *Kavirāja-mārga* touch upon the subject. To which authority, then, is our author indebted for this portion of his work ? As far as I know, only three Sanskrit writers on Poetics have dealt with the subject at any length : Amarachandra, the author of the *Kāvya-kalpalatā*¹; Hēmachandra, the author of the *Kāvya-anuśāsana*²; and Vāgbhaṭa, the author of another *Kāvya-anuśāsana*.² Of these three authors, who are all Jains, Hēmachandra was the celebrated teacher of king Kumārapāla of Aṇahillapura, who died in 1172 ; and Vāgbhaṭa probably flourished in the 13th century as he mentions his namesake, the author of the *Vāgbhaṭa-lāṅkāra*, who is said to have lived during the reign of king Jayasimha (1093-1154) of Aṇahillapura.³ Amarachandra appears to have been an early authority on Poetics, though his time is not definitely known. He probably belongs to the 10th century. The portion of his work which treats of Poetical Conventions is copied *verbatim* by Kēśavamisra in his *Alaṅkāraśēkhara*⁴, which he says he wrote at the instance of king Māṇikyachandra. Our author, who is anterior⁵ to Hēmachandra and Vāgbhaṭa, has most probably taken Amarachandra as his authority for the subject of Poetical Conventions. That he has followed him is evident from the few examples⁶ given below :—

Fame and laughter described as white in colour, sin and infamy as black, and anger and love as red.

hasita-yaśaḥ-prabhṛitīyoḥ ul- ।
 lasitaṃ sita-bhāvam a-yaśadoḥ pāpadoḥ ant ॥
 asita-ruchi kōpa-rāga- ।
 prasaradoḥ à rakta-varṇam abhivarnīṣugum ॥

Kāvya-avalōkana, 861.

¹Published in Benares.

²Published in the Kāvya-mālā Series.

³J. R. A. S. for 1897, p. 308.

⁴Kāvya-mālā Series, p. 55.

⁵This is the reason why Nāgavarma does not mention Hēmachandra in his *Vastu-kōśa*.

⁶For a complete list, see Appendix I. pp. 20 and 21.

śuklatvaṃ kīrti-hāsāḍau kārshṇyaṃ dushkīrtiyaghādīṣhu |
pratāpē raktatōṣṇatvē raktatvaṃ krōdha-rāgayōḥ ||

Kāvyaikalpalatā (Benares Edition), page 30.

Flowers described as white, gems as red and clouds as black.

a-viśēshadin udgamadoḥ |
dhavalate māṇikya-nikaradoḥ śōṇate mē- ||
gha-vitānadoḥ vinīlate |
vivikta-varṇa-vyarastheyind ondirkum ||

Kāvyaavalōkana, 894.

sāmānya-grahanē vāri-muchāṃ kṛishṇatvaṃ ēva hi |
raktatvaṃ ēva ratnānāṃ pushpānāṃ śauklyam ēva cha ||
Kāvyaikalpalatā (Benares Edition), p. 30.

Though Nāgavarma is indebted more or less to each of the Sanskrit writers mentioned above, it will be a mistake to suppose that the *Kāvyaavalōkana* is a mere compilation. A large portion of the work bears the impress of the author's originality, while the arrangement and the mode of treatment of the subjects are all his own.

As has been stated above, the *Kāvyaavalōkana* forms a comprehensive hand-book of rules for poetical composition. In giving a short *resumé* of Kannada grammar in his work, our author appears to have followed Bhāmaha and Vāmana, both of whom devote the last chapters of their works to a discussion of grammatical points. Among other things, a knowledge of grammar, prosody and vocabularies was considered as an indispensable equipment for a poet.¹ Accordingly, our author, who has written the *Vastu-kōśa* and, according to his own statement (v. 965), a *Chhandōvichiti* also, has thought it fit to enunciate the rules of Kannada grammar in the introductory chapter of his work, as apparently there was at the time no separate standard treatise on Kannada grammar written in the Kannada language. His other work on Kannada grammar, the *Karṇāṭaka-Bhāṣābhūṣaṇa*, which is in Sanskrit and which contains more details than the *S'abdasamṛiti*, is a later production. It may be observed that none of the subsequent Kannada works on Poetics

¹ lōkō vidyā prakīrṇam cha kāvyāṅgāni—

s'abdasamṛity-abhidhānakōś'a-chchhandōvichiti-kalā-kāmas'āstra-daṇḍanīti-pūrvā vidyā.
Vāmana's Kāvyaalankārasūtras, I. iii. 1 and 3.

deals with grammar, which is doubtless due to the existence at the time of separate works on the subject. Kêśirâja, the author of the *S'abdamanidarpana*, who came about a century after our author, has made very good use of the *S'abdasmṛiti* in writing his work. He has closely followed Nâgavarma in the treatment of the subject,¹ though in certain points he has gone beyond him, and has largely availed himself of the quotations occurring in the *Kâvyâvalôkana* for illustrating his rules. An idea may be formed of the amount of trouble that Kêśirâja must have been spared when it is said that nearly 130 stanzas² which are given as examples of certain rules in the earlier work are transferred wholly or in part to illustrate the very same rules in the later work. It may be added here that Kêśirâja has also quoted two *sûtras* from the *Kâvyâvalôkana* (vs. 336 and 519)³ and one verse from the *Vastu-kôśa*.⁴

Our author's treatment of the faults and merits of composition is pretty exhaustive. His account of Rhetorical Ornaments is fuller than that given either in the *Kavirâjamârga* or in any subsequent Kannada work on the subject. He gives about 25 varieties of *chitra* (or Fancy Ornament), though it is to be regretted that owing to mistakes that have crept into them several of the illustrative examples do not satisfy the necessary conditions. He is unique in devoting a separate chapter to the subject of Poetical Conventions. The information contained in his work about *rasa* (or Flavours) and *rîti* (or Style) is, though brief, pretty complete. That he has merely touched upon the subject of emotions and has omitted altogether an account of heroes, heroines; &c., is perhaps to be accounted for by supposing that he formulated rules chiefly for the composition of what is called audible poetry (*s'ravya-kâvya*) and that he did not contemplate giving minute directions for dramatic composition (*dṛśya-kâvya*) also. The reason, however, for ignoring *dhvani*⁵ (or suggested meaning) altogether is not apparent, unless it be that suggestive poetry is rare in Kannada.

¹ Appendix III. gives the corresponding *sûtras* from the *S'abdamanidarpana* and the *Karnâṭaka-Bhâshâbhûṣana* to those in the *S'abdasmṛiti*.

² For details see Appendix IV.

³ PP. 73 and 118.

⁴ P. 159.

The verse referred to is the one that gives the synonyms of *svasti*. It is one of the two benedictory verses with which Nâgavarma concludes the *êkârtha-kâṇḍa* of his Dictionary. See Nâgavarma's Canarese Prosody, p. XXXVII.

⁵ In the *Kavirâjamârga* there occurs only one verse (III. 203.) in which *dhvani* is defined and illustrated.

We shall now consider the several species of composition which Nâgavarma names and defines at the close¹ of his work. He begins with the statement that composition is of three kinds, namely, prose, poetry and both combined, and tells us that a work written in prose is called *kathî* (or tale) or *âkhyâyikâ* (or narrative), that when composed in verse and continued in a number of cantos (*sarga*) it is styled a (great) poem, and that when written in prose and verse it is termed *champu*. Again, a piece of poetry, complete in a single stanza, is called *idukunḡabbam*; when complete in a number of stanzas (usually five), it is known as *kuḷaka*; and when it consists of a number of independent stanzas, it is termed *kôṣa*. Further, a poem which may extend to twelve stanzas, some of which are in the *kanda* metre interspersed with some in the metre of one of the well-known *vṛittas*, is styled *melvâḍu*; that which consists of 15 or 25 stanzas is called *pâḍu*; that which is made up of a number of *pâḍu* is known as *pâḍu-gabbam* (song-poetry), to which class likewise *melvâḍu* and *bedanḍe-gabbam* belong; and lastly, that which consists of stanzas composed in a variety of metres is termed *bâjane-gabbam*.

Of the above, *melvâḍu*, *bedanḍe-gabbam* and *bâjane-gabbam*, which are peculiar to Kannaḍa, appear to have been sung with or without the accompaniment of a musical instrument, as is evident from the words *pâḍu* (song) and *bâjane* (playing upon a musical instrument). In the *Kavirâjamârḡa*, two kinds of composition, called respectively *chattâṇa* and *bedanḍe*, are mentioned² with the remark that they were recognised by early poets. As Nâgavarma's definition of *bâjane-gabbam* nearly agrees with that of *chattâṇa* given in the *Kavirâjamârḡa*,³ it may be concluded that they are identical. Besides, a comparison of Nâgavarma's definition of *melvâḍu* with that of *bedanḍe-gabbam* found in the *Kavirâjamârḡa*,⁴ leads one to suspect that *bedanḍe* (Sanskrit *vaidanḍika* ?)⁵ is only another name for *melvâḍu*. Be this as it may, it is, however, certain that the above kinds of composition have not largely survived to our times. Among the extant Kannaḍa works, Janna's *Yasôdharacharite*, written in 1209 A. D., is perhaps the only one that seems to answer to the description of *melvâḍu*.

¹ Verses 949 to 955.

² I. 32.

³ I. 35.

⁴ I. 34.

⁵ *S'abdamanidarpana*, p. 405.

Some of our author's observations on poets and poetry are interesting: Though men may reach the farther shore of the sea of learning, it is only the fortunate among them that become the possessors of the world-famed gem of poetical power. (v. 425). A poet ought to exercise as great care in the selection and use of words and expressions as a garland-maker in the selection and use of flowers.¹ (v. 498). However slight the blemish in the body of the woman poetry, the fame acquired through her will also become sullied, just as a mirror is obscured by a shadow. (v. 428). Therefore, he who is desirous of acquiring unsullied fame cannot be too scrupulous in avoiding blemishes in his composition. (v. 429).

Reference has been made more than once in the foregoing pages to Kannāḍa works on Poetics written subsequently to the *Kāvyaḍalōkana*. It may not be out of place to mention all of them together here. The work that heads the list in point of time is the *S'ṛiigāra-ratnākara* of Kāma, who flourished about 1200 A. D. This work, which is also called *Rasa-vivēka*, deals exhaustively with the subject of Flavours (*rasa*). It also gives some information about heroes, heroines, emotions &c. After Kāma's work, come the *Mādhavālaṅkāra* of Mādhava, a chief of Hiriyūr in the Kuntala country, and the *S'āradāvilāsa*. The former is a translation of Dandī's *Kāvyaḍarśa* and the latter, of which only a fragment is available in manuscript, is unique among the works of its kind, inasmuch as it devotes a chapter to the subject of *dhvani*. These works probably belong to the 15th century. The works that come next are the *Rasaratnākara* of Sālva, the *Navarasālaṅkāra* of Tipparasa and the *Kavijihvābandhana* of Īśvara-kavi. Of these, the first is a complete treatise on *rasa*, the second treats besides of Rhetorical Ornaments also, while the third is a miscellaneous treatise on a variety of subjects such as prosody, rhetoric, the science of love, &c. These three works belong to the 16th century. After them comes the *Apratimavīra-charita* of Tirumalārya, who was the minister of the Mysore king Chikadēvarāya (1672-1704). This is mostly an adaptation of the *Chandrālōka* and the

¹ Compare.
 étad grāhiyaṃ surabhi kusumaṃ grāmyam étan na dhēyaṃ ।
 dhattē s'ōbhāṃ virachitam idam sthānam asyaitad asya ॥
 mālākārō rachayati yathā sādhu vijñāya mālāṃ ।
 yōjyaṃ kāvyēshv avahita-dhiyā tadvad évābhidhānaṃ ॥

Pratâparudriya. The last in the list is the *Narapati-vijaya*, written in 1867 by Lingaraja Urs in honor of King Kṛishṇarâja Odeyar, the grandfather of H. H. the present Mahârâja of Mysore. This work, which treats of both Verbal Ornaments and the Ornaments of Sense, is mostly based on the Chandrâlôka.

The above works when added to the *Kâvyâvalôkana* and the two works that preceded it form a respectable list of works on Poetics in the Kannada language. They compare very favorably with the works relating to the same department of literature in the sister languages of Tamil and Telugu, not only with regard to their antiquity but also with regard to their extent. If we omit treatises on the composition of erotic poems (*agapporul*), the only work of note on Poetics in the Tamil language is the *Daṇḍiyalaṅkâram*, which is a translation of the *Kâvyâdarśa* of Daṇḍi, by Daṇḍiyâśiriyar, the son of Ambikâpati, who probably flourished in the 10th century, as he is referred to by Buddhamitra in his work on Tamil grammar, named *Vîraśôliyam* in honor of Vîra-Sôḷa, the son of Kulôttuṅga I. (1063-1118), who was the viceroy of Veṅgi.¹ If the Ambikâpati mentioned above is identical with his namesake who was the son of Kambar, the celebrated author of the Tamil *Râmâyana*, then the period of Daṇḍiyâśiriyar is pretty well fixed as the 10th century. Buddhamitra has also devoted a chapter of his work to the exposition of Rhetorical Ornaments. Both the above works are subsequent to the *Kavirâjamârḡa*. The *Kâvyâlaṅkâra-chûḍâmaṇi* of Vinnakôṭṭa Peddanna, who belongs to the early part of the 14th century,² appears to be the earliest work on Poetics in the Telugu language. Among subsequent works may be mentioned the *Kavichintâmaṇi* of Vellaṅki Tâtambhaṭṭu, who belongs to the 16th century,³ the *Narasabhûpâliyam* of about the same period and the *Sulakṣhaṇasâra* of Lingamaguṇṭa Timmanna, who flourished about 1620 A.D.⁴

We shall now examine the remaining work of our author, the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûṣaṇa*, which is included in this volume. As has been stated already, it is the earliest extant Sanskrit work on the grammar of the Kannada language. The work is in Sanskrit *sûtras* or aphorisms, each *sûtra* being accompanied by a *vṛitti* or explanatory

¹ South Ind. Inss. Vol. III. p. 120.

² Vîrêś'alīṅgam's Telugu Poets, Part I. p. 42.

³ Ibid. Part II. p. 57.

⁴ Ibid. p. 139

gloss, also in Sanskrit, and by illustrative examples. It contains 269 *sûtras*, arranged in 10 *parichchêdas* or chapters. The opening verse is in praise of Jina and the concluding one tells us that Nâgavarma composed the *sûtras*. The names of the chapters are—1. Samjñâ-vidhânâ, 2. Sandhi-vi., 3. Vibhakti-vi., 4. Kâraka-vi., 5. Yushmad-âdi-vi., 6. Samâsa-vi., 7. Taddhita-vi., 8. Âkhyâta-vi., 9. Avyaya-vi., 10. Nipâta-vi., the subjects treated of in them being respectively terminology, euphonic combination, declension, uses of the cases, forms of pronouns and other words, compounds, derivatives, verbs, indeclinables, and particles. The order of the subjects dealt with is the same as that in the *S'abda-smṛiti*,¹ though the present work contains more detailed information about nouns and verbs and additional chapters on indeclinables and particles. In *sûtra* 73, our author mentions Nayasêna by name and says that according to that authority the final vowels of nouns in the vocative case are to be lengthened, from which it is reasonable to conclude that Nayasêna was a writer on Kannaḍa grammar, though his work,² which must have been in existence at the time of our author, has not come down to us, the only work of Nayasêna that we have now being the *Dharmâmṛita* which was composed in 1112 A.D. It is doubtful whether *sûtra* 65, which is not found in some of the manuscripts, belongs to the present work. The *sûtra* in question authorises the optional use of such forms as *adake* and *idake* (to that and to this) instead of the regular forms *adarke* and *idarke*. Such forms are recognised neither in the *S'abdasmṛiti* nor in the later grammars *S'abdamaṇidarpaṇa* and *S'abdânusâsana*, though Kêśirâja seems to sanction the optional use of *êtake*³ for *êtarke* (for what?). The last verse in the present work, which is in praise of Nâgavarma, appears to be a later addition by some admirer, as it does not occur in the manuscripts of the text though found in the Kannaḍa commentary. The quotations in this work, which are mostly identical with those in the *Kâvyâvalôkana*, will be considered later on along with the latter.

Bhaṭṭakalanka, the author of the *S'abdânusâsana*, a voluminous Sanskrit work on Kannaḍa grammar written in 1604 A.D., mentions⁴ our author and his work and quotes some⁵ of his *sûtras*.

¹ See page 13.

² Written probably in the Sanskrit language.

³ P. 140. This does not occur either in the *sûtra* or the *ṛitti*, but only as an afterthought under the *prayôga*. Nor is an example given of its use.

⁴ PP. 8 and 211.

⁵ *Sûtras* 2 and 198.

We must say a few words as regards the Kannada commentary on the *Karṇāṭaka-Bhāshābhūṣhaṇa*, which is published in this volume. The name of the author of the commentary is not given. The commentary is written in pretty old Kannada and may be a work of the 17th century. It explains the *sūtras* clearly, and quotes, where necessary, *sūtras*¹ from the *Kavirājamārga*, the *Kāvyāvalōkana* and the *S'abdamāṇidarpaṇa*, to corroborate the statements made. It is not known from which work the *sūtra*² containing the definition of *lōpa* (or elision) is taken, seeing that it does not occur in any of the existing grammars. The same is perhaps to be said with regard to the *sūtra*³ on the affix *gāra*, which, though stated to be quoted from the *Kāvyāvalōkana*, is not found in that work. The explanation and exemplification of every step in the declension of nouns and pronouns may be looked upon as a peculiar feature of the commentary. Many⁴ of the illustrative examples that occur in the commentary are taken from the *Kāvyāvalōkana*, but, of the rest,⁵ it has not been possible to determine the source.

We shall now proceed to examine what light the works included in this volume throw on Kannada and Sanskrit literature and on the history of the times.

Though the two works—the *Kāvyāvalōkana* especially—abound with quotations from many Kannada authors, Nāgavarma has favoured us with the names of only three of them. These are Pampa,⁶ Guṇavarma⁷ and Haripāla.⁸ That he has quoted a verse (Kav. 284) from Hamsarāja we learn from the *S'abdamāṇidarpaṇa*.⁹ Some of the other unnamed authors to whom a number of quotations has been traced are Ponna, Ranna and Nāgachandra. Of the above poets, Guṇavarma is probably the earliest in point of time. It is indeed strange that as in the case of Nāgavarma¹⁰ there should be a misconception in the case of Guṇavarma also. The general belief is that there was only one Guṇavarma in Kannada literature and that he was the author of the *Pushpadanta-purāṇa* and a *Harivams'a*. The fact, however, is that there were two poets of this name, the later one being the author of the *Pushpadanta-purāṇa*. In this *purāṇa*, the author Guṇavarma

¹ These are indicated in every case either in the body of the text or in the foot-notes.

² P. 9. ³ P. 68. ⁴ PP. 4, 5, 20, 22, 32, 65 and 70.

⁵ PP. 5, 18, 22, 33, 41 and 48.

⁶ *Bhāshābhūṣhaṇa*, p. 68.

⁷ Ibid. pp. 30 and 64.

⁸ Ibid. p. 30.

⁹ P. 377.

¹⁰ See page 2.

mentions another Guṇavarma¹ along with Pampa, Ponna, Ranna, Agga-
la, Nāgavarma, Nēmi, Janniga and Nāgachandra, as a poet that pre-
ceded him. His naming Janniga or Janna, who wrote the *Yasôdhara-
charite* in 1209 A.D., gives us a clue to his time. Further, his being
quoted in the *Sûktisudhârṇava*, a work which belongs to the middle of
the 13th century, enables us to fix his time as about 1230 or 1235.
Nor is corroborative evidence wanting in the work itself. The author
informs us that his *guru* was Munichandra and that his patron Sânti-
varma was a feudatory under king Kârtavîrya. These persons are no
doubt identical with the Munichandra, S'ântinâtha and Kârtavîrya
mentioned in the Saundatti inscription of 1229 A.D., referred to above².
On the other hand, the earlier Guṇavarma, from whom our author
quotes, must have lived before 1112 A.D., as he is praised by Naya-
sēna who wrote the *Dharmâmṛita* in that year. This gives us the
lower limit in time and we shall now try to determine the upper limit.
That this Guṇavarma was the author of a *Harivaṃśa* we learn from
the *S'abdamaṇidarpaṇa*³ and the *Pârśvanâtha-purâṇa*⁴ (written in
1222 A.D.) The verse beginning with *enitt-enittu* which is said to be
from Guṇavarma and is quoted once in the *Kâvyâvalôkana*⁵ and twice in
the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûṣaṇa*⁶ is, we learn from the *Kâvyasâra*⁷, taken
from his *Harivaṃśa*. We also learn from the same work⁸ that Guṇa-
varma has also written another work named *S'ûdraka*. In the extracts
from the *S'ûdraka* given in the *Kâvyasâra*, many of which are found
in the *Sûktisudhârṇava* also, we meet with praises of some Ganga
king with the titles Ganga-Chakrâyudhânka, Gangar-Arjuna, Mahêndr-
ântaka, Taḷa-prahâri, Sangarârjuna, Pratrîrûpa-S'ûdraka and S'rîrûpa-
Kandarpa. The name or title Kâmada also seems to occur in connec-
tion with the above king, and the name of his wife is given as

¹ anuguṇam âgi kûḍe Guṇavarmana mey-siri Pampan ôje Pon-
nana posa dēse Rannana guṇōnnatiy Aggaḷan olpu Nāgavar-
mana bahu-rīti Nēmiya chamatkṛiti Jannigan impu Nāgachan-
drana rasa-vṛitti raṇḍisuge nirṇayam ennaya navya-kâvyado! ||

² See page 23.

³ P. 144 on which a quotation also is given

⁴ Guṇavarmam sat-kavitâ- |

guṇamum bhavyatva-guṇimum âtma-yas'ô-ra- ||

kṣhaṇam ene meredam pesarim |

prapûtam ene pēḷdu Nēminâthânvayamaṇ ||

Among the Jains Nēminâtha-purâṇa is a synonym for *Harivaṃśa*.

⁵ Verse 359.

⁶ PP. 80 and 83.

⁷ Kâvyamanjari Series, p. 224.

⁸ P. 17.

Vinayavati. From the above it is clear that Guṇavarma, in writing his *S'ûdraka*, has, as was the fashion with Jaina poets,¹ taken the above Ganga king, who was his patron, for his hero and identified him with the ancient king S'ûdraka. We learn from inscriptions² that Mahêndrântaka was the distinctive title of the Gaṅga king Eṇeyappa on account of his enmity to the Nolamba king Mahêndra.³ Consequently, the Gaṅga king in whose honor Guṇavarma wrote his *S'ûdraka* must be Eṇeyappa who is supposed to have ruled from about 908 to 938.⁴ This gives us the upper limit and fixes the time of Guṇavarma as the early part of the 10th century. Nāgavarma appears to have largely quoted from the *S'ûdraka*, though, with the help of the *Kāvyaśāra*, it has been possible to identify only a few verses.⁵ Verses 261 and 351 of the *Kāvyaśāvalôkana*, which refer to Kāmada⁶ and Mahêndrântaka respectively, are no doubt quotations from the *S'ûdraka*, as is also the verse,⁷ quoted on page 64 of the *Karṇāṭaka-Bhāshābhūṣaṇa*, which mentions a Gāṅga-Chakrâyudhāṅka and is stated to be taken from Guṇavarma. The next author who is mentioned by name is Pampa, the famous poet who was patronised by king Arikêśari of the Chālukya family and wrote the *Ādi-purāṇa*⁸ and the *Vikramārjuna-vijaya*,⁹ better known as the *Pampa-Bhārata*, in 941 A.D. Though the verse beginning with *mada-gaja*,¹⁰ which is quoted on page 68 of the *Bhāshābhūṣaṇa* and is said to be taken from the *Pampa-Bhārata*, is not found in the printed work,¹¹ it has been possible to trace, among the quotations in the *Kāvyaśāvalôkana*, forty to the *Ādi-purāṇa* and nine to the *Vikramārjuna-vijaya*.¹¹ The next poet who is quoted, though not

¹ Pampa and Ranna have done the same.

² Mr. Rice's *Mysore*, Vol. I. p. 315. Nagar 35.

³ Epi. Ind. VI. 47.

⁴ See Appendix V. p. 37.

⁵ There is also a quotation on p. 293 of the *S'abdamanidarpaṇa* which mentions Kāmada.

⁶ This is probably the opening verse of the *S'ûdraka*.

⁷ Published by the Government Oriental Library, Mysore. 1900.

⁸ Published by Mr. Rice. 1898.

⁹ The verse is also quoted in the *S'abdamanidarpaṇa*, p. 91.

¹⁰ Nor is a variant of this verse, which is given in the Kannada Commentary (p. 68) and is said to be quoted from Pampa, found in the printed work.

¹¹ For details see Appendix V. pp. 35 and 36.

named, is Ponna, the author who received the title of *Ubhayakavi-chakravarti* (emperor of poets who can write in both languages, i.e., Sanskrit and Kannada) from the Râshtrakûṭa king Kṛishṇa III¹ (939-968) and wrote, among other works, the *S'ânti-purâṇa*. Nâgavarma has quoted ten verses from this work.² The next in chronological order is the poet Ranna, also unnamed, who received the title of *Kavi-chakravarti* from the Chîlukya king Tailapa II³ (973-997) and composed, among other works, the *Ajita-purâṇa* (in 993 A.D.) and the *Sâhasa-Bhîma-vijaya*, better known as the *Ranna-Gadâyuddha*.⁴ Our author has cited nine verses from each of the two works⁵ to illustrate his rules. From each of the remaining authors—Nâgachandra, Hamsarâja and Haripâla—of whom the last alone is named, he has apparently quoted only once. Of the above three authors, Nâgachandra or Abhinava-Pampa is the well-known poet who wrote the *Pampa-Râmâyana*⁶ and the *Mullinâtha-purâṇa*⁷ and who flourished about 1100 A. D. The verse beginning with *bahu-tâpakke*, quoted on page 37 of the *Bhâshâbhûshana*, is taken from the *Pampa-Râmâyana*.⁸ Nothing is known of Haripâla or of his work from which a fragment of a verse (?) is quoted in the *Bhâshâbhûshana*.⁹ As to Hamsarâja, the verse¹⁰ quoted from him (Kav. 284.) inclines one to the supposition that he was probably a contemporary of the Chalukya king Vikramâditya VI (1076-1126) and the author of a work in honor of that king.

Again, twelve¹¹ of Nâgavarma's quotations also occur in the *Sûktisudhârṇava*, a poetical anthology of the middle of the 13th

¹ bhuvanada Kannada-Sakkada-
kavigaḥ sale sâle sôle Savaṇang ittam ||
savivêkam Ubhayakavi-cha-
kravarti-vesaram nijâhitôshṇam Kṛishṇam ||

Savaṇa was a cognomen of Ponna.

S'ânti-purâṇa.

² See Appendix V. p. 36. It is curious that one of these verses (893) is a translation of Raghuvamsa VI. 51.

³ paḍey eḍeya kaḍeya baḍavar |
kuḍe paḍedano chakravartiyol Tailapanol |
paḍedam mahimônṇatiam |
paḍedam Kavi-chakravarti-vesaram Rannam ||

Ajita-purâṇa.

⁴ Published in the Kâvyamanjari Series.

⁵ Appendix V. pp. 36 and 37.

⁶ Published by Mr. Rice. 2nd Edition. 1892.

⁷ Kâvyamanjari Series. ⁸ VII. 98.

⁹ P. 37.

¹⁰ It extols the munificence of a certain king, Vikramâṅka by name.

¹¹ Appendix V. p. 38

century, made up of quotations¹ from Guṇavarma, Janna, Pampa, Ponna, Guṇanandi and Gajāṅkuśa-rāja. Of these poets, the last two we have not met with before, and the above quotations may be, for aught we know, from their works. Guṇanandi is mentioned as a Kannada poet in the *S'abdamāṇidarpana*² also. He seems to have been a celebrated author and probably flourished about 900 A.D., as his disciple Dêvendra-muni³ was the *guru* of Pampa who wrote his works in 941 A.D. Gajāṅkuśa or Gajaga⁴ must have been a very famous poet as he is honorably mentioned by almost all the subsequent Kannada poets of any note. Durgasimha calls him *daṇḍa-nāyaka* and says he was a hundred-fold of Brahma in eloquence.⁵ As he is praised by Nayasêna, he must have flourished before 1112 A.D., the year in which the latter composed his *Dharmāmṛita*. It is very likely that verses 577 and 758, two of Nâgavarma's quotations, refer to this poet and chief.

Kêśi, who is praised in v. 757, may be identical with the Kêśi-daṇḍanāyaka who is stated by Ranna to have corrected his *Gadâyuddha*. From the *Pârśvanâtha-purâṇa* (written in 1222 A.D.) we learn that Kêśi was the author of a work called Simhaprâyôpagaṃana. It is doubtful whether Durga in v. 578 refers to Durgasimha, the author of the *Pañchatantra*, the latter being a contemporary of Nâgavarma seeing that both of them served under the same king, viz., Jagadêkamalla (1138—1150) of the Chalukya dynasty. Verses 89 and 188 are in praise of the Jaina *gurus* Guṇabhadra or, according to another reading, Guṇachandra, and Vâdirâja. Guṇabhadra was the author of the Uttara-purâṇa which he finished in 898 A.D. We learn from Nayasêna that Guṇachandra was honored by the Chalukya king Bhuvanaikamalla (1068—1076), and inscription 42 at S'ravaṇa Belgôla informs us that he was a colleague of Mēghachandra who died in 1115 A.D. Vâdirâja is the celebrated controversialist who was, according to Belur 17, *guru* to the Chalukya king Jayasimha (1018—1042) and was known as Jagadêkamalla-Vâdirâja

¹ Jannana dêse Pampana guṇam Guṇanandiya tonḍu Ponnanol !
saunidam âda nânṇuḍi Gajāṅkuśa-râjana chitta-bhitti tân ||
unnatam âgi sanda Guṇavarmana jâti samânuraktiyin- !
dam nelasirpuv î sukavi-Mallana kâvya-vilâsa-gêhadol ||

² P. 4.

³ Sr. Bel. Inss. 42, 43 and 47.

⁴ *S'abdamāṇidarpana*, p. 4.

⁵ tri-jagan-nuta-vâg-vibhavadi- ! n Ajange nûrmaḍiy enippa pempam taleḷam ||
vijitâri daṇḍanāyaka- ! Gajāṅkuśam

(Arsikere 141). The Châlukya-chakrêśvara-kaṭaka mentioned in connection with him in S'ravaṇa Beḷgoḷa 54 must therefore be Jayasimha's.

Verse 49 occurs in inscription 38 at S'ravaṇa Beḷgoḷa¹, dated in 973, and is in praise of the Gaṅga king Mārasimha (963—974). It is not easy to say whether the verse is quoted from the inscription or from some work in honor of the king, for we have many instances of verses from poems being quoted in inscriptions: e. g., Nāgachandra's verses² in praise of Mēghachandra, Vīraṇandi, S'rutakirti and Bāalachandra are quoted respectively in inscriptions 47, 50, 40 and 69 at S'ravaṇa Beḷgoḷa; Guṇavarma's verse³ describing the sea is quoted in Channurāyapaṭṇa 197.⁴ Verse 810 of the *Kāvyaśālôkana*, which appears to be the invocatory verse of some work that we do not know, is quoted in Srirangapatam 64⁵ dated in 1722 A.D.

Of the remaining quotations, thirty-seven⁶ seem to have been cited from some *Bhārata*, thirteen⁷ from some *Rāmāyaṇa*, eighteen⁸ from some *Hirivamsā* or *Nēnināthya-purāṇa*, four⁹ from some work relating to Paraśurāma and thirteen¹⁰ from some work on the marriage of Śiva and Pārvati. From the *Vikramārjuna-vijaya* (I. 11) we learn that there were many *Bhāratas* in Kannada before the time of Pampa, and the above citations may be from some of them. Ponna tells us that he wrote a *Rāma-kṛthi* or *Bhuvanaikarāma'ihyudaya*; v. 173 which extols the liberality of some Bhuvanaikarāma¹¹ as well as the others may be

¹ Lines 15 and 13. The inscription has been republished in Epi. Ind. V. 176-178. The verse referred to occurs in line 93. Its translation given on page 180 does not appear to be quite correct. I think it ought to be as follows:—Has he spoken of giving you protection? Do not fear. It is the protection of Yama. Has he spoken of making a gift to you? Yes, it is in your hand. Does what the crest-jewel of the Gangas has spoken ever fail?

² Pampa-Rāmāyaṇa, I. 20, 19, 26, 27, 24, 25 and 18.

³ Kāvyaśāra, 73.

⁴ Lines 40-42.

⁵ Lines 9-12.

⁶ Vs. 25, 27, 33, 78, 122, 133, 169, 178, 224, 235, 254, 277, 280, 308, 329, 341, 347, 349, 362, 363, 372, 380, 382, 384, 385, 393, 401, 489, 540, 544, 598, 628, 630, 715, 849, 928 and 948.

⁷ Vs. 100, 106, 168, 189, 238, 301, 319, 461, 730, 742, 815, 817 and 946.

⁸ Vs. 14, 69, 121, 132, 198, 269, 303, 529, 530, 575, 576, 583, 716, 740, 810, 897, 911 and 933.

⁹ Vs. 373, 803, 818 and 835.

¹⁰ Vs. 19, 57, 137, 295, 387, 458, 545, 553, 610, 659, 724, 804 and 936.

¹¹ There is also quoted in the *S'abdamanidarpaṇa* (p. 146) a verse which mentions Bhuvanaikarāma.

from his work. We know that Guṇavarma wrote a *Harivams'a* and Ranna a *Paras'urâma-charita*.¹ The quotations are perhaps from these works.

Further, v. 215 is apparently a quotation from some work on astrology ; vs. 268, 271, 470 and perhaps 561, from some treatise on medicine ; v. 241, from some work on cookery ; v. 256, from some manual of palmistry ; v. 72, from some treatise on prosody ; and vs. 814 and 900, from a work similar to the *Nâgânanda*. V. 41 which contains a moral precept and ends in *Sarasvatî-mukha-tīlakā* may be a quotation from an ethical work by an author with the above title.² The alternative reading, *Sarasvatî-manihâra*, was a title of Pampa. It is to be regretted that nothing is known at present about any of the above works.

Vs. 55, 65, 205, 209 and 299, which contain interesting observations on poets and poetry, are perhaps taken from the introductory portions of some works. V. 55 condemns the combination of Kannaḍa and Sanskrit words in composition, comparing it to the stringing together of pearls and black pepper. Nṛipatuṅga and Nayasêna have also condemned the practice, characterising it respectively as a pouring of buttermilk into boiling milk³ and as a mixing together of clarified butter and oil.⁴ From this it is evident that from the earliest times purism in the use of Kannaḍa has been advocated and insisted on by the leading writers in that language, who were by no means behindhand in their knowledge of Sanskrit. According to v. 65 there is as much difference between good and bad poetry as there is between a lute and a wooden stool. In v. 209 we meet with the statement that the heart which is not captivated by elegant poetry is a stony heart which it is impossible even for the arrow of the god of Love to pierce. V. 299 asks the question—is he to be reckoned a poet whose obscure effusions require for their comprehension a number of glosses and commentaries ?

V. 285 which has already been referred to⁵ supplies us with the important information that Nâgavarma, Guṇavarma and S'aṅkhaavar-

¹ karam eseduvu ratna-traya- | parikalpade Paras'urâma-charitam Chakrê- ||
s'vara-charitam Ajitaîrthê- | s'vara-charitam Ratnaninde bhuvana-trayado ||

² Compare verses ending with *Chûḍaratna*, *Sujanôttama*, *Vīdagdhalalâma* &c. *Ajita-purâṇa*.

³ *Kavirâjamârṅga*, 1. 57.

⁴ takkude berasalke gṛitamumam tailamumam.

⁵ See page 9.

ma were the leaders of three famous schools (of composition or grammar) in Kannaḍa, and that these schools were recognized and accepted by the learned. It is a matter for regret that nothing is known to us at present about these schools. Probably they were marked off from each other by certain peculiarities, a knowledge of which would be of the highest value. Of these writers, Guṇavarma is no doubt the author of the *S'ūdrakṛ* and the *Harivams'a*. Nāgavarma must be the author of the *Chhandômbudhi* and the *Kûdambari*. It is highly probable that the Nāgavarma who is praised in v. 547 is identical with this author, for, it is very unlikely that our author, Nāgavarma, has made a departure from the usual course adopted by him all through in this solitary instance by giving a verse in praise of himself in illustration of one of his rules. Verses in praise of our author do occur at the end of the chapters, but none in illustration of the rules. The verse in question is, in all probability, a quotation from some earlier work. S'ankhavarma is named as an early poet, by Rudrabhaṭṭa, the author of the *Jagannâtha-vijaya*, who flourished about 1180 A. D. The prince S'ankhavarma of the Kâlachûrya dynasty mentioned in an inscription¹ dated about 1160 A. D., may perhaps be identical with the above author.

Besides the translations mentioned above² from Bhāmaha and other Sanskrit writers on Poetics, there occur in the *Kâvyâvalôkna* about fifty illustrative examples which are either translations or adaptations from Sanskrit poets. Most of these have been identified, but a few it has not been possible to trace to their source. Of the former, one³ is from Vâlmîki's Râmâyana; eleven from Kâlidâsa—eight⁴ from his Raghuvamśa, two⁵ from his Kumârasambhava and one⁶ from his Vikramôrvaśiya; four⁷ from Bhâravi's Kirâtârjuniya; one⁸ from Bhavabhûti's Mâlâtīmâdhava; two⁹ from Bhaṭṭi's Kāvya; and five¹⁰ from Mâgha's S'isupâlavadha. Further, according to the Subhâshitâvali, v. 635 is from Vikramâditya,¹¹ v. 751 from Argata¹² and v. 872 from Bhaṭṭâdityaka¹³; according to the S'ârâgadhara-paddhati, v. 376 is from S'rîpûla-kavirâja¹⁴ and v. 857 from Chandraka¹⁵; and accord-

¹ Dâvanagere 42. Mr. Rice's *Mysore Inscriptions*, No. 33.

² See page 25.

³ V. 24.

⁴ Vs. 158, 249, 480, 815, 818, 893, 907 and 920.

⁵ Vs. 659 and 895.

⁶ V. 42.

⁷ Vs. 102, 480, 628 and 924.

⁸ V. 695.

⁹ Vs. 189 and 624.

¹⁰ Vs. 164, 469, 706, 879 and 925.

¹¹ Subhâshitâvali, 1165.

¹² Ibid. 2277.

¹³ Ibid. 793.

¹⁴ S'ârâgadhara-paddhati, 3789.

¹⁵ Ibid. 3596.

ing to the Subhâshita-ratnâkara,¹ v. 763 is from Trivikrama's Nalachampu. Of the originals of some of the illustrative examples which have not been traced to their source, seven² occur in the Subhâshitâ-vali,³ two⁴ in the Subhâshita-ratna-bhândâgâra⁵ and one⁶ in the S'ârṅgadhara-paddhati⁷; one⁸ is quoted in the Dhvanyâlôka,⁹ one¹⁰ in the Alaṅkāraśêkhara¹¹ and four¹² in Hêmachandra's Kâvyânuśâsana.¹³ The above gives us a good list of Sanskrit poets from whom our author has translated or adapted for the purpose of illustrating some of his rules. With regard to those poets in the above list about whose period nothing is definitely known, the *Kâvyâvalôkana* enables us to make the broad statement that they all flourished before the middle of the 12th century. For details as to the identification mentioned above, the reader is referred to Appendix VI. Here, however, a few examples must suffice.

(1) ârayye sarva-bhûtâ- |

dhâram maḷeyum nṛipēndranum maḷe-gāḷam ||

bâradoḍam nirvabhisuva- |

r ârum nṛipan illadandu nirvabhisuvare ||

Kâvyâvalôkana, 313.

parjanya iva bhûtânâm âdhâraḥ pṛithivî-patiḥ |

vikalê'pi hi parjanya jīvyatê na tu bhûpatau ||

S'ârṅgadhara-paddhati, 1283.

(3) sarigege koral koralgam |

sarigey alaṅkarise sarige vandudu muymutt ||

eraḍara beḍaṅgum embant- |

ire karam oppidudu koral Agēndrâtma jeyâ ||

Kâvyâvalôkana, 659.

kaṇṭhasya tasyâḥ stana-bandhurasya |

muktâ-kalâpasya cha nistalasya ||

anyônya-sôbhâ-jananâd babbhûva |

sâdhâraṇô bhûshaṇa-bhûsbya-bhâvâḥ ||

Kumârasambhava, I. 42.

¹ P. 33.

² The originals of 565, 660, 699, 722, 723, 827 and 902.

³ 1689, 1453, 1116, 616, 870, 2470 and 1981.

⁴ The originals of 192 and 860.

⁵ PP. 257, 392 and 512.

⁶ The original of 313.

⁷ 1283.

⁸ The original of 616.

⁹ P. 105.

¹⁰ The original of 651.

¹¹ P. 35.

¹² The originals of 877, 881, 910 and 922.

¹³ PP. 11, 13 and 14.

(3) marakata-tvisham â Yamunâ-jalam |
 sphurad-uru-sphaṭikôpaḷa-kântiyo |
 berasi Gangeya vâriyo | oppugum |
 Hari-Hara-dvaya-saṅgamad andadim ||

Kâvyâvalôkana, 922.

marakata-sadṛiṣam cha Yâmunam |
 sphaṭika-śilâ-vimalam cha Jâbnavam ||
 tad ubhayam udakam punâtu. vô |
 Hari-Harayôr iva saṅgamam vapuḥ ||

Quoted in Hêmachandra's Kâvyânuśâsana, p. 13.

About forty of the quotations refer to kings and chiefs either by their names or titles, and are probably cited from the works of poets that may have lived under them. Nine of the quotations refer to the Châlukyas, five to the Râshtrakûṭas and two to the Gangas. Among the Châlukyas, Polakêṣi-vallabha is praised (v. 488) as a king of great heroic valour; Tailapa is described as of pure descent (v. 211), as a terror to his enemies (v. 827) and as having subjugated Bûtuga, Bîrugā and Gôyeya, the chiefs respectively of Toragele, Raṭṭabaḷḷi and Ajiragôḷa, whom former emperors had found it impossible to conquer (v. 212); Jayasinga-bhûpa is stated to have led his single victorious elephant against the four-fold army of the enemy (v. 68); and Vikramânka is said to have ordered gifts of various kinds to be made to the poor (v. 284). Besides the above Châlukya kings, two more are referred to by the titles Châlukya-kaṇṭhîrava (v. 286)¹ and Châlukya-Chakrêśvara (v. 77). Among the Râshtrakûṭas, Nṛipatuṅga is praised in v. 339 and Kṛishṇa in vs. 749 and 766. Some king or chief is also referred to by the title Raṭṭara-Mêru, whose elephant is described as chasing the elephant of the enemy (v. 620)². Singaṇa-dêva, a tributary chief under Trailôkyamalla, had the title Raṭṭara-Mêru³. Lastly, among the Gangas, Konguḷivarma is described as gaining victory over a body of horsemen (v. 285) and Mârasimha, referred to simply as Ganga-

¹ This is a quotation from Ranna's *Gadâyuddha* and the reference is to Satyâś'raya (997-1009).

² Mr. Pâṭhak (Introduction to the *Kavirâjamârṅga*, p. 4.) seems to have made a mistake in supposing that this verse contains a reference to the Râshtrakûṭa king Dantiga. The word *dantiḡam*, which occurs twice in the verse, is simply the dative of *danti*, elephant.

³ Chitaldrug 78.

chûdâmani, is praised as an unfailing keeper of promise (v. 49).¹ Besides, v. 442 mentions a Kaṭṭingâdhirâja and v. 321 a Chôla and a Kêraḷa-dhâtrîpâla. Further, some of the titles by which kings or chiefs are alluded to are S'rî-gaṇḍa-mârtanḍa (vs. 731 and 863), Vîra-mârtanḍa-dêva² (v. 657), Kîrti-Nârâyana (v. 358), Vikrama-tuṅga (v. 775), Ankamullâra-dêva (v. 202), Negaḷteyadaṭara-Bhîma (v. 70), Ahita-Kṛitânta (v. 75), Ahava-simha (v. 693), Kali-kâla-sûdana (v. 401), Iḷeg-Indara (v. 747), Vipra-mârtanḍa³ (vs. 803 and 835), and Sâhasa-Vainatêya⁴ (v. 644).

There are many authors in Kannada who have written excellent poems and several authors who have written either on the grammar, poetics, vocabulary or prosody of the language. But it must be said to the credit of our author, Nâgavarma, that he made it his duty to write almost all his works on the language—on its grammar, poetics, vocabulary and prosody—thus proving not only his love for it but also his solicitude for its propagation. In the whole field of Kannada literature, he stands alone in this respect. His works are standard authorities and their importance for the study of the language is acknowledged by all. His valuable services to the Kannada language are indicated in the following verse, perhaps composed by an admirer which concludes the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûṣana* :—

jîyâd asau maha-prôktâ Nâgavarma-budhôttaṃmah
yat-prajñayâ jagaty-uchchair yâti Karṇâṭa-lakṣhaṇam ||

A word has to be said with regard to the Appendices to the *Kāvya-valôkana* and the *Karṇâṭaka-Bhâshâbhûṣana*. Appendix I of the former work contains the *sûtras* and examples from Sanskrit works or

¹ This verse is also found in inscription 38 at S'ravana Belgôla where it refers to Mârasimha. See above, p. 46.

² We learn from the *Châmuṇḍarâya-purâṇa* that Châmuṇḍarâya had this title. Vîra-mârtanḍa was a title of S'rî-Vishṇuvardhana-mahârâja-Vijayâditya-dêva, a tributary chief under Trailôkyamalla, (Dâvanagere 11), as also of the Hoysala king Vinayâditya (Tarikere 76) and of the Ganga king S'rîpurusha, the father of S'ivamâra, (Nagar 35).

³ Refers perhaps to Paraśurâma, on whom Ranna says he has written a poem. See p. 47. The verse beginning with *muyyēl-sūl* which is quoted on p. 223 of the *S'abdamaṇi-darpana* may also be from Ranna's work on Paraśurâma.

⁴ Barmarasa, a tributary chief under Tribhuvanamalla, had this title (Shikârpûr 44.)

Poetics which Nāgavarma has either translated or adapted. Appendix II gives references to parallel *sūtras* and examples in the *Kavirājamārga*. Appendix III gives the corresponding *sūtras* from the *Bhāshābhūṣaṇa* and the *S'abdamanidarpaṇa*. Appendix IV points out the quotations in the *Kāvyāvalōkana* which are also made use of in the *Bhāshābhūṣaṇa* and the *S'abdamanidarpaṇa*. Appendix V gives details about the verses quoted from Kannada poets. Appendix VI contains the Sanskrit originals of some of the verses which are given for illustration. Lastly, Appendix Ia gives the *sūtras* and examples from Bhāmaha's *Kāvyālaṅkāra*, which our author has translated or adapted. Of the two Appendices to the *Bhāshābhūṣaṇa*, the first contains an alphabetical list of all the *sūtras* and the second gives the corresponding *sūtras* from the *Kāvyāvalōkana*, the *S'abdamanidarpaṇa* and the *S'abdānus'āsana*.

Besides the other readings given in the foot-notes, there are also given at the end of the *Kāvyāvalōkana*, a few readings as found in the works from which Nāgavarma has quoted. To facilitate reference, each of the works included in this volume is supplied with a complete index.

The present edition of the *Kāvyāvalōkana* is based on a collation of the following manuscripts :—

- (1) A copy of the work in the Archaeological Office, made many years ago with a view to editing it. Mr. Rice, who was otherwise engaged, made over the manuscript some years ago to Mr. Kittel, who had undertaken to edit it. But the latter laid it aside for the preparation of his Dictionary, on the completion of which he left India in ill health, restoring the manuscript to Mr. Rice. This manuscript is pretty accurate but defective with regard to the last chapter.
- (2) A copy on paper kindly lent by Mr. B. Mallappa of Mysore. This copy is complete in the latter part though defective in the earlier parts.
- (3) A palm-leaf manuscript for the loan of which I am indebted to Mr. M. A. Ramanuja Iyengar, Assistant Master, Wesleyan High School, Mysore. This is complete though inaccurate.

- (4) A copy on paper kindly lent by Mr. B. Srinivasaiyengar, late Senior Pandit of the Archæological Office. This is complete and pretty accurate.

It is, however, unfortunate that owing to mistakes that occur in all the above manuscripts in that portion of the work which treats of *chitra* (or Fancy Ornament), several of the illustrative examples do not satisfy the necessary conditions.

For the present revised edition of the *Karṇāṭaka-Bhāshābhūṣhaṇa* the following manuscripts have been collated :—

- (1) An incomplete copy of the work in the Archæological Office.
- (2) A palm-leaf manuscript written in Malayālam characters obtained on loan from the Mysore Oriental Library. This is accurate and has been generally followed.
- (3) A palm-leaf manuscript written in Grantha characters obtained on loan from the same institution. This is complete but not very accurate.

For the Kannada commentary on the *Bhāshābhūṣhaṇa*, two palm-leaf manuscripts have been consulted. One of them was in the Archæological office, having been kindly lent by Mr. B. Mallappa of Mysore, and for the other, I am indebted to Mr. S. G. Narasimhachar of the Mysore Oriental Library.

In writing this Introduction, I have derived considerable help from a number of works which are mostly indicated in the foot-notes. One work, however, has not been so indicated though constantly used for those portions of the Introduction which relate to Kannada literature. This is the *Karṇāṭaka-kavi-charite*¹ (Lives of Kannada Poets) which, with Mr. S. G. Narasimhachar of the Mysore Oriental Library for my collaborateur, I am writing in Kannada for the benefit, chiefly, of the Kannada people who are ignorant of English.

In conclusion, I have to thank Mr. Rice for kindly entrusting me with the work of editing this volume and for his valuable advice and

¹The first part of the work is in the press and will soon be out. It is hoped that it will throw much light on many obscure points in Kannada literature and add considerably to the present knowledge regarding it.

guidance during the course of the work. I have also to express my acknowledgments to the late Mr. B. Srinivasaiyengar, the Senior Pandit of this office, for having read some of the proofs with me. I am fully conscious that the following edition is not quite free from mistakes, but I have endeavoured to make it as accurate as the manuscripts at my disposal rendered it possible. If this volume should in any degree become the means of promoting among the Kannadigas the culture of their pithy and expressive language, I shall deem my labours amply rewarded.

R. NARASIMHACHAR.

Archæological Office, Bangalore,
16th October 1902.

ERRATA

for the Introduction.

—: 0 :—

Page	Line	<i>For</i>	<i>Read</i>
1	31	included to	included in
2	32	Râkkasa-Ganga	Rakkasa-Ganga
5	37	Pag	Page
8	38	karṭṛga	karṭṛgaḥ
13	18	qutaotions	quotations
17	13	sukumaratâ	sukumâratâ
18	5	poḷ . . tu	poḷtu
„	17	taḍavaḍikegaḷam	t aḍavaḍikegaḷam
„	26	Nâgavarama	Nagavarma
20	6	Bhârata	Bharata
21	17	terature	literature
24	18 and 19	a reciter	—by a reciter
25	7	<i>Favour</i>	<i>Flavour</i>
29	28	viśêshas chêt	viśêshaś chêt
43	35	(p. 68	(p. 68.)
47	35	<i>Ajita-purâṇa</i>	<i>Ajita-purâṇa</i>
51	20	admirer	admirer,
„	26	works or	works on
„	34	<i>muyyêḷ-sûḷ</i>	<i>muyyêḷ-sûḷ</i>

—————

NĀGAVARMMA'S

K Ā V Y Ā V A L Ō K A N A M

ನೌ ಗ ವ ಮ್ಮ ಕ ವಿ ವಿ ರ ಚಿ ತ

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನಂ

ಕಂದಂ || ಕ್ರೀವರ್ಧವಾನನಾ¹ನತ |

ದೇ²ವಾಧಿಸಮಕುಟಕೋಟಘಟ್ಟತಚರಣಂ ||

ಕೇವಲವಿಜೋಧಲೋಚನ |

ನಾ³ವಗವೊಲ್ದಿಗೆ ಕಾವ್ಯದೊಳ್ ನಮಗಱುವಂ ||

1

ಸರವೂಗಮಮೂರ್ತಿ ಚರಾ |

ಚರಲೋಕಾಲೋಕಸಂಪ್ರದಾಯಿನಿ ವಿಬುಧೋ ||

ತ್ವರವಾನಸಾಬ್ಜವಾಸಿನಿ |

ಸರಸ್ವತೀದೇವಿ ವರದೆಯಕ್ಕೆ ಮಗಂದುಂ ||

2

ಸಕಲಬುಧಸಮಿತಿ ನೆ⁴ಜಿ ಕೊಂ |

ಡುಕೊನೆದು ನಲವಿಂದೆ ಕೀರ್ತ್ತಿಸುತ್ತಿರೆ ಮುದದಿಂ ||

ಸುಕರಮದಾಗಿರೆ ಕರ್ಣ್ನಾ |

ಟಕದಿಂ ಕಾವ್ಯಾಲೋಕಮಂ ವಿರಚಿಸುವೆಂ ||

3

ಕವಿಗಳ್ಳಿದು ಕೆಯ್ದನ್ನಡಿ |

ಕವಿತೆಗೆ ಬಾಣವೊಡಲುದಾತ್ತವಾಗ್ಗೇನತೆಗು ||

ದ್ಭವಹೇತುಕೋಶಗೃಹಮನೆ |

ಭುವನದೊಳಿದು ಹರಿದು ನಿಲ್ವುದೊಂದಚ್ಚರಿಯೇ ||

4

ಸಮುಚಿತಕಬ್ಬಸ್ತ್ರತಿ ಕಾ⁵ |

ವೈಮಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ಗುಣವಿವೇಕಂ ರೀತಿ ||

ಕ್ರಮರಸನಿರೂಪಣಂ ಕವಿ |

ಸಮಯಮಿವಿಂತಯ್ಯುದಜ್ಜಿವೋಳಧಿಕ⁶ರಣಂಗಳ್ ||

5

1 ನಸನತ. 2 ದೇವಾಸುರ. 3 ನಾವಿಷ್ಣುಕಪಲತತ್ವನೀಗಮಗಱುವಂ. 4 ಕೆಯ್ದೊಂದು [ಕೊಂಡು] ಕೊನೆಯದ್ದು.
5 ವಾಚ್ಯ. 6 ಕಾರಂಗಳ್.

ವೃತ್ತಂ || ಪರವಗತ್ಥಂ¹ ದೇವಿವಟ್ಟದ್ವಧಿಕರಣಮಿವಿತಯ್ದುಪೋಳ್ ಕಬ್ಬಸಿದ್ಧಿ |
 ಸ್ವರಣಕ್ಕ² ದ್ಯಕ್ಕು ದಾತ್ತ ಪ್ರಕರಣಗಣನಾವೃತ್ತಿಯಿಂ ಪೊರ್ದಿ ನಿಲ್ಲುಂ ||
 ತರದಿಂದಂ ಸಂಧಿ ನಾಮಸ್ಥಿತಿ ವಿತತಸಮಸಕ್ರಮಂ ತದ್ಧಿತಂ ವಿ |
 ಸ್ತರರೂಪಾಖ್ಯಾತಮಾಖ್ಯಾತಮುಮನ ದೊರೆತ್ತಯ್ಯುಮಾಧ್ಯಾಯವರ್ಗಂ || 6

1. ಕಬ್ಬಸ್ಮೃತ್ಯಧಿಕರಣಂ.

ಸಂಜ್ಞಾ ಪ್ರಕರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 1 ||

ಸ್ವರಮೆಂದುಂ ವ್ಯಂಜನಮೆಂ |
 ದೆರಡಕ್ಕುಂ ವರ್ಣ ಭೇದಮಾದ್ಯಕ್ಷರದಿಂ ||
 ಬರೆ ಪದಿನಾಲ್ಕುಂ ಸ್ವ²ರಮಿಂ |
 ಪರಿಶೇಷಂ ವ್ಯಂಜನಂಗಳ³ರೆಮಾತ್ರಿಕೆಗಳ ||

7

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಸ್ವರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ನಿರುಪಮರ⁴ಮೇಯಮಹಿಮಾರ್ |
 ಚರಿತಾತ್ಥರ್ ಸ್ವಪ್ರಧಾನರಾದಿಪ್ರಭವರ್ ||
 ಸ್ವರದಂತಿರೆ ಪದಿನಾಲ್ವಾರ್ |
 ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ಮನುಗಳಾದರಲ್ಲಿಂ ಬ⁵ಲಿಯಂ ||

8

ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಉದ್ಯೋತಿತವಿಶ್ವರ್ ಕೃತ |
 ವಿದ್ಯರ್ ಸೋಷ್ತ್ರಪ್ರತಾಪರಖಿಲಾಂತ⁶ಪದ ||
 ಕ್ಕಾದ್ಯರ್ ವ್ಯಂಜನದಂತನ |
 ವದ್ಯರ್ ಮೂವತ್ತುಮೂವರಾದರ್ ದೇವರ್ ||

9

ಸೂತ್ರಂ || 2 ||

ಸ್ವರದೊಳಗಮೇಕಮಾತ್ರಾ |
 ನಿರತಂ ಹ್ರಸ್ವಂ ದ್ವಿಮಾತ್ರಮಂತಡು ದೀರ್ಘಂ ||
 ಪ⁷ರಿವಿಡಿಯಿಂ ಮಾತಾತ್ರಯ |
 ಪರಿಗತಮುಪ್ಪದೆ ಪಲಂ ಪುಣ್ಣತಂ ತಾನ⁸ಕ್ಕುಂ ||

10

1 ಕ್ಕಾರಪ್ರಾಪ್ತ. 2 ಸ್ವರಮುಪ್ಪ, ಸ್ವರಮಿಂ. 3 ಕಟ್ಟಿಮಾತ್ರಿಕೆಗಳ. 4 ರಮ್ಯಯ. 5 ಬಲಿಯಿಂ. 6 ಕಪ್ಪ. 7 ಪರಿವಿಡಿ. 8 ತಾನಕ್ಕುಂ.

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಕಂ || ವೊಕ್ಕಳಮೆಸೆದಿರ್ಪಿನವೊಳ |
ಪೊಕ್ಕು ಚಿತಂ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಸಹಿತಂ ಪು ತಮೆ ||
ಕೈಕೈಯೆ ನೆಗಟ್ಟೊಮ್ಮೊದಲೊಳ |
ಕುಕ್ಕೊಕ್ಕೊ ಎದು ಕೋಟಿ ಕೂಗಿದುವಾ'ಗಳ ||

11

ಸೂತ್ರಂ || 3 ||

ಪರಿಹರಿಸೆಯವಣ್ಣುಮನಾ |
ಸ್ವರಂಗಳವು ನಾಮಿಯೆಂಬುವಕ್ಕುಂ ಸಂಧ್ಯೆ ||
ಕ್ಷರಮೆನೆ ಯಥಾರ್ಥದಿ² ವ್ಯವ |
ಹರಿಸುಗುಮೋಕಾರವಾದಿಯಾಗಿರೆ ನಾಲ್ಕುಂ ||

12

ಅವಕ್ಕುನುಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ಅನಣ್ಣವಾದಕ್ಕೆ ಡೆಯಾಗದೊಳ್ವಿಂ |
ದವಣ್ಣಿಕಾಮರ್ ಗುಣವೃದ್ಧಿಧಾ³ಮರ್ ||
ದಿವಾಕರರ್ ವ್ಯಾಕೃತಿನಾಮಿಗಳೊಳ್ವಿಲ್ |
ದಿವಕ್ಕೆ ಪನ್ನಿವ್ವರೆ ಮುಖ್ಯರಾದರ್ ||

13

ಕಂ || ವರಸಂಧ್ಯಕ್ಷರದಂತಿರ |
ಗುರು ದೀರ್ಘಂ ಗೂಢಸಂಧಿಯೆನೆ ತೋಳ ನಾಲ್ಕುಂ ||
ಕರಮೆಸೆದಿಕ್ಕುಂ ಪದೋ |
ದರಗೆ ಚಕ್ರಾಸಿಕಂಖಣಬ್ಬಸವೇತಂ ||

14

ಸೂತ್ರಂ || 4 ||

ಎಯ್ ಕಕಾರದಿನಿರ್ಪ್ಪ |
ತ್ತಯ್ ಕ್ಕರಮೆಯ್ದುವನ್ನೆಗಂ ಪರಿವಿಡಿಯಿಂ ||
ದಯ್ ಯುಗೈಯ್ದ ವಣ್ಣದಿ |
ನಯ್ ವರ್ಗಂಗಳಕ್ಕುಮುಖದುವವರ್ಗಂ ||

15

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಕಂ || ವರ್ಗಾಕ್ಷರಮೆಂತಂತ ನಿ |
ಸರ್ಗಕೃತಸ್ಪೃಷ್ಟಕರಣಮಳವಡೆ ಹೃದಯಾಂ ||
ತರ್ಗತವಾದುವು ಮನುಜ |
ಮಾರ್ಗಣಮಯ್ಯಂ ನೃಪಗೆ ತತ್ಸನ್ನಿಧಿಯೊಳ ||

16

ಸೂತ್ರಂ || 5 ||

ಅನುನಾಸಿಕಮುಕ್ಕುಂ ಬಜಾ |
 ಣನಮಂಗಳ ಯವಲಮನನುನಾಸಿಕಮುಂ ಮ ||
 ತ್ತನುನಾಸಿಕಮುಮವಕ್ಕುಂ |
 ಒನೋಕ್ತಿಯಿಂದಱುವುದವಱಿ ವಿಷಯಾಂತರಮುಂ ||

17

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಅನುನಾಸಿಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬಿಜ್ಜು ವೈತ್ತೆ ಸೆವ ಘೈಯ |
 ಸಜ್ಜುಳಮುಂ ತೊಣ್ಣುಗೆಡೆವ ಶುಕಶಾರಿಕೆಯುಂ ||
 ಸೊಜ್ಜಿ ಬಲವನ್ನು ತೀಡುವ |
 ತೆಜ್ಜುಣಗಾಳಿಯುಮಿ¹ದೇಂ ಮನಜ್ಜೊಳಿಸಿದುವೋ ||

18

ಯವಲಂಗಳ್ಗೆ |

ಕಂ || ಅಯ್ಯನೆನೆ ಬಳ್ಳ ತಾಮಂ |
 ದೊಯ್ಯನೆ ನುಡಿದೆ²ಟ್ಟು ಗಿರಿಜೆ ಪೋಪುದುಮಿ³ತ್ತೇ ||
 ನಯ್ಯ ನವಜಲದಕಂ⁴ತನ |
 ಇಯ್ಯಾತ್ತಂ ನೆನೆದನಮಳಸುರಮುನಿವ⁵ರರಂ ||

19

ಶ್ರುತಿಪದ್ಧತಿವೆರಸು ಸರ |
 ಸ್ವತಿಗಾಗಾಯತ್ರಿವೆರಸು ಸಾವಿತ್ರಿಗರುಂ ||
 ಧತಿವೆರಸು ಸಪ್ತಋಷಿಯರ |
 ಕುತಪ⁶ಕ್ಕೆಂ ಸೇವೆ ಸಾಮರವಮುಖರಮುಖಾ ||

20

ಕಲ್ಲೆನ್ನದೆ ಬೆಳೆದ ಪಸು |
 ವ್ವೆಲ್ಲೆಂದಾಸೆಯೊಳೆ ಸಾದ್ಗು ಮರಕತದೊಡ್ಡುಂ ||
 ಗಲ್ಲನೆ ಕಾ⁷ಯ್ದು ಮೃಗಂಗಳ |
 ಕಲ್ಲನೆ ಕನಲತ್ತುಮಿಪ್ಪುವೀಗಿರಿವರದೊಳೆ ||

21

ಸೂತ್ರಂ || 6 ||

ಲರಡಗ್ರಹಣದೆ ಳಱಱಾ |
 ಹ್ವರಮುಕ್ಕುಂ ಪೀಡನಪ್ರಯತ್ನಾಶ್ರಯದಿಂ ||
 ದೊರೆಕೊಂಡ ಸಂಖ್ಯೆಯೊಳಮನು |
 ಕರಣದೊಳಂ ವರ್ತಿಕುಂ ಮಹಾಪ್ರಾಣಂಗಳೆ ||

22

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬೆಳಗುಗಳ ಬೆಳೆದ ಬೆಳಗದ |

ಬೆಳಸುಗಳೊಳಗೊಳಗೆ ತೊಳಗಿ ಪೊಳೆಪೊಳೆದೊಳಗು ||

ಜ್ವಲಿಸಿ ತಳತಳಿಸಿ ದೆಸೆಗಳ |

ನಳಿದುರಿಸಿರೊಳ ಕೆಳದುರ ಮಿಳಿದುರ ತಳದತ್ತಾಗಳ ||

23

ತೊಪ್ಪಿಗಳ ಪುಳಿನತಳಂಗಳ |

ತೆಪ್ಪುಗಳರೆದೆಪ್ಪಿದು ಪೊಲ್ಲು ವೆ²ದ್ದೆದಪ್ಪಿದಿರೆ ನಾ ||

ಣೆಪ್ಪಕದಿನರೆದೆಪ್ಪಿದೊಪಳ |

ಮಿಪ್ಪಗುವ ಘನಜಘನತಳದ ತೆಪ್ಪಿನ ತೆಪ್ಪನಂ ||

24

ಮೊರೆದೆಪ್ಪಗುವರಿಯ ಮಿಪ್ಪಗುವ |

ಸರಲಂ ಗೆಪ್ಪಿವಿಡಿದು ಮೊನೆವರಂ ನರನೆಡೆಯೊಳ ||

ಪರಿದು ಕಿಪ್ಪಿಕಿಪ್ಪಿದೆ ಕೆ⁴ದಪ್ಪಿರೆ |

ಸರಲೊಳ ಕೊಪ್ಪಿಕೊಪ್ಪಿದು ನೆಪ್ಪಿಯ ಕುಪ್ಪಿದಪ್ಪಿದಪ್ಪಿದಂ ||

25

ಕಪ್ಪಲೆ ನುಡಿದಪ್ಪಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ |

ಘಪ್ಪಲೆನೆ ನಡೆಯೆಂದು ಜಡಿದು ಸಾರಧಿಯಂ ಪಾಂ ||

ಗಪ್ಪಿದು ನಿಲಲೀಯದ⁵ಲ್ಲಿಂ |

ದೆಪ್ಪಿದುಯ್ಯಂತುಯ್ಯಳಾತ್ಮವರನಂ ನ⁶ರನಂ ||

26

ಅಪರಾರ್ಥದೊಳ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ||

ವೃ || ನೇಸಪಂ ಪೆಪ್ಪಗುವಾಡಿ ಜಯಾವಹಮೆಂಬಿನಂ |

ಬೀಸೆ ಪೆಂಬಪಿಯನೊಯ್ಯನೆ ಗಾಳ ರಣಾಜಿರೋ ||

ದ್ವಾಪಿ ಫಲ್ಗುಣನ ಚೋದಿಸೆ ಭೋಂಕೆನೆ ನೂಪನೂ |

ಚರ್ಚಿಸಿರಂಗಳವೊಲಾಯ್ತು ರಘಂ ಕಡುವೇಗದಿಂ ||

27

ಅನುಕರಣಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ತ್ರ್ಯಂಬಕಲೋಚನಾಚ್ಚೈಗಮಿದಗ್ಗಲಮೆಂಬಿನಮೇಪ್ಪಿ ಯೊಳ ಶಿಖಾ |

ಡಂಬರಮೆಯ್ತೆ ನೀಳ್ಪೊಳಗುವಾಡೆ ನಿಶಾಟರನುಡನಗ್ಗಿ ಳು ||

ಮ್ತಂಬ ಛಪಚ್ಚಟೆಂಬ ಧಗವೆಂಬ ಧಗದ್ಧಗಯೆಂಬ ಛಪ್ಪುಪೊ |

ಟೈಂಬ ರವಂ ಕಪ್ಪುತ್ತಡಸಿ ಮೆಲ್ವ ಸರಕ್ಕನುಸಾರಿಯುಪ್ಪಿನಂ ||

28

1 ನಳಿದುರಿಸಿರೊಳ, ನಳನಳದುರಿಸಿರೊಳ. 2 ವೆತ್ತದೆಪ್ಪಿದಿರೆ. 3 ಮೊನೆವಿಡಿದುಗಪ್ಪಿದಿರೆ. 4 ಕೆದಪ್ಪಿರೆ. 5 ದಳವಿಂ. 6 ಸ್ವರನಂ. 7 ಧಗಲೆಂಬ ಧಗಲಧಗಲೆಂಬ.

ಸೂತ್ರಂ || 7 ||

ನಿರತಂ ಪ್ರಕೃತಿಸ್ಪ್ರತ್ಯಯಃ |

ಮೆರಡುವೊಡಂಬಟ್ಟು ತೋಚಿ ಪದಮೆನೆಪಡೆಗುಂ ||

ಪರವರ್ಣದೊಳೆಳಸಿಕ್ಕುಂ |

ಸ್ವರರಹಿತವ್ಯಂಜನಂಗಳೊ¹ಸಂಹಿತೆಯೊಳ್ ||

29

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಇ²ಗ್ಧಂ | ಕುದ್ಧಂ ||

ಸಿಧ್ಧಂ | ಬುದ್ಧಂ ||

30

ಎ³ನ್ನೊಲ್ಲು ಬೇಟ್ಟು | ದಂ ನೆಟ್ಟುನೀ ||

ಗುಂ ನಾಲ್ಪರೆಣ್ಣು | ರುಂ ನಾಗರೊಳ್ ||

31

ಇದು ಕಬ್ಬಿ ಸ್ತೋತಿಯೊಳ್ ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಪ್ರಕರಣಂ.

ಸಂಧಿಪ್ರಕರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 8 ||

ಸ್ವರಮಿರೆ ಪರದೊಳ್ ಪೂರ್ವ್ವ |

ಸ್ವರಲೋಮಂ ಕೃತವಿಭಕ್ತಿಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಕೃತಿ ||

ಸ್ವರದೊಳುದೇವಂತಕ್ಕಾ |

ಚರಿಸುವರವಿನಪ್ಪ ನಾಮಭಾಗಸ್ಥಿ ತಿಯೊಳ್

32

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪೂರ್ವ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಎನ್ನಯ್ಯಂಗಳ್ಳು ಮೆನ್ನಂ ನಡಸಿದತಿರಥಂಗಳ್ಳು ಮೆನ್ನಾನೆಗಳ್ಳುಂ |

ಮುನ್ನಾ ಮೊಂ ಗಂಡನಿಂತಣ್ಣಿದನಿನಿತುಭರಂಗೈಯ್ದು ನಿಂತೊಳ್ಳತೆಚ್ಚಂ ||

ತ⁴ನ್ನೊಂದಾಯಕ್ಕೆ ಮಕ್ಕಳ್ಗನಿತು ಮುನಿದನೆಂದೆಲ್ಲಮಂ ಮೆ⁵ಚ್ಚಿ ಸುತ್ತಂ |

ತನ್ನಂ ಪಾಯ್ವಂಬನಂಬಿಂ ಕಡಿದನೊಡನೆ ವಾಕ್ಕೊಂಡು ಗಾಂಡೀವಧನ್ವಂ ||

33

ಅಪರಾರ್ಥದೊಳುಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಸೊವಡೊಂದೊಯ್ಯನೆ ಬಂದು ಪೊಯ್ಯೆ ಮುನಿಸಿದಾರಯ್ಯ ಕೆಂಪುಣ್ಣಿ ಪೊ |

ಣ್ಣುವಿನಂ ದೊ⁶ಚ್ಚನೆ ಬಿಟ್ಟು ದಿ⁷ಟ್ಟುಗನೆಯ್ದು ದೋವದಾವೇಗದಿಂ ||

ಕಿವಿಯು ನಿಚ್ಚಳಮಪ್ಪಿನಂ ತೆಪ್ಪಿದು ನಿಂದೊರೊಂದಪೊಳ್ ತಾಗಿ ಪೋ |

ವ್ಯವು ಕ.ಡಾನೆಗಳೊಮ್ಮೆಗೊಮ್ಮೆ ಕಬರರ್ ಜೀಮಯ್ಯ ಭಾ⁸ವೈಂಬಿನಂ ||

34

1 ಇತ. 2 ಇದು | ಕ.ದ್ಧಂ | ಸಿಧ್ಧಂವಿರೇಕಪ್ರಕೃತಿಪಾಠಪ್ರಕೃತಿ || 3 ಎನ್ನೊಳ್ (ಲ) ತೆ ಎನ್ನದೊ ಪಟ್ಟು, ಸೊಗಸುವಾ ಪಟ್ಟು ರುಂಪಾಗರೊಳ್ (ಕ). 4 ಎನ್ನೊದೊ ಪಟ್ಟು. 5 ಮುಚ್ಚು, ಕುಂಕಂ | ಇನ್ನ. 6 ಬಿಟ್ಟನೆ, 7 ಬಿಟ್ಟುಗಳ. 8 ಭಾವಂಬಿನಂ.

ಎಕಾರಾಂತಕ್ಕೆ ||

ಪೊಗಟಲಾದುವು ನಾಲಗುಳ್ಳರ ಬಾಯ್ಗೆಲಿತನ ಚಾಗಮಂ |
ಪೊಗಟದಿರ್ಪವೆ ಮೆಚ್ಚ ದಾಂತ ಚತುರ್ಬಲಂಗಳ ಮೆಯ್ಗೆಲೊಳ್ ||
ಬ¹ಗಿದಸುಂಗೊಳ್ ಸುಯ್ಯು ಕೆತ್ತುವ ಪುಣ್ಣ ಬಾಯ್ಗೆಲೆ ಬೀರಮಂ |
ಪೊಗಟ್ಟಿ ಬಾಯ್ಗೆಲೆನಿಪ್ಪುವ²ಣ್ಣಿನ ಪೆಂಪು ಬೀರರ ಬೀರನಾ ||

35

ಅವಿನಪ್ಪನಾಮಭಾಗಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಪಟುವೇಕವಾಕ್ಯನಮಳಂ |
ದಿಟಕ್ಕೆ ಕುಡಲಾಪ್ಪನೆ³ನಿನದ ವನೀತಳದೊಳ್ ||
ಅಟಮಟಗಂ ಗಾಳುವಿವಂ |
ಕುಟಲಂ ಲಂಪಟನೆ⁴ನಿಪ್ಪವಂ ಮನಸನೇ ||

36

ಸೂತ್ರಂ || 9 ||

ಸವನಿಕುಮಾರಕಾರಂ ಮೇ |
ಣಿವಣ್ಣು ಮೇಕಾರಮೆಂಬಿವಕ್ಕೆ ಯಕಾರಂ ||
ವ್ಯವಧಾಯಕಂ ವ್ಯವಣ್ಣು |
ಕ್ಕೆ ವಕಾರಂ ಸ್ವರಮವಿದಿರೋಳಿಗೆ ಯಥೇಷ್ಟಂ ||

37

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಆಯಿದ್ಧ ವಾಟಕ್ಕೆ ಯೊಳ್ ಪರ |
ಮಾಯುಷ್ಯಾಂತಂಬರಂ ನಿರಾಕಾಳವಾಗಿ ||
ಪ್ಪಾಯಿರವಿನ ಜೈನಾಭಿ |
ಪ್ರಾಯಂ ಪ್ರಾಯೋಪಗಮನದಿಂ⁵ ತೊಜೆಯಿಸಿದಂ ||

38

ವೈ || ಸುರಕರಿಯಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದವಗಃಕಮಿರಲ್ ಬಗೆದಾರದಾದಿಕಾ |
ಕುಕುಳಮಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದೆ ವಿಹಾರಿಸಲೊಲ್ಲವು ದಿವ್ಯವಾಹನಂ ||
ಹರವೃಪಮಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದುಣಲೊಲ್ಲದು ನೀರನೊಣಲ್ದ ಮಾಮಾಹೇ |
ಶ್ವರರೊಸೆದಿಲ್ಲಿಯಲ್ಲದಿರೀತೆಹದಿಂ ನದಿ ದೇವತಾತ್ಮಕಂ ||

39

ಕಂ || ಸ್ತ್ರೀಯೆಂಬನಾಥೆಯೆಂಬ |
ನ್ಯಾಯದ ಕೊಲೆಯೆಂಬ ದುರ್ಬ್ಬಲಸ್ಯ ಬಲಂ ರಾ ||
ಜಾಯೆಂಬ ವಾಕ್ಯಮಂ ಮ⁶ಱಿ |
ದೀಯುವತಿಗೆ ಬಾಳನಿಂತು ಕೀಳ್ವುದೆ ಮರುಳೇ ||

40

ಉಪಣ್ಣುಮುಪಣ್ಣುವಕಾರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ವಿಧುವಿಲ್ಲದಿರಃಳ್ ಕೆಲದೊಳ್ |
ವಧುವಿಲ್ಲದ ಲೀಲೆ ಮಧುರಮಧುವಿಲ್ಲದ ಪೂ ||
ದಧಿಯಿಲ್ಲದಾಣಿಸದೇವುದೊ |
ಬುಧರಿಲ್ಲದ ಸಭೆ ಸರಸ್ವತೀಮಣಿಹಾರಾ ||

41

ವೃ || ಇವಳಂ ಕೃಂಗಾರಸಾರಂ ಕುಸುಮಕರನೇ ಮೇಣ ವಾಡಿದಂ ಪ್ರೋಲ್ಲಸತ್ಪ |
 ಲ್ಲವಪುಷ್ಪಂ ಮೇಣ ಬಸಂತಂ ಬಯಸಿ ಪಡೆದನೆತ್ತಂ ಸುಧಾಸಾರಮಂ ಸೂ ||
 ಸುವ ಚಂದ್ರಂ ತಾನೆ ಮೇಣ ಪುಟ್ಟಿಸಿದನತಿಜಡಂ ಛಾಂದಸಂ ಪದ್ಮಜಂ ನಿ |
 ಕ್ಕುವಮಲ್ಲಂ ಕರ್ತೃವಾದಂದಿನಿತತಿರಯಮಂ ತಾಳ್ಯದೇ ಕನ್ನೆಯಂದಂ || 42

ಯಥೇಷ್ಟಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಆತನಯೆ ತೋರದೊಡೆಗಳೆ |

ವಾತನ ನಿಡುದೋಳೆ ನಡೆಯುವಾತನ ನಡೆ ನಲ ||

ಮಾತೇನೊ ನೆಗಟ್ಟಿ ನೆರನೆಂ |

ಬಾತಂ ಪೆಣನಲ್ಲನೀತನಾಗಲೆವೇಳ್ಕುಂ ||

43

ವೃ || ಉರ್ವಿಯೊಳೆ³ಲ್ಲಿಯುಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ನಾಯಕನಂ ಗುಣರಕ್ತ ಚಿತ್ತಗಂ⁴ |

ಧರ್ವ್ಯಕುಮಾರಿಕೋದಿತಯತೋನಿಧಿಯಂ ತ್ವರಿತಪ್ರಯಾಣದಿಂ ||

ದೊರ್ವನೆ ಪೋಗಿ ಕಂಡು ಚಲದಗ್ಗಳೆಯಂ ಮ⁵ಗುಟ್ಟೆಂ ಮದಿಪ್ಪಮಂ |

ನಿರ್ವಿವರಸ್ತನೀ ಬಗೆಗೊಡಂಬಡುವಪ್ಪೊಡೆ ಪೋಗಿ ಬಾರೆನೇ ||

44

ಪೋಗದಿರೆಂದು ನೀಂ ತಡೆವೆಯಪ್ಪೊಡೆ ಪೋಗಿನಮೋಘಮತ್ತ ನೀ |

ಡಾಗದೆ ಬರ್ಪುದೆಂದು ನುಡಿಯಲ್ ಬಗೆವಪ್ಪೊಡೆ ಪೋ⁶ಪುದಕ್ಕೇ ತ ||

ಳ್ವಾಗದೆ ಪೋಗಲಿತ್ತುದೆ ಮ⁷ಗುಟ್ಟಿರವಿಂಗೆ ನಿಮಿತ್ತಮಕ್ಕುಮಂ |

ತಾಗದೆ ತೂಗುವುಯ್ಯಲ ಮಗುಟ್ಟಿರವಿಂಗೆ ನಿಮಿತ್ತಮಪ್ಪವೋಲೆ ||

45

ಸೂತ್ರಂ || 10 ||

ಅರಮೆ ಎಲೇ ಏ ಓಹೋ |

ಅರೆ ಎಂಬ ನಿಪಾತಮುಂ ವಿಶಂಕಾಪರಮುಂ ||

ದೊರೆವೆ¹⁰ತ್ತ ವಧಾರಣಮುಂ |

ಸ್ವರೂಪದಿಂ ನಿಚ್ಚುಮವಿಕೃತಂಗಳವೆಂದುಂ ||

46

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಅರಮೆ ಅರಲ್ದ ಬಯಲ್ದಾ |

ವರೆಗಳ ಪುದುವುಗಳೊಳರಮೆ ಎ¹¹ಳದಳಿರ ಲತಾಂ ||

ತರದೊಳುಟುದುಟುದು ಕಾ¹²ಡುಗು |

ಮಿರುಳಪ್ಪಿನಮಹಸುವಿನಿಯಳಂ ಚಕ್ರಾಪ್ತಂ ||

47

ವೃ || ಗಗನಾಭೋಗಮನೆಯ್ದೆ ನೀಳ್ಕೊಗೆದ ಗಾರಚ್ಛಾಯೆ ಕುಭ್ರಾಭ್ರಲೇ |

ಲೆಗಡರ್ಪಾಗಿರೆ ಪರ್ವಿ ತೋಪ್ಪುದಿ¹³ದು ತಾಂ ಮತ್ತಾವುದತ್ಯದ್ಭುತಂ ||

ಬಗೆ ಪೋಯ್ತಾಗಳಲೇ ಇದಲ್ದೆ ತುಹಿನಕ್ಷೋಣೀಧ್ರದುತ್ತುಂಗಸಾ |

ನುಗ¹⁴ಳೊಳೆ ಭೋರೆನೆ ಬಂ¹⁵ದು ಪಾಯ್ಪುದದೆ ನೋಡಾಕಾಕಗಂಗಾಜಲಂ ||

48

1 ರೋಳ್ಗಳೊಳೆವಾತನ. 2 ವರ. 3 ಬಾಯುಗು. 4 ಗಾಂ. 5 ಧರ್ವ್ಯಕುಮಾರ. 6 ಬಲದಗ್ಗಳೆಯಂ.

6 ಮಗುಟ್ಟುಂ. 7 ಬಾರನೇ. 8 ಪೋಪುದಕ್ಕೆ. 9 ಮಿರುಳನವಿಂಗೆ. 10 ಕೂತ. 11 ಎಳದಳಿರ, 12 ಪೋ

ಡುಗು. 13 ದಿವದಿವ. 14 ಗಂ. 15 ಪಾಯುಕಿರ್ಪುದಿವ, ಪಾಯುಕಿರ್ಪುದಿವ

ಕಂ || ನುಡಿದನೆ ಕಾವುದನೇ ಎರ್ದೆ |

ಗಿಡದಿರು ಜವನಿಟ್ಟು ರಕ್ಕೆ ನಿನಗೀವುದನೇಂ ||

ನುಡಿದನೆ ಏ¹ ಅದು ಕೆಯ್ಯದು ||

ನುಡಿದುದು ತಪ್ಪುಗುವೆ ಗಂಗಚೂಡಾಮಣಿಯಾ ||

49

*ಓಹೋ ಇರಲಿಂ ಪೆಟವಟ |

ಮಹಾತ್ಮ್ಯಮು²ಮಂಬುನಿಧಿಯ ವಾರಿಯೆ ತನಗಂ ||

ತಾಹಾರಮಂದೊಡನ್ನು |

ತೃಪಿತಮನದಂತು ಪೊಗಟ್ಟಿದೌರ್ವ್ಯಾನಲನಾ ||

50

ವೃ || ಆರೆ ಎಡೆ ಹಸ್ತಿಶಿಕ್ಷಣವಿಚಕ್ಷಣರಿಂದರೆ ಅಶ್ವಶಿಕ್ಷೆಯಿಂ |

ದರೆ ಉಚ್ಚ ಮಲ್ಲಮೇಷಮಹಿಷೋದ್ಧರಯುದ್ಧರಸಪ್ರಯತ್ನಗಳಿಂ ||

ದರೆ ಎಡೆ ಕಾಮ್ಮುಕವ್ಯಸನಕಮ್ಮತಧನ್ವಿಜನಪ್ರವೇಶರಿಂ |

ದರೆ ಎ³ಡೆಯೊಮ್ಮೆಯೊಂದು ಪರಿಯಿಂ ಪುರಬಾಹಿರವೊಪ್ಪಿ ತೋರುಗುಂ ||

51

ವಿರಂಕೆಗೆ ||

ವೃ || ಇನಿಯನೆ ಬೆಲ್ಲದಿಂದಿನಿಯನೀವನೆ ಆ⁴ಪಿರಿದೀವನಿತ್ತುದಂ |

ನೆನೆವನೆ ಬಿಡೆ ಅದಂ ನೆನೆಯನುಕ್ಕೆ ವಗೆಯ್ದದ ಗಾ⁵ಳುಗೆಯ್ದೆ ಕೂ ||

ಪ್ಪನೆ ಕಳೆ ಕೂರನೇಳಿದ⁶ಕೆ ಗಂಡುಬಿನುಟ್ಟನೆ ಉ⁷ಬಿನುಟ್ಟಿನಿಂ⁸ |

ತಿನಿತು ವಿವೇಕಮಿಲ್ಲದವನೆ⁹ವನಂ ಪಲವೆಂದಿರೊಲ್ವರೇ ||

52

ಅವಧಾರಣಕ್ಕೆ ||

ಏತಟ ಮಾತೂ ಭೂತಳದೊಳರ್ಥವಿಹೀನನ ಶೌಚಮಣ್ಣು ವೆ |

ವ್ಯೂತು ಕುಲಂ ನೆಗಚ್ಚೆ ಯಿನಿತುಂ ವಿಫಲಂ ಧನಮುಳ್ಳನಾವೊನಂ ||

ತಾತನೆ ಕೂರನಾತನೆ ಕುಲೋದ್ಭವನಾತನೆ ಕುದ್ಧವೃತ್ತನಂ |

ತಾತನೆ ಇಂದ್ರನಾತನೆ ಮ¹⁰ನೋಭವನಾತನೆ ಅಂಬುಜೋದ್ಭ¹¹ವಂ ||

53

ಸೂತ್ರಂ || 11 ||

ಪದವಿಧಿಯಿಂ ನೆಜೆದುತ್ತರ |

ಪದದಾದಿಯೊಳೊಂದಿ ನಿಂದ ವರ್ಗಪ್ರಥಮ ||

ಕ್ಕದಟ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಮ |

ಪ್ಪದದ¹²ಕ್ಕಂ ಬಹುಳಮುಖಿಯೆ ಚಟವರ್ಗಂಗಳೆ ||

54

1 ಅದು ಕೆಯ್ಯದು ಮೇಣ, * ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿವಾಗಿ ಒಂದು ಪ್ರಶಿಯಲ್ಲಿ—ಒಂದೆರಡುಮೂಡಿನಾಲ್ಕು | ಯ್ಪಂದೆನಿಸು
ತಾಗಳಂತೆ ನಡೆತಂದಿವ್ವ || ತೊಂದರನೊಡಗೊಳೊಡೊ | ಎಂದಂ ಗಣ ಪರಗುರಾಮನತಿಳುಪಿತಮನಂ—ಎಂಬ ಪದ್ಯವಿದೆ
2 ಮನಂಬು, 3 ಪರಮಮೃಗ, ಎತೆಬೆಮ್ಮೆ, 4 ಅಂ, 5 ಲಾಳೆಯ್ಯ, ಗಾರುಗಟ್ಟು, 6 ದಿಕೆಗುರು, 7 ಕಡುಗು
7 ಏ, 8 ನೆಂ | ಬಿನಿತು, 9 ನೆನ್ನನುಮಂ, 10 ಗುಣೋನ್ನತ, 11 ಪರು, 12 ಪಕ್ಕಂ.

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಕಂ || ಪಟಗ¹ನ್ನಡಂ ಪುದುಂಗೊಳ |

ಕೊಟಿಸಕ್ಕ ದಮಂ ತಗುಳ್ಳ ಜಾಣ ಕಿಡೆ ಮುತ್ತಂ ||

ಮೊಸಂ ಕೋದಂತಿರೆ ವೇ |

ಉಟ್ಟುಗವಿಗಳ ಕವಿತೆ ಬುಧರನೆರ್ದೆಗೊಳಿಸುಗುಮೇ ||

55

ವೃ || ಪಂದಲೆಯೊಳಿದೋರಣದ ಸೀಯದರಂ ಪೊ²ಸದೂವೆದೂಪ ತೂ |

ಗುಂದಲೆ ಬಾಟ್ಯೆಣಂ ಪೊಡರೆ ಬಳ್ಳು ವ ಸಮ್ಮನ ಸೂಲವೂಲದೊಳ ||

ಸಂ³ದಣಿಯಾಗಿ ನೇಲ್ವ ಪೆಣನೊಂದಿರೆ ನಿಂದುರಿಯಾಯ್ಯಲೇಟು ಕೈ |

ರಂದಟಿಯಲ್ತೆ ವೂಡಿದ⁴ಡಮಂಚಿಕೆ ಮಿಂಚಿದುದಾಕೃಶಾನದೊಳ ||

56

ಎಚ್ಚಲದೆನಸುಂ ಕಾಮವ್ಯಾಮೋಹದಿಂದಿರೆ ನೀಳ್ವ ತ |

ಉಟ್ಟುಲ ತಳದೊಳ ರುದ್ರಂ ಕಂಡಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣೊಲನಾಗಿ ಕೆ⁵ ||

ಯ್ಗುಡಿದ ಮುಳಿಸಂ ಪೆರ್ವ್ಯಾವಾಗೆಂದು ಶಾಪಮನಿತ್ತನಂ⁶ |

ದಟಲೆ ಮನದೊಳ ತಾ⁷ಪಂಪತ್ತಂ ವಿಯೋಗವಿಪಣ್ಣನೆಂ ||

57

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬರ್ಕ್ಕೆಯ್ನೆ ಬಿಲ್ಲನಂಬುವು |

ನುಕ್ಕಾಳ್ಗಳ್ಳ ಸುರಿಗಗಿಟ್ಟು ವೂಣ್ಣಿರದಾಗೋ ||

ವಕ್ಕುಳಿದಿಚ್ಚಿದ ಪೋಣ |

ಯ್ಲಕ್ಕುಳೊಳೆಕ್ಕ ತುಳಮಿಟುದು ಕುಟಿದಟಿಯಾದರ್ ||

58

ವೃ || ನೆಗೆದಂಭೋದಪಧಕ್ಕೆ ಉಂಕೆವೆರಸೊಂದ್ರಿಂದ್ರವಾಕಾಶಮಂ |

ಬಗಿದತ್ತಿಬ್ಬಗಿಯಾಗೆ ಪಾಟಿದಪ್ಪದೇಬಾಕಂಕೆಯಂ ವೂಡಿ ತೊ ||

ಟ್ಟಿಗೆ ತ¹⁰ದ್ವಾಹಮುಮಂ ಗಜೇಂದ್ರಮುಮನೊತ್ತುತ್ತೆಂಬಿನಂ ತುತ್ತಿದೇ |

ವಗಣಕ್ಕಚ್ಚರಿಯಾಗೆ ಪಾಟು ಸುರರಾಜಾವಾಸಮಂ ಮುಟ್ಟಿದಂ ||

59

ನಡುವನಾಟಸ¹¹ದುಂತ ನೋಡಿದೊಡಂ ವಳಿತ್ರಯವಃಧ್ಯದೊಳ |

ನಡುವ ದಿಟ್ಟಯನಾಗದಾರ್ಗಮಗಲ್ವ ಲೆಂಬನಿತೊಪ್ಪುವೊ ||

ಳ್ವಿಡಿಯೆ ತೀವಿ ಪೊಗಟ್ಟಿಗಾದಮಳುಂಬವಾಗಿಯುಮಂತುವೊ |

ಪ್ಪಿಡಿಯೆ ದಲೆ ನಡು ನೂತನಾತಚಲಲ್ಲತಾಲಲಿತಾಂಗಿಯಾ |

60

ಚಟವರ್ಗಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಅತಿಶಯವಾಯ್ತು ಕಾ¹²ಲ್ಕುಟಗಲಿಟ್ಟಳವಾಯ್ತು ರಚಲ್ಲಿ ಕೊಂದು ಕೂ |

ಗಿತು ಕ¹³ಟಚಲ್ಲಿ ಸೂಸಕದ ನೂಪುರದಬ್ಬರವಾದುದಬ್ಬರೆಂ ||

ಮತಿಗಿಡಿಸಿತ್ತು ದಿಟ್ಟ ಸಜ್ಜಿಗೆಯ್ದುದು ಪ್ರವ್ವಿನೊಳಾದ ಜವ್ವು ತಃಂ |

ದ್ವು¹⁴ತತರವಾದ್ವು¹⁴ತಂ ಸಮೆದ ತಾಣದೊಳೊಡುವ ಗಾಡಿಕಾರ್ತಿಯಾ ||

61

1 ಗನ್ನವೆ, 2 ಪೊಸದೇವತೆ, 3 ಸುವಳ, 4 ಮಹಮಂಚಿಕೆ, 5 ಕೆ, 6 ನಂ, 7 ತಲೆ, 8 ಪಂಚತ್ತಂ ವಿಯೋಗಿ ವಿವಕ್ಷನೇ, 9 ಬಿಲ್ಲುಮುಬ್ಬ, 10 ಸದ್ರಗ, 11 ಸದ್ರಾಹಮುಮಂ, 12 ಕಾ ಕುಟು, ಕಾಲು, ಉಪಲಕ್ಷ, 13 ಕಟ್ಟಿಚ್ಚಿ, 14 ದ್ವು.

ಕಂ || ಕಡುಟಕ್ಕು ಗೊಂಡವೊಲ್ ಮೆ¹ಯೆ |
 ನಡುಗೆ ಮನಂ ವಿಕಳವೂಗೆ ನುಡಿಗಳೆ ಮೊದಲಿಂ ||
 ದಡಿಗಿಡೆ ಕಾಲ್ ತಡತಡವರೆ |
 ತೊಡದಳಿಪಂದಳಸಿ ನೋ³ಟ್ಟು ಮೃಗಲೋಚನೆಯಂ⁴ ||

62

ಸೂತ್ರಂ || 12 ||

ಸ್ವರದಿಂ ಯಲದಿನನಾದಿ |
 ಪ್ಪುರೇಫದಿಂ ಪರದೊಳಮದೂ ತೋಜಿ ಪವರ್ಗಂ ||
 ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಂ ವಾದೇಶಮು |
 ದರೆ ಉಲಿ ವಾಕ್ಯದೊಳಮನ್ವಿತಾ⁵ತ್ಥದೊಳಕ್ಕುಂ ||

63

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಸ್ವರಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಎಳವೆಜಿ ದಾಡೆ ಕೆಂದಳರೆ ನಾಲಗೆ ಮಾಮರವಳ್ಳಿಗೊಂಬಿನೊಳೆ |
 ಮಿಳಿವೆಳವಳ್ಳಿ ಬಾಲಮಲದೊಂಗಳೆ ಕೇಸರಮೆಂಬಿನಂ ಮನಂ ||
 ಗೊಳೆ ಮಧುವಾಸಕೇಸರಿ ವಿಮೋಗಿಗಳೆಂಬ ಮೃಗಂಗಳಂ ಭಯಂ |
 ಗೊಳಿಸಿದುದುಧ್ವನಿರಮದಕೋಕಿಲಗಜ್ಜಿ⁶ತತಜ್ಜಿ⁷ತಂಗಳಿಂ ||

64

ಕಂ || ಮರವಣೆಗಂ ಬೀಣೆಗಮಂ |
 ತರವಾವುದೊ ಸುಕವಿರಚಿತವೃದಾಲಲಿತಪದ ||
 ಸ್ಫುರಿತಸರಸೋಕ್ತಿಗಂ ನಿ |
 ಪ್ಪುರಕುಕವಿಕಟಾಕ್ತಿಗಳ ಮೇನಂತರವೋ ||

65

ಯಲಾದಿಗೆ ||

ಕಂ || ಸು⁸ರಿಗೆ ಕುಭಂಕ⁷ರಗತ್ತಿಗೆ |
 ಕರಗಂ ತಲೆಮಂಡೆ ಮರುಳ ಬಾಯ್ವುಜಿ ಪಜಿಯನು ||
 ಗರೆ ಕಳದೊಳಿಳಿಯಲಿದ್ದುವು |
 ನೆರೆದು ನಿಶಚರರ ತಕ್ಕಿ⁹ನೆಕ್ಕ¹⁰ತುಳಂಗಳೆ ||
 ಮೆಯ್ಯಿ⁸ಸದಿಂ ಕೆಯ್ಯಿ⁸ಸದಿಂ |
 ಬಾಯ್ಯಿ⁸ಸದಿಂ ಮಂತ್ರತಂತ್ರದಿಂದಂ⁹ ಸುಖಮಂ ||
 ಮೆಯ್ಯಿಡೆ ವನಿತಗೆ ಪಡೆದಾ¹⁰ |

66

ಮೆಯ್ಯೋಗಕ್ಕೆ¹¹ಳಸಿ ಸೋಲ್ವನೆತ್ತುನೊಜಂಗಂ ||

67

ವೃ || ಬಲ್ವೆಣನು¹²ಚ್ಚಿ¹³ಕೋಡೊರೆ ನೆತ್ತರುರೋಮಣಿಯಿಂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಬಾ |
 ನಲ್ವರಿವನ್ನೆಗಂ ಪ್ರಹತದಿಂದಿಳಿದೆತ್ತಿ¹⁴ದೊಡಗ್ರಹಸ್ತದೊಳೆ ||
 ಸೇಲ್ವ ಪೆಣಕ್ಕೆ ಪರ್ವೆಣಗೆ ವೈಯು ನಾಲ್ಕು ಬಲಕ್ಕೆ ಮೊಂ¹³ಡೆ ಬಂ |
 ಬಲ್ವರಿಯುತ್ತುಮಿ¹⁴ದ್ದುದು ಜಯದ್ವಿರದಂ ಜಯಸಿಂ¹⁵ಗಭೂಪನಾ ||

68

1 ಕೆಯ. 2 ತತತತವರೆ. 3 ನೋಟ್ಟು. 4 ಯಾ. 5 ತಾತ್ಪರ್ಯಗಳೊಳಂ. 6 ಮರಗಿ. 7 ಕರಿ. 8 ಯ್ಯು. 9 ಮುಂಕುಳಮಂ. 10 ಪಡೆವುದು. 11 ಕತಾನೆಸಾಲ್ವ. 12 ನ.ವಿರ್ಗ. 13 ದೊಡ. 14 ಏಕೈಕರು. 15 ದೀರ.

ಕಂ | ಬ¹ಲ್ವಲಿಕೆಯಿಂದಿಚ್ಛಿದ |
 ಬಿಲ್ವಡ ತನ್ನೆಚ್ಚ ನಿಂತಕರಸಂಹತಿಯಿಂ ||
 ದೆಲ್ವಡಗಾಯ್ತು ನಿತುಮದೆನೆ |
 ಬಿಲ್ವಲೈಯ ಮಾತಮಾನುಷಂ ಮಾಧವನಾ ||

69

ಕಂ | *ಧರೆಯೊಳ ಬೀರದ ಪೆಂ²ಪಿಂ |
 ನರನಿಂದಿಮ್ಮಡಿ ಬಕಾರಿಯಿಂ ಮೂವಡಿ ಭಾ ||
 ಸ್ತರಸುತನಿಂ ನಾಲ್ವಡಿ ಕಂ |
 ಕರನಿಂದಯ್ಯಡಿ ನೆಗಟ್ಟುಯದಟರ ಭೀಮಂ ||

70

ಅನಾದಿವ್ಯರೇಫಕ್ಕೆ ||

ಕಂ | ಜೀವ್ಯರಸು ಕಿಟ್ಟು ಪಲವುಂ |
 ನೀವ್ಯಗಳನೊಟ್ಟುಕೊಂಡು ಬರ್ಪು ಗ³ಜೀಂವ್ರಂ ||
 ಸೋವ್ಯ ಮದಧಾ⁴ರೆ ಕಟದೊಳ |
 ನೇವ್ಯಟ್ಟರೆ ಸುರಕರೀಂದ್ರಮನಿಸಿದುದಾಗಳ ||

71

ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ | ಕಮನೀಯವಿಭ್ರಮಗುಣಾಸ್ವಿತೆಯರ್ |
 ಪ್ರಮಿತಾಕ್ಷರಾಭರಣಭೂಷಿತೆಯರ್ ||
 ತಮರೂರ್ಗ್ಗ ವೋಪ ಕುಲಜಾಂಗನೆಯರ್ |
 ಕಮಲೋದರಂಗೆ ಪಡೆದರ್ ಮುದಮಂ ||

72

ಸೂತ್ರಂ || 13 ||

ಯಲರಹಿತವ್ಯಂಜನದಿಂ |
 ನಿಲೆ ಮುಂದೆ ಸಕಾರಮ⁵ಲ್ಲಿ ಬಹುಳಂ ಚತ್ವಂ ||
 ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ ಜತ್ವಂ |
 ನೆಲೆಗೊಳ್ಳಂ ಸಂಖ್ಯೆಯಾದೊಡಕ್ಕುಂ ಛತ್ವಂ ||

73

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಚತ್ವಕ್ಕೆ ||

ವೃ | ನೆರವೆ ತುಂಬಿಗಳನಾತ್ಮಮುಖೋದ್ಯ |
 ತ್ವರಿಮಳಂ ಕಮಳಬಿಂಧುರಗಂಧಂ ||
 ಪರವೆ ಕೇರಿಗಳ ತಾಂಡವಮಂ ನು |
 ಣ್ಣರದ ತಿಣ್ಣು ಘನಘೋಷಗಭೀರಂ ||

74

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕಣ್ಣೋಲಮನಱಿಯಂ ಪರ |
ವೆಣ್ಣುರವಧುಗೆಣೆಗೆ ವರ್ಪೊಡಂ ತೊಡರ್ದಾತಂ ||
ಮೇಣ್ಣುರನಕ್ಕೆಮ ಚಲದ ಪ |
ವಣ್ಣರಿ ಕೀ¹ಱ್ಪರಿಗೆ ವಾರನಹಿತಕೃತಾಂತಂ ||

75

ಜತ್ಯಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕರೆವೆರಸಿದ ಪೊಸದುಗುಲದ |
ತೆರಳ್ಗೆ ವೆತ್ತು ಡೆ ಹಟತ್ತ ಟೀಸೂತ್ರಪರಿ ||
ಸ್ವರಿತದೊಳಂ ಕಟ್ಟಿದ ಪೊಂ |
ಜುರಿಗೆಯೊಳಂ ಜನಮನೇಂ ಮನಂಗೊಳಿಸಿದು²ದೋ ||

76

ಛತ್ಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಪದಿನೆಣ್ಣುಸಿರಲೋಹವಕ್ಕರೆಯ ಜಾತ್ಯತ್ಯಗಳಿಚ್ಛಿಸಿರಂ |
ಮದಮಂ ಮುಕ್ಕುಳಿಸಿದ್ದ ದಂತಿಘಟೆಗಳ ಪತ್ತೆಯು ಲಕ್ಕಂ ರಣೋ ||
ನ್ಮದಪತ್ತಿವ್ರಜಮೆಂಬ ನೈನ್ಯಮದದಿಂ ಬಂದಿ³ದರ ಪಲರ ಕಾದಿಯೋ |
ಡಿಡೊಡೆಟ್ಟುಟ್ಟದನಟ್ಟ ಮುಟ್ಟ ಪಿ⁴ಡಿದಂ ಚಾಳುಕ್ಕುಚಕ್ರೇಶ್ವರಂ ||

77

ಯಲಪ್ರತಿಷೇಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ವೀರಶ್ರೀ ವಿಜಯನ ಕೆ |
ಯ್ಸಾರೆ ಸು⁵ರಾಂಗನೆಯರೊಸೆದು ಪರಸುವ ರವಮುಂ ||
ಭೋರೆಂದೆಣಿಗುವ ಕುನುವಾ |
ಸಾರದ ಬಲ್ಪರಿಯುಮೆಸೆದುವಂಬರತಳದೊಳ್ ||

78

ಸೂತ್ರಂ || 14 ||

ಸ್ವರಮಮದೀರೆ ಮುಂದೇಕ |
ಸ್ವರದೊಳ್ ನಣಲಯಳಕಾರಮನಿತುಂ ಪ್ರಸವ್ಯ ||
ಕ್ಷರಪೂರ್ವವೂಗೆ ಪೀನಂ |
ಸ್ವರೂಪದಿಂ ದ್ವಿತ್ವವೃತ್ತಿಯಂ ತಾಳ್ದಿಕ್ಕುಂ ||

79

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಪೊನ್ನುಳ್ಳವನೆ ಕುಲೀನಂ |
ಚೆನ್ನಂ ಕಲಿ ಸತ್ಯವಾದಿಯನಿಗುಗುಮ⁶ದಪುಂ ||
ದಿನ್ನುಂ ಪೊನ್ನನೆ ಪಡೆವುದು |
ಪೊನ್ನಿಂ ಸಮನಿಸುಗುವಲ್ತಿ ಪೆಣ್ಣುಂ ಮಣ್ಣುಂ ||

80

1 ಕೀಱ್ಪರಿಗೆ, ಕೀಱ್ಪರಿಗೆ. 2 ದನೋ. 3 ಬಂದುಪ್ಪಳಂ. 4 ಬುದಂ. 5 ಪರಾಂಗನ, 6 ಮಿನ್ನಂ || ಮಿನ್ನಂ
ಘನಂ.

ಕಂ || ಕಲ್ಲೆಲ್ಲಂ ಶಿಸುಗಲೆ ಮರ |
 ನೆಲ್ಲಮವಿಮ್ಮಾವು ಬಳ್ಳೆಯೆಲ್ಲಂ ಲತೆ ಮು ||
 ಕಲ್ಲೆಲ್ಲಂ ಕೇದಗೆ ಬೆಳಗೆ |
 ಯೆಲ್ಲಂ ಫಲಕಾಲಿಯೊಡೊಡೊವೊ¹ಗಟ್ಟಿದದಂ ||

81

ಪೀನಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಪುಲಿಗಳ ವಿಸಾಯನುಯ್ಯಲಾಡಲೆ ನಂಜನೆಂ |
 ಜಲಿಸಲುಮ²ಟ್ಟಿಯೆ ಕಾಳಕೂಟಮನೆನ್ನ ದೋ ||
 ವ್ಯಲಮನತಿಕ್ರಮಿಸಲ್ಕ ಮಾಟಿಸ ಬಂದನೋ |
 ಕ್ಕಲಿ ದಲಿವಂ ಜವನಲ್ಲಿಯುಂಡಿಗದಂದನೋ ||

82

ಅನೇಕಸ್ವರನಿಷೇಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಸರಣಾರುವೊಳರೆ ಬಳಸಂ |
 ಸರಣದೊಳದವಲನೆಯ್ದಿ ನಮವೆರ್ಗೊ ಜಿನೇ ||
 ಕ್ವರಧರ್ಮವೊಂದೆ ತಾನದು |
 ಕರಣಂ ಭವಹರಣಮಲ್ಲಿ ಸ⁴ದೆಯಮುಂಟೇ ||

83

ಇದು ಕಬ್ಬಿ ಸ್ತುತಿಯೊಳ ಸಂಧಿಪ್ರಕರಣಂ ಪ್ರಥಮಂ.

ನಾಮಪ್ರಕರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 15 ||

ಧಾತುವಿವರ್ಜಿತಮುತ್ಕರ್ಷೇ |
 ಪೇತಂ ಲಿಂಗಂ ಮಮಿಕೆಯದೊಳೊ⁵ವಂದಿಂ ||
 ತೀತೆಱದಿಂದೇಟಕ್ಕಂ |
 ಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳದಕ್ಕೇ ಕಾರಕವಳದಿಂ ||

84

ಸೂತ್ರಂ || 16 ||

ಪರಿನಿಡಿಯೆ ಕರ್ತೃ ಕರ್ಮ್ಯಂ |
 ಕರಣಾಪ್ಯಾ ಸುಪ್ರದಾನಮ⁶ಪನಯನಾಖ್ಯಾ ||
 ಸಿ ರತಮಪೇದ ನಮುವ.ಧಿ |
 ಕರಣಮುಮೆನೆ ಕಾರಕಂಗಳೊಪ್ಪುಂ ನೆಗಟ್ಟುಂ ||

85

1 ಮೊಗಟ್ಟುಪ್ಪೋ. 2 ಮಕ್ಕಿಯ, ಮಕ್ಕಿಯ. 3 ಮಗ. 4 ಮೇಲೆ ತೊಡಳುಂಟೇ. 5 ಲಂವಿಂ, ಲಮಂದಿಂ.
 6 ಮಪನಯನಾಖ್ಯಾ, ಮಪನಯನುಳಿಂ. 7 ನಿರತಂವ್ಯಾ ಮೃದಿಯುಮಧಿ.

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ನೆಲನಿದು ನೆಲನಂ ಪಾಲಿಸು |

ನೆಲದಿಂ ಪುರುಳಕ್ಕು ವಾರ ನೆಲಕ್ಕೆ ಉಗದವರ್ ||

ನೆಲದತ್ತ ಣಿನುಡದರಿಯಂ |

ತೊಲಗಿಸು ನೆಲದೆಣಿಯ ನೆಲದೊಳೊದವಿಸು ಜನಮಂ ||

86

ಸೂತ್ರಂ || 17 ||

ಅವಜೊಳ್ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ |

ಬೆವರಿಸೆ ತಳ್ತಕ್ಕುಮಲ್ಲಿ ಗಳೆಬ್ಬಂ ಮ ||

ತ್ತವು ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚ |

ನವೃತ್ತಿಯಂ ತಾಳೆ ನೆಗಟ್ಟುಮವು ಬಹುಳತೆಯಿಂ ||

87

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || * ಅರ್ಗಣ ಮಿವೋಣರಂತಿರೆ |

ನೆಲೆಮೊಲೆಗಳ ಚಕ್ರಯುಗಲಮಂ ತಿವಳೆಗಳು ||

ಚ್ಚಲಿತತರಂಗಂಗಳನಿಲು |

ನೆಲತಾಂಗಿಯರಂಬುಜಾಕರಕ್ಕೆ ನೆಮಾದರ್ ||

88

ವೃ || ಕಿಡಿಗಳೆ ಜಾತಿಜರಾದಿಗಳ್ ದುರಘವ್ರತಾಯುಧಕ್ಕಳ್ಳದು |

ಕ್ಕುಡಿಗಳೆ ಪುಣ್ಯದ ಬೀಡುಬಿಟ್ಟು ಗುಡಿಗಳೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥಿಗಳ್ಳಪ್ಪ ಕೆ ||

ಯ್ವಿಡಿಗಳೆ ಜೈನಗೃಹಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲ ಪಡಿಗಳೆ ಸಂಸಾರವಾರಾಶಿಯಾ |

ತಡಿಗಳೆ ಶ್ರೀಗುಣಭದ್ರದೇವರಡಿಗಳೆ ನಿಲೆಮ್ಮಾ ಹೃತ್ಪದ್ಮದೊಳ್ ||

89

ಕಂ || ಅವು ಪಿರಿಯವು ಭಾವಿಪೊಡಿಂ |

ತಿವು ಕಿಱಿಯವೆನಿವುದಿದುವೆ ಭೇದಂ ಪೆಟತಿ ||

ಲ್ಲಿವಟವಟಂತರಮೆನಿಸಿದು |

ವವನೀಧರದಣೆಯ ಪುಲಿಗಳುಂ ಬೆಕ್ಕುಗಳುಂ ||

90

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ನೀಂಗಳ ಕಾಲ್ಚೆರ್ಚಿದ ನೀ |

ರುಂ ಗಂಗೆಯ ನೀರುಮೆಂಬಿವೀನಿಬಿಳಜಗ ||

ನ್ಮಂಗಳಕ¹⁰ರಂಗಳೆನಗೊ |

ವ್ಯಂಗಳಂ ಸಮನಿಸಿದುವಿಂತು ನೋಂತರುಮೊಳರೇ ||

91

1 ನೆಲನತ್ತ. 2 ನೆಲನೆಡೆಯ. 3 ಜಾಳನೆ, ಬವಳನೆ. 4 ಮಯ್ಯ. 5 ತಾಳ್ಯ, ತಾಳ್ಯ.
* ಈ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪೂತ್ರ ಇದೆ. 6 ಪ್ರಾಪ್ತಿಗಳ್ಳ, ಪ್ರಾಪ್ತಿಗುಳ್ಳಳ್ಳ. 7 ಚಂದ್ರ.
8 ನಿಲೆನ್ನ. 9 ಮನಿಸುವು. 10 ಪದಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 18 ||

ಪುರುಷಸ್ತ್ರೀವಾಚಕವಾ |

ಗಿರೆಯುಂ ಮುತ್ತಲ್ಲಿ ಸರ್ವನಾಮುಂ ಸಯ್ತೊಂ ||

ದಿರೆಯುಮಿರರ್ ದಿರ್ ವಿರ್ ಕಳ್ |

ದೊರೆಕೊಂಡನುಸರಿಸುಗುಂ ಜನೋಕ್ತಿಕ್ರಮದಿಂ ||

92

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೃ || ಆರಾಗ್ಗ ಪೆಂಡಿರೊಡವುಟ್ಟದರಂಬರಾರಾ |

ಗ್ಗಾರ್¹ರಾಗ್ಗ ತಂದೆವಿರತಿಪ್ರಿಯಪುತ್ರರಾರಾ ||

ಗ್ಗಾರ್ ರಾಗ್ಗ ತಾಯ್ವಿರರಡಿಲ್ಲದೆ ಕೂರ್ಪರಾರಾ |

ಗ್ಗಾರ್²ರಯ್ಯ ತಾನೆ ತೆನಗಿಂ ನೆರಮಲ್ಲರಾರುಂ ||

93

ಇವಳ್ವಿರೊಳೆವಂದಿರಂ ವಿಕೃತರೂಪರಂ ಕೂಡುವಂ |

ತವಕೃಮನುರೂಪರೂಪರನೆ ಕೂಡಲೇಂ ಕೂಡದೋ ||

ವಿವೇಕಮಿ⁴ನಿತೇಕೆ ಪುಟ್ಟದೊ ಪಿತಾಮಹಂಗೆಂಬ ಚ |

ತ್ತವಿಭ್ರಮಮನಾಗಿಪರ್ ಸುಖವ ಜೇಡರಾಪೆಟ್ಟದೊಳ್ |

94

ಕಳಂತಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಅಱಿಯಲಾಗದು ನೆಟ್ಟನೆಂದು ಬಿಸುಟ್ಟುದುಂ ನಯಮುಲ್ತು ಪಾಂ |

ಗಱುವ ವಿಪ್ರವರಕ್ಕಳಿಂ ಚರರಿಂ ವಿಚಾರಪರಕ್ಕಳಿಂ ||

ಪೆಱರುಮ⁵ನ್ನರಿನಿನ್ನು ಮಾರಯಿಸಿಂ ವಿದಗ್ಧರಿನೊಯ್ಯನೆ |

ತ್ತಱಿಯಲಕ್ಕುಮೊ ಸಯ್ವಿನಿಂ ಸಮನಿ⁷ಕ್ಕುಮಲ್ತೆ ಸವಿಾಹಿತಂ ||

95

ಸೂತ್ರಂ || 19 ||

ಅಕ್ಕುಮನುಸ್ವಾರಮದಂ |

ತಕ್ಕೆ ಸಮಂತಲ್ಲಿಯಾದೊಡಂ ಮುತ್ತದಳಿಂ ||

ಮಿಕ್ಕುವಜೊಳ್ ಲೋಪಂ ತಾ |

ನಕ್ಕುಂ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮು⁸ತೊಂದಕ್ಕುಂ ||

96

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಬ⁹ಗಿದು ಪುಗಲ್ಕರಿದೆಲ್ಲಿಯು |

ಮೊಗೆದ ಮರಂ ಪೊದಲು ಬಳ್ಳಿ ಗಿಡುವೆಂಬಿವಳುಂ ||

ಮಿಗಿಲೆನಿಸ ಬಲ್ಲೆ ನಗಸಾ |

ನುಗಳೊಳದಂತಾನ ಮೆಯ್ಯೊಳಂ ಪುದಿದಿಕ್ಕುಂ ||

97

ಸೂತ್ರಂ || 20 ||

ಕೇವಲಮುದಂತಲಿಂಗದೊ |

ಳಾವರ್ಜಿತಮಪ್ಪ ಮಾಗಮಂ ಗಳ್ಳಕ್ಕುಂ ||

ತಾವೊಂದಿ ಬಿಂದುಗಳ್ಳು |

ದ್ವಿವಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಮನಂ ಸ್ವರಂ ನಿಲೆ ಪರದೊಳ್ ||

98

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಪೊಂಗಳಸಂಗಲೆನೆಸೆವು |

ತ್ತುಂಗಧ್ವಜತೋರಣಂಗಳಿಂ ಸೊಗಯಿಪ ಕೂ ||

ಟುಂಗ'ಳನೆಲ್ಲಂ ನಾಡೆ ಮ |

ನಂಗೊಳಿಪುವು ಪುರದ ರಮ್ಯಹರ್ಮ್ಯಚಯಂಗಳ ||

99

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಹರನಗಮಿಂತಿದು ಲಂಕೇ |

ಕ್ವರನೀಗಿರಿವರಮನೊತ್ತಿ ಕಿಟ್ಟತ್ತಿದನ ||

ಚ್ಚರಿವಟ್ಟು ಸುರವಿಯಚ್ಚರ |

ಗರುಡೋರಗಸಮಿತಿ ನೆರೆದು ನಡೆ ನೋಡುವಿನಂ ||

100

ಸೂತ್ರಂ || 21 ||

ಅವು ಪರಮಾಗಿರೆ ಲಿಂಗಾಂ |

ತವಣ್ಣಿಲೋಪಂ ಗುಣೋಕ್ತಿಗಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಯಂ ||

ಸ್ವವಿಭಕ್ತ್ಯಾದ್ಯಕ್ಷರಮಾ |

ಗಿ ವರ್ತಿಕುಂ ಸರ್ವನಾಮದೊಳ್ ಮುತ್ತದುವುಂ ||

101

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಇನಿಯವು ವಿಷಯಸುಖಂ ನಂ |

ಜಿನ ಸವಿವೊಲ್ ತತಕ್ಷಣಂ ವ್ರತಾಚರಣಂ ಮ ||

ದ್ವಿನ ಕಯ್ಯಯಂತೆ ವಿರಸಂ |

ಮನಕ್ಕ ವೆರಡುಂ ವಿಪಾಕವಿಪರೀತಂಗಳ ||

102

ಪ್ರಯೋಗ್ಯಹಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬಂಡಣದೊಳೆನ್ನ ನೋಡಿಸಿ |

ಕೊಂಡುಯ್ದಂ ನಿನ್ನ ನಾಸರಿತ್ತುತನಾನುಂ ||

ಪೆಂಡತಿಯನಾದೆನದಲಿಂ |

ಪೆಂಡಿರ್ ಪೆಂಡಿರೊಳದೆಂತು ಕೂಡುವರಬಲೇ ||

103

ಸೂತ್ರಂ || 22 ||

ಸ್ವರಮಿದಿರೋಳಕಾರಾಂತ |

ಕ್ವಿರೆ ನಾಗಮಮುಕ್ಕುಮಲ್ಲಿ ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ ||

ನ್ನೆರಡನೆಯ ವಿಭಕ್ತಿಯನ |

ತ್ತಿರಲಿತ್ತು ನಪುಂಸಕಕ್ಕೆ ದಾಗಮಮುಕ್ಕುಂ ||

104

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಅವನಧಿಕಪುಣ್ಯನೀತನ |

ನವಶ್ಯವೋಲಗಿನೆ ತೀ²ಗ್ಗುಮಭಿಮತಮಿವನಿಂ ||

ಭುವನವಿಶೇಷಕರಾರಂ |

ದ³ವನವನತನಾದನಾಧರಾಧಿಪನಡಿಯೊಳ ||

105

ಮನದಿಂ ಪೇಗಂ ಮುಟ್ಟಿದ |

ನನೂನಫಲಕುಸುಮಪಲ್ಲವಭ್ರಾಜಿತಮಂ ||

ಬನದೊಳಗೆ ಪವನನಂದನ |

ನನಿಂದ್ಯಗುಣನೆಸೆವಶೋಕಧಾತ್ರೀರುಹಮಂ ||

106

ಸೂತ್ರಂ || 23 ||

ಮ⁴ತ್ತಾದ್ವಿತೀಯೆಗಂ ಮನ |

ಮೊತ್ತರಿಸಿಕ್ಕುಂ ವಿಭಾಷೆಯಿಂ ನಿಧನದೊಳಂ ||

ಪತ್ತಿ ನಿಮಿರ್ದಮುದುರ್ ನಿಲ್ಕುಮು |

ದಾತ್ತ ತೆ ಮಿಗೆ ದಂ ತೃತೀಯೆಗೇದಂತಂ ಮೇಣ ||

107

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ ||

ಕಂ || ನೆಲನಂ ನುಂಗಲುಮಂಬುಧಿ |

ಜಲಮಂ ತವೆ ತುಳ್ಳುಲಂ ಕುಲಾಚಲಕುಲಮಂ ||

ನೆಲೆಯಿಂ ಕಿ⁵ಣಲುಂ ತಾರಾ |

ವಲಿಯನುದಿಚ್ಛೆ⁶ಲುಮೊಡಚ್ಛಿದಂ ಚಕ್ರಧರಂ ||

108

* ಹರನಗಮಿಂತಿದು ಲಂಕೇ |

ರೈರನೀಗಿರಿವರಮನೊತ್ತಿ ಕಿಟ್ಟಿತ್ತಿದನ ||

ಚ್ಚರಿವಟ್ಟು ಸುರವಿಯಚ್ಚರ |

ಗರುಡೋರಗಸಮಿತಿ ಮೆಚ್ಚಿ ತಲೆದೂಗುವಿನಂ ||

109

ತೃತೀಯೆಗೆ ||

ಕಂ || ಭಯದಿಂದಂ ಮುಳಿಸಿಂದಂ |

ಸ್ತೃಯದಿಂದಂ ರಾಗದಿಂದಮುಳಿಪಿಂದಂ ದು ||

ಣ್ಣಯಮಂ ಭಾವಿಸದೆ ಯದ್ಯ |

ಚ್ಛೆಯಿಂದೆ ನೆಗಟ್ಟಿಗೆ ತೀರ್ವ್ವ ಕಜ್ಜಮುಮೊಳವೇ ||

110

ವೃ || ಬಗೆದಂತಾಗೆ ಸುರೇಂದ್ರರಿಂ ಕ್ರಮದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ್ವಯಂ ಜೈನದೀ |

ಕ್ಷೆಗೆ ಪುಣ್ಣಕ್ಷಯಪುಣ್ಯನುಗ್ರತಪಮೆಂಬುಗ್ರಾಸಿಯಿಂ ಕೂಡೆ ಘಾ ||

ತಿಗಳಂ ಘಾತಿಸಿ ತದ್ಯುಗಂಧರಮಹಾಯೋಗೀಶ್ವರಂ ತಾಳ್ದಿದಂ |

ನೆಗಟ್ಟಾರ್ಹಂತ್ಯಮನೇನನೀಯದೊ ಕುಭಧ್ಯಾನೋಪಯೋಗೋದಯಂ ||

111

ಸೂತ್ರಂ || 24 ||

ಅಕ್ಕುಂ ಬಹುಳಮುಕಾರಂ |

ತಕ್ಕೆ ತೃತೀಯಾದಿಗಳೊಳನಾಗಮಮುಖವೆಂ |

ದಕ್ಕುಮವು ಸರ್ವ್ವನಾ²ಮದ |

ಪಕ್ಕದೊಳರೆ ಮೊದಲೊಳದ್ವಾರಕಾರದ ನೆಲೆಯೊಳ್ ||

112

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮನುವಿನ ಮಾರ್ಗಂ ಸುರಗುರು |

ವಿನಱುವು ಪವಮಾನಸೂನುವೊಂದಾಯತಿ ವೆಂ ||

ಏನೊಳಸವ ಕರ್ಣನೊ³ನ್ನುಡಿ |

ತನಗವು ನಿಜಮಾಗೆ ನೆಗಟ್ಟಿನಾವಿಭುವಿಳೆಯೊಳ್ ||

113

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅದಱಿಂದಾನೊಂದಂ ಬೇ |

ಡಿದವೆಂ ಮಾರ್ಕೊಳ್ಳ ದೀವುದೆಂಬುದುಮದಱಿಯೊಳ್ ||

ಪುದಿದನುರಾ⁴ಂ ಮಣ್ಣಿರೆ |

ತದಸ್ಮವೆಂದಿತ್ತನಮಳವಸ್ತುವನಾ⁴ತಂ ||

114

ಸೂತ್ರಂ || 25 ||

ಮೊದಲೊಳನುಸ್ವಾರಂ ಬೆರ |

ಸದಂತನುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ್ ಗೆಯುಕ್ಕುಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ||

ವಿದಿತನಪುಂಸಕದೊಳ್ ವ |

ಕ್ಷದಿಂ ತೃತೀಯಂ ಚತುರ್ಥಿಗಂತುಜುದುವಜಿಯೊಳ್ ||

115

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಆತಂಗಮಾಕೇಗಂ ವಿ |

ಖ್ಯಾತಯಕಂ ಪುಟ್ಟದಂ ಕುಲಕ್ಕಂ ಚಲಕಂ ||

ಭೂತಳದೊಳಾಗ್ಗಮುಧಕಂ |

ನೀತಿಪರಂ ಪರಬಲಾಬ್ಧಿಗಾವ್ಯಪ್ರತಿಮಂ ||

116

ಸೂತ್ರಂ || 26 ||

ಅ¹ತ್ತಣಿಮೊಂದನುಸಂಧಿಸಿ |

ಯೊ²ತ್ತಂಬರದಿಂ ತಗುಳ್ಳು ವರ್ ಪಂಚಮಿಯೊಳ್ ||

ಬಿತ್ತರಿಸುವರ್ ತೃತ್ತೀಯಾ |

ವೃತ್ತಿಯುಮಂ ಪಂಚಮಿಪ್ರಯೋಗದೊಳರೆಬರ್ ||

117

ಉದಾಹರಣೆ ||

ವೃ || ಕವಡಿಕೆ ಬಂದುದೋ³ಪಳುಟು⁴ದಟ್ಟದಳುಳ್ಳದ ನಂಟರ⁵ತ್ತಣಿಂ |

ದವದಳಮಾಯ್ತು ಪೋಯ್ತುರವಣಂ ಪೊಲೆವಾನುಗೆನೆ⁶ಬನಾದನಿ ||

ನ್ನವಧರಿಸಲ್ಕ ಮಾಜಿನೆ⁷ನುತುಂ ಮ⁸ಗುಟ್ಟುಡುವನಿಲ್ಲಜಂಗೆ ತಾಂ |

ಕವಡಿಕೆ ಕೆಯ್ಯೊಳಿದ್ದೊಮವು ಮುಂದಲೆಯೊಳ್ ನೆಲಸಿದ್ದೊವಲ್ಲವೇ ||

118

ಮತ್ತಹಸ್ತಿಗಳ ಮಸ್ತಕದಿಂ ಬಿದಿರಿಂ ಫಣೀಂ |

ದ್ರೋತ್ತಮಾಂಗದಿನಗುರ್ವಿಪ ಪಂದಿಯ ಕೋಟ್ಟಳಿಂ ||

ಪತ್ತುವಿಟ್ಟಗನಿ⁹ಕುಂಜದೊಳೊಕ್ಕೆಳಮುತ್ತನಾ |

ಯುತ್ತುಮಿರ್ಪ್ಪ ಕಬರಪ್ರಯಕಾಮಿನಿಯರ್ಕ್ಕಳಂ¹⁰ ||

119

ಸೂತ್ರಂ || 27 ||

ಆದಿವಿಭಕ್ತಿಯೊಳಂ ಸ್ವಾ |

ಮ್ಯಾದಿಯೊಳಂ ಪಷ್ಠಿತಾನದಕ್ಕುಂ ಕೆಲರು ||

ತ್ವಾದಿಸುವರ್ ಸ್ವಾಮಿತ್ವದೊ |

ಳಾದಮುಭೇದದೆ ಚತುರ್ಥಿಯಂ ಪಷ್ಠಿಯುಮಂ ||

120

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಕಿವಿಗಾದ ಸಂತಸಂ ಕ |

ಣ್ಣವತರಿಸಿದುದೀಗಳಮಗೆ ಕಾ¹⁰ವೂಂಧಕಿಗ ||

ಳ್ಳವದಾ¹¹ತಮಂತ್ರಸಿದ್ಧಿಯು |

ಮವಯವದಿಂದಾಯ್ತು ನಿನ್ನಬರೆ ಮು¹²ರಮುಧನಾ ||

121

1 ಅಕ್ಕನನ್ನನುಸಂಧಿಸಿ. 2 ಕು(ಕು)ಟ್ಟುಂಬದನಾ. 3 ಪೋಲ. 4 ಪತ್ತಣಿಂ. 5 ನಂಟ, ಮೆಂಟ.

6 ವನುತುಂ. 7 ಮ.ಗುಟ್ಟುಡುವನು. 8 ವಿಕಾಸ. 9 ಲಂ. 10 ಕಾಮಂಧಕಿ. 11 ವಾಕ್ಯ. 12 ಮಧುಮಾಕನಾ.

ಅದಲ್ಲದೆಯಾಗಿ ||

ವೃ || ತಂಕವಂ¹ ಕದೋಳಸಂಖ್ಯಬಲಂ ನಿ |
 ಕಂಕೆಯಿಂ ನೃಪನ ಪೇಟರೆ ವಿರುದ್ಧಾ ||
 ತಂಕನಳ್ಳುಣಿ ಸುಕರ್ಮನೃಪಂ ವೀ |
 ತಾಂಕುಕಂ ತುಣುಗೋಳ² ಪೊ³ಟಮುಟ್ಟಂ ||

122

ಸ್ವಾಮ್ಯಾದಿಗೆ |

ವೃ || ಮದನನ ಕೆಯ್ದು ವೆಲ್ಲಿದನನಂಗನ ಕೆಯ್ವಿಡಿಯೆಲ್ಲಿದಂ ವಿಲಾ |
 ಸದ ಕಣಿಯೆಲ್ಲಿದಂ ಚದಾರನೆ⁴ಲ್ಲಿದನೆಲ್ಲಿದನೆಲ್ಲಿದಂ ವಿನೋ ||
 ದದ ಮೊದಲೆಲ್ಲಿದಂ ಸೊಬಗಿನಾಗರಮೆಲ್ಲಿದನಿಚ್ಚೆಯಾಣ್ಣನೆ |
 ಲ್ಲಿದನೆರ್ದೆಗಾಣ್ಣನೆನ್ನ ರಸನೆಲ್ಲಿದನೋ ಲಲಿತಾಂಗವಲ್ಲಭಂ ||

123

ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಈತನೀನೆಲನನಾಳ್ವರಸಂ ಕೇ |
 ಇತನೀಧರಣಿಗೀಶ್ವರನೇಮಾ ||
 ತೀತನೀವಿಷಯನಾಯಕನೀತೋ |
 ಪ್ಪಾತನೀದೇಸೆಯ ನಾಳ್ವಾ⁵ ಧಿನಾಥಂ ||

124

ಸೂತ್ರಂ || 28 ||

ಗುಣದಿಂ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂ ನಿಬ್ಬಾರ್ಥ |
 ರ⁶ಣೆಯೊಳ್ ಸಪ್ತಮಿಯುಮುಕ್ಕುವಾದಿಯದಾಮಂ ||
 ತ್ರಣದೊಳ್ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಸಾಧಾ |
 ರಣದೊಳ್ ಲೋಪಂ ತದೇಕವಚನಕ್ಕಕ್ಕುಂ ||

125

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಸುರರೊಳಗೆಂತು ವಜ್ರ ಭಗಣಂಗಳೊಳೆಂತು ಸು⁷ಧಾಕರಂ ಮಹಾ |
 ಗಿರಿಗಳೊಳೆಂತು ಮೇರು ಭುಜಗಂಗಳೊಳೆಂತು ಭುಜಂಗನಾಯಕಂ ||
 ನರರೊಳಗೆಂತು ಚಕ್ರಿ ವಿಹಗಂಗಳೊಳೆಂತು ಗರುತ್ಮನಂತೆ ನೀಂ |
 ಪಿರಿಯೆ ಜಿನೇಂವ್ರ ದೇವರೊಳಗಿಂವ್ರನ⁸ರೇಂದ್ರಘನೇಂದ್ರನಂದಿತಾ ||

126

ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಚತುರಂತಕ್ಷಿತಿಕಾಂತೆ ಕೇಳ ಜಲಧಿ ಕೇಳ ಸಪ್ತಾರ್ಥ ಕೇಳ ತಾತಮಾ |
 ರುತ ಕೇಳ ಮಾರುತಮಾರ್ಗ ಕೇಳ ಪಗೆವನಂ ಕೊಂದೆನ್ನ ಕೋಪಾಂಗಿಗಾ ||
 ಹುತಿವಾಣ್ಣಂ ಕೊಲಲಾಟದಂದು ತಟಿಸಂದಾನೆನ್ನ ನಿಂದಗ್ನಿಗಾ |
 ಹುತಿವಾಣ್ಣಂ ಗೆಡಿಮೆಂದು ಪೂಣ್ಣೊದ⁹ಟಿದಂ ಕಾರವ್ಯಕ್ಕೋ¹⁰ಳಾಹಳಂ ||

127

1 ವಕ್ತ. 2 ಮುಟ್ಟುಂ. 3 ಪುಟ್ಟುಂ. 4 ರ. ದಿಂ. 5 ನಿಶಾಕರಂ. 6 ಒಂದು. 7 ಮನೀಂದ್ರನರೇಂದ್ರ. 8 ಗಡಮೆಂದು. 9 ಲಕ್ಷ್ಯದಂ. 10 ಕಾಳಾಹಳಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 29 ||

ಭಾಷೆಯೋಳೇಕತ್ವಕ್ಕೆ¹ವಿ |

ಶೇಷದಿನೇದಂತಮಲ್ಲಿ ವರ್ತ್ತಿಸುಗುಮಿರಾ ||

ಶ್ಲೇಷಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ಪರಿ |

ಶೇಷದ್ವಿಬಹುತ್ವವಿಷಯಮನಿತನಿತಕ್ಕುಂ ||

128

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ಎಳವನಾವೇ ತಳಿರುಯ್ಯಲೇ ಕೊಳ ತಗುಳ್ಳಿಂದೋಳಮೇ ಕೋಗಿಲೇ |

ಗಿಳಿಯೇ ತುಂಬಿಯು ಬಂಬಲೇ ಪುಳಿನಮೇ ಬಳ್ಳಿಗಳೇ ಚಂದ್ರನೇ ||

ಕೊಳನೇ ನಂದನಮೇ ಲತಾಭವನಮೇ ಸುಗ್ಗೀ ಕರಂ ಬ²ದ್ವಿದೇಂ |

ಗಳ ನೀಮೆಲ್ಲರುಮೆನ್ನ ಬದ್ಧುಗೆಯನಾನಲ್ಲಂಗ ಪೇಟುಂಗ³ಡಿಂ ||

129

ಸುರತರುನಂದನಗಳಿರ ರತ್ನಪಿನದ್ಧವಿವಾನಕಟ್ಟುವನಾಂ |

ತರಸುರತಾಲಯಂಗಳಿರ ಚಾರುವಿಲೋಲಕಟಾಕ್ಷಪಾತಸುಂ ||

ದರಪರವಾರದೇವಿಯಿರಾ ಕಡುಕೆಯ್ದು ಕೃತಾಂತನಿಂತು ನಿ |

ನ್ನೇರಮೆಣಿದುಯ್ಯ ಬಾರಿಸದೆ ಕೆಮ್ಮನುಸೇಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತಿ⁴ಪುರ್ವದೇ ||

130

ಸೂತ್ರಂ || 30 ||

ಎಸೆದಿರೆ ನಿಲ್ಕುಂ ಸಂಬೋ |

ಧಿಸುವೆಡೆಗಳೊಳಮರ್ಜು ದೇಸೆಯಿಂ ಮಾರ್ಗದೊಳಂ ||

ನಿಸದಂ ಕ್ರಮಗತಿಯೊಳತಿ |

ಪ್ರಶಸ್ತಿಯಿಂ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಕಾಕುಗಳರಡುಂ ||

131

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಹ್ರಸ್ವಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಕೇಳ ವಾಧವ ಭವನ್ಮಥಿತ⁵ವ್ಯಾ |

ಳೋಳದಾನವಕುಲಾಬುಧಿಲಬ್ಧೋ ||

ಸ್ತ್ರೀಳನು ಭು⁶ವನಸಂಹೃತಿಮೂಲಂ |

ಕಾಳಕೂಟಮೆನೆ ಪು⁷ಟ್ಟು ನಿಶಾಟಂ ||

132

ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ವಾಣೇಂಪ್ರಮಣೀಜೇಮವರಸ್ತ್ರೀ |

ಸುರವಸ್ತುಚಯಮುಂ ಕ್ರಮದಿಂ ಕೆ ||

ಯ್ಯರಲಾಟಸುವಾ⁸ಡಿಂ ತಡಪಲ್ತೇ |

ಕಾ⁹ಣಂ ಕುರುಪತೀ ನ¹⁰ಮಗೀಗಳ ||

133

1 ಕ್ಕಿವಿ. 2 ಬಂದಿವಂ. 3 ಗದಾ. 4 ತಪ್ಪರೇ. 5 ಕಾವ್ಯ. 6 ಯವನಸಂಹೃತಿ. 7 ಪುಟ್ಟುಕುಣಾಡಂ, 8 ಪುಂಕಡಮಲ್ತೇಂ. 9 ಕಾಣಂ. 10) ಅಮಗೀಗಳ.

ಸೂತ್ರಂ || 31 ||

ಸ್ವರಸಂಜ್ಞಾ ಕಂಗಳಮದೊಂ |

ದಿರೆ ಮುಂದೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ದ್ವಿತೀಯೆಗೆ ದೀರ್ಘಂ ||

ದೊರೆಕೊಳ್ಳು ಮೆಲ್ಲಿಯಾನಂ |

ಪುರಾತನೋಕ್ತಿಗಳೊಳಂ¹ತದಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟಂ ||

134

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ದಿವಾಕರನ ಪುಟ್ಟ ಪೋದ ದಿತಿಜಾಂಡಖಂಡಂಗಳಾ |

ನವಂ ಪಿಡಿದು ಪದ್ಮಜಂ ತಗುಳಿ ಪಾಡಿ ಸಾ²ಮಂಗಳಂ ||

ಸ³ವರ್ಷಜಲಜಾತಿಗಂಧಮದಕೋಪಸತ್ಯಂಗಳಾ |

ನವಂ ಪಡೆದನಿಂದ್ರಜಾಲಿಗನವೋಲೆ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿದಂ ||

135

ಸೂತ್ರಂ || 32 ||

ತುದಿಯೊಳ್ ದೀರ್ಘಾದೇಶಂ |

ಪೊ⁴ದಲ್ಲು ಪಷ್ಠಿ⁵ವಿಭಕ್ತಿಗರೆಬರ ಮತದಿಂ ||

ಪುದಿದಿಕ್ಕುಂ ಕೆಲಬರೆ ಖೇ |

ದದೊಳಂ ಸಂಭ್ರಮದೊಳಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸುವರದಂ ||

136

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪಷ್ಠಿಯ ದೀರ್ಘಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಮೃಡನಾ ಗಂಗಾಂಬುಧಾರಾಜಟಲಿತಜಟನಾ ಪಾದಪ⁶ದ್ವಕ್ಕೆ ಮುನ್ನಂ |

ಪೋಡೆವಟ್ಟಂದ್ರಂ ಬಟ್ಟಿಕ್ಕೀಕೆಗೆ ಪೋಡೆವಡೆ ತನ್ಮಾಲಿರತ್ನ ಪ್ರತಾನಂ ||

ತೊ⁷ಡರ್ದುದ್ಯದ್ವೈತಿ ತಟ್ಟುತ್ತದಿಡರ್ಗಳ⁸ವಿನ್ನೂಡಿದಂತಪ್ಪುವೀಗಳೆ |

ಮುಡಿದತ್ತಿಂದ್ರಂಗಮುಗ್ರಸುರಬಲಮಥನೋದ್ಯೋಗಯೋಗಪ್ರಯೋಗಂ ||

137

ಪೇದಸಂಭ್ರಮಂಗಳ್ ||

ವೃ || ಪೊಂಬೆಸದಿಂದಮೆಯ್ದೆ ಸಮದಂತೆಸೆದೊಪ್ಪುವ ಬಣ್ಣ ಮುಂ ಕರಂ |

ಪಂಬಲಿಸಲ್ಗೆ ತಕ್ಕ ವಚಟಾಗಿನದೋಗರಗಂಪುವಾವ ಪಾ ||

ವಿಂ ಬಗೆವಾಗಳಿಂತಿವಜೊಳಗ್ಗೆಳಮಾದೊಡಮಕ್ಕಟಾ ಮರು |

ಳ್ಬಂಜಿಗಳೇಕೆ ಸಂಪಗೆಗಳೊಳ್ ಪಗೆಗೊಂಡುನೊ ನಿನ್ನಿಮಿತ್ತದಿಂ ||

138

ಪುಗಿಲಂ ಕ್ರೀಡನೀಲನಕ್ಕರಿ⁹ಗನಾದಂ ಪಲ್ಲವಗ್ರಾಹಿ ವಾ |

ಸುಗಿ ನಮ್ಮಾಡುದನಾಗಲುಂ ನ¹⁰ಮೆಯಲುಂ ಮೆಯ್ದಕ್ಕುಮೇ ತಾ¹⁰ರನೆಂ ||

ಪಗಡಾ ವೇ¹¹ಳೆಯನೆಂಬ ಡೊಂ¹²ಬನಟಿಯೆಂ ಕು¹³ತ್ತಂ ನೆಲಕ್ಕಿಕ್ಕಿ¹⁴ದಂ |

ದಗಲೆಂ ರಾ¹⁵ಜೆಗ ನಿನ್ನ ನೆನ್ನೊಡಲೊಳನ್ನೀಪ್ರಾಣಮುಳ್ಳನ್ನೆಗಂ ||

139

1 ಚಪ್ಪಿವುರಲ್ಲಿ. 2 ನಾಮ. 3 ಸುವರ್ಷಜಲ. 4 ಪೊದಟ್ಟು. 5 ಪುಟ್ಟು. 6 ಪೊಡರ್ದು. 7 ಸಂಪದಿಡಿದಂ. 8 ಗಿಲ. 9 ಸಮ. 10 ಪಾ. 11 ವೇಳೆಯ. 12 ಡೊಂಬ. 13 ಮತ್ತಂ. 14 ಕ್ಕಲಂ. 15 ರಾಜಗ, ರಾಜಗ.

ಸೂತ್ರಂ || 33 ||

ಮೊದಲ ವಿಭಕ್ತಿಯೆ ವಾಕ್ಯದ |

ಮೊದಲೊಳ್ ಪುದಿದಿರೆಯುಮುರುವಿಶೇಷಣಗತಿಯಿಂ ||

ಪದಸಂತಾನಂ ತಾನದು |

ತುದಿಯ ವಿಭಕ್ತಿಯೊಳ್ ಕಾರಕಾನ್ವಿತಮುಕ್ಯಂ ||

140

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಸಂಗತಸತ್ತ್ವಂ ಕುರುರಾ |

ಜಂಗಂ ಕಣ್ಣಂಗಮೇಱುಸಲ್ಕರಿದನಿದಂ ||

ತಾಂಗಡಮೇಱುಪನೀಪಾ |

ವ್ಯಂಗಕ್ಕಟ ಮೆಯ್ಯೊಳೊಂದು ಮರುಳುಂಟಕ್ಕಂ ||

141

ನರಪರೊಳಗೊಂದು ಕೋಟೆಯು |

ಮ²ರೆ ಬಾಸಬಲಕ್ಕಧೀಶನಂ ದುಂದುಭಿಯಂ ||

ಬ⁴ರಿಸಿ ಮದವರಜನೆಂದಂ |

ತಿರೆ ನೆಗಟಿಂದಾಹವಕ್ಕೆ ಪೇಟಿಂ ಬೆಸನಂ ||

142

ಸೂತ್ರಂ || 34 ||

ಕಾರಕಮುಂ ಕ್ರಿಯೆಯುಂ ಕ್ರಿಯೆ |

ಕಾರಕದಿಂದನ್ವಿತಾತ್ಮಮಾಗಿರ್ಪಿನಮು ||

ಧ್ಯಾರೋಪಮೆಯ್ದುಗುಂ ತ |

ತ್ವಾರಕಗತಿಯೊಳ್ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರಿಣತಮುಕ್ಯಂ ||

143

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ಅವೃತದ ಕಂಡಸಕ್ಕರೆಯ ಕೂಟಮುಮೊಲ್ವಳ ಕೂಟಮುಂ ಸಮಾ |

ನಮೆ ವಲಮೊಲ್ಲದಳ್ಳಿ ವಿಟನೆ⁷ಟವಿಟಂ ಬ⁸ರೆ ಕೂಟಮಿಂಪನೀ ||

ಗುಮೆ ಪೆಲೆಗೊಂಡೆನಾಬಲೆಗೆ ಮೆಯ್ಯಲೆ ಮೆಮೆ ನಿನತೀತ್ತೆನೆಂಬ ಕೂ |

ಟಮನದನೊಂದುಕೂಟಮೆನಲಕ್ಕು ಮೆ ನಂಜಿನ ಕಾಳಕೂಟಮುಂ ||

144

ಕಂ || ಏಡಿಯ ಮೆಲಲ್ ಏಡಿ ಸೃಕ್ವದೊ |

ಳಡಸಿದ ಪಲ್ಲವಕೆ ಪಲ್ಲಮುಱಿ ನಿಳ್ಕುವುದುಂ ||

ಕಡಗಣ್ಣೊಳ್ ಕಂಡೊಂದಿಭ |

ಮುಡಿದಿತ್ತುದು ಸಾರ್ಧಸಲ್ಲಕೀಪಲ್ಲವಮುಂ ||

145

1 ಪಕ್ಕುರಕುರು, 2 ಮು, 3 ಬುಕ್ಕುಮಧೀನಂ, 4 ಬರಿಮದವರಜನಂದಂ, 5 ಬೊಳ, 6 ಮೊದಳ, 7 ನಾಟ, 8 ಬಗಿಗೂಟ, 9 ನಿಟ್ಟಿ.

ವಿಭಕ್ತಿಪರಿಣಾಮಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಅಸುಹೃತ್ಸೇನೆಗೆ ಸಾಲ್ವನೋರ್ವನೆ ಗಡಂ ರುದ್ರಾವತಾರಂ ಗಡಂ |
ನೊಸಲೊಳ ಕಣ ಗಡಮೆಂದು ನಂ¹ಬಿ ಪೊರೆದೆಂ ತಾನಕ್ಕೆ ತಮ್ಮಮ್ಮನ ||
ಕ್ಷಿಸಲಂಬಂ ತಿರುವಾಯ್ಗೆ ತಂ²ದಜಿವರೇ ತಮ್ಮಿರ್ವರುಂ ಕೆಯ್ದುವಂ |
ಬಿಸುಟರ್ ಜೋಳದ ಪಾಟಿಯುಂ ಬಗೆದರಿ³ಲ್ಲಾ ದ್ರೋಣಿಯುಂ ದ್ರೋಣನುಂ || 146

ಸೂತ್ರಂ || 35 ||

ಜಾತಿಯೊಳಂ ಸಂಖ್ಯನಾ⁴ |
ಖ್ಯಾತಿಯೊಳಂ ಕೂಡಿ ನೆ⁵ಗಟ್ಟು ಮೇಕಬಹುತ್ವೋ ||
ದ್ರೋತನಪರಮೇಕತ್ವಂ |
ಮಾತೇಂ ಭಾವದೊಳ ಮೇಕವಚನಮೆ ಅಕ್ಕಂ || 147

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಜಾತಿಗೆ ||

ಕಂ || ಕ⁶ರಿಯಿವು ಕರಿಯಲ್ಲಿವು ಗಿರಿ |
ಗಿರಿಯಲ್ಲಿವು ಕರಿ ಕ⁷ರೀಂದ್ರಮಲ್ಲಿವು ಗಿರಿ ಪೋ ||
ಕ⁸ರಿಗಿರಿಯೆಂದಿನಿಸಪ್ಪೊಡ |
ಮರಣ್ಯದೊಳಗೆಯಿಲುಲಾಗ ಕರಿಯುಂ ಗಿರಿಯುಂ || 148

ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ||

ಕಂ || ದೆನೆ ಪತ್ತು ಜಲಧಿ ನಾಲ್ಕಾ |
ಗನವೊಂದು ಕುಲಾದ್ರಿಯೇ⁹ಱು ತಾಮನೆ ಮತ್ತೀ ||
ವಸುಧಾಮಧ್ಯದೊಳೆತ್ತಲ್ |
ಮಿಸುಕುವನಿನ್ನೆತ್ತ ಲುಱಿನನಹಿತಕ್ಷಿತಿಪಂ || 149

ಭಾವಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ನಡುವಣ ಕಪ್ಪುಂ ಕಡೆಯಣ |
ಕಡುವೆಳ್ಳುಂ ತುದಿಯ ಕೂಪ್ಪುಮೆನೆದರೆ ವಿಟರಂ ||
ಬಿಡದಿಸಲೆ ತೆಗೆದ ಮದನನ |
ನಿ¹⁰ಡಿಯಲರ್ಗಣೆಗಳನೆ ಪೋಲ್ತುವಾಕೆಯ ಕಣ್ಣಳ್ || 150

ಸಂಖ್ಯಜಾತಿವೃತ್ತಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಸಂತಮಿ¹¹ಪ್ಪುದೆ ನವಗ್ರಹವೂತಾ |
ದಂತಿಗಳ ಪದುಳಮೇ ದಿವದೊಳ ನಿ ||
ಕ್ಷಿಂತಮಿರ್ಪರೆ ಸುರರ್ ದಿತಿಪುತ್ರಾ |
ಕ್ರಾಂತಿಯಿ¹¹ಲ್ಲ ವಲಮೆಂಬುದುವಾಗಳ || 151

1 ನಟ್ಟಿ. 2 ದಂದವರದಂ. 3 ರಲ್ಲಾ. 4 ನಾ. 5 ನೆಗಟ್ಟು. 6 ಕರಿಯವು. 7 ವರಂಗಳನ್ನಿವುಕಂ. 8 ಗಿರಿವರವೊ. 9 ಎಡದ. 10 ಮಿಕ್ಕುವೆ. 11 ಯಜ್ಞ.

ಸೂತ್ರಂ || 36 ||

ನೀನಾಂ ತಾನೇನಿಕುಂ ಪ್ರಥ |
ಮಾನಿದ್ವೇಶಕ್ಕೆ ನಿನಗೆಯಿನಗೆ ತನಗೆಯಂ ||
ಬೀನುಡಿ ಚತುರ್ಥಿಯೊಳ್ ಸಲೆ |
ತಾನಕ್ಕುಂ ಯುಷ್ಮದಸ್ತದನ್ಯೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್ ||

152

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಕಂ || ಆನುಂ ದುಶ್ಯಾಸನನುಂ |
ನೀನುಂ ಮೂವರೆ ದಲಾತನುಂ ಕಣಿದ ಬಟಾ ||
ಕ್ಕಾನುಂ ನೀನೆ ದಲೇಗಳ |
ನೀನುಮಗಲ್ದೆತ್ತವೋದಯಂಗಾಧಿಪತೀ ||
ತಾನೆ ಗೆಡಳಿಪಂ ಮೂರ್ಕ್ಯಂ |
ತಾನೆ ಗಡಂ ತೊಡರ್ದು ಮುಡಿಗೆಗಂ ಬೋವಕ್ಕಂ ||
ತಾನೆ ಗಡ ಬರ್ಪುಸನಿಸುವೊ |
ಡಾನರನಯ್ಯಾಡುವದವಮಂ ಬಟ್ಟಿಪನೇ ||

153

154

ವೃ || ಎನಗೆ ಕೂರ್ಪುದನಾಘಟಸಂಭವಂ |
ನಿನಗೆ ಕೂರನಟಲ್ ನಿನತಲ್ತುಕೇ ||
ಳನತು ತಂದೆಯ ಕೋಕಮನಿವೈಮುಂ |
ಮುನಿವರಂ ತವೆ ಕೊಂದೊಡನೀಗುವಂ ||

155

ತನಗೆ ಮೇಗಿನಿಸೆಂಬನಿತಾದೊಡಾ |
ವನುಮನಾವನುಮೊಲ್ಲಮೆ ಮೆಚ್ಚಲಂ ||
ತನಿತು ಮೆಚ್ಚದರೆಲ್ಲಮನೆನ್ನಮೆಂ |
ದನಿತಲಿಂ ಪಟಿ ಸುಗ್ಗುಮೆ ಗಡರಂ ||

156

ಸೂತ್ರಂ || 37 ||

ಅವನಾತನೆಂಬ ಮಾತುಗ |
ಳವು ಪುಲ್ಲಿಂಗಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ ಸ್ತ್ರೀಣದೊಳ ||
ನ್ನವಳಾಕೆಯೆಂಬ ನುಡಿ ಸಂ |
ಭವಿಕುಂ ಕೇಷವೊಳದೆಂಬ ಮಾತೆಸೆದಿಕ್ಕುಂ ||

157

1 ನೀನೇಕರಿಗಳ್. 2 ಗಳದವಂ. 3 ಬೋವಕ್ಕಂ, ಬಾವಕ್ಕಂ. 4 ಡಾನವೈದಾಹಿದವದೊಳೆಂದವನೇ.
5 ಕೂರನಟಲೆವಗಿತ್ತು. 6 ನಿನ್ನಮಂ. 7 ಕೂ ಕೂವನೀಗುವಂ. 8 ಮೇಗಿನಿ. 9 ಮಾತೊಂದಿಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಅವನಾಕೆಯನಂತಾತನ |

ನವಳುವುಗಲ್ಲೊಂದುಪೊಟ್ಟು ಮಿರಲಾಟರ ಕೂ ||

ಪ್ಪವರನಿತುವರೆಗವೂರೆನೆ |

ಭವಾಂತರಸ್ನೇಹಮವರೊಳಾದುದಳುಂಬಂ ||

158

ವೃ || ಅದು ಸುಖದೊಂದು ಪಿಂಡಮದು ಪುಣ್ಯದ ಪುಂಜಮದಂಗಜಂಗೆ ಬಾ |

ಅಕ್ಕೊದಲದು ಚಿತ್ತಜಂಗೆ ಕುಲದೈವಮದಂಗಜಚಕ್ರವರ್ತಿಗೆ ||

ತ್ತಿದ ಪೊಸವಟ್ಟುಮಂತದು ಮನೋಜನ ಕೆಯ್ವಿಡಿಯೆಂದೆ ಮಾ¹ಣೈನಾ |

ಸುದತಿಯ ರೂಪನಿಂ ಪೆಟತನೆಂದೊಡೆ ಚಿ ಕರಮೆಗ್ಗ ನಾಗೆನೇ ||

159

ಸೂತ್ರಂ || 38 ||

ನಿತ್ಯಂ ನಪುಂಸಕತ್ವಮ |

ಪತ್ಯಕಲತ್ರಾದಿಶಬ್ದದೊಳ್ ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸ ||

ವ್ಯತ್ಯಯಮುಕ್ತಂ ಕರುಣೋ |

ಪತ್ಯಕೆಗಳೊಳಂ ವಧಾಭಿಲಾಷಾದಿಯೊಳಂ ||

160

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ತದಪತ್ಯಂ ಚಾ²ಗದ ಪೆಂ |

ಪೊದವಿರೆ ನೆಗಟ್ಟಿಳ್ ಜಗಕ್ಕೆ ವಿನಯಗುಣೈಕಾ ||

ಸ್ವದೆ ಸುಗ್ಗಿಯಪ್ಪೆ ತನಗೊಂ |

ದಿದ ಚಾಗನೆಡಂಗಿಯೆಂಬ ಪೆಸರೆಸೆವಿನೆಗಂ ||

161

ಸರಸತಿಗಂ ಸಿರಿಗಂ ಮ |

ಚ್ಚರಿಸುವ ವಿದ್ಯಾವಿಶೇಷವಿಭವೋನ್ನತಿಯಿಂ ||

ಸುರವಾನವಲಲನೆಯರೇ³ |

ದೊರೆಯರುವಾನೃಪಕಳತ್ರಮಂ ಪೋಲ್ತುಪರೇ ||

162

ಆದಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಒವ್ವಳೆ ಪೆವ್ವಳೆಗಳೆ ಬಗೆಶೊಡಿನೈ ಮಗೀಕೆಯೆ ಗಂಡುಗೂಸು ತಾಂ |

ಸವ್ವಕಲಾವಿದಗ್ಧೆ ಪೆಟತೇನೊ ಸರಸ್ವತಿಗತ್ತ ಮತ್ತೆ ಪ ||

ನ್ನಿ⁴ವ್ವೆರಲಗ್ಗಳಂ ಶ್ರುತದೊಳಾದೊಡಮೋನಿನಿಸೂನಮುಂಟು ಗಾಂ |

ಧವ್ವಮನೊಂದುಮಂ ನೆಪಿಯೆ ಕಲ್ಲಳೆ ಕಲ್ಪಿಪುದಂತದಂ ನೃಪಾ ||

163

ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ |

ವೃ || ಕರುಣದಿಂ ಮೃಗಮಂ ನಿ¹ಜಾಂಕದೊಳೆಟ್ಟೊಡಾಕಪಿಯಾದೊಡೀ |

ಧರೆ ಮೃಗಾಧಿಪನೆಂದುದಿಲ್ಲ ಮೃಗಾಂಕನೆಂದುದು ಚಂದ್ರನಂ ||

ಕರುಣಮಿಲ್ಲದ ಸಿಂಗಮಂ ಮೃಗರಾಜನೆಂದುದು ಭೂಪರೊಳ |

ಧರೆಗಧೀಶ್ವರನಕ್ಕು ವೇ ಪರಚಕ್ರಕರ್ತೃಶನಲ್ಲದಂ ||

164

ಎಳನೀರೊತ್ತಿನೊಳೊತ್ತಿ ಬರ್ಪು ಪೊನಲೊಳ ಸಾಂದ್ರೇಂದುಕಾಂತೋರಳೋ |

ಚ್ಚಳಿತಾಚ್ಚಾಚ್ಚಳಪ್ರವಾಹಭರದೊಳ ಮಂದಾನಿಳಾಂದೋಳನಾ ||

ಕುಳಿತಾರಾಮಫಲಾವೃತೋಪಮರಸಸ್ರೋತಂಗಳೊಳ ಸಾವ್ವಿನಂ |

ಬೆಳದೋರಂತೊ²ಯಗಿದ್ದು ಕಾಲಿವನದಿಂ ಸೇವ್ಯಂ ನಗೋಪತೃಕಂ ||

165

ಕಂ || ಅವಳುಮನೊಲಿಸಿ ಕಟ್ಟಿಸಿ |

ಗೋ³ವರ ಗುಗ್ಗುರಿಗೆವಾಡಿಯುಂ ತಣಿಯುಂ ಪೆ ||

ಮ್ಯಾವುಲಿಗನ⁴ಯೋ ಪೇಟೀಂ |

ಸ್ತ್ರೀವಧೆ ನಿನಗಶ್ಯಮೇಧವೋ ಸಂ⁵ಬಳವೋ ||

166

ವೃ || ಎನಗದಜಭಿಲಾಪೆ ತಾನದೇನುಂ |

ಮನದೊಳಗಿಲ್ಲ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯನಾದಂ ||

ತನಗನುಚಿತಮ⁶ಪ್ಪುದೊಂದಕ್ಕೃತ್ಯ |

ಕ್ಕೆನಿತುವರಂ ಬಗೆದಂದನೂಹೆಯಿಂದಂ ||

167

ಗ್ರೀವಾದಿಯೊಳ ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಕೈಲಾಸಾದ್ರಿಯನೆತ್ತಿ ನೊಂದ ಭುಜಸಂದೋಹಂಗಳಂ ಕೃಪ್ಣಕೀ |

ಲಾಲಂ ಸೋರ್ವಿನಮೆಯ್ದಿ ನೀಳ್ಗನಿತುವಾಗ್ರೀವಂಗಳಂ ರಾಗದಿಂ ||

ನೀಲಗ್ರೀವನಳುಂಬಮಪ್ಪ ದಯೆಯಿಂದಂ ನೀವಿ ರಾಗಾಬ್ಧಿಕ |

ಲ್ಲೋಲಂ ಪಚ್ಚೇ⁷ ದಶಾನನಗೆ ಪಿರಿದೊಂದು⁸ತ್ಸಾಹಮಂ ಮಾಡಿದಂ ||

168

ಕಂ || ಗ್ರೀವೆ ಮೊಗಮಂಸಮಳಿಕಂ |

ಭ್ರೂ ವಕ್ಷಂ ತೋ⁹ಳ ತೊಳಂಕು ತೊಡೆಯೆಂಬಡೆಯೊಳ ||

ತೀವಿದುವು ಭೀಮನಿಸೆ ವಿಶಿ |

ಖಾನಲಿ ಮಾಟಾಂತರಾತಿಸೇನೆಯ ಮೆಯ್ಯೊಳ ||

169

ಸೂತ್ರಂ || 39 ||

ಆಕಾರಕ್ಕೆ ಲಘೂಕೃತ |

ಮೇಕಾರಂ ಬಹುಳಮಕ್ಕುವಿದೂದಾದಂತ ||

ಕ್ಷೇಕಾಕ್ಷರವದಮುಖಿಯೆ ನಿ |

ರಾಕುಳದಿಂ ಪ್ರಸ್ಯಮಕ್ಕುಮೆಲ್ಲ ಡೆಗಳೊಳಂ ||

170

1 ವಿಜಾಂಗ. 2 ತೊಪದಿಪ್ಪು, ತಪದಿಪ್ಪು. 3 ಗೋವರುಗುಕ್ಕುನಿಕೆ. 4 ನೆಯೋ, ನೆಯಂ. 5 ಪಂದಿಳ. 6 ಮುಳ್ಳುತೊಂದಕ್ಕೃತ್ಯ, ಮುಳ್ಳುರೊಂದುಕ್ಕೃತ್ಯ. 7 ಗಳಂ. 8 ಪಾಹ್ಯವಮಂ. 9 ತೋಳ್ಳಳವರು.

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಧರೆಯಂ ಜ್ಞಮೆಯಿಂ ಹಿಮವ |

ದ್ವಿರಿಸುತೆಯಂ ಪೆಂಪಿನಿಂ ಸುರಾಪಗೆಯಂ ಬಿ ||

ತ್ತರಿಸುವ ಜಸದೆಸಕದಿನನು |

ಕರಿಸುವಳಾಕಾಂತೆ ಕಾಂತಿಯಿಂ ಕಳಿಕಳೆಯಂ ||

171

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಕಮಲಂಜೊಲ್ ಮೊಗಮುತ್ತಲಂಬೊಲಲರ್ಗಣ ಚಕ್ರಾಹ್ವಯಂಜೊಲ್ ಕುಚಂ |

ಭ್ರ¹ಮರಂಜೊಲ್ ಕಚಮಿಹ್ನುಚಾಪದಳನೀಜ್ಯಾಯಂತವೊಲ್ ಬಾಸೆ ಕ ||

ಣ್ಮದಿಂಬಾಗಿರೆ ಲ²ಕ್ಕಸೂಟ³ ಪರಸುತುಂ ಶ್ರೀಗಾ⁴ತ್ತವಸ್ತುಪವೋ |

ಪಮೆಯರ್ ದೈವದಗಣ್ಯಪುಣ್ಯವಧುವರ್ ಸೇಸಿಕ್ಕಿ ಬಂದಾಡಿದರ್ ||

172

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ||

ವೃ || ಉದಯಾಸ್ತೋನ್ನ ತಕ್ಕೈಲಸೇತುಹಿಮವತ್ತು ತ್ತೀಳಪರ್ಯಂತಸಂ |

ಪದೆಯಂ ವಾರ್ಧಿ⁵ತರತ್ತರಂಗನಿನದತ್ಕಂಚೇಕಳಾಪಾಂಚಿತಾ ||

ಸ್ವದೆಯಂ ಸಾಧಿಸಿ ಕಬ್ಬಿಗಂಗೆ⁶ ನೆಲನಂ ನಿವ್ಯಾಜದಿಂದಂ ನಿಮಿ |

ಚ್ಚಿದ ಗೆಲ್ಲಂ ಭುವನೈಕರಾಮಮಹಿಪಂಗಕ್ಕುಂ ಪೆರ್ಗ್ಗಕ್ಕುಮೇ ||

173

ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಮದನವಿಭ್ರಮಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ಮೂಲಂ ವಾಗ್ಯಧುಗಾಯತಿ ಲೀಲೆಗಾ |

ಸ್ವದಮಳುಕ್ಕೇ⁷ಗೆ ತಾಯುರುಸಾಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ವಿಳಾಸನಿಕೇತನಂ ||

ಮದಗಜಾಲಸಗಾಮಿನಿ ತಾನಾಕಾಮಿನಿ ಗೋಮಿನಿಯಿಂ ಮಿಗಿಲ್ |

ಚದುರ ಪಾಟಿಯ ಸೀಳದ ಪೆಂಪಿಂದಾಸತಿಗಾರ ದೊರೆ ಧಾತ್ರಿಯೊಳ |

174

ಏಕಾಕ್ಷರಪದಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಆಗಳ ಜಸಂ ಕೆಯ್ದುವನಿಕ್ಕಿ ವೀರ |

ಶ್ರೀಗಾಣ್ಮನಮ್ ಪಾಣ್ಯತ⁸ನಕ್ಕೆಳಪ್ಪಯ್ ||

ಪೋಗೇಕೆ ನೀಂ ಮೆಯ್ಯರೆದಿರ್ಪಯೆಂದಾ |

ಭೋಗೀಶ್ವರಂಗಂದು ವಿನಮ್ರನಾದಂ ||

175

ಸೂತ್ರಂ || 40 ||

ಧಾತುವಿಹಿತಂ ತೃಶಬ್ದಂ |

ಖ್ಯತವಿಭಕ್ತ್ಯಂತರಂಗದೊಳ್ ನಿಲ್ಕುಂ ತಾ ||

ನಾ⁹ತೆಪದೆ ನಿಲ್ಲದಂದುಪ |

ಜಾತಾರಾದೇಶಮಾಗಿ ನಿಯತಂ ನೆಗಟ್ಟುಂ ||

176

1 ಚಮರಂ. 2 ಲಕ್ಕ. 3 ಗೋತು. 4 ಗಿಣವಲಂ. 5 ತಳಕ್ಕನಪ್ಪಯ್. 6 ನೇತದಿಂದಿಲ್ಲದೊಡುಪ್. 7 ತಳಕ್ಕನಪ್ಪಯ್. 8 ನೇತದಿಂದಿಲ್ಲದೊಡುಪ್. 9 ನೇತದಿಂದಿಲ್ಲದೊಡುಪ್.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಹೋತೃವನಾನರ್ಥರಿಯಮೆ |

ಭ್ರಾತೃವೆ ನೀನುಣಿದಯುತ್ಸಿಜರ್ ಯಾದವರು ||

ದ್ವಾತೃ ಕ.ಚಿಸಚಿವನೆನೆ ಸುರ |

ಜೇತೃವೆ ಪಶುವಾಗೆ¹ಯಾಮೆ ಜೇಳವೆ ಮುನ್ನಂ ||

177

ವೃ || ಆನ್ನೋಡಜ್ಜನನೆಂದೆನಂತಕಸುತಂ ಭರ್ತಾರನೆಂಬಾತನ² |

ಕ್ರುಂ ನಾನಾನ್ನವಿಪಾಕಿ ವಲ್ಲಲನವಂ ಭೀಮಂ ಹಯಾಧ್ಯಕ್ಷತಾ ||

ಸನ್ನದ್ಧಂ ನಕುಲಂ ಗವಾಧಿಕೃತನಾಸಾದೇವನಂದಾವಳಿಂ |

ದನ್ನರ್ ಕೀಚಕರ್ಮದರ್ ಮಗಳವೊಳ್ ಸೈರಂಧ್ರಿ ಪಂಜಾಲನಾ ||

178

ಸೂತ್ರಂ || 41 ||

ಬಿದಿಗಭಿಧಾನಂ ತಾನಂ |

ತದಾದೊಡಕ್ಕುಂ ವಿಧಾತ್ಯಶಬ್ದಂ ರಾಂತಂ ||

ತ್ರಿದಿವಸ್ಥಿತರೊಳರಾದೇ |

ಶದಿಂದವೊಡಗೂಡಿ ವರ್ತಿಕುಂ ಪಿತ್ರಶಬ್ದಂ ||

179

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕೆಯ್ಯಾರಮೇಂ ಪೊಗತ್ತಿಯೆ |

ಮುಷ್ಯಾಂಪನಿತಂದವೊಂದೆ ಸುಂದರಿಯೆರಡುಂ ||

ಮು³ಯ್ಯಂ ಪಡೆದಗ್ಗುಳೆಗೆ |

ಮೆಯ್ಯೆಚ್ಚೆ⁴ ವಿಧಾತ್ರನಿ⁵ರದೆ ಮು⁶ಯ್ಯಂ ನೋಟ್ಟುಂ ||

180

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಉಡುವವರುಮನುಣ್ಣರುಮಂ |

ನಡೆ ನೋಡಿ ಕನಲೊಡನಲ್ದು ಮುನ್ನಿನ ಭವದೊಳ ||

ಕು⁷ಡದರ್ ಕಣ್ಣಡಿನೊಳ ಧೃತಿ |

ಗಿಡೆ ಬಡವರ ಪಿತರರಂತೆ ಮುಣುಗುತ್ತಿಕ್ಕುಂ ||

181

ಸೂತ್ರಂ || 42 ||

ಶ್ವಯುವಾರ್ಧ್ಯಸಖಿಯನ್ವಯ |

ತ್ವಯಮನ್ವಂತಂ ಬಹುತ್ವವಿಷಯಕೃತಾದೇ ||

ಶಯುತಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಂ |

ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡೆಗುಮೆಸೆವಿನಂ ಕನ್ನಡದೊಳ ||

182

1 ಗಿವಾಪೆ, 2 ನಾನಾನಾಳೋಜ್ಜ, 3 ಮುಯ್ಯಾಂ, 4 ನರಮೆ, 5 ಮುಯ್ಯಾಚಿಪ್ಪುಂ, 6 ಕೆತರು, 7 ಮುಯ್ಯಂತಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ಕ್ವಾನಂಗಳ್ ಗಂ¹ಧಮಾತ್ರ್ತಂಡನನತಿಹಿತದಿಂ ಕಾಪುಗೊಂಡಿದ್ದರ್ವುಗ್ರ |
 ಕ್ವಾನಂಗಳ್ ಕಂಡು ದೂರಾಂತರದೊಳೆವರ ಬರ್ಪಂದಮಿಂಬಲ್ತಿದನ್ಮ ||
 ದೃಷ್ಟಿನಾರೀನಾಥನೊಳ ತತ್ತಿಱುವ ಬವಸೆಯಂ ಪೂ²ಣ್ಣ ಬಂದಪ್ಪರಿತಂ |
 ಗೀನಿದ್ರಾಭಂಗಮಂ ವಾಲ್ಪುದು ಪದನಣಮಾಲ್ತೆಂದು ನಿಂದಾಂತುವಾಗಳ || 183

ಈಯುವಾನರನವದ್ಯವಿದ್ಯರಾ |
 ಮ್ನಾಯಕುದ್ಧರವದಾತಕೀರ್ತ್ತಿಗಳ ||
 ತೋಯಜಾಕ್ಷಿ ನಡೆ ನೋಡ ಮನ್ಮಥ |
 ಶ್ರೀಯನಾದರಿಸಿ ನಿಂದರಿಂತಿವರ ||

184

ಕಂ || ಪ್ರಣುತಗುಣರೆನಿಪ ವಿಬುಧಾ |
 ಗ್ರಣಿಗಳ್ ಕೆಯೊಂಡು ಪೊಗಟೆ ಸಲೆ ನೆಗಟ್ಟುವು ಧಾ ||
 ರಿಣಿಯೊಳಗೆ ನಾಗವಮ್ಮನ |
 ಗುಣವಮ್ಮನ ಕಂಬವಮ್ಮನಧ್ವಾನಂಗಳ ||

185

ಸಮವಯಸಂ ಸಮಸತ್ವಂ |
 ಸಮಾನವಿಭವಂ ಸಮಾನಶೀಲವ್ಯಸನಂ ||
 ಸಮವಿದ್ಯಾವಿಭವಯುತಂ |
 ಸಮಸುಖದುಃಖಂ ಸಹಾಯನಕ್ಕೆ ಸಖಾಯಂ ||

186

ವೃ || ಈಯಲ್ಬಂದತ್ತು ಕಲ್ಪಂಪ್ರಪಮಭಿಮತಮಂ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಜ್ಞತಂ ಕೇ |
 ಳೇಯಲ್ಬಂದತ್ತ⁴ದೊಂದಕ್ಷಯನಿಧಿಯನುತುಂ ತನ್ನ ನೊಲ್ಪಾತ್ರಿಲೋಕ⁵ ||
 ಶ್ರೀಯೆಲ್ಲಂ ಪೊರ್ದಿದಂತೇನೊಸೆದನೊ ಮನದೊಳ ಸೂಕ್ತಿ ಕರ್ಣಾವತಂಸಂ |
 ಶ್ರೇಯಾಂಸಂ ಪ್ರೇನ್ನ ತಾಂಸಂ ಸುಕವಿಜನಮನೋಮಾನಸೋತ್ತಂಸಹಂಸಂ || 187

ಕಂ || ಅದ್ವೈತವಾದಿನಿವಹಮ |
 ದದ್ವಿರದಘಟಾವಿಪಟನೈಕಪಟವ್ಯಂ ||
 ಸ್ಯಾದ್ವಾದಾಚಲಸಿಂಹಂ |
 ವಿದ್ವಾಂಸರ್ ಪೊಗಟೆ ವಾದಿರಾಜಂ ನೆಗಟ್ಟುಂ ||

188

ವಿಕಲ್ಪಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಜ್ಯಾಯನರಣ್ಯದೊಳ ನೆಲಸುಗುಂ⁶ ಗಡಮ⁷ಯ್ಯ ಕನೀಯನನ್ವಯ |
 ಶ್ರೀ⁸ಯೊಳಧಿಷ್ಠಿತಂ ಗಡಮಿನಾನ್ವಯಜಾತರೊಳಿನ್ನ ವಿನ್ನವ ||
 ನ್ಯಾಯಮವಿನ್ನ ವಿನ್ನ ವಬಳಾಮುಖರತ್ನಮವಿನ್ನ ವಿನ್ನವ |
 ಶ್ರೇಯಮವಿನ್ನ ವಿನ್ನ ವಕ್ರತಕ್ರಮವೃತ್ತಿಯನಾರೊ ಸೈರಿವರ ||

189

1 ಕಂಪು. 2 ವಾಲ್ಪು. 3 ಸಮದುಃಖಸುಖಂ. 4 ಶ್ರೀ. 5 ಕೇ. 6 ಕು. 7 ಮಯ್ಯ, ಮಯ್ಯ.
 8 ಶ್ರೀಯ. ಕವಿಗಳಿರೀತಿ.

ಸೂತ್ರಂ || 43 ||

ಪಡೆಗುಂ ವಿಭಾಷೆಯಿಂದಂ |

ಕಡೆಯೊಳದಂತತೆಯನಸ್ವರಂ ವೃದ್ಧನವೋಲ್ ||

ಪಡೆಗುಮದರ್ಶನಮಂ ಮೇಣ |

ಪಡೆಗುಂ ದ್ವಿಬರ್ಭಾವವೃತ್ತಿಯಂ ಮೇಣ ಶ್ರುತಿವೋಲ್ || 190

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಪರಿಣತವಯಸರೆಮಿಕ್ಕ |

ಣ್ಣು ರುಡರೆಮೆಂಬುಗೆಂಬುಕೆಯ್ಯುದುಚಿತಂ ನಿನ್ನೀ ||

ಗುರು ನುಡಿದ ನುಡಿಗೊಡಂಬಡು |

ಗುರುವಚನಮಲಂಘನೀಯಮೆಂಬುದು ಮಗನೇ ||

191

ಮೊದಲೊಳ ಚಪಲಂ ಮಕ್ಕಟ |

ನದು ವೃತ್ತಿಕದಪ್ಪನೆಂಬವೋಲ್ ನವವಯದಾ ||

ನೃದಮಂತೆ ಸುತಂ ಪಿತೃಧನ |

ಮದಮುತ್ತಂ ಮೂರ್ಕ್ಯನೆಂದೊಡೇನಟಸುವದೋ ||

192

ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಭಾಷೆಗೆ ||

ವೃ || ಇವಂಬುನಿಧಿಕೂಪದಿಂದಮರನಂದನಕ್ಕೆತಮೆ |

ತ್ತುವಲ್ಲಿ ಗಜಿಯಾಗಲುಂ ಕಡಲ ಗುಣ್ವನಾರಯ್ಯಲುಂ ||

ದಿವಕ್ಕಡರಲೇನಿಯಂ ಸಮೆಯಲುಂ ವಲಂ ಬಾಣತ್ತೆಯೆಂ |

ಬವೋಲ್ ಬೆಳೆದು ನಿಂದ ಪರ್ವಿದಿರ ಸುವ್ಯಗುವ್ಯಲ್ಲಿಯುಂ ||

193

ಲೋಪಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಸರಿವಟೆಗೊಟ್ಟಿವಂತಿರೆ ಭೋ |

ಗ್ಗರೆದೊಮ್ಮೊದಲೆಟಗಿ ದೆಸೆಗಳೆಲ್ಲಮನೊಡನಾ ||

ವರಿಸಿ ತರತರದೆ ನಸು ಮಸು |

ಳ್ದಿರೆ ಪುದಿದುವು ನಭವನಭವನಂಬುಗಳೆತ್ತಂ ||

194

ದ್ವಿಬರ್ಭಾವಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ದಿಕ್ಕನಿತುಂ ತೋಪುದುವು ಜ |

ಲಕ್ಕನೆ ಮೂಕಾದಿಗಳ್ಗೆ ಮಂದತಿಲಲಿತಂ ||

ವಾಕ್ಕಾ ದುವು ಕುಸುಮಿಸಿದುವು |

ಮಿಕ್ಕ ಸೆವಾಕ್ಷುಪಕುಜಾತವೀರುತ್ತುಗಳುಂ

195

1 ಶ್ರುತಿವೋಲ್. 2 ಶ್ರುತಿವೋಲ್. 3 ಮಲಂಘನೀಯತ. 4 ನವಯವಮು, ನವಯವನಮು. 5 ಮಂತ್ರಿ. 6 ಕಟ್ಟಿ. 7 ಮಿಕ್ಕನವಾಕ್ಷುಪ.

ಸೂತ್ರಂ || 44 ||

ಅನುಸಂಧಿಸಿ ಕೃತ್ಸವ್ಯಂ |

ಜನಂಗಳರೆ ಮುಂದೆ ಬಿಂದು ಪರಿವರ್ತಿಸುಗುಂ ||

ಮನದೊಳ್ ವರ್ಗಂ ಪರಮಾ |

ಗಿ ನಿಲೆ ವಿಕಲ್ಪದೆ ತದೀಯಸಂಚಮಮಕ್ಕುಂ ||

196

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕುಲಮಂ ಚಲಮಂ ವಿದ್ಯಾ |

ಬಲಮಂ ಕಾರ್ಯಾವಲೇಪಮಂ ಪೋಗುನೆ ನೆಲಂ ||

ನೆಲಕೆಲ್ಲಂ ನೆಗಟ್ಟುಂ ದ್ವಿ |

ಬ್ಬುಲಕುಲನಗದಳನಪಟುಪವಿಪ್ರತಿಮಭುಜಂ ||

197

ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಪಂನಗತಳ್ಪಜ್ಞಂಸಹ |

ರಂ ನಗಧರನಸುರಮಾರ್ಧನಜ್ಞಕ್ರಿ ಮುಕು ||

ನ್ದಂ ನ¹ಳನನಾಭನೇಗೊಳ |

ಲೆನ್ನಂ ಬಲಗರ್ವದಿಂದಿಡಿಚ್ಚು ವನಾವಂ ||

198

ಇದು ಕಲ್ಪಸ್ಮೃತಿಯೊಳ್ ನಾಮಪ್ರಕರಣಂ ದ್ವಿತೀಯಂ.

ಸಮಾಸ ಪ್ರಕರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 45 ||

ಸಂಗತಿಯಿಂದಂ ನಾಮಪ |

ದಂಗಳವೇಕಾತ್ಮಗತಿಯೊಳಗೆ ಸಮಾಸಂ ||

ಸಂಗಳಸುಗುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗ |

ಣಂಗಳ್ಗಂತರದೊಳಲ್ಲಿ ಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ ||

199

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಕಡುಗಾಡಿ ನಾಡೆಯುಂ ಕ² |

ಣೆಡಜಿ ಮನಂ ಬೆಚ್ಚೆ ಸುತನ ಬರ್ಪಂದಂ ಚೆ ||

ಲೊಡರಿಸಿ ಬೆಲ್ವಿಡಿವಿಡಿದುದು |

ತೊಡರ್ಗಳಿಂ ನೋಟ್ಟು ನೋಟಕರ್ಕ್ಕಳ ಮನಮಂ ||

200

*ಕಡಿದ ಮನಃಪ್ರಿಯವಿರಹದಿ |

ನಟಲ್ಪ ಬಸವಟುದು ಮೋದೆ ತ³ನ್ನರದೊಳ ಬಾ ||

ಸುಟ ತಳ್ಳು ಕೋಕಶಿಖಿಯಂ |

ಕಟಲ್ಪ ಲಿಂದೊಟ್ಟದಸುಗೆದಳಿರಂ ಪೋಲ್ಕುಂ ||

201

1 ನಳನಾಭನೇನಗೊಳ | ನೆನ್ನಂ, ನಳನಾಭನೇನಗೊಳ | ನೆನಂ, ನಳನಾಭನೇನಗೊಳ | ಲೆನ್ನಂ. 2 ಕಡೆಡಜಿ, ಕಡೆಡಜಿ. 3 ಬಲ್ವಿಕ, ಬರಿದಿ. * ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ-ಲಲ್ಲಿ ಗಮಕಶ್ಯಕ್ಕೆ-ಎಂದು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಿಲ್ಲ ಇದೆ. 4 ಕಮುರ.

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ||

ವೃ || ಬಲಿಯ ಮಾಂತದ ಪೇಟದೊಳ್ ಪೊಲಗೆಟ್ಟು ಪಿ¹ಚ್ಚನೆ ಬಿಟ್ಟು ಕ |
 ಣ್ಮಾಲರ್ಗಳಂ ಮಲೆದಿ²ಟ್ಟನೆಯ್ತರೆ ಕಾಯ್ತು ಸುಂಗೊಳೆ ದೈತ್ಯನಂ ||
 ಪೊಲಸುನುಟ್ಟನೆಗೆಂ ತ್ರಿಶೂಲದಿನೊತ್ತಿ ಕೊಂದ ಕುಮಾರಿ ಕೂ |
 ತ್ತುಲಸದಿಕ್ಕೇ ಭುಜಾಧಾರೆಯೊಳಂಕಮುಳ್ಳರದೇವನಾ ||

202

ಕಂ || * ಅಜಂಬೂದ್ವೀಪಮಹಾ |

ರಾಜಕೀರೀಟಾನುಕಾರಿ ಚಾಮಿಕಾರವಿ ||

ಭ್ರಾಜಿತಕಟಕಮಗೇಂದ್ರಸ |

ಮಾಜಚಮೂಚಕ್ರವರ್ತಿ ಮಂದರಶೈಲಂ ||

203

ಸೂತ್ರಂ || 46 ||

ಉತ್ತರಪದದತ್ಥಂ ಮೆ |

ಯೈತ್ತಿರೆ ತತ್ಪುರುಷವಂತದೇಕಾಶ್ರಯಮಾ ||

ಗುತ್ತುಮಿರೆ ಕನ್ಯಾಧಾರಯ |

ಮೈತ್ತಂ ದ್ವಿಗುಸಂಜ್ಞ ಮದುವೆ ಸಂಖ್ಯಾದಿಪದಂ ||

204

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ತತ್ಪುರುಷಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಆರಮನೆಗಲ್ಲು ಸೂಳೆಮನೆಗಲ್ಲು ಸವಣ್ಣನೆಗಲ್ಲು ಕೂಡೆ ಬ |
 ಲ್ಲರ ಬಗೆಗಲ್ಲು ವಸ್ತುಕೃತಿಯಂ ಸಲೆ ಪೇಟ್ಟುದು ಕಲ್ಲು ಪೇಟದಂ ||
 ದರಮನೆಗಲ್ಲು ಸೂಳೆಮನೆಗಲ್ಲು ಸವಣ್ಣನೆಗಲ್ಲು ಕೂಡೆ ಬ |
 ಲ್ಲರ ಬಗೆಗಲ್ಲು ದಾವೆಡೆಗಮಲ್ಲದು ಕಲ್ಪಿ ವಲಂ ಕವೀಂದ್ರರಾ ||

205

ಕನ್ಯಾಧಾರಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಅಲರ್ಗಣ ಪೊಂಗಿದ ಲಾ⁴ಳೆವಾಯ್ ನಗೆವೊಗಂ ತೊಂಗಲ್ಲುರುಳ್ ಕೆಂದಳಂ |
 ಸುಲಿವಲೆ ಸೋಮ್ಮುಡಿ ತೆಳ್ಳಸಿಟ್ಟ ಪೆಪಿನೊಸಲೆ ಪೊಂಬುಟ್ಟಿಪಚ್ಚೋಲೆ ನೇ ||
 ಟುಲ ಪಣ್ಣಂ ತಿಳಿಯಣ್ಣೆಯೊಳೆ ಬಯಸಿ ತೊಯ್ದಂತಪ್ಪ ನುಣ್ಣುಪ್ಪು ಪೆ |
 ಮ್ನೋಲೆ ಚೆಲ್ವಾಗಿರೆ ನಿಂದ ಪೇಡಿತಿಯರಂ ಕಂಡಂ ಮಹೀವಲ್ಲಭಂ ||

206

ದ್ವಿಗುವಿಗೆ ||

ಕಂ || ಇರ್ವಾಳೆ ಮೂವಾಳಿಕ್ಕಿ |

ದ್ವರ್ವರೆಯೊಳೆ ಪಿ¹ಳೆಗೆ ಸಾರೆ ಕೊಳೆ ಪದವಣಿಗಳೆ ||

ಕನ್ವಿನ ಮಡಲಂತೆ ಕವ |

ಲ್ತುರ್ವಿದ ಕೆಯ್ವೊಲಗಳಸಿಗು²ವೊರೊಂದಡೆಮೊಳೆ ||

207

1 ರಿಚ್ಚನೆ. 2 ಮಿಟ್ಟನೆಪ್ಪು. * ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಿಲ್ಲ. 3 ಮಿಟ್ಟ. 4 ಲೋಳೆ.
 5 ಚವಗಿಳಿ. 6 ಮುಪ್ಪು.

ಸೂತ್ರಂ || 47 ||

ದ್ವಿಪದಂ ಮೇಢ ಬಹುಪದಮ |

ನ್ಯಪದಾರ್ಥದೊಳೊಂದಿ ನಿಲಿ ಬಹುವ್ರೀಹಿ ಸಮ ||

ಸ್ತಪದಾರ್ಥಂ ದ್ವಂದ್ವಂ ಪೂ |

ವ್ಯಪದಪ್ರಾಧಾನ್ಯಮವ್ಯಯಿಾಭಾ²ವಾಚ್ಯಂ ||

208

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಬಹುವ್ರೀಹಿಗೆ ||

ಕಂ || ಕುಡುವಿಲ್ಲನೆಚ್ಚ ಸರಲಾಂ ||

ನಡೆದು ದಲಂದೊರ್ವನೆರ್ಡೆಯನೊಳ್ ಬ್ರಮುವೊ ||

ಕುಡಿಯುಂ ಗೇಯಮುಮುಚ್ಚದ |

ಕಡುಗಲ್ಲೆ ದೇಯದೇಯನಂಬು ಮೇಣಾಚ್ಚುಗುವೊ ||

209

ಪಟ್ಟುಕಮೂಗಿನ ಮ³ರವುಲಿ |

ವೊಟ್ಟೆಯ ಕುಸಿಗೊರಲ ಕೆ⁴ಚುದಲಿನವಿರ ಕ⁵ರಂ ||

ಕೆಟ್ಟೊಡೆದ ಸ⁶ರದವಂ ಕ⁷ಡೆ |

ಪಟ್ಟು ಮನಂಗೆಟ್ಟು ನಾಡುನಾಡಂ ತಿರಿಗುಂ ||

210

ದ್ವಂದ್ವಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕಜಿಮಜಿಗಳೊಳವು ನೋಟೊಡೆ |

ಪೆಟಪೆಟರ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕೊಂಡಕೊಟ್ಟೆಡೆಗಳೊಳಂ ||

ಕಜಿಯಿಲ್ಲ ತೈಲನಲ್ಲದೆ |

ಪೆಟನಾವೊ ಪಿ⁸ಕ್ಕ ನೋಟೊಡಿತ್ತಲೆಗೋಜಂ ||

211

ವೃ || ತೊಟಗೆಲೆ ಟಟ್ಟುಹಳ್ಳಿ ನೆಗಟ್ಟಾ ಜಿರಗೋಳಮನಿಸ್ಪಗುವುರ್ವೆ |

ತ್ತಟುಕೆಯ ದೇಡವಟ್ಟುಗಳ ಬೂತುಗಬೀರುಗೋ⁹ಯೆಯರ್ಕ್ಕಳಂ ||

ನೆಜಿಯರೆನಿಪೊಡಂ ಕಿಡಿಸಲಂಕದ ಮುನ್ನಿನ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳ |

ವ¹⁰ರಳವಲ್ಲವಂ ಕಿಡಿಸಿತೊಟ್ಟಜೆ ತೈಲಪಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾ ||

212

ಅವ್ಯಯಿಾಭಾವಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಸಂತಂ ಕಿಟ್ಟೆ ಟಿಗಳೊಳೊ |

ರಂತಿರೆ ಕೆಯ್ಗಾವವರ್ಧಿರಂ ನೋಟುವರಂ ||

ಮಿಂತಲೆವಾಮುರೆ ಪೊಟಮು |

ಯ್ಯಂ ತಾಗಿರೆ ತಗೆದು ಮದನನಾದ್ಗಿಸುತಿರ್ಪಂ ||

213

1 ಪದಾರ್ಥದ್ವಂದ್ವಂ. 2 ಭಾವಾರ್ಥಂ. 3 ಮರದಲಿ. 4 ಕುಡಿಯುವವಿರ. 5 ಕರ್ಮಂ. 6 ಕರಣವು. 7 ಬಗ. 8 ಬಳ್ಳಿ. 9 ಗೋಳ. 10 ಪೆಟರಳವಲ್ಲವೆಂದೊಟ್ಟಜೆ.

ಸೂತ್ರಂ || 48 ||

ಪತ್ತಿರೆ ಕಾರಕದೊಳ್ ಮುಂ |

ದೊತ್ತಿ ಸಮರ್ಥಕ್ರಿಯಾಪದಂ ಪದವಿಧಿ ತಾ ||

ನೊತ್ತರಿಸುಗುಮದಜೊಳ್ ತ |

ಳೆತ್ತಮದಂತಕ್ಕೆ ಬಿಂದು ಸಂದಿಸಿ ನಿಲ್ಕುಂ ||

214

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಉ¹ರೇಣಿಲ್ ಮನೆವೂಡ |

ಲ್ಕಾರಂಬಂಗೈಯ್ಯಲೆಟ್ಟು ಗೊಳಲಾಳಾಳ² ||

ಲ್ಕಾರಾಮಮಿಡಲ್ಕೆಂದುಂ |

ದಾರುಣತಾರಗಳನುಂಯ ವೆಟವಟೊಳುಚಿತಂ ||

215

ಸೂತ್ರಂ || 49 ||

ಉತ್ತರಪದಂ ವಿಶೇಷ್ಯದೊ |

ಳೊತ್ತರಿಸರೆ ಪೂರ್ವಪದದುಪಾಂತ್ಯಸ್ವರದಿಂ ||

ದತ್ತಿದ್ದುರ್ವಕ್ಕೆ ಲೋಪಂ |

ಮತ್ತಮಿಕಾರಕ್ಕೆ ಬಹುಳಮಕ್ಕುಮೆಕಾರಂ ||

216

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ವೆಮ್ಮರನನಡರ್ ವನಲತೆ |

ಕಾಮ್ಮುಗಿಲಂ ತಳ್ತ ಮಿಂಚು ವಿಂಧ್ಯಾಚಲಮಂ ||

ನೆಮ್ಮಿದ ನಮ್ಮದೆಯನಿಸಿದ |

ಳೊಮ್ಮೆಯ ವವಚರನನಪ್ಪ ವನಚರಿಯೊರ್ವಳ್ ||

217

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಪಣ್ಣಾಯೆ ತಳ್ತ ತುಲುಂಗಲ |

ಬಿಣ್ಣನೆಯಿಂ ತೂಗಿ ತೊನೆವ ಕೌಂಗಂ ತನ್ನ ||

ತ್ತಣ್ಣ ಬರೆ ತೆಗೆವ ತೆಟದಿಂ |

ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದುದೆಳಸ ನಾಗಲತೆ ದಾಂಗುಡಿಯಿಂ ||

218

ಸೂತ್ರಂ || 50 ||

ಸ್ವರವಾದಿಯಪ್ಪವವು ಮುಂ |

ತಿರೆ ದೀರ್ಘಂ ಮೊದಲೊಳಗುರುಗಕ್ಕುಂ ತದವಾಂ ||

ತರದೊಳ್ ಉಟಳನತಂಗಳ |

ದೊರೆಕೊಳ್ ತಳೆಗುಂ ದ್ವಿರುಕ್ತಿಯುಂ ಬಹುಳಶೆಯಿಂ ||

219

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕಾರೂಸಡುಂ ಕರ್ಬ್ಯಾಯುಂ |
ವೇರೊಡಲುಂ ತೊಳಪ ದಾಡೆಯುಂ ಪೆಬ್ಬುಗಿಲುಂ ||
ಕೂರೇಕ್ಷಣಮುಂ ದನುಜಾ |
ಕಾ¹ರಮನೊಡರಿಸೆ ನಿಶಾಟರರ್ವಿಸಿ ತೋರ್ಪುರ್ ||

220

ಅಗುರುಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಮೇಲುದಂ ಮುಜಿದು ಮೆಯ್ಯಾಜಿದೊರ್ವೊಳೊಟಲ್ದು ಮುಂ |
ಬಾಲೆಯುಂ ತಿರಿಪಿ ನೂಂಕಿ ಪವಿತ್ರಮನಿಟ್ಟು ಪ ||
ಚ್ಚೋಲೆವಚ್ಚದೊಳೊಡಂಬಡೆ ಬಂದು ವಿದಗ್ಧಿ ಭೂ |
ಪಾಲನಂದನನಂದರುಣಾಧರೆ ನೋಡಿದಳೆ ||

221

ಣಕಾರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಪಣ್ಣನೆ ತೊಟಲ್ದು ತೀಡುವ |
ತಣ್ಣೆಲರೊಳಲಚ್ಚಿ ವನಚರವ್ರಜಮದಜಿಣ್ಣೆ ||
ತಣ್ಣನೆ ತಣಿದಿರೆ ಬ²ಿನದೊಳೆ |
ಪಣ್ಣನೆ ತಿನುತಿರ್ಪುವೆಳಸಿ ತರುಚರಕುಳಮುಂ ||

222

ಟಕಾರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ನಿಟ್ಟೆಯ್ದಿಯಾಗು ಪ³ತಿಯೊಳೆ |
ತೊಟ್ಟನುವಶಿಯಾಗು ತೀಲವತಿಯಾಗು ಚಿರಂ ||
ನಿಟ್ಟಾಯುವಾಗು ನೀನೆಂ |
ದಿಟ್ಟರ್ ನೇಸೆಯನಗಣ್ಯಪುಣ್ಯಂಗನೆಯರ್ ||

223

ಳಕಾರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಳ್ಳಾಡಿ ನರನ ಕೂರ್ಗ್ಗಣೆ |
ಯಳ್ಳೇಣುಂಗಳ್ಳಿ ಬಳ್ಳಿ ಕುರುಬಲಮೆಲ್ಲಂ ||
ಬೆಳ್ಳೋಟವೋಡೆ ನಕ್ಕಿನಿ |
ನೊಳ್ಳಾಳೆಡೆಗೋದನೊದಲು ಚಿಟ್ಟನೊಳೊವಜಂ ||

224

ನಕಾರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಇನಿಯಳ ತ⁴ನಿಸೊಂ⁵ಕಿನ್ನುಣಿ |
ಸನೆ ಮಾಲಯಾಭರಣಲೇಪನಂ ತಂಬುಲಮೆಂ ||
ಬಿನಿತುಂ ರಾಗಮನಾಗಿರೆ |
ಮನದೊಳೆ ದಿವಿಜೇಂದ್ರವಿಭವದಿಂ ಸುಖಮಿದ್ಧಂ ||

225

1 ಕಾರಮನೊಡರಿಸೆ. 2 ಬೀನಂ. 3 ಪತಿಗೋ. 4 ಚಳ್ಳನುವನೆ. 5 ನೊಳಿನ್ನುಣಿ.

ತಕಾಕ್ಕೆ ॥

ವೃ ॥ ಮಡದೊಳೊಂದುವುದೆತ್ತ ಕಿತ್ತಡಿಗಳ್ಗೆ ನಿಪ್ಪತೊಳಪ್ಪುವಾ |
ಮಡದೊಳೊಂದಿಯೆ ನಿಂದ ಕಿತ್ತಡಿಗಳ್ಗೆ ನಿತ್ಯನಿಯಾಮಾದಿ ॥
ಪೊಡೆವಡಿಗಡಿವೆಂದು ನೀಜರನೊಲು ಸಾ¹ಯುವ ವೊಯ್ತೆಯಿಂ |
ಪೊಡೆವ ಡಿಂಡಿಮಮೆಂಬಿನಂ ಕಳನೊಪುರಧ್ವನಿ ಪೊಣ್ಣುಗುಂ ॥

226

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ॥

ಕಂ ॥ ಅಂಚೆಯರಗಿಳಿಯ ಪುರುಳಿಯ |
ಕೊಂಚೆಯ ಕೋಗಿಲೆಯ ನನಿಲ ಪಾರಾವತದೊಂ ॥
ದಿಂಚರದಿಂದಂ ಕಬ್ಬಾ |
ತ್ವಂ ಚರಮಚರಂ ಜಗಂ ದಲೆನಿಸಿದುದು ಬನಂ ॥

227

ಸೂತ್ರಂ ॥ 51 ॥

ಕಡಿದು ನಿಡಿದೆಂಬಿವೆರಡೆ |
ಕಡೆಯೊಳ್ ಟತ್ವಂ ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ ಕಿಟಿದೆಂ ॥
ಬೆಡೆಯೊಳ್ ಸ್ವರಮಿರೆ ತಾಮುವು |
ಪಡೆಗುಮುಕಾರಾಂತಭಾವಮಂ ವ್ಯಂಜನದೊಳ್ ॥

228

ಪ್ರಯೋಗಂ ॥

ಕಂ ॥ ಕಟ್ಟಾಯದ ಕಣಿ ಪೆಂಪಿನ |
ಕಟ್ಟಳೆ ಚೌ²ವಟದ ಮೇರು ನನ್ನಿಯ ತವರೂರ್ ॥
ನೆಟ್ಟನೆನಿಸಿದ ಜಸಂ ನೇ |
ವ್ಯ³ಟ್ಟರೆ³ ನಿಟ್ಟುಯುವಕ್ಕೆ ದುಟ್ಟ⁴ತಳಕ್ಕೆ ॥

229

ಬೀಟಿಯ ಖಜ್ಜಾರದ ಕಿ |
ತ್ತೀಟಿಯ ಕಮ್ಮಾರದ ಮೊವಿನರನೇಟಿಲ ಕಂ ॥
ಬೇಟಿಯ ಪಲಸಿನ ಮರದಿ |
ನೊಬುದುಮೆಸೆದ⁵ಕ್ಕುಮದಟ ಬಹಿರುದ್ಯಾನಂ ॥

230

ಉದಂತಕ್ಕೆ ॥

ಕಂ ॥ ತೊ⁶ಡೆಯಿಂ ಕಡುಗುದುರೆಗಳಂ |
ಮಡದಿಂ ನ⁷ಡುಪಟ್ಟ ದಂತಿಯಂ ನಿಡುದೋಳಿಂ ॥
ಕಡುವಾಳಂ ಕೂರಸಿಯಿಂ |
ಕಡಂಗಿದ⁸ಣಿಯಂ ಸಮಂತು ಬಸದಾ⁹ಗಿಸವಂ ॥

231

1 ನೂಲುವ, 2 ಚೌತನದವೇ (ಗ), 3 ರವಿಟ್ಟಯ, 4 ಕುಳಕ್ಕು, ಕಳಕ್ಕು, 5 ದಿಕ್ಕುರವಟ, 6 ಉಡೆಯಿಂ, 7 ನಡ, 8 ದಿ, 9 ಮೂ.

ಕಂ || ಕಿಞುನೆಲೆಯು ಲತಾಲಲಿತೆಗೆ |
ತಿಱ್ಱಿದುಕೊ¹ಳಲ್ಪಪ್ಪ ಸಾಕ್ಷೆ²ಯೊಳ್ಳೊಂಬುಗಳೊಳ್ ||
ತುಱುಗಿದ ತಳಿರಿಂ ನನೆಯಿಂ |
ಕಿಞುಮಿಡಿಯಿಂದೆಸೆದುದಸದಳಂ ಮಾಕಂದಂ ||

232

ಸೂತ್ರಂ || 52 ||

ಪಚ್ಚನೆಯುಂ ಕೆಚ್ಚನೆಯುಂ |
ಬೆಚ್ಚನೆಯುಮೆನಿಪ್ಪ ಶಬ್ದದಂತಕ್ಕಕ್ಕುಂ ||
ಬೆಚ್ಚಂತಿರೆ ಮತ್ಸಂ ಕೆಲ |
ರಿಚ್ಚಯಿಪರ್ ಸ್ವಂತಮುಮನಿ²ಕಾರೈತ್ವಮುಮಂ ||

233

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಮತ್ಸಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಪಂದಳಿರ ತೋರಣಂ ತ |
ಳೊಂದಿದ ಕೆಂಗುಡಿಯು ಪುದಿವು ಮುತ್ತಿನ ಕೊಡೆ ಚೆ ||
ಲ್ವಿಂದೆಸೆವ ಮಂಗಳಾನಕ |
ದೊಂದು ರವಂ ಬಗೆಗೆ ವಂದುದಂದರಮನೆಯೊಳ್ ||
ಎನಿತುಂ ಕಾಯ್ದುಂ ಪೆನ್ನೀರ್ |
ಮನೆಸುಡದೆಂಬಂತೆ ನಿನಗವರ್ ನಿಲೆ ಕಾಯ್ದುಂ ||
ಮನದೊಳ್ ಪೊ⁴ಲ್ಲದನೆಂತುಂ |
ನೆನೆಯೊ⁵ದಂ ನಂಬು ಕುರುಕುಲಾಂಬರಭಾನೂ ||

234

235

ಸ್ವಂತಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಪಸುವೊನ್ನ ಜಗಲಿ ಪಚ್ಚೆಯ |
ಪಸುವಂವರ್ ಮುತ್ತಿನಕ್ಕಿ ನೀಲದ ಜಾಗಂ ||
ಕಿಸುಗಲ್ಲರೂಣಸರೋರುಹ |
ಮೆಸೆದಿದ್ದುವು ರಾತ್ರಿಯತಿಯ ಬೀಡಿನೊಳೆತ್ತಂ ||
ವಾಸರಪತಿ ಬಿಸುಗದಿರಿಂ |
ಪೇಸದೆ ತವ ಪಿಣ್ಣುಮೇಲು ಮುಕದೊಳಂಭೋ ||
ಜಾಸನನಂಬುಜವನಮಂ |
ಬಾಸಣಿದನೆನಿಪುವಿ⁷ಡಿದ ತಾವರೆಯೆಲೆಗಳ ||

236

237

* ಏತ್ಸಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬೇಸಱಿಸುವಂಗಜಾಗ್ನಿಯ |
ಕೇಸುರಿ ಕೊಳೆ ಕಣ್ಣದ ಪತಿಯ ವಿರಹದಿನಾಗಳ್ ||
ಕೇಸುಗಳೆದಂತೆ ಕಡಗಮ |
ನಾಸತಿ ಕಳೆದಿತ್ತುಳಾತ್ಮಕರಪ್ಪವದಿಂ ||

238

1 ಕೊಳಲಿಪ್ಪ, 2 ನಕಾರಕ್ಕ, 3 ಕೊಡೆ, 4 ಪುಣ್ಯಮ, 5 ರವಂ, 6 ವೆವೆ, * ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ-ಯೋಗ ವಿಭಾಗದಿಂ ಕೇವಲಸ್ವಂತಕ್ಕುದಾಹರಣೆ-ಎಂದು ಪ್ರತಿಗಳಿಸಿದೆ, 7 ಪಂತ.

ಸೂತ್ರಂ || 53 ||

ಪೊ¹ಸತು ಪಟದೊಳದು ಪೊಳಿಗೊಳ |
 ಗು ಸಮಮೆನಿಪ್ಪಿ²ವಚೊಳತ್ವಮಂತಕ್ಕೆ ನಿಪಾ ||
 ತಿಸೆಪಡೆಗುವುವಚೊಳೊಳಗಿಂ |
 ಗಸಂಗದಿಂ ಸಮನಿಸಿಕ್ಕು³ಮುಳ್ಳಾದೇಶಂ ||

239

ವ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಪೊಸದೇಸೆಯಂ ಬೆಡಂಗಂ |

ರಸಪುಷ್ಪಿಯನರ್ಥಸೃಷ್ಟಿಯಂ ಬಗೆವರೆ ಭಾ ||
 ವಿಸುವರೆ ಸಾರಣಿಗೈಯುವೋಲೆ |
 ಕಸವನೆ ಪಿ⁴ಡಿವರೆ ಕೆಲರೆ ಮಹಾಪುರುಷರ್ಕ್ಕಳ ||

240

ತುಣುಕಲಡುಗೆಗಳೊಳೆಂ ಪಟ |
 ಗಣವೆಯ ಕೂಟ ತಿವುಡುಗಳೆದ ತೊವರಿಯ ತೊನೆ ಕಾ ||
 ಯ್ದಿಟ್ಟುಪಿ⁵ದ ತುಪ್ಪಂ ಕೋಡುವ |
 ಕಟಲಲ್ಲದೆ ದಿವ್ಯಭೋಜನಂ ಪೆ⁶ಟತುಂಬೇ ||

241

ಎಳದಳೆರ ತುಣುಗಲೊಳ ನೆಜ್ಜಿ |
 ದಳದಳೆವೆಳವನಾನೆಳ್ಳೆಗೊಂಬಂ ತಳ್ಳೊ ||
 ಯ್ದೊಳಸಿದ ವಸಂತದೂತಿಯ |
 ಮಿಳಿವುರ್ಯುಲನಾಡುವಬಲೆ ಪಾಡಿದಳೊವ್ವಳ ||

242

ಅಳವಿಗಣುದುರುನಿತಂಬ |
 ಸ್ಥಳಭಾರಮನಾಂತ ಕಾಲ್ಗೆ ಪೊಟ ಅ⁷ಡಿಗಳೊಳೇ ||
 ಲಳಿತತುಳಾಕೋಟಿಗಳಂ |

ತಳವುದದೇವಿರಿದೊ ಮದಗಜಾಲಸಗತಿಯಾ ||

243

ಒಳಕೆಯ್ಯೊಳಿದ್ದು ಪಲ್ಲಿರಿ |
 ದೊಳವಾಲಂಗೊಂಡು ಮೊರೆವ ಭವಕನ ತೆಟದಿ ||
 ದೊಳಪೊಕ್ಕು ದುರ್ಗಮಂ ಸಂ⁸ |
 ಚಳಚಿತ್ತಂ ನುಡಿಗುವೆಮಗೆ ಬಲ್ಲಂಡಿಕೆಯಂ |

244

ಸಮಸು⁹ತಿಯೊಳೊಂದಿದೊಳ್ಳಿನ |
 ರಮಣೀರಮಣೀಯಗೇಯವನಾಸ್ಥಾಯಿಕೆಯೊಳ ||
 ಸಮಸಂದಮರ್ದಿನ ಸರಿವಟೆ |
 ಸಮಂತು ಕ¹⁰ಪ್ಪಿದಪ್ಪುದೆಂಬಿನಂ ರಂಜಿಸುಗುಂ ||

245

1 ಛಾಸದ, 2 ಸ್ತ, 3 ಸಾರಣಿಯಂತಿರ, 4 ಪಿಡಿವಳಮವರೆ ಮಹಾ, 5 ಪರ, 6 ಪಟಿಗಳೊಳೆ, 7 ಮಡಿ,
 8 ಚಂ, 9 ಸ್ತುತಿ, ಕೃತಿ, 10 ಕಪ್ಪಿರವನವೆಂಬಿನಂ.

ಕಂ || ಬಳಗುಳ್ಳೊವಣಮಮದಿರೆ |

ಚ¹ಳನಂ ಪೊಣಗೆಸೆಯೆ ಬೆಳಪನೆಯ್ಪುವ ಬೆಳಗಂ ||

ಪೊಳವ ಸುಲಿವಲ್ಲೆ ಮಸುಳಿಸೆ |

ವಿಳಾಸದಿಂ ದಬ್ಬಕಯನತಳಗತನಾದಂ ||

246

ಸೂತ್ರಂ || 54 ||

ತತ್ಪುರುಷಸವಾಸದೊಳು |

ಧೃತ್ಯೋವ್ಯಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಮುಕ್ತಂ ಪ್ರಚುರಂ ||

ವೃತ್ತಾದಿಸಲ್ಕೆ ಪಡೆಗುಂ |

ತತ್ಪರದೊಳ್ಳು ಉಯಮುಚಿತವರ್ಣ್ನಾಗಮುಂ ||

247

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಅರನೇಱುಲ ಪೊಂಬುಱಿಯೆ |

ಸುರಯಿಯ ವಾಸವರದ ಬಕ್ಕೆ ವಲಸಿನ ಪುದುವಿಂ ||

ಪರಿದುರ್ಬಿದ ಕಟ್ಟಲೆ ದಿನ |

ಕರಾಂಶುಗಳ್ಗೆಂ ವಿಭೇದಿಸಲ್ಕು ರಿದದಪೊಳ್ ||

248

ಪ್ರಚುರಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅರಸುಗುಣಂಗಳನತಿಭೀ |

ಕರಕಾಂತಂಗಳನವಂ ವಿಯಚ್ಚ ರರಾಜಂ ||

ಧರಿಯಿಸಿದಂ ಜಳನಿಧಿ ಜಳ |

ಚರಚಯಮಂ ರತ್ನ ಚಯಮುಮಂ ಧರಿಯಿಸನೊಳ್ ||

249

ಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮಾಂಗಾಯ ಗೊಂಚಲೊಳಗುಱು |

ದಿಂಗೊರಲಿಂದುಲಿವ ಗಣ್ಡುಗೋಗಿಲೆಗಳರ ||

ಲೊಂಗಲ ನಿಱುದಳಿರೊಳಗೆ ಜಿ |

ನುಂಗುವ ಪೆಣ್ಣುಂಬಿಗಳುಮುಂಬುಂ ಬನದೊಳ್ ||

250

ಸೂತ್ರಂ || 55 ||

ಪ್ರಿಯಿಕಮುಕ್ತಂ ದೀರ್ಘಾ |

ಮ್ನಾಯಮದಂತೆಲ್ಲಶಬ್ದದೊಳ್ವೃತ್ತಿಗತಂ ||

ಮಾಯೆಂಬುದು ಮಹಿಮಾಭಿ |

ಪ್ರಾಯದೊಳೊಂದಿಕ್ಕುವೊಂದಿ ಮ⁴ಹತೆಂಬುದಕ್ಕೊಳ್ || 251

1 ಚಳವೊಂ, 2 ಪರಿದು, 3 ಯಮಲ || ದೊಳ್, 4 ಮಹದಂ, ಮಹಮಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ಬಲ್ಲಂತೆತುಂ ಗುಣಮನೋಳಕೆ¹ಯ್ದಾಪ್ಪನಾಪ್ಪಂದವಿಂದಿ |
 ನ್ನೆಲ್ಲಿದ್ದುಂ ಪೊಲ್ಲಮೆಯನುಗುಗೆಂಬುಕ್ತಿಯಂ ನನ್ನಿ ಮಾಪ್ಪಂ ||
 ತೆಲ್ಲಾ ರ²ತ್ನಂಗಳುಮನೋಳಕೊಂಡೊಳ್ಳನಂಭೋಧಿ ಲೋಕ |
 ಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ಬೀಡಲ್ ಪೊಣಗೆ ಕಸಮಂ ನಿಚ್ಚವಿಡಾಡುತಿಕ್ಕುಂ ||

252

ಪ್ರಯೋಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಎಲ್ಲಂಗಮೆಲ್ಲಧನಮುಮ |
 ನೆಲ್ಲೆಡೆಯೊಳಮೆಲ್ಲತಟದೊಳಂ ಕುಡುಗೆಮ ಸ ||
 ಲ್ಲಿಲ್ಲದೆ ಬವರದೊಳೇಂ ಗಳ |
 ಗೆಲ್ಲಂಗುಡದಿಕ್ಕು ಪೊಣದೊಡಾಗ್ಗಂ ಗಂಡಂ ||

253

ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮಾದೇವನುಮಾದೇವಿಗೆ |
 ಸಾದರದಿಂ ಪೇ³ಟ್ಟಿನಿತನುತ್ತಮಸತ್ಯಂ ||
 ಮಾದಾನಿ ಕಾ⁴ರ್ಯ್ಯಧನನುಡಿ |
 ತೋದಿತಪುಣ್ಯಂ ಹರಿಪ್ರಿಯಂ ಸರನೆಂಬಂ ||

254

ಸೂತ್ರಂ || 56 ||

ಪರಿಗದಿತಬಹುವ್ರಿಹಿಗೆ |
 ಚರಮದೊಳಕ್ಕುಂ ಯಥಾಪ್ರ⁵ಯೋಗಮುಕಾರಂ ||
 ಪರಪದಮಿಲ್ಲೆ⁶ಂಬೊಂದಿದು |
 ದೊರೆಕೊಂಡಿರೆ⁷ಲಿತ್ವಮಂತ್ರೈವಣ್ಣ⁸ಕ್ಕ⁸ಕ್ಕುಂ ||

255

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಬಲ್ಲಲೆಯಂ ತೋಳ್ನೀಳ್ಳನ |
 ಗಲ್ಲುರದಂ ಬಟ್ಟದೊಡೆಯವಂ ಕೆಂಗಣ್ಣಂ ||
 ನೆಲ್ಲ ಕಿವಿಯಾತನೆನಿಸುವ |
 ನೊಲ್ಲೊಲಿಸುಗುಮೆಸೆವ ಬೀರಸಿರಿಯಂ ಧುರದೊಳ ||

256

ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ |

ಕಂ || ಸೊಗಯಿಸುಗುಮೆ ಪಲ್ಲಿಲಿ ವಾ |
 ಯ⁹ಗಿಲಿಲಿ ಗಂಧಂ ಸಮಂತು ಕೂರಿಲಿ ಕುಡುಗೋ ||
 ಲ್ಲಿಗೆ ನಾಣಲಿಯೆನಿಸುವ ವಧು |
 ನಗೆಗೆಡೆಯಕ್ಕುಂ ಸಮಸ್ತಜಗತೀತಳದೊಳ ||

257

1 ಕೊಳ್ಳಾಪ್ಪ, 2 ಲೋಕಂ, 3 ಪೇಟ್ಟುವಿಂ, 4 ಕಾರ್ಯಾಧರ, 5 ಪ್ರಕಾರ, 6 ದಿಂವ, 7 ರೀತ್ಯ, 8 ದೊಳಕ್ಕುಂ, 9 ಪಗಿಲಿವಣ್ಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 57 ||

ಬಂದೆಂಬುದಕ್ಕೆ ರೇಫಂ |

ಸಂದಿಸುಗುಂ ಕಡೆಯೊಳರಡೆನಿಸ್ಸುದಜೊಳ್ತಾ ||

ನೊಂದಿ ನೆಲಸುಗುಮಿರಾದೇ |

ಕಂ ದಲೈಣೈಣುಕಾರಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ ||

258

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಓರೆಂಜಲ್ಲೊಪ್ಪತಿಗೆ |

ವಾರದ ಖಳರೊಡನೆ ಬೆರಸಿ ಮೇ¹ಳಂಗೊಡಂ ||

ದಾರುಂ ಲಘುವಪ್ಪರ್ಪ |

ಸ್ತಾರದೊಳಮರ್ದಂಬ ಶಿಥಿಲಸಂಯೋಗದವೊಲ್ ||

259

ಇಮ್ಮೆಯ್ಯಂ ಹಿತಮಂ ಜಿನ |

ಧರ್ಮಮನಿಂಬಾಗಿ ತಿಳಿದು ನೆಗಟ್ಟಂಗಕ್ಕುಂ ||

ಸ್ವವೋಕ್ಷಸಿದ್ಧಿ ಬಗೆವಂ |

ದಃರ್ಮಂ ಪೆಟಿಲ್ಲ ದೇಹಿಗಿ(ಸಂಸೃತಿಯೊಳ್ ||

260

ಉಕಾರಲೋಪಕ್ಕೆ |

ವೃ || ಗೆಲವಂ ಕೊಂಡಭಿಮಾನಿಯಾದನೊಳಕೊಂಡನ್ಯಾವನೀಕಾಂತೆಯಂ |

ಸಲೆ ಕೊಚವ್ರತಿಯಾದನಿ²ತ್ತ್ವೆಡದರಲ್ಪಾತಾಡಿ ಬಿಟ್ಟುಂ ಜಗ ||

ದ್ವಲಮುಕ್ಕೊನ್ನ³ಡಿಕಾ⁴ಟನಾದನ⁴ನಯಕ್ಕುಳ್ಳೆ⁵ ಸಂಗ್ರಾಮದೊ |

ಳ್ಳ⁶ಲಿಯಾದಂ ವಿಸರೀತಜಾತಚರಿತಂ ಭೂಪಾಲರೊಳ್ಳ⁷ಮದಂ ||

261

ಸೂತ್ರಂ || 58 ||

ಅದಿದೆನ್ನದೆ ಮೂಜಿಂಬೀ |

ಪದದಂತಂ ಲೋಪಮೆಯ್ದುಗುಂ ಕಪವರ್ಗಂ ||

ತುದಿಯೊಳ್⁵ಗುಳ್ಳು ಪುದಿದಿರೆ |

ತದಾಗೆಮಂ ಪ್ರಸ್ತಪೂರ್ವಮಕ್ಕುಂ ಬಹುಳಂ ||

262

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ನೆಲಸಿದ್ದಪ್ಪುದಧಸ್ಥಳಂಬಿ¹ಡಿದಧೋಲೋಕಂ ಸಮಂತೆಯ್ದೆ ಸು |

ತ್ತಲುಮಿದ್ದಪ್ಪುದು ಮಧ್ಯಲೋಕಮೆಸದಿದ್ದಾ²ಚೂಲಿಕಾಭಾಗದಾ ||

ದಲೆಯೊಳ್³ದಪುದೂದ್ಧ್ವಲೋಕಮೆನೆ ಮೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಪೆಂಪಿಂದಗುಂ |

ದಲೆಯಾಗಿದ್ದುದು ದೇವದಂಪತಿರತ್ತ್ರಿಸುಂದರಂ ಮಂದರಂ ||

263

ಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಮುಕ್ಕೊಡೆ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿ ಸುರದುಂದುಭಿ ಕೇಸರಿಪೀಠವೊಂದಿದಂ |
ತಿಕ್ಕುವ ಚಾಮರಂ ಮಿಱುಪ ಪೂಗಳ ಗೊಂಚಲಕೋಕೆ ಭಾ²ನುವಂ ||
ಮಿಕ್ಕು ತೊಳಪ್ಪ ಭಾವಳಯವೊಪ್ಪುವ ಪನ್ನೆರಡುಂ ಗು⁴ಣಾಳಿ ಲೋ |
ಕಕ್ಕೆ ವಿನೂತವೀರಜಿನಪಾತ್ರಯಮೆಂಬಿವು ಸರ್ವಮಂಗಳಂ |

264

ಕಂ || ಅನವರತದಾನದಿಂ ಮಿ |

ಕ್ಕ ನೂನಸೂನೃತದಿನ⁸ ಸಮಶಯೋರ್ನನ್ನ ತಿಯಿಂ ||
ವನನಿಧಿಪರಿತಸಕಲಾ |
ವನಿಯೊಳ್ಳುಪ್ಪುರಿವೊಲಾದುದಾನೃಪನ ಗುಣಂ ||

265

ಬಹುಳಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ತೀವಿದ್ಧತ್ತು ಮೊದಲ್ ಮೊದಲೆ ಪ⁷ಣೆಯುಂ ಮೂಗಿಯ್ಯಮೂಗಯ್ಯನಿ |
ತ್ತಾವಕ್ಕೆಯ್ದೆ ಕವಲ್ಕವಲ್ತು ಪಲವುಂ ಕೊಂಬಾದುವೊಳ್ಳೊಂಬುಮಂ ||
ತೀವಿದ್ಧತ್ತು ತಳಿರ್ ಮೊದಲ್ ಪಣೆ ಕವಲ್ಕೊಂಬೆಂಬುವೀಕೆಂದಳಿರ್ |
ಮಾವಿಂಗಲ್ಲದೆ ಮಾವುಗಳ್ಗೆ ಪೆಟವಕ್ಕಿಂತೇಂ ಬೆಡಂಗಕ್ಕುಮೇ ||

266

ಸೂತ್ರಂ || 59 ||

ಉಪಹತಿ ನಾಲ್ಕಯ್ದೆಂಬಿವ |

ಉ⁹ಪಧೆಯೊಳಾಣಿಂಬಿದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೊಳ್ ಹ್ರಸ್ವಂ ||

ಸ್ವಪರಸ್ವರಲೋಪಂ ವ |

ತ್ರಿಪುದೇಱಿಞ್ಜೊಳಂತ್ಯಲೋಪಮೆಂಟಕ್ಕಕ್ಕುಂ ||

267

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಉರಗಂ ಕೊಂಡಲ್ಲಿಂ ನಾ |

ಲೈರಲನಿತಂ ಕಳೆದು ಕಟ್ಟು ಮೇಗಂ ಬೇಗಂ ||

ಸೆರೆವಿಡುಗೆ ಸುಡುಗೆ ಕಡಿವಿರ |

ದರಿದಿಕ್ಕುಗೆ ನೀ¹⁰ವಿ ಕಳೆಗೆ ನಿರ್ವಿಷಮಕ್ಕುಂ ||

268

ಕೀಱು ಪುಗಲೆನೆಯುಮೆಂತುಂ |

ಮಿಱುದ¹¹ನಂ ಪೊಕ್ಕು ಕಾಲೆಯಂ ಕಾರ್ಜಮನಂ ||

ದೇಱುಸಿದಪನಹಿಶಯ್ಯಯ |

ನೇಱುದನಯ್ಯಾಯ ಕಂಖಮಂ ಪೂರಿಸಿದಂ ||

269

ಅಱುದಿಂಗಳಾಯು¹²ವುಂಟೆನೆ |

ಮಿಱುಗುವುದುಂ ನಲ್ಲರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮಿಂ ಮುನ್ನಂ ||

ಪಱುವಟ್ಟು ಬರೆ ಕನಲ್ವದು |

ಮಿಱುಪದೆ ನಾಲ್ವರ್ಗೆ ನರಕದುಃಖದ ತೆಟನಂ ||

270

1 ಮೊದಲೆ. 2 ದಿಕ್ಕು. 3 ಭಾವಣಂ. 4 ದಳಪ್ಪ. 5 ಗಣಾಳ. 6 ಮಂದಿವು. 7 ನವೆವ. 8 ಪಣೆಯು. 9 ಉಪಧೆಯನಾ. 10 ನೀವುಗಳಿಗೆ. 11 ದಿನಂ. 12 ಮೊದಲೆ.

ಕಂ || ಪರಿಮರ್ದಿಸು¹ವುದು ದುತ್ತೂ |

ರರಸಮಾನಿಂಬಾಗಿ ಪಿಪ್ಪಿದು ನೆಲದೊಳ ಲವಣಂ |

ಬೆರಸೊರಸಿಕೊಂಡು ಪೂಸುಗೆ |

ಕರಗುಗುಮೇಱೊರೆಯೆನಿಪ್ಪ ಕುರುವುಂ ಕ್ಷಣದೊಳ ||

271

ಕಣ್ಣೆ ದಟದೊಡನೆ ನಾಲ್ವ |

ತ್ತೆಣ್ಣೆ ವುದವರೆಗಮುಗಿದೊಡಂಬುಧಿ ಕಡಲ ||

ತ್ತಣ್ಣೆ ಹರಿ ಬಂದುದಂ²ಕಡು |

ಜಾಣ್ಣೆ ಡದಱಿದಾಗಳವಧಿಬೋಧೋದಯದಿಂ ||

272

ಸೂತ್ರಂ || 60 ||

ಬುಂಬತು ದಶಾಹತಿಯಿಂ³ |

ತೊಂಬತ್ತೆನೆ ಸಲ್ಲ ಮಗ್ರದೊಳ್ಳಾ ಟರೆ ಮ ||

ತ್ತೊಂಬಯ್ಯಾದೇಶಮನವ |

ಲಂಬಿಸುಗುಮದಂತೆ ಮುಂತೆ ಸಾಸಿರಮಿರೆಯುಂ ||

273

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಸಾಸಿರಯೋಜನಮಟ್ಟು ಸು |

ರಾಸುರಸಂಸೇವ್ಯವಾಗಿ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬ ||

ಯ್ಯಾಸಿರಯೋಜನಮಂ ನೆಗೆ |

ದೀಸುರಗಿರಿ ಪೆಂಪನೇಂ ಪುದುಂಗೊಳಿಸಿದುದೋ ||

274

ಸೂತ್ರಂ || 61 ||

ಬಂದೆರಡೆಂಬಿವು ಪರದೊ |

ಳ್ಳಂದಿಸೆ ಪತ್ತಕ್ಕೆ ಪನ್ನೆನಿಕ್ಕುಂ ರೂಪಂ ||

ಮುಂದೆ ಪೆಟವೊ⁴ಂದಿ ನಿಲೆ ಪದಿ |

ಯೆಂದಕ್ಕುಂ ಸ್ವರದೊಳಮದೂ ನಾಗಮಮಕ್ಕುಂ ||

275

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಎನಗಿದು ಚೋದ್ಯಂ ಪನ್ನೊಂ |

ದನೆಯದು ನೆಲೆ ತನ್ನ ನೆಗಟ್ಟುದಂತದು ಪದಿನಾ ||

ಱನೆಯ ನೆಲೆಗುಯ್ದನೆಂಬುದ |

ನೆನೆ ಸುವಿಧಿನರೇಂದ್ರನಚ್ಯುತೇಂದ್ರನುವಾದಂ ||

276

ವೈ || ಸಾರಲ್ಪಲ್ಲದು ಪನ್ನೆ ರಟ್ಟಿರಿಸಮಂ ನಾಡಂ⁵ತಡಂಗಿಪ್ಪುದು |

ಗ್ರಾಠ್ಯಂಗಳೊಳತ್ತ ಮೊಂದು ಬರಿಸಂ ಮೆಯ್ಯೋಜಲಗಾಗ್ಗಮಂ ||

ದಾರಯ್ಯಾತ್ತ್⁶ಡಮಾಡಿದಂದು ಮಗುಟ್ಟಿ ತ್ರಿರಾಱುವರ್ಷಂಬರಂ |

ಸಾರಲ್ಪಲ್ಲದು ನಾಡನೆಂಬ ಸಮಕಟ್ಟಂತಾದೊಡಂತಕ್ಕು ಮೋ ||

277

1 ಸಮಶ್ಚಿರಸ್ವರಸಮಾನಿಂಬಾಗಿ, 2 ಕಂಡೊಡ, 3 ಯೊಳ, 4 ತೊಂದು, 5 ದತ್ತ, 6 ಶ್ರುತ.

ಸೂತ್ರಂ || 62 ||

ಸಾಸಿರಮಿರೆ ಮುಂದೊತ್ತಿ ಸ |

ಮಾಸದೊಳಕ್ಕುಂ ಪಯಿನ್ನದಕ್ಕೆ ಯಥೋಕ್ತಂ ||

ಶಾಸಿಸುವನ್ನೊಳಕ್ಕುಂ |

ಸಾಸಿರಕಂ ಪ್ರಾಂತಲೋಪವಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ||

278

ಪ್ರಯೋಗಂ |

ವೃ || ಪಿಡಿಯೆಂ ಚಕ್ರಮನೆಂಬ ಚಕ್ರಿಯ¹ ನಿಲಾಚಕ್ರಂ ಭಯಂಗಳೊಳ್ವನಂ |

ಪಿಡಿಯಿಪ್ಪೆಂ ವ²ರಚಕ್ರಮಂ ನರರಥಂ ತೊಳ್ಳಾಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಿಂ ||

ಪಡುವೆಣ್ಣಾ ಪುರವೋಗೆ ಪೋ³ಗಲಿಸುವೆಂ ನಿಜ್ಜಂ ಧರಾಧೀಶರಂ |

ಪಡಲಿಪ್ಪಂತಿರೆ ಮೂವ್ವನೋವದೆ ಪಯಿಂಜಾಸಿವ್ವರಂ ಯುದ್ಧದೊಳ್ ||

279

ಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಒವ್ವಂ ಬಂದೊಂದೆತೇರೊಳ್ಳೆರದ ಕುರುಬಲವ್ಯೂಹಮಂ (ಓಟಿ ಬಿಂ⁴ಕೊಂ |

ಡುವ್ವಿ⁵ಶಂ⁵ ನೋಡೆ ಮೂಟಾಂತನಗಮರಿಯನಾಗಿದ್ದನೀಮಿಟ್ಟುಗೊಡ್ಡಂ ||

ಸವ್ವಗ್ಗಂ ಸಲ್ಲವೆಂದೊವಜನೊದಟಿ ನಿಂದೊವ್ವನುಂ ನೂಟನೂಟಾರ್ಪ |

ಸಿವ್ವದ್ವೋಣಕ್ಕಳಾದ⁶ತಿ⁶ಸೆ ಮೊಗಸಿ ಸರಲ್ಪಾಯ್ತು ವಂದತ್ತಮಿತ್ತಂ ||

280

ಕಂ || ಸಾಸಿವ್ವವ್ವನಿತೆಯರ |

ಯಸಿವ್ವಪ್ರಿಯತನೂಜರಟಿಕೆಯ ಪದಿನೆ ||

ಣ್ಣಾಸಿವ್ವರರಸುಗಳ್ಳೆರ |

ಸಾಸಾಸಿಗನುಚಿತದೀಕ್ಷೆಯಂ ಕೆಯೊಂಡಂ ||

281

ಸೂತ್ರಂ || 63 ||

ಬೆರಸಿ ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂಗ |

ಳ್ಳರೆ ಕನ್ನಡದೊ⁷ಳಗೆ ಸಮತೆಯಿಂದಂ ಸಲ್ಲಂ ||

ನಿರವದ್ಯಮಾಗಿ ಪದವಿಧಿ |

ವಿರುದ್ಧಮುಕ್ಕುಂ ತದನ್ಯಥಾವೃತ್ತಿಗಳೊಳ್ ||

282

ಪ್ರಯೋಗಂ |

ಕಂ || ಅರಸುಗುಣಂ ಪಟಿಯನಣಂ |

ಬರಲಿತ್ತುದೆ ಕಾಡದಳವು ಪರವೆಣ್ಣೆಸಂ ||

ತರಲಿತ್ತುದೆ ಲಿಖಿಜನದೊ |

ಳ್ಳಿರಸರಲಿತ್ತುದೆ ಮುಕುನುಭಾವಂ ನೃಪನಾ ||

283

ವಿರುದ್ಧಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ತರವೇಷ್ಮಣಿಕೃಭಂಡಾರದ ಪುಡಿಕೆಗಳಂ ಪುಂಜಿಸಲ್ವೇಟ್ಟುವಣ್ಣೋ ||
 ತ್ತರಮಂ ತೋಪಲ್ವೆ ವೇಚ್ಚಂತಿಗಳಸಿರಿಸವೇಟ್ಟುಂದೆ ವಾಹಂಗಳಂ ಬಿ ||
 ತ್ತರಿಸಲ್ವೇಟ್ಟು ತ್ರಚೀನಂಬರಸರಿಕರಮಂ ಮಾಣದೆಂದೋಳಿಯಿಂ ಲೆ ||
 ಕರನಗಳ್ವೇಟ್ಟು ನೀಯಲ್ವೆ 'ರೆದವರ್ಗೆ ಮಹಾದಾನಮಂ ವಿಕ್ರಮಾಂಕಂ || 284

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲತುರಗಾಸಿಕಬ್ಬಂಗಳೊಳ ಸಮತೆಯ ನಿಚ್ಚೈಸುವರವಕ್ಕೇ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ತುರಗದಲಿಂಗಳ ವಿತರ ||

ತುರಂಗಮಾರೂಢನಾಗಿ ತನ್ನಯ ಹಯಮಂ ||
 ಪರಿಯಿಸಿ ಕೊಂಗುವಮ್ಮಂ ||
 ಕರಾಸಿಯಿಂದಿಹುದು ತವಿಸಿದಂ ಹಯಬಲಮಂ ||

285

ಕಂ || ಕೂರಿಸಿ ವೀರಶ್ರೀಯಂ ||

ಕೂರದರಂ ಕೊಂದು ಸಮರಜಯಮಂ ಮಾಡ ||
 ಲಕ್ಷ್ಯರಸಿಯೊಳ್ಳೆ ಲಸುಗೆ ಕಂ ||
 ಔರವವಾಹನೆ ಚಳುಕೈಕಂಠೀರವನಾ ||

286

ಸೂತ್ರಂ || 64 ||

ಚಾಪಲವೀಪ್ಸಾಭೀಕ್ಷಣ್ಯಸಃ |

ವಿಾಪಾನುಕ್ಯತಿಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಾದಿ ||

ಖ್ಯಾಪನೆ ಯೊಳ್ ಪೆದಕಕ್ಕುಂ |

ರೂಪದ್ವಿತ್ವಂ ಯಥಾಪ್ರಯೋಗಾನುಗತಂ ||

287

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಚಾಪಲಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅದಲುಂದವೊಪ್ಪುಸೊಪ್ಪುಸು |

ಸುದತಿಯನಣ್ಣು ಸಾಚ್ಚು ಸಾಚ್ಚೆಲೆ ಎಲೆ ನೀ ||
 ನದಿರದ ನಿಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿನೆ |
 ಧಿರಚ್ಚೆದಿಚ್ಚೆನೆ ಜಟಾಯು ರಾಹಣನೆಂಗುಂ ||

288

ವೀಪ್ಯಗೆ ||

ವೃ || ಮುದಮೂರೂರಬಲಾಜನಕ್ಕೆ ಪರಿನೀರೂರೂರ ತೋಂಟಕ್ಕೆ ಸಂ |

ಪದಮೂರೂರ ಗೃಹಕ್ಕೆ ಪಂಕಪದ ಚೆಲ್ವೂರೂರ ಗುಯ್ಯಲೆ ಸಂ ||

ಮುದಮೂರೂರ ಮದಾಳಿಗಂಚೆಗಳ ಚೆಲ್ವೂರೂರ ಪಂಡಕ್ಕೆ ಪಾ |

ತೊದವೂರೂರ ದನಕ್ಕ ತಕ್ಕ ಮುದಲುಂ ರವೈಯ್ಯಂ ತದುವ್ವೀತಳಂ ||

289

ಆಭೀಕ್ಷಣ್ಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಗಿಳಿಯೊಡನೋದಿಯೊಡಿ ನುಡಿಗಲ್ಲು ಮದಾಲಸರಾಜಹಂಸಮಂ |

ಡಳಿಯೊಡನಾಡಿಯಾಡಿ ನಡೆಗಲ್ಲು ಕಳಾಪಿಗಳಾಟಮಂ ಮನಂ |

ಗೊಳ ನಡೆ ನೋಡಿನೋಡಿ ಕುಣಿಯಲ್ವೆ ಟಿ ಕಲ್ಲು ಕಲಾಗುಣಂ ಪೊದ |

ಬ್ಬಳವಡೆ ಬಲಭಾವದೊಳ ಬಾಲಕಿಯಬ್ಬಳವನ್ನಿ ರಂತರಂ ||

290

ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಱುಪು ಕೊಲೆ ಕಳವು ಪುಸಿಯವ |

ಗಱುಯಾ ಪಱುಯೆಂಬ ದೋಷದೊಳ್ಳೊರೆದ ನರಂ ||

ಕೆಱುಕೆಱಿಗೆ ನರಕಬಿಲದೊ |

ಳ್ಳಱುಗಱಿನಿಱುಗುಂ ರಸಾಂತಮಂ ತಾ¹ಪನೆಗಂ ||

291

ಅನುಕ್ಯತಿಗೆ ||

ಕಂ || ವಿನುತಕ್ರಾಂಚಾಚಳರಂ |

ಧ್ರನಿಕಟದಿಂ ಮೊಗಸಿ ಬರ್ಪ್ಪ ಹಂಸಾಳಿಯನಂ ||

ದನುಕರಿಸಿ ಪರಿದು ಭೋಪ್ಪೋರ್ |

ರೆನೆ ಪಾಪುದು ಹಿ²ಮನಗಕ್ಕೆ ಗಂಗಾಸ್ತ್ರೋತಂ ||

292

ತ್ರಿಪ್ರಯೋಗಮುಮಿಲ್ಲಿ ಸಾ³ಧುವಕ್ಕಂ ||

ಕಂ || ಬೆಳಗೆಯ್ಗೆಳೊ⁴ದ್ದೊತ್ತಂ |

ಕಳರವದಿಂ ಕೆಯ್ಯನೆತ್ತಿ ಹ⁴ಯಲಲ್ಲೆ ನುತುಂ ||

ಬಳಗಳ್ಳಲ್ಪಲ್ಪ⁵ಲ್ಲೆನೆ |

ಗಿ⁶ಸೋವಾಕೆಗಳೆನೊಪ್ಪುಗುಂ ಕೆಲವೆಡೆದೊಳ್ ||

293

ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಡವಿ ಬಯಲಾಗೆ ನ⁷ದವೊ |

ಱ್ಪುಡುಗೆ ತೆಮರ್ಸರಿಸಮಾಗೆ ಬಟ್ಟೆಯೊಳ್ಳಲ್ಲಂ ||

ನಡೆ ನಡೆಯೆಂದೇಂ ನಡೆದುದೊ |

ಪಡೆ ಪಡೆಪಚ್ಚ ರಿಯನಾನುರಾಪಗೆವರೆಗಂ ||

294

ಅದಿಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಂ⁸ತಂತೆನೆ ಪರಿಚಾರಕಿ |

ಗಿಂತಂದಂ ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿ ಕೆಳೆಕಳೆ ಸಿತಗಂ ||

ಗಿಂತು ಕಿಡಿಸುವುದೆ ತಪಮನೆ |

ದೆಂತು⁹ ಗಿರಿಸು¹⁰ತೆಯ ಬಯಸಲಾತಂ ದೊರೆಯೇ ||

295

ಸೂತ್ರಂ || 65 ||

ಪಲ್ಲಟಸಿ ಡಕಾರದ ನೆಲೆ ||

ಯೆಲ್ಲಿ ಏಕಾರಂ ಏಕಾರದೊಳ್ ರೇಫಂ ತಾ ||

ನೆಲ್ಲಿಯುನುಕ್ಕುಂ ಪಡವಿಧಿ |

ಯೆಲ್ಲಿ ಪರಂ ವ್ಯಂಜನಾದಿಯಾಗಿರೆ ಬಹುಳಂ ||

296

1 ತಾಗುವಿನಂ. 2 ಹೇಮನಗಕೆ. 3 ಪಾಶ್ವರ್ಥ. 4 ಹಲಲತೆವೆ. 5 ಫಟ್ಟೆನೆ. 6 ನಳಿ. 7 ಷ್ಕುಡಿಯು. 8 ಅಂತಗಮವೆ. 9 ಸುತೆಯ.

ಅದೆಂತೆನ್ನೊಡೆ ||

ಕಂ || ಕಾಡುಂ ಕೋಡುಂ ನಾಡುಂ |

ನೀಡುಂ ನಾಮಂಗಳೊಳ್ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಂಗಳೊಳಂ ||

ಮಾಡುವುದುಂ ನೋಡುವುದುಂ |

ಪೇಡುವುದುಂ ಉತ್ಪಾದಿಗೆ ಪರಿಗಣಿತಂಗಳ್ ||

297

ಅನಿತಕ್ಕಂ ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂ ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಕಾಱುಚ್ಚು ತಗುಳೆ ತವೊಳ್ |

ಹೋಱುಟ್ಟು ವನದ್ವಿಪೇಂದ್ರಚಯಮತಿಭಯದಿಂ ||

ನೀ¹ಱು ರಿಸಿ ನಿಲ್ಲದೆನನುಂ |

ನಾ²ಱು ಡಿವೋಪಂತೆ ಪೋಪುದೀನಗತಟದಿಂ ||

298

ವೃ || ಕಾಱುರವಾಗೆ ಕಾವ್ಯರಸಮಾರ್ಥಮುಮಕ್ಕರಮುಂ ಪ್ರತೀತಿಯಂ³ |

ಮಾಱುನೆಗಂ ಜಲಕ್ಕನಿರೆ ಪೇ⁴ಱದೆ ಕೆಮ್ಮನೊಂಟುವೇಱು ಚಿಃ ||

ನೋಱುದೆ ಮುಯ್ಯನಾಕೃತಿಗೆ ಪಂ⁶ಜೆಕೆ ವೇಱುದದಕ್ಕೇ ಟಪ್ಪಣಂ |

ಬೇಱುದು ಟೇಕು ವೇಱುದನೆ ವೇಱುವನುಂ⁷ ಕವಿಯೆಂಬ ಲೆಕ್ಕಮೇ ||

299

ಅಲ್ಲಿ ರೇಫಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮಾರ್ಪ್ಪಡಿಯೆ ಮಾಣನೀಭಟ |

ನೇರ್ಪ್ಪಸವಿ⁸ಗನೀತನಿದಿರ್ಗೆ ಬರಲಾರ್ಪವರಾರ್ ||

ಮಾರ್ಪ್ಪಡೆಯೊಳಿನ್ನ ಘನದೋ |

ದರ್ಪಮನಾವರಿಸಿ ನೆಗಟ್ಟಿ ಕ¹⁰ಲಿ ರಣವಜ್ರಂ ||

300

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಪೇಱುರ್ದಿರ್ಪ್ಪತ್ತು ತೋಳುಂ ದಕಮುಖಮು¹¹ಖರಾಟೋಪಮುಂ ಮಿಱ್ಪುರೂಪಂ |

ತೋಱುರ್ದಂತಿ¹²ದ್ದ ರೂಪಂ ಹರನಿದಿರೊಳಗಾರ್ವಪ್ಪಿನಂ ಪೊಣ್ಣಿದಣ್ಣಂ ||

ಬೀಱುತ್ತುಂ ದೇವನಂ ಪೂ¹³ಜಿಸಲವಯವದಿಂದೊಂದೆರಱ್ಪೂಱುನಾಲ್ಕು |

ಯ್ದಾಪೀಱುಂಟೊಂಬತೆಂದಿಂತರಿಗುವು ತಲೆಯೊಂ¹⁴ಬತ್ತುಮುಂ ದೈತ್ಯರಾಜಂ ||

301

ಸೂತ್ರಂ || 66 ||

ಕೆಲಬರುಪಾಂತ್ಯದಕಾರದ |

ನೆಲೆಯೊಳೊಕಾರಂ ವಯದ್ವಯಕ್ಕಾದೈತ್ಯಂ ||

ಸಲೆ ಕೂಡೆ ಣಕಾರಂ ಕೇ |

ವಲಂ ನಕಾರಕ್ಕೆ ಣತ್ವಮಕ್ಕುಮದೆಂಬರ್ ||

302

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಆವೊಂ ಕಾವೊಂ ಲೋಕಮ |

ನಾವೊನಿನಮರಕ್ಕಳಮರರೆನಿಸಿದರೊಲವಿಂ ||

ದಾವೊನುರಸ್ಥಳದೊಳ್ ಲ |

ಕ್ಷೀವಧು ನೆಲಸಿರ್ಪಳಾಮುರದ್ವಿಪನೀತಂ ||

303

1 ಕಿಱ್ಪು, 2 ನಾಱು, 3 ಯಂ, ಯುಂ, 4 ವೇಱುದು, 5 ನೆಗಟ್ಟು, 6 ಪಂಜೆ, 7 ನಂಕವಿಯನ್ನು ಬಕ್ಕುಮೇ, 8 ವಿಗ, 9 ಳನ್ನಪವಮೇ, 10 ಕವಿ, 11 ಕುಪ, 12 ಪಪ್ಪ, 13 ಮಿಟ್ಟಿಸ, 14 ಯಂಪತ್ತು.

ವಕಾರದೌತ್ಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಕಸವರದಾಸೆಯಿಂ¹ ಪದಪುದೋರ್ಪುಣುವೆಂಡಿರ ನಲೈಯೆಂದು ಭಾ |
 ವಿಸದಿರು ನೀಂ ಮನೋನಯನವಲ್ಲಭ ಕೂಗಿಸಿ ಕೂರ್ತು ನಿನ್ನ ಮೆಯ ||
 ಕಸವರಮೆನ್ನ ನಿನ್ನು ಸಿರದೊ²ದಲೆಗಾಣ್ಣಿನಮೆಂದೆ ನಂಬು ಚೆ |
 ಕಸವರಪೇಟಮೆಂಬುದೆರೆಕೊಳ್ಳರ ಪೇಟಮದೆನ್ನ ಪೇಟಮೋ ||

204

ಯಕಾರದೌತ್ಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಅಸಿತೇಂದೀವರಲೋಲಲೋಚನೆಯನಂದಂತಾಸಭಾಮಧ್ಯದೊಳ್ |
 ಪಸುವಂ ಮೋದುವವೋಲೆ ಮೋದೆಯುಮದಂ ಕಂಡಂತೆ ಪಲ್ಲಚ್ಚೈ ಸೈ ||
 ರಿಸಿದೆಂ ನಿನ್ನಯ ನನ್ನಿಗಿನ್ನೆ ವರೆಗಂ ದುಶ್ಯಾಸನೋರಸ್ಥಲೋ |
 ಚ್ಚೈಸಿತಾಸೃಗ್ಗಲಪಾನಮಂ ಬಯಸಿ ಬಾಯ್ ತೇರೈಸೆ ಸೈತಿರ್ಪ್ಪೇನೇ ||

305

ಸಕಾರಣೌತ್ಯಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಮೂವಿನ |
 ತಣ್ಣಿಲೊಳ್ ನಲಿವ ಸಿದ್ಧಚಾರಣಗಣಮಂ ||
 ಪಣ್ಣನೆ ಬಂದೆಳಗಾಯರೆ |
 ಪಣ್ಣನೆ ಪಪುಪಪುದು ತಿಂಬ ಬಲಿಮುಖಕುಲಮಂ ||

306

ಸೂತ್ರಂ || 67 ||

ಪೊಯ್ ಬಯ್ ಮತ್ತಾ ರಯ್ ಗೆಯ್ |
 ಸಯ್ಯೆಂದು ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಯಸಂಯೋಗದೊಳಾ ||
 ಶ್ರಯಿಸಿಕ್ಕುಂ ಗುರುಲಘುಗತಿ |
 ನಿ'ಯಮುಮುದೇದೋದ್ವಯಕ್ಕಮಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಯಂ ||

307

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ನಡೆ ಕೋಲ್ವರಮಂದಂಬುರ |
 ದಡೆಯು ಪುಣ್ಣಿತ್ತು ಕಾಳವಟ್ಟದ ಕೊ'ಪ್ಪಂ ||
 ಪಿಡಿದು ನೆಲಲ್ದಕ್ಕುಸುತಂ |
 ಗಿಡಿಗಂ ಪೊಯೆ ನೊಂದ ಭುಜಗನಿರ್ಪ್ಪಂತಿದ್ದಂ ||
 ಮೆಯ್ಯ ಮಸಿ ಕೋರಲ ಬಿಕ್ಕಳ |
 ಪೊಯ್ಯ ಪುಗಿಲ್ಲರೆವ ಕೆಯ್ಯ ಕಂಕರಿಕೆ ಕರಂ ||
 ರಯ್ಯಮನೆ ಪಾಡುತಿದ್ದಳ |
 ನೊಯ್ಯನೆ ಕಡೆಗಣ್ಣೊಳಡರೆ ಚಪ್ಪರಿಸುತ್ತಂ ||

308

309

ವೃ || ಪಿಡಿದು ಮೆ¹⁰ಚ್ಚದೆ ನೋವದೆ ಪೆಂಡಿರಂ |
 ಜ¹¹ಡಿಯೆಯುಂ ಬಯೆಯುಂ ಬಲಗವ್ವದಿಂ ||
 ಮಿಡುಕಲಣ್ಣದೆ ನೋಡಿದ ಸಾಸಿಗಂ |
 ನುಡಿಯದಿಕ್ಕುಮೆ ಬೀರಮನಾರೊಳಂ ||

310

1 ಹೊಲ್ವಪ್ಪ. 2 ಪಾತರಕಾಗ್ಗಿನ. 3 ಗಕಾರಕ್ಕ. 4 ಕತಿ. 5 ನಿಯತಮದೇ. 6 ಪೂಣ್ಣಿಕ್ಕು. 7 ಕೊಳ್ಳಂ. 8 ಬಕ್ಕಂ. 9 ಕನಲ್ಲರವ, ಕಲ್ಲರವ. 10 ಮೆಚ್ಚದ. 11 ಪನಿಮುಲಂ ಬಯಲಂ.

ಕಂ || ಸುದ್ಯು ನಿಡುಪು¹ಡುಗದಿರೆಯುಂ |

ಮೆ²ಯ್ಯರೆ ಮುಟ್ಟಿದೆಯುಮಿಂತು ಸಂದಂದಿನಿಬರ ||

ಬಯ್ಯಲೆ ಪೊಯ್ಯಲೆ ಕು³ರುಳಂ |

ಕೊಯ್ಯಲೆ ಪೊಯ್ತು⁴ಂತು ವಿನಯವತಿಗಂ ಪತಿಗಂ ||

811

ಆರಯೆ ಜಡನಾದೊಡಮುಧಿ |

ಕಾರಿಯ ಮಾಡಿದುದೆ ಪವಣದಂತಿಂತನವೇ ||

ಡೂರೂರೊಳುಉಗನಾದೊಡ |

ಮೂ⁴ರಡಿ ಪವಣೆಂಬುದಲ್ತೆ ನಾಣ್ನುಡಿ ಜಗದೊಳೆ ||

812

ಆರಯ್ಯ ಸರ್ವಭೂತಾ |

ಧಾರಂ ಮುಖೆಯುಂ ನೈವೇಂದ್ರನುಂ ಮುಖೆಗಾಲಂ ||

ಬಾರದೊಡಂ ನಿರ್ವಹಿಸುವ |

ರಾರುಂ ನೈಪನಿಲ್ಲದಂದು ನಿರ್ವಹಿಸುವರೇ ||

813

ವೃ || ಏಳೆದಂಗೆಯಲಿನಿಗಡೆ ನನ್ನೊ |

ಳ್ಳಾಳನೊಳ್ಳು ದುರೆಯಂ ರಥಕ್ಕೊಟ್ಟಾ ||

ವ್ಯಾಳದಂತಿಕುಲಮಂ ಸಮಕಟ್ಟುಂ |

ಕಾಳೆಗಕ್ಕೆ ತಡೆದಪ್ಪುದಯುಕ್ತಂ ||

314

ಕಂ || ನಿಮ್ಮಿಂ ಪಿಂಬಡಿನೊಳದೇ |

ಸಮ್ಮದಮೆಮಗಂ ಧರಿತ್ರಿಗಂ ರಾಜ್ಯದ ಮೋ ||

ಹಮ್ಮುಜಿದುವೊಂದದೆನ್ನೊಳೆ |

ಕೆಮ್ಮನೆ ನೀಮಿನಿತುವಾಗ್ರಹಂಗೆಯ್ಯದಿರಿಂ ||

815

ಆಯತಿ ನಿಮಿರ್ವಂತು ಗುಣಾ |

ಮ್ನಾ ಯಮನೊಳಕೊಂಡು ಬಿ⁶ಟ್ಟೊಡದು ಬಾಟಿನಿಕುಂ ||

ನ್ಯಾಯಮನೊಕ್ಕೊಳೆ ಪಟ್ಟವಿನ |

ಮಾಯಂ ಸಯೆ ಬಟ್ಟಿದೊಂದು ಬಾಟುಂ ಬಾಟೇ ||

316

ಕಾಯದೆ ಚಲಮಂ ಪಲರುಂ |

ಚೇಯನೆ ಪತಿ ಸಾಯೆ ಸ⁷ಯ್ಯಲಂಜಿದ ನಾಯಂ ||

ನಾಯಂಬೆಸಾ⁸ಳ್ಳನಂ ಕಾ |

ದಾಯತಿ ನಿಲೆ ಸತ್ತ ನಾಯನಾಂ ನಾಯೆಂಬೆಂ ||

317

ಏಕಾರಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಕುಡಿದಂಭೋಧಿಗಳೇಳುಮು ತವಿಪುದೇ ಗೋತ್ರಾದ್ರಿಸಂಘಾತಮಂ |

ಪಿಡಿದೇಂ ಕಿಟ್ಟಿದೆ ದಿಗ್ಗಜೇಂದ್ರಚಮಮಂ ಮೊ⁹ಪ್ಪೊಯ್ಯುದೇ ಕಟ್ಟು ನಿ ||

ಮ್ನಡಿಗೊಪ್ಪಿಪ್ಪುದೆ ಲೋಕಪಾಲಕರನಾಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಮಂ ಚಂಚುವಿಂ |

ದೊಡೆದೀಡಾಡುವುದೇ ವಿಹಂಗಮಮಿದೆಂದೇಕಟ್ಟು ನೀವೇಳಿವಿ ||

318

1 ಕುಗ. 2 ಮಯ್ಯಡಗನಾಗಿ ಮಲ್ಕಿ. 3 ತರೆಯಂ. 4 ಮುಟ್ಟು. 5 ಪಕ್ಕಿ. 6 ಬಾಟುವದು. 7 ಪಾಯ. 8 ನಾಳ್ಯನಂ ಕೊಡಾ. 9 ಮಾಪ್ಪು.

ಒಕಾರಕ್ಕೆ ।

ವೃ || ತಂದೆಯ ನನ್ನಿಗಿತ್ತನನುಜಂಗಳೆಯಂ ರಘುವಂಶನೆಂದು ಜೀ |
ಯಿಂದಪುದೀಜಗಜ್ಜನಮಿದಂ ಸಿ¹ರಿಗೆಂಬುದೋ ಲೋಭಮೆಂಬುದೋ ||
ಪಂದತನಕ್ಕೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲೆಂಬುದೋ ಮತ್ತಿ ನ²ನೆಂಪೂಡೂನನೆಂ |
ಗುಂ ದೊರೆವೆತ್ತನೆಂಗುವೋ ಕುಲೋದ್ಗತನೆಂಗುವೋ ತಕ್ಕನೆಂಗುವೋ || 319

ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಎಲೆವಳ್ಳಿಯ ತಳ್ಳಿಂದೇ |
ಱಲೆವಾಱಿಯ ಪರಪಿನಿಂದಕೋಕೆಯ ಪೊದಱುಂ ||
ಮಲೆವಾಯ್ವ ಲತೆಯ ಪುದುವಿಂ |
ತೊಲಗದು ಖನದೊಳಗೆ ಬಿಳಿದ ಕಟ್ಟಲೆ ಪಗಲುಂ || 320

ಒಲೆಯನೋಲೆಯೊಕ್ಕಿದ |
ನಾಲೀಥಮನಿಟ್ಟು ಬೇಜಿ ನು⁴ಡಿದಟ್ಟದನೇಂ ||
ಚೋಳನೆ ಕೇರಳಧಾತ್ರೀ |
ಪಾಲಂ ನುಡಿದಂತೆ ನಾಳೆ ನಿಲ್ಲಾಹವದೊಳೆ || 321

ಇದು ಕಬ್ಬಿಸ್ತೃತಿಯೊಳೆ ಸಮಾಸಪ್ರಕರಣಂ ||

ತ ದ್ವಿ ತ ಪ್ರ ಕ ರ ಣಂ .

ಸೂತ್ರಂ || 68 ||

ಇವು ಪಣ್ಯಮಿವರ್ಗ ಮೇಣಿಂ |
ತಿವು ಶಿಲ್ಪಂ ಮೇಣಿ ನಿಯೋಗಮಿವನಜಿವಂ ಮೇ ||
ಣಿವನಾಚರಿಸುವನೆಂದಿಂ |
ತಿವಜೊಳಗಪ್ರತ್ಯಯಂ ಯಥೋಕ್ತಿಯಿನಕ್ಕುಂ || 322

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಗಂದಿಗನೇರವಣಿಗಂ ಸರ |
ವಂದಿಗನಾಪಟ್ಟಸಾಲಿಗಂ ಬಾಣಸಿಗಂ ||
ಮಾಂ⁵ದರಿಗಂ ಜೋಯಿಸಿಗಂ |
ಸಂದಱುಕೆಯ ಕಬ್ಬಿಗಂ ಸಮಂಜಸನೊಳನೇ || 323

ಸೂತ್ರಂ || 71 ||

ಈಪೇಟ್ಟನಿತುಂ ಶಬ್ದಕ |
 ಳಾಸಂ ಸ್ತ್ರೀವಿಷಯಮಾ¹ದೊಡತಿಪರಮಕ್ಕುಂ ||
 ರೂಪಾನ್ಯತ್ವದೊಳಾದಿಗೆ |
 ಲೋಪಂ ತತ್ಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸಿಕ್ಕುಂ ||

330

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಮಡಿಯುಂ ಮಡಿವಳ್ತಿಯವೋಲೆ |
 ಬಿಡದವೃತಾನ್ನ ಮನೊಜಲ್ಪ ಬಾಣಸಿಗಿತಿವೋಲೆ ||
 ಕುಡುತಿ²ದ್ದಳ್ ಪೂವಾಲೆಯ |
 ನಡೆಯುಡುಗದೆ ಮಾಲಿಗಾರ್ತಿವೋಲೆ ಮತ್ತೊವ್ವಳ್ ||

331

ಸೂತ್ರಂ || 72 ||

ಇಂತಿದು ವಿಭಾಷೆಯಿಂ ವ |
 ಣ್ನಾಂತರದೊಳಮಕ್ಕುಮುಖವ ಗುಣವಚನಮುಕಾ ||
 ರಾಂತಮ³ಳಂತಂ ಸ್ತ್ರೀಣದೊ |
 ಳಂತವಳುಂ ಪೆಟವು ಪುಂಸ್ತ್ವದೊಳ್ ಸ⁴ಮರೂಪಂ ||

332

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಬಕ್ಕಲಿತಿ ಜೋಡೆಮಾದಂ |
 ತಕ್ಕುಮ⁵ವಳ್ ಸತಗೆ ಪತಿಗೆ ಮಿಗೆ ಕಾಯ್ವಳ್ ನೋ ||
 ಟಕ್ಕೆ ಕಡುಸೊಂದಿ ನಾಣಿಲಿ |
 ಬಕ್ಕಂಬಯಲೊಳ ಮದಾರುಮಂ ಬಂ⁶ಚಿಸುವಳ್ ||

333

ಸೂತ್ರಂ || 73 ||

ಅಲ್ಲಿಯೆ ಪುಟ್ಟದನಿಂತಿವ |
 ನಲ್ಲಿಯೆ ತಾಂ ಬಳೆದನೆಂದು ಪೇಟ್ಟ್ವರ್ಥದೊಳಂ ||
 ತೆಲ್ಲನಿಚಪ್ರತ್ಯಯಮಿಂ |
 ತಲ್ಲಿ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಮಾದಿಗಕ್ಕುಂ ಹ್ರಸ್ವಂ ||

334

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಪೊಟಲಿಂದ್ರಪುರಂ ಕಾಲೂರ್ |
 ಪೊಟಲಿಂದ್ರ ಪೊಟಲ ಮಾನಸರ್ ಕಾಲೂರಿಚರ್ ||
 ಪೊಟಲಿಚರೆನೆ ನೋಗಯಿಸುವುಂ |
 ಪೊಟಲಿಂ ಕಾಲೂರ್ಗೊಂದಮಂತಾವಿಷಯಂ ||

335

ಸೂತ್ರಂ || 74 ||

ಅಲ್ಲಿ ಇದುಂಟೆಂಬರ್ಥದೊ |
 ಳ್ಲಿಯುಮುಳ್ಳೊಡೆಯನಂತಬ್ಬಮ'ವಕ್ಕುಂ ||
 ಎಲ್ಲಂದದೊಳಂ ಪೋಲಿಸು |
 ವಲ್ಲಿ ಗುಣಾಧಿಕ'ರೊಳಂತೆ ಮೋ'ಲ್ ತಾನಕ್ಕುಂ ||

336

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಸಿರಿಯೊಡೆಯಂ ಸಿರಿಯುಳ್ಳಂ |
 ಸ⁴ರೂಪಿ ಗುಣವಂತನಧಿಕದಾನಿ ಮ'ಹೇಚ್ಛಂ ||
 ನರರೊಳಿವನೆನಿಸಿ ಬಾಲ್ಯಮಾ |
 ಪುರಾತನೋದಾತ್ತ ಪುಣ್ಯಪರಿಪಾಕಫಲಂ ||

337

ಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಸುರಪತಿಯಂತೆ ವಿಸ್ತುರಿತನೇತ್ರಸಹಸ್ರವಿರಾಜಿತಂ ನರೇ |
 ಶ್ವರಭವನಾಗ್ರದಂತೆ ದೃಢವೇತ್ರಲತಾಶತದುಪ್ಪ್ರವೇಶಮಂ ||
 ಬರತಳದಂತೆ ಋಷ್ಯವೃಗಲುಬ್ಧ ಕಸಂಗತಮಂಬುರಾಶಿಯಂ |
 ತಿರೆ ತತವಿದ್ರವುದ್ಯುತಿ ನಿರಂತರವೊಪ್ಪುಗುವನಾಂತರಂ |

338

ಕಂ || ಕರಿಮೋಲ್ ಭದ್ರಗುಣಂ ಕೇ |
 ಸರಿಮೋಲ್ ನಿರ್ವ್ಯಾಜಶೂರ್ಯನಂಭೋನಿಧಿಮೋಲ್ ||
 ಶರಣಾಗತರಕ್ಷಣಪಟು |
 ಗರಿಮೋಲ್ ನಿಷ್ಕಂಪಚಿತ್ತನಾನ್ಯಪತುಂ⁶ಗಂ ||

339

ಸೂತ್ರಂ || 75 ||

ಅವೆಪೊಳ್ ಮೋಲ್ಗಕ್ಕುಂ ಹ್ರ |
 ಸ್ವವಿಧಾನಂ ಪಾಕ್ಷಿಕಂ ಮಕಾರಾಗಮದಿಂ ||
 ವ್ಯವಧಾನಮವರ್ಣುಕ್ಕ |
 ಕ್ಕುವಲ್ಲಿ ಬಶ್ರುತಿ ವಕಾರದೊಳ್ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುಂ ||

340

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||
 ವೃ || ಶ್ರೀಯ ಜವ್ವನ[ದ] ರೂಪಿನ ಗಾಡಿಯ ಪೆಂಪಿನೊಂ |
 ದಾ⁷ಯು ತಾನೆ ನಡೆತರ್ಪವೊಲೊಪ್ಪಿರೆ ಬಂದಭಿ ||
 ಪ್ರಾಯಸಿದ್ಧಿಯನೆ ಬಿಂತಿಸುತುಂ ಮನದೊಳ್ ಜಯ |
 ಶ್ರೀಯ ದೂದವಿವೊಲಾಸತಿ ಕಂಡು ಶಿಖಂಡಿಯಂ ||

341

ಅಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ನಿಗಳಂಬೊಲ್ ತೊಡರ್ದಿರ್ದ ಮೋಹನಿಗಳಂ ನಿರ್ವ್ಯಾಕುಳಂ ಪಿಂಗೆ ಮ |
 ತ್ತಗಜೇಂದ್ರಂಬೊಲರ್ಗಳಂ ವ⁸ನಮನಂದಾನಂದದಿಂ ಪೊಕ್ಕನಾ ||
 ವಗಮಾದಳ್ಳ ಉಳ್ಳಕ್ಕೆಯಿಂ ಮಕುಟಬದ್ಧರ ನೂರ್ವರಂತಲ್ಲಿ ದೀ |
 ಜ್ಜೆಗೊಳಲ್ ತನ್ನೊಡನೋಗೆ ನಿಶ್ಚಿತಮನಂ ಶ್ರೇಷ್ಠದ್ರಭೂವಲ್ಲಭಂ ||

342

1 ಮುಮಕ್ಕುಂ. 2 ಕದೊ. 3 ಮೋಲನಲಕ್ಕುಂ. 4 ಸರೂಪಿ. 5 ಮಹಾಂಶಂ. 6 ಪುತ್ರಂ. 7 ದಾಯ. 8 ಪರಮ.

ಸೂತ್ರಂ || 76 ||

ತನಮಿಕೆಯುಮೆಂಬಿವುಂ ಚೇ |

ತನಭಾವದೊಳಕ್ಕುಮುಖದ ಭಾವಾರ್ಥದೊಳಂ ||

ತನಿತಜೊಳಂ ಪು ಕೆಯೆಂಬಿವು |

ಜನಿಯಿಕುಮಂತಲ್ಲಿ ಕದ್ವಿರುಕ್ತಿ ವಿಕಲ್ಪಂ ||

343

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಕಡುಗಲಿತನಮುಂ ಚಾಗದ |

ಪೊಡಪ್ಪುಮೊ'ಳು ಡಿಯೊಳಾದ ಮಾನಸಿಕೆಯುಮು ||

ಕ್ಕುಡುಗದ ಶೌಚಮುವಾಯದ |

ಪಡೆವಾತುಂ ಪೆಮ್ಮೆವ'ಡೆದುವವನಿಂದಿಳೆಯೊಳ ||

344

ಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ವಾ'ಂಧಿಯದೊಂದು ಗುಣ್ಣಂ |

ಧಾರಿಣಿಯ ಪೊಗಟ್ಟಿವೆತ್ತ ಪೆಂಪಿನ ತಿಣ್ಣಂ ||

ಮೇರುವಿನ ಬಿಣ್ಣುವಾನ್ಮಪ |

ಧೀರನೊಳೊಂದಾಗಿ ನಿಂದುವೆನ್ನದರೊಳರೇ ||

345

ನಮಿತಾರಿಗೆ ದಮಿತಾರಿಗೆ |

ಸಮಸ್ತಧಾತ್ರೀವಿಭಾಗದೊಳ ಭಾವಿಸೆ ವಿ ||

ಕ್ರಮದ ನಿಮಿಕ್ಕೆ ಗಮಾಯತಿ |

ಯಮಕ್ಕೆ ಗಂ ೯'೮ ಪೊಲ್ಕೆ ಗಾವಂ ಬಪ್ಪಂ ||

346

ಕಕಾರದ್ವಿತ್ವಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬೇಸಹದಾಸಹದ ವನಾ |

ವಾಸಂಗಳೊಳುನ್ನತಿಕ್ಕೆ ನಿ'ಲೆ ನಮೆದವರೊಳ ||

ನೇ'ಸನ್ನಿ ಕೆಯಿಂ ಕುರುಪತಿ |

ಬೇಸರಮಂ ನುಡಿಯದೊಳ್ಳಿತಂ ನುಡಿದಪನೇ ||

347

ಸೂತ್ರಂ || 77 ||

ಬನ್ನೆರಡು ಮೂಳು ನಾಲ್ಕು |

ಯೆಂದಿನಿತಕ್ಕುಂ ಬದುತ್ವವಾಚಿಗಳ'ಮದಂ ||

ತೊಂದಿ ನೆಗಟ್ಟುಂ ವಿಕಲ್ಪಂ |

ಸನ್ನಿಸಿ ನೆಲಸಿರೆ ಮೆಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಸೂಟೊಳ ||

348

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ಕಯುದಂಷ್ಟ್ರವಿಷದಂಶವೊಂದೆ ಜತುಗೇಹೋದ್ವೀಪನಂ ತಾನದೊಂ |
 ದೆ ಯುಥೇಷ್ಟ್ರ¹ ಪ್ರಕೃತಂ ದುರೋದರಜಯಂ ಮತ್ತೊಂದೆ ಕಷ್ಟಪ್ರತಿ ||
 ಕ್ರಿಯೆ² ಯುಪ್ಪವಿಷದೂಷಿತಾಶನರುದಂತೇನೊಂದೆ ಪೇಟ್ಯಗಳೊ |
 ಮ್ಮೇಯೋ ಮೋ³ಣಿಮ್ಮೇಯೋ ಮೂಮ್ಮೇಯೋ ಕುರುಕುಳಪ್ರಾರಬ್ಧದಾವೃತ್ತಕಂ ||
 349

ಕಂ || ನೂಮ್ಮೇ ಪರು ಕಜಿವುದಂ ತಾ |
 ನೂಮ್ಮೇಯ ಕಜಿವೆಮ್ಮೇಯಲ್ಲದಲಯಮ್ಮೇಗಳೇ ||
 ಯಮ್ಮೇಗಳೊಳಗಿಲ್ಲೆ ನಿಜ |
 ದ್ವೇಮ್ಮೇಯ ಪಿಂಡುಗಳೆನೊಪ್ಪುಗುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ ||
 350

ವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ತನಗಿಂಬಪ್ಪುದನಾಯ್ದುನೋಡಿ ಪಲವು ಬಿಲ್ವಿಲ್ಲಳೊಳ ಬಿಲ್ಲನೊಂ |
 ದನೆ ಕೊಂಡೇಳುಸಿ ನೀವಿ ಜೇನೊಡೆದಡುತ್ತೊಂದಂಬಿನಿಂದೊಂದು⁴ ನೊ ||
 ಟ್ವಿನೆಯಂ ಪಾವಿನ ಪನ್ನೊಳಾದುವನತಿಪ್ರಾರಂಭದಿಂದೇಳುಮಂ |
 ಜನಕಾಧೀಶತನೂಜೆಯಾಣ್ಣುನಿಸುವಂತೆಚ್ಚಂ ಮಹೇಂದ್ರಾ⁵ತಕಂ ||
 351

ಸೂತ್ರಂ || 78 ||

ಆಳಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ತಂ |
 ಶೀಳಾದ್ಯತ್ಥಂಗಳಂ ವಿವಕ್ಷಿಸೆ ಪೆಟತೊಂ ||
 ದಾಳಪಮಂತದೇನೊ ಯ |
 ಥಾಳೋಕನಿರೂಪಿತೋಕ್ತಿಗಳ್ಳುನುಸಾರಂ ||
 352

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಮೂಟಾಳಿಯುಮೋದಾಳಿಯು |
 ಮೋಟಾಳಿಯುಮಪ್ಪನಾಗಿ ಪೆಡೆಪಾಳಿಯ ಕೇಳ ||
 ನೀಟಂ ಜೂದಾಳ ಕರಂ |
 ನೀಟಂ ಮಾತಾಳ ಕರೆಯ ಸಿಗಾಳಿಯಿ⁷ವಳ ||
 353

ಸೂತ್ರಂ || 79 ||

ಅದುವಿದುವುದುವೆಂಬಿಂತೀ |
 ವಿನಿತಾತ್ಥದ ಸರ್ವನಾಮುಶಬ್ದಕ್ಕುಕ್ತಂ ||
 ತದುಪಾಧಿವಿಹಿತಪರಿಮಾ |
 ಣದೊಳನಿತಿಂತೆನಿತೆನಿಸ್ವ ರೂಪನಿಪಾತಂ ||
 354

1 ಸ್ವಂಪ್ರಕೃತಂ. 2 ಯಮವ್ಯ. 3 ಪೇಟ. 4 ದಸೂ. 5 ಟ್ವಿನೆಯಂ. 6 ದ್ರಾಕ್ಷಕಂ. 7 ಪಡವಾಳ. 8 ಯವಂ. 9 ತಿಪ್ಪ. 10 ಪರಿಣಾಮ.

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ಅನಿತೊಂದಣ್ಣನಿತೊಂದು ದರ್ಪವಾನಿತೊಂದೊಡ್ಡತ್ಯಮುಂ ಮುನ್ನವಾ |
 ದನೊಳನ್ನಪ್ಪನೊಳುಂಟೆ ದಾನವರೊಳೆಂಬುದ್ವೈತ್ತನಂ ನಾರಸಿಂ ||
 ಹನ ರೂಪಿಂ ನಖದೊಳೆ ವಿದಾರಿಸಿ ಕುಸುಂಭಾರಕ್ತಮಾ ಪಟ್ಟಗಾ |
 ಐನೆ ಪಾಸಂ ತ'ವೆ ತೋಡುವಂತೆ ಕರುಳಂ ನೀಂ ತೋಡಿದೈ ದೈತ್ಯನಾ || 355

ಕಂ || ಅನಿತಲಲಮಿನಿತು ಮುಳುಕಮು |
 ಮಿನಿತು ಮನಃಕ್ಷತಮಾಮಾವನಿಂದಾದುದವಂ ||
 ಗಿನಿತಲಲನಿನಿತು ಮುಳುಕಮು |
 ನಿನಿತು ಮನಃಕ್ಷತಮಾನೆ²ಬ್ಬ ವೂಡದೆ ವೂಣೆ || 356
 ಜನನೀಜನಕಸಹೋದರ |
 ವನಿತಾಸುತಪಾತ್ರಮಿತ್ರಸಂಬಂಧಮದಂ ||
 ತನಿತನಿತು ಭವದೊಳಾಯ್ತಿ |
 ಲ್ಲೆನಿತನಿತಂ ನೆನೆವುದೆನಿತನವಧಂಸುವುದೋ || 357

ಇವಕ್ಕೇ ದ್ವಿತ್ವಪ್ರಯೋಗಮುಂ ಸೂತ್ರನಿದ್ಧೇಶದೊಳೆ ಜ್ಞಾನಕಸ್ಥಿ³ತಮಕ್ಕುಂ ||

ವೃ || ಕಾಯುಲುಂ ಬಲಗವ್ಯದಿಂ ನೆಲನೆಲ್ಲಮುಂ ನೆಲಕೆಲ್ಲವಾ |
 ತ್ತೀಯುಲುಂ ತನಗಾಚತುರ್ಬ್ಬುಜಮುಂ ಭಾಜದ್ವಯವಾದನಿ ||
 ತ್ತಾಯದಾಯತಿ ತೋಳೊಳೊಪ್ಪರೆ ಮಿಕ್ಕ ಪೆಂಪಿನ ಕೀರ್ತ್ತಿನಾ |
 ರಾಯಣಂ ದಯೆಗೆಯ್ಗೆ ಚಾ⁴ಗಚತುರ್ಬ್ಬುಜಂ ಗರುಡದ್ವಯಂ || 358
 ಎನಿತ್ತೆನಿತ್ತೆಂಬುಜಪತ್ರನೇತ್ರೆಯಾ |
 ಫನಸ್ತನಂಗಳೆ ಬಳಗುಂ ಕಿರಾತೆಯಾ ||
 ಅನಿತ್ತನಿತ್ತಂ ವನದೊಳೆ ವನೇಚರಂ |
 ತನತ್ತು ಬಿಲ್ಲಾನದನನ್ನು ಕೀಸುಗುಂ⁵ || 359

ಸೂತ್ರಂ || 80 ||

ಮತ್ತಮವರ್ಕ್ಕಕ್ಕುಂ ಸಮು |
 ಪಾತ್ತನಕಾರಂ ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾತ್ಛಂ ಮೆ ||
 ಯೈತ್ತಿರೆ ತುದುವೆಂಬಿವು ವಿ⁶ |
 ದ್ಯೋತ್ತಮರಿತೆನಿನಿಗಾಗಿ ಪೆಣವುಮನಿ⁷ದಜೊಳೆ || 360

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪ್ರಕಾರಾತ್ಛಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಅಂತು ಕೂಡುಗುಮೆ ಲೋಕಮನಿಂದ್ರಂ |
 ಗಂತು ವೂಡುಗುಮೆ ಬನ್ನಮನೋವೋ ||
 ಅಂತು ಸೂಡುಗುಮೆ ಕೇಸುರಿಯಂ ವೇ |
 ಣಂತು ಕೂಡುಗುಮೆ ಬೀರಮದಾಗ್ಗಂ || 361

ಕಂ || ಇಂತಿಂತೆ ಪಲಬರಾಂ ತ |

ತ್ಯಂತತಿಯೊಳೆ ಕಟ್ಟಿದು ಪೋಗೆ ಜನಿಯಿಸಿದಂ ದು ||

ವ್ಯಂತಂ ದುಷ್ಯಂತಂಗಳಮ |

ನಂತಗುಣಂ ಭರತರಾಜನಾ¹ದಂ ತನಯಂ ||

362

ಎಂತೆಡಱಿದಯೆಂತುಕ್ಕಿ²ದ |

ಯಂತೊವವಿದಯೆಂತುಮಗುಟ್ಟು ಯಂತೊದಱಿದಮಾ ||

ಯಂತೆನಗಿದಿಚ್ಚಿದಯ್ ಮಗು |

²ಱ್ಱಂ ತೊಡರದಿರೆನೆ ಸಿತಾರ್ಯನೆಂದಾ ಕಣ್ಣಂ ||

363

ಕಾಲಾತ್ಯಕ್ತೆ ||

ವೃ || ಮುನಿಸಿಂ ಮೇಲೆತ್ತಿ ಬರ್ಪಂದಿನ ವಿಪುಲಶಿಲಾಸ್ತಂಭಮಾ ಕೀಱಿ ಕೀಱ್ವಾ |

ದಿನ ಬೆಂಕೊಂಡಟ್ಟು ಕೊಲ್ವಂದಿನ ತಿರಿಪ ಕುಟ್ಟಾವನೀಡಾತದಿಂದಂ ||

ಬನದೊಳೆ ಮೆಯ್ಯೆಚ್ಚಿ ಪೊಯ್ಯಂದಿನ ನಿಜಭಾಜವಿಕ್ರಾಂತಮೇನಾದುದಂತೀ |

ಜನಮೆಲ್ಲಂ ನೋಡೆ ಚಾವಟ್ಟದ ಬಿಸುವುಡಿಯೊಳೆ ಬಿಟ್ಟು ಸಾವಂತುಟಾಯ್ತೇ || 364

ಇಂದು ಪಿಂಗಿರುವೆಮ್ಮ ³ಪೀಡೆಗಳೆಂದು ಸಾದ್ದುವು ಸಯ್ಯು ತಾ |

ವಿಂದವೋಘಫಲಂಗಳಾದುವು ಯಜ್ಞದಾನಸವಾಧಿಗಳ ||

ಇಂದು ನಂಬಿದೆವಾಮುಮೆಮ್ಮ ನೆಗಟ್ಟೆಯೊಳ್ಳನದಲ್ಲದೆ |

ಮ್ತಿದುವಂಕಮುಮಿಂದಾ ನಿಮ್ಮಗಳಮಾದುದಿದಧರೋಪನು ||

365

ಕಂ || ಎದಮರರನರೆಯಟ್ಟುವೆ |

ನೆಂದಮರಾವತಿಯನೀಟ್ಟು ಕೊಳ್ಳೆಂ ರಕ್ತಂ ||

ಗೆಂದಭಿಭವಮಂ ಮಾಡುವೆ |

ನೆಂ⁴ದಲ್ಲಿ ಪಲಂಬಿ ಚಿಂತಿಕುಂ ದನುತನಯಂ ||

366

ಅಲ್ಲಿ ವೆಟವು ಗ್ರಹಣಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ವಿರಹದೊಳಾದ ವೇರನೆಯನಾಱಿಸಲಾಮರನೊಳ್ಳಿತೆಂದು ಮಾಡ |

ಮರದ ನೆಟ್ಟೆ ಪೋಪೆ ಗಡ ಕಾಮನ ಡಾಮರಮಲ್ಲಿ ಕೋಕಿಲೋ ||

ತ್ಕರರ⁵ವಮಲ್ಲಿ ಚಾವಳಿಪ ರಾಜಕುಕವ್ರಜಮಲ್ಲಿ ಕಾಯ್ದು ಪ |

ಲೊರೆವ⁶ಮದಾಳಿಯಲ್ಲಿ ಸಖಿ ಸಾರದಿರಾಮರನಂ ವಸಂತದೊಳೆ ||

367

ಸೂತ್ರಂ || 81 ||

ಗಣನಾವಿಶೇಷಪರಿಪೂ |

ರಣದೊಳಮನಿತಿನಿತೆನಿತ್ತು ಶಬ್ದಂಗಳ ಪೂ ||

ರಣದೊಳಮನೆಯಪ್ರತ್ಯಯ |

ವೋಣಾರ್ಥ ಸಮಂತೊಂದಿ ತೋಟುಗೂ ತದ್ಧಿತದೊಳೆ || 368

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಜಿನಮದನರೋಳಗೆ ಪದಿನಾ |

ಉನೆಯಂ ತತ್ಸಕಲಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೊಳಗೆ ||

ಯ್ದುನೆಯನೆನೆ ಪುಣ್ಯಪುಂಜಾ |

ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಶಾಂತಿ¹ಶನಂತು ನೋಂತರು²ಮೊಳರೇ ||

369

ಇನಿತನೆಯ ಭವದೊಳಂತಾ |

ಯ್ದಿನಿತನೆಯ ಭವಾಂತರಂಗಳೊಳಗೆ ಮತ್ತಂ ಮೇ ||

³ಲಿನಿತು ಸುಖದುಃಖಫಲಮುಂ |

ಜನಿಯಿಕುಮೆಂದಣುವುದರಿದು ಸಂಸೃತಿಗತಿಯೊಳ ||

370

ಸೂತ್ರಂ || 82 ||

ಇರೆ ತದ್ಧಿತಪ್ರಯೋಗಂ |

ಪರದೊಳಗೆ ಚರಮಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮದಕ್ಕುಂ ||

ನಿರವಿಸಿ ಮುನ್ನೆ ಸಮಾಸಂ |

ತರದೊಳಗೆ ಪೇಟಕ್ಕೊಂದು ಕಾಯ್ಯಮುಂ ಬಂದಿಕ್ಕುಂ || 371

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ತೊಟ್ಟು ತೀವಿ ಬಳೆಯಂ ನಿಡುದೊಳ್ಳೊಳೊಂದಂ ||

ತುಟ್ಟು ಪೆಣ್ಣು ಡೆಯನಾ⁴ಡಿಸಿ ಬಾಲ್ಯು ಬಿಂಡಿ ಮುಂ ||

ನೆಟ್ಟುನಜ್ಜನನ ಸಾರಥಿಯೆಂಬುದನೀಗೇ |

ಘಟ್ಟುವೆ ನುಡಿದಳೆ ತಿಳಿವಂತೆಮಗೆಲ್ಲಮುಂ ||

372

ಬಮ್ಮೆ ಪೋಗಿ ಮೃಗಯಾನಿಮಿತ್ತದಿಂ |

ಧಮ್ಮಮಂ ಮಜ್ಜಿದು ನೋಡ ಬೇಡಿದೊಂ ||

ವೆಮ್ಮೆಗೆಟ್ಟು ಜಮದಗ್ನಿಯಂ ನೃಪಂ |

ದುಮ್ಮದಂ ಸುರಭಿಯಂ ವಿವೋಹದಿಂ ||

373

ಇದು ಕಬ್ಬಸ್ಮೃತಿಯೊಳಗೆ ತದ್ಧಿತಪ್ರಕರಣಂ ||

ಆ ಖ್ಯಾತ ಪ್ರಕರಣಂ .

ಸೂತ್ರಂ || 83 ||

ಭೂತವತಿ ವರ್ತಮಾನಂ |

ಖ್ಯಾತಭವಿಷ್ಯಂತಿ ಸರ್ವಸಾಧನಿಯಿಂ¹ಬಾ ||

ಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳಕ್ಕುಮು |

ತ್ರಿತಭವದ್ಭಾವಿಕಾಽವಿಧ್ಯಾದಿಗಳೊಳ್ ||

374

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಭೂತವತಿಗೆ ||

ವೃ || ತ್ರಿಭುವನರಾಜ್ಯಪಟ್ಟದೊಡವುಟ್ಟದನಾವಿಭಾ ಪುಟ್ಟದ²ನೆ ತಾಂ |
ರಭಸದೆ ಸಿಂಹವಿಷ್ಣುರಮನೇಖುದನೆತ್ತದೆ ತಾಮೆ ಮುಂದೆ ಬಂ ||
ದಭಿಮತಮಪ್ಪ ಬೆಳ್ಳೊಡೆಗಳೂ ನೆಗೆದೊಪ್ಪಿದುವಿಂತೆ ದಲೆ ಜಗ |
ತ್ವಿಭುತೆ ಜಗತ್ತಯಂಗಳೊಳಗ್ಗಳಮಾದುದು ದೈತ್ಯರಾಜನಾ ||

375

ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಎಸಗಿದುದೀಗಳೇಗಳಿಸೊಯ್ಯನೆ ತೆಂಕಣ ಗಾಳಿ ಕೋರಕ |
ಪ್ರಸರದಿನೀಗಳೇಗಳಿಸದ³ಪ್ಪುದು ಚೂತಮಹೀಜಮೆಯ್ತೆ ರಾ ||
ಗಿಸಿ ದೆಸೆಗೀಗಳೇಗಳಾಲಿದಪ್ಪುದು ಕೋಗಿಲೆ ಕಂತು ಬಿಲ್ಲನೇ |
ಉಸಿವಪನೀಗಳೇಗಳೆ ಸುಗ್ಗಿಯದೊಂದು ಪೊಡರ್ಪಿದಾಗದೇ ||

376

ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ ||

ವೃ || ಕಡುಕೆಯ್ದಾಂತನೈಸೈನ್ಯಗಳನಳಜು ಭರಂಗೆಯ್ದು ನಿಮ್ಮೊಂದೆ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ |
ಕಿಡಿಸಲ್ ಸಾ⁴ಲ್ವಿರ್ ಸಮಾಸಾದಿತರಣರಸಿಕರ್ ನಿಮ್ಮ ಮುಂದಾದಮಣ್ಣಂ ||
ನುಡಿವಾಗಳ ನಾ⁵ಡೆ ಲಜ್ಜಾ ಕರಮದಬಿವದಂತಿಕ್ಕೇ ಜೀಯೆಂಬಿನಂ ಮಾ |
ಪ್ಪಡೆಗೆನ್ನಿ ಬಾಳಕೇಳೀವಿಳಸ⁶ನಮನದಂ ಯುದ್ಧದೊಳ್ ನಾಳ ತೋರ್ಪೊಂ ||

377

ವಿಧ್ಯಾದಿಗೆ ||

ಕಂ || ಮ⁷ರ್ಚ್ಚಿದಿರು ಬಸನಮಂ ಗಿಳಿ |
ಗರ್ಚ್ಚಿದಿರು ಖಳಸ್ಯಭಾವಮಂ⁸ ಮನೆಯತ್ತಲೆ ||
ಸಾಚ್ಚು ಹಿತರವ್ವರಂ ನಲಿ |
ವೆಚ್ಚಿಸು ತಳವರ್ಗಮಂ ಮನಂಗೊಳೆ ಮಗನೇ ||

378

1 ಯೆಂಬಾ, 2 ದ್ವಾರಾ, 3 ದೊಳ, 4 ವಿಧ್ಯಮ, 5 ಸಾವಿರ್, 6 ನೋಡೆ, 7 ಸಕಮ, 8 ಮಚ್ಚರಮ,
9 ದೊಳಮ,

ಸೂತ್ರಂ || 84 ||

ಕವದಿನಮರಯಿರೆನೆವೆನಿ |

ಪ್ಪುವು ವರ್ತಿ ಕುಮನೈಯುಷ್ಮದಸ್ಮದ್ವಿಷಯ ||

ವೈವಹೃತಿಗಳ್ಳೇಕಾನೇ |

ಕವಚನದಿಂ ಪ್ರತಿವಿಭಕ್ತಿ ಪುರುಷಾಖ್ಯಂಗಳ್ ||

379

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪ್ರಥಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ತೊಟ್ಟುಂ ಸಂವೋಹನಮಂ |

ತೊಟ್ಟುನೆ ಭುಜವಿಜಯಾಕಾಲಿ ಫಲ್ಲುಣನಾಗಳಿ ||

ಪುಟ್ಟದ ನಿದ್ರಾಭರದಿಂ |

ದೊಟ್ಟೈಸಿ ವಿರೋಧಿಭೂಭುಜರ್ ಮೆಯ್ಯುಪಿದರ್ ||

380

ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ನುಡಿದಮೆ ಪೊಚ್ಚುಪವೂತಂ |

ಬಿಡದೆನ್ನೊಳ ಜಙ್ಗುತುತಿರ್ಪುದಾವುದು ಗಂಡು ||

ಳ್ಳೊಡೆ ಮೊನೆಗಿದಿಚ್ಚಿ ಬರವೇಱಿ |

ತೊಡರ್ದಾಗಳ ಕಾಣ್ಬೆರೆಮ್ಮ ನಿಮ್ಮೊಂದಳವಂ ||

381

ಉತ್ತಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಸುರಹರಂ ತೇರಂ ಸ |

ಯೆ ಸಗುವನಾಂ ಕೀಳು ನಿಂದು ಬಿಲೊಳ್ಳನೆಸಲ್ ||

ವಿಸಸನಮದಾವುದರಿದ |

ಕ್ರೂರಸೂನುವಂ ಕೊಂದೆವೆಂದು ನಿಶ್ಚಿಂತಮಿರಿಂ ||

382

ಸೂತ್ರಂ || 85 ||

ಮಿಗದಾಸ್ವಾರ್ಥದೊಳಂತವು |

ನೆಗೆಟ್ಟುಂ ತಂತವ್ಯ ಸಾಧನಂಗಳೊಳನಿತು ||

ಯುಗಪತ್ರ್ಯೋಗಮಾವಂ |

ದು ಗಣನೆಯೊಳ ಮುಂದೆ ನಿಂದುದಾವುದದಕ್ಕುಂ ||

383

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಸ್ವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ವೈ || ಎಂದಿಂತಾತನನಂದು ನಂಬಿಸೊಡಾನುತಪ್ಪಿತ್ತಜು ನಂಬಿ ಸಾ |

ನಂದಂ ಬುದು ಸುರೇಂದ್ರಸೂತುಗೆ ಕುಣ್ಣಿಲ್ಲೆಯ್ದೆವನಾನಿನ್ನೆ ಗಂ ||

ಬೆಂಕಿ ಸು ನೀಂ ದಯೆಯಿಂದವಾನಣಿದನಿಲ್ಲೆಗಳ್ ಮನಂವದೆನಿ |

ನ್ನೊಂದುಂ ಸಂದೆಮಮಿಲ್ಲ ತೇರನೆಸರೆಂ ನೀಂ ಕಾದಿ ಗೆಲ್ ಫಲ್ಲುನಾ ||

384

ಯುಗಪತ್ಯಯೋಗಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಆಮುಂ ದ್ರೋಣರುಮಾಶ್ವ |
ತಥಾಮನುಮಂಗಾಧಿರಾಜನುಂ ಕೃಪನುಂ ಸಂ ||
ಗ್ರಾಮದೊಳಾಂಪೆವರಾತಿಯ |
ನೇವೂತಡಿಯೆತ್ತು ತಡೆಯದಿರ್ ಭುವನಪತೀ ||

385

ಸೂತ್ರಂ || 86 ||

ದದಪವಕಾರಂಗಳ್ ಮೂ |
ಲದೊಳಕ್ಕಂ ಭೂತವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯ ||
ದ್ವಿದಿತವಿಭಕ್ತಿ ತ್ರಿತಯ |
ಕ್ಯದೆಲ್ಲವಚನಂಗಳೊಳಮಿ¹ದಾಗಮಮಕ್ಕಂ ||

386

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಭೂತವತಿಗೆ ||

ವೃ || ಆಡಿದನಿಂದ್ರನಿಂದ್ರಗಣಿಕಾಗ²ಣಮುಟ್ಟು ಪೊಳೊಲ್ಲ ಮಂಗಳಂ |
ಬಾಡಿದುದಬ್ಬಜಂ ಪರಸ ಸೇಸೆಯನಿಕ್ಕಿದನದ್ರಿ ತಾನೆ ಮುಂ ||
ಡಾಡಿ ವಿಭೂತಿಯಿಂದೊಸಗೆವಾಡಿದನಂಗಜನಂಗಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಳ್ |
ಕೂಡಿದನೆಂದೊಡೆವೊಗಟ್ಟುದೋ ಭವಶೈಲಭವಾವಿವಾಹಮಂ ||

387

ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ವಾಡಿದಪಂ ಖಳಸಮಿತಿಗೆ |
ಕೇಡಂ ತಕ್ಕರನುದಾತ್ತಮಹಿಮೋನ್ನತಿಯೊಳ್ ||
ಕೂಡಿದಪಂ ನೀಡಿಲ್ಲದೆ |
ನೀಡಿದಪಂ ಬೇಟ್ಟುವಂಗೆ ಬೇಟ್ಟುದನಿಂದ್ರಂ ||

388

ಭವಿಷ್ಯತಿಗೆ ||

ವೃ || ಬರ್ಪೆನವೋಘಮುಬ್ಬಸಮಯಕ್ಕೆ ಪಲುಂಬದೆ ಪಾರುತಿರ್ಪುದಂ |
ಬರ್ಪುದನೆಂದು ಪೋದನಿನಿಯಂ ಜಲದಳಿಗಳಂತಿವೀಗಳೇ ||
ಬರ್ಪುವೆ ಬಂದನಿಲ್ಲ ತಡೆದಂ ಪರದೇಕದೊಳಾದ ಮುಚ್ಚಿನಿಂ |
ಕೂರ್ಪೊಡೆ ಪರ್ಬರಲ್ಲದೊಡೆ ಬರ್ಪರೆ ಕಲ್ಲೆದೆಯಪ್ಪ ಮಾನಸರ್ ||

389

ಸೂತ್ರಂ || 87 ||

*ಭಾವಿಭವತ್ಕಾಲಂಗಳೊ |
ಳಾವಿಹಿತವಿಭಕ್ತಿಯಾದಿಗಳೊಳಾಗಮದಿಂ ||
ತಾವೊಬ್ಬರ್ ಕೆಲಬರ್ ಭಾ |
ಪಾವಿದರುದ್ವಾದಿಯಕ್ಕುಮದುವಂ ಪ್ರಾಯಂ ||

390

ಸೂತ್ರಂ || 88 ||

ಅವಜ್ಞಿಗಳಿಗೆ ನಪುಂಸಕಲಿಂ ।
 ಗವಿಷಯವಾದಲ್ಲಿ ಮೊದಲ ಪುರುಷಂಗುದುವೆಂ ||
 ಬುವೆ ದಲ ಸಮನಿಸುಗುಂ ಸ್ತ್ರೀ ।
 ವಿವಕ್ಷೆಯೊಳ್ ನೆಗಟ್ಟು ಮೇಕವೆಚನಮಳಂತಂ ||

391

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಉದಿದುದು ತಣ್ಣೆಲರ್ ಕಳ ।
 ನಾದಂ ಸಾ¹ದರದೊಳೊಂದಿ ನೆಗಟ್ಟಿದು ಪದ್ಮಾ ||
 ಮೋದಮಿ²ನಿಸುಂ ತೊವತ್ತೊ ವ ।
 ರಾದುದು ಕೂಗಿದುವು ತಾಮ್ರಚೂಡಕುಳಂಗಳ್ ||
 ಅಜ್ಜಿವಳ್ ಪಾಂಡುತನೂಜರ ।
 ತೆಣನೆಲ್ಲಮನೀಕೆ ನುಡಿವಳಲ್ಲಳ್ ತಪ್ಪಂ ||
 ಮಹನ ಪುನಿನುಡಿದ ಜಜುಚರ ।
 ತೆಣನಂ ಕಂಡಪುಯದಂತು ಕುಳಿಯರುವೊಳರೇ ||

392

393

ಸೂತ್ರಂ || 89 ||

ಅರೆಬರ್ ತದೇಕವಚನಾಂ ।
 ತರಂ ನಪುಂಸಕದೊಳಾಗೆ ತುತ್ತೈನೈತರಂ ||
 ದೊರೆಕೊಳ್ಳುಮೊಬರವು ಮುಂ ।
 ತಿರೆ ಪೊ³ದ್ದುಗುಮಮದಿ ಕಾರಮಕ್ಕೈಯಕಾರಂ ||

394

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ಮುಟ್ಟುತು ಮುಟ್ಟುದು ದಿವಮಂ ।
 ಮೆಟ್ಟುತು ಮೆಟ್ಟುದು ರಸಾತ⁴ಳಾಗ್ರಮನೆಂಬೊ ||
 ಳ್ಪಟ್ಟಳವನಾಗಿರೆ ದಿವಿಜರ ।
 ದಿಟ್ಟಿಗೆ ಸೊಗಯಿಸಿತು ಮುಂದೆ ಮಂದರಶೈಲಂ ||
 ಉರಗರಗಿದರ್ ದೈತ್ಯರ್ ಒಳ್ಳುತ್ತರಕ್ಕಿದನಿಂದ್ರನೀ ।
 ಕ್ವರನ ಮನಮ⁵ಟ್ಟು ಡಿತ್ತೊ⁶ಡಿತ್ತು ಕಿನ್ನರಸೈನೈವಾ ||
 ಸರಲ ಬರಮಂ ಕಂಡಿಂ ಕಟ್ಟುತ್ತು ಭಾರತಮೆಂದು ತಾ ।
 ವರಯೆಲೆಯು ನೀರಂತಾಯ್ತತ್ತಂ ಸುರಸುರಮಂಡಲಂ ||

395

396

ಸೂತ್ರಂ || 90 ||

ಅವಿಶಿಷ್ಟಲಿಂಗವಚನ ।
 ವೈವಸ್ಥಿಯಿಂದೊಂದಿ ಗುಂ ಕುವಾದೇಶಂಗಳ್ ||
 ಬವರಿಸುಗುಂ ಸಂಪ್ರತಿಗಂ ।
 ಭವಿಷ್ಯ ದರ್ಶದೊಳಮನೈವಚನೋಕ್ತಿಗಳೊಳ್ ||

397

1 ಗಾಂಧರ. 2 ಮಿನಪಂ. 3 ಪೂರ್ವಗನುಮಾರ್ ಕಾರಮಕ್ಕೈಯಕಾರಂ. 4 ತಲಾಂತಮ. 5 ಮುಳ್ಳುಡಿ.

6 ತುತ್ತೈತ್ತು.

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ವೀಣುಗುಮಲ್ಲಿ ದೇವರೆಡೆವೊಕ್ಕೊಡನಾತ್ಮಭುಜಸ್ರತಪಮಂ |
ತೋಣುಗುಮುಕ್ತಿ ದ¹ನೈವನಂದನರಂ ತವೆ ಕೊಂದು ನಾಹುಳಂ ||
ತೀಣುಗುಮಾಗಳ²ಲ್ಲಿ ತೊಡದಾರುಮನುಗ್ರಹತತ್ರಿಭಾರವಂ |
ವೇಣುಗುಮಂತುಮಾಂತೊಡವರಂ ಬಡಿಯೊಳ್ ಪುಡಿಗುಟ್ಟು ತೂಣುಗುಂ ||

398

ಕಂ || ಅರ್ಕ್ಕೇಂದುಗಳಂ ತವೆ ನುಂ |
ಗಿಕ್ಕುಂ ಕಣ್ಣುಲೆ ಸಿಡಿಲ್ಲಳುಗುಗುಮಂತುಂ ||
ಬಕ್ಕುಂ ನಿನ್ನೊಪಳ ಭಯ |
ಮಿಕ್ಕುಮೆ ನೀನಿರ್ಪ್ಪ ಮನದೊಳು³ಗ್ರತುಳಾಕ್ಕಾ ||

399

ಸೂತ್ರಂ || 91 ||

ಉಗೆಕೆವಿಕಲ್ಪಿತಮನ್ಯಾ |
ತ್ಥಗತಿಯೊಳುತ್ವೇತ್ಯಯು⁴ಕ್ತಿ ಯುಷ್ಮತ್ಸಂಜ್ಞಾ⁵ ||
ಕ್ತಿಗಳೊಳಮಸ್ತದ್ವಹುವಚ |
ನಗತಿಯೊಳಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ಸರ್ವಸಾಧನಿಗಕ್ಕುಂ ||

400

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಅನ್ಯಾತ್ಥಗತಿಗೆ ||

ವೃ || ಮೇದಿನಿ ಸಾಗರಾಂತಮದು ನಿನ್ನನೆ ಪತ್ತುಗೆ ನಿನ್ನ ವಕ್ಷದೊಳ್ |
ಪ್ರೀದೊರೆಕೊಂಡು ಪೆಚ್ಚು⁶ವೆರಸಿಕ್ಕು ಸಮನ್ನು ನವಗ್ರಹಂಗಳೇ ||
ಕಾದಕಮಕ್ಕೆ ಕೀರ್ತ್ತಿ ಪರೆದಿಕ್ಕು ಜಪಾಂಗನೆ ಕೂ⁷ಕ್ಕು ನಿಜ್ಜಲಾಂ |
ವೇದದೊಳೊ⁸ದಿದಾಯು ನಿನಗಕ್ಕೆ ಚಿರಂ ಕಲಿಕಾಲಸೊ⁹ದನಾ ||

401

ಯುಷ್ಮತ್ಸಂಜ್ಞಾಕ್ತಿಗೆ ||

ವೃ || ವಾಯಸದಂತೆ ನೋಡು ಬಕದಂತಿರೆ ಮೆಲ್ಲನೆ ವೆಟ್ಟು ಕಚ್ಚಪೋ |
ಪಾಯದಡಂಗಿ ನಿಲ ಭ್ರಮರಿಯೊಳ್ ಭ್ರಮಿಯಂತಿರೆ ಪೆಚ್ಚರಾಗು ಖ ||
ಱ್ಱಯುಧಚಾ¹⁰ಮರಂ ಪೊಳೆವ ವಿಂಚನೆ ಪೋ¹¹ಲ್ಲಿರೆ ಬೀಸು ನೀಂ ಖಳ |
ನ್ಯಾ¹²ಯಾದಿನೆಲ್ಲಮಂ ನೆಜೆಯ ಕಲ್ಪಪದೇಶಕನಾಗು ಲೋಕದೊಳ್ ||

402

ಕಂ || ಹರಿ ನುಡಿಯೆ ನುಡಿಯಿಮುಲಿಯಲಿ |

ಮಿರಿಮುಸಿರಲಿಮತ್ತ ಸಾರಿಮೆಲೆ ವಿಡುಕದಿರಿಂ ||

ಪಿರಿದುಂ ಗ¹²ಪಲಿಮೆಡೆಗೊಂ |

ಡಿರದಿರಿಮೆನುತಿರೆ ಕಡಂಗಿ ಪಡಿಯಿರತ್ತಂ ||

403

1 ದಂದು, 2 ಮಲ್ಲಿ, 3 ಉಗ್ರತಳಕ್ಕು, 4 ಯುಕ್ತ, 5 ಪಚ್ಚು, 6 ಕೂಗ್ಗು, 7 ಲೊಂದಿ, 8 ಸಾಧನಾ, 9 ಚಾಪಮಂ, 10 ಕೊತ್ತಿರೆ, 11 ನ್ಯಾಯಮ, 12 ಗಳಪಂಮೆಡೆಗೊಂದಿರದಿಂ

ಅಸ್ಮದ್ಭಾವಚನಗತಿಗೆ ||

ಕಂ || ನೆನೆಯದೆ ಕಜ್ಜದ ಬಿಣ್ಣಂ |

ಮುನಿವನು ನೀನೊರ್ವನಂಬ ಹರಿಗಮಸಂಧ್ಯಂ ||

ಮನುಜವ್ಯಾಕಾರಾಂ¹ ಕನೊ |

ಳಿನಿಬರುವೊಂದಾಗಿ ತಾಗುವಂ ಫಲ್ಲಣನೊಳ ||

404

ಸೂತ್ರಂ || 92 ||

ತದುಪಗತಮುಧ್ಯಮೈಕ |

ತ್ವದೊಳಕ್ಕುಂ ಪ್ರಾಯದಿಂದಿಕಾರಮುಕಾರಂ ||

ವಿದಿತಸ್ವರೂಪಲೋಪಮು |

ಮದಂತೆ ಪೆಟವುಟ್ಟಿಯೊಳಂ ಪ್ರ²ಕೃತ್ಯಂತದೊಳಂ || 405

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ಬಿಗಿ ಪುಗು ಬಿ³ಟ್ಟು ಕೂಡು ಜಡಿ ಒಗ್ಗಿಸು ಪೊ⁴ಯ್ನೆಲೆನೋಡು ಸಾ⁵ಯೆ ಸಾ |

ದ್ದೂಗಿ ಕೊಳ ನೊಂ⁶ಕು ಸಾಚ್ಚು ಕಡೆದೋಪೊಡಸಂದಿಸು ಸಾದ್ದೂ ದಂ⁷ಡೆ
ಗೊಳ ||

ಪ್ರಗಡೆವೊಡು ಚಪ್ಪರಿಸು ರೂಪಿಡು ಕೂ⁸ಪಿಡು ಕೂ⁹ಪ್ಪುರೋಪು ಪಾ |

ಐಗಿಯದೆ ಕೂಮ್ಮೊಮಿಕ್ಕು ತ¹⁰ಗೆ ತೊಂಗಲನಿಂಜನೆ ನೊಂಕು ಯು¹¹ದ್ಧಮಾ || 406

ಸೂತ್ರಂ || 93 ||

ಕ್ರಿಯೆ ತಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥವಂಪ್ಪ |

ಲ್ಲಿಯಲಕ್ಕುಂ ವರ್ತಮಾನಗತಿಗುತ್ತು ಮುತುಂ ||

ದ್ವಯಮಕ್ಕುಂ ಪೂರ್ವಭವ |

ಕ್ರಿಯೆಯೊಳದುತ್ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳಕ್ಕುಂ ಪೀನಂ || 407

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ತಿಂಗಳನಪ್ಪಿಕೊಳಲ ಪಾ¹² |

ವಿಂಗಂ ಬೆಲೆಯಿಕ್ಕು ಲಮರಗಿರಿಶಿಖರಕ್ಕುಂ ||

ಲಂಗಿಸಲೊಡರಿಸುವರ್ ಪ |

ವ್ಯಂಗಳ ಪತ್ತೆಯು ದೆವಸಮನೆ ಬೆಲೆವೆಣ್ಣಳ ||

408

ವೃ || ಕೆದರುತ್ತುಂ ಮಣಲಂ ತೆಮ್ಮ¹³ ಕೊಳುತುಂ ಭೂರೇಣುವಂ ಸೂಸುತುಂ |

ನದನದ್ಯಚ್ಚ ಜಲಂಗಳಂ ಮುಖಿಯುತುಂ ಭೂಜಂಗಳಂ ನುಗ್ಗುತುಂ ||

ಪೊದಣಂ ನೀಳುತುಮೆಯ್ದೆ ವಂಕವನಮಂ ಕಾಡಾನೆಯಂ ಪೊಲ್ಲು ಪೊ |

ಕ್ಕು ದು ಬೀಡಂ ಲಯಕಾಲಕಾಲವಿ¹³ಚಲದ್ಭೀಮಾರುತಂ ಮಾರುತಂ || 409

1 ರಾಂತನೊ. 2 ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತರದೊಳ. 3 ಬಿಟ್ಟುಕೊಡ. 4 ಮೆಯ್ಯಲ. 5 ಪಾಲಿ ಪಾಯಿ. 6 ನೊಂ. 7 ದಂಗೆಗೊಳ. 8 ಕಾಪು. 9 ನೋಪ್ಪು. 10 ನೆಗೆ. 11 ಬಿವ್ವನಂ. 12 ಪಾ | ವಿಂಗಂಬೆಲಿಕ್ಕು. 13 ವಿಲಪ.

1 ರಾಂತನೊ. 2 ಪ್ರಕೃತ್ಯಂತರದೊಳ. 3 ಬಿಟ್ಟುಕೊಡ. 4 ಮೆಯ್ಯಲ. 5 ಪಾಲಿ ಪಾಯಿ. 6 ನೊಂ. 7 ದಂಗೆಗೊಳ. 8 ಕಾಪು. 9 ನೋಪ್ಪು. 10 ನೆಗೆ. 11 ಬಿವ್ವನಂ. 12 ಪಾ | ವಿಂಗಂಬೆಲಿಕ್ಕು. 13 ವಿಲಪ.

ಕಂ || ನಡುಗಿ ತ¹ಡವರಿಸಿ ಪಂಕೆಯ |

ಕಡುಗಾಯ್ಪಿಂಗಗಿದು ಜೆಡೆಗಳಡುವಿನೊಳುಗಳ ||

ತೊಡರ್ದು ನುಸುಳ್ಳೊಡೆ ಗಂಗೆಯ |

ಮ²ಡುಗಳನಡಹಡಿಸಿ ಪುಗುವಿನಂ ಭಯವಕದಿಂ ||

410

ಸೂತ್ರಂ || 94 ||

ಪ್ರತಿವೇಧದೊಳಂ ಕೆಲಬರ |

ಮತದಿಂದಲ್ ವರ್ತಿಕಂ ಪದಾಂತರದಿಂ ಸಂ ||

ಗತಿಯಾಗಲೊಪಂ ಮೇಣ |

ಚತುರ್ಥಿ ಸಮಸಲ್ಗು ಮೊಂಬರದಪೊಳ್ ಕೆಲಬರ ||

411

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ನಗೆಯೊಳಮಪ್ಪೊಡಮಿಂತೀ |

ತೆಗಳ ದುರುಕ್ತಿಗಳನೆವೊಳಂ ನುಡಿಯಲ್ ನೀಂ ||

ಬಗೆಯೊಳ್ ಪೇಜೊಂದನಣಂ |

ಬಗೆಯಲ್ ಗಡ ನಿನಗೆ ಸುಮತಿ ಪೇಜಾಂ ಪೇಜೇ ||

412

ಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ತರವೇಣಿ ಮದವಾರಣಮಂ |

ಬರವೇಣಿ ಸನ್ನದ್ಧವಾಜೆಸಾಧನಮಂ ಬಿ ||

ತ್ತ³ರಿಸಲ್ಕ ವೇಣಿ ವರೂಢೋ |

ತ್ಕರಮಂ ಬಲಿದೊಡ್ಡ ವೇಣಿ ಪದಾತಿಯನೀಗಳ ||

413

ಸೂತ್ರಂ || 95 ||

ಎಸೆಗುಂ ಭಾವದೊಳ್ ಮರ್ದೇ |

ಕಸಂಜ್ಞ ವಚನಂ ಕ್ರಿಯಾಸಮುಭಿಹಾರಂ ವ ||

ತ್ರಿಸುತಿರೆ ತಾನಕ್ಕುಂ ಸ |

ವ್ಯಸಾಧನೀಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಮದೆಂದುಂ ||

414

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಭಾವಾರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಸಿಡಿಲಂ ಪೊಸವುದು ಕೇಪನ |

ವೆಡೆಯೊಳ್ ಪಟ್ಟಪ್ಪುದೆಯುವಾನೆಯ ಕೋಡಂ ||

ಪಿಡಿಡೊತ್ತಿ ಕೀಲ್ವುದೇಣುಂ |

ಕಡಲೊಳಗೊಲಾಡುತಿಪ್ಪುದವನ ಎನೋದಂ ||

415

1 ಕಡಹಡಿ. 2 ಮಡುವಿನೊಳುಬಿಟ್ಟು. 3 ಗಲಾಳೋಕಂ. 4 ತುಂಬಬರ. 5 ಕವಚಕ್ಕೆ. 6 ಕವಚಕ್ಕೆ. 7 ಕವಚಕ್ಕೆ.

ಕ್ರಿಯಾಸಮುಭಿಹಾರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕೊಳ್ಳೊಳ್ಳೆಂದೊಡನೊಡನೆಯೆ |

ತುಳ್ಳು ವ ಯುವತಿಯರ ಕರಪರಿಚ್ಯುತಸಲಿಲಂ ||

ಗಳ್ಳೊಳ್ಳೆ ಬಿಡೆ ಕೆದಕುವ ಕಿಂ |

ಜಳ್ಳದಿನಾದುದು ಸರೋವರಂ ಕಪಿಶಜಳಂ ||

416

ಸೂತ್ರಂ || 96 ||

ಧಾತುಗನೇಕಾಕ್ಷರಕಾ |

ಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಮೊದಲೊಳಿಸು ತಾನಕ್ಕುಂ ||

ಹೇತುಪ್ರಯೋಗದೊಳ್ ತ |

ಜ್ಞಾತಿಯೆ ಕರ್ಣಾಟಧಾತುಗಳ್ ಮು¹ದಿಕ್ಕುಂ ||

417

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ || ಎಸೆಗುಂ ಋಜ್ವಾಗತಂ ಕಣ್ಣೊಸುಗುಮಳವಟ್ಟರ್ಧಋಜ್ವಾಗತಂ ಕೋ |

ಭಿಸುಗುಂ ಪಾರ್ಶ್ವಾಗತಂ ನೋಟ್ರನೇರ್ಫಸುಗುಂ ಸಾಚೆ ತದ್ವಿದ್ಯರಂ ರಂ ||

ಜೆಸುಗುಂ ದ್ವೈದ್ಧಾರ್ಜ್ವೇಯಂಬಂತವೊಲಿರೆ ನೆಗೆಣ್ಣಿದ್ಧರಂಗನಾಭಂಗಿಯಂ ಚಿ |

ತ್ರಿಸಿ ಚಿತ್ರಕ್ಕಾಯುವೊಯ್ದುಂ ಮದನನೆನೆ ಕರಂ ಕಾಂತೆ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿ ತೋಕ್ಕುಂ ||

418

ಇಲ್ಲಿ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ಲಘ್ವೀಕಾಕ್ಷರಕ್ಕಿದಂತಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಸುರರೊಸೆಯೆ ಸ²ಕಳ ಮು |

ಸುರನಿಕರಮತರ್ಕ್ಯಮಪ್ಪ ವಿಕ್ರಮಗುಣಮಂ ||

ಧರೆಯಿಸಿ ಸಂದಿದ್ಧರಂ ಭಾ |

ಸುರತೇಜನುದಾತ್ತಕೀರ್ತ್ತಿನಿಲಯಂ ಕೃಷ್ಣಂ ||

419

ಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ ಧಾತ್ವರ್ಥದ |

ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಣಿದು ಸಮಾಪಿಕೊಳ್ಳುದು ಬಹುರೂ ||

ಪಕಮನ³ದಂ ಪೇಣಿಲ್ಕಾ |

ಸಕಳಂ ವಾಕ್ಪತಿಯುಮಾಣನುಣಿದವರಳವೇ ||

420

ಪ್ರತಿಬುದ್ಧರಂ ಕುಣಿತ್ತೀ |

ಸ್ಥಿತಿಯಿಂದಂ ಕಿಣಿದು ಮಾರ್ಗಸೂಚನೆಗೆಯ್ದಿಂ ||

ಮತಿವಂತರಣಿದು ಪೇಣ್ಣಿದು |

ವಿತರ್ಕ್ಯದಿಂ ಮತ್ತಮುಕ್ತರೇಷಮನಿದಣಿೊಳ್ ||

421

ಇದು ಕಬ್ಬಸ್ಮೃತಿಯೊಳ್ ಆಯ್ದನೆಯ ಆಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣಂ |

1 ಮವಕ್ಕುಂ. 2 ದುಕ್ಕುಮಂ, ಸುಕ್ಕುಮಂ. 3 ಬರೆದಿದ್ದರಂ. 4 ಆಳಿಯುಳ್ಳುಗಳಮು.

5 ನಾಳೆಯೆಂಬಲ್ಕಾ.

ಗೀತಿಕೆ || ಇಂತಿರೆ ಶಬ್ದಂ ಸಂದೇಹ |

ಧ್ವಾಂತೌಘಂ ಪಿಂಗಿರೆ ಜಲಕನಾಗೆ ಬುಧ ||

ಸಂತತಿಗಪ್ಪಂತು ಪೇಱ್ದಿನಿದಂ |

ಶಾಂತಮನಂ ಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ ||

422

ವೃ || ಅಭಿಮತಶಬ್ದ ಸಂಸ್ಕರಣದಿಂ ಜನಮಂ ತಿಳಿವಂತು ಮಾಡಿ ವಾ |

ಗ್ವಿಭವಮದಪ್ರತರ್ಕ್ಯಮೇನೆ ಸಂದೆಸಕಂ ದೆಸೆಯಂತನೆಯ್ದೆ ತ ||

ತ್ಸಭೆಗ¹ಳೊಳಗ್ರಪೂಜೆನಡೆದೊಂದು ಮಹಾಮಹಿಮಾನುಭಾವದಿಂ |

ದಭಿನವಶರ್ವ್ಯವಮ್ಮನಿವನೆಂದಪುದುರ್ವ್ವರೆ ನಾಗವಮ್ಮನಂ ||

423

ಇದು ಸಕಳಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಾಯವಾ

ನಾನೂನಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ ಶ್ರೀನಾಗವಮ್ಮನ

ಪ್ರಣೀತಮಪ್ಪ ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ

ದೊಳ ಶಬ್ದಸ್ತೃತಿಯೆಂಬುದು

ಪ್ರಥಮಾಧಿಕರಣಂ ||

2. ಕಾವ್ಯಮೂಲವ್ಯಾವೃತ್ತ್ಯಧಿಕರಣಂ.

ಪದಪದಾರ್ಥ ಸಂಧಿದೋಷ ವಿನಿಶ್ಚಯ ಪ್ರಕರಣಂ.

ವೃ || ಪ್ರತಿಭಾಸಂ ಕಾವ್ಯವಿದ್ಯಾಪ್ರಚಯಪರಿಚಯಂ ವೃದ್ಧಸೇವಾನುರಾಗಂ |
ಸತತಾಭ್ಯಾಸಪ್ರಯತ್ನಂ ಕವಿತೆಗೆ ನಿಯತಂ ಕಾರಣಂ ಪೇಷಿಷ್ಯಡಂತಾ ||
ಪ್ರತಿಭಾಸಂ ಕಕ್ತಿ ಲೋಕಾಗಮಸಕಲಕಲಾವೇದನಂ ವಿದ್ಯೆ ಕಾಸ್ತಾ |
ಸ್ವಿತನಪ್ಪಂ ವೃದ್ಧನಾಲಸ್ಯಮನುಷಿದಸಪುದ್ಯೋಗಮಭ್ಯಾಸಕರ್ಮ್ಯಂ ||

414

ಕಂ || ಕೃತವಾರಿನಿಧಿಯ ಪಾರಮ |
ನತಿಪ್ರಬಂಧಾ¹ ಭಿಯೋಗರಾರೆಯ್ದೊಡಂ ||
ಕೃತಪುಣ್ಯಂಗಲ್ಲದೆ ವಿ |
ಕೃತಕವಿತಾರತ್ನ ಮಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುಗುಮೇ ||

425

ಮದಮಿಲ್ಲದಿಭಂ ಮಧುವಿ |
ಲ್ಲದ ಕುಸುಮಂ ಚಂದ್ರನಿ²ಲ್ಲದಿರುಳಾಳಾರ್ಪಿ ||
ಲ್ಲದ ನೃಪತಿ ಕವಿತೆಯಿಲ್ಲದ |
ವಿದಗ್ಧ ತಾಗುಣಮದೇಂ ಮನಂಗೊಳಿಸುಗುಮೇ ||

426

ಪರಮಪ್ರೀತಿನಿಮಿತ್ತಂ |
ನಿರತಿಕಯಯೋನಿ³ದಾನಮಪ್ಪುದಱಿನಿಹಂ ||
ಪರಮೆಂಬೆರಡಕ್ಕಂ ಬಂ |
ಧುರಕಾ⁴ವ್ಯನಿಬಂಧದಿಂ ಹಿತಂ ಪೆಱತುಂಬೇ ||

427

ಕೃತಿಸತಿಯ ಮೆಯ್ಯೊಳೆಳನಿ |
ತು ತಾನದೊಂದಱಿಯೆ ದೋಷವನಾಗಿ ತದಾವ ||
ಜ್ವಿತಮಪ್ಪ ಕೀರ್ತ್ತಿಯುಂ ನಿಂ |
ದಿತಮಕ್ಕುಂ ದರ್ಪಣಾರ್ಪಿತಚ್ಛಾಯೆಯವೋಲೆ ||

428

ಕಂ || ಅದಱಿಂದುವೇಕ್ಷೆಗೆಯ್ಯದೆ |
ಸದಭಿಮತೋದಾತ್ತ ಕೀರ್ತ್ತಿಯುಂ ಬಯಸುವವಂ ||
ಪದಪಾಕೃತ್ಯರ್ಥಂಗಳೊಳೊಂ |
ದದಂತು ಪಿಂಗಿಸುಗೆ ದೋಷವಂ ಕೃ⁵ತಿಯಿಂದಂ ||

429

ಪ್ರ¹ಯೋಜನಸ್ಥಾಪನಂ ||

ಸೂತ್ರಂ || 97 ||

ಇರೆ ಶಬ್ದಾರ್ಥಂಗಳ್ ತ |

ತ್ವರತೆಯಿನದು ಕಾವ್ಯಮದಜ್ಞೋಳುಚಿತ್ಯಕಾರ್ಥಂ ||

ತರವಾಚಿ ಶಬ್ದಮ²ವಭಾ |

ಸರೂಪಮಾಹ್ಲಾದಕಾರಿಯುಪ್ಪದದರ್ಥಂ ||

430

ಸೂತ್ರಂ || 98 ||

ಪ್ರಕರಣದಿಂ ಶಬ್ದಾಂತರ |

ದ ಕೂಟದಿಂದಭಿನಯಂಗಳಂದಿಷ್ಟಾರ್ಥಂ ||

ಪ್ರಕಟನಮಕ್ಕುಮನೇಕ |

ಪ್ರಕಾರಮರ್ಥಂ ಪದಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸುವೊಡಂ ||

431

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಏನೇನುಂ ಮದನುಜರೆನ |

ಗಾನತರಣವಾಗದಿದ್ವರುಂಮದಮವರ್ಗಂ ||

ತೇನೇತಜ್ಞೋಳಾಯ್ದನಿನಿ |

ಸಾನುಂ ಬೇಗದೋಳ ಕಳದು ತೋಜಿನೆ ರಣದೋಳ ||

432

ಶಬ್ದಾಂತರಸಂಸರ್ಗಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಹರಿ ಪೊಯ್ಯೆ ಬಿರಿದ ಮದವ |

ತ್ಕರಿಕುಂಭದಿನಗದೊಳೊಕ್ಕ ರಕ್ತಾರಕ್ತ ||

ಸ್ಫುರಿತನವಮುಕ್ತ ಕಂಗಳ |

ನರೇಲುಣಿ ವನಚರಿಯರೆರದ ಪಣ್ಣತ್ತಾಯ್ದರಿ ||

433

ಅಭಿನಯಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಇನಿವಿರಿಯವಪ್ಪ ಮೊಲೆಯವ |

ಇನಿವಿರಿಯವನಿಸ್ಪ ಕಣ್ಣಳಾಕೆ ಮನಂಗ ||

ಟ್ಟುನಿತು ದೇವಸಂಗಳಂ ತ |

ನ್ನಿನಿಯನನಗಲ್ದಿಂ ಬಣ್ಣಕ್ಕ ಮಿಂತಿಂತಾದಳ ||

434

ಸೂತ್ರಂ || 99 ||

ಅಸಮರ್ಥಮಪ್ರತಿತಂ |
 ವಿಸಂಧಿ ವಿಪರೀತಕಲ್ಪನಂ ಕಷ್ಟಂ ನೀ ||
 ರಸಮೆಂದು ದೋಷಮಿವ ಸಮ |
 ನಿಸುಗುಂ ಪದದೊಳ್ ಪದಾಗಮಜ್ಞರ ಮತದಿಂ ||

435

ಸೂತ್ರಂ || 100 ||

ತೆಪ್ಪಿದಿರೆ ತದ್ವಾಚಕತೆಯ |
 ನಟಿಪಲ್ ನೆಪೆಯದುದೆ ಕೃತಿಯೊಳಸಮರ್ಥಪದಂ ||
 ಪೆಂಪತೇಂ ಪ್ರತಿತಿ ಬಗೆಗೇ |
 ತಪ್ಪೊಳಂ ತೋರುದುದಪ್ರತಿತಂ ಗೂಢಂ ||

436

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಅಸಮರ್ಥಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಉರಗಾ¹ಳಿ ನಂದನಾವಳಿ |
 ತರತರದಿಂದೆಹಗಿ ಜಳಭೃದಂತಿಕದೊಳ್ ಮಾ ||
 ನ್ನೆರದೆ ಕುಡಿದುಪ್ಪುನೀರಂ |
 ಧರಗಿನಿದಂ ಕಪಿವೃದಂತಿದೇಂ ವಿಸ್ಮಯವೋ ||

437

ಅಪ್ರತಿತಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಸಿತ²ರ್ದಿ ವಯಸ್ಯಾಧ್ಯದೊ |
 ಳನೆವ ನವಾಬ್ಜನ್ಮರೋಭೆ ಮೇಚಕದೂಷ್ಯ ||
 ಪ್ರಸರದ ಮೆಯ್ಯೊಳ ಪ³ರ್ವೀರ |
 ಪಸರಿಸಿದ ಗುಣಂಗಳ⁴ವನನೇನಿಹಿಸಿದುವೋ ||

438

ಸೂತ್ರಂ || 101 ||

ಅವಿ⁵ಹಿತಸಂಹಿತೆ ಮೇಣ್ ಸಂ |
 ಧಿವಿರೂಪಂ ಬಗೆಯೆ ತಾಂ ವಿಸಂಧಿಯೆನಿಕ್ಕುಂ ||
 ಸ್ವವಿಕ⁶ಲ್ಪಿತದೊಳನಿಷ್ಠಾ |
 ತ್ಥವಾಗೆ ವಿಪರೀತಕಲ್ಪನಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ||

439

ಉದಾಹರಣೆ ||

ವಿಸಂಧಿಗೆ ||

ಕಂ || ಅಸಿಯ ಬಜ್ಜಿ ಒಸದ ಪಟ್ಟಿಗೆ |

ಮಿಸುಗುವ ಆರಂ ತೊಳಪ್ಪ ಕನ್ನವುರಂ ಚೆ ||

ಲೈಸೆದರೆ ಬಲವರ್ಪ್ಪ ವಿಟರ್ |

ಕುಸುಮೇಷುವ ಮೇಳದವರ್ಗಗಳನಿಸಿದರ²ದಜೋಳ ||

440

ವಿರೂಪಸಂಧಿಗೆ ||

ಕಂ || ಸುಸುರಂ ಬಿಡದೆಸಪ ಮಳೇ |

ಮಾರ್ಗೊಂದುದಿತೋಡುರಾಜನಂ ನಯದಿಂ ಕ ||

ಲ್ಪಿಸ ಜಲಧಿ ನುಡಿವ ಮಾಯ್ತೆಯಿ |

ನೆಸೆದತ್ತು ಲೋಲಬಹಲಕಲೋಲರವಂ ||

441

ವಿಪರೀತಕಲ್ಪನಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬಳವದರಿಭೂಪದಾವಾ |

ನಳಃ ಕಳಿಂಗಾಧಿರಾಜ ನಿನ್ನುಗ್ರಹರಾ ||

ವಳಿವಿಳಸತೋರುಧಾರಾ |

ಜಳಸ¹ಕಕರನಿಂದಮೆಯೈ ಮುಟ್ಟುಗೆ ಧು²ರದೂಳ ||

442

ಸೂತ್ರಂ || 102 ||

ಶ್ರುತಿವಿರಸಪದಕ್ಷೇಪ |

ಸ್ಥಿತಿ ಕಷ್ಟಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಶಬ್ದಸಂದರ್ಭಸಮ ||

ಸ್ವಿತಮುಮಸಭ್ಯಾತ್ಯಕ್ಯತಿ |

ಸ್ಮೃತಿಯುಂ ನೀರಸಮೆನಿಪ್ಪದಕ್ಕುಂ ದೋಷಂ ||

443

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಕಷ್ಟಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಇದಿರ್ವರ್ಪ್ಪವೊಲಾಯ್ತು ಪವನ |

ವಿದಳತ್ತು³ವ್ಯಾರ್ದಿವ್ಯಪೋಷಪುಷ್ಪರಜಸ್ಸ ||

ಕ್ತದಿನೊದವಿ ಮಾರುತಂ ಭ್ರಾ |

ಮೃದತ್ಯುರಾಗ್ರಾಂಕೃತೋಚ್ಚೈರ್ಧ್ವಾನಂ ||

444

ನೀರಸಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಂಗನೆಯೊಳ ಕಳ್ಳಿಪ್ಪುದ |

ನಂಗಾಹಿಯನಣಿದು ಪೇ⁴ಲ್ಪು ಪೊಡೆಯಂ ಕಡುಪಿ ||

ನ್ನಂಗಂ ದೊರೆಕೊಂಡಿರೆ ಕೊಂ |

ಡಂ ಗಡಮೆಲೆ ತೈ⁵ಗೆ ಮಲಿಲದೇಂ ಚೋಜಿಗಮೋ ||

445

1 ಪಟ್ಟಿಗೆ, ಕಟ್ಟಿಗೆ. 2 ರವರೋಳ. 3 ಪವನುತವನುನುಮ | 4 ಪರ್ವ. 5 ನೀಕರದಿಂಗ. 6 ಧರಿಯೊಳ. 7 ತ್ವವ್ಯಾಧ್ಯಪೋಷ. 8 ಪೂರ್ವಪೂತಯುಂಕುಟ್ಟುಪಿ. 9 ತೈಗುಹುತಯದೇಂ

ತಲೆಮಟ್ಟು ಪಾ¹ಯ್ದು ವೀ²ರ್ಯಾರ್ಗ |
ವಲೇಪದಿಂದಿಹುದು ಬಿಟ್ಟು ಮುಟ್ಟುಂ ಮಾತ್ತಂ ||
ಚಲಚ³ಲದಿಂದೊಡನಿಕ್ಕಿದ |

ನೊಲಿದಿರೊಳ ಮಣಿಯಾದಂತ ಪರವಾಹಿನಿಯಂ ||

446

ಸೂತ್ರಂ || 103 ||

ಮುಳಿಸುಂದು ಸೂಳಿಸುದೆನೆ |
ಪಿಳಿತಿನಿಯೆನೆ ಪೂಳಿಯೆನೆ ಪದಾಂತರದಿಂದಂ |
ನೆಳೆದು ನಿಲೆ ದು⁴ಪ್ಪತ್ತೀತಿಯ |
ನೆಳುವುವ ಪೆಟಪೆಟವ್ರಮಿನ್ನ ವೇ ಗಾ,ಮ್ಯಂಗಳ್ ||

447

ಅದೆಂತನೆ ||

ಕಂ || ನೆಳುಗೊಂಡು ತೊನೆವ ಸರಲಿಂ |
ನೆಳಲ್ದು ಪಥದೊಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಚಕ್ರಧರಂ ಮೆ ||
ಯ್ತುಜಿದು ಗುಹಾಂತರದೊಳ ಮಿಗೆ |
ಮುಳಿಸುಂದಿದ ಪುಲಿಯನಾಗಳಿನಿಸಂ ಪೋಲ್ತಂ ||

448

ಮಚ್ಚರದ ಸೂಳಿಸುಂದಿನ |
ಪೊಚ್ಚುಹನಾಂ⁵ತಿರ್ದು ಬಿರುದಿನೆಸಕದ ಪೆಟವುಂ ||
ಕ⁶ಚ್ಚ ಕಳಿಗಳ ತೊಡರ್ಪಿನ |
ಮೆಚ್ಚ ವಣಿಗೆಯಂಕಮಂ ಮಹೀಕಂ ನೋಲ್ಕುಂ ||

449

ಕೊಪ್ಪಿವಲ್ ಬ⁷ತ್ತಿದ ಕಾಲ್ ಪಿಂ⁸ |
ಬಿಟ್ಟಿಗೇಸಂ ನೆಕ್ಕ ಕದವು ಪೊಕ್ಕಿದ್ದ ಬಸಿರ್ ||
ತೆಪ್ಪಿದ ಮುಖಕುಹರವ⁹ಬ್ಬಿಸೆ |
ಪಿಳಿತಿನಿಗಳಬಳಗಮೆಯ್ತೆ ತಂ¹⁰ದುದು ಮುನಿಯಂ ||

450

ವೃ || ಮ¹²ತ್ತರುಡಂಗೆಗೊಂಡು ಬಡಿಯಲ್ ಚಲದಿಂದನಸುಂ ದುರಾಗ್ರಹಂ |
ಚೆತ್ತದೊಳಗೆ ನಿನ್ನ ಬಿಡಿಯಂ ಬರಲೀಮು¹³ಸೇಂ¹³ಪವನಳದಿಂ ||
ಸುತ್ತು ವರ್ಗಲ್ಲದೊಲ್ಲೆ ಬಿಡು ನೀನೆನಗಲ್ಲ ಪೂಜಿ ತೋ¹⁴ಪಿ ಪೇ |
ಉತ್ತಿರಲಾಸೆಯಂ ಬಿಸುಟು ನೀಂ ಕ¹⁵ಳ ಪಾಟಮತಕ್ಕೆ ಸೈರಿಸೆಂ ||

451

ಇಂತೀವೇಲ್ವುಮನಣಿದು ಪೆಟಪೆಟವು ಮನಣಿದುಕೊಳ್ಳುದು ||

ಕಂ || ಅನುಕರಣದೊ¹⁶ಳೊಂದಿದ ವಾ |
ತಿನಲ್ಲಿ ನಿರ್ದೋಷವನಗೆ ಸಲ್ಕುಂ ಪೇಟ್ಟುಂ ||
ತಿನಿತುಂ ಸ್ವರೂಪಕಥನದೊ |
ಳನುವಾದಂ ಭಿನ್ನ ಕಬ್ಬ ಮಪ್ಪದಱಿಂದಂ ||

452

ಇದು ಕಾವ್ಯಮಲವ್ಯವೃತ್ತಿಯೊಳ್ ಪದಪದಾರ್ಥಸಂಧಿದೋಷ
ವಿನ್ನಿಶ್ಚಯಪ್ರಕರಣಂ ಪ್ರಥಮಂ ||

1 ಘಟ್ಟು. 2 ವರ್ಯಾರ್ಗ. 3 ಚಲನಿಂ. 4 ದುಪ್ಪತ್ತೀತಿ. 5 ಮುಳಿದು. 6 ಕಾಳಿಂ. 7 ನೆಳುಕಳ. 8 ಕತ್ತಿ. 9 ಬಿಟ್ಟಿ. 10 ಮುಟ್ಟು. 11 ಬದವು. 12 ಪತ್ತಿದು. 13 ಮಂ. 14 ತೋಪಿ. 15 ಕಲು. 16 ದಿನಿಂ.

ಕಾವ್ಯವಾಕ್ಯಾರ್ಥದೋಷಾನುಕೀರ್ತನಪ್ರಕರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 104 ||

ವಿದಿತಾರ್ಥಂ ಜ್ಞೋದಕ್ಷಮ |
ಮುದಾತ್ತ ಶಬ್ದಂ ಪರಸ್ಪರಂ ಸಾಪೇಕ್ಷಂ ||
ಪದಸಮುದಾಯಂ ವಾಕ್ಯಂ |
ವೃದ್ಧಸ್ತಕಾಂಕ್ಷಂ ತದೇಕವಸ್ತು ನಿಬದ್ಧಂ ||

453

* ಜ್ಞಂ ||

ಆಸವಸದಿಂ ಪಠಗೇಯ್ಯಂ |
ಕಸಮಂ ಸೋದಿಸದೆ ಬಿತ್ತಿ ದೊಕ್ಕ ಲಿಗನವೋಲೆ ||
ಸಸಮಂ ನೋಡಿ ತಳೋದರಿ |
ಒಸುಸುಯ್ಯಂ ಬಯ್ಯು ಮಂ'ತೆ ಮಾಡಿದ ಬಿದಿಯಂ ||

454

ಸೂತ್ರಂ || 105 ||

ವ್ಯವಹಿತಮೇಕಾರ್ಥಂ ವ್ಯ |
ತ್ಥವಪಕ್ರಮಮಖಿಲೋಕ್ತಾಸ್ತವಿರುದ್ಧಂ ||
ಸುವಿದಿತಯತಿಭಂಗಂ ಭಿ |
ನ್ನವ್ಯ²ತ್ತಮಿಂದಿಂತು ವಾಕ್ಯದೋಷಮಿವಕ್ಯಂ ||

455

ಸೂತ್ರಂ || 106 ||

ವ್ಯತಿರೇಕ್ಷಾರ್ಥಪದಕ್ರಮಮನು |
ಚಿತಾನ್ವಯಂ ವ್ಯವಹಿತಾನ್ವಯಂ ತಾನದು ದಲೆ ||
ಮತಿಸಮೋದಮನಿದಿರವ |
ರ್ಗೇ ತೋಡಚ್ಚಲ್ವೇಱ್ವಾಡಲ್ಲಿಗ³ಲ್ಲದು ದೋಷಂ ||

456

ಅ⁴ವಕ್ರ್ಕ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಬಳಕೊಳ್ ಮುಂ ನಿನಗಿಲ್ಲದ |
ಮುಳಿಸಂ ಕಾಲೆ ಟಗಿದೋಪನಂ ತೋಜಿ ದಯೆಯಿಂ ||
ತಳಮ⁵ಳಗುತ್ತ ನುನಯದಿಂ |
ತಿಳಿಪಲ್ಕೆಂದೆಱಗದನ್ನ ಮೆನ್ನರುಮುಱುಗುಂ ||
ಪತ್ರಂ ಭುಜಂಗಸಮಿತಿ ಕ |
ಳತ್ರಂ ದಳುರಿ ವಿಭೂಷಣಾವಳಿ ಭೂಭೃ ||
ತೃತ್ರಿ ಗವಾಧಿಪನಜಿನಂ |
ನೇತ್ರಂ ನಿವಸನಮೆನಿಪ್ಪನೊಸೆಗೆಮಗಭವಂ ||

457

458

ಸೂತ್ರಂ || 107 ||

ಅವಧಾರಿಸದುಕ್ತಾ ತ್ವಮ |

ನವಿಶೇಷದ ಮಗುಟ್ಟು ನು¹ಡಿದೊಡೇಕಾತ್ಮಂ ಕ್ರೋ ||

ಧ ವಿಷಾದಬೇದಭಯಹ |

ಷ್ಠವಿಸ್ತೃಯಾದಿಗಳೊಳನ್ನ ವಿಷ್ಣುಮದುಷ್ಣಂ ||

459

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಉನ್ಮನಮೆ ಮಾಡ್ತು ಮುತ್ತೆಯ |

ನುನ್ಮದಬರ್ಹಿಣಶಿಖಂಡಿಕೇಕಾವಿರುತಂ ||

ತನ್ಮಧುರಧ್ವನಿಯುಂ ಜಳ |

ಛೈನೈಫನಿನಾದಮೊದವೆ ದ²ಸದೆಸೆಗಸೆಗುಂ ||

460

ಅಪರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಗಗನಾಧ್ವರ ಕಣ್ಣಾಗಿಮಾಗಿಮುರರ ನಿಂದಾನಿವನಿಂ ದಿಶಾ |

ಳಗಧೀಶರ ನೆರೆದೊಡ್ಡಿ ಮೊಡ್ಡಿ ಮುರಗರ ಬಂದೆಯ್ದಿಮೆಯ್ದಿಂ ಮನ ||

ಸ್ವಿಗಳೇದೈತ್ಯನನಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕಿ ಮದಬರ ಪೂಣ್ಣಿಮಣ್ಣಿಂ ಯಶೋ |

ತ್ರಿಗಳನ್ನಂ ನೆಲೆಗುಯ್ಯಿಮುಯ್ಯಿಮನುತುಂ ತನ್ವಂಗಿ ಪುಷ್ಪುಲ್ಬಿದಳ ||

461

ಸೂತ್ರಂ || 108 ||

ಕರಿಕಳಭಮೆನೆ ಶಿರಶ್ಚೇ |

ಖರಮೆನೆ ನವಪುಷ್ಪಮಾಲೆಯೆನೆ ಮೌಕ್ತಿ ಕಭಾ⁴ ||

ಸುರಹಾರಯುಷ್ಕಿಯೆನೆ ಪಾ |

ನರುಕ್ಮಮಾಗದು ವಿಶೇಷಸಂಭಾವನೆಯೊಳ್ ||

462

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಆರಾಜಶಿರಶ್ಚೇಖರ |

ನಾರಿಂದಂ ಪಿರಿಯನಳವಿಯೊಳ್ ಬಳವದಹಂ ||

ಕಾರದೆ ಬ³ರೆ ತಗೆವಂ ಸ್ತಂ |

ಜೇರಮಕಳಭಮನು⁵ಪಾತ್ತವಾಲಧಿಮೂಲಂ ||

463

ನವಕುಸುಮಮಾಲೆ ಮೌಕ್ತಿಕ |

ವಿವಿಕ್ತಹಾರಾನುಕಾರ ಕ⁷ರವೊಪ್ಪಿಕ್ಕುಂ ||

ಸವಿಲಾಸದಸ್ಯವನಿತಾ |

ನಿವಹಫನಸ್ತನತಟಾಂತರವ್ಯಾಲಗ್ನಂ ||

464

ಸೂತ್ರಂ || 109 ||

ವೈತ್ಯಂ ಪೂರ್ವಾಪರವಿಹಿ |

ತಾತ್ಪರ್ಯವ್ಯಾಘಾತದಿಂ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಪದಂ ||

ಸಾತ್ಪರ್ಯಕಮಕ್ಕುಮನರ್ಥಕ |

ದರ್ಶಿತಜನದುಕ್ತಿ ವಿಷಯದೊಳ್ ಮತ್ತದುವುಂ ||

465

ಆಯೋಗಾರ್ಥಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಎಱಗಿಸು ಭುಜವಿಜಯದಿನಣ |

ಮುಱದೆ ಜಿಗುತ್ತಿರ್ಪುರಾತಿನೃಪರಂಧ್ರಮ್ ||

ಕೈಟವಟ್ಟುಗಿದ್ದಯ್ ನೀಂ |

ಪೆಱರಾರುಂ ನಿನಗೆ ಪಗೆವರೆಬರುಮೊಳರೇ ||

466

ಪರದಾರಗಮನಮಾ'ಯಾ |

ಚರಿತಂಗೆ'ನಗೇತು ಯುಕ್ತಮಕ್ಕುಂ ತತ್ತುಂ ||

ದರರುಚಿರಮಧುರವನಿತಾ |

ಧರಪಾನಂ ತಾನದೆಂತು ಪೇಱಿ' ಕೂ'ಡುಗುಮೇ ||

467

ಸೂತ್ರಂ || 110 ||

ಮೊದಲೊಳ್ ಮುಂ ಪೇಱ್ಪುದ್ದೇ |

ಶದಂದಮನುದೇಶಮಾಗದಂದಕ್ರಮಮಿ ||

ನ್ನದುವುಂ ಸಂಬಂಧಕ್ಕಾ |

ವುದಾನುಮನುಬೋಧಕೇತುವಾದೊಡದೋಷಂ ||

468

ಉದಾಹರಣೆ ||

ವೃ || ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮೋಗುಣವಿಭಾಗದಿನೀತ್ರಿಜಗಕ್ಕೆ ತಾನೆ ಕ |

ತ್ಯುತ್ಪದೋಳೊಂದಿಯು ನೆ'ಜಿಯೆ ಸಂಹರಿಸಲ್ ನೆ'ಜಿದುಂ ಸಮಂತು ನಿ ||

ತ್ಯುತ್ಪಮನಾಂತುವಿಶನಜನಚ್ಯುತನೆಂಬಿನೆಗಂ ವಿಭಿನ್ನಮೂ |

ತ್ಯುತ್ಪಮನಪ್ರಕೆಯ್ ಪರಮೇಶ್ವರನೀಗಮಗಾಪ್ತತತ್ವಮಂ ||

469

ಕಂ || ವಾತಂ ಪಿತ್ತಂ ಕಫಮಂ |

ಬೀತಲದಿಂ ಮೂಱು ದೋಷಮಾದ್ಯಂತಸಮಾ ||

ಖ್ಯಾತಂಗಳವುಪ್ಪದಿನತಿ |

ಶೀತದಿನುಪಶಮಿಕುಮಲ್ಲಿ ಮಧ್ಯಮದೊಂದುಂ ||

470

ಸೂತ್ರಂ || 111 ||

ಕಾಳಸ್ವಭಾವದೇಶಸ |

ಮಾಳಕ್ಷಿತವಸು ರೂಪವಿಪರೀತಮವಂ¹⁰ ||

ತಾಳೋಕವಿರುದ್ಧಂ ಗುಣ |

ದೋ¹¹ಳಿಗೆ ವಂದಿಕ್ಕುಮರಮೆ ಕವಿಕೌಶಲದಿಂ ||

471

1 ಕಾತ್ಯಂ. 2 ಸತ್ಪರ್ಥಕ. 3 ಭಮ್ಮ. 4 ಮಾಯ್ಯ. 5 ನಿನಗಿಂತು. 6 ಪುತ್ರಿ. 7 ಮೂ. 8 ಬೆಜಿಯೆ. 9 ಮುಱಿದುಂ. 10 ದಿಂನಾ. 11 ಲಾಲಸದೊಳ್ ಮಿಮಗಿವಕ್ಕು ಕವಿಕೌಶಲದಿಂ.

ಅನಿತಕ್ರಮಂ ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೃ || ವಿಕಚಾಂಭೋರುಹಶಂಕಮುನ್ಯದಮರಾಳಾನೀಕಮುತ್ಪಲ್ಲಚಂ |
ಪಕವಾಕಂದಮಹೀಜಮುಜ್ಜ್ವಲವಿಸುದ್ರಂಗಂ ಸ್ಫುಟತ್ಪೋಕಿಲ ||
ಪ್ರಕಟಾರಾವಸರಂಪರಾಪರಿಗತಾಶಾಕುಂಜಮಕ್ಷೀಬಕೇ |
ವಿಕದಂಬಂ ಜಗತೀಜನಕ್ಕೆ ಪಡೆದತ್ತಭಾಗಮಂ ರಾಗಮಂ ||

472

ಇದು ಕಾಲವಿರುದ್ಧಂ ||

ಕಂ || ಕೋಡುಳ್ಳ ತುರಂಗಂ ಬಂ |
ಡಾ'ಡುವ ನವಕರ್ಣಿಕಾರಮತಿಮಧುರತೆಯೊಳ್ ||
ಕೂಡಿದ ನಿಂಬಾರಾಮಂ |
ನಾಡೊಳಗೊಳವೆಂದೊಡೆನ್ನ ದೇವಣ್ಣ ಪುದೋ ||

473

ಇದು ಸ್ವಭಾವವಿರುದ್ಧಂ ||

ಅ || ಕರ್ಪುರಭೂರುಹಾರಾವೋ |
ತ್ಸರ್ಪದ್ಧಿಳೇ [ವಿ]ಧೂಸರಂ ||
ತೋರ್ಪುದಾತಿಧ್ಯಮಂ ಮಾಡಲ್ |
ಬರ್ಪಂತೀ ಮಲಯಾನಿಲಂ ||

474

ಇದು ದೇಶವಿರುದ್ಧಂ ||

ಕಂ || ಪೇಜೊಂದದ್ಭುತರಸಮಂ |
ಬೀಜುತ್ತು ಮನೇಕವಿವಿಧಫಲಪರಿಣತಿಯಿಂ ||
ದಾಜುಂ ಮುತುಗಳಾವೊಡನೆಯೆ |
ತೋಜಿದುವು ತಪಃಪ್ರಭಾವದಿಂ ಮುನಿಪತಿಯಾ ||

475

ಇದು ಕವಿಕಾಶಲಂ ||

ಸೂತ್ರಂ || 112 ||

ನ್ಯಾಯಾಗಮನೃಪವಿದ್ಯಾ |
ವನ್ನಾಯಕಲಾಕಾಮತಂತ್ರವಿಷಯವಿರೋಧ ||
ಪ್ರಾಯಂ ಶಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಂ |
ಶ್ರೇಯಮದಂತೆಲ್ಲಿಯಾನುಮುಕ್ತಿಕ್ರಮದಿಂ ||

476

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಕಂ || ಅವಿನಶ್ಯರಗತಿ ಸಂಸ್ಥಾ |
ರವೆಂಬ ಸು'ಗತೋಕ್ತಿ ಸತ್ಯಮಂತಲ್ಲದೊಡಾ ||
ನವನೀಲನೀರಜಾಕ್ಷಿಯೆ |
ಸವಿಲಾಸಾಲೋಕಮಿನ್ನು ಮಿಕ್ಕುಮೆ ಮನದೊಳ್ ||

477

ಕಂ || ಉಪನಯನಂಗೆಯ್ಯದೆಯುಂ |

ಸ್ವಪೂರ್ವವಾಸನೆಯ ಬಲದಿನಂತೀತಂ ವೇ ||

ದಪುರಾಣವೇದಿಯಾದಂ |

ವ್ಯಪೇಕ್ಷೆಗೆಯ್ಯು ಮೆ ವಿಕುಧ್ಧ ಮಾಣಿ ಸಂ¹ಸೃತಿಯುಂ ||

478

ಉಷಿದುವಕ್ಕ ಮಿತಾಹದಿನಱುದು ಕೊಳ್ಳುದು ||

ಸೂತ್ರಂ || 113 ||

ನಿ²ಯತಸ್ಥಾನಂ ಪದವಿಸೃ |

ತಿಯೊಳಾವ ವಿರಾಮಮುಖಿಗೆ ಯತಿಯಕ್ಕು ಮದ ||

ಕ್ರ³ಯ ಥಾಗತಿ ಯತಿಭಂಗಂ |

ಪ್ರಯುಕ್ತ ಸಮಭರವಿಭಾಗದೊಳ ನಿ⁴ದ್ವೋಷಂ ||

479

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಅತಿವ್ಯದುವನಿಷಿಸುಗುಂ ಮ |

ತ್ತ ತೀವ್ರನನಾಮ ಜನಮದಳಸದದೆಂತುಂ ||

ಮತಿವಂತನಂ⁵ತಱಿಂದೀ |

ಕ್ಷಿತಿಯುಂ ಬ⁶ಸದಾಗಿ ಮಾಳ್ವ ಮಧ್ಯಮಗತಿಯುಂ ||

480

ವೃ || ಇಂತೀವೇಲ್ಯಾ ನೃಪಗುಣವಿಭೇದಂಗಳಂ ತಾಳ್ದ ನಿಂದಾ |

ತಂ ತನ್ನೊಳ ತಾಳ್ದ ಗುಮವಿಳಲೋಕೈಕಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಮಂ ವಿ ||

ಭ್ರಾಂತೇಂ ಭೂವ್ಯಂ⁷ತರರಿಪುಗಳಂ ಗೆಲ್ದು ವಿಕ್ರಾಂತದಿಂ ಕ |

ಲ್ಪಾಂತಸ್ಥಾಯಿಪ್ರಕಟವಿಹಟತ್ತೀರ್ತ್ತಿಗಂ ಕಾಂತನಕ್ಕುಂ ||

481

ಸೂತ್ರಂ || 114 ||

ಗುರುಲಘುರಚನೆಗೆ ನಿರ್ದಿ |

ಪ್ಪರೂಪಹೀನಾಧಿಕಾಕ್ಷರಂ ಛಂದದೊಳೊ ||

ದಿರೆ ಭಿನ್ನ ವೃತ್ತ ಮೆಂಬುದು |

ದುರುಕ್ತ ಮತ್ಯಂತದೋಷಮಕ್ಕುಂ ಕೃತಿಯೊಳ ||

482

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಜೀಮೂತಕೇತುಗಣ್ಣಂ |

ಗೆ ಮೇಘವಾಹನನದೆಂತು ಮುಂ ಬೆಸಕೆಯ್ಯುಂ ||

ನಿಮ್ಮಣ್ಣಂಗೆ ಮತಂಗಂ |

ಗಾವುಳ್ಳೆಯ ವಿನಯದಿಂದೆ ನೀಂ ಬೆಸಕೆಯ್ಯುಂ ||

483

1 ಸತ್ಕೃಯ. 2 ನಿಯಮ. 3 ಕ್ಷಯಾರ್ಥಗತಿಯುಂ. 4 ನಿರ್ದೋಷಂ. 5 ರಠಱುನಂತೀ. 6 ವಕವಾಗಿ. 7 ವ್ಯಾಪಾರ.

ವೃ | ಪಣಮನೀ¹ಯನಂ ಪ್ರಿಯಂನುಡಿದಂತುಂ |

ಮಾಣಿ ಮತ್ತವನ ಪಂಬಲನೆಂತುಂ ||

ಕೇಣಕಾಱನನದೇಕೆ²ಗ ಕಾವ್ಯ |

ನಾಣಪುತ್ತು ನಗೆಯಂ ನೀಂ ಬಗೆಯ್ಯೆ ||

484

ಸೂತ್ರಂ || 115 ||

ಮಿಗೆ ದಲ್ ವಲಂ ವೇಟಂ ಮ |

ತ್ತೆ ಗಡಂ ಗಳ ಕೆನ್ನ ಮೆಂಬನರ್ಥಕಪದಮಂ ||

ಸೊಗಯಿಸೆ ವಾ³ಕ್ಯಾಲಂಕೃತಿ |

ನೆಗಟ್ಟಿದೆಯೊಳ್ ಪೇಱ್ಗೆ ಪೇಱದಿಕ್ಕು⁴ಱಿದೆಯೊಳ್ || 485

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ವೃ | ವಿರಹಿ ವೃಗಂ ದ⁴ಲಂಜಿಸುವವಂ ಮಧು ದಲ್ ಬಲೆಗಳೆ ಲತಾಳಿ ದಲ್ |

ಕರಿಕು ಕನಲ್ದಿ ಕಾಯ್ದು ವಿರಹಾಗ್ನಿ ದಲೊಪ್ಪುವ ಕೆಯ್ಯೊಳಂ ದ⁵ಲಾ ||

ಗುರಿ ಪವನಂ ದಲೆಂಬಿನಮನಂಗನ ಪೇಂಟೆಯ ಬಿಂ⁶ದದಂತೆ ಬಂ |

ದಿರೆ ಪೊಸಸುಗ್ಗಿ ಕೆಯ್ಯುಯೆ ಕಣ್ಗೆ ಸದಿದ್ದುವು ನಂದನಾಳಿಗಳೆ || 486

ಕಂ || ಮಾವಿನ ಕೊನೆ ಮಾವಿನ ನನೆ |

ಮಾವಿನ ಪೂ ಮಾವಿನೆಳೆಯ ಮಿಡಿ ಮಾವಿನ ಕಾಯ್ ||

ಮಾವಿನ ಪಣ್ಣೆಂದು ಜನಂ |

ಭಾವಿಸೆ ಸರ್ವ್ವಾಗಸುಂದರಂ ಮಾವೆ ವಲಂ || 487

ವೃ | ವಿಕ್ರಮಾವಹ್ನಿ ಮುನ್ನಳುದುಕೊ⁷ಡುದು ತನ್ಮನಿಯಂ ಗಡಕ್ಕಮೇ |

ಧಕ್ರತು ಧೂ⁸ಮವಾದುದು ಗಡಂ ಬಿಟ್ಟುಯಂ ಶಿಖಿ ಧೂಮಯೋನಿಯಂ ||

ಬೀಕ್ರಮಮೆಂತು ಣಿಯನೆ ವಿಕ್ರಮಯುಜ್ಜ ವಿ⁹ಧಾನಮಂ ಧರಾ |

ಚಕ್ರಮೆ ಮೆಚ್ಚಿ ಬಣ್ಣೆನೆ ಜನಂಬಡೆದಂ ಪೊಲಕೇಶಿವಲ್ಲಭಂ || 488

ತೂಳಗೆ ಪೊನ್ನರಥಂ ರಥವಾಜಿಗ¹⁰ಳೆ |

ಕಿಳಿಜಿ ವೀರರಸಂ ಕರೆಗಣ್ಣೆ ಕಂ ||

ಟಳಿಸೆ ಮೆಯ್ಯುವಿರಗ್ಗಳನೊ¹¹ಪ್ಪಿದಂ |

ಗಳ ಸರಿತ್ತುತನಾಹವಲಂಪಟಂ || 489

ಅಂಕುರಟಂ ಪ್ರವಾಳಚಯದಿಂ ನವಕುಟ್ಟಲೋಭೆಯಿಂ ಪಡಂ |

ಗಂ ಕುಡುತಿರ್ಪ್ಪು ಪುಷ್ಪರುಚಿಯಿಂ ವಿಳಸತ್ಪಳಸಂಕುಳಂಗಂ ||

ಪಂಕರುಹಾಸನಂ ಬರೆದು ಬ¹²ಟ್ಟಿಸಿದಂತರೆ ನೋಡೊಡ್ಡೆತ್ತಲಾಂ |

ತಾಂ ಕರವೊಪ್ಪಿತೋಱುವುದು ಬಂದ ಬಸಂತದೊ¹³ಳೊಂದು ಮಾಮರಂ || 490

1 ನೀಯನಂ. 2 ಗಣಕವೈ. ಗಣಕವೈ. 3 ಕಾವ್ಯ. 4 ದಲಾಟ (ಡಿ) ಮೆವಪಂಮದನಂ. 5 ದಲಾನಂವನಲಂ.

6 ಬೀಜವಂದಂ ಬರೆ. 7 ಕೊಂಡುದು. 8 ಧೂತ, ಮೂತ. 9 ವಿಧಾನ. 10 ಹೊಳೆ. 11 ಮೊಪ್ಪಿದಂ.

12 ಚಟ್ಟಿಸಿದಂತರೆ. 13 ದ ನಂದನಾಳಿಗಳೆ.

ಕಂ || ಪಗಲೊಪ್ಪದು ಕಳಿ ನಿಶೆಯೊಳ್ |
ಸೋಗಯಿಸದರವಿಂದಮದಲುನಂತೆರಡುಮನೆಂ ||
ತು ಗಡ ಸಮನೆಂಬೆನಾಳಿರು |
ವೃಗನಯನೆಯ ಪಗಲುಮಿರುಳುವೊಪ್ಪುವ ವೊಗಮಂ ||

491

ವೃ || ಕೀಟ ಪಾರುಷಮನಾತ್ಮಪುಣ್ಯದಿಂ |
ಬೇಟಿ ಮಾಡದೆ¹ ಸಪ್ತಂ ವಿರೋಧಿಯಂ ||
ವಿಾ²ಯುಗುಂ ವೆಟಮೆಟಂಕೆಯೊಂದಟಿಂ |
ಪಾಟಲಾಕ್ಕು³ ಮೆ ಪತತ್ರಿರಾಜನುಂ ||

492

ಕಂ || ಆಕಥೆ ಮತ್ತಂತೆಂದೊಡೆ |
ಭೀಕರಕರಮಕರನಿಕರಭಿನ್ನ ತರಂಗಾ ||
ನೀಕಲವಣಾಂಬುರಾಶಿವ್ಯ⁴ |
ತಾಕೃತಿಕಮನೀಯಮುಂಟು ಜಂಬೂದ್ವೀಪಂ ||

493

ವೃ || ಬಿಚ್ಚತಮಿದ್ಧು ಕಣ್ಣು ಪಸವೊಡುವಿನಂ ಸಲೆ ನೀನೆ ನೋಡ ಪೆ |
ಮೃಚ್ಚರನಿಕ್ಕಲೆನ್ನ ಭುಜದಂಡಮೆ ಸಾಲದೆ ಕೆನ್ನ ಮೆಲ್ಲಿಯುಂ ||
ಮ⁵ಚ್ಚದೊನಿಲ್ಲ ನಿನ್ನಳವನಿನ್ನದಟಿಂ ಗಳ ನೀನೆಯೊ⁶ನಕ |
ವೈಚ್ಛಿತನಯೆ ತ್ರಿಕ⁷ಯುತನಯೆ ವಿಜೀಗೀಷುವಯಸ್ತವೈರಿಯು ||

494

ಉಪದ್ರವಕ್ಕು ವಿವಾತಟದಿಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು ||
ಇದು ಕಾವ್ಯಮಾಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯೊಳ್ ಕಾವ್ಯವಾಕ್ಯಾರ್ಥದೋಷಾನು
ಕೀರ್ತನಪ್ರಕರಣಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ||

ಗೀತಿಕೆ || ಈಪೇಟ್ಟಿ ಮಾಣ್ಣಿಯಿಂ ದೋಷಾ |
ಲೇಪಂ ಪೊದ್ದದಂತಿರೆ ಸನ್ನಿ ಬಂಧ ||
ವ್ಯಾಪೃತನಕ್ಕೆ ಗುಣವದರ್ಥಂ |
ವ್ಯಾಪಕಮಾಗೆ ಕವಿತ್ವತತ್ತ್ವದೊಳ್ ||

495

ವೃ || ಸ¹ಮೂಚಿತಕೃತಿದೋಷದೂಷ್ಯವಾಗ |
ಕ್ರಮಸರಿಭಾವಿತಚಿತ್ತವೃತ್ತಿಯಪ್ಪೊಂ ||
ಗಮಳಿನಕವಿತಾಗುಣೋದಯಕ್ಕೀ |
ಸಮನಿಸುಗುಂ ಸತತಾಭಿಯೋಗದಿಂದಂ ||

496

ಸಾರವಿಚಾರಬಂಧುರಮತಿಪ್ರಸರಂ ಪರಿಸಕ್ಯಕಾಸ್ತ್ರಸಂ |
ಸ್ಥಾರನುಪೇತಕೌತುಕರಸಂ ವಿದಿತಾಗಮಲೋಕವೃತ್ತನು ||
ತ್ಪಾರಿತಮತ್ಸರಂ ಸುಜನವತ್ಸಲನೆಲ್ಲಿಯುವಿವಾತನೆಂದು ಕೆ |
ಯ್ಯಾರದೆ ಬಣ್ಣ ಕುಂ ವಿಬುಧಮಂಡ? ಪಂಡಿತನಾಗವಮ್ಮನಂ ||

497

ಇದು ಸಕಳಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜನೀರಾಜಸಂಸಾಯಮಾನಾನೂನಕವಿತಾ
ಗುಣೋದಯಂ ಶ್ರೀನಾಗವಮ್ಮಪ್ರಣೀತಮಸ್ತು ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದೊಳ್
ಕಾವ್ಯಮಾಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿಯೆಂಬುದು ದ್ವಿತೀಯಾಧಿಕರಣಂ ||

1 ದೇವತೆ, 2 ಮಾಯಿಕುಂ, 3 ಕೃತಾಕೃತ, ವೃತಾಕೃತ, 4 ಮತ್ತೊಂದೆ, 5 ಯಾವನಕಾಬ್ರಹ್ಮಕೃತನು, 6 ಸಮುದಿ, 7

3. ಗುಣವಿವೇಕಾಧಿಕರಣಂ.

ಮಾರ್ಗವಿಭಾಗದರ್ಶನ ಪ್ರಕರಣಂ.

ವೈ || ಇದು ಸಾಂದರ್ಯಗುಣಪ್ರಕಾಶಮಿದು ತಾನಗ್ರಾಹ್ಯತಾ¹ಧಾನಮಿಂ |
ತಿದು ಭಾಸ್ವತ್ವರಭಾಗರಮ್ಯಮಿದು ಬಂ²ಧಾಶ್ಲೇಷವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಗಾ ||
ಸ್ವದಮೇಂದಿಂ³ತುಚಿತಪ್ರಯೋಗವಿ⁴ಧಿಯಿಂ ಸಂಯುಕ್ತವಿನ್ಮಂ ತಿರ್ದಿ ಪೇ |
ಉದು ಪೂವಾಲೆಯನಿಂಬಿನಿಂ ಸಮೇವಪೋಲ ಸತ್ಕವ್ಯಮಂ ಕಬ್ಬಿಗಂ ||

498

ಸೂತ್ರಂ || 116 ||

ನಿರತಿಶಯಕಾಮ್ಯಶೋಭಾ |
ಕರಂಗಳಾಗಿರ್ಪ್ಪ ಧರ್ಮಮವು ಗುಣಮಕ್ಕುಂ ||
ಪರಮಪುರಾಣಕವೀಶ್ವರ |
ನಿರೂಪಿತಂಗಳ್ ವಿಚಿತ್ರಮಾರ್ಗಯುತಂಗಳ್ ||

499

ಸೂತ್ರಂ || 117 ||

ಸಮಸಂಸ್ಥಿ ಪೃತ್ಯರ್ಥವೈ |
ಕ್ತಿಮಧುರಕಾಂತಪ್ರಸನ್ನ ಸುಕುಮಾರೋಜ ||
ಸ್ವಮುಭಿನುತೋದಾರಾಹ್ವಯ |
ಸಮಾಧಿಗಳ್ ಕೃತಿಗುಣಂಗಳೇರಯ್ದಕ್ಕುಂ ||

500

ಅದಂತನೆ ||

ಸೂತ್ರಂ || 118 ||

ಸಮಮೆಂಬುದು ಬಂಧದೊಳವಿ |
ಷಮಂ ಮೃದುಸ್ಫುಟವಿಮಿಶ್ರವಿನ್ಮಾಸಪದ ||
ಕ್ರಮದಿಂ ಮೂಱು ತೆಱಂ ಬಂ |
ಧಮುಂ ಯಥಾರ್ಥಾನುವೃತ್ತಿಯಿಂ ವರ್ತಿಸುಗುಂ ||

501

ಉದಾಹರಣೆ ||

ವೈದುಬಂಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕರದದೊಳೊನಲ್ದ ಬಿಡುತುಂ |
ಧರೇಂದ್ರಗಿರಿಕರಿಗಳುಡಿಯೆ ಪಾಯ್ದುವು ಕಾಯ್ವಿಂ ||
ಕರಟತಟಗುತಮದಜಳ |
ಪರಿಮಳಸಮವಿದಳದಳಿಕುಳಂ ನಗಕುಳಮುಂ ||

502

ಸ್ಫುಟಬಂಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಂಭೋನಿಧಿಗಂಭೀರಂ |

ಶುಂಭದ್ಭುಜಗೇಂದ್ರಭೋಗನಿಭಭುಜಸರಿಘಂ ||.

ಜಂಭಾರಿವೈಭವಂ ವಿ |

ಶ್ವಂಭರೆಗಧಿನಾಥನಶ್ವಕಂಠಂ ಖಚರಂ ||

503

ಮಿಶ್ರಬಂಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಹ'ಸ್ತಾವಚಯದಿನುರುಪು |

ಷ್ಪಸ್ತ ಬಕಮನುನ್ಮದಭ್ರಮದ್ಭ್ರಮರಪರಿ ||

ತ್ರಸ್ತಮತಿ ಮೆಲ್ಲನೆಹಗಿ ಘ |

ನಸ್ತನವತಿ ಕೋಯ್ದಳಾಮೃತಾಖೆಯೊಳೊರ್ವ್ವಳ ||

504

ಸೂತ್ರಂ || 119 ||

ಅಶಿಥಿಲಪದಚಯರಚನಾ |

ತಿಶಯಂ ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟಮೆಂಬುದಕ್ಕಂ² ನೇಯಂ ||

ವಿಶದಾತ್ಮಂ ಶಬ್ದಾನ್ವಯ |

ವಶಮರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಯೆಂದು ಪೇಟಿಲ್ವಡೆಗುಂ ||

505

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಸಂಶ್ಲಿಷ್ಟಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅದಿರದಿರಿದಿರನೆಯ್ತುಂ |

ದೊಡಲುತ್ತುಂ ಪೊಕ್ಕು ಪಟುಪವಿಪ್ರತಿಮಾಭುಜಂ ||

ಕೆದಲು ಮೆಲುಿದೋವದೆಚ್ಚಂ |

ಕದನದೆ ವಿದ್ವಿಡ್ಪಳಪ್ರಧಾನರನಿಂದ್ರಂ ||

506

ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿಗೆ ||

ಕಂ || ಓರಂತೆ ಪರೆದ ನವಸಂ |

ಧ್ಯಾರುಚಿಯಿಂದಪರದಿಗ್ವಿಭಾಗದೊಳಿನಿಸೊಂ ||

ದಾರಕ್ತವಾಗಿ ನೇಟಿಲ |

ದೋರೆಯನನುಕರಿಪುದಾದುದಾಗಸವಾಗಳ ||

507

ನೇಯಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಆರಕ್ತವಾಗಿ ನೇಟಿಲ |

ದೋರೆಯನನುಕರಿಪುದಾದುದಾಗಸಮನೆ ಸಂ ||

ಧ್ಯಾರುಚಿಯನಕ್ಕು ಮೆಂದವ |

ಧಾರಿಸಿ ನೆಜಿರುಟಿದುಕೊಳ್ಳುದಿ⁴ದು ನೇಯಾರ್ಥಂ ||

508

ಸೂತ್ರಂ || 120 ||

ಅಗ್ರಾಮ್ಯವಚನವೃತ್ತಿ ಸ |

ಮಗ್ರಸಾಪೂರ್ಣಮಪ್ಪದದು ಮಧುರಂ ನಿ ||

ವ್ಯಗ್ರಪದವಿಸೃತಿ ಪರಚಿ |

ತ್ತಗ್ರಹಣಸಮರ್ಥಮಪ್ಪದಂತದು ಕಾಂತಂ ||

509

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಮಧುರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಳಿಕುಳರುತಿಗಳಿನವನತ |

ಫಳತರುಗಳಿನುಚಿತಕುಸುಮಗಂಧದಿನಬಳಾ ||

ವಿಳಸನದಿಂದೀವುದು ಗಂ |

ದಿ²ಳವಿಷಯಂ ಸಕಳವಿಷಯರಸರಸಿಕತೆಯಂ ||

510

ಕಾಂತಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅರಸಾಳ್ತನಮೆನ್ನದೆ ಕೇಳ |

ಪರಮಾರ್ಥಮನೀಗಳೆನಗೆ ಸಾವನಾಜ್ಯಪದಂ ||

ದೊರೆಕೊಂಡಂತಾದುದು ಪೋ |

ಲಿರೆ ದೇವರ ಬರವೆ ದೇವದೇವರ ಬರವಂ ||

511

ಸೂತ್ರಂ || 121 ||

ಅತಿರೂಢಾರ್ಥಮಗೂಢಂ |

ಪ್ರ⁴ತೀತಿಸುಭಗಂ ಪ್ರಸನ್ನಮೆನೆಪಡೆಗುಮವಾ ||

ಕೃತನಿಷ್ಕರಾಕ್ಷರಂ ಲಾ |

ಲಿತಲಲಿತಪದಪ್ರಕಾರಮದು ಸುಕುಮಾರಂ ||

512

ಅವರ್ಕ್ಕನುಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಮಡುಗಳೊಳಗಲರ್ಧ ನೆಯ್ದಲ |

ಕಡುಗಂಪುಮನಿವಟ ಕಂ¹ಪೆ ಗೆಲ್ಲುವು ಸಾಸಿ ||

ಮೃದಿಯೆನೆ ಪೊಂಬಣ್ಣದ ಕೆಂ |

ಪಿಡಿವರೆ ಸೊಗಯಿಪುವು ಗಂಧಕಾಲಿವನಂಗಳ ||

513

ಮಣಿಭವನಂಗಳ ರುಚಿಗಳ |

ವೆಣೆದು ನಭೋಂಗಣದೊಳಮರಚಾಪವಿಳಾಸ ||

ಕೈಣಿಯಾಗಿರೆ ಬಹುವಿಧದಿಂ |

ಕುಣಿವುವು ಕಾರ್ಗತ್ತ ಕೇಗಿ ಸೋಗನವಿಲ್ಲಳ ||

514

ಸೂತ್ರಂ || 122 ||

ಪಿರಿದುಂ ಸಮಾಸಮಾಗಿರೆ |

ವಿರಚಿಸುವುದು ತಾನದೋಜಮಕ್ಕುಂ ಲೋಕೋ ||

ತ್ತರವರ್ಣನಂ ವಿಶೇಷಣ |

ಪರಪ್ರಕರ್ಷೋಕ್ತಿಯುಕ್ತಮಪ್ಪುದುದಾರಂ ||

515

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಓಜಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬಕಕಾರರಪಕ್ಷವಿ¹ಕ್ಷಿ |

ಪ್ತ ಕಂಜಕಿಂಜಲ್ಕ ಪುಂಜಪಿಂಜರಿತಾಚ್ಛೋ ||

ದಕಪರಿಪೂರ್ಣತಟಾಕ |

ಪ್ರಕರಸರೋನಿಕರರಂಜಿತಾಶಾವಲಯಂ ||

516

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಕಂ || ಬಹುಪೋ²ಷಣದಿಂ ಮಾವಿನ |

ಸಹಕಾರದ ಸೋನೆಯ ಸೋನೆ ಬೆಳೆಯಿಸೆ ಬೆಳಗುಂ ||

ಮಹಿಯೆನೆ ಬಣ್ಣಿಸುವ ಪಿತಾ |

ಮಹಂಗಮಂದೆಗ್ಗ ವೊಗ್ಗ ನಿನಗಮದೆನಗಂ ||

517

ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ ಕ್ಲಾಘ್ಯವಿಶೇಷಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮನೆಮನೆದಪ್ಪದೆಯುಂ ಪಳು |

ಕಿನ ಕೇರ್ಗ್ಗಳ ಪವಳದೆಸೆವ ಕಂಬಂ ಕರ್ಕ್ಕೇ ||

ತನದ ತೊಲೆ ಪೊನ್ನ ಪೊಸಜಂ |

ತೆ ನೀಲದಡಿಗಲ್ಲಳಂದೊಡೇವಣ್ಣ ಪುದೋ ||

518

ಸೂತ್ರಂ || 123 ||

ಪೆಟವಟ ಧರ್ಮಗಳನೇ |

ತೆಟದಿಂದಂ ತಂದು ಪೆಟವಟೊಳ್ ಪತ್ತಿಸಿ ಕ ||

ಣ್ಣೆಜಿಯೆ ಚತುರೋಕ್ತಿ ಕೃತಿಯೊಳ್ |

ನೆಜಿದಿರೆ ಪೇಟ್ಟುದು ಸಮಾಧಿಯೆನೆ ಪೆಸರ್ವಡೆಗುಂ ||

519

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಕಂ || ವಿನಿಮಾಲಿತನೀಲಾಂಬುಜ |

ವನಮುನ್ಮೀಲಿತನವೀನಕಮಲವನಂ ತ ||

ದ್ವಿನಮುಖದೊಳ್ ಮಧುಪಾಳಿಗೆ |

ಜನಿಯಿಸಿದುವು ಪಟಿಯ ಸುಸಿಲ ಪೊಸ ಸುಸಿಲಿಂಪಂ ||

520

ಸೂತ್ರಂ || 124 ||

ಇವು ನಿಯತಂ ದಕ್ಷಿಣದೇ |

ಶವತ್ತಿ ಕವಿರಾಜವಾಗ್ಗದೊಳ್ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಮು ||

ತವು ವಿಪರ್ಯಯವೃತ್ತಿಯೆ |

ಬವರಿಸುಗುಮುದೀಚ್ಯವಾಗ್ಗದೊಳ್ ಪ್ರಚುರತೆಯಿಂ || 521

ಸೂತ್ರಂ || 125 ||

ವೈದರ್ಭ್ಯಗಾಡವಾಗ್ಗವಿ |

ಭೇದಂ ಬಗೆವೊಡೆ ಗತಾನುಗತಿಕಮಿದೆಂದೊ ||

ಲ್ಪಾದರಿಪರ್ ಕೆಲಬರ್ ಸಂ |

ವಾದದೊಳೆರಡುಂ ಸಮರ್ಥಮಪ್ಪದಜಿಂದಂ ||

522

ಇದು ಗುಣವಿವೇಕದೊಳ್ ಮಾಗ್ಗವಿಭಾಗದರ್ಶನಪ್ರಕರಣಂ ಪ್ರಥಮಂ ||

ಶಬ್ದಾಲಂಕಾರನಿರ್ಣಯಪ್ರಕರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 126 ||

ನಿಜದಿಂದಂ ಚೆಲ್ವೆಗೆ ವಿಬು |

ಧಜನಪ್ರಿಯೆಗೆ¹ ಖಿಲಲೋಕವಿನುತ ಪ್ರಮದಾ ||

ಗ್ರಜೆಗೆ ಕೃತಿಸ²ತಿಗೆ ಶಬ್ದಾ |

ತ್ಥಜಾತಮುಂತರಡು ತೆದಲಂಕೃತಿಯಕ್ಕುಂ ||

523

ಸೂತ್ರಂ || 127 ||

ಅನಜೊಳ್ ಶಬ್ದಾಲಂಕಾ |

ರವಿಭಾಗಂ ಯಮಕಮೆಸೆವನುಪ್ರಾಸಂ ಚಿ ||

ತ್ರವಿಚಿತ್ರಭಿತ್ತಿ ವಕ್ರೋ |

ಕ್ತಿವಿಶೇಷಮುಮೆನೆ ಚತುರ್ವಿಧಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ||

524

ಆವಜ್ಞೋಳಗೆ ||

ಸೂತ್ರಂ || 128 ||

ಪದವರ್ಣ್ಯವ್ಯಾವೃತ್ತಿ ದ |

ಲ¹ದು ಯಮಕಂ ವ್ಯವಹಿತ²ವ್ಯಪೇತಾತ್ಮಂ ಮ ||

ತ್ತದು ಪಾದದಾದಿಮುಧ್ಯಂ |

ತದೋಳಕ್ಕುಮನೇಕಭೇದನಿಯತಸ್ಥಿ ತಿಯಿಂ ||

525

ಉದಾಹರಣೆ ||

ವ್ಯವಹಿತಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮಾಣಿಕದಂತೊಪ್ಪಿದನೀ |

ಮಾಣಿ ಕರಂ ಕ³ಱಿಯ ಚೆಲ್ವುವಡೆದೆಂಬಿನೆಗಂ ||

ಕ್ಷೋಣಿಯನಳೆಯಲ್ ಮಾನ್ನಂ |

ಕ್ಷೋ⁴ಣಮನಂ ವಿಷ್ಣು ತಾನೆ ವಾಮನನಾದಂ ||

526

ತಿಂದುಕಪೀನಫಲಂಗಳ |

ನೊಂದೊಂದೆಡೆಗಳೊಳಲಂಪು ಪೋಪನ್ನೆ ವರಂ ||

ತಿಂದು ಕಪೀನಕುಳಂ ವ್ರತಿ |

ಯಂದದಿನಿಪ್ಪುದು ನಿಯುಕ್ತವನ್ಯಾಕನದಿಂ ||

527

ಫಲಸಾರಸನಮವಂತೆ |

ತ್ತಲುವೊದವಿರೆ ಕುಳರ್ವ ಪುಣ್ಣಿಲೊಳರ್ದೆಗೊಳ್ಳನೆಗಂ ||

ಕಲರುತಿಯಂ ಪಾಡಿದುದು |

ತ್ವಲಸಾರಸನಂ ಪುಳಿಂದಲಲನಾನಿಕರಂ ||

528

ಆಲೋಚಂ ಸಾಲದೆ ಶಿಶು |

ಪಾಲನನುಜಿದಿಕ್ಕಿ ಮಿಕ್ಕ ಭುವನಸ್ಥಿತಿಯಂ ||

ಪಾಲಿಸು ನೀಂ ನಿನಗೆ ಜಗ |

ತ್ಪಾಲನವಿಜ್ಞಾನಮಂ ಪೆಱರ್ ಪ್ರಕಟಪರೇ ||

529

ಸರಭಸದೆ ಕಾಲಯಮಸಾ |

ಲ್ವ⁵ರುಕ್ಕಿಬಾಣದ್ರವಾದಿಗಳ ವೆರಸಖಿಲಾ ||

ಸುರಚಕ್ರಂ ನಿನ್ನ ವಿಭಾ |

ಸುರಚಕ್ರದ ಬಾಯ್ಗೆ ಬಾರದಿರದು ಮುರಾರೀ ||

530

ತಱುಸಂದಿಸೆ ಕರಿಘಟೆಯಂ |

ತು⁷ಱುಗಿರೆ ಪಾಯ್ದುವು ಶಿಲೀಮುಖಂ ಪುಷ್ಕರದೊಳ ||

ಗಱು ಸಂದಿಸೆ ಮೊರೆದೊಮ್ಮೊದ |

ಲೆಱಗುವ ಘಟದಿಂ ಶಿಲೀಮುಖಂ ಪುಷ್ಕರದೊಳ ||

531

1 ಲದೆ. 2 ಕಪ್ಪು. 3 ಕಳೆಯ. 4 ಕ್ಷೋಮನಂ, ಕ್ಷೋಣವರಂ. 5 ಯಮನಂ. 6 ಸುರಚಕ್ರಂ. 7 ಮಱುಗಿರೆ. 8 ಕಱು, ಕಱು.

ಕಂ | ನೆಯ್ದಲೆಸಖವಣ ಪೋಲ್ವೆಯ |

ನೆಯ್ದಲೆ ದಲೆ ಪಡೆದುವಿಲ್ಲ ಲೋಕಮನಲೆಯ ||

ಲ್ಕಯ್ದು ಮಲರ್ಗಣಿಗಳೆಕ್ಕಮ |

ಕೆಯ್ದು ಮನೋಜಂಗಿನಿಪ್ಪುವಾಕೆಯ ಕಣ್ಣಳ ||

532

ಮಲರೆ ತಮದೊಡ್ಡ ಪಂಕಜ |

ಮಲರೆ ವಿನೀಲೋತ್ಪಲಾಳಿ ಮುಗಿಯೆ ಖಲರ್ ಸಂ ||

ಚಲಿಸುತ್ತ ಮುಗಿಯೆ ಜಗತ್ತೀ |

ವಿಲೋಚನಂ ಮೂಡಿದಂ ವಿಲೋಚನನಾಗಳ ||

533

ಆಮಳ್ಳಳ ನ¹ಯವಿಕ್ರಮಗುಣ |

ದಮಳ್ಳಳ ನೈಪಕಾಸ್ತ್ರಪ್ರಪರಿಣತರ²ವರಂ ||

ಸಮಥದೊಳುದಗ್ರಕೌರ್ಯ್ಯಂ |

ಸಮರ್ಥ³ಸಸಂಪನ್ನ ನಾವನುಜದಾಂಪನ್ನಂ ||

534

ಮಂತಣಕಂ ಚದುರರ್ ಗಡ |

ಮಂತಣಕಂ ನೆಗಟೆ ಬಂದರೆನಿಸಿದ್ದುಂ ತಾಂ⁴ ||

ಮಂತಣಮುಸಿರದೆ ಕೆ⁵ಲರಾ |

ಮಂತಣಮುಂಡಂತೆ ಪೆಟರ ನಯದೊಳೆ ತಣಿವರ ||

535

ಈಧರೆಯ ಪೆಂಡಿರುದ್ಭಸ |

ಯೋಧರೆಯ ಮನೋಜರಾಗರಸಪೂರಿತಬಿಂ ||

ಬಾಧರೆಯ ಕಂಬುಕಮ್ರಾಶಿ |

ರೋಧರೆಯ ಪೆಡಂಗನಾರುಮೇನೆಯ್ದು ವರೇ ||

536

ವೃ || ಪನ್ನಗಕನೈಯೋರ್ವಳುಪದೇಶಮನಿತ್ತಳೊ ನಾಗಬಂಧಮಂ |

ಪನ್ನಗಕನೈಯೋ ಜಿತೆಯೊ ಮೆಯ್ಯರೆಡಿಲ್ಲಿ ನಿಪಪ್ಪುಗಳ್ಗೆ ತ ||

ತ್ಪನ್ನಗಕನೈಯುಪ್ಪುಗಳ್ಗೆ ಮುಪ್ಪುರಿಗೂಡಿದುವೆಂಬ ಮಾತು ಮೆ |

ಲ್ಪನ್ನಗಕನೈಗಳ್ಳುಗುಮಿವಕ್ಕೊ ವಜರ ನಿನಗಾರೊ ನಲ್ಲಳೇ ||

537

ಪಾದಾದಿಯಮಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಉಪದಾತ್ತನುತೋನ್ನತಮಂ |

ದ್ವಿಪಮದಪರಿಪೂರ್ಣಗಿರಿಸರಿತ್ಸಂತತಿಯಂ ||

ಉಪದಾತ್ತನುತೋನ್ನತಮಂ |

ತಪನಕರೋತ್ತಪನತಪ್ತತಪನೋಪಲಮಂ ||

538

1 ನಯಗುಣವಿಕ್ರಮ. 2 ರವರುಂ. 3 ರವ. 4 ತಾ. 5 ಮಂತಣ. 6 ಕೆಲರುಂ. 7 ಬಂಧವಾ.

7 ಗಳ. 8 ಪಕ್ಕುಗು. 9 ಮಪ, ನಾಮ.

ಮಧ್ಯಾಂತಯಮಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ನಾನಾಶಕವೃಗಧ¹ರಮಂ |
ಸಾನುಜತರುಶಿಖರಲಗ್ನಕವೃಗಧ¹ರಮಂ ||
ಪೀನಸರೋಜಾಲಯಮಂ |
ವಾನೇಚರಯುವತಿಜಿತಸರೋಜಾಲಯಮಂ ||

539

ಅಂತ್ಯಯಮಕಕ್ಕೆ ||

ಶ್ಲೋ || ಸಂದ ಸರ್ವ²ಗತಂ ಧರ್ಮ³ |
ನಂದನಾಧ್ವರತೋಷಿತಂ ||
ನಿ³ದು ಯಾತ್ರೇಚ್ಛೆಯೋಳ್ ಧರ್ಮ³ |
ನಂದನಾಧ್ವರತೋಷಿತಂ ||

540

ಅವ್ಯಪೇತಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಸರಂ ಸರಂ ಕಂತುವ ಮನ್ಮಥಾಂಬುಜಾ |
ಕರಂ ಕರಂ ನೋಡೆ ಮೊಗಂ ವಳಿತ್ರಯಾಂ ||
ತರಂ ತರಂಗಂ ಸ್ತರಸಿಂಧುಗಾಲತಾಂ |
ಕುರಂ ಕುರಂಗಾಕ್ಷಿಯ ಕ⁴ಣ ಮನೋಜನಾ ||

541

ಕಂ || ಸುರರಮಣೀರಮಣೀಯ |
ಸ್ವರೂಪಮತಿತರಳತರಳವಿಲಸದ್ವಿದ್ಯುತ⁵ ||
ಸ್ಫುರಿತಮೆನೆ ಪೋಲ್ತು ಕರಗಿದು |
ದರಗಿದು ದಹನೋಪತಪ್ತಮೆನೆ ತತ⁶ಕ್ಷಣದೊಳ್ ||

542

ಶ್ಲೋ || ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಮೆಂಬೊಂದು |
ರನ್ನ ಕಂ ಬೆಗಡಂಗಡಂ ||
ತನ್ನ ಕ್ತಿಯಾಗೆ ತದ್ವಿದ್ಯ⁵ |
ನನ್ನ ನಾದಂ ಬಲಂಬಲಂ ||

543

ವ್ಯಪೇತಾವ್ಯಪೇತಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಸಬಳಿಕೆಯಿಂ ಪಾ⁶ಱಿಯನೊ |
ಕ್ಕು ಬೇರನಂ⁷ತಾಕುಬೇರನಾಯಕನತಿವಿ ||
ಕ್ಲಬಚಿತ್ತಂ ತೊಟ್ಟಗೆ ತಾ |
ಗಿಬಾಗಿದಂ ತಾಗಿಬಾಗಿದಂ ನರನಡಿಯೊಳ್ ||

544

ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಯಮಕಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಚಾರೂರೂರೂ⁸ ಧರೂರೂರುರುಭುಜಶಿಖರೋದ್ಭಾ ಸಮಾನಾವಲೋಕಂ |
ಕ್ರೂರಾರೂರಾ⁹ತಿರಾ¹⁰ರಾಚಮಪಡಿನುಡಿಯುತ್ತಂ ಮುರಧ್ವಂಸಿಯೊಳ್ ಸ ||
ದ್ಧಿರಾರಾರಾಜಿರಾರಾಜಿತಭುಜನೊಳವಷ್ಟಂಭದಿಂ ಚೆಲ್ವುಕೆಯ್ತು |
ಕ್ರಾರಾರಾಧ್ಯರಾರಾರವರವರವರ್ಗಂತೊಪ್ಪಿದಂ ನೀಲಕಂಠಂ ||

545

1 ಧರಣಂ. 2 ರಸ. 3 ನಿವಹುದ್ಯುಕ್ತಚೈಯೋಳ್. 4 ಮಾಯ. 5 ವ್ಯ. 6 ಕಾಳ. 7 ದಂತಾ. 8 ರುದ್ಧರೂರೂ. 9 ರಾಶಿ. 10 ರೇರೇಚಮಪಗಿ, ಮೃತಾನನಪಟಾ.

ಸೂತ್ರಂ || 129 ||

ಪರಿವೃತ್ತಂ ಸಂದಷ್ಟ್ಯಂ |

ನಿರಂತರಾವಳಿ. ಸಮುದ್ಗಮಂಭಿವೃ ವೋದಲಾ ||

ಗಿರೆ ಯಮಕಭೇದಮನಿತುಂ |

ಪರಿಭಾವಿಸೆ ತತ್ಪ್ರಪಂಚದೊಳ್ ಪೊಕ್ಕಿಕ್ಕುಂ ||

546

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಪರಿವೃತ್ತಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ತಾರಾತಾರಾಮಳನಗುಳಿಕಾಹಾರನೀಹಾರನೀಕಾ |

ಶೋರುಸ್ಥೂಜ್ವೃತ್ಪ್ರವಿತತಯಶೋರಂಜಿತಾಶೇಷಲೋಕಂ ||

ಸಾರಾಸಾರಾದ್ಯನುಗತವಿಚಾರೋಚಿತಾತ್ಮೀಯಚಿತ್ತೋ |

ದಾರಪ್ರಜ್ಞಂ ನೆಗಟ್ಟಿನವನೀಭಾಗದೊಳ್ ನಾಗವಮ್ಮಂ ||

547

ಸಂದಷ್ಟ್ಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಓರೊವ್ಯರ್ ಸೇನಸಿ ತಗುಳ್ ನೇಕವಾರಂ |

ವಾರಸ್ತ್ರೀಜನಮಿದಿರೊಳ್ ತುಳುಂಕೆ ನೀರಂ ||

ನೀರಂಧ್ರಸ್ತನತಟದೊಳ್ ಕೃತೋಪಹಾರಂ |

ಹಾರಶ್ರೀಗಣೆಯನಿಸಿತ್ತು ವಾಪ್ಪಣೌಘಂ ||

548

ಆವಳಿಗೆ ||

ಕಂ || ಶ್ರೇಯಂ ಶ್ರೇಯಂ ದ್ವಿ²ಪದವ |

ಸಾಯಕಸಾಯಕಪರಂಪರಂ ಲಲಿತಯುವ ||

ತಯಾಯತನತಯಾಯತನಂ |

ಗೀಯೋದ್ಗಾಯತ್ಸಕಳಕಳಂ ಸಕಳಕಳಂ ||

549

ಸಮುದ್ಗಕ್ಕೆ ||

ಶ್ಲೋ || ಹರಿದಾಂ³ತಂ ಬಲಂ⁴ಚ್ಚೈ |

ಸುರಾಸುರಸಭಾಜನಂ ||

ಹರಿದಾಂ³ತಂ ಬಲಂ⁴ಚ್ಚೈ |

ಸುರಾಸುರಸಭಾಜನಂ ||

550

ಸೂತ್ರಂ || 130 ||

ಬವಕಾರಂಗಳ್ ಪದವ |

ಣ್ಣವೇರಡುಮವಿಭೇದದಿಂದೆ ಸಲ್ಲಂ ಸಾಯೋ ||

ಗವಿಪ್ಪಮುಂ ಸ್ವ⁴ರೂಪಮು |

ಮವಿಕಲ್ಪದೊಳೊಂದಿ ನೆ⁵ಗಟ್ಟುಮವು ದುಷ್ಕರದೊಳ್ ||

551

* ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ನವಲ¹ಕ್ಷಂ ಕಟಕದೊಳೆ |
ನ್ನವಲ¹ಕ್ಷಂ ನಿ²ಜಮೆ ಪಿ³ರಿದು ವಿಬುಧನಿಕಾಯ ||
ಕ್ಷ⁴ವಳಂಬನಮಪ್ಪ . |
ಕ್ಷವಳಂ ಬಚನೈಕಸಾರಮೆಂಬೀ ನುಡಿಯಂ ||

552

ಪಿಂಗಿದದಿಲ್ಲಿಯ್ನಂ ಮನ |
ದಿಂ ಗೋವರ ಗಡಣದೊಳೆ ದನಂಗಾಹಿತನಂ ||
ನೀಂಗಳದೆತ ಟುವಿರ್ ಬ |
ಮ್ಮಂಗೆಂ ಬಗಿದಟುವುದರಿದನಂಗಾಹಿತನಂ ||

553

ಆ ಗಿರಿಯು ನಿತಂಬಂ ಕೋ |
ಭಾಗುಣಮಂ ತಳೆದುದಸ್ಪರಃಕುಲಲಲಿತಂ ||
ಮೇಗಣ ಶಿಖರಾಗ್ರಮು⁵ಮಿಂ |
ಬಾಗಿ ಮನಕ್ಕೆ ಸವುದಸ್ಪರಃಕುಲಲಲಿತಂ ||

554

ಸೂತ್ರಂ || 131 ||

ಸದೃಶಾಕ್ಷರವಿನ್ಯಾಸಂ |
ಪದದೊಳೆ ಪಾದಂಗಳೊಳೆ ಪೊದಟ್ಟು ಸೆದಿರೆ ಪೇ ||
ಱ್ವುದನುಪ್ರಾಸಂ ನಿಯಮದಿ |
ನದನಾದ್ಯಂತಂ ವಿಭಾಷೆಯಿಂ ವಿರಚಿಸುವರ್ ||

555

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಚಚ್ಚಲ್ ಕಳಿಕಿರುವಂ ಕಪ್ಪಿ |
ಗಚ್ಚಲ್ ಘನಘಟಿಯನುಚ್ಚಲಮರದ್ರಮಮಂ ||
ಸಾಚ್ಚಲಿನನೆಂಬ ಸೊಡರನೊ |
ಡಚ್ಚಿದುವನೆ ನೀಳ್ವದಿ⁶ದಿಲಿ ಶಿಖರಕರಂಗಳ ||

556

ವೃ || ಸೋಡಂಬಾಡಂ ಕರಿಯ ಮುಗಿಲಂ ದಂತಿಗಳ್ಗೆತ್ತು ಮಿಂಚಂ |
ನೋಡಲ್ ನೀಡುಂ ಪೊಳೆವ ನಿಶಿತಾಸ್ತ್ರಗಳೆತ್ತಮೆ⁷ತ್ತಂ ||
ಕಾಡುಂ ಕೋಡುಂ ಹಯಮಯಮೆಗೆತ್ತು ದ್ವಿಗೇ⁸ಹಂಗಳೊಳೆ ನಂ |
ವ್ರೀಡಾಪೀಡಂ ವಿರಹಿಜನಮಂದಳಿ ಪಳ್ಳುತ್ತುದೆತ್ತಂ ||

557

ಕೆಳರೆ ವಿರಹವೃಂದಂ ಪುಷ್ಪಿತಾಶೋಕದಿಂದಂ |
ತೆಳರೆ ಕುಸುಮಜಾಳಂ ಬಾಳಚೂತಪ್ರವಾಳಂ ||
ಪೊಳೆಯೆ ಪುಟುಲ ತಣ್ಣಂ ನೊಳ್ಳಿ ತಟ್ಟು⁹ಸಿ ಬಿಣ್ಣಂ |
ಬಳೆಯೆ ಮದನದಾಹಂ ಬೀಸುಗುಂ ಗಂಧವಾಹಂ ||

558

* ಲಕ್ಷ್ಯಂ ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ 'ಈ ಕಾರಾಕ್ಷರವ್ಯವೃತ್ತಿಗ್ರಹಣಮದಕ್ಷ್ಯಂ' ಎಂದೂ 'ಈ ಕಾರಾಕ್ಷರವ್ಯವೃತ್ತಿಗ್ರಹಣಮದಕ್ಷ್ಯಂ' ಎಂದೂ ಪ್ರತಿಗಳಿಲ್ಲಿದೆ. 1 ಲಕ್ಷ್ಯಂ. 2 ಜನಮೆ. 3 ಹರಿದು. 4 ಕ್ಷವಳಮೃಮನಕ್ಷವಳಂ ಬವಚೆ, ಕ್ಷವಳಂಬನಮಪ್ಪದರಿತ್ತವಳಂವಚೆ. 5 ಮನಿಂ. 6 ವದಲಿ. 7 ಲಿಪ್ತಂ. 8 ವಾಹಂಗಳಂ. 9 ಕಳಲಿ.

ವೃ || ಬಗತ¹ತಿ ಸಾರ ಕಾ²ಕಿನಿಯಾರಾರ ನಿಶಾಚರಕೋಟ ಪಾರ ಬ |
 ಶೃಗಳಡೆಯಾಡೆ ಭೂತಗಣವಾಡೆ ಮರುಳ್ವಡೆ ಪಾಡೆ ಸಾಹಸಂ ||
 ನೆಗಟ್ಟಿ ಮುಕುಂದನಸ್ತರಿಪುವೃಂದನ³ಗುರ್ವಿಸಿ ಕೊಂದನಾಜಿಗ |
 ಟ್ತುಗನೆನೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾನಂದಿತಕೀರ್ತ್ತಿಯನಿಂದ್ರಮೂರ್ತಿಯಂ ||

550

ಸೂತ್ರಂ || 132 ||

ಬೆರಸಿರೆ ಶ⁴ಷಸಹವರ್ಣ್ಯಂ |
 ಸರೇಫಸಂಯೋಗವೊಂದಿ ಕೂಡಿದ⁵ ವರ್ಗ್ಗಾ ||
 ಹ್ವರಮಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗೆಡೆಗೊಂ |
 ಡಿರೆ ಪ⁶ರುಷಾನಾಮವೃತ್ತಿ ವರ್ತ್ತಿ ಕುಮುದಜೊಳ್ ||

560

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಶಿಖಿಬರ್ಹಂ ಸರ್ಪಪಮಾ |
 ಜಖರಂ ರಾಮತಮಹೀಂದ್ರನಿವೋರ್ಹಂ ಶ್ವೇ ||
 ತಖರಾಂಗಲೋಮಮಿವು ದು |
 ಮ್ಮುಖದುಷ್ಪಗ್ರಹವಿನಾಶ⁷ನಂ ಕಟುಧೂಪಂ ||

561

ಸೂತ್ರಂ || 133 ||

ತಂತಮ್ಮ ವರ್ಗ್ಗದಂತ್ಯದೊ |
 ಳಂತಾವರ್ಗ್ಗಂಗಳಮುಳ್ಳಳಾಗಿರೆ ಮೇಣ ||
 ತ್ಯಂತ⁸ಸ್ವರೂಪಸಂಯೋ |
 ಗಾಂತರಮನುದೊದವೆ ಮಧುರೆಯಿಂಬುದ⁹ದಕ್ಕುಂ ||

562

ಉದಾಹರಣೆ ||

ಕಂ || ಬಸಗೆಮರುಳ್ಳೊಂಜಾಡುವ |
 ವಸುಧಾಧಿಪನಂತವುರದ ಕಾಂತೆಯರ ಸಮು ||
 ಲ್ಲಸಿತಪದಕಮಲದೊಳ್ ರಂ |
 ಜಿಸಿದು¹⁰ದು ಸಿಂಜಾನಮಂಜುಮಂಜೀರರವಂ ||

563

ಉಪನಾಗರಿಕೆಯೆಂದೊಡಮಿದುವೆ ||

ಸೂತ್ರಂ || 134 ||

ಅವಿಶೇಷವರ್ಣ್ಯರಚನಾ |
 ವಿವಿಕ್ತಗತಿ ಮುಕ್ತಭೂರಿಕಂಯೋಗಂ ಸಾ ||
 ಪ್ಪವಗುಣಸಮನ್ವಿತಂ ಲಲಿ |
 ತವೃತ್ತಿಯಿಂ ಲ¹¹ಲಿತೆಯೆಂಬ ವೃತ್ತಿಯುನಕ್ಕುಂ ||

564

1 ರುತಿ. 2 ಕಾಕಿನಿ. 3 ಮಗುವಿಸಿ. 4 ಶಷವರ್ಣ್ಯಂಗಳ್. 5 ದ.ವರ್ಗ್ಗಾ. 6 ಪರುಷಾ. 7 ಕಳಂ. 8 ಕುಸರೇಫ. 9 ದುಮಕ್ಕುಂ. 10 ಮದೊ. 11 ಲಲಿತವೃತ್ತಿಯುಬುವಕ್ಕುಂ.

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಮದನನ್ಯಪಾದೇಶದಿನ |

ಲ್ಲದೆ ಬಿರಯಿಗಳಂತೆ ಪೋ ಪುಗಲ್ ಪುಗಲೆಂಬಂ ||

ತೊದವಿದುದು ಬನದೊಳೆತ್ತಂ |

ಮದಕಳಕಳಕಂತಕಳಕಳಪ್ರಧ್ವಾನಂ ||

565

ಗ್ರಮೆಯೆಂಬುದುಮಿದುವೆ ||

ಸೂತ್ರಂ || 135 ||

ಸ್ಥಾನಂ¹ ಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬಿವಜೊಳ |

ನೊನಸಮಾನಾಕ್ಷರಾದಿಪದಸಾನ್ನಿಧ್ಯಂ ||

ತಾನಕ್ಕುಂ ಮಾಧುರ್ಯಾ |

ಧೀನಮನುಪ್ರಾಸಮೆಂದು ಪೇಟ್ಟಿರ್ ಕೆಲಬರ್ ||

566

೨ಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಎಳಲತೆಯ ಜೊಂಪದೊ²ಳ ತ |

ಳ್ಳಿಳಸಿ ತಗುಳ್ಳಿರ್ಪ್ಪ ವಿರಹಕಾಂತರದಿಂ ಕ ||

ಣ್ಣೊಳಿಸುಗುವಾಪುರವರಮಂ |

ಬಳಸಿದ ನಂದನವನಂಗಳನಿತೊಳವನಿತುಂ ||

567

ಸೂತ್ರಂ || 136 ||

ಏನಾನುಮನೊಂದಂ ಸಂ |

ಸ್ಥಾನದಿನನುಕರಿಸುವಂತು ಭಂಗ್ಯಂತರದಿಂ ||

ಪೀನವೊಡಂಬಡೆ ವಿರಚಿಸೆ |

ನಾನಾವಿಚ್ಛಿತ್ತಿ ಚಿತ್ರಮೆನಿಕುಂ ಪೆಸರಿಂ ||

568

ಸೂತ್ರಂ || 137 ||

* ಶರಶೂಲಚಾಪಚಕ್ರಾ |

ಸಿರೂಪಮಿಭರಥತುರಂಗಪದಗತಪಾದಂ ||

ಮುರಜಂ ಗೋಮೂತ್ರಿಕೆ ಪು |

ವೈರಮರ್ಧಭ್ರಮಣಸರ್ವತೋಭದ್ರಂಗಳ್ ||

569

1 ಸ್ಥಾನಕ್ರಿಯೆ. 2 ದೊಳಗು. 3 ಳ್ಳಿಳಸಿ. * ಈ ಲಂಕಾರಗಳಿಗೆ ಉಪಾಹರಣವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಹಲವು ನವಗಿ ದೊರೆತಿರುವ ನ್ಯಾಸಗಳಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗಿಲ್ಲ. ನ್ಯಾಸಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮತಭೇದವಿರಬಹುದೆಂದು ತೋರುತ್ತದೆ.

ಸೂತ್ರಂ || 138 ||

ಅಕ್ಷರಬಿಂದುಚ್ಯುತಕಂ¹ |

ದ್ವ್ಯಕ್ಷರಿಯೇಕಾಕ್ಷರಂ ನಿರೋಪ್ಯಮತಾಲ ||

ವ್ಯಾಕ್ಷರಮೇನೆ ನಿಜನಾಮ |

ಸದೃಶ್ಯಂ ಲಕ್ಷಣಮದಾಗೆ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಪಲವು ||

570

ಅವರ್ಕ್ಕನುಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕರಂ ||

ಶ್ಲೋ|| ಸುಂದರಾಕಾರಸಂಪನ್ನ |

ನೆಂದುಮಿನೃಪನಂದನಂ ||

ನಂದನಂ ಬುಧಕೀರಾಳ |

ವೃಂದಕ್ಕೆ ಸಕಲತುಫಕಂ ||

571

ಕೂಲಂ ||

ಶ್ಲೋ|| ವೀರಶ್ರೀಕಾಂತೆಯಂ ತಾ²ಳ |

ಚರಾಚರಜನಸ್ತುತಾ ||

ತಾರತಾತಾರತಾರೇಶ |

ಕಿರೇತಾರಾಜಿತಾಜಿರಾ ||

572

ಚಾಪಂ ||

ಕಂ || ಸಂಸಾರವಿಷಮನಾರಿಧಿ |

ಸಂಸರ್ಪಣದುಃಖವೀಚೆಯೊ[ಂದು]ಲ್ಲಾಸಂ ||

ಸಂಸಕ್ತವಾಗದಂತು ಜಿ |

ನಂ ಸುವ್ರತನಾ⁴ಮನೆಮಗೆ ಕರುಣಿಸುಗಿ⁵ನಿಸಂ ||

573

ಚಕ್ರಂ ||

ಶ್ಲೋ|| ತನ್ನ ಸಂತತಿ ಮುನ್ನೀತಂ |

ತನ್ನೀತಂ ಮುನಿಸನ್ನತಂ ||

ತನ್ನ ನುಕಿ ನೋಳಿನ್ನತಂ |

ತನ್ನೊಳಿಂದಿನಿಸ⁷ನ್ನತಂ ||

574

ಖಟ್ಟಂ ||

ಶ್ಲೋ|| ಕಂಸಾಸುರಹರಂ ದೈತ್ಯ |

ಧ್ವಂಸಿ ಬಾಣಮದಾಪಹಂ ||

ಹಂಸಾಸನಸಮಾರಬ್ಧ |

ಕಂಸನಂ ನರಕಾಂತಕಂ ||

575

1 ಸಂ. | ಧ್ವ್ಯಕ್ಷರಮೇಕಾಕ್ಷರಂ. 2 ನಾಳ. 3 ಕರೋಪಕರೋಪಾ, ಕರಾರಾಚರೋಪಾ. 4 ನಾಳ. 5 ಗಣಮಂ,
6 ಮುನ್ನೀತಂ, 7 ಸನ್ನತಂ.

ಶ್ಲೋ|| ಕಂಜನಾಭಂ ಸುರದ್ರೋ¹ಹಿ |
ಭಂಜನಂ ಲೋಕಪಾಲಕಂ ||
ಕಂಜಾಕ್ಷಂ ಕಂಠಕಾಕಂಪಂ |
ಮುಂಜಕೇಶಿ ಧರಾಧರಂ ||

576

ಗಜರಥತುರಂಗಪದಗತಪಾದಂಗಳ್ಲಂ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಮಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುದು ||
ಮುರಜಂ ||

ಶ್ಲೋ|| ಅಜಾತಶಂಖಂ ತಾನಾಪ್ತ |
ನಜಂಗಮನಸೂಯನಂ ||
ಗಜಾಂಕುಶಂ ಗತಾಪ್ರಾಪ್ತ |
ವಿಜಯಂ ಮಧುಸೂದನಂ ||

577

ಮುರಜಂ ಅರ್ಧಪ್ರಸ್ತಾರದಿಂ ಗೋಮೂತ್ರಿಕೇಯಕ್ಕುಂ ||
ಗೋಮೂತ್ರಿಕೇ ||

ಕಂ || ಉರುತರಸಿತಕೀರ್ತ್ತಿಗುಣಾ |
ಕರಂ ಪದಾನತವಿರೋಧಿವರ್ಗಂ ನೆಗಟ್ಟಂ ||
ಸುರುಚಿರನುತಮೂರ್ತ್ತಿ ಘೃಣಾ |
ಪರಂ ಸದಾಹಿತಕರೋಕ್ತಿ ದುರ್ಗಂ ಜಗದೊಳ ||

578

ಪದ್ಮಂ ||

ಶ್ಲೋ|| ಮಂ²ದರಾಗಂ ಗುಣೋದ್ಭವಂ |
ವಂದಿತಂ ಸ³ದಯಾದಮಂ ||
ಮಂದರಾದ್ರಿನಿಭಂ ಭೀಮಂ |
ಮಂ⁴ದಿಯೊಳ ಪೇಱ್ಱು ಮಾಯುಮಂ ||

579

ಅರ್ಧಭ್ರಮಣಂ ||

ಶ್ಲೋ|| ಶ್ರೀರಾವಾಧಾಮನಾಮಂ ತಾ⁵ |
ರಾರಾರಾರಾಸಮಾಸಮಂ ||
ಮೂರಾರಿ ನಿನ್ನೊಳ ಸಮಾನಾ |
ಧಾರಾ ನಿನ್ನೊತನೊಳ ಸಮಂ ||

580

* ಸರ್ವತೋಭದ್ರಕಂ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಮನಱು ಮುಕೊಳ್ಳುದು ||

1 ದ್ರೋಹ. 2 ಮಂವಾರಾಗಂ, ಮಂದಾರಾಗಂ, ಮಂದಾರಗಂ. 3 ಸ್ಕಂದಪಾರಮಂ, ಸ್ಕಂದಯಾಪರಂ, ಸಂದರಾ
ದಮಂ. 4 ಮಂದ. 5 ತಾಂ. 6 ನಿನ್ನೊಳ. * ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ—ಕುಸುಮಮನೋಹರಂ | ಕುಸುಮಮನೋ
ಹರಂ | ಕುಸುಮಮನೋಹರಂ | ಕುಸುಮಮನೋಹರಂ ||—ಎಂದು ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ.

ಅಕ್ಷರಚ್ಯುತಕಂ ||

ಕಂ || ಕುಲಜನಭಿವಾನಿ ತಕ್ಕಂ |

ಚಲಮುಖಿವಂ ನೆಗನಾತನಿಂತಿದನೆಂತುಂ ||

ಜಲಜಾಯತಾಕ್ಷಿ ಕೆಲನುಂ |

ನೆಲನುಂ ನಗುವಂತು ಪೊ¹ಲ್ಲಕೆಯ್ಯುಮೆ ಚೋರಂ ||

581

ಬಿಂದುಚ್ಯುತಕಂ ||

ಶ್ಲೋ || ಇಂದು ನೋಡಿದು ಬೇಣಂದ |

ಮಂದಿನಂದಮದಲ್ತುಣಂ ||

ಮಂದಮಂದಂ ಕರಸ್ಪರ್ಶಂ |

ತಂದಪ್ಪುದುಸತಾಪಮಂ ||

582

ದ್ವೈತ್ಯಂ ||

ಶ್ಲೋ || ನಿಂದಾನಂದದೊಂದೊನಂ |

ನಿಂದಂದೇನಿಂದಿನಂದದಿಂ ||

ನಂದನಂದನ ನಿನ್ನಿಂದಂ |

ನಂದನುಂ ದನುನಂದನಂ ||

583

ಏಕಾಕ್ಷರಂ ||

ಶ್ಲೋ || ನಿನ್ನಿ ನೇನಿನ್ನ ನಾನನ್ನ |

ನಿನ್ನ ನೆನ್ನ ನನೂನನಂ ||

ನುನ್ನ ನೈನನ್ನ ನೈನೇನೇ |

ನೆನ್ನಿನ್ನಂನಿನ್ನೆ ನಾನಾನಂ ||

584

*ನಿರೋಪ್ಯಂ ||

ಕಂ || ನೆಗಲಿ ಯು⁴ತಿಸ್ಥಿತಿ ಚಿತ್ತದಿ |

ನಗಲಿ ಕರಂ ನಿಜದೆ ತನ್ನ ತರಳತೆ ಕೆಲದಿಂ ||

ದಗಲದೆ ನಾಳೇಜಂಘಂ |

ನಗಿಸಿತ್ತಾನಗದ ನಗದ ಋಷಿಸಂ⁵ಹತಿಯಂ ||

585

ಅತಃಲವ್ಯಂ ||

ಶ್ಲೋ || ರೂಪುಂ ಸೊಬಗುಮಾಣ್ಣಂ ನಾ |

ಣ್ಣಾಪುಮಾಪ್ಪುಂ ಪ್ರಭುತ್ವಮುಂ ||

⁷ಕೋಪಮುಂ ಮಾಲ್ಪದುಂ ತನ್ನೊಳ |

ಭೂಪಂ ತಾಂ ಕೊಲ್ಲು ಮಾತನಂ ||

586

1 ಪೊಕ್ಕಿಯುಂಟಾರಂ. 2 ನಂದನಂ, ನ ದನಂ. 3 ನೇನಿನ್ನಂ. * ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಿದ್ದಿರಬಹುದು " ನೀನಾ ನಾನಿನ್ನನಾನಂ | ನಾನಿನನ್ನಿನ್ನ ನಿನ್ನನಾನಾನಾನಂ || ನಾನಿನನ್ನೆನನ್ನಿನನ್ನೆ | ನೀನೇನೈನಾಮಾನೇನೇನೇನೇನೈ " ಎಂಬ ಕಂಠಪದ್ಯವು ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. 4 ಯತಿ. 5 ಪರಳತೆ. 6 ಸಂಕತಿ. 7 ಕೋಪಮುಂ ಮಾಲ್ಪದುಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 139 ||

ಚ್ಯುತದತ್ತಾಕ್ಷರಮುಂ ಗೋ |
ಪಿತಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಂ ನಿಗೂಢಚತುರ್ಥಂ ||
ಪ್ರತಿನಿಯುತಗತಪ್ರತ್ಯಾ |
ಗತಂ ದಲೆಂದಿಂತು ಪೆಪ್ಪುಮಕ್ಕುಂ ಚಿತ್ರಂ ||

537

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಚ್ಯುತದತ್ತಾಕ್ಷರಂ ||

ಶ್ಲೋ || ಸೀತಾರಾಮಸಮೀಪಸ್ಥಂ |
ಧೌತೀ¹ಲಸಿತಪ್ರಭಂ ||
ವೀತತ್ರಾಸಂ ಮನಂಗೊಳ್ಸಂ |
ಪ್ರೀತಿಯಿಂದೊಂದಿ ಲಕ್ಷಣಂ ||

538

ಕ್ರಿಯಾಕಾರಕಗೋಪಂಗಳ ||

ಕಂ || ಪರಿವರ್ಜಿತದೋಷನನಾ |
ದರದಿಂ ದೇವಾದಿದೇವನೆಂದಿರದರಬರ ||
ದುರಘಾವಿಲಿಪ್ತರಂ ದೇ |
ವರೆಂದು ಬಗೆ ಬೆದಜು ದೆನೆಗೆ ದಿಬ್ಬೂಡತೆಯಿಂ ||

539

ಶ್ಲೋ || ಏನನೇನಂ ಮಹಾಘೋರಂ |
ನಾನಾಜನ್ಮಾಂತರಂಗಳೊಳ್ ||
ತಾಸಾಗಿಸದು ಸಂಸಾರಿ |
ಗಾನಿರ್ವ್ಯಾಣಪದಂಬರಂ ||

590

ಗೂಢಚತುರ್ಥಂ ||

ಶ್ಲೋ || ಆತನಲ್ಲದನಂ ಮೆಚ್ಚೆಂ |
ಮಾತೇಂ ತಾಂ ಮಾರನಾದೊಡಂ ||
ಕೇತನಂ ರತಿರಾಗಕ್ಕೆ |
ಕೇತನಂ ತಾರ ನಲ್ಲನಂ ||

591

ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತಂ ||

ಶ್ಲೋ || *ತಾರವೀವೀರತಾಸಾರ |
ನೀರಸಾಕಾರನಾರಕಾ ||
ತಾರನಾನಾರತಾಕಾರ |
ಕಾರತಾತಾರಕಾ .. ||

592

ಸೂತ್ರಂ || 140 ||

ಸುಕವಿಪ್ರಕರಕ್ಕೆ ವಿನೋ |
ದಕೇಳಗುಪಯೋಗಹೇತುಗಳ್ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನ ||
ಪ್ರಕಟಾತ್ಮಕಗಳನೇಕ |
ಪ್ರಕಃರದಿಂದೊಂದಿ ವರ್ತಿಕುಂ ಪೇಳಕೆಗಳ್ ||

593

ಸೂತ್ರಂ || 141 ||

ನುಸುಳೊನ್ನುಡಿ ಭಾ¹ಮೆ ಮನ |
ಕೈಸೆವಸ್ಪಷ್ಟಾತ್ಮಕವುಂಟುವು ನಾಮಾಂತರಿತಂ ||
ಕು²ಸುರಿಯ ನುಡಿಯೆಂಬಿವು ಭಾ |
ವಿಸೆ ಪೇಳಕೆಗಳೊಳ ಪೇಟ್ಟು ಭೇದಮಸಕ್ಕುಂ ||

594

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ನುಸುಳ್ಳಂ ||

ಕಂ || ತಿರಿವುದು ಕೃಕಂಗಳೊಳದು |

ಮೊರೆವುದು ಮುಖಿದುಂಬಿಯಲ್ ಕ³ತ್ತರಿಗಳಂ ||

ಬೆ⁴ರಸಿ ತ⁵ನುಗೊಂದಿ ದೊರೆಕೊಂ |

ಡಿರೆಯುಂ ಕೆಸಹಂಕಮಲ್ಲಿದಾವುದೊ ಪೇಟುಂ ||

595

ಬನ್ನುಡಿಗೆ ||

ಕಂ || ಬಂ⁶ದು ಗಟ್ಟಿಗೆಯೊಳ ಸಂಪುಟ ||

ದಂದದೆ ಮಡಿದಿರ್ಪರಹಿತರೆರೆದ ನರಕೊಕ್ಕುಂ ||

ಡೊಂದಜೊಳ ಮೆಜಿದು ಗಣಪತಿ |

ಯಂದದಿನೊಸದಿರ್ಪರಿದಿರ್ಗೆ ವಂ⁷ದಿಂದರನಾ ||

596

ಭಾಮೆಗೆ ||

ಶ್ಲೋ|| ಈನವೀನು⁸ತಾಂಭೋಜಾ |

ನೂನಪೀತಾವತಂಸಕಂ ||

ತಾನದೇವುದೊ ಕ⁹ಣ್ಣಾಂತ |

ವ್ಯಾನತಾಯತಲೋಚನೇ ||

597

ಅಸ್ಪಷ್ಟಾತ್ಮಕಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ದಂಡಿತಾರಾತಿಭೂಭೃ |

ತ್ಕಾಂಡಂ ಮೊಟ್ಟೆ ದಂ ಕ¹⁰ರಂ ||

ಗಾಂಡೀವಧ¹¹ನ್ವಂ ಮುಂದೆ |

ಕಂಡಂ ಭಯಾಕರಮಂ ||

598

1 ಭಾವ್ಯಮನ. 2 ಕುಸುರ. 3 ಕತ್ತರಿಗಳಾಯಂ. 4 ಬೆರಸು. 5 ತನಗೊಂದಿ, ತನುಗೊಂದಿ. 6 ಒಂದೆ. 7 ಮಂದಿರನೊಳ. 8 ರಸಾಂಭೋಜಾ. 9 ಕಣ್ಣಾಂತ. 10 ನರಂ. 11 ಧನ್ಯನಂ, ಧನ್ಯಂಕ, ಧನ್ಯಂ, ಧನ್ಯಂತಾ.

ಉಷ್ಣವಿಂಗೇ ||

ಕಂ || ಉಮೆಗೆ ಮಹೀಜೆಗೆ ಸು¹ಮನೋ |

ರಮಣಿ[ರಮಣಿ] ನಚ್ಚಿನಾತಿಳೋತ್ತಮೆಗೊಳ್ವೆಂ ||

ಸಮನೆನಿಸುವ ಮಂದಾಕಿನಿ |

ಯಮುನಾನದಿಸಿಂಧುಸಂಕರಂ ಕಣ್ಣೆ ಸೆಗುಂ ||

599

ನಾವೂಂತರಿತಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮೊದಲೊಳೆ ವಿಹಾರಿ ನಾಕಾ |

ರದರ್ಶನೀಯಂ ವಿರಾಮದೊಳೆ ಸಾಯಕಮಂ ||

ತದು ತಾಂ ವಿನಿದ್ಯಮಲ್ತಾ |

ದಿದೇವಪುತ್ರಂ ಸದಾನವಾರಿಪ್ರಮುಖಂ ||

600

ಕು²ಸುರಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಕ್ಷೋತ್ತರಪ್ರಕಾರಂಗಳ್ಗೆ ಮಿಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಮಂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವುದು ||

ಸೂತ್ರಂ || 142 ||

ನು³ಡಿದುದದೆ ಪದವಿ⁴ಭಂಗತೆ |

ಗೊಡಂಬಡಂ ಪಡೆಯೆ ಮಗುಟ್ಟು ಮತ್ಥಾ⁵ಂತರದೊಳೆ ||

ತೊಡರ್ದು ನಿಲೆ ನುಡಿದ ನುಡಿ ಚೆ |

ಲೊಡರಿಪ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ನಿಯತಕಾಕುಶ್ಲೇಷಂ ||

601

ಪ್ರಯೋಗಂ ||

ಕಂ || ಮು⁶ತ್ತಯ್ಯ ಚದಾರಿದೇನೆ |

ಮುತ್ತಲ್ಲದುದುಂಟೆ ವಸ್ತು ಪೆಟತೆನೆ ಸತಿ ನೀ⁷ ||

ಮಿತ್ತಿರಿಮೆನೆ ಕರವೊಳ್ಳೆ |

ತ್ತಿತ್ತಾಗಡೆ ನಿವೊಳೆಪ್ಪೆವೆನೆ ವೃದ್ಧವಿಟಂ ||

602

ಮುನ್ನಿನ ಕಡನಂ ನೀಂ ಕುಡು |

ಮುನ್ನಿಲ್ಲದ ಕಡನಂತು ಪಿಡಿಯಂದೀವೆಂ ||

ನಿ⁸ನ್ನಿಪಿಡಿಯೆನೆ ಕುಡುಕಡ |

ನೆನ್ನಂ ಪಿಡಿಯುಳ್ಳೊಡಾನೆಯಾಯೆನೆ ಕೆನ್ನಂ ||

603

ಕಾಕುವಕ್ರೋಕ್ತಿಗೆ ||

ಕಂ || ದಾರುಣಮಂ ಕರಕಲ್ಕಮ |

ನೋರಂತಿರೆ ಪುಣ್ಣೊಳು⁹ಡಿದು ಬಿಡದುಳ್ಳು ವು¹⁰ದಂ ||

ಸೈರಿಸುವರುವೊಳರೆ ಕೆಲರ್ |

ಸೈರಿಸುವರುವೊಳರೆ ಖಳರ ಕಟುಕ್ರೋಕ್ತಿಗಳಂ ||

604

ಇದು ಗುಣವೀಕದೊಳೆ ಕಬ್ಬಾ ಲಂಕಾರನಿರ್ಣಯಪ್ರಕರಣಂ
ದ್ವಿತೀಯಂ.

1 ಮನೆಯಗೆ | 2 ಮನನಚ್ಚಿನಾ, 3 ಹೆಚ್ಚಂ || ಕುಸುರಿ, 3 ನುಡಿದುದನೆ, ನುಡಿದುದನೆ, 4 ವಿಭಂಗದಿನೊಡಂಬಡಂ,
5 ಮುತ್ತಿರೀವುದು ಚದುರಗೆ, 6 ಕಂ || ತ್ರಿಶಿರಿಯನೆ, 7 ನಿನ್ನಂ, 8 ಇರಿದು, 9 ವುರುಂ,

ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಪ್ರಕರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 143 ||

ಪ್ರವರಾರ್ಥಾಲಂಕಾರಂ |
ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರ ವಿವಿಧವಿಕಲ್ಪಪ್ರಪಂಚಿತಂ ಕ್ರಮದಿಂ ವಾ ||
ಭಾಗಂಗಳ್. ಸ್ತವಮುಪಮೆಯುತಿಶಯಂ ಶ್ಲೋ¹ |
ಮತ್ತಮಲ್ಲಿ || ಪವೆಂದು ನಾಲ್ಕುಂ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ನೆಜೆದಿಕ್ಕುಂ || 605

ಸೂತ್ರಂ || 144 ||

ವಸ್ತುಸ್ವಭಾವಕಥನಂ |
ವಾಸ್ತವಂ. ವಾಸ್ತವಮುಪಮಾದ್ಯಶೇಷವಕ್ರೋಕ್ತಿವಿಪ ||
ಯ್ಯಸ್ತಂ ಸಮಸ್ತಲೋಕಮು |
ನನ್ನೋಭನಕಾರಿ ಚಾರುತರಪುರುಷಾರ್ಥಂ || 606

ಸೂತ್ರಂ || 145 ||

ವೃ || ಜಾತಿಸಮೋಕ್ತಿ ಭಾವಪರಿವೃತ್ತಿ ಯಥಾಕ್ರಮಪರ್ಯಾಯವೇ |
ವಾಸ್ತವ ಹೇತುಸಮುಚ್ಚಯಾನುಮಿತಿಸೂಕ್ಷ್ಮಲವವೈತಿರೇಕದೀಪಕಾ ||
ಭೇದಂಗಳ್. ಖ್ಯಾತಿಸಮಾಹಿತಾವೃತ್ತಿಪರಸ್ಪರಸಾರನಿವಿಶಾಲನಂಗಳೆಂ |
ದೀ²ತೆಹದಿಂದವೊಂ³ದಿ ನೆಗಟ್ಟುಂ ನೆ⁴ಪಿ ವಾಸ್ತವಭೇದವೃತ್ತಿ ಗಳೆ || 607

ಸೂತ್ರಂ || 146 ||

ಜಾತಿಯೇನಿಕುಂ ಸ್ವಭಾವಾ |
ಜಾತಿ. ಖ್ಯಾತಿ ಯಥಾವಸ್ಥಿತಾರ್ಥವಿಷಯಾರ್ಥಕೃತೋ ||
ದ್ಯೋತನಮವೈಪರೀತ್ಯಂ |
ಜಾತಿದ್ರವ್ಯಕ್ರಿಯಾಗುಣಪ್ರತಿಬ⁵ದ್ಧಂ || 608
ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||
ಜಾತಿಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಸೊಗಯಿಸಿ ತೋರ್ಪು ಸೋಗೆ ಕೊರಲೊಳ ಪೊಗವಟ್ಟುನೆದಿಪ್ಪ ಕರ್ಪು ಕೆ |
ಯ್ಗೆ ಕಡೆಗಣ್ಣೊಳ ಪೊಳವ ದೆಳ್ಳು ಕಿಖಗ್ರದೊಳೊಂದಿದೊಳ್ಳು ಮೆ ||
ಲೊಗೆದರೆ ಕೇಗುವಿಂಚರದ ನುಣ್ಣು ಮನಂಗೊಳ ಚೆಲ್ವನಾಳ್ವದೀ |
ನಗವನರಾಜಿಯೊಳ ಸುಖಯುತಿರ್ಪು ವಿಚಿತ್ರಕಿಖಂಡಿಮಂಡಲಂ || 609

ದ್ರವ್ಯಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕಜಿ ಕೊರಲೊಳ್ ಕಣ ನೊಸಲೊಳ್ |

ಪೆಜಿ ಮಕುಟದೊಳಹಿವಿಭೂಷಣಾ¹ವಳಿ ತೋಳೊಳ್ ||

ನೆಜಿದಿರೆ ಕರಮೆನೆದಂ ಪಲ |

ತೆಅದ ಮರುಳ್ವಡೆಯ ನಡುವುವಾಪತಿರುದ್ರಂ ||

610

ಕ್ರಿಯಾಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ವಳಿಗಳಿೞೆಯೆ ಬಿಂಕಂಜೆತ್ತ ವೃತ್ತಸ್ತನಂ ಕ |

ಣ್ಣೊಳಿಸೆ ತೊಳಗೆ ಬಾಹಾಮೂಲಮೂರುದ್ವಯಂ ಸಂ ||

ಚ್ಚೆನೆ ನಿಜಪದಾಂಗುಷ್ಠಾಗ್ರದಿಂ ನಿಂದು ಕಣ್ಣೊಳ್ |

ಪೊಳೆಯೆ ಮಿಳಿರ್ವ ಕೊಂಬಂ ನಿಳ್ಕಿ ಪೂಗೊಯ್ದೊಳ್ವರ್ವಳೆ ||

611

ಗುಣಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮನದೊಳ್ ಮುದಮಂ ಕೋಮಳ |

ತನುವಿನೊಳ²ತ್ಯಂತರೋಮಹರ್ಷಣಮಂ ಕ ||

ಣ್ಣಿನಿಸಿನಿಸಾ³ವಿಾಳನಮಂ |

ಜನಿಯಿಸುತುಂ ಪ್ರ⁴ಯೆಯಸೊಂಕು ಪಡೆದುದಲಂಪಂ ||

612

ಸೂತ್ರಂ || 147 ||

ಸಮಕಾಲಮಪ್ಪವೆರಡ |

ಸಹೋಕ್ತಿ.

ತ್ಯಮನೊಡನೆಯೆ ಪೇ⁵ಟ್ಟಿದದು ಸಹೋಕ್ತಿ ವಿತರ್ಕ್ಕ ||

ಭಾವಂ.

ಕ್ರಮದಿಂದತ್ಥಾಂತರಮಂ |

ಸಮನಿಸುವೊಂದುಕ್ತಿ ಭಾವಮೆನೆ ಪಿಸರ್ವಡೆಗುಂ ||

613

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಸಹೋಕ್ತಿಗೆ ||

ಕಂ || ಅಲರ್ದುವೊಡನೊಡನೆ ಕುವಲಯ |

ಕುಲಮುಂ ಕುಲಟಾಮುಖಂಗಳುಂ ಮುಗಿದುವು ನಿ ||

ಶ್ವಲಯೋಗನಿರತಸಂಧ್ಯಾಂ |

ಜಲಿಯುಂ ಸರಸಿರುಹವನಮುಮೊಡನೊಡನಾಗಳ್ ||

614

ಜಿರಯಿಗಳ ಸುಯ್ಯೊಡನೆಯೆ |

ಪಿರಿಯುವು ದೆವಸಂಗಳಾದುವವಟವಟ ಪರಿ ||

ಸ್ಫುರಿತಂಗಳೊಡನೆ ಕುಂದಿದು |

ವಿರುಳ್ಳಳುಂ ಮುಂಚಿ ಬಂದ ಜಳಿದಾಗಮದೊಳ್ ||

615

ಭಾವಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಪಡುವಳ ಕೀಣಲೋಳವ್ವು ತೊಟ್ಟು ಪಡುವಳ ಮುತ ಬೈಯನಕೋಣೆಯೊಳ |
ಪಡುವಂ ಕಕ್ಕಿ ವಿಹೀನನಂಧಬಧಿರಂ ಕೇಳಜ್ಜ ನೀಬಾಗಿಲೊಳ ||

ಪಡುವೆಂ ಬಾ'ಲೆಯನೊರ್ವಳಲ್ಲಿ ಮನೆಯಾಣ್ಣಂ ಪೂದನಿಂದೂರ್ಗ್ಗೆ ನೀಂ |

ಪಡಲೆಂದೆಂತಡವೇಡುವಯ ಪಥಿಕ ಮತ್ತೀ ಪೊಟ್ಟು ಬಿಡೊಳ ಗಾಂ²ವನೇ ||

616

ಸೂತ್ರಂ || 148 ||

ಬಂದಂ ಕೊಟ್ಟೊಂದಂ ಕೊ |

ಪರಿವೃತ್ತಿ. ಳ್ವಂ³ದಂ ಪರಿವೃತ್ತಿ ಯೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ತರದಿಂ ||

ಯಥಾಕ್ರಮಂ. ದೊಂದಿರೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸ್ಥಿತಿ |

ಯಿಂದಂ ಪೇಟ್ಟುದು ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಮುನಿಮತದಿಂ ||

617

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪರಿವೃತ್ತಿಗೆ ||

ಕಂ || ಬಿಳಿಯಲರ್ಗಣ್ಣಳ ಬೆಳ್ಳಂ |

ಲಲನಾಜನದಧರಮ⁴ಣಿಗೆ ಕೊಟ್ಟದಟ ಪುದಾಂ ||

ಗೊಳಿಸಿದ ಕೆಂಪಂ ನೀವೈರ್ ||

ಕುಳಿಯೊಳ ಮಾಟಾಡಿ ಕೊಂಡ ತೆಹದಿಂ ತೋಕ್ಕುಂ ||

618

ಯಥಾಕ್ರಮಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಇದು ನಿ⁵ನ್ನೆಚ್ಚೆಗಿಡಿಕ್ಷುಚಾಪನುದು ನಿನ್ನೀಲೋಕಮಂ ಕೆಯ್ಗೆ ಮಾ |

ಡಿದ ಪುಷ್ಪಾಸ್ತ್ರವಿದಲ್ತೆ ನಿನ್ನ ವಿಜಯಪ್ರಾರಂಭದೊಳ ತೋಕ್ಕುಗೆ ||

ತ್ತಿದ ಜೈ⁶ತ್ರಧ್ವಜಮೆಂದು ತೋರ್ಪು ತೆಹದಿಂ ಭೂಲಾಸ್ಯಮಂ ನೀಳ್ವಪಾಂ |

ಗದ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳನೆಡ್ಡ ಮಪ್ಪ ಕಬೀರಿವಿಸ್ತಾರಮಂ ತೋಟಿದಳ ||

619

* ಅವಿಹಿತವೇ⁷ಗಮೇಣ್ಣ ಯಜವಂ ವ್ರಣಮಕ್ಷತಕಾಯಮೆತ್ತಿ ಕ |

ಟ್ಟುವ ಮದಮುಣ್ಣಿ ಸೋರ್ವ್ವ ಸೊನೆ ಬೀಳ್ವಿ ಗಜಧ್ವಜಮಂಬರಕ್ಕೆ ನಿ ||

ಳ್ಳುವ ಜಯಕೇತು ಸಂದೆಯದ ದಂದುಗಮಂ ಕಿ⁸ಡಿಸಿತ್ತು ಮುಂದಣೋ |

ಡುವ ರಿಪುದಂತಿಗಂ ಪೆಹಗಣಟ್ಟುವ ಷಿ⁹ಟ್ಟರ ಮೇರುದಂತಿಗಂ ||

620

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲರ ವೈತ್ಯಮಗಣನೆಯಿಂದ ನಿಂದಿತಕ್ರಮಮೆಂದು ಪೇಟ್ಟಿರ ||

ಸೂತ್ರಂ || 149 ||

ನುಡಿಯದೆ ಮನದರ್ಥಮನನು |

ಪರ್ಯಾಯಂ. ನು¹⁰ಡಿದಂತಿರೆ ನು¹⁰ಡಿದ ನುಡಿಯೆ ಪರ್ಯಾಯಂ ಮ ||

ಆವಳಿ. ತ್ತಡಕಿಲ್ಲೊಳ ಪಲವುಮನೇಂ |

ದೆತೆಯೊಳ ಸಮಗೊಳಿಸಿ ಪೇಟ್ಟುದಾವಳ ಪೆಸರಿಂ ||

621

1 ಬಾಲಕಯೋರ್ವ. 2 ಗಾಂವಿನಿ. 3 ಳ್ವಂದರು. 4 ರುಳಿಗೆ. 5 ನೀವ. 6 ವಿನ. * ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ " ಎರ
ಕಪ್ಪಿಗಳಂ ಬಹುಳಬಂಧಪಮಯಿಗಳ್ಳ, ಎರಕಪ್ಪಿಗಳ್ಳ ಬಹುಳನಿಕ್ಷಯಗಟ್ಟುಮದಳ್ಳ ಲಕ್ಷ್ಯಂ " ಎಂದು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗ
ಳಿ ಇದೆ. 7 ಪೇಳ, 8 ಕೇಳ. 9 ಬಿಟ್ಟು. 10 ರಟ್ಟರ. 10 ನುಡಿವ.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪರ್ಯಾಯಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬನದೊಳಗೆ ನೋ¹ಡಿ ಪೊಸವೊ² |

ವಿನ ಗೊಂಚಲನಕ್ಕ ನಿನಗೆ ತಂದವ್ವೆಂ ನೀ ||

ನಿನಿತೊಂದು ಬೇ³ಗಮಂ ನಿ |

ನ್ನಿನಿಯನ ಪಕ್ಕ ದೊಳರೆಂದು ಸಖಿ ತೊಲಗುವುದುಂ ||

622

ಆವಳಿಗೆ ||

ಕೊಳಗಳ ದಳಿತಾಬ್ಜಂಗಳ |

ದಳಿತಾಬ್ಜಂಗಳ ಸವ್ಯದ್ಧಮಧುಗಳ ಮಧುಗಳ ||

ಚಳದಳಿಕುಳಾಕುಳಂಗಳ |

ವಿಳಸದಳಿಪ್ರ⁴ಕರಮಧುರವಿರುತಿಯೆ ಬನದೊಳ ||

623

ಆವಳ್ಯವೋಹಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕಳರುತಿಯಿಲ್ಲದ ಮಧುವಾ |

ವಳಿ ಮಧುಕರನಿಕರಮಿಲ್ಲದಂಬುರುಹವನಂ ||

ಜಳರುಹಮಿಲ್ಲದ ತಿಳಿಗೊಳ |

ನಲರ್ದ ಸರಸಪ್ರ⁵ಸರಮಿಲ್ಲದೂರಿಲ್ಲದಜೊಳ ||

624

ಸೂತ್ರಂ || 150 ||

ಹೇತುಮುದಾಖ್ಯಾನಂ ಸಹ |

ಹೇತು. ಹೇತುಕಮದು ಹೇತುವೆಂಬಲಂಕೃತಿಯುಕ್ಕುಂ ||

ಸಮುಚ್ಚಯಂ. ಮಾತೇಂ ಬಹುಸಂಕಥನಂ |

ಜಾತಿದ್ರವ್ಯಾದಿಕಂ ಸಮುಚ್ಚಯಮು⁶ಕ್ಕುಂ ||

625

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಜ್ಞಾಪಕಹೇತುಗೆ ||

ವೃ || ತಿವೆಯೊಳ ಮಿಡುಕಾಟದ ಮಣ್ಣಿಂದಿಕ್ಕಿದ ಲಂಡದ ಬೆಂಕೆಯಿಂ |

ಕವಿವ ಕೀಟದದೊಳ್ವೊನಲೊಳ ಸುಯ್ಯಾಟದ ಪೆ⁷ನ್ನೊರೆಯಿಂ ತಗು ||

ಳ್ವವಿಹತಾಂಬುವ ಬಲೊನ್ನಲಿಂದಿಪರ್ಪಿಡದ ಬಟ್ಟೆಯೊಳೊಕ್ಕ ಪ |

ಲ್ಲವನಿಕಾಯದಿನಂದಱುದಂ ಕಾಡಾನೆಗಳಾಗಡೆ ಪೊದುದುಂ ||

626

ಕಾರಕಹೇತುಗೆ ||

ವೃ || ಪಂದಿಯಿಂ ಕೆದಱುದು⁸ತ್ವಳಮುಂ ವನದಂತಿಯಿಂ |

ನೊಂದು ನೊಸಿದ ಸರೋಜಮುವೊಯ್ಯನೆ ನೀರುಣಲ್ ||

ಬಂದು ಪೊದ ವೃಗದಗ್ರಖುರಚ್ಯುತವಾರಿಯಿಂ |

ನಾಂದೆರಟ್ಟಡಿಯುಮಿಂಬು ತದಗ್ರಿಮಾಭಾಗದೊಳ ||

627

ಪರಂಪರಿತಹೇತುಗೆ ||

ವೃ || ವಿನಯಮನಿತ್ತು ದಿಂದ್ರಿಯಜಯಂ ವಿನಯಂ ಗುಣಸಂಪದಂಗಳಂ |
ಜನಿಯಿಸಿದತ್ತು ಸದ್ಗುಣಗಣಂ ಪಡೆದತ್ತು ಜನಾನುರಾಗಮಂ ||
ಜನದನುರಾಗವಾಗಿ ಸಿದುದಾವಗಮಿ¹ದ್ಧ ವಿರುದ್ಧಕೀರ್ತ್ತಿಯಂ |
ತನಗೆನೆ ರಾಜ್ಯಲಕ್ಷ್ಮೀಯನನುಷ್ಠಿಸಿದಂ ನಯದಿಂ ಯುಧಿಷಿ ರಂ ||

628

ಅಭಾವಹೇತುಗೆ ||

ಕಂ || ಅವಿನಯದಿನಂದ್ರಿಯವ |
ಗ್ಗ²ವಿಜಯದಿ²ನಬುಧವಿಷ್ಣು ಸಂಭಾವನೆಯಿಂ ||
ವಿವಿಧವ್ಯಸನಂಗಳ ಸಂ |
ಭವಿಸುಗುವಾಗ್ಗಂ ವಿಷಿಷ್ಟವಿದ್ವಿಷ್ಟಂಗಳ ||

629

ಸಮುಚ್ಚಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ನೃಪನ ದಯೆಯುಂ ನಚ್ಚುಂ ತನ್ನಣ್ಮವಾ³ಪ್ಪದುಮಾಂತ ಭೂ |
ಮಿಪನ ಮನದೊಂದುಕ್ಕುಂ ನೊಕ್ಕುಂ ಬಿಗುತ್ತಿರವುಂ ನಿಜ ||
ದ್ವಿಪಹಯರಥಾನೀಕಾನೇಕಪ್ರಧಾನರ ಸಾವುವಾ |
ತಪನತನಯಂಗಳಗಳ ಕಾಯ್ವಂ ನಿಮಿಚ್ಚಿದುವಾಜೆಯೊಳ್ ||

630

ಕಂ || ಕೃತಮಣಿವಿಭೂಷಣಂಗಳ |

ನತಿಕಯಿಸಿದುವವರ ಕೊರಲೊಳಂ ತೋಳೊಳಮು⁴ ||
ತ್ಥಿತವಾಗಿ ಭೂಷಣಂಗಳ |
ನಿತಂಬಮಂಡಳದೊಳಂ ಕುಚಾಭೋಗದೊಳಂ ||

631

ವೃ || ಕೊಡೆ ಗುಡಿ ತೋರಣಂ ದ⁵ಧಿ ವ-ಧುದ್ರವಮಚ್ಚ ಗಣುಂಕೆ ಲಾ⁶ಜೆ ಸಂ |
ಗ⁷ಡಮಲರಕ್ಷತಂ ಬಿಳಿಯ ಸಾಸವೆ ಪೊಂಗೊಡವಷ್ಟೋಭೆ ಕ ||
ನ್ನಡಿ ಕಡೆ ವರ್ಧಮಾನಪ⁸ಟಹಂ ತಿಚೆ ಮಂಗಳಗೀತನಾದಮೆ |
ಲ್ಲೆಡೆಗ⁹ಳೊಳಲ್ಲಿಗಲ್ಲಿಗಧಿಕಂ ಪಡೆದತ್ತು ಜನಾನುರಾಗಮಂ ||

632

ಆಟಂ ಬಾಜನೆ ಗಾಡಿಗಳ ಪಸದನಂ ಬೆಳ್ಳಿಂಗಳೊಳ್ವಾತು ಕೊಂ |
ಡಾಟಂ ಕತ್ತುರಿ ಕಪ್ಪುರಂ ನಗೆ ತೆಗಟ್ ಪಾಟಂ ಬಿಯಂ ಜವ್ವನಂ ||
ನೋಟಂ ತಂಬುಲಮಿಂಪು ಕಂಪು ವಿಭವಂ ಮೆಯ್ಯೊಳಮೆ¹⁰ದಿಂತಿವಂ |
ಬೇಟಕ್ಕಾಗರಮೆಂಬನಣ್ಣ ಸುಸಿಲೇಂ ವೇ¹¹ಲ್ಪುಗದೊಳ್ ತೀರದೇ ||

633

ಸೂತ್ರಂ || 151 ||

ಸಾಧನಮಂ ಸಾಧ್ಯಕ್ಕವಿ |

ಅನುಮಿತಿ.

ರೋಧಿಯನಣಿದೂಹೆಗೆಯ್ಯದನುಮಿತಿಯನಿಕುಂ ||

ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ.

ಸಾಧುಸವಾಧಿಪರೇಂಗಿತ |

ಬೋಧಂ ನಿ¹²ವ್ಯಾದಮಪ್ಪದಂತದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ||

634

1 ಮಿಂಕು. 2 ದಿಂಬುಧವಿಕರ್ತೃ. 3 ಮಾಪ್ಪರು, ಮಾಳ್ವರು. 4 ಮು | ದೃತ. 5 ಲನ. 6 ಪತ್ರಿ.

7 ಗಡಿಯಲ, ಗುಪಾಲ. 8 ಪಟಪಾಂಡ. 9 ಯೋಗಗಲ್ಲಿ. 10 ಮುಲಿಂತಿವಂ. 11 ದೇವ್ಯಾ. 12 ಎಲ್ಲಾರ್ಥ.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಅನುಮಿತಿಗೆ ||

ವೃ || ಎಳಮಿಂಚಿಲ್ಲಕ್ಕು ವೂಖಂಡಲಲಲಿತಧನುರ್ವೃಂಡಮಿಲ್ಲಕ್ಕು ಮುಖ್ಯಾ |
ವಳಿಯಿಲ್ಲಕ್ಕುಂ ಕದಂಬಾನಿಲನ¹ ಸುಖವದಿಲ್ಲಕ್ಕು ಮುದ್ಯನ್ಮಯೂರೀ ||
ಕುಳಲೀಲಾತಾಂಡವಾಡಂಬರವಿಳಸನಮಿಲ್ಲಕ್ಕು ಮಿ²ತಾಮುಹೀಮಂ |
ಡಳದತ್ತಲ್ ನಲ್ಲನಂತಲ್ಲದೊಡೆ ತಡೆದದೇ³ರ್ಪನಿಂದಲ್ತಿ ಬರ್ಪಂ ||

635

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ||

ಕಂ || ಬೆಸೆದಿರೆ ನಿನ್ನೋರಳ ಕಾ |
ಲಗ್ನವಸದಿಂದೆಟಗಿ ತಿಳಿಪಿದಯೆ ನಿರ್ವ್ಯಾಜಂ ||
ನೊಸಲೊಳ್ ನಿಸವಮಲಕ್ಕ ಕ |
ರಸತಿಲಕಮ⁴ದಿಲ್ಲದಂದದೇಕಿಂತಕ್ಕುಂ ||

636

ಸೂಕ್ಷ್ಮಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಏಗಳ ನಮಗಕ್ಕುಂ ಸಂ |
ಯೋಗಮೆನಲ್ ಬಗೆವ ನಲ್ಲನಂ ಕುಳುತಿತು ಮನೋ ||
ರಾಗದಿನೊಡರಿಸಿದಳ್ ಚೆ |
ಲ್ವಾಗಿರೆ ಪೆಟಳೊರ್ವ್ವಳಬ್ಬದಳಮುಕುಳನಮಂ ||
ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ||

637

ಕಂ || ವಿನಯೋಪಚಾರವಚನಮು |
ಮನುಕೂಲಾಚರಣಮುಂ ವಿಭಿನ್ನಾ ಸನಮುಂ ||
ಮನದೊಳಗೆ ಪುದಿದು ಪೊಣ್ಣಿದ |
ಮುನಿಸಂ ಕನ್ನಡಿಪುವಾ⁴ಗೆ ಬಗೆವೆಂ ಪ್ರಿಯೆಯೊಳ್ ||

638

ಸೂತ್ರಂ || 152 ||

ಗುಣಮನೆ ತರ್ಪುದು ದೋಷದ |

ಲೇಶಂ ಅಥವಾ ಗುಣನೆಗೆ ದೋಷಮುಮನಿಸಿಸು ಗುಣಗುಣನೆಗೆ ತಂ ||

ಲವಂ. ದೋಣವುರ್ವುದು ಲೇಶಂ ವಿಬುಧಾ |

ಗ್ರಣಿಗಳ ಕೆಲಬರ್ ನಿಗೂಹನಂ⁵ ಲವಮುಂಬರ್ ||

639

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಬಡನಿದ್ವರ್ಗಲೈಯಾದೊಂ |
ದೆಡೆಯೊಳ್ ದುಃಖಮನಸಹ್ಯಮಂ ಮೂಟ್ಟುದಲುಂ ||
ಸುಡು ಸುಡು ಸಜ್ಜನರಪ್ಪವ |
ರೊಡಗೂಟಮನ⁶ಕ್ಕೆ ಖಳರ ಕೂಟಮೆ ಸುಖದಂ ||

640

1 ನವಗುವು, 2 ಮೂತಾ, 3 ಮದಲ್ಲ, 4 ಮಾಗಿ, 5 ಮು, 6 ನಕ್ಕೆ.

ನಿಗೂಹನಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಪರಿವಿಡಿಗೈಯ್ಯ ಸೊಂದಿಗಿಳಿ ತಂದೆಯ ತಾಯಿ ಸವಿವದೊಳ ತನೂ |
 ದರಿಯು ರತೋಪಯುಕ್ತ ರುತಿಯುಂ ವಿನತಾನನೆ ನಾಣ್ಣಿ ತೋ¹ಳ . ||
 ಳ್ತು ರುಕ್ಕುನತ್ತ ನದ್ರಹತಕಂಕಣಯುಂಕೃತಹಸ್ತ ತೂರ್ಯುನಿ |
 ಬ್ಬರರವದಿಂದದಂ ಮುಜಸಿದಳ ಗಡ ಮುಗ್ಧಿಯದೇಂ ವಿದಗ್ಧಯೋ ||

641

ಸೂತ್ರಂ || 153 ||

ವೃತ್ತಿರೇಕಮುಭಯಸಾಮ್ಯ |
 ವೃತ್ತಿರೇಕಂ. ಪ್ರತಿತಿಯು ತೋಪಿ ಭೇದಮುಂ ಮೂಱ್ಪುದು ಸಂ ||
 ದೀಪಕಂ. ಗ²ತಿಯಿಂದಂ ಮುಧ್ಯಾಂತ |
 ಸ್ಥಿತಮಾಗಿ ಬೆಳಪ್ಪುದಪಿಗೆ ದೀಪಕಮುಕ್ಕುಂ ||

642

ಲಕ್ಷ್ಯಂ |

ವೃತ್ತಿರೇಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಗಂಭೀರಮಮಳಲಕ್ಷ್ಮೀ |
 ಸಂಭವಪದಮಧಿಕಸತ್ತ್ವವಾಗಿಯುಮೆಯ್ದು ||
 ಲ್ತುಂಭೋಧಿ ನೆಜಿದುದಿ³ಲ್ಲವ |
 ನಂ ಭಾಸುರನಿಶಿತಮತಿಯನತಿಕಲುಪ್ಪಜಡಂ ||

643

ವೃ || ವಸುಧೆಗೆ ಸಂದಹೀನರಿಪುವರ್ಗ ಮನೋಡಿಸಿ ಚಕ್ರಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಬ |
 ಣ್ಣಿಸೆ ಪತಿಭಕ್ತಿಯುಂ ಮುಪಿದು ಮಂತ್ರಪದಕ್ತಧಿನಾಥನಾಗಿ ಪೆಂ ||
 ಪೆಸೆವಿನಮೂರೊಳಂ ವಿಮುಖವೃತ್ತಿಯೊಳೊಂದದ ಪಕ್ಷಪಾತದಿಂ |
 ದೆಸಗದ ವೈನತೇಯನಿವನೆಂಬುದು ಸಾಹಸವೈನತೇಯನಂ ||

644

ಕಂ | ವಾರಿಜಗಂಧಿ ವಿಭಾತಸ |
 ವೀರಂ ನಿಜಸುರಭಿ ನಿನ್ನ ಸು⁴ಯ್ಯವಜೋಳದಂ ||
 ತೋರಗೆಯಕ್ಕು ಮೆ ಪರಗುಣ |
 ಹಾರಿಗೆ ನಿಜಗುಣಮ⁵ದೇಕೆ ಸಮನಿಸಿವವುದೋ ||

645

ಕಾರಕದೀಪಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ನವಜಳದಾಗಮಮಿಂತೀ |
 ಭುವನಜನಕ್ಕೆಲ್ಲಮೆಯ್ದೆ ಮಾಡಿದುದಧಿಕೋ ||
 ತ್ಸವಮಂ ಮುತ್ತುಂತದೆ ತಾಂ |
 ಪ್ರವಾಸಿಗಳ್ಗೆ ದೇಯೊಳೊದವಿಸಿತ್ತು ದವಣಲಂ ||

646

1 ಕಾಮತ || ಶ್ವರ, ತೋಳತ || ಶ್ವರ. 2 ಗತಿಯಾದಿಮುಧ್ಯಾಂತ. 3 ದಿಗ್ವಿವ. 4 ಮಹಾವಿಜಯವಿಜಯಂ. 5 ನೊಳಕ್ಕೆ, ದೊಳಕ್ಕೆ.

ಕಂ || ಒಸರಿಸಿದ ಜವನಿಕೆಯೊಡ |

ನೋಸರಿಸಿದನಿನಲೆ ಕಂತು ಕು¹ಸುವಾಂಜಲಿಯಂ ||

ಸೂಸಿದ ಪದದೊಳ ಸಭೆಗಂ |

ಸೂಸಿದನೊ²ಡನೊಡನೆ ನನೆಯ ಮೊನೆಯಂಬುಗಳಂ ||

647

ಅವರಿಸಿತ್ತೊ ನಭೋತ |

ಬ್ಬೊವಿವರಮನಮರ್ದನೆಸಕಮೆನೆ ಬಿರಯಿಗಳೋ ||

ವೋವಿದು ಮದನನ ನೋದನ |

ದೀವಿಗೆಯೆನೆ ತೊಳಗಿ ಬೆಳಗಿದಂ ತುಹಿನಕರಂ ||

648

ಕ್ರಿಯಾದೀಪಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಸೊಗಯಿಸಿದುದು ಕಾರ್ಗಾಲದ |

ಪುಗಿಲೊಳ ಜಲಜಲನೆ ಪರಿಯುತಿಪ್ಪೊಳ್ಳೊನಲಾಂ ||

ಮುಗಿಲ ಪೊರೆವೊರೆಗಳೊಳ ಪೊಳ |

ದೊಗೆವ ಚಳಚ್ಚುಟುಳತರತಟ್ಟಿಗಳನನಮಾಂ ||

649

ಧರೆಯಂ ಮೆಟ್ಟದೆ ಮೆಟ್ಟುವ |

ಸುರಲಲನಾನ್ಯತ್ಯಮಿತ್ತ ಲಭವನ ಸಭೆಯೊಳ ||

ಕರಮೆನೆದುದು ವಾ³ರಸ್ತೀ |

ಪರಿನರ್ತ್ತನಮತ್ತ ಲಾಮಹೀಶನ ಸಭೆಯೊಳ ||

650

ಕುಳಿವೆಲರುವನಾಲಿನೀರುಂ |

ತಳಿವಾಸುಂ ಚಂದ್ರಕಾಂತಮಾಂ ಚಂದನಮಾಂ ||

ಕೊಳನುಂ ನಂದನವನಮಾಂ |

ಕ⁴ಳೆಯನೆ ಬೇಸಗೆಯೊಳ⁵ನ್ನ ಬೇಟದ ಸೂಡಂ ||

651

ಸೂತ್ರಂ || 154 ||

ಸಮನಿಸಿ ಬಿದಿವಸದಿಂದಂ |

ಸಮಾಹಿತಂ.

ಸಮಾಹಿತಂ ಬಪ್ಪೊಡದು ಸಮಾಹಿತಮೆನಿಕುಂ ||

ಆವೃತ್ತಿ.

ಸ⁶ಮಗೊಂಡರ್ಥಪದಾನ್ಯ |

ತ್ತಿ ಮತ್ತದಾವೃತ್ತಿಯೆಂಬ ವೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ||

652

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಸಮಾಹಿತಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕಡುಗಟ್ಟಲೆಯೊಳ ಪ್ರಿಯನಿ |

ದೊಡೆಗಾ⁷ಗಿಯ ಪೋಗಲೆಂದು ಮನೆಯಂ ಪೊಟುವಾ ||

ಟ್ಟಡಿಯಿಡಲಿಲುಮದೆ ಮುಗುವ |

ಮಡದಿಗೆ ಬಗೆ ತೀರೆ ಮಿಂಚು ಮಿಂಚಿದುದಾಗಳ ||

653

ಕಂ || ಮುಳದಿರೆ ನಿಜವಲ್ಲಭೆಯಂ |

ತಿಳಿಪಲ್ ಕಾಲ್ಗೆ ಟಗಲಿನಿಯನಿರ್ಪವಸರದೊಳ್ ||

ಜಳಧರನಿನದಂ ನೆ¹ಗೆದುದು |

ತಳಮುಳಗು²ತ್ತಾಕೆ ತಾನೆ ಬಿಗಿಯಪ್ಪುವಿನಂ ||

654

ಆವೃತ್ತಿಗೆ ||

ವೃ || ಅಲರ್ದುವು ಕುಟಜಂಗಳ ಪೂತುವಿಂಬಪ್ಪಿನಂ ಕಂ³ |

ದಲಿ ಕುಸುಮಿಸಿದತ್ತುದ್ದಾ ಮನೀಪಾವನೀಜಾ ||

ವಲಿ ಬಿರಿದುವೆ ಜಾತೀಯೂಧಿಕಾಕೇತ⁴ನಿಂ |

ಕುಲಮವಿರಲಗಂಧಾಮೋದಿತಾಶಂ⁵ತರಾಲಂ ||

655

ಕಂ || ಪಡೆಗುಂ ಮಹಿಮೋನ್ನತಿಯಂ |

ಪಡೆಗುಂ ಸ⁶ನ್ಮಾಗ್ಗದೇಸಕಮಂ ಗುಣದೊಳ್ಪಂ ||

ಪಡೆಗುಂ ನಿರ್ಮೂಳಯಶಮಂ |

ಪಡೆಗುಂ ಪಡೆಗುಂ ವಿಭುತ್ಯಮಂ ಬುಧಸಂಗಂ ||

656

ವೃ || ಕಲಿ ಪಾತ್ಥಂ ಪಾತ್ಥನಿಂದಂ ಕಲಿ ರವಿತನಯಂ ಪಾತ್ಥನಿಂ ಕಣ್ಣನಿಂದಂ |

ಕಲಿ ಭೀಮಂ ಪಾತ್ಥನಿಂ ಕಣ್ಣನಿನನಿಲಜನಿಂ ರಾಘವಾಧೀಶಭೃತ್ಯಂ ||

ಕಲಿ ಶಕ್ರಾಪತ್ಯನಿಂ ಕಣ್ಣನಿನನಿಲಜನಿಂದಂಜನಾಪುತ್ರನಿಂದಂ |

ಕಲಿ ಧಾತ್ರೀಚಕ್ರದೊಳ್ ವಿಕ್ರಮಗುಣನಿಲಯಂ ವೀರಮಾತ್ಮಾಂಡದೇವಂ ||

657

ಸೂತ್ರಂ ||155 ||

ಇತರೇತರಕಾರಕಸಂ |

ಪರಸ್ಪರಂ.

ಸಾರಂ.

ಪ್ರತಿಸತ್ತಿ ಪರಸ್ಪರಂ ಸಮೂಹದೊಳಸೆವೊಂ ||

ದತಿಶಯಗುಣದಿಂ ನಿರ್ದಾರ್ಥ |

ರಿತಮುಪ್ಪುದು ಸಾರಮೆಂಬ ಸದಲಂಕಾರಂ ||

658

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪರಸ್ಪರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಸರಿಗೆಗೆ ಕೊರಲ್ ಕೊರಲ್ಗಂ |

ಸರಿಗೆಯೆ¹ಲಂಕರಿಸೆ ಸರಿಗೆ ವಂದುದು ಮುಯ್ಯು ||

ಟ್ಟಿರಡಹ ಒಡಂಗುಮೆಂಬಂ |

ತಿರೆ ಕರಮೊ²ಪ್ಪಿದುದು ಕೊರಲಗೆಂದ್ರಾತ್ಮಜೆಡು ||

659

ಸಾರಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಸಾರಂ ಸಂಸಾರದೊಳಬ |

ಲಾರತ್ನಂ ಸಾರಮಲ್ಲಿ ಜವ್ಯನಮದಜಿಂ ||

ಸಾರಂ ಮಧುರಾಕಾರಂ |

ಸಾರಂ ಮತ್ತಂತದ¹ಕ್ಕು ಮನುಕೂಲರಸಂ ||

660

ಸೂತ್ರಂ || 156 ||

ಪ್ರಕೃತಿಯಿನಲ್ಲದೊಡಾಗಂ |

ತುಕಹೇತುವಿನಿಂ ಪ್ರಕೋಪರಾಗಾದಿಮನೋ ||

ನಿವಿಳನಂ.

ವಿಕೃತಿಯನುಪಲಕ್ಷಿಸಿ ತಿಳಿ |

ಯೆ ಕಾಣದಿರಲದು ನಿವಿಳನಂ ಪೆಸರಿಂದಂ ||

661

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಸರಳತರಧವಳಸುಸ್ನಿ |

ಗ್ಧರೂಪವಾನ್ಮ²ಪನ ದೃಷ್ಟಿ ಸಾಜದೊಳದಲುಂ ||

ದೊರೆಕೊಂಡುದೊಂದು ಚೇತೋ |

ನುರಾಗಮುಖಿಯಲ್ಕೆ ಬರ್ಪುದಲ್ತಣವಾಗ್ಗಂ ||

662

ಮದಿರಾಮದಭರಪಾಟಲ |

ವದನೆಯ ಮನದೊಳ್ ಪೊದಟ್ಟಿ ಕೋಪಂ ತಾನಂ ||

ತದು ಲಕ್ಷಿಸಲ್ಕೆ ಬಂದಿ |

ದ್ವಂದ್ವಿಲ್ಲ ಕೃತದೋಷನಾ⁴ಗಿಯುಂ ಕಾಮುಕನಿಂ ||

663

ಇವು ವಾಸ್ತವಭೇದಂಗಳ್ ||

ಸೂತ್ರಂ || 157 ||

ಏನಾನುವೊಂದು ತೆಲದಿಂ |

ನಾನಾವಿಧವಸ್ತುರೂಪದೊಳ್ ಸಾದೃಶ್ಯಂ ||

ಟಿಪ್ಪಣಿ.

ತಾನೆನಿಸಿ ತೋರ್ಪುದದು ಬುಧ |

ಮಾನಿತಮೌಪವ್ಯಮೆಂಬಲಂಕೃತಿಯಕ್ಕುಂ ||

664

ಸೂತ್ರಂ || 158 ||

ವೈ || ಉಪಮಾನಪ್ರತಿವಸ್ತುರೂಪಕಸಮಾಸೋಕ್ತಿಕ್ರಮಾಕ್ಷೇಪಸಾ |

ಉಪಮಾ ವೈಪರಾಖ್ಯಾನನಿದರ್ಶನೋತ್ತರಸಂದೇಹಭ್ರಮಾಪಕ್ಷುತಿ ||

ಭೇದಂಗಳ್. ವೈಪದೇಶಸ್ಮರಣಪ್ರತಿಪದಸಮಯೋಗಾಪ್ರಸ್ತುತಸ್ಮೋತ್ತಮೇಂ |

ದುಪಮಾಭೇದಮಿವಕ್ಕುಮಂತೆ ದೊರೆವೆತ್ತ ತ್ವಂ³ಂತರನೃಪಸಮುಂ ||

665

ಅವಜ್ಞೋಳಗೆ ||

ಸೂತ್ರಂ || 159 ||

ಉಪಮೇಯಂ ಗುಣಲೇಖದಿ |
 ಉಪಮೆ. ನುಪಮಾನಕ್ಕೆಣೆಗೆ ವರ್ವೊಡುಪಮೆಯೆನಿಕ್ಕುಂ ||
 ವ್ಯು¹ಪಸರ್ಗವಿಷಯರೂಪ |
 ಪ್ರ²ಪಂಚಿತಮನೇಕಭೇದಮದು ತಾನಕ್ಕುಂ ||

666

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಧರ್ಮೋಪಮೆಗೆ ||

ಕಂ || ಜಲನಿಧಿವೋಲ್ ಗಂಭೀರಂ |
 ಬಲವೈರಿಯವೋಲ್ ಸಮಗ್ರವಿಭವಸನಾಥಂ |
 ಕುಲಗಿರಿವೋಲ್ ನಿಷ್ಕಂಪಂ |
 ಬಲಿಮಂತವೋಲಧಿಕದಾನಿ ದಾನವಿನೋದಂ ||

667

ಹೇತೂಪಮೆಗೆ ||

ಕಂ || ಪರಿವೃತ್ತತೆಯಿಂ ನುಣ್ವಿಂ |
 ಕ³ರಕಾಂಡಸ್ರತಿಮುಚಾರುಗಾರಚ್ಛವಿಯಿಂ ||
 ಪರಿಸಕ್ಯತಾಳಫಲದೊಳ್ |
 ದೊರೆಯೆನಿಸುಗುಮವಳ ಘನಪಯೋಧರಯುಗಳಂ ||

668

ವಸ್ತೂಪಮೆಗೆ ||

ಕಂ || ಅಳಿಕುಳದಂತಳಕಚಯಂ |
 ದಳಿತಾಂಬುಜದಂತೆ ನಗೆವೊಗಂ ಲಲಿತಾಂಗಂ ||
 ಮಿಳಿವರ್ವ ಲತೆಯಂತೆ ತಳಮುಂ |
 ತಳಿರಂತೆ ಬೆಡಂಗುನೆತ್ತು ತೋಕ್ಕುಂ ಸತಿಯಾ ||

669

ಶ್ಲೋಪಮೆಗೆ ||

ಕಂ || ಸಮವೃ⁴ತ್ತಸಂಧಿಲಕ್ಷಣ |
 ಸಮನ್ವಿತಂ ಜಾತ್ಯಲಂಕೃತಿಭ್ರಾಜಿತಮು ||
 ತ್ತಮಕಾವ್ಯಬಂಧದ⁵ಂತಾ |
 ದಮಿತಾರಿಗೆ ಸಾಜವೊಪ್ಪುಗುಂ ಕಿ⁶ಱುದೊಡೆಗಳ್ ||

670

ಅನ್ಯೋನ್ಯೋಪಮೆಗೆ ||

ವೃ || ತಳಮುಂ ಕೆಂದಳಿರುಂ ಕುಚದ್ವಿತಯಮುಂ ಪೂಗೊಂಚಲುಂ ತೋಳ್ಗಳುಂ |
 ಸಳಗೊಂಬುಂ ಕುರುಳೋಳಿಯುಂ ಚಳದಳಿವ್ರಾತಂಗಳುಂ ಕೋಮಳಾಂ ||
 ಗುಳಿಯುಂ ತತ್ತ್ವಳಿಕಾವಳಿರುಚೆಯುಮಂತೊಂದೊಂದಪೊಳ್ ಪೋಲ್ವೆಯಾ |
 ಗೆ ಲತಾಕೋಮಳ ಸಾರ್ದ ಕೋಕಲತೆಯುಂ ಪೂಗೊಯ್ದುಳಂ⁷ತಟ್ಟಿಯಿಂ ||

671

1 ವ್ಯುಪಸರ್ಗ. 2 ಪ್ರಪಂಚಿತಂ ತಾನನೇಕಭೇದಮನಿಕ್ಕುಂ. 3 ಕರಕಾಂಡ, ಪರಕಾಂಡ, 4 ವೃತ್ತಿ. 5 ಬಂಧಂ.

6 ಕಿಞ್ಚಿದಪೊಳ್. 7 ಕಂದ.

ವಿಪರ್ಯಾಸೋಪಮೆಗೆ ||

ವೃ || ಮೊಗಮಂ ತಾವರೆ ಕಣ್ಣು ನುತ್ಪಲದಳಂ ಧಮ್ಮಿಲ್ಲಮಂ ಸೋಗೆ ಸೆ |
 ಳ್ಳುಗುರಂ ಕೇದಗೆ ಪುರ್ಬ್ಬನಂಗಜನ ಬಿಲೆ ದಂತಾಳಿಯಂ ಮುತ್ತು ಕೆ ||
 ಯುಗಿದಾರಾಧಿಸಿ ಪೋಲ್ತು ವೆನ್ನದೆ ಸರೋಜಾತಾದಿನಿಸ್ಸರನ |
 ಸ್ತುಗಿಳೊಳ ಪೋಲಿಸರಂತದೇಂ ಮರುಳರೋ ರೂಪಂ ವಿಚಿತ್ರಾಂಗಿಯಾ 672

ಬಹೂಪಮೆಗೆ ||

ಕಂ || ಕರದಂಬುದಮಂ ಗಂಗಾ |
 ತರಂಗಮಂ ಸಿಂಧುವಾರಕುಸುಮಶ್ರೀಯಂ ||
 ಹರಹಾಸವಿಳಾಸಮನನು |
 ಕರಿಸುವುದತಿವಿರದಕೀರ್ತ್ತಿ ತೋಳ್ಳೊಪ್ಪುವನಾ || 673

ಮಾಲೋಪಮೆಗೆ ||

ವೃ || ಎಂತು ಬಸಂತಮದಕ್ಕೆ ತೆಂಬೆಲರೆಂತದ |
 ಕ್ಕೆಂತು ತಳೆರ್ ತಳೆಗೆಂತಲರ್ ಕುಸುಮೋತ್ಕರ ||
 ಕ್ಕೆಂತು ಮತ್ತೆ ಮದಾಳೆಗೆಂತು ನಿನಾದಮಂ |
 ತಂತೆ ತರಂತರಮೊಪ್ಪಿ ತೋಪುದಳಗ್ಗಳಂ || 674

ಕಲ್ಪಿತೋಪಮೆಗೆ ||

ವೃ || ಮೃಗಮದಕಲ್ಪಿತಸತ್ರಭಂಗರವ್ಯಂ |
 ನಗೆಮೊಗಮುಜ್ವಳಕಾಂತಿ ನಾಡೆ ಸಾವ್ಯಂ ||
 ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ ಮೃಗಲಾಂಛನಾಭಿರಾಮಂ |
 ಮೃಗಧರಬಿಂಬಮಿದೆಂಬಿನಂ ನಿಕಾಮಂ || 675

ವಾಕ್ಯೋಪಮೆಗೆ ||

ಕಂ || ಪರಮನೋಳಗೊಳಗದೊಂದಂ |
 ಪರಿಜ್ಞಾನಂಗೆಯ್ಯೆ ನೆಗಟ್ಟು ಸೂಕ್ತೈವ್ಯಕ್ತಾ ||
 ಪ್ರರದಿಂ ನಿಗೂಢತರನಿ |
 ಜ್ಞರರವಗುಂಜದ್ಗು ಹಾಚಳಕ್ಕೆಣೆಯಾದಂ || 676

ಪ್ರತ್ಯಯೋಪಮೆಗೆ ||

ಕಂ || ಜಲಜಾಯಮಾನಮರ್ಗಣ |
 ಪುಲಿನಮನ್ಯಂ ನಿತಂಬಮಳದೇಶೀಯಂ ||
 ಚಲದಳಕಪ್ರತತಿ ಮೃಣಾ |
 ಳಲತಾಕಲ್ಪಂಗಳಾಲಿತಾಂಗಿಯ ತೋಳ್ಳಳಿ || 677

ಸವಾಸೋಪಮೆಗೆ ||

ವೃ || ಕಮಲನಯನಂ ಕಂಬುಗ್ರೀವಂ ಘನಸ್ತನಮಂಡಳಂ |
ಭ್ರಮರರುಚಿಮತ್ಕೇಶಂ ಬಿಂಬಾಧರಂ ನಳಿತೋಳ ಪೆಡಂ |
ಗ¹ಮರ್ದುದು ಮೋಗಂ ರಂಭಾಸ್ತಂಭೋರು ತೆಳ್ವಸಿಜುಪ್ಪೆ ವಿ² |
ಭ್ರಮದ ಕಣಿಯಂ ಪೋಲ್ತು ನಿಲ್ಲಲಿ ಬೇಡಿತಿರು ಕೆಲರಿ ||

678

ಸೂತ್ರಂ || 160 ||

ಲಿಂಗವಚೋವಿಹಿತವಿಭೇ |

ಉಪಮಾ ದಂಗಳ ನ್ಯಾನಾಧಿಕಂಗಳಿಳುಂ ಸದೃಶತೆಯಿಂ ||
ದೋಷಂಗಳ. ಸಂ ಗತಮುಲ್ಲದುವುಂ ದೋ |

ಷಂಗಳವುಪಮೆಗೆ ಯಥಾಽನೋದ್ವೇಜನದಿ⁵ ||

679

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಲಿಂಗವಚನಭೇದಂಗಳ್ ||

ಕಂ || ನಿರವಧ್ಯಂ ಗತದುರಿತಂ |
ಪರಿಪೂತಂ ಜಗದೊಳಿಂತಿವಂ ಗಂಗೆಯವೋಲೆ ||
ಸುರುಚಿರತೇಜಂ ಭಾಸುರ |
ತರಸ್ವರಂ ಶಿಖಿಣೀಕಲಾಪಂಗಳವೋಲೆ ||

680

ಹೀನೋಪಮೆಗೆ ||

ಕಂ || ಎರಲೆಯ ಪಿಂಡುಗಳಂ ದೆಸೆ |
ವರಿವರಿವಿನಮಳಜಿ ತಗುಳ್ವ ನಾಯಂತೆ ರಣಾ ||
ಜಿರದೊಡ್ಡಿಚ್ಚಿದ ಬಲವ |
ದ್ವಿರೋಧಿಸೈನಿಕಮನಾನ್ಯಪಂ ಪಂಕೊಂಡಂ ||

681

ಅಧಿಕೋಪಮೆಗೆ ||

ಕಂ || ಮುಂ ಬಿಟ್ಟು ಪರೆದ ಕಟ್ಟಲೆ |
ಯಂ ಪೆದಜಿ ತೆರಳ್ವ ಪೆಳಸ ಪೆಳಗಿಂದೆಸದಿ ||
ಪ್ಪಂಜುಜಸಖನಂತಿರೆ ಮಿ |
ನಂಬುಲು ಪೆಳಗಿದಪುದಖಿಳಗಗನಾಂತರಮಂ ||

682

ಅಸಾದೃಶ್ಯಕ್ಕೆ ||

*ವೃ || ದಾನಾಂಬುಚುಂಬಿತಕಪೋಲತಲಂ ಮದೆಭಂ |
ತಾನೊಪ್ಪುವಂತೆ ಸೊಗಯಿಪ್ಪುದು ನೋಡೆ ಪೀನಂ ||
ನಾನಾರುಚಿಪ್ರಚುರಚಾಪಕಳಾಪಕಾಂತಂ |
ಸಾನುಪ್ರದೇಶದೊಳುಪಂ ಗತಮಿಮೆಯೂರಂ ||

683

1 ಗಮರ್ದುಪಿ, ಗಮರ್ದುಟಿ, ಗಮರ್ದುನಗಿ. 2 ವಿ | ಭ್ರಮ. ಭರಣಿಯುಂ. 3 ಗಳವು. 4 ಪಂಗಳಮುಪ್ಪುಡುವು. 5 ದೋಳ. * ಈ ಪದವು ಉಂದು ಪ್ರತಿಯಾಗಿದ್ದಿರಬಹುದು.

* ಕಂ || ಲತೆಯೊಳ್ ನಳಿತೋಳ್ ಪಲ್ಲವ |

ತತಿಗಳೊಳಧರಂ ಕಟುಂಕೆಯೊಳ್ ಮೆಯ್ಯಣ್ಣಂ ||

ವಿತತುಂಕುವಪ್ಪ ಹಿಮದೀ |

ಧಿತಿಯೊಳ್ ಮೊಗಮುಪಮೆವೆ¹ತ್ತು ತೊಳಗುವುದವಳಾ ||

684

ಸೂತ್ರಂ || 161 ||

ಪ್ರತಿವಸ್ತುಪಮೆ ಸಾಮ್ಯ |

ಪ್ರತಿವಸ್ತುಪಮೆ ಪ್ರತೀತಿಯಿಂದಂ ಸಮಾನವಸ್ತು ನೈಸನಂ ||

ರೂಪಕಂ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸುವುದಭೇದಾ |

ತ್ವತೆಯಿಂದಂ ಸಮೆಯನದಲ್ತೆ ರೂಪಕಮು²ಕ್ಕುಂ ||

685

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪ್ರತಿವಸ್ತುಪಮೆಗೆ ||

ಕಂ || ನಿನ್ನನ್ನನೊರ್ವನುಂ ಸಂ |

ಪನ್ನಗುಣಂ ಪುಟ್ಟಲರಿಯನಿನ್ನುಂ ಮು³ನ್ನುಂ ||

ಸನ್ನುತನಮೇರುಭೂರುಹ |

ದನ್ನವು ಪೆಟಿತಾ⁴ವ ಮರನುಮೇಂ ಪುಟ್ಟುಗುಮೇ ||

686

ಅಸಮಸ್ತರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ನೆಲೆಮೊಲೆ ಪೊನ್ನ ಸೊ⁵ನ್ನಲಿಗೆಯಾಗೆ ಮೊಗಂ ಸರಸಜವಾಗೆ ಕ |

ಣ್ಣುಲರಲರಾಗೆ ಕೆಂದಳಮೆ ಕೆಂದಳಿರಾಗೆ ಕನತ್ಕಪೋಳಮು ||

ಜ್ವಲವುಕುರಂಗಳಾಗೆ ದಂಹಾಸಮೆ ಸೂಸುವ ಲಂಜೆಯಾಗೆ ಕೋ |

ಮಲಲಲಿತಾಂಗಿಯರ್ ನೆರದು ನೋಡಿದರಂದಿದಿಗೊಳ್ಳ ವೂಟಕ್ಕೆಯಿಂ ||

687

ಸಮಸ್ತರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ವದನ್ನಾಬ್ಬಂ ಕರಪಲ್ಲವೋಪನಿ⁶ಹಿತಂ ಬಾಪ್ಪಾಂಬುವಿ⁷ಪ್ಪಾವಿತಂ |

ವಿವಳನ್ನೇತ್ರವಿನೀಲನೀರರುಹಮುಪ್ಪೋಚ್ಚೈ⁸ಸದಿಂಪಂ ಕಟಂ ||

ಗಿದ ವೃತ್ತಾಧರವಿದ್ರಮಪ್ರತತಿ ಚಿಂತಂಭೋಧಿಮುಗ್ಧಂ ಕರಂ |

ಕುದಿಯುತ್ತಿರ್ಪೆರ್ದ ಸೂಚಿಕುಂ ವಿರಹದಾಃಖಾಕ್ರಾಂತಿಯುಂ ಕಾಂತೆಯೊಳ್ || 688

ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಅಂಬುಜಸೂತ್ರಮೊಬ ಪೆ⁹ಣೆದಾವಣೆಯಂ ಪಟ್ಟಿದಾವಲೆಂಬ ಬಾ |

ಱ್ಗಿಂಬಮನೊತ್ತಿ ಕಿಟ್ಟು ಲತೆಯೆಂಬ ತುರಂಗಮುಮಂ ಪೊರಳ್ಳಿ¹⁰ಧಾ ||

ತಾಂಬುತರಂಗಮೆಂಬ ಪರಿಕಾಟನನಟ್ಟು ಮದಾಳಿಯೆಂಬ ಗುಂ¹¹ |

ಡಂ ಬಿಟ್ಟುಮಟ್ಟು ಸೋ¹¹ವುದು ಸಮೀರಣವಾರಣವೂಪ್ರದೇಕದೊಳ್ ||

689

* ಈ ಪದ್ಯಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲ " ಅಲ್ಲಿಯಾನಾದ್ಯಯಕ್ಕೆ " ಎಂದಿದೆ. 1 ಗಪ್ಪೆತೋಟಿಪುವವಳಾ. 2 ಭೇದಂ. 3 ನಿನ್ನಪೊಲಿನೊನ್ನಿವ್ವಂ. 4 ಮುನ್ನುಂ. 5 ತಂದ. 6 ಸೊನ್ನರಗ, ಪನ್ನತಿಗ. 7 ವಿಹರಂ. 8 ಲಿಪ್ಪಾವಿಲ್ಲ. 9 ಬೆಗದಾಗದೆಯಂ. 10 ನಾ. ಡಂ. 11 ಪಾಯ್ಪುದು.

ಸುವಯವರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಪರಿಲಾಭಿತಘ್ನಾಜಲಮಂ ।

ಜಲ ವಿಚ್ಛೇದ್ಯಾಪ¹ತಾಕಮತಿತರಳತರ ||

ಸ್ಫುರಿತಾಧಃಪಲ್ಲವಮಿವ ।

ಆ ರೋಷಮಂ ಪಕ್ತ್ಯಮಿವ ವಲಂ ಕನ್ಯಾಡಿಕಾಂ ||

680

ಸಿರವಯವರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಆರಕ್ತಕಪೋಲಂ ಮದಿ ।

ರಾರಸಕೃತಸುರಭಿ ಘಾಣ್ಣೀತೇಕ್ಷಣಮುದ್ಯ ||

ದ್ವ್ಯೂರಮೃಲಾಸೃವೂಸ್ಯಾಂ ।

ಭೋರುಹವಿಸಾದತಿಗಿಂತಿದೇನೊಪ್ಪಿದುದೋ ||

681

ಸಕಲರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ವಾರಿಜಂ ವದನಂ ಬೃಹತ್ಪುಲಿನಂ ನಿತಂಬಿತಲಂ ಚಲ ।

ಜ್ವಾರುಚೋಚನಕಾಂತಿ ಬಾಳೆಗಳೋಳಿ ಹಾರಮು ಫೇನವಿ² ।

ಸ್ತಾರಮುಚಿತಕುಂಚಿತಾಳಕಮುನ್ಮದಾಂಗಳಾಗೆ ಶೃಂ ।

ಗಾರವೇನವಿಪ್ರವಾಹಮಿದೊಂದೆ³ ದಲೆ ಪ್ರಸತಂಬಿನಂ ||

682

ಹೇತುರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮೃಗರಾಜಂ ವಿಕ್ರಮದಿಂ ।

ಬಿಗರಾಜಂ ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯಿಂ ನಗರಾಜಂ ||

ಮಿಗಿಲಾನ ವೆಂಬಿನಂ ಪ ।

ನೃಗರಾಜಂ ವೃದ್ಧ್ಯಾಗುಣದಿನಾಹವಸಿಂಹಂ ||

683

ರೂಪಕರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ತೇರಾಣಿಯು ಮುಖೇಂದುಕವುಲಾ ।

ಕರನೂಳೆ ದೃಗ್ಗೋಳಕಾಂ⁴ ಕೋಳಾಬ್ಬಮಳಂ ||

ಕರಿಸೆ ವಿಟರಾಕುಪ್ಪಂಗಂ ।

ಬೇರೆ ಪೀರ್ದತ್ತಧರಚಂದ್ರಿಕಾಪರಿಮಳಮಂ ||

684

ವೂಲಾರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಸಾರಂ ಬಿದಿಯ ಕುಲಧನಂ ಲೋಕದಲೋಕಮಾಧಾ ।

ರಂ ಸಯ್ಯಂಗಜ್ಜಿಗಳ್ಗತ್ಸವಮರ್ವಗಮೃತಂ ಕಾಮಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಸವ್ಯಾ⁵ ।

ಸ್ವಂ ಸಾಂ⁶ ದಯ್ಯಕ್ಕೆ ಗೇಹಂ ಮಹಿತಳತಿಳಕಂ ಜಾಣ ಮೆನೆ ನಾಣ ಜೀವಂ ।

ಮಾಂಸವೀ ನಿರ್ವೇರಿಂತಪ್ಪಳೆಯಳನಿ⁷ ಋಯಲ್ಕೆಂತು ನೀನೆತ್ತಿ ಕೊಂಡಯೆ || 685

1 ಲತಾಳ. 2 ಕೆನಕ. 3 ತುಲನಮಾಡಿಕೊಳ್ಳು. 4 ಕಾಂಕಿ. 5 ಪರಿ. 6 ಮಂದಸ್ವರ್ಗಕಗೀತಾ.

7 ಸಜ್ಜುವುಳ್ಳಂತು, ಸಜ್ಜಿಯುಳ್ಳಂತು, 8 ಕೊಂಡು.

ವಿಶೇಷಗುಣರೂಪಕಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಜಗದಾಲೋಕನದರ್ಪಣಂ ಪ್ರಥಮಾದಿಕ್ಷಾಂತಾನನಂ ಕಂತುರಾ |
ಜಗಜ್ಜೋದ್ಧೀಪನಪಿಂಡಮಂಜರಸರಸ್ಯು¹ತ್ತಂಸಹಂಸಂ ವಿಯೋ ||
ಗಗಣಾಕೂತಕುರಂಗಪೋತಭಯಕ್²ತ್ತ್ವಂಜೀರವಂ ಚೆಲ್ವುವೆ |
ತೋಗದತ್ತಂಬುಧಿವೀಚಿನ³ತ್ತಂನನಬಂ ಬಿಬಂ ಸುಧಾಸೂತಿಯಾ ||

696

ಸೂತ್ರಂ || 162 ||

ಉಪವಾನಕಥನವೊಂದಾಗಿ |

ಸವಾಸೋಕ್ತಿ. ನುಸವೋಯನುನ ಕಿವುದದು ಸವಾಸೋಕ್ತಿ ನಿಜೇ ||
ಆಕ್ಷೇಪಂ. ಧರವಂ ತಾನೆಂಬಂತಾ |

ಗೆ ಪೋಲ್ವದಾಕ್ಷೇಪಮಕ್ಕುನುದು ಬಹುರೂಪಂ ||

697

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಸವಾಸೋಕ್ತಿಗೆ |

ಕಂ || ಘಳತರುಗಳ ಪಲವು ಬನ |
ದೊಳಗೆ ಸು⁴ರೋವ್ವೀರುಹಪ್ರಕಾಶಂಗಳ ತಾ |
ಮೊಳವಾದೊಡಮೆಂತುಂ ಬಗೆ |
ಗೊಳಿಸಿದಪುದಿದೊಂದೆ ನೂತಚೂತಕುಜಾತಂ ||

698

ಆಕ್ಷೇಪಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬಡನಮೃತಂ ಜನಿಯನೆ ಪಾ |
ಲ್ಲಡಲೊಳೆ ವಿಧು ಪುಟ್ಟದಂ ಕಳಾಮಯನೆಂಬೀ ||
ನುಡಿ ಪುನ ಜಡಾತ್ಮಕಂ ವಿಷ |
ದೊಡನೆ ವಿಷಾಕರಗೊಳೊಗೆದನೆಂಬುದೆ ತಥ್ಯಂ ||

699

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ||

ಕಂ || ಪೊಗಿಲ್ಲಾ ನೈವನಂ ನಾ |
ಲಗೆಯೊಂದಜಿ ಮನುಜರಿಕ್ಕೆ ನೆಜೆಯನಣಂ ನಾ ||
ಸುಗಿಯುಂ ಪವನಾಧ್ಯಮನಾ |
ವಗವಾನಂ ವ್ಯಾಸದಿಂದಮಳೆಯುತೆ ನೆಜಿನಂ |

700

ಸೂತ್ರಂ || 163 ||

ಪೊಸಯಿಸುವತ್ಯಂ ಕ್ರಿಯೆಯಿಂ |

ಸಾಮ್ಯಂ. ಪ್ರಸಿದ್ಧವಸ್ತುವಿನ ದೊರಗೆ ವರೆ ಸಾಮ್ಯಂ ಮ ||

ಪರಾಖ್ಯಾನಂ. ತ್ತ ಸಮಾನವಿಶೇಷಣಗುಣ |

ಲಿಸಿತಂ ಸಮವೃತ್ತಮಪ್ಪುದು ಪರಾಖ್ಯಾನಂ ||

701

1 ಸ್ವತ್ವಂಗುಣಂ. 2 ಪು. 3 ನಕ್ಷತ್ರಿ. 4 ಪರಾವಾರುಹಪ್ರಕಾಶಂಗಳ. 5 ನಂಬನೆ. 6 ಕ್ರಿಯೆಯುಂ, ಕ್ರಿಯೆಯುಂ.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಸಾಮ್ಯಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಸಕಲಾರ್ಥಾನುನೋರಥದಾ |

ಯಃಕಂ ಮಹೋದಾತ್ತಮೂರ್ತ್ಯ ಸಾಂದ್ರಚ್ಛಯಂ ||

ಸು¹ಕರಾಭಿಗಮಂ ನರಪಾ |

ಲಕನಿರೆ ಕಲ್ಪವನೀಜಮೇಗೈಯ್ದಪುದೋ ||

702

ಪರಾಖ್ಯಾನಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ವಿಕಚಸರಸೀರೂಪಂ ಕೋ |

ಕಕುಳವ್ಯಾಭಾಸ ಪೂಗೋಳಂ ತಾನಿರೆಯುಂ ||

ಬಕನಿಕರಲುಳಿತಕಲಷೋ |

ದಕವಿರಳದೊಳಂಚೆ ಪಂಚೆಯೊಳೆ ವಸಿಯಿ ಕುಮೇ ||

703

ಸೂತ್ರಂ || 164 ||

ಎಂತುಟು ಮುನ್ನಂ ಪೇಟ್ಟಿ |

ದೃಷ್ಟಾಂತಂ.

ತ್ಥಾಂತರಮುಂತುಟನೆ ಬಟುಕೆ ತೋಟುವುದದು ದೃ ||

ಉತ್ತರಂ.

ಷ್ಟಾಂತಂ ಪ್ರಶ್ನಾರ್ಥದೊಳೋ |

ರಂತನುಗುಣವಾಗೆ ಪೇಟ್ಟುಮುತ್ತರಮೆನಿಕುಂ ||

704

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ದೃಷ್ಟಾಂತಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಭವದಾಲೋಕನದಿಂದಾ |

ಯ್ತವಳ್ಗೆ ಏರುದುಂ ಮನೋವಿ²ಕಾಸಮದೀಗಳೆ ||

ಕುವಲಯಬಂಧುವಿನಾಲೋ |

ಕ³ವೆ ಮಾಡುವುದಲ್ತೆ ಕುಮಾದವನವಿಕಸನಮಂ ||

705

ವೃ || ಪತಿಯಿಂ ಪಿಂಬಡಿನೊಳೆ ಪತಿವ್ರತೆಗೆ ಪೇಜುಂಡುಂಟೆ ಕೃತ್ಯಂ ವಿರಾ |

ಗ⁴ತೆಯುಂ ಮೇಣ ತದನುಪ್ರಯಾಣವಿ⁵ಧಿಯುಂ ತಾವಲ್ಲದೆಂದಿಂತಿದಂ ||

ಕ್ಷಿತಿಗೆಲ್ಲಂ ತಿಳಿವಾಗೆ ತೋರ್ಪ್ಪ ತೆಪದಿಂ ರಾಗೋದಯಂ ಪಿಂಗಿ ಸು⁶ |

ಗತೆ ಸಂಧ್ಯಾಂಗನೆ ಪೋದಳಾ⁷ದೊಲವಿನಿಂ ಪೆನ್ನೊಳೆ ದಿನಾಧೀಶನಾ ||

706

ಉತ್ತರಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಮರಣಮೆನಿಪ್ಪುದಾವುದು ದರಿದ್ರತೆ ಪತ್ತಿದ ಕುತ್ತವಾವುದಂ |

ತರಿಸದೆ ನಿಂದ ಚಿಂತೆ ಸುಖವಾವುದು ಪುತ್ರಮುಖಾವಲೋಕನಂ |

ನರಕದ ದಾಃ ಖವಾವುದವಿನೀತಕಲತ್ರಮಾದಾತ್ತಮಪ್ಪಲಂ |

ಕರಣಮದಾವುದಗ್ಗ⁸ಳೆಕೆವೆತ್ತ ಗು⁹ಣಗಳ ಭೂತಳಾಗ್ರದೊಳೆ |

707

1 ಸುಕರಾಭಿಗಮಂ. 2 ವಿಕಾರಮದಾಗಳೆ. 3 ಕವಲವಾದುವುದು. 4 ಗತಿಯು. 5 ವಿಧಿಯು. 6 ಸುಖವೆಂಬ. 7 ಪಂ. ಗತೆ. 8 ಕೊಂಡೊಲವಿನಿಂ. 9 ಬಟ್ಟೆಯಾವು. 9 ಗುಣಂ ಮುಖವುಕಟಾಂಧವಾ.

6 ಪಂ. ಗತೆ. 7 ಕೊಂಡೊಲವಿನಿಂ. 8 ಬಟ್ಟೆಯಾವು. 9 ಗುಣಂ ಮುಖವುಕಟಾಂಧವಾ.

ಸೂತ್ರಂ || 165 ||

ಮಾತೇನೋ ಸಂಶಯಂ ಸಂ¹ |
 ಸಂಶಯಂ. ಶೀತಿಪರಂ ಚಿತ್ತವೋಹನಂ ಭ್ರಮಮುಕ್ಕುಂ ||
 ಭ್ರಮಂ. ಭೂತಾರ್ಥಾಪಹ್ನವಸಂ² |
 ಅಪಹ್ನುತಿ. ಭೂತಮದನೃತ್ಯಾದೃಷ್ಟ್ಯಪಹ್ನುತಿನಾಮುಂ ||

708

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಸಂಶಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಅಳಿಗಳೂ ನೀಳ್ ಕರ್ಪೂಗಳೆಯೂ ಕೆಂದಳಿರೋಳಿಯೂ ಸುತ್ತುಗೊಂಡು ತ |
 ಳ್ತುಳುವುರಿನಾಲೆಯೋ ಸರಸವಕ್ವಫಲಂಗಳೂ ವಿಸ್ತುಲಿಂಗಸಂ ||
 ಕುಳವೊ ಮನಕ್ಕೆ ಸಂದೆಯಮಗುಂದಲೆಯಾಗಿರೆ ನೋಡಿನೋಡಿ ಕಂ |
 ಟುಸುನುನೆನ್ನಮೆಯ ಕಳವಿ ಪೇಣಿಮಾ ಮಾಮರನೋ ದವಾಗ್ನಿಯೋ ||

709

ಭ್ರಮಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮಣಿಭವನಂಗಳ ರುಚಿಗಳ |
 ಪಣೆದು ನಭೋಂಗಣದೊಳಿಂ⁴ ದ್ರವಾಪವಿಳಸ ||
 ಕ್ಕೆಣೆಯಾಗಿರೆ ಬಹುವಿಧದಿಂ |
 ಕುಣಿವುವು ಕಾರ್ಗತ್ತ ಕೇಗಿ ಸೋಗಿನವಿಲ್ಲಳ ||

710

ವೃ || ಕವಿವ ಕುಪೇರಧೂಪದ ಕವಿಲ್ಯೋಗೆಯಂ ನವಮೇಘವಾಲಿಕಾ |
 ನಿವಹಮೆಗೆತ್ತು ತೋರ್ಪ್ಪ ಮಣಿದೀಧಿತಿಯಂ ಕುಡುಮಿಂ⁵ ಚೆಗೆತ್ತು ಪೊ ||
 ಣ್ಮವ ಪಟಹಪ್ರಣಾದಮನೆ ವೇಘಸಿನಾದಮೆಗೆತ್ತು ಕಾಲತಂ |
 ಡವಮನೊಡಚ್ಚುಗುಂ ಶಿಖಿಕಳಂ ಕನಕಾಯತಕೂಟಕೋಟಿಯೊಳ ||

711

ಅಪಹ್ನುತಿಗೆ ||

ಕಂ || ಉನ್ಮದಮಧುಕರಕುಳರಸ |
 ವ¹ನ್ಮದುರುಂಕಾರನಿನದಮಲ್ತಿದು ಪೀನಂ ||
 ಮನ್ಮಥಚಾಪವಿಮುಕ್ತೋ |
 ದೃನ್ಮಗ್ಗಣಭೀಂಕ್ರತಿಸ್ವನಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ||

712

1 ಸಂ. ಭೀತಿ, ಸಂ. ಭೀತ. 2. ಸಂ. ಪೂತ, ಸಂ. ಛಾತ. 3 ಕೇಳಿದು. 4 ಕಮರಚಾಪ. 5 ಮೀನು
 6 ವನ್ಮಥ.

ಸೂತ್ರಂ || 166 ||

ಉ¹ಪಮೇಯನ್ಯಗ್ಭ್ರಮೋ |
 ವ್ಯಪದೇಶಂ. ಪ²ಪನ್ನ ಮುಪಮಾನಮಾಗೆ ಮುಖ್ಯಮದಕ್ಕಂ ||
 ಸ್ಮರಣಂ. ವ್ಯಪದೇಶಂ ಮುಂ ಪ್ರೋದಾದ |
 ನಪೂರ್ವಮು ಕಂಡು ನೆನೆವುದದು ತಾಂ ಸ್ಮರಣಂ || 713

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವ್ಯಪದೇಶಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಕುಚಯುಗಳಚ್ಛಲದಿಂದೊಂ |
 ದಿ ಚಕ್ರವಾಕದ್ವಯಂ ಭುಜವ್ಯಾಜಲತಾ ||
 ರುಚಿಗಳೊಡ್ಡಪ್ಪುಪು ನಾ |
 ಡೆ ಚೆಲ್ವವೆತ್ತಾ ಸ್ಯಮಿಷಸರಸರಸರದೊಳ್ || 714

ಸ್ಮರಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮನಕಂ ಪಕ್ಕಲ್ಲದೆ ನೆ³ಲ |
 ನಿನಿಸಾನುಂ ಮೆಚ್ಚ ಕರ್ಣನಂ ನೋಡಿ ನರಂ ||
 ನೆನೆದು ತನ್ನೊಳ್ ತಾಗಿದ |
 ಪಿನಾಕಪಾಣಿಯ ಕಿರಾತತನುಸಾಪ್ತ ವಮಂ || 715

ವೃ || ವಿಶಾಳಮಳನೋಗ್ರತುಂಗಗಿರಿಕುಂಜಸಂಜಾತಮ |
 ಪೃಕೋಕವನದಲ್ಲಿ ಧಾತುಜಳನಿಜ್ಜ್ವರಂ ಪಾಯಿ ಮೂ ||
 ಸಕ್ಕೋಣಿತಮಯಂಪೊಲಾಗಿ ಕಿಮಿದಂತರಂ ತೋಪು ಕಂ |
 ಡು ಕಾರ್ಜ್ಯ ನೆನೆದುಂ ಹಿರಣ್ಯಕನದೊಂದುಯಿತ್ತಂದಮಂ || 716

ಸೂತ್ರಂ || 167 ||

ಅ⁴ನುಕಂಪೆಯಕ್ಕೆ ಮೇಣ ಕು |
 ಪ್ರತಿಪಂ ತ್ವನಮುಪಮೇಯಸ್ಥಿತಂ ಪ್ರತಿಪಂ ಗೆಡೆಗೊಂ ||
 ಸಮಯೋಗಂ ತ⁵ನುಗತಮಾಗಿರೆ ಗುಣದೋ |
 ಪನಿರೂಪಣದಿಂ ವಿಭಾಗಮಮ ಸಮಯೋಗಂ || 717

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪ್ರತಿಪಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಮಲಿನಮಾಗಿಯುವಿನಿ |
 ನ್ನ ಮೂಗಂ ವೃಗಲಕ್ಷ್ಮನೆಣೆಗೆ ವಂದಪುದಿನಿಸಂ ||
 ಕಮಲಾಯತಾಕ್ಷಿ ಕಜ್ಜಲ |
 ವಿವಿಕ್ರಿತಾಶೂದಬಿಂದುಮಲಿನಕಪೋಲಂ || 718

ಕಂ || ಅಸಿತೋತ್ಪಲದಳೋಭಯಂ |
 ನೆಸೆಯ ಕಟಾಕ್ಷದೊಳೆ ತೆಳೆದ ಮದಬಂದಾಲೋ ||
 ಕಿಸಿದರು ಮುಯ್ಯಂ ಮಗಿನಿ |
 ದೆಸವೆನೆಗಳೊಳೊಳವು ಕುವಲಯಾಕರಮೆನಿತುಂ ||

719

ಸಮಯೋಗಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ವೃಗನಮನೆಯರೊಲವುಂ ಬ |
 ಕೈಗೊಂಡು ತಳ್ಳಡರೆ ಪೊಳೆದು ಮಿಂಚುವ ಮಿಂಚುಂ ||
 ಬಗೆವಾಗಳೆ ನಿಲ್ಲವದೊಂ |
 ದು ಗಣಿಗೆಯುಂ ಘನನಿಬದ್ಧಮೆನೆ ಸಂದಿದ್ಬಂ ||

720

ಸೂತ್ರಂ || 168 ||

ಬಗೆದಿದ್ದು ಬೇವದೊಂದಂ |

ಅಪ್ರಸ್ತುತಪ್ರಶಂಸೆ. ಪೊಗಟ್ಟಿಂದಪ್ರಸ್ತುತಪ್ರಶಂಸೆಯನಿಕ್ಕುಂ ||
 ಅತ್ಯಂತರನ್ಯಾಸಂ. ನೆಗೆಟ್ಟು ನುಡಿವುದನೆ ಸಾಧಿಸಿ |

ನಿಗದಿಸಿದತ್ಯಂತರಂ ಪ್ರಸಂಗನ್ಯಾಸಂ ||

721

ಒಕ್ಕು ||

ಅಪ್ರಸ್ತುತಪ್ರಶಂಸೆಗೆ ||

ವೃ || ವೃದಾಹರಿತಪ್ರವಾಳವಶಾಡ್ಯಲರಾಜಿಯನಾಯ್ದು ಹೋದು ತ |
 ಕೊಪವಿದ ನಿರ್ದುರಂಬುಗಳನೆಡೆಯನೆ ಪೀದ್ದು ನಿಜಾಂತರಂಗದೊಳೆ ||
 ಪುದಿದನುರಾಗದಿಂದಳಸಿ ಪುಲ್ಲಗಳೊಳೊಳಮೆಂದು ದೈನ್ಯಮಿ |
 ಬ್ಲವೆ ಸುಬಮಿಪ್ಪವೀವನನಿಕುಂಜವಿಭಾಗದೊಳೊಳೊಸಂಕುಳಂ ||

722

ಅತ್ಯಂತರನ್ಯಾಸಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಜಗದೊಳುಳ್ಳ ನದೀಪ್ರವಾಹಜಲಂಗಳೊಟ್ಟುಡಿದಾವಗಂ |
 ಪುಗೆಯುವೊತ್ತದು ಮೇರೆಯಂ ಬಿಡಬಾನಳಂ ಬಿಡದಾಗಳುಂ ||
 ತಗುಳೆ ಪೀರೆಯುಮಂತದೊಳೆನಿತಪ್ಪೊಡಂ ತವದಂತೆಪೋಲ್ |
 ಬಗೆದು ನೋಡೆ ಮಹಾತ್ಮರಪ್ಪವರೇಕರೂಪರದೆಲ್ಲಿಯುಂ ||

723

ಕಂ || ರೂಪಾರ್ಥನಾರಿಯಾಯ್ತು ವಿ |
 ರೂಪಾರ್ಥಗೊಂತೆ ಶಾಂತರಾದ್ರಾತ್ಮಕಮಿ ||
 ರೂಪು ನಿನಗಾದುದಂತೆ ಮ |

ಹಾಪುರುಷರ ಚರಿತಮಪರತಂತ್ರಮುಚಿಂತ್ಯಂ ||

724

ಇವು ಉಪಮಾಭೇದಂಗಳೆ ||

ಸೂತ್ರಂ || 169 ||

ಅತಿಶಯಂ. ನಾಡಾಡಿಗಟ್ಟಿನಂ ಕೆ |
ಯೂ ಡಿದ ವಸ್ತುಪವರ್ಣನಂ ವಿಸ್ತಯಮಂ ||
ಮಾಡುವೈಡತಿಶಯಮುಕ್ಕುಂ |
ನಾಡೆಯುಮಿದಪಿಂದಮಾವುದುಂ ಬಗೆಗೊಳುಕುಂ ||

725

ಸೂತ್ರಂ || 170 ||

ಆತಿಶಯ ಭೇದಂಗಳ್. ವಿರೋಧಮುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ವಿಭಾವನಾಹ್ವಯಂ |
ತಿರೋಹಿತಂ ಪೂರ್ವಮಪೇತು ತದ್ಗುಣಂ ||
ಪರಸ್ಪರಾಸಂಗತಿಕಂ ವಿಶೇಷಮು |
ನಿರೂಪ್ಯವಾಣಾತಿಶಯಪ್ರಭೇದಮುಂ ||

726

ಅಲ್ಲಿ ||

ಸೂತ್ರಂ || 171 ||

ವಿರೋಧಂ. ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಿರುದ್ಧಪದಾ |
ತ್ಥನಾಸಮೇತಂ ವಿರೋಧಮವಿವಕ್ಷಿತಸಾ ||
ಮಾನ್ಯಮೇ ತದ್ಗುಣಯೋಗದಿ |
ನನ್ಯತ್ವವಿರೋಪಮುಪ್ಪುದುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ ವಲಂ ||

727

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವಿರೋಧಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಮರದುಟ್ಟುಗಲ ಕಟ್ಟಲೆಯುಂ |
ಪರಿಕಲಿಸಿ ಪೊದಟ್ಟು ಕೋಣಮಣಿದೀಧಿತಿಯುಂ ||
ನೆರೆದಿದ್ದುಮೊಂದನೊಂದೊ |
ತ್ತರಿಸಲ್ ನೆಜಿ ನೆಜಿಯವೀಮಹೀಧರತಟದೊಳೆ ||

728

ಘನಜಘನಂ ತನುತನು ನಿ |
ಮ್ನನಾಭಿ ತುಂಗಸ್ತನಂ ವಿನೀಲಿಮಕೇಕಂ ||
ಕನದರುಣದ್ವಿಕನವಸನಂ |
ಮನದೊಳೆ ಭಾವಿಸೆ ವಿರುದ್ಧಮಿವಳಾಕಾರಂ ||

729

ವೃ || ದಕರಥನಾಗಿಯುಂ ದಕಸಹಸ್ರರಥಂ ರವಿವಂಶನಾಗಿಯುಂ |

ಕಕಧರಕೀರ್ತ್ತಿರೂಪನಿನನಾಗಿಯುಮಸ್ತು ಮಯಾಪವರ್ಜಿತಂ ||

ಕೃಕಬಲನಾಗಿಯುಂ ಮೃದುವಪುಷ್ಪಸರಂ ಮತೀವ್ರನಾಗಿಯುಂ |

ಪ್ರಕಮಿತಚಿತ್ತನೆಂತುಮವಿರುದ್ಧಗುಣಂ ಗುಣವಜ್ಜನಸ್ತುತಂ ||

730

ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮೇಕ್ಷಣನೆಂತುಮಂಧನಸತೀಸಾಂದರ್ಯದೊಳ ಸ¹ತ್ಕೃತನಾ |

ಸ್ವಿತನೆಂತುಂ ಪಟವಂ ಮಹಾಜಿಮುಖದೊಳ ನಿ²ರ್ಣೀತಸಮ್ಯಗ್ಬಹು ||

ಶ್ರುತನೆಂತುಂ ಒಧಿರಂ ಕರಂ ಪರಪರೀವಾದಂಗಳೊಳ ನೋಟಪ್ಪಡ |

ದ್ವೈತಮಾತ್ಮಯ್ಯಮಭೂತಪೂರ್ವಮೇಸಕಂ ಶ್ರೀಗಂಡಮಾತ್ಮಾಂಡನಾ ||

731

ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆಗೆ ||

ವೃ || ಇರದೆ ನಿತಂಬಮೆಂಬಹಿನಿವಾಸದಿ³ನೀಕೆಯ ರೋಮರಾಜಿಯೆಂ |

ಬುರಗನಳುಕ್ಕೆಯಿಂ ಮೊಗಮನೊಪ್ಪುವ ಚಂದ್ರನೆಗೆತ್ತು ಕೋಪದಿಂ ||

ಬರೆ ಬರಲೀಯದತ್ತ ಮೊಲೆಗಳ ತಡೆದಿದ್ದಪುವೆಂದು ಪಚ್ಚುವಂ |

ತಿರೆ ಕಿವಿಯೊಳ ಬೆಡಂಗಿಡಿದು ತೋಕ್ಕುಮಪಾಂಗದ ನೋಟವಾಕೆಯಾ ||

732

ಕಂ || ಎಳೆಯಳ ಮೊಗದ ನೆಟಲ್ ತ |

ಮೊಳಗಿರೆ ಸಂತಸದೆ ಬೀಗಿದಂತಿದ್ದ ಕುಚಂ ||

ಗಳ ಮುಖಿಯೊಳ ಕಾಣದೆ ಮೊಗ |

ದಳವಂ ನಡು ನೆನೆದು ಬಡಬಡಾದಂತಿಕ್ಕುಂ ||

733

ವಾಸರಪತಿ ಬಿಸುಗದಿರಿಂ |

ಪೇಸದೆ ತವೆ ಪೀಗ್ಗುವೆಂಬ ಮುಕದಿನಂಭೋ ||

ಜಾಸನನಂಬುಜವನಮಂ |

ಬಾಸಣಿಸಿದನೆನಿಪುವೆನೆವ ತಾವರೆಯೆಲೆಗಳ ||

734

ನೀಲಿಯ ರ⁴ಸದೊಳ ಕರಡಿಯ |

ತೋಲಂ ತೊ⁵ಯ್ದುಟ್ಟಿ ಮಸಿಯೊಳದಪೊಳ ಪುದಿದ ||

ತ್ತೀಲೋಕಮಕ್ಕು ಮೆನಿಸಿ |

ತ್ತಾಲೋಕವಿರೋಧಿ ಬಹಳತಮಸಂತಮಸಂ ||

735

ಸೂತ್ರಂ || 172 ||

ಕ್ರಿಯೆಯಂ ಪ್ರತಿಷೇಧಂಗೆಯೆ |

ವಿಭಾವನೆ. ನಿಯತಘ⁶ವ್ಯಕ್ತಿಯದು ವಿಭಾವನೆಯೇಕಾ ||

ತಿರೋಹಿತಂ. ಶ್ರಯಮನದೊಂದಂ ಗುಣದತಿ |

ಶಯಂ ತಿರೋಹಿಸೆ ತಿರೋಹಿತಂ ತಾನಕ್ಕುಂ ||

736

1 ವಿಕ್ರಮಾ. 2 ನಿರ್ಗುಣ. 3 ದೂಳಳಯ. 4 ರಸದಿ. 5 ತೊಯ್ದುಟ್ಟಿ. 6 ಪದವ್ಯಕ್ತಿಯದ.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವಿಭಾವನೆಗೆ ||

ವೃ || ಸಮಾಹದೇ ಕೊಂಕಿ ನೀಳ್ವಸಿಯ ಪುರ್ವ್ಯಗಳೆಚ್ಚದೆ ನಾಡೆಯುಂ ಬೆಡಂ |
ಗಮಾರ್ಥಸಿತಾಕ್ಷಿಯುಗ್ಮಮಡಿಯೂಡದೆ ಕೆಂಪೆಸದಿದ್ವರ್ ಕೆಂದಳಂ ||
ಭ್ರಮರಕುಳಪ್ರಭಾ¹ಸಿ ಕುಟಲಾಲಕಮೊತ್ತದೆಯುಂ ನಿಸರ್ಗದಿಂ |
ತಮಗೆನೆ ಗಾಡಿ ಕೆಯ್ಯುಯಿ ಬರ್ಪ್ಪ ಲತಾಂಗಿಯಾರಾದಮೊಪ್ಪಿದರ್ || 737

ಕಂ || ಅ²ಕುಪಿತಕಲುಷಿ ಜಲಮುಪಾ |
ನಕಪ್ರಮತ್ತಂ ಕಿಖಂಡಿಸಂತಾನಮಹೇ ||
ತುಕಸುರಭಿ ನೀಪವಿಪಿನಂ |
ಸಕಳಮಹೀತಳದೊಳಾದುದಂದೊಮ್ಮೊದಲೊಳ || 738

ತಿರೋಹಿತಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಇನಿಯನ ವಿಯೋಗದಿಂದಾ |
ದ ನಿನ್ನ ಬಡತನಮನಱಿಯಲಾಗದಿ³ನಿಸುಂ ||
ಘನತರಚಂದ್ರಕಲಾಭಿಷ |
ವನಿಕಾಕಸ್ಯತನುಕಾಂತಿಯಿಂ ತರಲಾಕ್ಷೀ || 739
ಕಾಲಿಂದಿಯಸಿ⁴ತಜಲದೊಳ |
ಗೋಲಾಡುವ ಕೃಷ್ಣನಂ ಸವರ್ಣತೆಯಿಂ ಗೋ ||
ಪಾಲಕುವಾರರ್ ನೋಡಿಯು |
ಮಾಲೋಲಮನಸ್ಕರಱಿಯದಾ⁵ಕುಲಮುತ್ತರ್ || 740

ಸೂತ್ರಂ || 173 ||

ಪೂರ್ವ್ಯಂ. ಜನಿಯಿಸೆ ಮುನ್ನಂ ಜನ್ಯಂ |
ಜನಕದಿನದು ಪೂರ್ವ್ಯಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಮುತ್ತಂ ||
ಅಹೇತುಕಂ. ಸ್ವಸಿಮಿತ್ತದೊಳಂ ಕಾರ್ಯಂ |
ಜನಿಯಿಸದಿರ್ಪಿರವಹೇತುಕಂ ಪೆಸರಕ್ಕುಂ || 741

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪೂರ್ವ್ಯಕ್ಕೆ |

ಕಂ || ಸಂದಿಸೆ ಗಱಿ ಸಂದಿಸೆ ರಘು |
ನಂದನನೆಡಗಿಱಿದು ಕವಿವ ಕಣೆಯಿಂ ಮುನ್ನಂ ||
ಬಂದುದು ನೆಲಕ್ಕೆ ರಿಪುಭಟ |
ವೃಂದಂ ಬಟುಮುಂ ನಿಶಾತವಿಶಿಖಪ್ರ⁶ಸರಂ || 742

ಕಂ || ಸ್ಮರನ ಕರಂಗಳವೆನೆ ತರ |
ತರದಿಂ ಪೊರನೆಗೆದು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನೆ ಬಿಡುಯಂ ||
ಬಿರಿದುವು ಮಲ್ಲಿಗೆ ಮು¹ನ್ನ ಮೆ |
ಬಿರಿದುವು ಬಿಬ್ಬರನೆ ಬಿರಯಿಜನದಳ್ಳೆದೊಳೆ ||

743

ಅಹೇತುಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಪೆತ್ತುಂ ತೆಳ್ಳೆಯದು ನಡು |
ಮುತ್ತುಂ ಬೀಡದ ಪಯೋಧರಂ ಮುನಿದುಂ ಚೆ ||
ಲೋತ್ತರಪ ನಗೆಮೊಗಂ ಮೆ |
ಯ್ವೆತ್ತಿರೆ ಕರಮೊಪ್ಪಿದಪ್ಪರಲ್ಲಿಮ ಪೆಂಡಿರ್ ||

744

ಸಕಲಪವಿಕೃತಾಕಾರೋಳ |
ಮಕೋಪನಂ ಕುಟಲವೃತ್ತರೋಳಮತಿಮುಜು ದೂ ||
ಷಕರೋಳಮರೂಕ್ಷವಚನಂ |
ಸಕಲಮಹೀವಳಯತಿಳಕನೀಬುಧತಿಳಕಂ ||

745

ಸೂತ್ರಂ || 174 ||

ತದ್ಗುಣಂ. ಅತಿಬಹುಲಸ್ಥಿತಿಮಿಂ ಸಂ |
ಪರಸ್ಪರಾ ಗತಗುಣಮವಿಭೇದಿಯಾಗೆ ತದ್ಗುಣಮನಿಕುಂ ||
ಸಂಗತಿಕಂ. ಕೃತಕಾರ್ಯಕಾರಣಂ ವಿ |
ಪ್ರತಿಷಿದ್ಧಮದೆನೆ ಪರಸ್ಪರಾಸಂಗತಿಕಂ ||

746

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ತದ್ಗುಣಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಯಮುನಾಪಗೆ ಸುರನದಿಯಂ |
ಕಮಲೋದರನಿಂದುಮಾಲಿಯಂ ನೀಲನಗಂ ||
ಹಿಮಗಿರಿಯಂ ಪೊತ್ತಿಪ್ಪಿನ |
ಮಮಲಯಕೋರಾಚಿ ಪೊದಟ್ಟು ದಿಳಿಗಿಂದಿರನಾ ||

747

ಇದು ಕಿಣಿದಿದು ಪಿರಿದಿದು ಕುಣಿ |
ಯಿದು ತೆಮರಿದು ಬಕ್ಕ ಬಯಲಿದಾಕ್ರಯಮಿದು ಗೆಂ ||
ಟದು ಸಾರೆಯೆಂಬ ನಿಣ್ಣಯ |
ಮವಾದುದಿಲ್ಲದವಿ ಪುದಿದ ಮರ್ಬಿನೊಳಾಗ್ಗಂ ||

748

ಪರಸ್ಪರಾಸಂಗತಿಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಹಿಮಕುಮುದಕುಂದಕಥಿಧವ |

ಲಮೆನಿಪ ನಿಜಕೀರ್ತ್ತಿಯೆಸಕದಿಂದಮಿಳಾಲೋ ||

ಕಮನೆಯ್ಗೆ ರಕ್ತಮಪ್ಪಂ |

ತು ಮಾಡಿದಂ ಕೃಷ್ಣನಿಂತಿದೇನಚ್ಚರಿಯೋ ||

748

ಸೂತ್ರಂ || 175 ||

ಬದವಿದ ಸಾಮಗ್ರಿಯೋಳೇ |

ವಿಶೇಷೋಕ್ತಿ. ಕದೇಶವೈಕಲ್ಯವೊ¹ಗೆಯುಂ ಮತ್ತಂ ತ ||

ತ್ಸದೃಶಫಲಸಿದ್ಧಿಯುಂ ತೋ |

ಪುರ್ವದದು ವಿಶೇಷೋಕ್ತಿಯೆಂಬಲಂಕೃತಿಯಕ್ಕುಂ ||

750

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ರಥವೊಂ²ದೆಗಾಲಿಯದು ಸಾ |

ರಥಿಯುಪ್ಪೊಡೆ ಪೆಟವನಸಮಾಮೃತಮವೆತ್ತುಂ ||

ಪ್ರಥಿತಪ್ರತಾಪದಿಂದಂ |

ಮಥಿತಪ್ರತಿಪಕ್ಷನು³ದಯಿಯಾದಂ ದಿನಪಂ ||

751

ವೃ || ಧನುವುಂ ಕರ್ಬಿನ ಬಿಲ್ ಗಡಂ ಗೊ⁴ಣೆಯಮುಂ ನೀರೇಜಸೂತ್ರಂ ಗಡಂ |

ನನೆಗಳ ಬುಣಚಯಂ ಗಡಂತತನು ತಾಂ ಮತ್ತಂ ಮನಂನೊ⁵ದು ನಿ ||

ಬೃನಿಪಂತಾರ್ದಿಸುತಿರ್ಪುನುಚ್ಚಿದರ್ಧೆಯೊಳ್ ಪು⁶ಣ್ಣೆತ್ತರೆಂದಿಂತಿದಿ |

ಲ್ಲಿನಿಸುಂ ಮನ್ಮಥಶಸ್ತ್ರಕಲ್ಪಮಿದು ದಲ್ ಬೇಜೊಂದು ಶಿಕ್ಷಾಕ್ರಮಂ ||

752

ಇವು ಅತಿಶಯಭೇದಂಗಳ ||

ಸೂತ್ರಂ || 176 ||

ಎರಡರ್ಥವೊಂದೆ ಶಬ್ದಂ |

ಅರ್ಥಶ್ಲೇಷಂ. ತರದೊಳ್ ನೆಗಟ್ಟಂತು ಪೇ⁷ಟ್ಟುದರ್ಥಶ್ಲೇಷಂ ||

ಶಬ್ದಶ್ಲೇಷಂ. ದೊರೆಕೊಳ್ ಶಬ್ದವಯವದೊ |

ಳೆರಡಭಿಮತಶಬ್ದಮುಚ್ಚಿಗೆ ಶಬ್ದಶ್ಲೇಷಂ ||

753

1 ವಾಗಿಲಯಂ. 2 ಮೊಂದು. 3 ನುಡಯವಾದಂ. 4 ಗೊಣ, ಗೊಲ. 5 ಮೊಂದುನಿ || ಛ್ರಿ.ನಿ.

6 ಪುಣ್ಣೆತ್ತರೆಂದಿಂತಿವೆ | ಛ್ರಿ.ನಮಂ. 7 ಪೇಲೆಟ್ಟಿತರ್ಥ.

ಸೂತ್ರಂ || 177 ||

ವೈ || ತತ್ತ್ವಂ ವ್ಯಾಜಸ್ತು ತಿಯವಯವ¹ಸ್ಥಂ ವಿ²ರೋಧಾವಭಾಸಾ |
 ಶ್ಲೇಷ ತತ್ತ್ವಂ ಮಿಕ್ಕಿದ್ದಧಿಕಮವಿಶೇಷಾತ್ಮಕಂ ವ³ಸ್ತಸ್ವಸಂಭಾ ||
 ಭೇದಂಗಳ್. ವ್ಯತ್ಯಂ ವಕ್ರೋಕ್ತಾನುಗತಮುಮಿಂದಿಂತು ತಾತ್ಪರ್ಯದಿಂದಂ |
 ತತ್ತ್ವಜ್ಞ ರ ವಿಸ್ತರಿಸೆ ನೆಗಟ್ಟುಂ ಶ್ಲೇಷಭಾ⁴ಗಪ್ರಭೇದಂ || 754

ಅಲ್ಲಿ |

ಸೂತ್ರಂ || 178 ||

ಬ⁵ಗೆಗೆ ಪೆಟತತ್ತ್ವವೊಂದಂ |
 ತತ್ತ್ವಂ. ನೆಗಟ್ಟು ತುಂ ನೆಗೆಟ್ಟು ತತ್ತ್ವವಣ್ಣನೆ ತತ್ತ್ವಂ ||
 ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿ. ತಗುಳ ಪಟುವಂತೆ ಕೆಯ್ಯಿಗೆ |
 ಪೊಗಟ್ಟುದು ತಂ ವ್ಯಾಜಸಂಸ್ತವಾಖ್ಯಮೆನಿಕ್ಕುಂ || 755

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ತತ್ತ್ವಕ್ಕೆ ||

ವೈ || ವರಗೋಮೇದಕವಿಸ್ತು ರದ್ವ⁷ನನನುವ್ಯತ್ಪದ್ಯರಾಗೋಲ್ಲಸ |
 ಚ್ಚರಣಂ ನೀಲರು⁸ಟಿಪ್ರವಾಲಸಿತನೀವಲ್ಲೋಹಿತಾಕ್ಷಂ ಮನೋ ||
 ಹರಮುಕ್ತಾಮಯವಜ್ರಸಂಪನನೇಮಾತೀಮಹಾತ್ಮಂ ನೃಪೇ |
 ಕೈರರತ್ನಂ ವಿಲಸತ್ಪುಷ್ಪಾಣ್ಯದೋರವತ್ತಿಕ್ಕುಂ ಭವತ್ಸಂಗದಿಂ || 756

ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿಗೆ :

ಕಂ || ವಾತಿ ವರವೇ⁹ ಕರಣು |
 ಯಾ¹⁰ತಂಗಸುರಂ ಬಿ¹⁰ಯಕ್ಕೆ ಗುಪ್ತಂ ರಿಪು ಸಂ ||
 ಘಾತಕ್ಕೆ ಪರಾಕ್ರಮನ¹¹ನ |
 ಭೂತಲಮೇನೆಂದು ಕೇಶಿಯಂ ಬಣ್ಣ ಪುದೋ || 757

ಜೋಡೆ ಕರಮ¹²ಡಿಯಾರೂಡ |
 ಗೂಡಿಯುಮವರ್ಗಲ್ಲಳನಿಪ ವಸುಧಾಂಗನೆಯಂ ||
 ಕೋಡೊಳ ತಳದುಂ ಸೊಬಗಿನ |
 ಗಾಡಿಗೆ ಮು¹³ಯ್ಯಂತ ಸೊಬಗಿದಾವು¹⁴ದು ಗಜೆಗಾ || 758

1 ವಿತ್ಯಂ. 2 ವಿರುದ್ಧಾ. 3 ವಸ್ತುಸಂಭಾ. 4 ಭೇದ. 5 ಬಗಪೆರಿಪುಷ್ಪಾಣ್ಯವೊಂದಂ. 6 ನನಿತ. 7 ವೃಕ್ಷವ. 8 ಮಣಿ. 9 ಪೂತಕ್ಕಮರಂ. 10 ವೈಯಕ್ಕೆ. 11 ಮನ. 12 ಮಡಿಯೊಳ. 13 ಮುಯ್ಯಂತ. 14 ಪುದೋ.

ಸೂತ್ರಂ || 179 ||

ಅವಯವಮುಖದಿಂ ಸಮುದಾ |
 ಅವಯವಂ. ಯವಿಶೇಷಣಮನ್ಯವಸ್ತು ಗಮಕಮ 'ದಾದಂ ||
 ವಿರೋಧಾ ದನಯವಮವಿರುದ್ಧಂ ನೋ |
 ಭಾಸಂ. ಡೆ ವಿರುದ್ಧ ಸ್ಥಿ ತಿಯೊಳರೆ ವಿರುದ್ಧಾ ಭಾಸಂ ||

759

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಅವಯವಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಬಳಭದ್ರಂ ಭುಜದೊಳುರ |
 ಸ್ಥಳದೊಳೆ ಪೃಥು ವಿತತಯಕದೊಳಜ್ಜನನೀತಂ ||
 ಕಳಿಕಾಲದೊಳಂ ತನ್ನೊಳೆ |
 ತಳದಿದ್ದಂ ಪೂರ್ವಭೂಮಿಪಾಲಸ್ಥಿತಿಯಂ ||

760

ವಿರೋಧಾಭಾಸಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅನುಗತಕರ್ಣಂ ಕೃಷ್ಣಾ |
 ಜ್ವನಾನುರಕ್ತಂ ವಿಲೋಚನಂ ದೋರ್ಧ್ವಂಧಂ |
 ಘನದೃಢಬಲಂ ಪ್ರಲಂಬಂ |
 ತನಗನೆ ಹಿಂದುಂ ವಿರುದ್ಧವಿಾನೃಪನಂದಂ ||

761

ಸೂತ್ರಂ || 180 ||

ಅಧಿಕಂ. ಆರಬ್ಧ ಕ್ಕಧಿಕಮಸಾ |
 ಅವಿಶೇಷಂ. ಧಾರಣಗುಣಮಧಿಕಮೆಂಬುದಕ್ಕುಂ ಸದೃಶಾ ||
 ಕಾರವಿಶೇಷಣಮರ್ಥಮು |
 ದಾರಂ ಬೇಜೊಂದು ತೋಪ್ಪೊಡವಿಶೇಷಾಖ್ಯಂ ||

762

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಅಧಿಕಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅಂಗುಳೊಳಡಸಿದ ವಿಷಮುಂ |
 ಭಂಗುರತರವಿಷಮದೃಷ್ಟಿಯುಂ ವ್ಯಾಳಸವಾ ||
 ಸಂಗಮುಮಾರ್ದಿರೆ ಮದನಹ |
 ರಂಗೇಣೆಯನಿಪುದಱಿನೆಮಗೆ ಖಳರಭಿವಂದ್ಯರ ||

763

ಅವಿಶೇಷಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಗುರುಪರಿಣಾಹಂಗಳ ಪೀ |

ವರಂಗಳನ್ನ ತಿಯುತಂಗಳುವರ್ವರೆಗೆ ಮನೋ ||

ಹರಕುಚಮಂಡಳದಂತಿರೆ |

ಕರಮೆಸೆವುವು ವಿಮಳದದ್ದುರಾದ್ರಿಗಳೆರಡುಂ ||

764

ಸೂತ್ರಂ || 181 ||

ಪೆಸರೊಳ ಸಂಭವಮೆನಿಸುಗು |

ಅಸಂಭವಂ.

ಮಸಂಭವಂ ತದ್ವಿಶೇಷಣಂ ಪೃಥಗತ್ಥಂ ||

ವಕ್ರೋಕ್ತಿ.

ಪೊಸಯಿಸೆ ಭಿನ್ನರಸಂ ಸು |

ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಚ್ಯದೊಳದಲ್ತೆ ವಕ್ರೋಕ್ತಿ ಕರಂ ||

765

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಅಸಂಭವಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಅವ್ಯವಚ್ಛೇದನನತಿಧನ |

ಳವಣ್ಣನುತ್ಪಾರಿತಾರಿ ಬೇಜೊವ್ಯಂ ದಾ ||

ನವಮಥನನೀತನೆನಿಸಿದ |

ನವನಿಗೆ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾನುಭಾವಂ ಕೃಷ್ಣಂ ||

766

ವಕ್ರೋಕ್ತಿಗೆ ||

ಕಂ || ವಿರರಸಪ್ರದಚಾರಣ |

ಮಾರಣಸಂಪ್ರಾಪ್ತಕೌಶಲಂ ಭಾವಿಸೆ ರಂ ||

ಭೋರು ನರೇಂದ್ರತೆಯಂ ವಿ |

ಸ್ತುರಿಸಿದಪನಂಗನಂಗಸಿದ್ಧಿ ಯೋಗತಂ ||

767

ಸೂತ್ರಂ || 182 ||

ಪದವಣ್ಣವಿಭಕ್ತಿವಿಭಾ |

ಭಂಗಶ್ಲೇಷಂ.

ಗದಿಂ ದ್ವಿಧಾರೂಪಮಿಷ್ಟಮ²ಕ್ಲಿಷ್ಟಂ ಶ ||ಬ್ದದೊಳಾಗಿ ತೋ³ಟುವಂದಂ |

ತದು ಭಂಗಶ್ಲೇಷಮೆಂದು ಪೇಟಲ್ಪಡೆಗುಂ ||

768

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಸ್ವಗತಾನಲಸನ್ಮಣಿರ |

ಶ್ರೀಗಾಢಮಗಣಿತಜ⁴ಲದ್ವಿಪಾವಳಿ ಕಡಲಂ ||

ಮಿಗೆ ವಂದಮರಗಜೇಂದ್ರಂ |

ಸೊಗಯಿಸುವು⁵ದು ದೂನವಾರಿಲೇಖಾನುಗತಂ ||

769

1 ಶ್ರವೀರಣ, 2 ಮಾಹಿಷ್ಟಂ, 3 ತೋಪ್ಪಕಟಿನಾ, 4 ಜಗದ್ವಿ, 5 ಗುಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 183 ||

ಯೋಗಂ ಪಲವುಮುಂಕೃತಿ |
 ಗಾಗಿರೆ ಸಂಕ್ಷೇಪಮೆಂಬುದನ್ವರ್ಥಗತಂ ||
 ಸಂಕ್ಷೇಪಂ. ಯೋಗಮುಮಂಗಾಗಿಪ್ರವಿ |
 ಭಾಗಂ ಸಮಕಕ್ಷಮೆಂದೆರಟ್ಟು ಏನಕ್ಕುಂ ||

770

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೃ || ಸ್ವಭಾವಗಂಭೀರನಲಂಘ್ಯವೈಭವಂ |
 ಪ್ರಭೂತರತ್ನಂ ನೃಪನಂಬುರಾಶಿಪೋಲೆ ||
 ವಿಭೀಷಣಗ್ರಾಹಮವೃಷ್ಯಮಾಣ್ಣವಂ |
 ಪ್ರಭೂತಸಾರಂ ಸುಖಸೇವ್ಯನೀನೃಪಂ ||

771

ಸೂತ್ರಂ || 184 ||

ಪ್ರೇಯಂ ಪ್ರಿಯತರವಚನಾ |
 ಪ್ರೇಯಮುಹಂಕಾರಗರಿಮುಮೂರ್ಜ್ವಸ್ವಿ ಶುಭ ||
 ಉರ್ಜ್ವಸ್ವಿ. ಪ್ರಾ¹ಯಾತ್ಛಾ²ಶಂಸಾಭಿ |
 ಆಶಿ. ಪ್ರಾಯಮುಲಂಕಾರಮಾಶಿಯೆಂಬರೆ ಕೆಲಬರೆ ||

772

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪ್ರೇಯಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ನೆಲನನವಯವದೆ ತಳರದೆ |
 ನಿಲೆ ತಾಳಿದ ಮೆಯ್ಯ ಮೆಲ್ಲವಾನಲ್ಲ ರಿದಾ ||
 ಯುಲಘಪ್ರಸಾದದಿಂ ನೀ |
 ನೊಲಿದೆತ್ತರೆ ಮ³ನೆಗೆ ಮನದೊಳಾದನುರಾಗಂ ||

773

ಉರ್ಜ್ವಸ್ವಿಗೆ ||

ಕಂ || ಕೆಳದೀ ಬಿಲ್ಲುಮನಂಬುವು |
 ನೇಕಭಟವಿಕಟವೇಷಮಂ ಬಿಸುಟ್ಟಿಗಳೆ ||
 ಮುಳಿಯಿಸದೆನ್ನಂ ಮಗುಟ್ಟುಂ |
 ಬಳೆದೊಟ್ಟೊಡೆ ಗೆಲ್ವಯಂಬುದೊಟ್ಟೊಡೆ ಗೆಲ್ಲಮೆ ||

774

ಆಶಿಗೆ ||

ಕಂ || ನೆಲೆಗೊಳ್ಗೆ ನಿಜಭುಜಾಸಿಯೊ |
 ಳೊಲಿದು ಜಮಾಂಗನೆ ವಿರೋಧಿವಂಶವಾಳಿಯಂ ||
 ನೆಲೆಗಿಡಿಸಿ ನಿನ್ನ ತೇಜೋ |
 ಜ್ವಲನಂ ತಳ್ತಟ್ಟುಕೊಳ್ಗೆ ವಿಕ್ರಮತುಂಗಾ ||

775

ಸೂತ್ರಂ || 185 ||

ಭಾವಿಕಮೆಂದರೆಬರೆ ಕವಿ |
ಭಾವಗತಾರ್ಥಮು¹ನೆ ತಾಮುಲಂಕೃತಿಗಳೊಳು ||
ಭಾವಿಕಂ. ದ್ವಾವಿಸಿ ಪೇಟ್ಟು²ರೆ ಶಕ್ತಿಸಿ |
ಮಾವಿಬ್ಬಾರ್ಥಪ್ರಬಂಧವಿಸಯಮದಕ್ಕುಂ ||

776

ಸೂತ್ರಂ || 186 ||

ಸ್ಥಾನೋಪವರ್ಣನಂ ಶ |
ಬ್ಧಾನಾಕುಳಭಾವಮದ್ಭುತಾರ್ಥತ್ವಂ ಸ್ವಾ ||
ಧೀನರಸವೃತ್ತಿ ಸಂಬಂ |
ಧಾನುಗಮಂ ಭಾವಿಕಕ್ಕೆ ಭಾವಮಿವಕ್ಕುಂ ||

777

ಇದು ಗುಣವಿವೇಕದೊಳೆ ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಪ್ರಕರಣಂ
ತೃತೀಯಂ.

ಗೀತಿಕೇಳಿತೆಂದಿಂತರ್ಥಾಲಂಕೃತಿ |
ಯೋ³ತು ವಿಭೇದಮನಾದಮೆಲ್ಲಮಂ ||
ನೂತನವಾಗ್ಗಮೆಸೆಯೆ ಪೇ⁴ಟ್ಟುಂ |
ಖ್ಯಾತಯಶಂ ಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ ||

778

ವೃ || ಶ್ರುತದೇವೀಮಕರಂದಕಲ್ಪಲಪನಂ ನಾಕಪ್ರೀನಿವಾಸಾಂಬುಜಾ |
ಯಿ⁵ತವಕ್ತ್ರಂ ರಸಭಾವಭಾಸುರಸಮುದ್ಯದ್ಭಾರತೀನರ್ತನೋ ||
ಚಿತರಂಗಪ್ರತಿಮಾನನಂ ಪ್ರವಿಲಸದ್ವಾಕ್ಸುಂದರೀಕುಂಕುವಾಂ |
ಕಿತಕೇಳೇಭವನಾಜಿರೋಪಮಮುಖಂ ಭೂಭಾಗದೊಳೆ ನಾಕಿಗಂ ||

779

ಇದು ಸಕಲಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಾ
ಯಮಾನಾನೂನಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ ಶ್ರೀನಾ
ಗವಮ್ಮವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕಾವ್ಯವಲೋ
ಕನದೊಳೆ ಗುಣವಿವೇಕಮೆಂಬುದು
ತೃತೀಯಾಧಿಕರಣಂ.

1 ಮನೆ. 2 ಯೊಳಗು. 3 ಯಾಂಕುಪಾಶವಿಚ್ಛೇದಮನಾದಮೆಲ್ಲಮಂ, ಯಾಂಕುಪಾಶವಿಭೇದಮನಾದವನೆಲ್ಲಂ.
4 ಪೇಟ್ಟುಂ. 5 ಯಶ.

4. ರೀತಿಕ್ರಮ ರಸವಿರೂಪಣಾಭಿಪ್ರಾಯಕರಣಂ.

ರೀತಿ ಪ್ರಕರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 187 ||

ವೃ || ರೀತಿ ವಿನೂತನಸ್ತು ಕೃತಿಗೊಪ್ಪುವ ಮೆಯ ರಸಭಾವವೃತ್ತಿನಿ |
ಣ್ಣೀರ್ತಿಯು ಜೀವಮನ್ಮದಜನನ್ವಿತನ'ಪ್ಪ ಕವೀಚ್ಛರಂ ಬುಧ ||
ವ್ರಾತವೊಲಲ್ದು ಬಿಚ್ಚುಜಿಸಿ ನಚ್ಚುಪಳಂಕೃತಿ ಕೂಡದಿದ್ದೊಡಂ |
ರೀತಿಯೊಳೊಂದೆ ಪೇಟ್ಟುದು ರಸಂಬಿಡೆ ಬಂಧುರಕಾವ್ಯಬಂಧಮಂ ||

780

ಸೂತ್ರಂ || 188 ||

ರೀತಿ. ಪದರಚನಾತಿಶಯಂ ರೀ |
ತಿ ದಲದುಪುಂ ನಿಯತವಣ್ಣಗುಂಫನೆಗುಣದೊಂ ||
ದೊ'ದವಿಂ ಮೂದಿಕನಕ್ಕುಂ |
ವಿದಬ್ಬುಪಾಂಚಾಶಗೌಡವಿಷಯನಿಬದ್ಧಂ ||

781

ಸೂತ್ರಂ || 189 ||

ವೈದಬ್ಬುರೀತಿ. ಅಸಮಾಸ ಪದನ್ಯಾಸಂ |
ಪ್ರಸಾವಮಾಧುರ್ಯಗುಣಸಮಗ್ರಮುದಾರಂ ||
ರಸಭಾವಭಾವಿತೋಕ್ತಿ |
ಪ್ರಸರಂ ವೈದಬ್ಬುರೀತಿಯೆನೆ ವಿಸರ್ವಡೆಗುಂ ||

782

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೃ || ಮನವೊಲ್ಪಾತನ ಗಾಡಿಯಂ ದವಪುರಂಗೊನಾಕಗಂ ಪೂವಿನಂ |
ಬಿನ ಕೋಳ್ಗೆಂ ಕುಳಿವಾಳಿನೀಗ್ಗಂ ಮುಖವಾಸಿಗಂ ಕುಳಿಕೊಳ್ಳು ನಂ ||
ದನಕಂ ಚಂದನಕಂ ಪಸುರ್ಪೆಸೆವ ಬಿಚ್ಚುಪಕ್ಕ ಪೂದೊಂದ ತ |
ಣ್ಣನಿಯೊಳ್ ಕೋಡಿಸುತಿರ್ಪ ಬಿಜ್ಜಣಿಗಗಂ ಪಕ್ಕಾಗದೊಂ ಪೋವರೇ ||

783

ಸೂತ್ರಂ || 190 ||

ಪಾಂಚಾಲೀತಿ. ದ್ವೈತಿ, ಸದರಚತವೃತ್ತಿ ಪ |
ಚಿತ್ರಾಸವಣ್ಯವ್ಯಂಕ್ರಿಯಾಸಮುಪೇತಂ ||
ಶೋತ್ರಸುಖಲಿತವ್ಯದುಪನ |
ಪಾತ್ರಂ ಪಾಂಚಾಲೀತಿಯೆನೆ ವಿಸರ್ವಡೆಗುಂ ||

784

ಲಕ್ಷ್ಯಂ 1

ವೃ || ಇನಿಯನ ಕೆಂದಳಂ ತಳಮನೊಯ್ಯನೆ ಸೊಂಕೆ ಪೊದಟ್ಟಿ ನಾಣ ಪೆಂ |
 ಪಿಮೊಳೊಗೆತರ್ಪ್ಪ ಘರ್ವ್ವಜಲಬಿಂದುಗಳಿಂ ನಮಿತಾನನಾಪ್ಪ ಬ ||
 ಜ್ಜನೆ ಬಸಿಯುತ್ತು ಮಿಂದುಕರಸಂಕುಳ ಮೊಮ್ಮನವುಂಕೆ ಸೊಂಕೆ ಸೊಂ |
 ಕಿನೊಳೊಪ್ಪಿವಿಂದುಕಾಂತಮಣಿಪುತ್ರಿ ಕೆಯಾದವಿನಾ¹ದಮೊಪ್ಪಿದಳ ||

785

ಸೂತ್ರಂ || 191 ||

ಗೌಡರೀತಿ.

ಅತಿದೀರ್ಘಸವಾಸಾಂಚಿತ |
 ಗತಿ ಕಬ್ಬಾಡಂಬರಾನುವಿದ್ಧಂ ಕ್ರೋ²ಧಾ ||
 ದ್ವುತರಾದ್ರವೀರರಸಸಂ |
 ಗತಮಂತದು ಗೌಡರೀತಿ ಪ³ರುಷಪ್ರಾಯಂ ||

786

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೃ || ವಂ⁴ಗಾಂಗಾಂಧ್ರಕಳಿಂಗಕೋಂಗವಿ⁵ಸರತ್ಪದಾತಪಾಲಿನಮು |
 ದ್ರಂಗತ್ತುಂಗತುರಂಗಭಂಗುರತರಂಗಾಣ್ಣೊಮ್ಮುಷ್ಟ್ಯಂಖಳೋ ||
 ತ್ತುಂಗೋನ್ಯತ್ತಮತಂಗಜಪ್ರಕರಯಾದಸ್ಸಂಕುಳಂ ಕೂಡೆ ನೋ |
 ಟ್ಪುಂಗಂದದ್ವುತಮಾಗಿ ತೋಪು ಮಸಗಿತ್ತುವ್ವೀಶಸೈನ್ಯಾಣ್ಣೊ ವಂ ||

787

ಸೂತ್ರಂ || 192 ||

ಕಾರುಣ್ಯಂ ಹಾಸ್ಯಂ ಶೃಂ |
 ಗಾರಮಿವಿನಿತಪ್ರಕಾ⁶ಳಮಕ್ಕೆ ವೈದರ್ಭಿ ಮನೋ ||
 ಹಾರಿಪ್ರಳಯಾದ್ವುತರಸ |
 ವೀ⁷ರರಸಂಗಳ್ಗೆ ಪೇಟ್ಟಿ ಪಾಂಚಾಳಕೆಯಂ ||

788

ಸೂತ್ರಂ || 193 ||

ಎಸೆಗುಂ ರಾದ್ರಭಯಾನಕ |
 ರಸಬೀಭತ್ಯೋಕ್ತಿ ಗೌಡರೀತಿಯಿನದಪೊಳ ||
 ಪೊಸಯಿಸುಗುಂ ಮೇಣ್ ನಿಸದಂ |
 ರಸವತ್ಸಮತಿಸ್ರೀತಿ ವ್ಯ⁸ತ್ಯಾತ್ರಯದಿಂ ||

789

1 ನೊಪ್ಪಿಕೊಟ್ಟಿದಳ. 2 ಕ್ರೋಧೋತ್ಪನ್ನ. 3 ಪರುಷ. 4 ವಂ-ಗಾಂಗಾಂಧ್ರಕಳಿಂಗ. 5 ವಿಳಸ. 6 ಕಮರ್ಕ್ಕಮೈರಬ್ಬ ಮನೋ. 7 ವೀರಾಂಜನಗಳ್. 8 ವ್ಯತ್ಯಾ.

ಸೂತ್ರಂ || 194 ||

ಅರೆಬರ್ ದೀರ್ಘಸಮಾಸಂ ।

ಬೆರಸಿರೆ ಶೃಂಗಾರರಸಮುಮಂ ಪೇಟ್ಟುರ್ ಬಿ ||

ತ್ತರಿಸುವರಸಮಾಸಪದಾಂ ।

ತರಂಗಳೊಳಗುಚಿತನಾಗಿ ರೌದ್ರಾದಿಯುಮಂ ||

790

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಶೃಂಗಾರರಸಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಅವತಂಸೋತ್ಪಲತಾಡನಂ ಕನಕಕಾಂಚೀಬಂಧನಂ ನೂಪುರಾ ।

ರವಯುಂಕಾರಿತಚಾರುವಾಮುಚರಣಾಘಾತಂ ಚಳದ್ವ್ಯುಲತಾ ||

ಗ್ರವಿಭಾಗೋತ್ಕಟತಜ್ಜನಂ ತರಳತಾತಾವ್ರಾಧರಂ ಚಕ್ರಗಿ ।

ತ್ತುವಲಂಸಂ ಪ್ರಣಯಪ್ರಕೋಪಸುರತಪ್ರಾರಂಭನೋಳ್ ಕಾಂತಮಾ ||

791

ರೌದ್ರಾದಿಗೆ ||

ಇರದೆಂಟುಂ ದಿಗ್ಗಜಂಗಳ್ ನೆರೆದಿರದಿರಂ ತಾಗೆಯುಂ ಮಂದರಕ್ಷ್ಮಾ ।

ಧರದೋಳ್ ಕೆಯ್ದುಡಿ ಗೋತ್ರಾದಿಗಳ್ ಗಜಘಟಾರೂಪದಿಂ ತಾಗೆಯುಂ ಮ ||

ತ್ತರಿ ತಾಂಗಲ್ ತಾನೆ ಸಾಲ್ಕುಂ ಪೆಟಪೆಟವು ಘಟಾಬಂಧಮೇಂ ಭಂಡಮೇಂ ||

ದು ರಣೋತ್ಸಾಹಂ ಮನಕ್ಕುಬ್ಬರಿಸಿರೆ ಸಮರಾಟೋಪಮಂ ತಳ್ಳಿ ನಿಂದಂ ||

792

ಇದು ರೀತಿಕ್ರಮರಸನಿರೂಪಣದೋಳ್ ರೀತಿಪ್ರಕರಣಂ ಪ್ರಥಮಂ ||

ರ ಸ ಪ್ರ ಕ ರ ಣಂ .

ಸೂತ್ರಂ || 195 ||

ಶೃಂಗಾರಾದಿಗಳಪ್ಪ ರ ।

ಸಂಗಳ್ ವರ್ತಿಸುಗುಮಂ¹ತವೆಂಟೆ ವಲಂ ಕಾ ||

ವ್ಯಾಂಗಳ್ ಸತ್ತ್ವಿಯಾರಾ ।

ಪಂಗಳ್ ರತ್ಯಾದಿಭಾವಸಂಪನ್ನಂಗಳ್ ||

793

ಸೂತ್ರಂ || 196 ||

ರತಿ ಪರಿಹಾಸಂ ಶೋಕೋ ।

ದ್ವಿತಮುತ್ಸಾಹಂ ಭಯಂ ಪ್ರಕೋಪಂ ವಿಜಾಗು ||

ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಂ.

ಪ್ರತೆ ವಿಸ್ಮಯಾಕಯತ್ನಂ ।

ಪ್ರತಿನಿಯತಸ್ಥಾಯಿಭಾವಮಿವ ತಾಮುಕ್ಕುಂ ||

794

ಸೂತ್ರಂ || 197 ||

ವೃ|| ಮುತಿನಿರ್ವ್ಯೇದಾವಹಿತೈಶ್ಚಮಮದಜಡತಾಗ್ಲಾನಿಚಿಂತೋಗ್ರತೇಷ್ವಾರ್ಥ |
 ಸಂಚಾರಿ ಧೃತಿನಿದ್ರಾವೇ¹ಗಶಂಕಾತ್ರಸನಚಪಲತಾಲಸ್ಯಸು²ಪ್ತಾವಬೋಧ ||
 ಭಾವಂ. ಸ್ಮೃತಿಗರ್ವ್ಯವಾರ್ಷದೈನ್ಯೋತ್ಸುಕರತಿಮುದಪಸ್ಮಾರಲಜ್ಜಾವಿಷಾದ |
 ಸ್ಥಿತಿಚಿತ್ತಭ್ರಂಶಮೋಹಾವಯುವೃತಿಗಳಿವಿಂತೆಯ್ದ ಸಂಚಾರಿಭಾವಂ ||

795

ಸೂತ್ರಂ || 198 ||

ಸಾತ್ವಿಕಭಾವಂ. ಸ್ವೇದಂ ವೈವರ್ಣ್ಯಂ ಸ್ವರ |
 ಭೇದಂ ರೋಮಾಂಚನಂ ಪ್ರಕಂಪನಮಶ್ರೂ³ ||
 ದ್ವೇದಂ ಸ್ತಂಭಂ ಲಯಮೇಂ |
 ದಾಮವಿವೇಂಟುಂ ರಸಕ್ಕೆ ಸಾತ್ವಿಕಭಾವಂ ||

796

ಸೂತ್ರಂ || 199 ||

ಭಾವಂ ಬಹಿರರ್ಥಸಮು |
 ದ್ಭಾವಿತಮನುಭವಭವಂ ವಿಭಾವಂ ರಸಸ ||
 ದ್ಭಾವವಿಹಿತಾಭಿನಯಮನು |
 ಭಾವಂ ಸಂಚಾರಿಭಾವಮನವಸ್ಥಿ³ತಿಕಂ ||

797

ಸೂತ್ರಂ || 200 ||

ಭಾವಂ ವಿಭಾವಮೇಸವನು |
 ಭಾವಂ ಸಂಚಾರಿಭಾವಮೇಂದಿಂತಿವಹಿ ||
 ದಾವಿಷ್ಕೃತಮಕ್ಕುಂ ರಸ |
 ಮಾವುದುಮೇಂದಹಿಗೆ ಭರತಶಾಸ್ತ್ರಕ್ರಮದಿಂ ||

798

ಸೂತ್ರಂ || 201 ||

ಶೃಂಗಾರಂ. ಸ್ತೀಪುಂಸರತಿಸಮುತ್ಥ |
 ವ್ಯಾಪಾರಂ ತಾನದಲ್ತೈಶ್ಚೃಂಗಾರಂ ಮೇ ||
 ಳಾಪದಿನಗಲ್ಕೆಯಿಂ ಸುನಿ |
 ರೂಪಿತಸಂಭೋಗವಿಪ್ರಲಂಭಸವಾಖ್ಯಂ ||

799

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಸಂಭೋಗಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಪದೆಯಿನೆ ಸೊಂಕಿ ಸಂ¹ಕೆ ಗಿಡೆ ಮೇಳಿಸಿ ಮೆಯ್ಯಿಡೆ ತಳ್ತು ತೋಳ ತ |
 ಳ್ವಿದಿಗೊಳ ಮೆಲ್ಲನಪ್ಪಿ ಮೊಗಮಿ²ತ್ತಿರೆ ಚುಂಬಿಸಿ ಸೋಲ್ತು ನಾಣನೊ ||
 ಕ್ಕು ದನಜುದಿಚ್ಚೆ ಕಾತ ನದ ಲಲೆ ಗಳಂ ನುಡಿದಂತಲಂಪಿನು |
 ಳ್ವಿದಿಗಮನಾಲತಂಗೆಗೆ ನೃಪಂ ಪಡೆದಂ ನವಸಂಪ್ರಯೋಗದೊಳ || 800
 ಇದು ಮು³ಗ್ಧಸವಾಗಮಂ ||

ವೃ || ಬಗೆಯೊಳ ಪೊಣ್ಣುವಲಂಪು ಕಾ⁴ತರತೆಯಂ ತಂದೀಯೆ ಮೆಯ್ಯೆಯ್ ಸಂ |
 ದುಗಳೇನಪ್ಪೊಡಮಿಲ್ಲದಂತಮರ್ವಿನಂ ತಳ್ತಪ್ಪಿ ಬಾಯ್ತೂಟದೊಳ ||
 ಮಿಗೆ ಪೀವ್ಯಂತೆ ಮ⁵ನೋಜರಾಗರಸಮಂ ಮೆಯ್ಯೆಚ್ಚಿ ಕಾದಲ್ಮೆ ಕೆ |
 ಯ್ಕಿಗುವನ್ನಂ ನೆರೆದರೆ ಮ⁶ನಂ ತಣಿವಿನಂ ನಾನಾರತಪ್ರಾ⁷ಥಿಯಿಂ || 801
 ಇದು ಮಧ್ಯಸವಾಗಮಂ ||

ವೃ || ಕುಟಲಾನೀಲಾಳಕಂಗಳ ನಿಮಿರ್ದರೆ ಬೆಳವಾಯ್ನಡೆಯುಂ ಬೀಗೆ ರೋ⁸ಷೋ |
 ತ್ತುಟದೇಹಂ ರಾಗದಿಂ ಪಿಳ್ಳನೆ ಪಿಟ್ಟದವೊಲಿಂಬಾಗಿ ನೀಳ್ವಾ⁹ಳವಾಳಂ ||
 ವಿಚವೃತ್ತಂ ಮೆಯ್ಯೊಳತ್ತಂ ಪಸರಿಸೆ ವಿಟಂ ಬೀಸೆ ನಿಂದಿದ್ದೊಳವ್ಯಳ |
 ಸ್ಫುಟತೋರೋಮಧ್ಯ ಭಿನ್ನಾ ವಟುತಟವಿಹಟದ್ಗಂಭನಿಗ್ರಂಥದಿಂದಂ || 802
 ಇದು ಪ್ರಾಥಸವಾಗಮಂ ||

ವೃ || ಕಡೆಗಣ್ಣಂ ಕಡೆಗೋಡಿವೋಗೆ ಪಿರಿದುಂ ಚಲ್ಲಂ ಕುಚದ್ವಂದ್ವದಿ |
 ಟ್ಟಿಡೆಯಿಂ ಸ್ವೇದಜಲಂ ತುಳುಂಕೆ ಜಘನಾಂತದ್ದೊಳದಿಂದಾವಗಂ ||
 ಬಿಡದುಣ್ಣುತ್ತಿರೆ ಮನ್ಮಥದ್ರವಮನಂಗಾವೇಶದಿಂ ಕಾಲ್ಕಡಂ |
 ಬಡೆ ಬಂದಾಟಿಸಿ ನೋಡಿದಳ ಪದಪಿನಿಂ ಕ್ರೀ¹⁰ವಿಪ್ರವಾತ್ರ್ತಂಡನಂ || 803
 ಇದು ಅಭಿಲಾಷೆ ||

ವೃ || ಪಿಂಗೆ ಪೂಸಿದ ಭಸ್ಮಪರಾಗಂ ಪೊಣ್ಣುವ ಘರ್ಮಜಲಂಗಳಾ |
 ಪಾಂಗು ಗಂಗೆಯ ತೀಕರಮೆಂಬಂತಾಗಿರೆ ಕಂಡುಮೆ ಕಂಭುವಂ ||
 ಗಂಗೆ ದಲೆ ಬಿಗಿದಪ್ಪಿದಳಂ¹¹ದಾಕಂಕೆಗೆ ಭೋಂಕನೆ ಮೋದೆ ಮು |
 ದ್ವಿಂಗೆಣ್ಣಲ್ಪ ಮರ್ದಪ್ಪಿದನೀಶಂ ನಲ್ಲಳನಲ್ಲಿ ರತಾಂತದೊಳ || 804
 ಇದು ಈರ್ಷ್ಯೆ ||

ವಿಪ್ರಲಂಭಶೃಂಗಾರಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಪದವೆತ್ತಿವ್ವರ ಜೀವವೊಂದೊಡಲೆ ಬೇ¹²ಜಿಂಬಂತುಟಂ ಮಾಡಿದಂ |
 ಮದನಂಗಾವುದು ದೋಷಮುಂ¹³ತೆ ನುಡಿಯಲ್ವೊಂ ಬಕ್ಕುಮೇ ಪಾಪಮಂ ||
 ಬಿದಿಯೆಂಬಾಣದಿಗ¹⁴ಳನಿಂದಮುಣುವಾಯ್ತಿ ವ್ಯರ್ಗಮಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ದೈ |
 ವದಿಸೆತ್ತಾ ನುಮದಿಂದಾಬಿಂಬಮುಖಿಯಂ ಕಾಣೊಂದು ಸಯ್ಯಕ್ಕುಮೇ || 805
 ಇದು ಪೂರ್ವಾನುರಾಗಂ ||

1 ಪಂಕಜದ. 2 ಮಿಕ್ಕದ, ಮಿಕ್ಕರೆ, ಮಿಕ್ಕರೆ. 3 ಮುಗ್ಧ. 4 ಕಾಶಿಕೆ. 5 ಮನೋಜರಾಗರಸಮಂ, ಮನೋನುರಾಗರಸಮಂ. 6 ಮನಃಪ್ರಯಾಸಮರ್. 7 ಕ್ರೀಡೆಯಿಂ. 8 ರಾಗೋ. 9 ನೀಂಗಳ. 10 ಕ್ರೀಡೆ. 11 ಕೆಂಟು. 12 ಬೇಜಿರಿಪ್ಪಂತುಟಂ. 13 ಮುಂಟೆ. 14 ಗಕ್ಕ.

ವೃ || ಅಜುಯಡೆ ಗೆಯ್ದೆನಬ್ಬ ಮುಖಿ ನೀನಿದನೊಮ್ಮೆಗೆ ಸೈರಿಸೆಂದು ಕಾ |
 ಲೈಱಗಿರೆಯುಂ ಪ್ರಿಯಂ ಸುಡುಸುಡೇಂ ಗಡ ಸೈರಿಪುದೆಂದು ಕೋಪದಿ ||
 ಪಟುಸಡೆ ಪೋಗೆ ನೂಕಿ ಕಳೆದಂದಿನ ದುಷ್ಕೃತಮೆನ್ನ ನಾನಗಂ |
 ಮುಗುಗಿಸಿ ಮುಚ್ಚಿ ಸುಟ್ಟಪುನು ನೋಡಿರೆ ತೀತಮುರಚಿಮಾಲಗಳ ||
 ಇದು ಮಾನಾಖ್ಯಂ ||

806

ವೃ || ಇನಿಯನಗಲ್ದ ಪೋಗಿ ಪರದೇಶದೊಡ್ಡಪನಾನುಮಿಲ್ಲಿ ವಾ |
 ವಿನ ತಳಿವಾಸಿನೊಳ್ ಪೊರಳುತಿದ್ದಪೆನುಗಳುಮಿಂತೆ ನೀನುಮೆ ||
 ನ್ನನೆ ನಡೆ ನೋಡುತುಂ ನಭದೊಡ್ಡಪಯಪ್ಪುದುಂದು ನಿನ್ನನಾ |
 ನನುವಿಪೆನೆನ್ನ ಮೆಯೆ ಬಡವೊ ನಲ್ಲನ ಮೆಯೆ ಬಡವೊ ನಿಶಾಕರಾ ||
 ಇದು ಪ್ರವಾಸಂ ||

807

ವೃ || ವ್ರತಕೆಂತಾಯಿತ್ತಾಗಲಂತೀತನು ತನು ಲತೆಯಿವಾಗಿಯೆ:ದೀಹಿವಾನೀ |
 ಪತನಕ್ಕೆಂತಾತ್ಮ ಮೆಯ್ಯಂ ವನಜವದನೆ ಕೇಳಿ ಗ್ರೀಷ್ಮದೊಳ್ ನಿಜವೆತ್ತಂ ||
 ಸತಿ ತಟ್ಟುತಿಪ್ಪೆ ಕಾಯ್ಪಿಂದೂರಿವ ಬಿಸಿಲೊಳಮೋಘವಿಸ್ಸೂರ್ಜಿತಾಣ್ಣಃ |
 ಪತಧಾರಾಭೀಕರಾಡಂಬರಜಳಸಮಯಂ ಬಂದೊಡೆಂತಳ್ಳದಿಪ್ಪಮೆ ||
 ಇದು ಕರುಣಾತ್ಮಕವಿಪ್ರಲಂಭಂ ||

808

ಸೂತ್ರಂ || 202 ||

ವಿಕೃತಾಂಗವೇಷಭೂಷಾ |

ಹಾಸ್ಯಂ. ಪ್ರಕಾರಕೃತಹಾಸಹೇತುಕಂ ಹಾಸ್ಯಮುತಿ ||

ಕರುಣಂ ಪ್ರಕಟತರಲೋಕಭಾವ |

ಪ್ರಕೃತಿಪರಂ ಕರುಣವಾತ್ಮ ಜನತಾವಿಷಯಂ ||

809

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಹಾಸ್ಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಶ್ರೀ ತೆನ್ನೆಂದಿನ ರೂಪ ಕಾಂತು ಭದೊಳಚ್ಚೊತ್ತಿದ್ದಪೋಲ್ ತೋಜಿ ಕಂ⁷ |
 ದೇತಕ್ಕೀಕೆ ಮದೀಯವಾಸಗೃಹಮಂ ತಾಂ⁸ ಪೊಕ್ಕಳೆಂದೇವದಿ ||
 ದಾತಾ⁹ವ್ರಾಜ್ಞಿಯನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಮಿರೆ ತನ್ನಗೃಹ್ಯಮಂ ಕಂಡು ಸಂ |
 ಜಾತಾಂತಸ್ತುತನಾದ ಕೃಷ್ಣ ನಮಗೀಗಾನಂವಸಂದೋಪಮಂ ||
 ಇದು ಉತ್ತಮಪಾತ್ರಂ ||

810

ವೃ || ಸೊಗಯಿಪ್ಪೊಡೆ ನೋಯೆ ನೇ¹⁰ತ್ರದೊಡ್ಡಪೋಲ್ ನೀಲಿದ್ದ ಬಾರಂತ ತೋ¹¹ |
 ಪುರ್ಗಿಯಂ ಪುಣ್ಯವಾಗಿ ವೂಡಿ ಬಿಡಿ ಮುಂ ಜಂಘಾಪ್ರವಾಣಕ್ಕೆ ನೂ ||
 ಲೈಗೆದಂತಿದ್ದ ನಖವ್ರಣಾವಳಿಗಳಂ ನಲ್ಲಂಗಿ ಕಣ್ಣೆತ್ತುತುಂ |
 ನಗುತುಂ ಸಾ¹²ದ್ದು ಸವಂಗಮಂ ಕಳೆಯಿಸುತ್ತಿಪ್ಪಕ್ಕೆ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪಿದಳ ||
 ಇದು ಮಧ್ಯಮಪಾತ್ರಂ ||

811

1 ನಮಮಿಪೆ, 2 ಕೇನಾ, 3 ತಾತ್ಪರ್ಯ, ತಾತ್ಪರ್ಯ, 4 ತಟ್ಟುತಿಪ್ಪೆ, 5 ಪತಧಾರಾಭೀಕರಾಡಂಬರಜಳಸಮಯಂ,
 6 ತನ್ನಂದದರೂಪ, 7 ಪೇಲಿ, 8 ಪೊಕ್ಕಳೆ, 9 ತಾವ್ರಾಜ್ಞಿಯನೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಮಿರೆ, 10 ಸೂತ್ರ,
 11 ತೇ, 12 ತೋಟಾಸವಾಗಮಕ್ಕಳ.

ವೃ || ಪ್ಲವಂಗಮಕುಳಂಗಳಲ್ಲಿ ಕಿನುಗಲ್ಲ ಶೃಂಗಂಗಳಂ |
 ದವಾಗ್ನಿಶಿಖೆಗೆತ್ತು ಬೆಚ್ಚಿ ಮದದಂತಿಯಂ ನಿಜ್ಜ್ವರ ||
 ಪ್ರವಾಹನಗಮಂದೆಗೆ¹ತ್ತದಡಿ ಬೆಂಗೆ ವಂದಾಗಳಾ |
 ದವಸ್ಥೆ ತೆಪ್ಪಿಸಲ್ವಿನಂ ನಗಿಕುಮಸ್ಪರೋಬೃಂದಮಂ ||

812

ಕಂ || ಕುಳ್ಳಿದ್ದು ಕುಳಿವೆ ಮೆಳೆಯೊಳ್ |
 ಪಳೆದ ಕೇದಗೆಗೆ ಪಾಯ್ದು ಪತ್ತಿದ ಕೆಯ್ಯಂ ||
 ಮುಳ್ಳುಚ್ಚೆ ತೆಪ್ಪಿದು ಪಲ್ಲಂ |
 ಘೋ⁴ಳನೆ ನಗಿಸಿದುದು ಕಟಕಮಂ ಮಕ್ಕಟಕಂ ||
 ಇದು ಜಘನೃಪಾತ್ರಂ ||

813

ಕರುಣಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಬಗೆಗೀಗಳ ನಿಶ್ಚಯಂ ಪುಟ್ಟುದಾದವಿದನಿದಂ ಪನ್ನಗಂ ಶಂಖಚೂಳಂ |
 ಮಗನಿಂತೀವೃದ್ಧಿಗೀತಂ ತಡೆದಿರದೊಡಗೊಂಡುಯ್ಯವಂ ಕಿಂಕರಂ ಪ ||
 ನ್ನಗರಾಜಂಗೀತನಂ ವಾಸುಗಿ ಗರುಡನ ತೀಂಗೊಡ್ಡಿದಂ ತಪ್ಪದಾಹಾ |
 ವಿಗಳದ್ವಾಪ್ಪಂಬುದೀನಾನನೆ ಜನನಿ ಮಗಂ ಪೋಗೆ ಪುಯ್ಯಲ್ವಿದಪ್ಪಳ ||

814

ಅಂತಲ್ಲದೆಯುಂ ||

ವೃ || ಅಟಲನೆರ್ದೆಯೊಳ್ ತಿಣ್ಣಂ ತಟ್ಟೆ³ನ ಪುತ್ರವಿವೋಹದಿಂ |
 ದೆಲಿವಿ ತನುವಂ ಹಾಹಾ ಹಾವತ್ಸಯೆಂದಮರ್ದಪ್ಪಿಕೊಂ ||
 ಡಲುತುಮುಲುತು ನಟ್ಟದ್ವಂಜು ಮುನೀಶನಿಲೇಶನಿ |
 ಕಿಣ್ಣನೆ ಸರಲಿಂ ಮುನ್ನಂ ತದ್ವಾರದಿಂದಸು ಪ್ರೋಪುದುಂ ||

815

ಸೂತ್ರಂ || 203 ||

ವೀರರಸಂ ಬವರಿಸುಗುಮು |

ವೀರಂ. ದಾರೋತ್ತಾಹಪ್ರ¹ವೃತ್ತಿ ಕಾರಣಕಾರ್ಯಂ ||

ರಾದ್ರಂ. ದಾರುಣರೋಷಾವೇಶ ವಿ |

ಕಾರಭವಂ ರಾದ್ರಮೆಂಬ ರಸಮದು ನೆಗಟ್ಟುಂ ||

816

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೀರಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ತ್ರಿದಶೇಂದ್ರಾರ್ಜಿತ ಶಾರ್ಯವೋಮ್ಮ ಕಿಣ್ಣ ಪೋಯ್ತಾಭೀಳದಿಕ್ಕಪಲರೊ |
 ಡ್ವಿದ ಸೈನ್ಯೋದ್ಧತಿ ಮತ್ತಮೋಮ್ಮ ಕಿಣ್ಣ ಕೇಳೆ ನಿಮ್ಮೊಲನಾಯ್ತನ್ನುವೊ ||
 ಮ್ಮ ದಲೆನ್ನೊಳ ಸಮನಪ್ಪವಂ ಪೋಣರೆ ಕೀಟ್ಟಿಂದೊಪ್ಪುಗುಂ ಕೆಂಗಿಯೋ |
 ಮುದುವರ್ದೇ ನಿನಗೆಂತು ಕೀಟ್ಟಿನ⁵ತುಳಶ್ರೀಚಂದ್ರಹಾಸನಮಂ ||

817

1 ಮತ್ತದಡಿ. 2 ತಪ್ಪಿಸಲ್ವಿನಂ. 3 ಕರುಣೆಯುಳ್ಳವನು. 4 ಕೊಳ್ಳುವವನು. 5 ಪ್ರವೃತ್ತಿ.
 6 ಬೆಂಗೆಯುಂ, ಕೆಂಗೆಯುಂ. 7 ನಮಳ.

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ||

ವೃ || ಕ್ಷಿತಿಯೊಳರಾತಿಭೂಪತಿಗಳಂ ತವೆ ಕೊಂದು ಸಮಂತು ವಿಪ್ರಸಂ |
ತತಿಗಬಿಳಾವನೀತಳಮನಿತ್ತು ನೆಗಟ್ಟಿದನಲ್ತೆ ವಿಕ್ರಮೋ ||
ನ್ನತಿಯೊಡನೊಂದು ದಾನಗುಣದುನ್ನತಿಯಂ ಭುವನಕ್ಕೆ ಭಸ್ಮಸಾ |
ತ್ಯತರಿವು ಪಾತ್ರಸಾತ್ಯತಜಗದ್ವಲಯಂ ಜಮದಗ್ನಿನಂದನಂ ||

818

ರೌದ್ರಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಕುಡುವೆಂ ದುಶ್ಯಸನೋರಸ್ಥಳಮನಗಲೆ ಪೋಟ್ಟಿದ್ದು ಕ¹ನ್ನೆತ್ತರಂ ಪೊ |
ಕ್ಕುಡುವೆಂ ಪಿಂಗಾಕ್ಷನೂರುದ್ವಯಮನುರುಗದಾಘಾತದಿಂ ನುಚ್ಚುನೂಲು ||
ಗೊಡೆನೆಂ ತದ್ರತ್ನರಶ್ಮಿಪ್ರಕಟಮಕುಟಮಂ ನಂಬು ನಂಬೆನ್ನ ಕಣ್ಣಿಂ |
ಕಿಡಿಯುಂ ಕೆಂಡಂಗಳುಂ ಸೂಸಿದವುನಹಿತರಂ ನೋಡಿ ಪಂಕೇಜವಕ್ತ್ರೇ ||

819

ಕಂ || ಅಱುಪಿದುದು ರೌದ್ರರಸಮಂ |
ಕಿ²ಱುಪಿದ ಕುಡುವುರ್ವು ಕಚ್ಚಿದೊಡುಚ್ಚಿದ ಬಾ ||
ಳಿಱಿಯಲನುಗೆಯ್ದ ಕೆಯೆ ಬೆ |
ಳ್ಳುಱಿ ಪಿಚ್ಚನೆ ಬಿಟ್ಟ ಕಣ ಹಯರೋಹಕರಾ ||

820

ಸೂತ್ರಂ || 204 ||

ಭಯಾನಕಂ. ಭಯಹೇತುಸಮುದ್ಭೂತಂ |
ಬೀಭತ್ಸಂ. ಭಯಾನಕಂ ಕೃತಜುಗುಪ್ಸನಂ ಬೀಭತ್ಸಂ ||
ಅದ್ಭುತಂ. ನಿಯತಂ ವಿಸ್ತೃಯಭಾ⁴ವಾ |
ಶ್ರಯಮದ್ಭುತರಸಮೆನಿಪ್ಪ⁵ ಪಿಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ||

821

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಭಯಾನಕಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಮಕರಂ ಬಾಯ್ದಿಱಿದಂದದಿಂ ತೆ³ಱಿದ ಬಾ⁶ನೆ ಪೀ⁷ಱುರ್ದ ಕೂದ್ದುಡೆ ನೆ |
ಕ್ಕ ಕದಂಪೆತ್ತಿದ ಪುರ್ವು ಪತ್ತಿದ ಬಸಿಱು⁸ ವೋತಂದ ಕ⁹ ಮೋಘಘೋ ||
ಷ⁸ಕೋರಧ್ಯನಿ ನೀಳ್ ಕೇಸುಗವೊಲಿ⁹ ಪ್ಪಾಭೀಳಕೇಶಾಳ ನ¹⁰ |
ಪ್ಪಕನದ್ಭುಷಣಭೀಷಣಂ ಭಯದಮಾಯ್ತಾರಾಕ್ಷಸೀರೂಪಕಂ ||

822

ವೃ || ನೋಮ್ಮುಡಿ ನೋ¹¹ದ್ದು ಪಿದಲೆಯೆ ಪ¹²ಚ್ಚಳಮಂ ನಿಜಮಾಗ್ಗಮಂ ಬಿಸು |
ಟೊಮ್ಮೆಯೆ ಕಟ್ಟಿ ಚಮ್ಮಟಿಗೆ ಮುಟ್ಟದವೋಲೆ ನಸುಪಚ್ಚೆ ತಾನದ ||
ಕ್ಕಿಮ್ಮುಡಿ ಪಚ್ಚಿ ಪೆಚ್ಚಿ ನಡುಕಂ ಪಟಗೇಱಿದಳೂವ್ವಳೋಪನಂ |
ಪೆಮ್ಮೋಲೆ ಬೆನ್ನ ನುಚ್ಚಿದವುನೆಂಬಿನಮಪ್ಪಿದಳಾ¹³ದಮಾಪ್ಪಿದಳ ||

823

1 ಕನ್ನೆತ್ತರಂ. 2 ತಿಪುಪದ. 3 ಬಿಚ್ಚನೆ. 4 ಭಾರಾ. 5 ಪುನಕಕ್ಕು ಪವರಿ. 6 ತಗದ. 7 ಪೀಱುರ್ವು. 8 ಷಕೋರ. 9 ಲಪ್ಪ. 10 ಪ | ಪ್ಪಕವಧೀಷಣಭೂಷಣಂ. 11 ಜೋಲ್ಲು. 12 ಪಟ್ಟಮ. 13 ಲಗ ಳಚ್ಚರದಿಂ.

ಕಂ | ಬೆರಲಂ ಕಚ್ಚುವ ಪುತ್ತಂ |
 ಪರಿದೇಹವ ಕೆಯ್ದುಂಕಿ ಪೊಡಮಾಡುವ ಭಯ ||
 ಜ್ವರದಿಂ ನಡುಗುವ ಭೀರುಗ |
 ಳರೆಬರ ಕನ್ನಡಿಸಿದರ ಭಯಾನಕರಸವಾಂ ||

824

ಬೀಭತ್ಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ನೆತ್ತರಂ ಕುಡಿದು ಸೀನೊಡೊ¹ಳ್ಳಿಡಿಖಂಡಮಂ |
 ಪತ್ತೆ ತೊ²ಯ್ದು ನೊಡೊಟ್ಟದ ಪಾರೆಯುವಾರೆಯುಂ ||
 ತುತ್ತಿ ನುಂಗಿ ಮಿ³ದುಳಂ ತಣಿವಿಂ ಪುಳಿದೇಗುದೇ |
 ಗುತ್ತಮಿಪ್ಪುವ⁴ದಪ್ಪಿೊಳ್ ರಜನೀಚರಕೋಟಗಳ್ ||

825

ಅದ್ಭುತಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಪಯ.ವುಲಿಗಳ್ ಮೊಲೆಯೂಡಿದುವಾಹರಿಣಂಗಳಂ |
 ನಯದೊಳ ಪೋಡಿದುವಾನೆಗಳಂ ಹರಿಗಳ್ ನಿಜೋಜ್ವಲಕೇಸರಾ ||
 ಳಯನೊಗಿಯುತ್ತಿರೆಯುಂ ಕುಟಲಾಹಿಗಳುಂ ನವಿಲ್ಗಳನೆತ್ತಮಾ |
 ಕ್ರಯಿಸಿದುವಿಂಶಿತದ್ಭುತಮಾಯು ತಪೋಮಹತ್ವದಿನಾಕೆಯಾ ||

826

ಕಂ | ತನಗಿಲ್ಲದ ಭಯಮಂ ತೈ |
 ಲನಂತ ರಿಪುನೃಪರ್ಗ ಕುಡುವನವಗಿಲ್ಲದುದಂ ||
 ವಿನುತಜ⁵ಯಶ್ಲಾಘ್ಯಯಶೋ |
 ಧನಮಂ ತಾನೀಟ್ಟಿ ಕೊಳ್ಳನೇನಚ್ಚರಿಯೋ ||

827

ಸೂತ್ರಂ || 205 ||

ಸಮಭಾವಪ್ರಭವಂ ಶಾಂ |
 ತಮಕ್ಕುಮಂತಾಸಮತ್ವಮುಂ ವರ್ತ್ತಿಸುಗುಂ ||
 ಸಮನಿಸಿ ಸ⁶ವ್ಯಗ್ಜಾನಂ |
 ತವಮಂ ರಾಗಮುಮನಲೆಡು ತೊಲಗಿಸಿ ಮನದಿಂ ||

828

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೃ | ಬಗೆಯುಂ ತಾರದೆ ತಾಪಸಾಕ್ರಮಪದಕ್ಕಜ್ಞಾನದಿಂ ಮೂರ್ಕ್ಷರೇ |
 ಕೆ ಗಡಾ ಮಾಣ್ಬರೊ ಮುಪ್ಪುಲಿ ಬಡತನಂ ರೋಗಂ ವಿಯೋಗಂಗಳ್ ||
 ನೈಗಮಿಕ್ಕಿದೊಡಲಾ ಬಿಸುಟ್ಟು ಪ⁷ಿಡದಂ ಕೆಯ್ದೊಂಡು ಸಂಸಾರದೊಳ |
 ಮ⁸ಿಗ.ಬ್ಬಿಂ ಪುಟ್ಟುವರೆಂಬ ಗಾಂಪಿವೆ ವಲಂ ಧೀ⁹ರಂಗಿ ಲಜ್ಜಾಕರಂ ||

829

1 ದೊಪ್ಪಿಡಿ. 2 ಕೊಡು, ನಗಿದೊಟ್ಟಿದ, ಕೊಡು. 3 ಮದಳಾ. 4 ಪರೊಳ್. 5 ನಾ. 6 ನಯ. 7 ದಿವ್ಯ
 ಜ್ಞಾನ. 8 ಳಂನಗವಿಕ್ಕಿದೊಡಲಂ(೨೦). 9 ಪದವಿಂ, ಪದವಿಂ, ಪದಮಂ. 10 ತನುಳ್ಳಂ. 11 ವೀರಂ.

ವೃ || ಧರೆಯೊಳ್ ಧರ್ಮಪಥಕ್ರಮಂಗಳೆಸೆಗುಂ ಮತ್ತೀತ್ತನಂಗಳೆ ಜಯೋ |
 ದ್ವರಮುಂ¹ ಟರ್ಕ್ಕುಫಲೋಪವಾನಮೆಮಗೀಹಸ್ತ್ಯಶ್ವತಂತ್ರಂ ಕುಳಾ ||
 ಭ²ರಣಂ ಕಾಮಫಲೋಪಮಂ ಬಳೆದಪಂ ಮನ್ನಂದನಂ ಸಾಲ್ವದಿ³ |
 ನ್ನಿರವೇಂ ಮೋಕ್ಷಮಹಾಮಹೀರುಹಫಲೈಕಾ⁴ ಸ್ವಾದಮಂ ನೋಡುವೆಂ ||

830

ಸೂತ್ರಂ || 206 ||

ಕರುಣಾರಸಕ್ಕೆ ಮಿಗೆ ಹಾ |
 ಸ್ಯರಸಂ ಶೃಂಗಾರರಸಕೆ ಬೀಭತ್ಸಂ ರಾ ||
 ದ್ರಂ⁵ ಸಕ್ಕ ಮಮ್ಭುತಂ ವೀ |
 ರರಸಕ್ಕೆ ಭಯಾನಕಂ ನಿರೋಧಕಮಕ್ಕುಂ ||

831

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಕರಜಕ್ಷತಗಳಿತಾ⁷ ಸ್ಥಾ |
 ನುರಕ್ತಕರ್ಧಮಿತವಿಗ್ರಹಂ ಸು⁸ವ್ರಣಿತಾ ||
 ಧರಜಾತಿಪೂತಿಗಂಧಂ |
 ತರುಣೀಮುಖಮೆನಗೆ ಪಡೆದುದೊದವಿದಲಂವಂ ||

832

ಸೂತ್ರಂ || 207 ||

ಎರಡುಂ ವಿರುದ್ಧರಸವೊಡ |
 ವೆರಸಿರೆ ತದವಾಂತರಸ್ಥವೊಂದನೈರಸಂ ||
 ಪರಿಪುಷ್ಪಮಾಗೆಯುಂ ವೈತಿ |
 ಕರಣಂ ಮೇಣ ತಾನುವಾಗೆಯುಂ ನಿರ್ದೋಷಂ ||

833

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೃ || ಅರುಣಜಳಾವಲಿ⁹ಪ್ತಿ ಪೊಸಗುಂಕುವದಂತಿರೆ ಕಣ್ಣಲಗ್ನತೋ |
 ಮರಮವತಂಸದಂತಿರೆ ನವವ್ರಣರಾಜಿ ವಿಭೂಷಣಾಳಿಯಂ |
 ತಿರೆ ಮಿದುಳುಣ್ಣಿ ಪುಷ್ಪಕೃತಶೇಖರದಂತಿರೆ ಕೊಡು ಪೋದರ |
 ಜ್ವರಸೆಯರಣ್ಣಿ ಬಿಟ್ಟಿ ಭಟರಂ ಕೊನೆವಿಡಸೆಯ ಚೆನ್ನ ಪೊಂಗರಂ ||

834

ಭಯದಿಂ ಕಚ್ಚಿದು¹⁰ ದೊಂದು ಪುಲ ಮುಗಿದ ಕೆಮೆ ಬಿಟ್ಟುರ್ಧ ಕೇಶಂಗಳುಂ |
 ನಯನಾಂಭಃಪ್ಲವವೊಡುವಲ್ಲಿ ಪಿರಿದುಂ ಕಾರುಣ್ಯಮಂ ಮಾಡೆ ವೈ ||
 ರಿಯನಾಗಳೆ ನಗುವಂತಿರಿದ್ವುದು ಕನತ್ಪಟ್ಟಿಂ ವಿನಿರ್ಬಿನ್ನ ಕುಂ |
 ಭಯುಗೋದ್ಯದ್ವಿವಮೌಕ್ತಿ ಕಾಳಿಕಳಿತಂ ಶ್ರೀವಿಪ್ರಮಾತ್ತಂಡನಾ ||

835

1 ಮುಂಟಾತ್ಮ. 2 ಚರಂ. 3 ದಿನ್ನಿರವಂ, ದಿನ್ನದವಂ, ದಿನ್ನರವಂ. 4 ಕಾರಾರವಂ, ಕಾಪ್ಯದವಂ.
 5 ರವೋಕ್ತಿಗದ್ಭುತಂ. 6 ವಿರೋಧಿಗಳಕ್ಕುಂ. 7 ತಪ್ಪಾ, ತಪ್ಪುವರಕ್ಕ. 8 ಸವ್ರಣಿತಾ. 9 ರಿಪ್ಪನವಕರ್ಪಮ,
 ರಿಪ್ಪನರ. 10 ಪಡೊಂದು.

ಸೂತ್ರಂ || 208 ||

ವೀರಂ ಗೌರಂ ರಾದ್ರಮ |

ದಾರಕ್ತಂ ಪೀತಮಮ್ಬುತಂ ಶ್ಯಾ¹ಮಂ ಶೃಂ ||

ಗಾರಂ ಶ್ವೇತಂ ಹಾಸ್ಯಂ |

ಕಾರುಣ್ಯಂ ಧೂಮ್ರಮಸಿತಮುಷಿದುವವೇರಡುಂ ||

836

ಸೂತ್ರಂ || 209 ||

ಭಾರತಿಯ ಕೊಂಕು ಸತ್ಯೋ |

ವೃತ್ತಿಭೇದಂಗಳ. ದಾರತೆ ಸರಸಾತ್ಥಮು²ದ್ಧ ತಸ್ಥಿ ತಿಯಿವಣಿಂ ||

ಭಾರತಿ ಸಾತ್ವತಿ ಕೈಶಿಕಿ |

ಯಾರಭಟೆಯೆನಿಪ್ಪ ವೃತ್ತಿಗಳ್ ನಾಲ್ಕಕ್ಕುಂ ||

837

ಸೂತ್ರಂ || 210 ||

ವಿದ್ವಜ್ಜನಹೃದಯಂಗಮ |

ಸ³ದ್ವಕ್ಶೋಕ್ತಿಪ್ರಕಾಶಮದ್ಭುತಹಾಸ್ಯೋ ||

ದ್ಯ⁴ದ್ವಸ್ತುವೃತ್ತಿ ಸಲೆ ರಸ |

ವದ್ವಚನದೊಳಸೆಯೆ ಪೇಟ್ಟಿ ಭಾರತಿಯಿಂದಂ ||

838

ಸೂತ್ರಂ || 211 ||

ಬಾಗಂ ಬೀರಂ ಸೊಬಗೆಂ |

ಬೀಗುಣಮುಂ ಶಾಂತವೃತ್ತಿಯುಂ ಸಾಹಸದು ||

ದ್ಯೋಗಮುಮತಿಲಲಿತಸದಾ |

ಭೋಗದೊಳಂಬಾಗೆ ರಂಜಿಕುಂ ಸು ಕ್ಷತಿಯೊಳ್ ||

839

ಸೂತ್ರಂ || 212 ||

ನಗರಾದಿವರ್ಣನಂ ನೃ |

ತೃಗೀತವಾಧ್ಯಪ,ಯೋಗಮಬಳಾವಿಷಯೋ ||

ಪಗಮವ್ಯವಹೃತಿಯೆಂಬಿವು |

ನೆಗಟ್ಟುಂ ಮೃದುಮಧುರರಚನೆಯಿಂ ಕೈಶಿಕಿಯೊಳ್ ||

840

ಸೂತ್ರಂ || 213 ||

ಕ್ರೂರಾಸ್ತೃಪಾತಚಿತ್ರಮ |
ಹಾರಣಮಾಹೇಂದ್ರಜಾಲರೌದ್ರಾದಿರಸಂ ||
ಚಾರುತರಸ್ಪಟಬಂಧದೊ |
ಳಾರಭುತವೃತ್ತಿಯಿಂದಭಿವ್ಯಂಜಿಸುಗುಂ ||

841

ಇದು ರೀತಿಕ್ರಮರಸನಿರೂಪಣದೊಳ ರಸಪ್ರಕರಣಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ||

ಗೀತಿಕೆ | *ರೀತಿಯುಂ ರಸವಿಭಾಗಮುಮಂ ವಿ |
ಖ್ಯಾತಿಯನಾಂತ ವೃತ್ತಿಗಳಂ ಪ್ರಾ ||
ತೀತಿಕವಾಗೆ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಟ್ಟು ನಿಂತೀ |
ಭೂತಳದೊಳ ಸಲೆ ನಾಗವಮ್ಮಂ ||

842

ವೃ | ಧರೆಯಂತಂತೆ ರಸಾಕ್ರಯಂ ಜಲಧಿಯಂತಂತಾ¹ತ್ತ ಗಾಂಭೀರ್ಯಮಂ |
ಬರಮೆಂತಂತೆ ಸದಾವೃತಂ ದೆನೆಗಳೆಂತಂತೂಜ್ಜಿತಂ ಸಂದ ಮಂ ||
ದರಮೆಂತಂತೆ ಸುವರ್ಣಭಾಸಿ ಶಶಿಯೆಂತಂತುಜ್ವಲೋದ್ಯತಳಾ |
ಸ್ಫುರಿತಂ ಭಾವಿಸೆ ನಾಗವಮ್ಮರಚಿತೋದಾತ್ತ ಪ್ರಬಂಧಾನ್ವಯಂ ||

843

ಗದ್ಯ || ಇದುಸಕಳಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜಿನೀರಾಜಹಂಸಾಯ
ಮಾನಾನೂನಕವಿತಾಗುಣೋದಯಂ ಶ್ರೀ ನಾಗವಮ್ಮಂ
ವಿರಚಿತಮಪ್ಪ ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದೊಳ
ರೀತಿಕ್ರಮರಸನಿರೂಪಣಮೆಂಬುದು
ಚತುರ್ಥಾಧಿಕರಣಂ.

* ಈ ಪದ್ಯವು ಮೂರುಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ರೀತಿಯಾಗಿಯೇ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ. ಒಂದುಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಳಗ ಬರೆದಿರುವಂತೆ
ಕವಿರೂಪವಾಗಿ ದೊರೆಯುತ್ತದೆ :-

ರೀತಿರಸಭಾಗಮುಂ ವಿ | ಖ್ಯಾತಿಯನಾಂತಮಳವೃತ್ತಿವೃಕ್ಷಗಳಮಂ ||
ಪ್ರಾತಿಕವಾಗರೆ ಪೇಟ್ಟುಂ | ಭೂತಳದೊಳಗನೆಯ ನಾಗವಮ್ಮಂಕವೀಂದ್ರಂ ||
1 ಕಾಶ್ಯ. 2 ರವಿ,

5. ಕ ವಿಸಮಯಾಧಿಕರಣಂ.

ಸೂತ್ರಂ || 214 ||

ಆವುದಶೇಷಲೋಕವಿಷಯಸ್ಥಿತಿಯು ಬಿಳಾಗಮಾರ್ಥವುಂ |
ಭಾವಿಪೊಡಲು ಸತ್ಕವಿಸರಸರೆಯಿಂ ಪರಿಗೀತಮಾಗಿ ನಿ ||
ಪ್ಪೇವಳಮಾ¹ದ ರೂಢಿವಶದಿಂ ಸಲೆ ಸಲ್ಪುದಿದಲ್ದೆ ಪಿಷ್ಟಸಂ |
ಭಾವಿತಮುಸ್ಸ ಕಾವ್ಯಸಮಯಂ ಭುವನತ್ರಯವಸ್ತುಗೋಚರಂ ||

844

ಸೂತ್ರಂ || 215 ||

ಆತತಸತ್ಕವಿಸಮಯಂ |
ಜಾತಿದ್ರವ್ಯಕ್ರಿಯಾಗುಣಾಶ್ರಯಮಸದಾ ||
ಖ್ಯಾತಿ ಸದಕೀರ್ತ್ತನಂ ನಿ |
ಣ್ಣೀತಂ ನಿಯಮಾರ್ಥಮೈಕೈಕೈವೇ ನಾಲ್ಕು ತೆಱಂ ||

845

ಅ ಸ ದಾ ಖ್ಯಾತಿ ಪ್ರ ಕ ರ ಣಂ .

ಸೂತ್ರಂ || 216 ||

ಸಲಿಲಾಶ್ರಯಮಾರ್ತ್ರದೊಳಂ |
ಕಲಹಂಸಪ್ರಭೃತಿ ನದಿಗಳೊಳ್ ಕಮಲಸಿತೋ ||
ತ್ವಲಕುವಲಯಾದಿ ಶೈಲಾ |
ವಲಿಯೊಳ್ ರ¹ತ್ನಾದಿಯುಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸೆಪಡೆಗೊಂ ||

846

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಜಲಾಶ್ರಯಮಾರ್ತ್ರದೊಳ ಹಂಸಾದಿಗಳ್ ||

ವೃ || ಜಕ್ಕವಕ್ಕಗಳಿಂ ಕಳಹಂಸೆಯಿಂ |
ಮಿಕ್ಕ ಸಾರಸದಿಂ ಕುರರಂಗಳಿಂ ||
ಮೊಕ್ಕಳಂ ಮೊಗಯಿಪ್ಪದು ನೋಡ ನೋ |
ಟಕ್ಕೆ ಚೆಲ್ವಿಸೆದಿಲ್ಲಿಯ ಪೂಗೊಳಂ ||

847

1 ನೀತ, 2 ಮಾಗಿ, 3 ದರಲ್, 4 ರತ್ನಾಳಯುಂ, ರತ್ನಾದಿಕಂ, 5 ಪತುಗುಂ, 6 ಕುಕ್ಕುರುಗಳಿಂದೆವವಾರ
ಸಂಗಳಂ, 7 ನಾತೆ.

ನದಿಯೊಳ ಕಮಲಾದಿಗಳ್ಗೆ ॥

ವೃ ॥ ಸರಯೂನದ್ಯರವಿಂದಮಂದಮಕರಂದಸ್ಯಂದಿ ಗುಗಾಂಬುಶೀ |
ಕರಸಂಸಂಗಿ ಲತಾಭಿರಾಮಲಲನಾಲಾ¹ಸ್ಯೈಕಕೈಲೂಷನ ॥
ದ್ವಿರುಹಕ್ರೋಡನಿಪಾತಿ ಮಾ²ಲೈವದನುಪ್ರಸ್ಥೋತ್ಥಿತಂ ಯಾಮುನೋ ॥
ದರಕುಂಜಸ್ಥಿತಿ ಮೆಲ್ಲನಲ್ಲಿ ಸುಖಗುಂ ಬಂದೊಂದು ಮಂದಾನಿಳಂ ॥

848

ಕಂ ॥ ಕುವಲಯವನರಾಚಿಮಿಂ ಜಾ |

ಹ್ನವಿಯ ಜಳಂ ಕರಮೆ ಕಟ್ಟಿ ತೋಖುದುದಂತಾ ॥
ಪ್ಲವಗಧ್ಯಜಂಗಿ ಯಮುನಾ |
ಪ್ರವಾಹಸಂಭೇದನಾದ ತೆಹದಿಂದಾಗಳ ॥

849

ಶೈಲದೊಳ ರತ್ನಾದಿಗಳ್ಗೆ ॥

ವೃ ॥ ಕಳಧೌತೋಚ್ಚೈಲೋದ್ಗ ತಾಂಶುವಿಲಸತ್ಪಾದಂ ಸ್ಫುಟಸ್ಫುಟಕೋ |
ಪಳಧಾ³ನೋಜ್ವಳಮಧ್ಯಮಂಬುರುಹರಾಗೋದಗ್ರಪಾಷಾಣಭಾ ॥
ವಳಯೋದ್ಭಾಸಿನಿಜೋಪಕಂ⁴ಮ⁵ಸಿತಚ್ಛಾಯಾಂತರತ್ನಪ್ರಭಾ |
ವಿಳಮೂರ್ಧ್ವಂ ನಡೆ ನೋಡೆ ಪೋಲ್ತುದು ನಗಾಧೀಶಂ ಖಗಾಧೀಶನಂ ॥

850

ಕಂ ॥ ಮರಕತದ ಕಲ್ಲ ಕವಿಗಳೊ |

ಳಿ⁶ರಡಖಿಯದೆ ಕೂರ್ತು ಧೂರ್ತುಸುರಮಿಥಾನಂಗಳ ॥
ನೆರೆದಳಸುಗಲಿಸೆ ಗಿಳಿಯುಂ |
ಪುರುಳಿಯುಮಳಸುವುವು ದೇವಭಾಷೆಗಳಳಸಂ ॥

851

ಅಂತಲ್ಲದೆಯುಂ ಧನದನ |

ಗಂ ತನಗೆಟ್ಟದೊಡೆ ರಾಯಭಾರಿತನಂ ಬಂ ॥
ದಂತಿರ್ಪುವಿದಳ ಕುಂಜೋ |
ಪಾಂತದ ತ⁷ತಿತಲಿಸಿ ಪೊಳೆವ ಕು⁸ಳಿತಾಶ್ಚಂಗಳ ॥
ಇದು ಜಾತಿ ॥

852

ಸೂತ್ರಂ ॥ 217 ॥

ತಮದೊಡ್ಡ ಮುಷ್ಟಿಸಂಗಾ |
ಹ್ಯಮಭೇದ್ಯಂ ಸೂಜಿಗವೈಡಂ ತಾನೆನೆಯುಂ ॥
ಕುಮುದಪ್ರಿಯಾತಪಂ ನಾ |
ವ್ಯಮುಜಳಿಗ್ರಾಹ್ಯಮೆನೆಯುಮಿಷ್ಟಮಿವಕ್ಕುಂ ॥

853

1 ಲಾಸೀಪುಷ್ಪ, 2 ಪಾಳವಪದ್ಮ, 3 ಪಶ್ಚಿಮೋದ್ಭವ, 4 ಮಾಹಿತ, 5 ಕಳ, 6 ಕರಡಿಲ್ಲದೆ ಕೂಡಿ ಕೂರ್ತು, 7 ಕಳದಳ, 8 ಕುಳಿತಾಶ್ಚಂಗಳ.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ತಮಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಪೊದದ ಮದವನ್ನಾತುಗೇಂದ್ರಾಜಿನಾಂಬರಮಂ ನಿಮಿ |
 ಚ್ಚಿದಪನಭವಂ ತಾನೆಂಬಂತಾಗೆ ಪಚ್ಚಿದಗುವ್ವಿನೋಳೆ ||
 ಪುದಿದೊದವಿನಿಂ ಸೂಚಿನಿಬ್ಬೇದ್ಯಮುಪ್ಪಿನಮೆಯ್ದೆ ಪ |
 ವ್ವಿದುದಸದಳಂ ಮುಪ್ಪಿಗ್ರಾಹ್ಯಂ ತಮಂ ಭುವನಾಂತಮಂ ||

854

ಚಂದ್ರಾತಪಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಬೆ¹ಲಗಸದೀವಿಕೊಂಡು ಕುಡಿಯಲೆ ಮೊಗೆಯಲೆ ಕೊಡಗೊಂಡು ತಿದ್ದಿ ಬ |
 ಚ್ಚಲನೆ²ಳದೊಂಬದೊಳೆ ಪರಿಯಿಸಲೆ ಪಜುಗೋಲ್ಗಳನಿಕ್ಕಿ ಪಾಯಿಸಲೆ ||
 ನೆಲೆಯಿನಿಸೆಂದು ನೋಡಲೊಳಪೊಕ್ಕು ದುಡುಮಿಪುದಾಡಲೀಸಲ |
 ಲ್ಗಲಿಸಿದಲಂಪಿನಿಂ ಬ³ಗೆದುದಂದು ಜನಂ ಘನಚಂದ್ರಿಕಾಂಬುವಂ ||

855

ಇದು ದ್ರವ್ಯಂ ||

ಸೂತ್ರಂ || 218 ||

ಇರುಳೊಳ್ ಚಕ್ರಾ⁴ಹ್ವಯಯುಗ |
 ವಿರಹಾತ್ತಿ ಚಕೋರಚಂದ್ರಿಕಾಪಾನಮಿವಿಂ ||
 ತೆರಡುಂ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮಕಂಗಳೆ |
 ವಿರಚಿಸೆಪಡೆಗುಂ ಪ್ರಯೋಗಗತಿಲಕ್ಷ್ಯಂಗಳೆ ||

856

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪ್ರಥಮಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ನೆರೆವನ್ನಂ ರವಿ ನಿಲ್ಲದ⁵ಸ್ತಗಿರಿಯು ಸಾರ್ಧಂ ಪ್ರಿಯು ಪೋಗಲಾ |
 ತುರನಾಗಿದ್ದ⁶ನೆನುತ್ತು ಮತ್ತಿ ನನನಿ⁷ತ್ತಾತ್ಮೇಶನಂ ನೋಡಿ ಕೋ ||
 ಪರಸಾವೇ⁸ಶಮನೊಂದು ಕೋಕರಸಮಂ ಮತ್ತೊಂದು ಕಣ ಕೆಯ್ಯೊಳು |
 ತ್ತಿರೆ ಕೆಯ್ಯೊಂಡುದು ಚಕ್ರವಾಕವಧು ಕಣ್ಣತ್ತಂ ನದೀಲೀಲೆಯಂ¹⁰ ||

857

ಬಿಸರುಹಸಖನಸ್ತಾದ್ರೀಂದ್ರಮಂ ಪೊದ್ದೆ ಪೋದಮೆ |
 ಬಿಸುಬಿನಿಯನೆ ನೀನುಂ ನಿನ್ನ ಬೆಂದನ್ನೊಳನ್ನೀ ||
 ಯಸುವುಮಿರದೆ ಪೋಗಲ್ಕಿದ್ದು⁹ದೆಂದಿಂತೊನಲ್ಲುಂ |
 ಕುಸುಮಕರಕಲಾಕುಕೀಲಿತಾಂಗಂ ರಥಾಂಗಂ ||

858

1 ಜಲಗವಿ ತೀವಿ, ಬೆಲಸಗ. 2 ನಳ, ನಲ. 3 ಇಳುವಿವಿ ಘನಚಂದ್ರಿಕಾಪಾನಂ ಲಲಿತಾಂಗಮರಿ. 4 ಹ್ವಯಯು. 5 ನಿಲ್ಲದ. 6 ತುರನಾಗಿದ್ದ. 7 ನನನಿ. 8 ಪರಸಾವೇ. 9 ಕುಸುಮಕರಕಲಾಕುಕೀಲಿತಾಂಗಂ. 10 ಯು. ಪುಗುಂ. 6 ನಪ್ಪ. 7 ನಿಂತಾ. 8 ಪೋಗಲಾ. 9 ಕುಸುಮಕರಕಲಾಕುಕೀಲಿತಾಂಗಂ. 10 ಯು.

ಕಂ || ಸರಸಿಜಪಂಡವ ತೆರೆಗಳ್ |

ತೆರಳ್ವಿನಂ ಕಮಳಪತ್ರಚಯಮೆನಿತನಿತುಂ ||

ಕೊರಗುವಿನಂ ಬಿಸುಸುಯ್ದೇಂ |

ಬಿರಯಿಸಿದುವೊ ಚಕ್ರವಾಕಮಿಥುನಮವಿರುಳೊಳ್ ||

859

ದ್ವಿತೀಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಮನಮನೊ¹ನಲ್ವವಂ ಕಿರಣಜಾಲದಿನಂತವು ಪೋಗೆ ಮುಂ²ದುಗೆ |

ಟ್ಟನಿತಪ್ಪೊಳಟ್ಟಡಗಿದ³ವನಂತದಬಿಂಬೆರೆದಪ್ಪಿನೇಣಲಾಂ ||

ಛನನ ಕರಂಗಳುಳ್ಳನಿತುಮಂ ತನೆ ಪಿರೆನುತುಂ ಚಕೋರಲೋ |

ಚನೆ ಪಿರಿದ⁴ಪ್ಪ ನಲ್ಮಿವೆರಸಳ್ಳ ಪೊಳಂದೆರೆದಳ್ ಚಕೋರಮಂ ||

860

ಇದು ಕ್ರಿಯೆ ||

ಸೂತ್ರಂ || 219 ||

ಹಸಿತಯಶಃಪ್ರ⁵ಭೃತಿಯೊಳು |

ಲ್ಲಸಿತಂ ಸಿತಭಾವಮಯಶದೊಳ್ ಪಾಪದೊಳಂ⁶ ||

ತಸಿತರುಚಿ ಕೋಪರಾಗ |

ಪ್ರಸರದೊಳಾರಕ್ತವರ್ಣಮು⁷ಭಿವರ್ಣಿಸುಗುಂ ||

861

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಹಸಿತಯಶಃಪ್ರಭೃತಿಗೆ ||

ಕಂ || ಬೆಳಪ ಮುಖಚಂದ್ರನೊಳ್ ತಳ |

ತಳಿಸುತ್ತಂ ತೊಳಗಿ ಪೊ⁸ಳೆವ ಪೆಳ್ವಿಂಗಳದೊಂ ||

ದಳವನಳವಡಿಸಿ ಕರಮು |

ಜ್ವಳಿಪ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ಬೆಡಂಗು ನೃಪನಂದನೆಯಾ ||

862

ವೃ || ಹರಹಾಸದ್ಯುತಿಯಂ ನಿರಾಕರಿಸಿ ಗಂಗಾಸಿಂಧುಕಲೋಲಶೀ |

ಕರಮಂ ನಿಂದಿಸಿ ಸಿಂಧುವಾರಕುಸುಮಸ್ತ್ರೀಯಂ ಪ¹⁰ಳಂಚಾಡಿ ಭು ||

ಸುರಚಂದ್ರಾಂಶುನಿ¹¹ಕಾಸಮು ತೆಗಲ್ದು ಮುಕ್ತಾಹಾರವಿಸ್ತಾರಡಂ |

ಬರಮಂ ಮಿಕ್ಕು ಬೆಳಪ್ಪುದುಜ್ವಳಯಶಂ ತ್ರೀಗಂಡನಾತ್ಮಂಶನಾ ||

863

ಕಂ || ನಂದನನೊಸಗೆಯುವಾಮ¹²ಕ |

ರಂದಕನೆಳಸಿರದೆ ಬಿ¹³ಟ್ಟು ಪೊದೊಂದಲಲಂ ||

ಕುಂದದೊಡನ¹⁴ಲೆಯೆ ಸತಿ ಕಾ |

ಳಿಂದಿಯು ಸುರನವಿಯು ಕೂಡಲಂ ಪೊಲ್ಲಿದ್ದೊಳ್ ||

864

1 ನೊಪಿಲ್ಲವಾ. 2 ಮುಟ್ಟು. 3 ಸವನಂತ, ಸನುಮಂಶ. 4 ಬೊಡುಪಟ್ಟ. 5 ಪ್ರಸರ. 6 ಷ | ಪುನಿತ. 7 ಮದುವರ್ಷೀಯಂ, ಮದುವರ್ಷೀಯಶಂ, ಮದುವರ್ಷೀಶಂ. 8 ಬೆಳಪ. 9 ಗಳಗೊಂ. 10 ಪಳಂಚಲವಿಳಾ. 11 ವಿಳಾಪ. 12 ಮರ ! ಕಂದಳ. 13 ಬಿಸುಟುಪೋದೊಡೆಯಲಲಂ. 14 ವಳಯ.

ಅಯುಕಃಪಾಪಂಗಳ್ಗ್ ||

ಕಂ || ವಿಳಸದವೃತಾಂಕುಮಂಡಲ |

ದೊಳ ಕಪಿಯಂತಂತೆ ನೆಗಟು ದುರ್ಯ್ಯಕದಿಂದಂ ||

ಖಳನಾನ್ಯಪಾತ್ಮಜಂ ನಿ |

ಮೃಳನಿಜವಂಕಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದಂ ಮಳಿನತೆಯಂ ||

865

ದೊರೆಕೊಂಡ ಪಾಪಲೇಖ್ಯ |

ಪಾಣಾನುಮೆ ಕೃ³ದ್ವಿವರ್ಣಮಂ ಪುಟ್ಟಿಸಿದಂ ||

ತಿರೆ ಕಡುಗಲಿಯರವಂದಿರೆ |

ಪ¹ರುಷಸ್ವರಪ²ರುಷನಯನಪ⁴ರುಷಕರೀರರೆ ||

866

ಕೋಪರಾಗಂಗಳ್ಗ್ ||

ಕಂ || ಅವತಂಸಾಕೋಕನ⁶ವ |

ಪ್ರವಾಲರುಚಿ ಮುಳಿಸೆ ರೂಪುಗೊಂಡವೊ⁷ಲೆರಡುಂ ||

ಕಿವಿಗಳೊಳಮಾ⁸ಯಮಂ ಪ |

ಚ್ಚವ ಕ⁹ಲ್ಪಿಯ ತೆಪದಿನೆಸದುದಾಸ್ಥಾಯಿಕೆಯೊಳ ||

867

ಕುಂಕುವದೆ ಕ¹⁰ದಡುನೀರಂ |

ಭೋಂಕೆನೆ ಮೇಲೊತ್ತ ನೃ¹¹ಪತಿ ಮೆಯ್ಯಿಂ ರಾಗಂ ||

ತುಂ ಕರಮೆ ತೀವಿ ಪೂಜಗೆ ತು |

ಳುಂಕುವವೋಲೆ ತೋಜಿ ನೀಜಿ ಕಣ್ಣೆಸದಿದ್ದೊಳ ||

868

ಇದು ಗುಣಂ ||

ಇದು ಕವಿಸಮಯದೊಳ ಅಸಮಾಖ್ಯಾತಿಪ್ರಕರಣಂ ಪ್ರಥಮಂ ||

ಸ ದ ಕಿ ರ ತ್ತ ನ ಪ್ರ ಕ ರ ಣಂ .

ಸೂತ್ರಂ || 220 ||

ಅಸುಕೆಯ ಕುಜದೊಳ ಫಳಮಂ |

ವಸಂತದೊಳ ಜಾತಿಕುಸುಮಮಂ ಚಂದನದೊಳ ||

ಕುಸುಮಫಲಮೆಂಬಿವಂ ಬ¹² |

ಣ್ಣಿಸದಿರ್ಪುದು ತಾನುವಲ್ಲಿ ಸಂಭವಿಸುವೊಡಂ ||

869

1 ದೊಳಗಣಗಳಿವಂತೆ. 2 ಕೊಂಕು ಪಾಪಲೇಖ್ಯ. 3 ಪಾಪರೂಪಮಂ. 4 ಪುರುಷ. 5 ಪಕ್ಷ, ಪುರುಷ. 6 ವನಂ. 7 ವನಂತು. 8 ಪೂಜಮಂ. 9 ಕಲ್ಪಿತ. 10 ಕಡುಕು. 11 ನೃಪನ. 12 ಪ.

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಕುಸುಮಕಿಸಲಯಮೇ ಲೋಕ |

ಕೈ ಸೆವುತ್ತುಂ ಸಾವತಂಸಮೇನೆ ಸಾಲದೆ ಸಂ ||

ದಸುಕೆಗೆ ನಿಸ್ಸಾರಫಲ |

ಪ್ರಸೂತಿ ಮತ್ತಂತದಾದೊಡೇನುಗದೊಡೇಂ ||

870

ಎನಿತು ಸುಮನಸ್ಸಮುನ್ನತಿ |

ತನಗಾದೊಡಮುಖವಿನೂತಜಾತಿವಿಕಾಸ ||

ಕೈ ನಿತೆಡೆಗುಡದುದಲು ಕಾಲ |

ಜನದ ವಿಭೂತಿಯನೆ ಸುರಭಿನಮಯಂ ಪೋಲ್ಕುಂ ||

871

ಬಿಡಿವಸದೆ ಕುಸುಮಫಲಮಿ |

ಲ್ಲದಿದ್ದೊಡಂ ತನ್ನ ದೊಂದು ಮೆಯ್ಯಿಂದಂ ಲೋ ||

ಕ¹ದ ಸೇದೆಯೆಲ್ಲಮಂ ಕಿಡಿ |

ಸಿದಪುದು ಚಂದನಮೆ ವಂದ್ಯಜನ್ಮಂ ಕುಜದೊಳ್ ||

872

ಇದು ಜಾತಿ ||

ಸೂತ್ರಂ || 221 ||

ಸಿತಪಕ್ಷದೊಳುಳ್ಳೊಡಮಂ |

ಧತಮಸಮಂ ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷದೊಳ್ ಚಂದ್ರಿಕೆಯಂ ||

ಕೃತಮತಿಗಳ್ ಕವಿಮಾಗ್ನಾ |

ಶ್ರೀತಗತಿಗಳ್ ಪೇಱದಿಕ್ಕದೆಂತುಂ ಕೃತಿಯೊಳ್ ||

873

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಇಡಿದಿರೆ ಗುಹಾಂಧಕಾರಂ |

ಪೊಡರ್ವೆಸದಿರೆ ಚಂದ್ರಕಾಂತರುಚಿ ನಗದೋರೊಂ ||

ದೆಡೆಗಳ್ ಪೋಲ್ತಪ್ಪುವದೊಂ |

ದೆಡೆಯೊಳ್ ನೆಲಸಿದ್ವರ್ ಕಾಳಮಂ ಜೊನ್ನಮುಮಂ ||

874

ಇದು ದ್ರವ್ಯಂ ||

ಸೂತ್ರಂ || 222 ||

ದಿವಸದೊಳಸಿತಾಬ್ಜವಿಕಾ |

ಸವುಮಂ ಶೇಫಾಳಕಾಶುಬಿಂದುಪರಿಭ್ರಂ ||

ಶವುಮಂ ಪೇಱಲ್ಕಾಗದು |

ಸವವಾಯಂ ಸಮನಿಸಿರ್ಪೊಡಂ ಸತ್ಕೃತಿಯೊಳ್ ||

875

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೃ || ಪಗಲ್ ರತಾರಂಭದೊಡ್ಡಿರುಳ್ ಕನ |
 ಲ್ವಗಲ್ವ ಚಕ್ರಾಪ್ಪಯುಗಂಗಳಟ್ಟುಂ ||
 ಮೊಗಕ್ಕೆ ತಪ್ಪಂತ[ಲ]ರಲ್ ತಗುಳ್ವವೆ |
 ಲ್ಲಿಗಂ ರಜಂ ಪೊಣ್ಣೆ ಮಹೋತ್ಪಳಾದಿಗಳ ||

876

ಕಂ || ಸಸಿಯೆತ್ತರಮಂ ಕಂ¹ಡೊಂ |
 ದೊಸಗೆ ಮನಕ್ಕಧಿಕವಾಗೆ ಕೀಳಾಳಿಕೆ ಸಂ ||
 ತಸದಿಂದಿಕ್ಕಿದ ಬಾಪ್ಪ |
 ಪ್ರಸರಮನಿಱುಸಿದುವು ನಿ²ಕಯೊಳಲ್ಲೊಕ್ಕಲರ್ಗಳ* ||

877

ಇದು ಕ್ರಿಯೆ ||

ಸೂತ್ರಂ || 223 ||

ತತದಶನದ್ಯುತಿಯೊಳರ |
 ಕ್ತತೆಯನೆ ವಿಕಸತ್ಪ್ರಿಯಂಗುಸು³ಮನಸದೊಳಪೀ ||
 ತತೆಯನೆ ಪಂಕಜಮುಕುಳ |
 ಪ್ರತತಿಯೊಳ⁴ಹರಿತ್ವವೃತ್ತಿಯನೆ ಪೇಟ್ಟು ಬುಧರ್ ||

878

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ದಶನಾರಕ್ತತೆಗೆ ||

ವೃ || ತೊಳಪ ದಂತಮುರೀಚಿಸಂತತಿ ಪರ್ವಿ ಬಳ್ಳನೀಳ್ವ ಗೊಂ |
 ದಳಸಿ ಬುಳವು ಗಾಂಕದೀಧಿತಿಜಾಳಮಂಜರಿಗಳ ಜಗ ||
 ದ್ವಳಯಮಂ ಪೆಳಪಂತ ಬಂದು ಸಭಾಂತರಾಳಮನೆಲ್ಲಮಂ |
 ಪೆಳಗೆ ಭೂವಳಯಾಧಿಪಂ ನುಡಿಗುಂ ಸ್ವಚಿತ್ತಗತಾರ್ಥಮಂ ||

879

ಕಂ || ಕುಂದದಳಧವಳನೃಪದಶ |
 ನೇಂದುಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ವೃತಾಚ್ಛಜಪಂಪೇಕಂ ||
 ಮಾಂದಿಸುವತಃದುದು ನೃಪ |
 ನಂದನೆಯೆರ್ದೆಯೊಳಗೆ ಬಳೆದ ಕೋಕನಳನಂ ||

880

1 ಕಂಡೊಗೆ, 2 ನಿಶಿ. * ಈ ಪದ್ಯವಾವಮೇಲೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನಿವಾತ್ರ ಕೆಳಗಿಬರೆದಿರುವ ಪಾತ್ರವು ಮೊರೆಯುತ್ತದೆ;—

ಈನೆ ಬಿರಿಸಿ ಸಂದಿ ಮುಗಿಲ್ | ಮಾನಂಬುಧಿ ಪಂಪು ಕಂಬಮಂಜೀಯೆಂಟು ||

ಪಾನಾಗಳಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟುಗು | ಮೇನಚ್ಚರಿ ಕೆಳದು ನೋತೆ ಮೌಕ್ತಿಕರತ್ನಂ ||

ಇದು ಪದಕೀರ್ತನ ಪ್ರಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಬರೆದಿದೆ. 3 ಕುಸುಮದೊಳಪೀ, 4 ಇದು ಯಾವೃತ್ತಿ ಪೇಟ್ಟು ಬುಧರ್ಗಳ, 5 ಅಪರಂಶ.

ಪ್ರಿಯಂಗುಕುಸುಮಾಪೀತತ್ವಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಇವಳೇಪ್ರಿಯಂಗುಕುಸುಮ |

ಚ್ಛವಿಲಸಿತಶ್ಯಾಮಕುಚತಟಾಂತದೊಳೊಪ್ಪಿ ||

ಪೂವು ತಾರಹಾರರುಚಿ ನೀ |

ಳವೇದಿಕಾಂತರದೊಳಸೆವ ಪೂವಲಿಗಳವೋಲೆ ||

881

ಪದ್ಮಕುಟ್ಟುಳಾಹರಿತತ್ವಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ತೆರೆಯ ಪೂಯೊಳೆ ತೆರಳ್ ಬರ್ಪು ವಿ |

ಸ್ಥೂರಿತಕಂಠನಿವಹಂ ಪಯೋಧಿಯೊಳೆ ||

ಕರವೆ ಚೆಲ್ವಿಸೆದು ಕಣ್ಣೆ ತೋಕ್ಕುಮಂ |

ಬರುಹಕುಟ್ಟುಳಕುಳಂಗಳಂತೆವೋಲೆ ||

ಇದು ಗುಣಂ ||

882

ಇದು ಕವಿಸಮಯದೊಳೆ ಸದಕೀರ್ತ್ತನಪ್ರಕರಣಂ ದ್ವಿತೀಯಂ ||

ನಿ ಯ ಮಾರ್ ತ್ಥ ಪ, ಕ ರ ಣಂ .

ಸೂತ್ರಂ || 224 ||

ಜಳಧಿಯೊಳೆ ತಿಮಿತಿಮಿಂಗಳಿ |

ಗಿಳಮಕರಪ್ರಕರಶಂಖಸಂಭವಮುಕ್ಕುಂ ||

ಮಳರಹಿತತಾಮ್ರಪರ್ಣೀ ||

ಜಳದೊಳೆ ಶುಕ್ತಿಜಮುಣಿಪ್ರಕಾಂಡಪ್ರಭವಂ ||

883

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ತಿಮಿತಿಮಿಂಗಳಾದಿಗಳ್ಗೆ ||

ವೃ || ಮಿಃವರ್ಣರೂಪಜಂಗಳ ನೆಲಿಲ್ಲೊಳೆನೊಂದರೆಗೆತ್ತು ವಾರ್ಧಿಯೊಳೆ |

ಪೊಳೆವೆಳವಾಳಗಳೆ ಕರ್ದುಕೆ ಬುಳೆಗಳಂ ತಿಮಿ ನುಂಗೆ ನುಂಗಿದಾ ||

ಗಳೆ ತಿಮಿಯಂ ತಿಮಿಂಗಳನಡಗುವಿನಂ ತವೆ ನುಂಗೆ ತತ್ತಿಮಿಂ |

ಗಿಳಮುಮನಾತಿಮಿಂಗಳಿಗಳಂ ತವೆ ನುಂಗಿದುದೊಂದು ತಾಣದೊಳೆ ||

884

ಕರಿಮಕರಂಗಳುಚ್ಚೈತಭಂಗುರತುಂಗತರಂಗವಾಲೆಯಂ |

ಕರರದನಾಗ್ರದಿಂದಿಳಿಯೆ ಮುತ್ತುಗಳಂತಿರೆ ಸೂಸಿ ಪಾಯ್ವಿ ಕೀ ||

ಕರದೊಳೆ ನಾಂದು ಸೇಡುಗೊಳುತುಂ ಸುಣಿದೊದುವ ಗಂಗೆ ಬರ್ಪು ದೇ

ವರ ವರಕಾಂತೆಯಕ್ಕುಳ ಪರಿಶ್ರಮಮಂ ಕಳೆದತ್ತು ವಾರ್ಧಿಯೊಳೆ ||

885

ವೃ || ನೂರೆಯಿವಲ್ಲವು ತಳ್ತ ಕುಖದ ಬಳ್ಳಿಗಳ ಬಡಬಾನಲಂ |
 ಕುರಮಿವಲ್ಲವು ರತ್ನದೀಧಿತಿಗಳ ತರಂಗಮಿವಲ್ಲವು ||
 ದ್ವಾರಕುಳಾಚಳಪಬ್ಬಿಗಳ ಜಳಶೀಕರಂಗವಲ್ಲವಾ |
 ಪರದ ಮುತ್ತುಗಳೆಂಬ ಕಂಕೆಯನಾಗಿಕು ಮಕರಾಕರಂ ||

886

ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿಯೊಳ ಕುಕ್ತಿಜಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಜಿನರಾಜಕುಗೆ ಧರಯೊಳ |
 ಜನಿಯಿಸಲಂತಾನರೇಂದ್ರಪತ್ನಿಯೆ ದೊರೆ ನೂ ||
 ತನಕುಕ್ತಿಜಕ್ಕೆ ತಾಯ್ವನೆ |
 ಯೆನಿಸಲ್ ದೊರೆ ತಾಮ್ರಪರ್ಣಿ ತಾನೊಂದೆ ವಲಂ ||
 ಇದು ಜಾತಿ ||

887

ಸೂತ್ರಂ || 225 ||

ಹಿಮವದಗೇಂದ್ರಮೆ ಭೂರ್ಜ್ವ |
 ದ್ರೂಮರಾಜಿಗೆ ಜನ್ಮಭೂಮಿ ಮಲಯಾದ್ರಿಯೆ ಬಂ ||
 ಹಿಮವಚ್ಚಂದನಮಹಿರುಹ |
 ಸಮಿತಿಗೆ ಕುಲಗೇಹಮಿತರದೊಳ ಪುಟ್ಟುವೊಡಂ ||

888

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪ್ರಥಮಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಪೆರಸುಲಿವ ಹಿಮವದವನೀ |
 ಧರಮೆಂಬುರಗಾಧಿಸತಿಯ ನಿವೋದೇಕದೊಳೇಂ ||
 ದೊರೆಯಾದುವೊ ವಿದ್ರುತಜ |
 ಜ್ವರಭೂರ್ಜ್ವದ್ರೂಮವನಂಗಲಿಂದಚಳಂಗಳ ||

889

ದ್ವಿತೀಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಇದು ಮಳಯಾಚಳಂ ಮಳಯಜಂ ಮಳಯಾನಿಳನೆಂದು ಪೆಂಪುವೆ |
 ತುದು ಸಿರಿಕಂಡಮುಂ ಪೆದೆದು ತೀಡ.ವ ಗಾಳಿಯುಮಿಲ್ಲಿ ಪುಟ್ಟು ಪೋ ||
 ಗದು ಪೊಸ ಸುಗ್ಗಿ ಮೂಗುವಡದಲ್ಲಿಯ ಕೋಗಿಲೆ ಬಂದ ವಾವು ಬೀ |
 ಯದು ಕುಸುವನಸ್ತನಾಜ್ಞೆ ತವದೆಲ್ಲಿಯುಮಿಲ್ಲಿಯ ನಂದನಂಗಳೊಳ ||

890

ಇದು ದ್ರವ್ಯಂ ||

ಸೂತ್ರಂ || 226 ||

ಸುರಭಿಸಮಯದೊಳೆ ಕೋಕಿಳ |
ವಿ'ರುತಿನಿಬಂಧನಮನಬ್ಬ ಕಾಲದೊಳೆ ಮದೋ ||
ದ್ವರಕೇಕಿಮಧುರಕೇಕಾ |
ವಿರುತಿಯನಭಿಯುಕ್ತ ರಜಿದು ಪೇಟ್ಟುದು ಕೃತಿಯೊಳೆ || 891

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಸುಗ್ಗಿಯ ಪುಗಿಲೊಳೆ ಮುಂಕೊಂ |
ಡುಗ್ಗಿಯನುಜ್ಜವಿಸಿದಂತೆ ಮೋನಮನುಜವೇಂ ||
ಬಗ್ಗಿಸಿದುವೊ ಕೋಗಿಲೆಗಳೆ |
ಮೊಗ್ಗಪ್ಪ ವಿಯೋಗಿಯಂ ಪುಗಿಲೆ ಪುಗಿಲೆನುತುಂ || 892

ಘನಸಮಯದೊಳೆದ್ದು ಕಿಳಾ |
ಸನದೊಳೆ ಕೈಲೆಯಸುರಭಿತಳದೊಳೆ ಗೋವ ||
ದ್ವನಕಂದರದೊಳೆ ಬಿನ |
ತ್ವನಮಂ ನೀಂ ನೋಡ ಲಲಿತಕೇಕಾನ್ವಿತಮಂ || 893
ಇದು ಕ್ರಿಯೆ ||

ಸೂತ್ರಂ || 227 ||

ಅವಿಶೇಷದಿನುದ್ಗಮದೊಳೆ |
ಧನಳತೆ ಮಾಣಿಕ್ಯನಿಕರದೊಳೆ ಶೋಣಿತ ಮೇ ||
ಘವಿತಾನದೊಳೆ ವಿನೀಳತೆ |
ವಿವಿಕ್ತವಣ್ಣವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದೊಂದಿಕ್ಕುಂ || 894

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಪ್ರಪ್ತಕೃತ್ಯಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ತೃರ ಮೇಗಣಲರೋಳಿಗಳೋ ಪೊಸಮುತ್ತುಗಳೆ |
ತೊಳಪುವೋ¹ ಪವಳದಂಕುರದೊಳೆ ಪುದಿದಿ²ಂತು ತ ||
ಮೊಳೆ ವಿಚಾರಿಸಿ ಜನಂ ಕರಮೊಪ್ಪುವುದಾಯ್ತು ಪ |
ಲಗಳ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯ ಬಾಯು ಒಡುಗು ಲತಾಂಗಿಯಾ || 895

1 ವಿರುತ. 2 ನ.ಜ್ಜವಿಸದಂತೆ, ಸುಜ್ಜವಿಸದಂತೆ. 3 ಪುಗಿಲೆ ಪುಗಿಲೆನುತುಂ. 4 ಮಾವವಳ. 5 ರಂಕು.

ಮಾಣಿಕ್ಯರೋಣತ್ವಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ತುಂಗವಿಚಿತ್ರಕೂಟನಿವಹಂಗಳೊಳೊಪ್ಪುವ ರತ್ನದಂಕುಜಾ |
 ಳಂಗಳ ಕೆಂಪು ತಳ್ತು ನಿಲಿ ಚೆಚ್ಚರದಿಂ ಗಿರಿಗಳ್ಗೆಧೀಶ್ವರಂ ||
 ತಾಂ ಗಡಮೆಂದು ಮೇರುನಗದೊಳ್ ಪೊಣರ್ದೆಕ್ಕ ತುಳಕ್ಕೆ ವಂದು ನಾ |
 ರಂಗದ ತೊಂಗಲೇಜುಸಿದ ವಸುಖೈಯೊಳಿದ್ದುರ್ದು ವಿಧ್ಯಪರ್ವತಂ ||

896

ಮೇಘಕೃಷ್ಣತ್ವಕ್ಕೆ ||

ಕಂ || ಈಪುರುಷೋತ್ತಮನವನೀ |
 ಳೋಪಳಸ⁴ಚ್ಛಾಯಕಾಯದೊಳ್ ಪೆಣೆದು ಘನ ||
 ವ್ಯಾಸಿತಗಭೀರರುಚಿಗನು |
 ರೂಪಂ ತಾನಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ತನು ತನುಮಧ್ಯೇ ||

897

ಇದು ಗುಣಂ ||

ಇದು ಕವಿಸಮಯದೊಳ್ ನಿಯಮಾರ್ಥಪ್ರಕರಣಂ ತೃತೀಯಂ ||

ಐ ಕ್ಯ ಪ್ರ ಕ ರ ಣಂ .

ಸೂತ್ರಂ || 228 ||

ದಾನವದೈತ್ಯಸುರಸಂ |
 ತಾನಕ್ಕಂ ನಾಗಸರ್ಪಸಂ¹ಹತಿಗಳ್ಗಂ ||
 ತಾನೇಕತ್ವಂ ಸಮಯಾ |
 ಧೀನಮದಕ್ಕುಂ ರಸಾತಳಪ್ರತಿಬದ್ಧಂ ||

898

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೃ || ದನುಜರನಾಮುರಾರಿ ಗೆರೆ ಕಾದುವ ಕಾಲದೊಳಾನದೇಕೆ ಪು² |
 ಟ್ಟಿನೊ ಗಡಮಂದು ಪುಟ್ಟದೊಡೆ ದೈತ್ಯಕುಳಕ್ಕೆ ಕಳಂಕವಾಗಲೀ ||
 ವೆನೆ ದನುಜಾರಿಯೆಂಬ ಬಿ³ರುದಂ ಸಲಲೀವೆನೆ ಕಾದಿ ಪೋಗಲೀ |
 ವೆನೆ ತಲೆದೋಜಲೀವೆನೆ ಮುಕುಂದನನೆಂದೊ⁴ಲೆವಂ ಖ⁵ಳಾಸುರಂ ||

899

ಸರ್ಪನಾಗಂಗಳ್ಗೆ ||

ವೃ || ಘನಿರಾಜಂ ಬಾರಿಯಿಟ್ಟುಟ್ಟದೊಡನುದಿನದಿಂ ಬರ್ಪ ಸರ್ಪಂಗಳಂ ಬ |
 ಲ್ಕಣಿ ತಾಕ್ಷ್ಯಂ ಭಕ್ಷಿಸುತ್ತಂ ಮಳಯಗಿರಿಯೊಳಿರ್ಪಂ ಬಲಂ ಕೇಳರೇ ನೀ ||
 ಮೋಣರಿ ಮತ್ತೆಮ್ಮಾ ಮಾತಂ ಗರುಡನಖಮುಖೋತ್ಪಾತದಿಂ ನಾಗಚೂಡಾ |
 ಮಣಿಗಳ ಬಂದಲ್ಲಿ ನಿಚ್ಚಂ ಸಿಡಿವುವಜುವೆನೇಕಿಂತು ವಿಭ್ರಾಂತರ¹⁰ಪ್ಪಿ ||

900

1 ಗಳಾ. 2 ಮುಗ್ಧರದಿಂ, ಬಚ್ಚರದಿಂ. 3 ವಿಠ. 4 ಮುಚ್ಚಾಯ. 5 ಪಾಣಿ. 6 ಎಚ್ಚನೆ, ಎಚ್ಚನೆ.
 7 ದನರಂ. 8 ದರೆವಾ. 9 ಬಳಾಸುರಂ. 10 ರಜ್ಜು.

ಸೂತ್ರಂ || 229 ||

ಶಶಧರಲಕ್ಷ್ಮದೊಳಕ್ಕುಂ |

ಶಶಹರಿಣಂಗಳ್ಗೆ ನನ್ಯಭಾವಂ ಸುಮನೋ ||

ವಿಶಿಖಧ್ವಜಾಂಕದೊಳ್ ನಿ |

ವಿಶೇಷದಿಂ ಮತ್ಸ್ಯಮಕರಯುಗಳ್ಗೆ ಕೈಂ ||

901

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಶಶಹರಿಣಂಗಳ್ಗೆ ||

ವೃ || ಉದಯಗಿರೀಂದ್ರರುಂದ್ರತಟದಿಂದೊಗೆತಂ¹ದ ಶಶಾಂಕನೆಂಬ ಸೊಂ² |

ಕದ ವೃಗವೈರಿ ಕೂಡೆ ಪರಿದಬ್ಬಿಸಿ ಪರ್ಬಿದ ದು³ಸ್ತಮಸ್ತಮೋ ||

ನೃದಕರಿಯೂಥಮಂ ಪೆಳಪಿ ಪೋಯಿ ಪಿಸುಳ್ವ ತದುತ್ತಮಾಂಗದಿಂ |

ಕೆದಪುದ ಮೂ⁴ಕ್ತಕಾವಳಿವೊಲಾದುವು ಮೂ⁴ಡಣ ತಾರಕಾಳಿಗಳ್ ||

902

ಕಂ || ಕೊಳನಂ ಗಗನಂ ನೀವೂರ್ವ |

ಗಳನುಡುತತಿ ನೀರನಚ್ಚವೆಳ್ಳಿಂಗಳ ತೆ ||

ಘಟಿಸೆ ಹರಿಣಾಂಕಮಂಡಳ |

ಮಿಟುಸಿದುದಳಿ ಪಾಯ್ದ ಬಿಳಿಯ ತಾವರೆಯಲರಂ ||

903

ಮತ್ಸ್ಯಮಕರಂಗಳ್ಗೆ ||

ವೃ || ಚಿತ್ತಜನಿಕ್ಷುಬ್ಧಾಪದಳವಂ ಮಿಗೆ ಕೊಂಕಿದ ಪುರ್ವು ಕಣ್ಣು ಬೆ |

ಳ್ಳೆತ್ತ ಮನಂಗರಾಜನರಲಂಬಿನ ಲೀಲೆಯನಾಳೆ ಕಾಮನಾ ||

ದ್ವೈತ್ತದ ವಿನಾಶಕೇತನಮನೋತ್ತರಿಸುತ್ತಿರೆ ಕೇಶಹಸ್ತಮು |

ನೃತ್ತ ಮರಾಳಗಾಮಿನಿ ಪೆಟಳ ರತಿಯಂ ಗೆಲೆವಂದು ನೋಡಿದಳ ||

904

ಧನು ಕಾಮಂಗಿಕ್ಷುದಂಡಂ ಪಟಿಯಿಗೆ ಮಕರಂ ಬಾಣಸಂಘಾತಮ⁵ಚ್ಚಂ |

ನನೆಯೆಂಬಿಚಿಹ್ನ ಮಿಲ್ಲೆಂಬಿನಿತೆ ಮನಸಿಜಾಕಾರಮಾ⁶ಕಾರಮೇಂ ಜಾ ||

ಣನೊ ಧಾತ್ರಂ ರೂಪನಿಷ್ಪಾದನವಿಧಿಯೊಳಿವಂ ಮುನ್ನಮೇಂ ನೋಂಪಿಮಂ ನೋಂ |

ತನೊ ಪೇಟೆಂಬಂತು ಬಂದಂ ಸುಕವಿಜನಮನೋಮಾನಸೋತ್ತಂಸಹಂಸಂ ||

905

ಇದು ಜಾತಿ ||

ಸೂತ್ರಂ || 230 ||

ಕ್ಷಾರಕ್ಷೀರಾಂಬುಧಿಗಂ |

ಕ್ಷೀರೋದಭವಾತಿ, ಜೀಂದುಗಳ್ಗೆ ಮು⁷ರಜಿ ||

ನ್ನಾರಾಯಣಾರ್ಗಂ ಸಿರಿಗಂ |

ಶ್ರೀರಾಮೈಗಮತನುಗಂ⁸ ಭವಾರಿಗಮೈಕೈಂ ||

906

1 ದಂದೆ. 2 ನಾ | ಕದ. 3 ದುಸ್ತಮೋಸ್ತಮೋ. 4 ಮೂಡುವ. 5 ದುಚ್ಚಂ. 6 ಮಾಗರ್ಪಣೇ. 7 ಮುರ
ರಜಿ, ಮುರಾಜಿ. 8 ಕಂಬರಾರಿಗ.

ಹಾರಕ್ಷೀರಾಂಬುಧಿಗಳ್ ||

ವೃ || ಇದಙ್ಗೋ ಗರ್ಭಂಗಳಂ ಕಟ್ಟುವುನಕಿರಣಶ್ರೇಣಿಗಳ್ ಪಂಚರತ್ನ |
ಕೃದು ದಲ್ ತಾನಾಕರಂ ನೀರ್ ತನಗೆ ಸವಿದೆಯಾದಗ್ನಿಯಂ ತಾಂ ದೆಚ್ಚೆ ||
ದ್ವಂದ್ವಂ ಚಂದ್ರಂ ಪುಟ್ಟದಂ ಮತ್ತಿದಙ್ಗೋ ಸುರರುತ್ಪತ್ತಿ ಕೇಳಿಲ್ಲ ಕ'ಕ್ರಂ |
ಗದಿದೆಯ್ತಂದ್ರಿಗಳ್ ಕ್ರಯವಿದಙ್ಗೋಳದಭ್ರಾಭ್ರವೃಂದಂಗಳಿಕ್ಕುಂ || 907

ಮೇರು ಕಲಂಕೆಯುಂ ಕದಡಿತೋ ಬಸುನಳನಟ್ಟಿ ಕಾಯ್ದುದೋ |
ಮಾರುತಿ ಕಟ್ಟಿ ಮೇಣ ಪಡುಡುದೋ ಗಿರಿಗಳ್ ಬರೆ ಪಜ್ಜಿಗಳ್ತೋ ||
ಸಾರಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳನಾಕೊಳ್ ತಪ್ಪುದೊ ಮತ್ತಮಂತೆ ಗಂ |
ಭೀರತೆ ಸಂದುದೆಂದು ಹರಿ ಮೆಚ್ಚಿ ಕರಂ ಪೋಗಿಂ ಸಮುದ್ರಮಂ || 908

ಕ್ಷೀರೋದಭವಾತ್ರಿಜೇಂದುಗಳ್ ||

ಕಂ || ಅತ್ರಿಯ ಪಿರಿಯ ಮಗಂ ಭುವ |
ನತ್ರಯಸಂಸ್ತುತ್ಯಕ್ತಿ ಸೋಮಂ ಸಕಲ ||
ಕ್ಷತ್ರಕುಲಪೂಜ್ಯನಮಲಚ |
ರಿತ್ರಂ ಪ್ರೋದ್ಧಾಮಸೋಮವಂಶಲಲಾಮಂ || 909

ವೃ || ಪಾರಾವಾರಂ ತುಹಿನಕಿರಣಂ ಕುಂದೆ ಕಂಡಿತ್ತು ಮತ್ತಂ |
ತೋರೊಂದೋರೊಂದವೃತಕಳೆಯುಂ ಪೆಚ್ಚೆ ಪೆಚ್ಚೆಲ ತುಳ್ ||
ತ್ತಾರುಂ ಮಕ್ಕಳಿಜಗುವನಿತಂ ಬಂಧುಗಳೋಯರೊಳ್ ಪೆ |
ಕ್ಕಾರಪ್ಪಾಗಳೆ ತನಯಜನಿತಸ್ನೇಹವಾಗ್ಗಂ ಬಲಸ್ಥಂ || 910

ನಾರಾಯಣಮುರಾರಿಗಳ್ ||

ವೃ || ಉರದೊಳ್ ಕಾಸ್ತುಭರತ್ನಮುಂ ಕಮಲೆಯುಂ ತ್ರಿಪದ್ಮಮುಂ ತೋಳ್ಗಳೊಳ್ |
ಕ'ರವಾಳ ಬಿಲ್ ಗದೆ ಚಕ್ರಪುಲ್ಲಿಯೆ ಮಲಂಗಿರ್ಪು ಜಪಪ್ರೀತಿಜೋ ||
ದರದೊಳ್ ನೀರಜಗರ್ಭನುಂ ತ್ರಿಜಗಮುಂ ಪೊಕ್ಕಪ್ಪವೆಂದೆಂದೋ |
ಕೃತಲ್ಪಂ ಯ'ದುನೆಂಶನಲ್ಲದೆ ಪೆಟಂ ಪೆಂಪಿಂಗೆ ಮು'ಯ್ಯಾಪನೇ || 911

ಕ್ರೀರಾಮಾವಿಭೂತಿಗಳ್ ||

ವೃ || ಅವೃತಪಯೋಧಿಮಂಥನದೆ ಪುಟ್ಟದ ಪದ್ಮಪದ್ಮಾತರಾಳದೊಳ್ |
ರಮಿಯಿಪ ಪದ್ಮನಾಭನುರದೊಳ್ ನೆಲಸಿರ್ಪು ಪ ಮಾನುಭಾವೆಯಂ ||
ಕಮಲೆಯನಿನ್ನೆಗಂ ಕುರುಮಹಿಪತಿಯೊಳ್ ನೆಲಸಿದ್ವೇದಿಗಳು |
ತ್ತಮಪುರುಷೋತ್ತಮಂ ಪೆಸಸೆ ಪಾಂಡವರೊಳ್ ನೆಲಿಸಲ್ತೆ ಪೋದವೆಂ || 912

1 ಸೂ. 1 ಕೃವರ್ಧನಾದಗ್ನಿ. 2 ವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಕೂಳೆ. 3 ತೋರೊಂದೋರೊಂದವೃತ. 4 ಕರವಾಳುಂ ಗದೆ, ಕರವಾಳುಂ ಗದೆ. 5 ವಿವಿಧ. 6 ಮುಪ್ಪಾಂಪು. 7 ಭಾವೆಯುಂ. 8 ಬರಮ, ಬರಮ. 9 ಪರಮಾತ್ಮ.

ಮನೋಜಶಂಕರಾರಿಗಳ್ಗೆ ॥

ವೃ ॥ ಸುರಭಿಶಿರಂಗಳಂ ನಯನದೊಳ ಕೂಡುವುವಿನ್ನೊಳಿಕ್ಷುಚಾಪಮಂ ।
ಪರಿಚಿತವಿನಾಶಕೇತನಮನಾವಗಮೊಪ್ಪುವ ಕೇಶಹಸ್ತದೊಳ ॥
ನಿರವಿಸಿ ಬಯ್ತು ಮೆಯ್ಯರೆದು ಕೂಲಧರಂಗೆಗಿರಿದಿರ್ಪುನಲ್ಲಿ ಪಂ ।
ಡಿಶ ಮುಖಿಯೊಳ ಮನೋಜನೆನೆ ಚೆಲ್ವಿಸೆವರ ಕಡುಗಾಡಿಕಾರ್ತಿಯಾರ ॥

913

ಇದು ಪ್ರವೃತ್ತಿ ॥

ಸೂತ್ರಂ ॥ 231 ॥

ಮುಕುಳನನಿವಿರಾಳನಂಗಳ್ ।
ವಿಕಾಸಹಾಸಪ್ರಬೋಧನೋನ್ಮೇಷಂಗಳ್ ॥
ಪ್ರಕಟಸುಗುಮೈಕ್ಯಮಂ ನಿ ।
ವ್ಯಕ್ತಕಲ್ಪದಿಂ ಗೌಣಮುಖ್ಯವೃತ್ತಿಕ್ಯತಂಗಳ್ ॥

914

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ॥

ಮುಕುಳನನಿವಿರಾಳನಂಗಳ್ಗೆ ॥

ಕಂ ॥ ಮುಕುಳತವಿಳೋಚನಂ ಕಂ ।
ಟಕಿತಾಂಗಂ ಸ್ವೇದಬಿಂದುದಂತುರಿತಮುಖಂ ॥
ಪ್ರಕಟಕೃಷಿತೋತ್ಕಂಪಂ ।
ನಿಕಾಮಕಮನೀಯಮಾದುದಿಂತು ರತಾಂತಂ ॥

915

ವಿನಿವಿರಾಳನ್ನೀಳಾಂಬುಜ ।
ವನನಿಪದ್ವಿಕಸದರುಣಸರಸಿರುಹವನಂ ॥
ದಿನಮುಖಮಳಿಸಂತತಿಗೆಂ ।
ಜನಿಯಿಸಿದುದೊ ಭಿನ್ನರುಚಿಗಳಂ ಪರಿಮಳದೊಳ ॥

916

ವಿಕಾಸಹಾಸಂಗಳ್ಗೆ ॥

ವೃ ॥ ಪೊಸವಿಸಿಲೊಳ ಮುಗುಳ್ಗಳ್ ಸಡಿಲ್ಪುಸಿರ್ವಂತೆಸ ।
ಛ್ರಿಸಗಿ ಮುಗುಳ್ಗಳ್ಗೆನಕ್ಕು ತೋಪಿ ಮದಾಳಿಗಳ್ ॥
ನುಸುಳಿ ತೊವರ್ತ್ತಿರೆ ಕಂಪಲಚ್ಚುಪನಂಬುಜ ।
ಪ್ರಸರಮನಾಳೆ ಒಳಪ್ಪನೀಗೆ ವರಂಗಳಂ ॥

917

ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ ||

ವೃ || ನಗೆಯಂ ಬಲ್ಮಗುಳ್ಳಳ್ ಕಂಪನಗಳ್ಳಾ ನಂದನುಂ ಕೋಕಿಳಾ |
 ಳಿಗೆ ನೊಕ್ಕುಂ ಗಿಳಿಗಳ್ಳ ಬೀರಸಿರಿಯಂ ಕಾವಂಗೆ ಪೆಚ್ಚುಂ ವಿವೋ ||
 ಗಿಗೆ ಪೆಚ್ಚುಂ ಪ್ರಿಯರ್ಗೆಯ್ತೆ ಮಾಡಿ ವಿ'ದಳತ್ತುಪ್ಪಾಳ ತೆಂಗಾಳ ತೀ |
 ಡುಗುಮುಳ್ಳಾಡೆ ಸಮಸ್ತದಂಪತಿಗೆ'ತಿಕ್ರೀಡಾಪರಿಶ್ರಾಂತಿಗಳ ||

918

ಕಂ || ಅಲರ್ಧ ಮೊಗಂ ಕಿಙ್ಕಿದಾದುದು |
 ನೆಲಸಿದುದು ಅಲೆರ್ಧೆಯೊಳಪ್ಪು ಕಣಿಸಿದ್ದು ಪು ಚಾ ||
 ಪಲನಪ್ಪುನಕುವಲಯಂ ನು |
 ಯೈಲರಾದಂ ಬಿಸಿಯವಾದುವಾಸತಿಗಾಗಳ ||

919

ತೃ³ಪ್ಪಾಭಿಲಾಷಂಗಳ್ಳೆ ||

ಕಂ || ದೂ'ರಾವತೀರ್ಣಪಂ'ಪಾ |
 ವಾರಿಯನಿ'ದನಟಿತು ಕ'ಱಿತು ತಳಮೆಯ್ದುವಿನಂ ||
 ನೀರಡಸ ನೀ'ರಜಾನನೆ |
 ಪೀರಲೆ ಬಗೆದಪ್ಪುವೆನ್ನ ಕಣ್ಣುಂ ಮನಮುಂ ||

920

ಇದು ಕ್ರಿಯೆ ||

ಸೂತ್ರಂ || 232 ||

ಹರಿತಾಸಿತನೀಳಶ್ಯಾ |
 ಮರೋಚಿಗಂ ಪೀತರಕ್ತವಣ್ಣಂಗಳ್ಳಂ ||
 ದೊರೆಕೊಳ್ಳಂ ಗೌರವೈ |
 ತರುಚಿಗಮಿತರೇತರಾಶ್ರಯಂ ವ'ಣ್ಣೈರ್ಗುಕ್ಯಂ ||

921

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕೃಪ್ಪಾಹರಿತಂಗಳ್ಳೆ ||

ವೃ || ಮರಕತತ್ವಿಪಮಾಯಮುನಃಪಳಂ |
 ಸ್ಫುರದುರುಸ್ಥಟಕೋಪಳಕಾಂತಿಯೊಳ ||
 ಬ'ರಸಿ ಗಂಗೆಯ ವಾರಿಯೊಳೊಪ್ಪುಗುಂ |
 ಹರಿಹರದ್ವಯಸಂಗಮದಂದದಿಂ ||

922

1 ವಿಗಳ. 2 ಕುಳಕ್ಕುಂ ಕಾಂತಿಗಳ್ಳೆ ಕಾಂತಿಗಳ್ಳೆ. 3 ಕೃಪಾಭಿಲಾಷಾಂಗಳ್ಳೆ. 4 ದೂರವತೀರಂ. 5 ಗಂಗಾ.
 6 ನೀರಜಿತು, ನೀರಜುತು. 7 ಕಟಿತು, ಕುಟಿತು. 8 ನೀರಜಾಕ್ಷಿ, ನೀರಜಾಕ್ಷಿಯು. 9 ತಾನಕ್ಕುಂ.
 10 ಪೂರಸಿ.

ನೀಲಶ್ಯಾಮಂಗಳ್ ||

ವೃ || ಪದಧೂಳಿಕ್ಷೋಭದಿಂ ದಿಗ್ಯುವತಿವದನಮಂ ಶ್ಯಾಮಳಂಮಾಡಿ ವಾಣಿ |
 ದ್ವಂದ್ವ ಕೋಪೋದ್ಭಿನ್ನಗಂಡಸ್ಥಳಕರಟಘಟಾವ್ಯಾಪನೀಲಾಂಬುದಾಟೋ ||
 ಪದಿನತ್ಯುಗ್ರಾಸ್ತ್ರಶಸ್ತ್ರಪ್ರಕರಕಿರಣಸಂಘಾತತೀವ್ರಾತಪೋದ್ಯೋ |
 ತದಿನದ್ಭ್ರಾಶ್ಯಾಮಳಂಮಾಡಿದುದು ದಿವಮುಮಂ ಕೂಡ ರಾಜೇಂದ್ರಸೈನ್ಯಂ || 923

ಪೀತರಕ್ತಂಗಳ್ ||

ವೃ || ಪ್ರವಿರಾಜತ್ತ್ವಳಧೌತಪಿಂಗರುಚಿಪುದ್ಧಂ¹ಪ್ಪಾಗ್ರದಿಂದಿಕ್ಕಿ ದಾ⁴ |
 ನವರಂ ಧಾತ್ರಿಗೆ ರಾಗಮಾಗೆ ನೆಗಟ್ಟಾದಿಕ್ರೋಡನಾಕಾರದಿಂ ||
 ತವೆ ಬೆಂಕೊಂಡು ತಮಸ್ತಮಪ್ರಕರಮಂ ಬಾಳಪ್ರವಾಳಾಂಕುರ |
 ಚೈವಿಯಿಂ ಚಂದ್ರನುದಂಕುಲೇಖಿಯಿನದೊಂದಾ⁵ನಂದಮಂ ಮಾಡಿದಂ || 924

ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ||

ವೃ || ವಿದಳತ್ತಿಂಕುಕಕಿಂಕಿರಾತಸುಮನಃಕಾಶ್ಮೀರಸಂಧ್ಯೋದ್ಗತಾಂ |
 ಬುದಪೀ⁶ತಾಂಬರನಿಂದ್ರನೀಲವಿ⁷ಲನನ್ನೀಲಾತಸೀನೀಲನೀ ||
 ರದನೀಲಾಂಬುಜವರ್ಣನರ್ಣವಯುಕಂ ಕೃಷ್ಣಂ ಧರಾದೇವಿಗೊ |
 ಪ್ಪಿದನಂತಜ್ವಲ್ದೊವ್ಯವಹ್ನಿಲವಣಾಂಭೋರಾಶಿಲೀಲಾವಹಂ || 925

ಗೌರಕ್ಷೇತಂಗಳ್ ||

ಕಂ || ಹಿಮವದ್ಗಿರಿಕ⁸ಟಕದಿನೊಗೆ |
 ದಮರಸರಿತ⁹ಸ್ತೋತಮೆಂಬ ಮಾತಂ ಪಡೆದೇಂ ||
 ಹಿಮಗೌರಹಾರಮೆಸೆದುದೊ |
 ಹಿಮಶೈಲಿ⁹ಖಾವಿಶಾಲವಕ್ಷಸ್ಥಲದೊಳ || 926

ಸೂತ್ರಂ || 233 ||

ನಯನಾದಿವಿವಿಧವರ್ಣಾನ್ |
 ಶ್ರಯಂಗಳೊಳ್ ಬೇಜಿವೇಜಿ ಬೇಜೊಂದನೆ ನಿ ||
 ಣ್ಣಯಮುವ್ಪ ವರ್ಣಮುಂ ಸಮು |
 ದಯದಿಂದಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಮೇಣ ಯಥಾಸಂಭವಮುಂ || 927

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಎವೆಯಿಕ್ಕದೆ ಪದಪಿಂ ನೋ |
 ಡುವ ಪುರಲಲನೆಯರ ಬಿಳಿಯ ಕಣ್ಣಳ ಪೆಳಗಿಂ ||
 ಧವಳಿಸದಂತೆವೇಲಾದುವು |
 ಗವಾಕ್ಷಜಾಳಂಗಳಮರತನಯಂಗಾಗಳ || 928

1 ಪದಪ್ರಭುಗ್ರ. 2 ಲನ. 3 ವೃಷ್ಣಾಗ್ರದಿಂದ. 4 ದಾ | ನವನಂ. 5 ದಾಕಾರಮಂ ತಾಲ್ಪದಂ. 6 ನೀಲಾಂಬರ. 7 ಏಕಪ. 8 ಏಕಪದ. 9 ಶಿಖಾವಿಳಾಸ, ಶಿರೋವಿಳಾಸ.

ವೃ || ಒದವಿದ ಬೇಟದತ್ತಳಗದೊಳ ಮುಳಸಂ ಪುರುಡುಂಟುನಾಡೆ ಜ |
 ವ್ವಿದ ಕಡೆಗಣ್ಣ ಜವ್ವುಗಳೊ ಪೋದಿದ ನೆಯ್ವಿಲ ನೀಳ್ವ ಮಾಲೆಯಿಂ |
 ದುದಿದ ಮದಂಗಳೊಳ ತೊಡರ್ಪ ತೋರ್ಪ ದಳಂಗಳೊ ವೇಣುನಾವುದೆಂ |
 ಬುದನೆನೆ ಕಾಡಿ ಮೋದಿದವಿನಾಣಮದಿಲ್ಲದಡೆಲ್ಲಿ ನಲ್ಲಳಾ || 929

ಮಿಶ್ರವರ್ಣಂಗಳ್ ||

ವೃ || ವದನಾಬಾಜವಗಂಧಲಂಪಟರಟದ್ಭೃಂಗಂಗಳಂ ಸೋಯಲೆ |
 ತ್ತಿದ ನೀಳೋತ್ಪಳವೂಳೆಯಂ ದ್ವಿಗುಣಿಸಲ್ಪಾತ್ಮತ್ತು ಕಣ್ಣಾಂತಗಾ ||
 ಮಿ ದಳನ್ನೀಳಸರೋಜರೋಚಿ ಕುಮುದಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾವದಾತಪ್ರಭಂ |
 ಮದನೋತ್ತೇಜಿತಬಾಣವಿಭ್ರಮಮಪಾಂಗಾಳೋಕನಂ ನಲ್ಲಳಾ || 930

ಗಣಿಕೆಯರ ವಿಳಾಸಾಗಾರದೊಳ ಜಾಳಮಾಗ್ಗ |
 ಪ್ರಣಯಿನಿಯರಪಾಂಗಶ್ರೇಣಿಗಳೆ ಮೂಲುಬಣ್ಣಂ ||
 ಪೆಣೆದೊದವೆ ಗವಾಕ್ಷಸ್ಥೇಂದುಕಾಂತೇಂದ್ರನೀಲಾ |
 ರುಣಮಣಿಕಿರಣಂಗಳ ಪೊಣ್ಣುವಂತಾದುವಾಗಳ || 931
 ಇದು ಗುಣಂ ||

ಸೂತ್ರಂ || 234 ||

ಅನುಗತಮಪ್ಯಂತಿರೆ ಚೇ |
 ತನಧರ್ಮ್ಯಂಗಳನಚೇತನಾತ್ಮ್ಯಂಗಳೊಳಂ ||
 ಸ್ತನನಯನಾದಿಯೊಳಂ ದ್ವಿ |
 ತ್ವನಿಷ್ಠಮಂ ಜಾತಿಯಂ ವಿವರ್ಣಿಪರರೆಬರ್ || 932

ಲಕ್ಷ್ಯಂ *

ಪೂರ್ವಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ತೋಳ ಫುಟ್ಟುಣೆಗುಚ್ಚಳಿಸುತ್ತಂ ಸೂಸುವ ತೀಕರವಾರಿ ಮು |
 ಕ್ತಾಳಿಯಿಂದಭಿಷೇಕಮೆ ಗೆಯ್ವಂತೊಪ್ಪ ಕಳಿಂದಜೆಯಂ ಮನೋ ||
 ಲೀಳೆಯಿಂ ಪುಗೆ ತನ್ನದಿ ಕೃಷ್ಣಂಗಾಟಸಿದಂತಿರೆ ಲೋಲಕ |
 ಲೋಳಕೋಮಲಕಸ್ತದೆ ಪೊಯ್ದಳ ಮುಂದಲೆಯಂ ಕಮಳಾಕ್ಷನಾ || 933

ಉತ್ತರಾರ್ಧಕ್ಕೆ ||

ವೃ || ಕಡೆದವೊಲಿಪ್ಪ ಪಮೋಲೆ ತೊದಳ್ಳಾಡಿ ಮೆಲ್ಲದೆ ಚೆಲ್ವನಪ್ಪ ತೆ |
 ಳ್ಳಡು ನಳಿತೋಳ ಪೊದಟ್ಟಿಧರಮೊತ್ತದೆಯುಂ ನಿಜುಗೊಂಡ ಚುಂಚು ಸೋ ||
 ಮ್ಮುಡಿ ಕಡುನುಣ್ಣುವೆತ್ತ ತೊಡೆ ತುಂಬಿದ ಪೀನನಿತಂಬಬಿಂಬವೊ |
 ಕ್ಕುಡಿತೆಯನಿಪ್ಪ ಕಣ ಕರಮೆ ರಂಜಿಸೆ ಬಂಡಲಿಳೇಕಾಂತೆಯರ್ || 934

ಸೂತ್ರಂ || 235 || .

ಪದವೊಳ್ ಮೂಲ್ಯಂತಿರೆ ಮೂ |
 ಲ್ಪುದು ನಿತ್ಯಂ ಪೂದದೆಡೆಗಳೊಳ್ ಸಂಹಿತೆಯು ||
 ತುದಿಯೊಳಮುದ್ದದೊಳಂ ಮೂ¹ |
 ಡವಿಕ್ಕೇ ಮೇಣ ಮೂಲ್ಯ ತಾನದೆಲ್ಲಿ ಯಥೇಷ್ಟಂ ||

935

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೈ || ಮೃಡನುಡುರಾಜದನ್ನ ಗವಿರಾಜಿಜಟಾಮುಕುಟಂ ಕಪರ್ದಿ ನೂ |
 ಮೃದಿ ಧವಳಂ ಸುರಾಸುರಕದಂಬಕಸೇವ್ಯಪದಾಂಬುಜದ್ವಯಂ ||
 ಆಡರೆ ಮೃಡಾನಿಗನೈಕುಳಕೈಕುಳಂಗಳ ನಾಡೆ ರಯ್ಯಮ |
 ಪೈಡೆಗಳನೆಲ್ಲಮಂ ನೆಜೆಯೆ ತೋರ್ಪುದು ಪೇಳ್ಳೆಯೆ ಬಂದನೀಶ್ವರಂ ||

936

ಕಂ || ನೋ²ತಂ ಪುರೋಹಿತಂ ಪೆರ |
 ಸಾತತಮಿರಪ್ರಭೇದನೋಪಾಯನಿಡೆಂ ||
 ದಾತಮಮಂ ಕಿಡಿಸಲ್ ಸಂ |
 ಜಾತನಯಂ ಬ³ಗೆದು ತದ್ಗುಹಾಭಿತ್ತಿಗಳೊಳ್ ||

937

ಇಲ್ಲಿಯೆ ಪೇಟೆಂದು ಮಹೀ |
 ವಲ್ಲಭದೂತಂಗೆ ನು⁴ಡಿಯೆ ದಕನಾಂರುಗ⁵ಳಂ ||
 ಮೆಲ್ಲನೆ ದಂ⁶ತಚ್ಚದವ್ಯದು |
 ಪ⁷ಲ್ಲವದೊಳ್ ನಿಜುನಿ ಮರಳೆ ದೂತಂ ನುಡಿದಂ ||

938

ಅರಸುಗಳೆಲ್ಲಂ ಬಾಯ್ಕೇ |
 ಕ್ಕರೆಂದುವೂಶಾಂತರಂಗಳಳ್ಳಿದುವೆಂ⁸ದುಂ ||
 ಧರಣಿತಳಂ ಬಣ್ಣನೆ ಕೇ |
 ಕ್ಕ ರಾಗಿಸುತ್ತಿಪ್ಪೆಮಿನ್ನುಮೇಂ ತೊಡಳುಂಟೇ ||

939

* ಎರಡುಜೊಳಂ ಚಂದ್ರಾದಿ |
 ತೈರನಾಗಳೆ ಬರೆದು ಕಾಕಿಣೀರತ್ನದೊಳಂ ||
 ಸ್ಫುರಿತಮಣಿರತ್ನದೊಳಮಂ |
 ತರಿಸುತ್ತುಂ ಯೋಜನಕ್ಕ ಮುಂಠೊಂದೊಂದಂ ||

940

1 ಕೂ. 2 ಆಕಂ. 3 ಬೆರದುಕಂಮುಗೃಹಭಿತ್ತಿ, ಬರೆದು. 4 ನುಡಿದು. 5 ಗಳಂ. 6 ದಕನ. 7 ಪಲ್ಲವದೊಳೆ ಮುಟ್ಟುವೂಡೆ. 8 ಮೆಂಟುಂ. * ಈ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯವಾಗಿ ಮೂತ್ರ ಇದೆ.

ಸೂತ್ರಂ || 236 ||

ಸಂಬಂಧದ ಸಂಬಂಧದೊ |

ಳಂ ಬಹುಳಂ ಪೃಷ್ಠಿಯಕ್ಕುವೊಂದಿರೆ ನೆಗಟ್ಟುಂ ||

ಬಿಂಬಾಧರಾದಿಶಬ್ದವೊ |

ಡಂಬಟ್ಟರೆ ಮಧ್ಯಪದವಿ¹ಲೋಪಿಸವೊಸಂ ||

941

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ಕಂ || ಕಮಳದ ಕೋಮಳಕಂದಾ |

ಗ್ರಮಾಂಕುರಾಸ್ವಾದಮಾ²ದಮೊದವಿಸೆ ಮುದಮಂ ||

ಕಮಳಾಕರದೊಳೆ ಹಂಸಂ |

ರಮಿಯಿಸುಗುಂ ಪದ್ಮಿನೀರಜೋರುಣಿತಾಂಗಂ ||

942

ಬಿಂಬಾಧರಕಾಂತಿಪ್ರತಿ |

ಬಿಂಬಂ ಸುಲಿವಲೊ³ಳೆ⁴ಸೆಯೆ ಪಲೆ ಸುಲಿಮವೆ ಗೆ ||

ತ್ತೇಂ ಬಾಲೆ ಮುಗ್ಧೆಯೋ ಮ |

ತ್ತಂ ಬಿಡದಡಿಗಡಿಗೆ ನೋಡುವಳೆ ಕನ್ನಡಿಯಂ ||

943

ಸೂತ್ರಂ || 237 ||

ಭಂಗುರಭಿದುರಚ್ಛಿದುರಪ |

ದುಗಳೆ ಸಲೆ ಕರ್ವ್ಯ⁵ಕ⁶ತ್ತ್ಯವೊಳೆ ಕತ್ತ್ಯವೊಳಂ ||

ಸಂಗತಿವೆತ್ತಿಕ್ಕುಂ ಕವಿ |

ಪುಂಗವಸಮಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಂ ಕೃತಿಯೊಳೆ ||

944

ಲಕ್ಷ್ಯಂ ||

ವೃ || ಭಂಗುರಕೇರಿ ನಲ್ಲನ ತಳಂಗಳೊಳೊಯ್ಯನೆ ಮೆಪ್ಪುನಿಕ್ಕಿ ಮಿಂ⁷ |

ಚಿಂಗೆಣೆಯಾಗಿ ತಳ್ತು ಕೊರಲಂ ಬಿಗಿಮುಪ್ಪಿ ಕಟಪ್ರದೇಶಮಂ ||

ಪಿಂಗದಿಯುಂ ತನ್ನೆರಡುಮೂರುಗಳಿಂ ಪಡೆದಳೆ ನಿಜಂಗಳನಂ |

ಸಂಗದಿನಾಲತಾಂಗಿ ತನಗಂ ಬಿಚರಂಗಮನಂಗರಂಗಮಂ ||

945

ಕಂ || ಸಂ⁸ಗತನಿಜಹಸ್ತ ಕನಿ |

ಪ್ರಾಂಗುಲಿ⁹ಪ್ರಪಂ ಪ್ರಿಯಾಮನಃಪೇದಲತಾ ||

ಭಂಗುರಮಂ ರವಿಮಂಡಳ |

ದುಂಗುರಮಂ ರಘುಜನಿತ್ತ ನಣುವಂ ಕೆಯೊಳೆ ||

946

1 ವಿರೋಧ. 2 ಮೂಳೊಂದಿರೆ. 3 ಬಿಟ್ಟು. 4 ಕತ್ತ್ಯವೊಳೆ ಕತ್ತ್ಯವೊಳಂ, ಕತ್ತ್ಯವೊಳೆ ಕತ್ತ್ಯವೊಳಂ. 5 ಕರ್ವ್ಯ. 6 ಕಳಂ. 7 ನಿಜಂಗಳನಂ. 8 ಪುಂಗವಸಮಯವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದಂ. 9 ಪಂಗತಿನಿಜಮುಪ್ಪಳ.

ವೃ || ಪ್ರಾಲೇಯಾದ್ರಿನವಪ್ರಸೂನಭಿದುರಂ ಗಂಗಾಸರಲೋಲಕ |
 ಲೋಲಾಂಭೋಲ¹ವಶೀಕರಂ ಚಿರರತಿಶ್ರಾಂತಾಮ²ರಸ್ತೀಕುಚ ||
 ವ್ಯಾಲಿಪ್ತಾಗರುಕುಂಕುನುದ್ರವಹರಂ ಮಾ³ದ್ಯುತ್ಪಿಕಾಲಾಪವಾ |
 ಚಾಲಂ ಮಾರುತನೋಯ್ಯನೂದಿ ಕಳೆದತ್ತಾ⁴ದಂಪತಿಶ್ರಾಂತಿಯಂ ||

947

ಅದಲುನೀತನನಾತನೆ ಕೊಂದು ವಿ |

ಚ್ಚಿದುರಸಂಗರನಕ್ಕೆ ಮ ಕೊಲ್ಲೆ ನೆಂ ||

ದೊ⁵ದಲು ಗಾಂಡಿವಿ ಖಂಡಿಸಿದಂ ಮಾಹಾ |

ಸ್ತದಿನರಾತಿಯ ಕೆಯ್ದುಗಳೆಲ್ಲಮಂ ||

948

ಮತ್ತ ಮುಟ್ಟಿದೆಡೆಗಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುದು ||

ಸೂತ್ರಂ || 238 ||

ಗದ್ಯಮಯಂ ಪದ್ಯಮಯಂ |

ತ⁶ದ್ಯಮಳವಿಮಿಶ್ರಮೊಂದು ಕೃತಿ ಮೂಳು ತೆಳು ||

ಗದ್ಯದೊಳೆ ಸಮಮಮಂ⁷ತವು |

ಹೃದ್ಯವಚಃಪ್ರಾಡಿಗೊಳೆ ಕಥಾಖ್ಯಾಯಿಕೆಯೊಳೆ ||

949

ಸೂತ್ರಂ || 239 ||

ದೊರೆವೆತ್ತ ಪ⁸ದ್ಯದಿಂದಂ |

ವಿರಚಿಸಿದುದು ಸರ್ಗಬಂಧಮುಕ್ಕುಂ ಕಾವ್ಯಂ ||

ಬೆರಸಿ ಬರೆ ಗದ್ಯಪದ್ಯಮು |

ವೆರಡುಂ ಕೃತಿ ಚಂಪುವೆಂಬ ವೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ ||

950

ಸೂತ್ರಂ || 240 ||

ಇಡುಕುಂಬುಂ ಮುಕ್ಕುಕ |

ಮೊ¹⁰ಡಂಬಡಲ್ ನೆಗೆಟ್ಟಿ ಪಲವುಮೋಕಕಿ,ಯೆಯೊಳೆ ||

ಪಡೆಗುಂ ಕುಳಕಾಪ್ಯೆಯನೆಡೆ |

ಮಡಗದನೇಕಾತ್ಮವಸ್ತುಕಥನಂ ಕೋಶಂ ||

951

ಸೂತ್ರಂ || 241 ||

ಸಂದಿಸಿರೆ ಕಂದಮುಂ ಪೆಳು |

ತೊಂದಳಿಕೆಯ ವೃತ್ತಜಾತಿಯುಂ ಪದಮುವು ತ ||

ಳೊಂದಿರೆ ಪನ್ನೆರಡುವರಂ |

ಸಂ¹¹ದುದು ಮೆಲವ್ವಡೆನಿಕ್ಕುಮಮ ಕನ್ನಡದೊಳೆ ||

952

1 ರಶ. 2 ರಶ. 3 ಮಾಂಸುತ್ಪಿಕಾಲೋಕ. 4 ಕಾಡಂ ಪುರಾಣಿಕಿಯಾ. 5 ದೊಡ್ಡಪ್ಪ. 6 ಕವ್ಯವಾಕ. 7 ದಂಕರು. 8 ಯೊಳೆ. 9 ವೃತ್ತಬಂಧ. 10 ಮೊಡಂಬಡು. 11 ಪದುವವೊಳ್ಳಾ. ಪದುವುಮೊಳ್ಳೊ.

ಸೂತ್ರಂ || 242 ||

ಪದಿನಯ್ದುಮಿಪ್ಪತಯ್ದುಂ |
 ಪದಂ ಯಥಾಸಂಭವಂ ಪ್ರಬಂಧದ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ||
 ಪುದಿದೊದವಿ ನೆ'ಗಜ್ಜಿಕ್ಕೊಡಂತದು |
 ಸದಲಂಕಾರಂ ರಸಾಸ್ಪದಂ ಪಾಡಕ್ಕುಂ ||

953

ಸೂತ್ರಂ || 243 ||

ಪಾಡುಗಳಿಂದಂ ತಪ್ಪಿಸಲೆ |
 ಮಾಡಿದುದಂ ಪಾಡುಗಬ್ಬಮೆಂದು ಬುಧರ್ ಕೊಂ ||
 ಡಾಡುವರೆ'ದಣಿಂ ದಲ್ ಮೆ³ |
 ಲ್ವಾಡುಂ ರೂಢಿಯ ಬೆದಂಡೆಗಬ್ಬ ಮುಮಕ್ಕುಂ ||

954

ಸೂತ್ರಂ || 244 ||

ಪಲತೆವದ ಪ⁴ದ್ಯದಿಂದಂ |
 ಲಲಿತವಚೋರ⁵ಚನನಿಚಯಪದ್ಧತಿಗೆಗಳೆ ||
 ಸಲೆ ನಿಲೆ ಸಮೆದುದು ಸರಸಾ |
 ಖಿಲವಣ್ಣನವನಾ⁶ದೊಡದುವೆ ಬಾಹನೆಗಬ್ಬಂ ||

955

ಸೂತ್ರಂ || 245 ||

ನಗರಾಣ್ಣನವಸ⁷ರಿದಟವೀ |
 ನಗಚಂದ್ರಾಕ್ಷ್ಯಾಣ್ಣದಯತ್ತು ಸಲಿಲಕ್ಕೀಡಾ ||
 ದಿ⁸ಗಳಾದಿಯಾಗೆ ಸರಸೋ |
 ಕ್ತಿಗಳಂ ವಣ್ಣಿಸುಗೆ ವಣ್ಣಕಂಗಳನ⁹ದಜ್ಜೊಳ್ ||

956

ಸೂತ್ರಂ || 246 ||

ಸವಸಂದ ಮುಖಂ ಪ್ರತಿಮುಖ |
 ಮ¹⁰ವಮುರ್ತಂ ಗರ್ಭಮಂತೆ ನಿರ್ವ್ವಡಣಮೆನಿ ||
 ಪ್ಪವ¹¹ವೆಯ್ಗೆ ಸಂಧಿಯಕ್ಕುಂ |
 ಸುವಿಹಿತಕವಿಮುಹಿತವಿತತಕೃತಿಪದ್ಧತಿಯೊಳ್ ||

957

1 ವಿಲಾಸಿತಮು, 2 ರಿಪ್ಪಮು, 3 ಮೇಲ್ಪ್ರಕಾಶಂ, ಮೇಲ್ಪ್ರಕಾಶಂ, 4 ಗದ್ಯ, 5 ರಚಿತ, ರನ್ನ, 6 ವಗಮರಮವೆ, 7 ಸಂಭೋಗಂ, 8 ಳಗಿಮುರ್ತಮರವವೇ, 9 ನಿವೃತ್ತಿಗಳೆ, ನವಜಿವಿಗಳೆ, 10 ಮವಮುರ್ತಂ, 11 ಪುಮುಯ್ಯು.

ಸೂತ್ರಂ || 247 ||

ಉಪಯೋಗದೇ ಬೀಜಂ ಬಿಂ |

ದು ಪ'ತಾಕೆ ಪ್ರಕರಿ ಕಾರ್ಯಮೇನೆ ಪಂಚವಿಧಂ ||

ನಿಪುಣಕವಿರಚನೆಯೊಳ್ ಸ² |

ಪ್ರಪಂಚದಿಂದೊಂದಿ ತೋರುಗುಂ ಸಂ³ಧ್ಯಾಗಂ ||

958

ಇದು ಕವಿಸಮಯದೊಳ್ ಐಕ್ಯಪ್ರಕರಣಂ ಚತುರ್ಥಂ ||

ಗೀತಿಕೆ || ಇಂತು ಕ⁴ವೀಂದ್ರಸಮಯಮಂ ಚೈ |

ರಂತನಮಾಗ್ಗದೊಳೊಂದೆ ತಿಳಿಯೆ ಪೇಟ್ಟಂ ||

ಭ್ರಾಂ⁵ತಿನಿಸುಂ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ತಾನೆ |

ಬಂತಿರೆ ತಿರ್ದಿ ವಿವೇಕಿ ನಾಕೆಗಂ || *

959

ವೃ || ದ್ವಿಜವಂಶಾರ್ಣವಪಾರಿಜಾತಕುಜದೇ⁷ಶೀಯಂ ಜನೇಂದ್ರಕ್ರವಣಂ |

ಋಜಚಂಚನ್ನ ವಚಂಚರೀಕಯು⁸ವಲೀಲೋದ್ಧಾಮನೈದಂಯುಗೀ ||

ನಜನೋದಾಹ⁹ರಣಪ್ರಸಾಧಿತಧರತ್ರೀಮಂಡಲಂ ಸತ್ಕವಿ |

ವ್ರಜಾಕೂಡಾಮಣಿ ನಾಗವಮ್ಮನಿದನುರ್ವೀಸಂಸ್ತುತಂ ಮಾಡಿದಂ ||

960

ಕಂ || ವಾಮನನುಂ ರುದ್ರಟನುಂ |

ಭಾಮಹನುಂ ದಂಡಿಯುಂ ಮನಂಗೊಳೆ ಪೇಟ್ಟಂ ||

ತಿಮಹಿಗೆ ನೆಗಟೆ ಪೇಟ್ಟಂ |

ದಾಃ ಲೀದರತನಯನೀವಚೋಲಂಕೃತಿಯಂ ||

961

ವೃ || ೨. ೨ ಕಲ್ಪಾವಿದಂ ಮದವಿದೂರನುದಾರನಮತ್ಸರಂ ಗುಣಾ |

ಛಕನಭಿಮಾ¹⁰ನತುಂಗನವದಾತಯಶಂ ವಿಬುಧೈಕವತ್ಸಲಂ ||

ಸುಕವಿ ಸರಸ್ವತೀವದನಮಂಗಳದರ್ಪಣನೆಂದು ಕೂ¹¹ರ್ತು ಕೀ |

ತ್ರಿಕುಮನುರಾಗದಿ ವಸುಮತೀವಳಯಂ ಕವಿನಾಗವಮ್ಮನಂ || †

962

ಸರಭಸತೆಯಿಂ ಮತ್ತೊಂದಜ್ಞಾನದಿಂದುಚಿತೋಕ್ತಿಯೊಳ್ |

ಪೊರೆಯದಿದು ತಾನಿನ್ನೊಂದೇನಾನುಮಾದೊಡಮಿಲ್ಲಿ ಮ ||

ತ್ಸರವಿರಹಿತರ ಪಾರೋಭಾಗ್ಯವ್ಯವೇತವನಸ್ಕರ |

ಕ್ಷರಿಗರಧಿಕಪ್ರಜ್ಞರ ಕೆಯೊಂಡು ತಿರ್ದಿಗೆ ದೋಷಮಂ ||

963

1 ಪಾಕಪ್ರಕರ 2 ಮ. 3 ಸಾಧನಾಗಳ್. 4 ಕವಿಸಮಯಮಂ. 5 ಮಾಗ್ಗದೊಳೆತಿಯೆ ಪೇಟ್ಟಂ ಬೆತುಗಿಂ ||

6 ಭ್ರಾಂಕಿಸು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿನ್ನಂ | * ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯದೊಡನೆ ಗ್ರಂಥವು ಸಮಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

7 ಕೇಶೀಯಂ. 8 ನತಿ. 9 ಹರಣಂ ಪ್ರಸಾಧಕ. 10 ಮಾನಿ. 11 ನಾಡ. † ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದ್ಯದೊಡನೆ ಗ್ರಂಥವು ಸಮಾಪ್ತವಾಗಿದೆ.

ವೃ || ಮಂದರಕೈಲದಂತೆ ದಿವಿಜಾಸಗೆಯಂತೆ ಪವೋಧಿಯಂತೆ ಪೆಂ |
 ಹಿಂ ದೊರೆವೆತ್ತು ದೇವಕುಲದಂತೆ ದಿಶಾಗಜರಾಜಿಯಂತೆ ಸೂ ||
 ಯ್ಯೇಂದುಗಳಂತೆ ತಾರಗೆಗಳಂತೆ ಸನಾತನವೇದದಂತೆ ನಿ |
 ಲೈಂದುಮವಿಘ್ನ ತಾಪ್ರಸರಮಿಂತಿದು ಕೂರ್ತು ಸಮಸ್ತಧಾತ್ರಿಯೊಳ್ || 984

ಕಂ || ಛಂದೋವಿಚಿತ್ತಿಯಲಂಕೃತಿ |
 ಸಂವಭಿಧಾನ . ಕೋಶಮೆಂಬಿವು ವಾಕ್ ಶ್ರೀ ||
 ಸುಂದರಿಗೆ ರತ್ನ ಮಂಡನ |
 ಛಂದದೊಳ್ದೊಪ್ಪುವು ನಾಗವರ್ವ್ಮನ ಕೃತಿಗಳ್ || 985

ಇದು ಸಕಲಸುಕವಿಜನಮನಸ್ಸರೋಜಿನೀ ರಾಜಹಂಸಾಯು
 ಮುನಾನೂನಕವಿತಾಗುಣೋದಯಶ್ರೀಮನ್ನಾಗ
 ವರ್ಮಪ್ರಣೀತಮಪ್ಪ ಕಾವ್ಯಾವ
 ಲೋಕನದೊಳ್ ಕವಿಸಮಯ
 ಮೆಂಬುದು ಪಂಚಮಾ
 ಧಿಕರಣಂ.

ERRATA.

ಶುದ್ಧಿ ಪತ್ರಂ.

ಪುಟ.	ಪಟ್ಟಿ.	ಅಸುಧ್ಧ.	ಉದ್ಧ.
7	3	ಪೊಗಟದಿಪ್ಪವೆ	ಪೊಗಟದಿಪ್ಪವೆ
14	1	ಕಿನುಗಲ್	ಕಿನುಗಲ್
39	9	ಇಕಾರೈತ್ವಮುಮಂ	ಎಕಾರೈತ್ವಮುಮಂ
41	20	ಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ	ಆಪರಾರ್ಥಕ್ಕೆ (ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ)
49	13	ವೇಟ್ಟುದದಕ್ಕೆ	ಪೇಟ್ಟುದದಕ್ಕೆ
,,	14	ಟೀಕುವೇಟ್ಟುದನೆ	ಟೀಕು ಪೇಟ್ಟುದನೆ
52	15	ಸಮಾಸಪ್ರಕರಣಂ	ಸಮಾಸಪ್ರಕರಣಂ ತೃತೀಯಂ
53	3	ಕಬ್ಬಿಮುಕ್ಕಂ	ಕಬ್ಬಿಮುಕ್ಕಂ
60	24	ತದ್ಧಿ ತಪ್ರಕರಣಂ	ತದ್ಧಿ ತಪ್ರಕರಣಂ ಚತುರ್ಥಂ
68	29	ಅಯ್ದನೆಮುಅಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣಂ	ಅಖ್ಯಾತಪ್ರಕರಣಂ ಪಂಚಮಂ
74	20	ಬಸಿರ್	ಬಸಿಡ್
75	1	ಕಾವ್ಯವಾಕ್ಯಾರ್ಥ	ವಾಕ್ಯವಾಕ್ಯಾರ್ಥ (ಹೀಗೆಯೇ ಎಲ್ಲಾ ಕಡೆಯಲ್ಲಿಯೂ)
,,	19	ವ್ಯವಹಿತಾನ್ವಯಂ	ವ್ಯವಹಿತಾಪ್ಪಯಂ
77	11	ಮಾಯಾ	ಮಾಯಾರ್
78	12	ಅ	ಶ್ಲೋ
79	4	ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂ	ಸಂಸ್ಕೃತಿಯಂ
82	14	ಸುಕುವಾರೋಜ	ಸುಕುವಾರಾಜ
83	13	ಎಂಬುದಕ್ಕುಂನೇಯಂ	ಎಂಬುದಕ್ಕು ಮನೇಯಂ
93	6	ಗ್ರಾಮೆ	ಗ್ರಾಮೈ
,,	24	ಪದಗತಪಾಠಂ	ಪದಗತಪಾಠಂ
95	5	ಪಾಠಂಗಳ್	ಪಾಠಂಗಳ್
96	5	ಕೆಯ್ದುಮೆ	ಕೆಯ್ದುಮೆ
106	3,4	ತೋಳ. ಳ್ತರು	ತಾಳತ ತ್ವರ
119	14	ಆರ್ಥಾಂತರಪ್ರಸಂಗ	ಆರ್ಥಾಂತರಪ್ರಸಂಗ

ಪುಟ.	ಪದ್ಯ.	ಅಕೃತ್ಯ.	ಕೃತ್ಯ.
120	14	ವಾನ್ಯಮೌತದ್ಗುಣ	ವಾನ್ಯಮೌತದ್ಗುಣ
135	15	ಕರುಣಾತ್ಮಕವಿಪ್ರಲಂಭಂ	ಕರುಣಾತ್ಮಕಂ
144	23	ನದೀಲೀಲೆಯಂ	ನಟೀಲೀಲೆಯಂ

ಪರಾ— 297ನೆಯ ಮತ್ತು 452ನೆಯ ಪದ್ಯಗಳು ಸೂತ್ರಗಳಾದುದರಿಂದ ಅವುಗಳನ್ನು ಪದ್ಯಕ್ಷರದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿಸಿ ಅವುಗಳಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕಾಗಿದ್ದಿತು. ಮೊದಲನೆಯದನ್ನು 65½ ಸೂತ್ರವೆಂದೂ ಎರಡನೆಯದನ್ನು 103½ ಸೂತ್ರವೆಂದೂ ಭಾವಿಸಬೇಕು.

OTHER READINGS.

ಪಾಠಾಂತರಗಳು.

—:0:—

ನಾಗವರ್ಮನು ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವ ಪದ್ಯಗಳಲ್ಲಿ
ಹಲವು ಇತರಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುತ್ತವೆ. ಆ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ ಪಾಠಾಂತರಗಳು ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿವೆ.

ಪುಟ.	ಪಂಕ್ತಿ.	ಅಚ್ಚಾದಿಸುವ ಪಾಠ.	ಪಾಠಾಂತರ.
4	24	ವೀಗಿರಿವರ	ದಾಖಗನಗ
7	18	ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೊಳ	ವಾಲ್ಮೀಕಿಯೊಳ
"	34	ಸರಸ್ವತೀಮುಖಹಾರಾ	ಸರಸ್ವತೀಮುಖತಿಲಕಾ
10	7	ಬಾಲ್ಮೀಕಿಂ	ಪೋಲ್ಮೀಕಿಂ
"	"	ಸಮ್ಮನ ಸೂಲವಸೂಲದೊಳ	ಬೊಮ್ಮನ ಸೂಲವಸೂಲಗಲಾ
"	8	ಸಂದಣಿಯಾಗಿ	ಸಂದಣಿಗೊಂಡು
"	9	ದಿಘಿಯಲ್ಕಿ ವಾಡಿದಡೆ	ದಿಘಿಯಲ್ಕಿ ವಾಡಿದೊಡೆ
"	11	ಕಣ್ಣೊಲನಾಗಿ	ಕಣ್ಣೊಲನಾಗೆ
11	15	ದುಡ್ಡು	ದುಡ್ಡು
13	3	ಎಣೆಗೆವಪ್ಪೊಡಂ	ಎಣೆಯೆನಿಪ್ಪೊಡಂ
17	31	ಕೂಡುವರಬಲೇ	ಬೆರಸುವರಬಲೇ
19	8	ತಾಳ್ದಿದಂ	ಪೊದ್ದಿದಂ
21	7	ಕೆಯ್ಪಿಡಿ	ಕೆಯ್ಪಿಡೆ
"	10	ಎರ್ದಗಾಣ್ಣ	ಎರ್ದಯಣ್ಣ
"	30	ನಿಂದಗ್ಗಿ	ಸಂದಗ್ಗಿ
22	12	ಸುರತಾಲಯಂ	ಸುರಸಾಲಯಂ
"	14	ನೋಡುತಿಪ್ಪುರೇ	ನೋಡುತಿಪ್ಪಿರೇ
"	29	ತಡವಲ್ತೇ	ತಡವಂತೇಂ
25	5	ಬಗೆದರಿಲ್ಲ	ಬಗೆದುದಿಲ್ಲ
26	17	ಳನತುತಂದೆಯ	ಳನಿತುವಾಡದ
27	6,7,8	ಅದು	ಇದು
"	8	ವಟ್ಟುಮಂತದು	ಛತ್ರಮಂತಿದು
"	"	ಕೆಯ್ಪಿಡಿಯಂದೆ	ಕೆಯ್ಪಿಡಿಯಂದು
31	18,19	ಕೇ ಕೀಯಲ್	ಕೊ ಕೀಯಲ್

ಪುಟ.	ಪುಟ.	ಅಭ್ಯಾಸಿರುವ ಪಾಠ.	ಪಾಠಾಂತರ.
34	18	ಸಲೆಪೇಟ್ಟುದುಕಲ್ತು	ನೆಜಿಪೇಟ್ಟುದುಗಲ್ತು
"	20	ಅದಾವೆಡೆಗಮಲ್ತುದುಕಲ್ಪಿ	ಅದಾರಬಗೆಗಲ್ತುದುಕಲ್ಪು
"	22	ಲಾಳೆವಾಯ್, ಕೆಂದಳಂ	ತೊಂಡೆವಾಯ್, ಸೆಳ್ಳುಗಾರ
"	24	ಬಯಸಿ	ಬಳಸಿ, ಬೆರಸಿ
"	24,25	ಪೆಮ್ಮೋಲೆ	ಕಣ್ಣೋಳೆ
"	25	ಮಹೀವಲ್ಲಭಂ	ಮಹೀಪಾಲಕಂ
35	8	ಸರಲಂ	ಕೋಲಂ
36	18	ಮುಗಿಲಂ	ಮುಗಿಲೊಳೆ
37	26	ಚಟ್ಟು	ಭಟ್ಟು
39	18	ಎಂತುಂ	ಎಂದುಂ
40	8	ಆರ್ಥಸೃಷ್ಟಿ	ಆರ್ಥದೃಷ್ಟಿ
"	10	ಕಸವನೆ	ಕಸಮಂ
42	28	ಗಂಧಂ	ವಣ್ಣಂ
44	12	ಬಳ್ಳೊಂಬುಮಂ	ಬಳ್ಳೊಂಬುಗಳೆ
"	21	ಕೊಂಡಲ್ಲಿಂ	ಕೊಂಡಲ್ಲಿಗೆ
"	24	ನೀವಿಕಳೆಗೆ	ಗಿಣಿಯಕಳೆಗೆ
"	26	ಮೀಟಿದನಂ	ಮೀಟಿಜನಂ
"	29	ಆಯುವುಂಟೆನೆ	ಆಯುಮುಂಟೆನೆ
"	32	ನಾಲ್ವರ್ಗೆ	ಸುರಜನರ್ಗೆ, ಕಲ್ಪಜರ್ಗೆ
"	"	ದುಃಖದತೆಹನಂ	ದುಃಖಕ್ರಮಮಂ
45	2	ಇಂಬಾಗಿ	ಇಂಪಾಗಿ
"	4	ಕುರುವುಂಕ್ಷಣದೊಳೆ	ಕುರುವುಂಪೇಗಂ
"	15	ಯೋಜನಮಾಪ್ತು	ಯೋಜನಮಮದೂ
"	27	ನೆಲೆಗುಯ್ದುನೆಂಬುದ	ನೆಲೆಗುಯ್ದುದೆಂಬುದ
46	10	ಪಯಿಂಜಾಸಿವ್ವರಂ	ಪಯಿಂಜಾಸಿವ್ವರಂ
47	2	ಪುಡಿಕೆ	ಪುಟಿಕೆ
"	27	ಮುದ	ಮದ
"	28,29	ಸಂ ಮದ	ಯಾ ಸ್ವದ
"	29	ಚೆಲ್ವಾರೂರ	ವೆಂಪೂರೂರ
"	34	ನಡೆನೋಡಿ	ಮಿಗನೋಡಿ
"	34,35	ಗುಣಂಪೊದ ಅಲ್ಲಿ ವಡೆ	ಗುಣಂಗಳಂ ತಳವಡೆ
48	10	ಪಾಯ್ದುದು	ಪಾಯ್ವುದು
49	11	ರಸಮರ್ಥಮುಮಕ್ಕರಮುಂ	ರಸದರ್ಥಮನಕ್ಕರಮಂ

ಪುಟ.	ಪಂಕ್ತಿ.	ಅಕ್ಷರಗಿರುವ ಪಾಠ.	ಪಾಠಾಂತರ.
50	9	ವರೆಗಂದುಶ್ಯಾಸನ	ವರವೂದುಶ್ಯಾಸನ
"	10	ಚ್ಛೇದಿಸಿತಾ	ಪ್ನ ಸೃತಾ
51	1	ನಿಡುಪು	ಮಿಡುಪು
"	2	ಮಿಂತುಸಂದಂದಿನಿಬರ	ಮಂತೆಲುಂದದಿನಿರುಳೊಳ
"	4	ಪೋಯ್ತಂತು	ಬೆಳಗಾಯ್ತು
52	25	ಮಾಂದರಿಗಂ	ಮಾಂದೂರಿಗಂ
55	13	ದೃಢವೇತ್ರ, ಕತದುಪ್ಪ್ರವೇಕ	ಕರಿವೇತ್ರ, ಸತತಪ್ರವೇಕ
"	14	ಸಂಗತ	ಸಂಕುಲ
"	15	ತಿರೆತತ, ತತವಿದ್ರಮ	ತುರುತರ, ನವವಿದ್ರಮ
57	24	ನೀಱಂ, ಕರೆಯೆ	ನೀಱಿಗೆ, ಕಳೆಯೆ
58	22	ಅದನಂತು	ಅದನಂತೆ, ಅದನೆತ್ತೆ, ಅದನೊತ್ತಿ
65	23	ಅಡಂಗಿನಿಲ್ ಭ್ರಮಾರಿಯೊಳ	ಅಡಂಗು ನಿಲ್ ಭ್ರಮಾರಿವೊಲೆ
71	14	ಏನೇನುಂ	ಏನೇನೋ
"	15	ರುಂಮದ	ರಾಮದ
"	15,16	ಅವರ್ಗಂ ತೇನೇತಜ್ಜೊಳ	ಅವರ್ಗೇ ನೇನೇತಜ್ಜೊಳ
"	16	ಆಯ್ದದ	ಆದುದ
80	11	ಮೃಗಂದಲಂಜಿಸುವವಂ	ಮೃಗಂಗಳೊಡ್ಡಿ ಸುವವಂ
"	12	ಕೆಯ್ಯೊಳಂ	ಕಯ್ಯನಂ
"	13	ಬಿಂದದಂತೆ ಬಂ	ಬಿಂದದಂದದಿಂ
84	23	ಮಡು	ಮಡಿ
100	25,26	ಮೆ ಲ್ಯೊಗಿದಿರೆ	ಮೆ ಲ್ಯುಗಿದಿರೆ
102	4	ಒವ್ವೊಳ್ಳಿ	ಒವ್ವೊರಿಲ್ಲ
106	3,4	ತೋಳ . ಳ್ತುರು	ತಾಳತ ತ್ಪರ
"	5	ಮುಗ್ಧಿಯದೇಂವಿದಗ್ಧಿಯೋ	ಮುಗ್ಧಿ ಕರಂವಿದಗ್ಧಿವೋಲೆ
107	3	ಪದದೊಳ	ಪದದೊಳೆ
"	15	ನೃತ್ಯಮಿತ್ತಲ	ನೃತ್ತಮತ್ತಲ
"	17	ಅತ್ತಲಾಮಹೀಶನ	ಇತ್ತಲಧಿಕವಿಭವನ
111	5	ಪೋಲಿಪರಂತದೇಂ ಮರುಳರೋ	ಪೋಲಿಸುವಂತುಟಾಂಮರುಳನೇ
"	25	ಗುಹಾಚಳಕ್ಕೆ	ಗುಹಾತಳಕ್ಕೆ
126	27	ಖಳರಭಿವಂದ್ಯರ್	ಖಳರುಂವಂದ್ಯರ್
130	19	ಕುಳಿರ್ವಾಲಿ	ತಳಿರ್ವಾಲಿ
131	2	ಪೊದಟ್ಟು	ಪೊದಟ್ಟು
"	3,4	ಬ ಚ್ಚನೆ ಬಸಿಯುತ್ತುಮಿಂದಾ	ಬೆ ಚ್ಚನೆಬಸಿವಿಂದಾಕಾಂತ

ಕ್ರಮ.	ಪದ್ಯ.	ಅಭ್ಯಾಸಿಗಿರುವ ಪಾಠ.	ಪಾಠಾಂತರ.
132	10	ತರಳತಾತಾಮ್ರ	ತರಳತಾತಾಮ್ರ
„	13	ನೆರದಿರದಿರಂ	ನೆರದಿರದಿರಂ
„	15	ಪೆಟಪೆಟವುಘಟಾಬಂಧಮೇಂ ಭಂಡ	ಮನುಜಗಜಘಟಾಬಂಧಮೇ ಬಂಧ
„	16	ಸಮರಾಟೋಪಮಂತಾಳ್ವಿ ನಿಂದಂ	ಸಮರೋತ್ಸಾಹಸಂಪನ್ನ ನಾದಂ
135	7,8	ಇಂತನೀನುವು ನ್ನನೆ	ಅಂತನೀನೆ ಕೆ ವ್ವನೆ
137	7	ಕನ್ನೆತ್ತರಂ	ಕೆನ್ನೆತ್ತರಂ
139	24	ಬಿಟ್ಟು	ಸತ್ತ
„	„	ಚೆನ್ನಪೊಂಗರಂ	ಚೆನ್ನಗಂಡರಂ
143	20	ರಾಯಭಾರಿತನಂ	ರಾಯಚಾರಿಕನಂ
„	22	ಪಾಂತದ	ಪಾಂತಂ
„	„	ಪೊಳೆವ	ದೊಳಗೆ
144	8,9	ಬ ಚ್ಚಲನೆಳದೋಂಟದೊಳ ಪರಿಯಿಸಲ್	ಬಾ ಕ್ಕಲನಿರವೊಲ್ಪರಿಯಲೊ ಳಿಯಿಸಲ್
146	6	ವಾಪಲೇಶ್ಯಾ	ಕೃಷ್ಣಲೇಶ್ಯಾ
„	8	ಕಡುಗಲಿಯರವಂದಿರ್	ಕರಿಕೆಪೇಡಿಗಳತಿ
149	22	ಗಿಳಮುಮ	ಗಿಳನುಮ
„	„	ತವೆನುಂಗಿದುದೊಂದು	ಗಳೆನುಗುವುವೊಂದು
„	24	ಕರ	ಖರ, ಕರಿ
„	25	ಸೇಡು	ಸೇದೆ
150	2,3	ಇವಲ್ಲವು ದುರ	ಇವಲ್ಲವು ದುರು
„	4	ಮಕರಾಕರಂ	ಸಲಿಸಾಗರಂ
„	24,25	ಪುಟ್ಟಪೋ ಗದು	ಪುಲ್ಲಿವೋ ಗದು
151	14	ತುನಮಂನೀಂನೋಡಲಿತಿ ಕೇಕಾನ್ವಿತಮಂ	ತುನಂಗಳಂನೋಡುವುದನ ವದಗಜಗಮನೇ
153	13,14	ತೆ ಕ್ಕುಣಿಸೆ	ಬೆ ಕ್ಕುಣಿಸೆ
„	22	ಇಲ್ಲಿಂಜಿನಿತೆ	ಇಲ್ಲಿಂಜಿನಿತೆ
„	24	ಎಂಬಂತು	ಎಂಬಂತೆ
154	6	ಕಲಂಕೆಯುಂ	ಕಲಂಕೆಯೋಣ
„	8	ನಾಕೊಳ್ತಪ್ಪುದೊ	ನಾಂತೊಳಕಾದುದೊ
„	12	ಸಂಸ್ಕೃತಕೀರ್ತಿ	ಸಂಸ್ಕೃತಕೀರ್ತಿ
„	13	ಕ್ಷತ್ರಕುಲ	ಕ್ಷತ್ರಮಣಿ

ವಿ.ಸಂ.	ಪುಟ.	ಅಕ್ಷರಗುಣ ಪಾಠ.	ಪಾಠಾಂತರ.
157	20	ಶಿಖಾ	ಶಿಲಾ
158	2	ನೆಯ್ದಿಲನೀಳ್ ವನಾಲೆ	ನೀಲಸರೋಜವನಾಲೆ
"	3	ದುದಿದರ್	ದುದಿದರ್
"	4	ಇಲ್ಲದದೆಲ್ಲಿ	ಇಲ್ಲದಲಿಲ್ಲ
"	8	ದಳನ್ನೀಳಸರೋಜರೋಚಿ	ದಳತ್ವಂಕಜಸತ್ರೋಭಿ
159	21	ಬಣ್ಣನೆ	ಕೀರ್ತ್ತನೆ
"	26	ಯೋಜನಕ್ಕ ಮುಂತೊಂದೊಂ ದಂ	ಯೋಜನಕ್ಕೆ ಬರೆದೊಂದೊಂ ದಂ
164	3	ತಾರಗೆಗಳಂತೆ	ತಾರೆಗಣದಂತೆ
"	4	ಕೂರ್ತು	ಕೂಡೆ

APPENDIX I

ಪರಿಶಿಷ್ಟ I

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ವಾತ್ಯಕೆಗೆ
ಳಾದ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ದಂಡಿ, ರುದ್ರಟ, ವಾಮನ,
ಭಾಮಹ ಮೊದಲಾದ ಆಲಂಕಾರಿಕರ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿಯ
ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳು.

—:0:—

ಸೂ = ಸೂತ್ರ. ಉ = ಉದಾಹರಣೆ.

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ
ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯ
ಶ್ಲೋಕ.

424	ನೈಸರ್ಗಿಕೇ ಚ ಪ್ರತಿಭಾ ಶ್ರುತಂ ಚ ಬಹು ನಿರ್ಮಲಂ ಅಮಂದಶ್ಚಾಭಿಯೋಗೋಸ್ಯಾಃ ಕಾರಣಂ ಕಾವ್ಯಸಂಪದಃ	1--103
455 (ಸೂ)	ಅಪಾರ್ಥಂ ವ್ಯರ್ಥಮೇಕಾರ್ಥಂ ಸಸಂಶಯಮಪಕ್ರಮಂ ಶಬ್ದಹೀನಂ ಯತಿಭ್ರಷ್ಟಂ ಭಿನ್ನವೃತ್ತಂ ವಿಸಂಧಿಕಂ	3--125
471 } (ಸೂ) 476 }	ದೇಶಕಾಲಕಾಲಾಲೋಕ ನ್ಯಾಯಾಗಮವಿರೋಧಿ ಚ ಇತಿ ದೋಷಾ ದಪೈವೈತೇ ವಜ್ರಾಃ ಕಾವ್ಯೇಷು ಸೂರಿಭಿಃ ವಿರೋಧಸ್ಸಕಲೋಪ್ಯೇಷ ಕದಾಚಿತ್ಕವಿಕಾಶಲಾತಃ ಉತ್ಕ್ರಮ್ಯ ದೋಷಗಣನಾಂ ಗುಣವೀಧೀಂ ವಿಗಾಹತೇ	3--126 3--179
459 (ಸೂ)	ಅವಿಶೇಷೇಣ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಂ ಯದಿ ಭೂಯೋಪಿ ಕೀರ್ತ್ಯತೇ ಅರ್ಥತಃ ಶಬ್ದತೋ ವಾಪಿ ತದೇಕಾರ್ಥಂ ಮತಂ ಯಥಾ ಅನುಕಂಪಾದ್ಯತಿಶಯೋ ಯದಿ ಕಷ್ಟದ್ವಿವಕ್ಷ್ಯತೇ ನ ದೋಷಃ ಪುನರುಕ್ತೋಪಿ ಪತ್ಯತೇಯಮಲಂಕ್ರಿಯಾ	3--135 3--137
460 (ಉ)	ಉತ್ಕಾ ಮುನ್ಮನಯಂತೈತೇ ಉಕ್ತಂ ತದಲಕತ್ವಿಷಃ ಅಂಭೋಧರಾಸ್ತುಟತ್ಯಂತೋ ಗಂಭೀರಾಃ ಸ್ತನಯಿತ್ಸು ವಃ	3--136
465 (ಸೂ)	ಏಕವಾಕ್ಯೇ ಪ್ರಬಂಧೇ ವಾ ಪೂರ್ವಾಪರಪರಾಹತಂ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥತಮಾ ವ್ಯರ್ಥ ಮಿತಿ ದೋಷೇಷು ಪಠ್ಯತೇ ಅಸ್ತಿ ಕಾಚಿದವಸ್ಥಾ ಸಾ ಸಾಭಿಷಂಗಸ್ಯ ಚೇತಸಃ ಯಸ್ಯಾಂ ಭವೇದಭಿಮತಾ ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಾಪಿ ಭಾರತೀ	3--131 3--133
466 (ಉ)	ಜಹಿ ಶತ್ರುಬಲಂ ಕೃತ್ಸುಂ ಜಯ ವಿಶ್ವಂಭರಾಮಿವಾಂ ತವ ನೈಕೋಪಿ ವಿದ್ಯೇಷ್ಟಾ ಸರ್ವಭೂತಾನುಕಂಪಿನಃ	3--132

ಕಾವ್ಯಮೋಹನಶ್ಲೋಕ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ದಂಡಿಯ ಕಾವ್ಯಮೋಹನಶ್ಲೋಕ

ಶ್ಲೋಕ.

- 467 (ಉ) ಪರದಾರಾಭಿಲಾಷೋ ಮೇ | ಕಥಮಾರ್ಗಸ್ಯ ಯುಜ್ಯತೇ ||
ಪಿಬುಮಿ ತರಲಂ ತಸ್ಯಾಃ | ಕದಾ ನು ದಶನಚ್ಛದಂ || 3-134
- 468 (ಸೂ) ಉದ್ದೇಶಾನುಗುಣೋರ್ಥಾನಾ | ಮನೂದ್ದೇಶೋ ನ ಚೇತ್ಕೃತಃ ||
ಅಪಕ್ರಮಾಭಿಧಾನಂ ತಂ | ದೋಷಮಾಚಕ್ಷತೇ ಬುಧಾಃ || 3-145
ಯತ್ನಃ ಸಂಬಂಧವಿಜ್ಞಾನ | ಹೇತುಕೋಪಿ ಕೃತೋ ಯದಿ ||
ಕ್ರಮಾಲಂಛನಮಪ್ಯಾಹುಃ | ಸೂರಯೋ ನೈವ ದೂಷಣಂ || 3-146
- 469 (ಉ) ಸ್ಥಿತಿನಿರ್ವಾಣಸಂಹಾರ | ಹೇತವೋ ಜಗತಾಮುವಿಾ ||
ಶಂಭುನಾರಾಯಣಾಂಭೋಜ | ಯೋನಯಃ ಪಾಲಯಂತು ವಃ || 3-145
- 474 (ಉ) ಕರ್ಪೂರಪಾದಪಾಮರ್ಶ | ಸುರಭಿರ್ಮಲಯಾನಿಲಃ || 3-165
- 477 (ಉ) ಸತ್ಯಮೇವಾಹ ಸುಗತಃ | ಸಂಸ್ಕಾರಾನವಿನಶ್ವರಾಃ ||
ತಥಾಹಿ ಸಾ ಚಕೋರಾಕ್ಷೀ | ಸ್ಥಿತೈವಾದ್ಯಾಪಿ ಮೇ ಹೃದಿ || 3-174
- 478 (ಉ) ಅಸಾವನುಪನೀತೋಪಿ | ವೇದಾನಧಿಜಗೇ ಗುರೋಃ ||
ಸ್ವಭಾವಶುದ್ಧಃ ಸ್ಥಿತಕೋ | ನ ಸಂಸ್ಕಾರಮಪೇಕ್ಷತೇ || 3-178
- 479 (ಸೂ) ಶ್ಲೋಕೇಷು ನಿಯತಸ್ಥಾನಂ | ಪದಚ್ಛೇದಂ ಯತಿಂ ವಿದುಃ ||
ತದಪೇತಂ ಯತಿಭ್ರಷ್ಟಂ | ಶ್ರವಣೋದ್ವೇಜನಂ ಯಥಾ || 3-152
- 482 (ಸೂ) ವರ್ಣಾನಾಂ ನ್ಯೂನತಾಧಿಕ್ಯೇ | ಗುರುಲಘ್ವಯಥಾಸ್ಥಿತಿಃ ||
ತತ್ರ ತದ್ಭಿನ್ನವೃತ್ತಂ ಸ್ಯಾ | ದೇಷದೋಷಸ್ಸುನಿಂದಿತಃ || 3-156
- 500 } (ಸೂ) ಶ್ಲೇಷಃ ಪ್ರಸಾದಃ ಸಮತಾ | ಮಾಧುರ್ಯಂ ಸುಕುಮಾರತಾ ||
521 } ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿರುದಾರತ್ವ | ವೋಜಃಕಾಂತಿಸಮಾಧಯಃ || 1-41
- ಇತಿ ವೈದರ್ಭಮಾರ್ಗಸ್ಯ | ಪ್ರಾಣಾ ದಶ ಗುಣಾಃ ಸ್ತೃತಾಃ ||
ಏಷಾಂ ವಿವರ್ಯಯಃ ಪ್ರಾಯೋ | ದೃಶ್ಯತೇ ಗಾಡವತ್ಕುನಿ || 1-42
- 501 (ಸೂ) ಸಮಂ ಬಂಧೇಷ್ವವಿಷಮಂ | ತೇ ಮೃದುಸ್ಫುಟಮಧ್ಯಮಾಃ ||
ಬಂಧಾ ಮೃದುಸ್ಫುಟೋನ್ಮಿಕ್ರ | ವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸಯೋನಯಃ || 1-47
- 505 (ಸೂ) ಶ್ಲಿಷ್ಟಮಸ್ಪೃಷ್ಟಕೈಫಿಲೈ | ಮಲ್ಪಪ್ರಾಣಾಕ್ಷರೋತ್ತರಂ || 1-43
ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿರನೇಯತ್ವ | ಮರ್ಥಸ್ಯ || 1-73
- 512 (ಸೂ) ಪ್ರಸಾದವತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಾರ್ಥಂ | ಪ್ರತೀತಿಸುಭಗಂ ವಚಃ || 1-45
ಅನಿಷ್ಠಾ ರಾಕ್ಷರಪ್ರಾಯಾ | ಸುಕುಮಾರಮಿಹೇಷ್ಯತೇ || 1-69
- 515 (ಸೂ) ಒಜಸ್ಸಮಾಸಭೂಯಸ್ತ್ವಂ | 1-80
ಶ್ಲಾಘ್ಯೈರ್ವಿಶೇಷಣೈರ್ಯುಕ್ತ | ಮುದಾರಂ ಕೈಶ್ಚಿದಿಷ್ಯತೇ || 1-79
- 519 (ಸೂ) ಅನ್ಯಧರ್ಮಸ್ತತೋನ್ಯತ್ರ | ಲೋಕಸೀಮಾನುರೋಧಿನಾ ||
ಸಮ್ಯಗಾಧೀಯತೇ ಯತ್ರ | ಸಸಮಾಧಿಃ ಸ್ತೃತೋ ಯಥಾ || 1-93

- 525 (ಸೂ) ಆವ್ಯಪೇತವ್ಯಪೇತಾತ್ಮಾ | ವ್ಯಾವೃತ್ತಿವರ್ಣನಸಂಹತೇಃ ||
ಯಮಕಂ ತಚ್ಚ ಪಾದಾನಾ | ಮಾದಿಮಧ್ಯಾಂತಗೋಚರಂ || 3—1
- 555 (ಸೂ) ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿರನುಪ್ರಾಸಃ | ಪಾದೇಷು ಚ ಪದೇಷು ಚ ||
ಪೂರ್ವಾನುಭವಸಂಸ್ಕಾರ | ಬೋಧಿನೀ ಯದ್ಯದೂರತಾ || 1—55
- 593 (ಸೂ) ಕ್ರೀಡಾಗೋಷ್ಠಿವಿನೋದೇಷು | ತದ್ಜ್ಞೈರಾಕೀರ್ಣಮಂತ್ರಣೇ ||
ಪರವ್ಯಾವೋಹನೇ ಚಾಪಿ | ಸೋಪಯೋಗಾಃ ಪ್ರಹೇಲಿಕಾಃ || 3—97
- 610 (ಉ) ಕಂಠೇ ಕಾಲಃ ಕರಸ್ಥೇನ | ಕಪಾಲೇನೇಂದುಕೇಖರಃ ||
ಜಟಾಭಿಃ ಸ್ನಿಗ್ಧತಾವ್ರಾಭಿ | ರಾವಿರಾಸೀದ್ವೃಷಧ್ವಜಃ || 2—12
- 612 (ಉ) ಬಧ್ನನ್ನಂಗೇಷು ರೋಮಾಂಚಂ | ಕುರ್ವನ್ ಮನಸಿ ನಿರ್ವೃತಿಂ ||
ನೇತ್ರೇ ಚಾವಿರಾಲಯನ್ನೇಷ | ಪ್ರಿಯಾಸ್ವರ್ಕಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ || 2—11
- 621 (ಸೂ) ಅರ್ಥಮಿಷ್ಟಮನಾಖ್ಯಾಯ | ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸ್ಯೈವ ಸಿದ್ಧಯೇ ||
ಯತ್ಪ್ರಕಾರಾಂತರಾಖ್ಯಾನಂ | ಪರ್ವಾಯೋಕ್ತಂ ತದಿಷ್ಯತೇ || 2—295
- 629 (ಉ) ಅನಭ್ಯಾಸೇನ ವಿದ್ಯಾನಾ | ಮನಸರ್ಗೇಣ ಧೀಮತಾಂ ||
ಅನಿಗ್ರಹೇಣ ಚಾಕ್ಷಣಾಂ | ಜಾಯತೇ ವ್ಯಸನಂ ನೃಣಾಂ || 2—247
- 637 (ಉ) ಕದಾ ನೌ ಸಂಗಮೋ ಭಾವೀ | ತ್ಯಾಕೀರ್ಣೇ ವಕ್ತುಮಕ್ಷಮಂ ||
ಅವೇಕ್ಷ್ಯ ಕಾಂತಮಬಲಾ | ಲೀಲಾಪದ್ಮಂ ನೃವಿರಾಲಯತಃ || 2—261
- 639 (ಸೂ) ಲೇಲೋ ಲೇಲೇನ ನಿರ್ಭಿನ್ನ | ವಸ್ತುರೂಪನಿಗೂಹನಂ || 2—265
- 642 (ಸೂ) ಕಪೋಪಾತ್ತೇ ಪ್ರತೀತೇ ವಾ | ಸಾದೃಶ್ಯೇ ವಸ್ತುನೋದ್ವೇಷೋಃ ||
ತತ್ರ ಯದ್ಭೇದಕಥನಂ | ವ್ಯತಿರೇಕಃ ಸ ಕಥ್ಯತೇ || 2—180
- 643 (ಉ) ತ್ಯಂ ಸಮುದ್ರಕ್ಷ ದುರ್ವಾರಾ | ಮಹಾಸತ್ತ್ವಾ ಸತೇಜಸಾ ||
ಆಯಂ ತು ಯುವಯೋರ್ಭೇದಃ | ಸ ಜಡಾತ್ಮಾ ಪಟುರ್ಭವಾ || 2—185
- 654 (ಉ) ಮಾನಮಸ್ಯಾ ನಿರಾಕರ್ತುಂ | ಪಾದಯೋರ್ಮೇ ಪತಿಷ್ಯತಃ ||
ಉಪಕಾರಾಯ ದಿಷ್ಟೈಶ್ಚ | ದುರ್ದೀರ್ಣಂ ಘನಗರ್ಜಿತಂ || 2—299
- 655 (ಉ) ವಿಕಸಂತಿ ಕದಂಬಾನಿ | ಸ್ಫುಟಂತಿ ಕುಟಜದ್ರವಾಃ ||
ಉನ್ಮೀಲಂತಿ ಚ ಕಂದಲ್ಯೋ | ದಲಂತಿ ಕಕುಭಾನಿ ಚ || 2—117
- 679 (ಸೂ) ನ ಲಿಂಗವಚನೇ ಭಿನ್ನೇ | ನ ಹೀನಾಧಿಕತಾಪಿ ವಾ ||
ಉಪಮಾದೂಷಣಾಯಾಲಂ | ಯತ್ಕ್ರೋದ್ಯೋಗೋ ನ ಧೀಮತಾಂ || 2—51
- 682 (ಉ) ಖದ್ಯೋತೋ ಭಾತಿ ಭಾನುವತಃ || 2—55
- 685 (ಸೂ) ವಸ್ತು ಕಿಂಚಿದುಪನ್ಯಸ್ಯ | ನೃಸನಾತ್ಸತ್ಪರ್ಮಣಃ ||
ಸಾಮ್ಯಪ್ರತಿತಿರಸ್ತೀತಿ | ಪ್ರತಿವಸ್ತುಪಮಾ ಯಥಾ || 2—46
- ಉಪಮೈವ ತಿರೋಭೂತ | ಭೇದಾ ರೂಪಕಮುಚ್ಯತೇ || 2—66

ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯೆ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ದಂಶಿಯ ಕಾವ್ಯವರ್ಣನದಲ್ಲಿಯೆ

ಶ್ಲೋಕ.

- 686 (ಉ) ನೈಕೋಪಿ ತ್ವಾದ್ಯೋದ್ಯೋಪಿ | ಜಾಯಮಾನೇಷು ರಾಜಸು ||
ನನು ದ್ವಿತೀಯೋ ನಾಸ್ತ್ಯೇವ | ಪರಿಜಾತಸ್ಯ ಪಾದಪಃ || 2-47
- 690 (ಉ) ಅಕಸ್ಮಾದೇವ ತೇ ಚಂಡಿ | ಸ್ಫುರಿತಾಧರಪಲ್ಲವಂ ||
ಮುಖಂ ಮುಕ್ತಾರುಚೋ ಧತ್ತೇ | ಘರ್ಷಣಂಭಃಕಣಮಂಜರೀಃ || 2-71
- 691 (ಉ) ವಲ್ಲಿತಭ್ರು ಗಲದ್ಭವಂ | ಜಲಮಾಲೋಹಿತೇಕ್ಷಣಂ ||
ವಿವೃಣೋತಿ ಮದಾವಸ್ಥಾ | ಮಿದಂ ವದನಪಂಕಜಂ || 2-73
ಮದರಕ್ತಕಪೋಲೇನ | ಮನ್ಮಥಸ್ತ್ವನ್ಮುಖೇಂದುನಾ ||
ನರ್ತಿತಭ್ರೂಲತೇನಾಲಂ | ಮದಿತುಂ ಭುವನತ್ರಯಂ || 2-80
- 697 (ಸೂ) ಪ್ರತಿಷೇಧೋಕ್ತಿರಾಕ್ಷೇಪಃ | 2-120
- 708 (ಸೂ) ಆಪಮ್ನುತಿರಪಮ್ನುತ್ಯ | ಕಿಂಚಿದನ್ಯಾರ್ಥದರ್ಶನಂ || 2-304
- 720 (ಉ) ಸಂಗತಾನಿ ಮೃಗಾಕ್ಷೀಣಾಂ | ತಡಿದ್ವಿಲಸಿತಾನಿ ಚ ||
ಕ್ಷಣದ್ವಯಂ ನ ತಿಷ್ಠಂತಿ | ಘನಾರಬ್ಧಾನ್ಯಪಿ ಸ್ವಯಂ || 2-332
- 722 (ಉ) ಸುಖಂ ಜೀವಂತಿ ಹರಿಣಾ | ವನೇಷ್ವಪರಸೇವಿನಃ ||
ಅನ್ನೈರಯತ್ನಸುಲಭೈ | ಸ್ತೃಣದರ್ಭಾಂಕುರಾದಿಭಿಃ || 2-341
- 729 (ಉ) ತನುಮಧ್ಯಂ ಪೃಥುಕ್ರೋಣಿ | ರಕ್ತಾವೃತಮಸಿತೇಕ್ಷಣಂ ||
ನತನಾಭಿ ವಪುಃ ಸ್ಪ್ರೀಣಾಂ | ಕಂ ನ ಹಂತ್ಯುನ್ಮತಸ್ತನಂ || 2-336
- 737 (ಉ) ಅನಂಜಿತಾಸಿತಾ ದೃಷ್ಟಿ | ಭ್ರೂರನಾವರ್ಜಿತಾನತಾ ||
ಆರಂಜಿತೋರುಣಶ್ಚಾಯ | ಮಧರಸ್ತವ ಸುಂದರಿ || 2-201
- 751 (ಉ) ಏಕಚಕ್ರೋ ರಥೋ ಯಂತಾ | ವಿಕಲೋ ವಿಷಮಾ ಹಯಾಃ ||
ಆಕ್ರಾಮತ್ಯೇವ ತೇಜಸ್ವೀ | ತಥಾವ್ಯಕೋಢೇ ನಭಸ್ತಲಂ || 2-328
- 755 (ಸೂ) ಯದಿ ನಿಂದನ್ನಿವ ಸ್ತಾತಿ | ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿರಸಾ ಸ್ತೃತಾ || 2-343
- 758 (ಉ) ಭುಜಂಗಭೋಗಸಂಸಕ್ತಾ | ಕಲತ್ರಂ ತವ ಮೇದಿನೀ ||
ಅಹಂಕಾರಃ ಪರಾಂ ಕೋಟಿ | ವಾರೋಹತಿ ಕುತಸ್ತವ || 2-346
- 761 (ಉ) ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನಾನುರಕ್ತಾಪಿ | ದೃಷ್ಟಿಃ ಕರ್ಣಾವಲಂಬಿನೀ || 2-339
- 766 (ಉ) ಆಚ್ಯುತೋದ್ಯವೃಷಟ್ಫೇದೀ | 2-322
- 770 (ಸೂ) ನಾನಾಲಂಕಾರಸಂಸ್ಥಪ್ತಃ | ಸಂಕೀರ್ಣಂ ತು ನಿಗದ್ಯತೇ || 2-359
ಅಂಗಾಂಗಿಭಾವಾವಸ್ಥಾನಂ | ಸರ್ವೇಷಾಂ ಸಮಕಕ್ಷತಾ ||
ಇತ್ಯಲಂಕಾರಸಂಸ್ಥಪ್ತೇ | ಲಕ್ಷಣೇಯಾ ದ್ವಯಾ ಗತಿಃ || 2-360
- 772 (ಸೂ) ಪ್ರೇಯಃ ಪ್ರಿಯತರಾಪ್ಯಾನಂ | 2-275
ಉರ್ಜಸ್ವಿ ರೂಢಾಹಂಕಾರಂ |
- 776 (ಸೂ) ತದ್ಬಾಹಿಕವಿತಿ ಪ್ರಾಹುಃ | ಪ್ರಬಂಧವಿಷಯಂ ಗುಣಂ ||
ಭಾವಃ ಕವೇರಭಿಪ್ರಾಯಃ | ಕಾವ್ಯೇಷ್ವಾಸಿದ್ಧಿ ಸಂಸ್ಥಿತಃ || 2-364

ಕಾವ್ಯವರ್ಣನದಲ್ಲಿಯು
ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ದಂತಿಯ ಕಾವ್ಯದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯು
ಶ್ಲೋಕ .

	
	ಭಾವಾಯತ್ತಮಿದಂ ಸರ್ವ ಮಿತಿ ತದ್ಭಾವಿಕಂ ವಿದುಃ	2-366
949 (ಸೂ)	ಗದ್ಯಂ ಪದ್ಯಂ ಚ ಮಿತ್ರಂ ಚ ತತ್ತಿಥೈವ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಂ ಆಸಾದಃ ಪದಸಂತಾನೋ ಗದ್ಯಮಾಖ್ಯಾಯಿಕಾ ಕಥಾ ಇತಿ ತಸ್ಯ ಪ್ರಭೇದಾ ದ್ವಿ	1-11 1-23
950 (ಸೂ)	ಸರ್ಗಬಂಧೋ ಮದಾಕಾವ್ಯಂ	1-14
	ಗದ್ಯಪದ್ಯಮಯಿ ಕಾಚಿತ್ ಚಂಪೂರಿತ್ಯಭಿಧೀಯತೇ	1-31
950 (ಸೂ)	ನಗರಾರ್ಣವಶೈಲತರ್ಫ ಚಂದ್ರಾಕೋದಯವರ್ಣನೈಃ ಉದ್ಯಾನಸಲಿಲಕ್ರೀಡಾ ಮಧುಮಾನರತೋತ್ಸವೈಃ	1-16
	
	ಅಲಂಕೃತಮಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಂ ರಸಭಾವನಿರಂತರಂ	1-18
	
	ಕಾವ್ಯಂ	1-19

ರುದ್ರಟನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯು
ಶ್ಲೋಕ .

429	ಶಬ್ದಾರ್ಥಯೋರಿತಿ ನಿರೂಪ್ಯ ವಿಭಕ್ತರೂಪಾಃ ದೋಷಾಃ ಗುಣಾಂಶ್ಚ ನಿಪುಣೋ ವಿಸೃಜನ್ಮ ಸಾರಂ ಸಾರಂ ಸಮಾಹಿತಮನಾಃ ಪರಮಾದದಾನಃ ಕುರ್ವೀತ ಕಾವ್ಯಮವಿನಾಃ ಯಶೋಧಿಗಂತುಂ	11-36
430 (ಸೂ)	ನನು ಶಬ್ದಾರ್ಥ ಕಾವ್ಯಂ	2-1
431 (ಸೂ)	ಶಬ್ದಾನಾಮತ್ರ ಸದಾನೇಕಾರ್ಥಾನಾಂ ಪ್ರಯುಜ್ಯಮಾನಾನಾಂ ಸ್ಥಿರಯತೇ ಹಿ ಸೋರ್ಥಃ ಪ್ರಕರಣಶಬ್ದಾಂತರಾಭಿನಯೈಃ	6-9
434 (ಉ)	ಸಾ ಸುಂದರ ತವ ವಿರಜೇ ಸುತನುರಿಯನ್ಮಾತ್ರಲೋಚನಾ ಸಪದಿ ಏತಾವಶೀಮವಸ್ಥಾಂ ಯತಾ ದಿವಸೈರಿಯನ್ಮಾತ್ರೈಃ	6-10
435 (ಸೂ)	ಆಸಮರ್ಥಮಪ್ರತಿತಂ ವಿಸಂಧಿ ವಿಪರೀತಕಲ್ಪನಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಂ ಅವ್ಯುತ್ಪತ್ತಿ ಚ ದೇಶ್ಯಂ ಪದಮಿತಿ ಸಮ್ಯಗ್ ವೇದ್ಯವ್ಯಂ	6-2
436 (ಸೂ)	ಪದಮಿದಮಸಮರ್ಥಂ ಸ್ಯಾದ್ವಾಚಕಮರ್ಥಸ್ಯ ತಸ್ಯ ನಚ ವಕ್ತುಂ ತಂ ಶಕ್ನೋತಿ ತಿರೋಹಿತತತ್ಪ್ರಾಮರ್ಥ್ಯಂ ನಿಮಿತ್ತೇನ	6-3
439 (ಸೂ)	ಯಸ್ಯಾದಿಪದೇನ ಸಮಂ ಸಂಧಿನರ್ಥವೇದ್ಯ ವೇದ್ಯಿರುದ್ಧೋ ವಾ ತದಿತಿ ವಿಸಂಧಿ	6-14

ಕಾವ್ಯವರೋಚನದಲ್ಲಿಯ
ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ರೂಪರಸ ಕಾವ್ಯಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯ
ಶ್ಲೋಕ.

- 452 (ಸೂ) ಅನುಕರಣಭಾವಮವಿಕಲಮಸಮರ್ಥಾದಿ ಸ್ವರೂಪತೋ ಗಚ್ಛತ್ |
ನ ಭವತಿ ದುಷ್ಪಮತಾದ್ಯಗ್ನಿಪರೀತಕ್ಲಿಪ್ಪವರ್ಣಂ ಚ | 6-47
- 453 (ಸೂ) ವಾಕ್ಯಂ ತತ್ರಾಭಿಮತಂ ಪರಸ್ಪರಂ ಸವ್ಯವೇಕ್ಷವೃತ್ತಿನಾಂ |
ಸಮುದಾಯಃ ಕಲ್ಪನಾಮೇಕಪರಾಣಾಮನಾಕಾಂಕ್ಷಃ | 2-7
ಅನ್ಯೋನಾಧಿಕವಾಚಕಸುಕ್ರಮಪುಷ್ಪಾರ್ಥಕಲ್ಪಚಾರುಪದಂ |
ಕ್ಷೋದಕ್ಷಮಮಕ್ಷೂಣಂ ಸುಮತಿರ್ವಾಕ್ಯಂ ಪ್ರಯುಂಜೇತ || 2-8
- 457 (ಉ) ಕಿಮಿತಿ ನ ಪಶ್ಯಸಿ ಕೋಪಂ ಪಾದಗತಂ ಬಹುಗುಣಂ ಗೃಹಾಣೈನಂ |
ನನು ಮುಂಚ ಹೃದಯನಾಥಂ ಕಂಠೇ ಮನಸಸ್ತಮೋರೂಪಂ | 6-42
- 459 (ಸೂ) ವಕ್ತಾ ಹರ್ಷಭಯಾದಿಭಿರಾಕ್ಷಿಪ್ತಮನಾಸ್ತಥಾ ಸ್ತುವನ್ನಿಂದ |
ಯತ್ಪದಮಸಕೃದ್ವೈಯಾತ್ಮತೃಪ್ತನರುಕ್ತಂ ನ ದೋಷಾಯ | 6-29
- 524 (ಸೂ) ವಕ್ರೋಕ್ತಿರನುಪ್ರಾಸೋ ಯಮಕಂ ಕ್ಲೇಪಸ್ತಥಾಪರಂ ಚಿತ್ರಂ |
ಕಲ್ಪಸ್ಯಾಲಂಕಾರಾಃ || 2-13
- 560 (ಸೂ) ಸರ್ವೈರುಪರಿ ಸಕಾರಃ ಸರ್ವೇ ರೇಣೋಭಯತ್ರ ಸಂಯುಕ್ತಾಃ |
ಏಕತ್ರಾಪಿ ಹಕಾರಃ ಪರುಷಾಯಾಂ ಸರ್ವಥಾ ಚ ಕಷಾ | 2-26
- 562 (ಸೂ) ನಿಜವರ್ಗಾಂತೈರ್ವರ್ಗಾಃ ಸಂಯುಕ್ತಾ ಉಪರಿ ಸಂತಿ ಮಧುರಾಯಾಂ |
ತದ್ಯುಕ್ತಕ್ವಲಕಾರೋ ರಣಾ ಚ ಹ್ರಸ್ವಸ್ವರಾಂತರಿತಾ || 2-20
- 563 (ಉ) ಅನಣುರಣನ್ಮಣಿಮೇಖಲಮವಿರತಃಿಂಜಾನಮಂಜುಮಂಜೀರಂ |
ಪರಿಸರಣಮರುಣಚರಣೇ ರಣರಣಕಮಕಾರಣಂ ಕುರುತೇ | 2-23
- 568 (ಸೂ) ಭಂಗ್ಯಂತರಕೃತತತ್ತ್ವಮವರ್ಣನಿಮಿತ್ತಾನಿ ವಸ್ತುರೂಪಾಣಿ |
ಸಾಂಕಾನಿ ವಿಚಿತ್ರಾಣಿ ಚ ರಚ್ಯಂತೇ ಯತ್ರ ತಚ್ಚಿತ್ರಂ || 5-1
- 569 (ಸೂ) ತಚ್ಚಕ್ರಖಡ್ಗಮುಸಲೈರ್ಬಾಣಾಸನಕಕ್ತಿರೂಲಹಲೈಃ |
ಚತುರಂಗಪೀಠವಿರಚಿತರಥತುರಗಗಜಾದಿಪದಪಾತ್ಯಃ | 5-2
ಅನುಲೋಮಪ್ರತಿಲೋಮೈರರ್ಥಭ್ರಮಮುರಜಸರ್ವತೋಭದ್ರೈಃ |
ಇತ್ಯಾದಿಭಿರನ್ಯೈರಪಿ ವಸ್ತುವಿಕೇಷಾಕೃತಿಪ್ರಭವೈಃ || 5-3
ಭೇದೈರ್ವಿಭಿದ್ಯಮಾನಂ ಸಂಖ್ಯಾತುಮನಂತಮಸ್ತಿ ನೈತದಲಂ | 5-4
- 570 } (ಸೂ) ಮಾತ್ರಾಬಿಂದುಚ್ಯುತಕೇ ಪ್ರಹೇರಿಕಾ ಕಾರಕಕ್ರಿಯಾಗೂಢೇ | 5-24
587 }
593 (ಸೂ) ಪ್ರಕ್ಷೋತ್ತರಾದಿ ಚಾನ್ಯತ್ಕ್ರೀಡಾವಾತ್ಮೋಪಯೋಗಮಿದಂ | 5-24
ಸ್ಪಷ್ಟಪ್ರಚ್ಛನ್ನಾರ್ಥ ಪ್ರಹೇರಿಕಾ ವ್ಯಾಹೃತಾರ್ಥ ಚ || 5-25
- 601 (ಸೂ) ವಕ್ತ್ರಾ ತದನ್ಯಥೋಕ್ತಂ ವ್ಯಾಚಕ್ಷೇ ಚಾನ್ಯಥಾ ತದುತ್ತರದಃ |
ವಚನಂ ಯತ್ಪದಭಂಗೈರ್ಜ್ಞೇಯಾ ಸಾ ಕ್ಲೇಪವಕ್ರೋಕ್ತಿಃ || 2-14
- 604 (ಉ) ಕಲ್ಯಮಪಿ ಸ್ವಲದಂತಃ ಸೋಢುಂ ಕರ್ಯೇತ ಹಾಲಹಲದಿಗ್ಧಂ |
ಧೀರೈರ್ನ ಪುನರಕಾರಣಕುಪಿತಖಿಲಾಲೀಕದುವರ್ಚನಂ | 2-17

ಕ ವ್ಯವಹಾರಕನದ್ವಯ
ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ರುದ್ರಚನ ಕಾವ್ಯಲಂಕಾರದ್ವಯ
ಶ್ಲೋಕ.

- 605 (ಸೂ) ಅರ್ಥಸ್ಯಾಲಂಕಾರಾ ವಾಸ್ತವಮಾಪನ್ಯಮತಿಶಯಃ ಕ್ಲೇಷಃ | 7-9
- 606 (ಸೂ) ವಾಸ್ತವಮಿತಿ ತದ್ವಿಜ್ಞೇಯಂ ಕ್ರಿಯತೇ ವಸ್ತುಸ್ವರೂಪಕಥನಂ ಯತ್ |
ಪುಷ್ಪಾರ್ಥಮವಿಪರೀತಂ ನಿರುಪಮಾನತಿಶಯಮುಕ್ಲೇಷಂ || 7-10
- 607 (ಸೂ) ತಸ್ಯ ಸಹೋಕ್ತಿ ಸಮುಚ್ಚಯಜಾತಿಯುಧಾಸಂಖ್ಯಭಾವಪರವ್ಯಯಾಃ |
ವಿಷಮಾನುವಾನದೀಪಕಪರಿಕರಪರಿವೃತ್ತಿ ಪರಿಸಂಖ್ಯಾಃ || 7-11
ಹೇತುಃ ಕಾರಣಮಾಲಾ ವೃತ್ತಿರೇಕೋನ್ಮೋನ್ಮಮುತ್ತರಂ ಸಾರಂ |
ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ ಲೇಖೋವಸರೋ ಮೀಲಿತಮೇಕಾವಲೀ ಭೇದಾಃ || 7-12
- 613 (ಸೂ) ಅನ್ಮೋನ್ಮಂ ನಿರಪೇಕ್ಷಾ ಯಾವರ್ಥಾವೇಕಕಾಲಮೇಕವಿಧಾ |
ಭವತಸ್ತತ್ಕಥನಂ ಯತ್ಸಾಪಿ ಸಹೋಕ್ತಿಃ ಕಿಲೇತ್ಯಪರೇ || 7-17
- 616 (ಉ) ಏಕಾಕಿನೀ ಯದಬಲಾ ತರಾಣೀ ತಥಾಹ |
ಮಸ್ತೃಗೃಹೇ ಗೃಹಪತಿಶ್ಚ ಗತೋ ವಿದೇಶಂ ||
ಕಿಂ ಯಾಚಸೇ ತದಿಹ ವಾಸಮಿಯಂ ವರಾಕೀ |
ಶ್ವಕ್ರೂರ್ಮವಾಂಧಬಧಿರಾ ನನು ಮೂಢ ಪಾಂಥ || 7-41
- 617 (ಸೂ) ನಿರ್ದಿಕ್ಯಂತೇ ಯಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥಾ ವಿವಿಧಾ ಯಯೈವ ಪರಿಪಾಟ್ಯಾ |
ಪುನರಪಿ ತತ್ಪ್ರತಿಬದ್ಧಸ್ತಯೈವ ತತ್ಸ್ಯಾದ್ಯರ್ಥಾಸಂಖ್ಯಂ || 7-34
- 623 (ಉ) ಸಲಿಲಂ ವಿಕಾಸಿಕಮಲಂ ಕಮಲಾನಿ ಸುಗಂಧಮಧುಸಮೃದ್ಧಾನಿ |
ಮಧು ಲೀನಾಲಿಕುಲಾಕುಲಮಲಿಕುಲಮಪಿ ಮಧುರರಣಿತಮಿಹ || 7-110
- 625 (ಸೂ) ಹೇತುಮತಾ ಸಹ ಹೇತೋರಭಿಧಾನಮಭೇದಕೃತ್ವ ವೇದ್ಯತ್ರ |
ಸೋಲಂಕಾರೋ ಹೇತುಃ ಸ್ಯಾದನ್ಯೇಭ್ಯಃ ಪೃಥಗ್ಭೂತಃ || 7-82
- 628 (ಉ) ವಿನಯೇನ ಭವತಿ ಗುಣವಾನ್ಗುಣವತಿ ಲೋಕೋನುರಜ್ಯತೇ ಸಕಲಃ |
ಅಭಿಗಮ್ಯತೇನುರಕ್ತಃ ಸಸಹಾಯೋ ಯುಜ್ಯತೇ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯೈ || 7-85
- 636 (ಉ) ಸಾವಜ್ಞಮಾಗಮಿಷ್ಯನ್ನೂನಂ ಪತಿತೋಸಿ ಪಾದಯೋಸ್ತಸ್ಯಾಃ |
ಕಥಮನ್ಯಥಾ ಲಲಾಟೇ ಯಾವಕರಸತಿಲಕಪಚ್ಚಿರಿಯಂ || 7-57
- 638 (ಉ) ವಚನಮುಪಚಾರಗರ್ಭಂ ದೂರಾದುದ್ಗಮನಮಾಸನಂ ಸಕಲಂ |
ಇದಮದ್ಯಮಯಿ ತಥಾ ತೇ ಯಥಾಸಿ ನೂನಂ ಪ್ರಿಯೇ ಕುಪಿತಾಃ || 7-58
- 642 (ಸೂ) ಆದಾ ಮಧ್ಯೇಂತೇ ವಾ ವಾಕ್ಯೇ ತತ್ಸಂಸ್ಥಿತಂ ಚ ದೀಪಯತಿ |
ವಾಕ್ಯಾರ್ಥಾನಿತಿ ಭೂಯಸ್ತಿ ದೈತದೇವಂ ಭವೇತ್ ಪೋಥಾ || 7-65
- 661 (ಸೂ) ತನ್ಮೀಲಿತಮಿತಿ ಯಸ್ಮಿನ್ನವಾನಚಿಹ್ನೇನ ಹರ್ಷಕೋಪಾದಿ |
ಆಪರೇಣ ತಿರಸ್ಕ್ರಿಯತೇ ನಿತ್ಯೇನಾಗಂತುಕೇನಾಪಿ || 7-106
- 662 (ಉ) ತಿರ್ಯಕ್ವೇ ಗ್ರೇಷ್ಣಣತರಲೇ ಸುಸ್ನಿಗ್ಧೇ ಚ ಸ್ವಭಾವತಸ್ತಸ್ಯಾಃ |
ಅನುರಾಗೋ ನಯನಯುಗೇ ಸನ್ನಪಿ ಕೇನೋಪಲಕ್ಷ್ಯೇತ || 7-107
- 663 (ಉ) ಮದಿರಾಮದಭರಪಾಟಲಕಪೋಲತಲಲೋಚನೇಷು ವದನೇಷು |
ಕೋವೋ ಮನಸ್ಸುನೀನಾಂ ನ ಲಕ್ಷ್ಯತೇ ಕಾಮಿಭಿಃ ಪ್ರಭವ || 7-108

ಕಾವ್ಯಮಲೇಕನವಲ್ಲಯ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ರುದ್ರಚನ ಕಾವ್ಯಲಂಕಾರವಲ್ಲಯ

ಶ್ಲೋಕ .

- 665 (ಸೂ) ಉಪನೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾರೂಪಕಮಪಹ್ನುತಿಃ ಸಂಶಯಃ ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಃ |
ಮತಮುತ್ತರಮನ್ಯೋಕ್ತಿಃ ಪ್ರತೀಪಮರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಃ || 8-2
- ಉಭಯನ್ಯಾಸಭ್ರಾಂತಿಮದಾಕ್ಷೇವಪ್ರತ್ಯನೀಕದೃಷ್ಟಾಂತಾಃ |
ಪೂರ್ವಸಹೋಕ್ತಿಸಮುಚ್ಚಯಸಾಮ್ಯಸ್ಮರಣಾನಿ ತದ್ಭೇದಾಃ || 8-3
- 669 (ಉ) ಕಮಲಮಿವ ಚಾರು ವದನಂ ವೃಣಾಲಮಿವ ಕೋಮಲಾಭುಜಾಯುಗಲಂ |
ಅಲಿಮಾಲೇವ ಸುನೀಲಾ ತವೈವ ಮದಿರೇಕ್ಷಣೇ ಕಬೀರ || 8-6
- 675 (ಉ) ಮುಖಮಾಪೂರ್ಣಕಪೋಲಂ ವೃಗಮದಲಿಖಿತಾರ್ಧಪತ್ರಲೇಖಂ ತೇ |
ಭಾತಿ ಲಸತ್ಸಕಲಕಲಂ ಸ್ಫುಟಲಾಃ ಛನಮಿಂದುಬಿಂಬಮಿವ || 8-14
- 697 (ಸೂ) ಸಕಲಸಮಾನವಿಶೇಷಣಮೇಕಂ ಯತ್ರಾಭಿಧೀಯಮಾನಂ ಸತಃ |
ಉಪಮಾನಮೇವ ಗಮಯೇದುಪಮೇಯಂ ಸಾ ಸಮಾಸೋಕ್ತಿಃ || 8-67
- 701 (ಸೂ) ಅಸಮಾನವಿಶೇಷಣಮಪಿ ಯತ್ರ ಸಮಾನೇತಿವೃತ್ತಮುಪಮೇಯಂ |
ಉಕ್ತೇನ ಗಮ್ಯತೇ ಪರಮುಪಮಾನೇನೇತಿ ಸಾನ್ಯೋಕ್ತಿಃ || 8-74
- 703 (ಉ) ಮುಕ್ತಾ ಸಲೀಲಪಂಸಂ ವಿಕಸಿತಕಮಲೋಜ್ವಲಂ ಸರಸ್ಪರಸಂ |
ಬಕಲುಲಿತಜಲಂ ಪಲ್ಯಲಮುಭಿಲಷಸಿ ಸಖೇ ನ ಹಂಸೋಸಿ || 8-75
- 704 (ಸೂ) ಅರ್ಥವಿಶೇಷಃ ಪೂರ್ವಂ ಯಾದೃಷ್ಟ್ಯಸ್ತೋ ವಿವಕ್ಷಿತೇತರಯೋಃ |
ತಾದೃಶಮನ್ಯಂ ನ್ಯಸ್ಯೇದೃತ್ಯ ಪುನಸ್ತೋತ್ರ ದೃಷ್ಟಾಂತಃ || 8-94
- 705 (ಉ) ತ್ವಯಿ ದೃಷ್ಟ ಏವ ತಸ್ಯಾ ನಿರ್ವಾತಿ ಮನೋ ಮನೋಭವಜ್ವಲಿತಂ |
ಅಲೋಕೇ ಹಿ ಸಿತಾಂಶೋರ್ವಿಕಸತಿ ಕುಮುದಂ ಕುಮುದ್ವತ್ಯು || 8-95
- 707 (ಉ) ಕಿಂ ಮರಣಂ ದಾರಿದ್ರ್ಯಂ ಕೋ ವ್ಯಾಧಿರ್ಜೀವಿತಂ ದರಿದ್ರಸ್ಯ |
ಕಃ ಸ್ವರ್ಗಃ ಸನ್ಮಿತ್ರಂ ಸುಕಲತ್ರಂ ಸುಪ್ರಭಾಃ ಸುಸುತಃ || 8-73
- 713 (ಸೂ) ವಸ್ತುವಿಶೇಷಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಪ್ರತಿಪತ್ತಾ ಸ್ಮರತಿ ಯತ್ರ ತತ್ಸದೃಶಂ |
ಕಾಲಾಂತರಾನುಷೂತಂ ವಸ್ತುಂತರಮಿತ್ಯದಃ ಸ್ಮರಣಂ || 8-109
- 717 (ಸೂ) ಯತ್ರಾನುಕಂಪ್ಯತೇ ಸಮಮುಪಮಾನೇ ನಿಂದ್ಯತೇ ವಾಪಿ |
ಉಪಮೇಯಮತಿಸ್ತೋತುಂ ದುರವಸ್ಥಮಿತಿ ಪ್ರತೀಪಂ ಸ್ಯಾತಃ || 8-76
- 718 (ಉ) ವದನಮಿದಂ ಸಮಮಿಂದೋಃ ಸುಂದರಮಪಿ ತೇ ಕಥಂ ಚರಂ ನ ಭವೇತಃ |
ಮಲಿನಮತಿ ಯತ್ಕಪೋಲೌ ಲೋಚನಸಲಿಲಂ ಹಿ ಕಜ್ಜಲವತಃ || 8-77
- 719 (ಉ) ಗರ್ವಮಸಂವಾಹ್ಯಮಿಮಂ ಲೋಚನಯುಗಲೇನ ವಹಸಿ ಕಿಂ ಭದ್ರೇ |
ಸಂತೇದೃಶಾನಿ ದಿಶಿ ದಿಶಿ ಸರಸ್ಸು ನನು ನೀಲನಲಿನಾನಿ || 8-78
- 726 (ಸೂ) ಪೂರ್ವವಿಶೇಷೋತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾವಿಭಾವನಾತದ್ಗುಣಾಧಿಕವಿರೋಧಾಃ |
ವಿಷಮಾಸಂಗತಿಪಿಹಿತವ್ಯಾಘಾತಾರ್ಹತವೋ ಭೇದಾಃ || 9-2
- 727 (ಸೂ) ಯಸ್ಮಿನ್ ದ್ರವ್ಯಾದೀನಾಂ ಪರಸ್ಪರಂ ಸರ್ವಥಾ ವಿರುದ್ಧಾನಾಂ |
ಏಕತ್ರಾವಸ್ಥಾನಂ ಸಮಕಾಲಂ ಭವತಿ ಸ ವಿರೋಧಃ || 9-30

- 736 (ಸೂ) ಯತ್ರಾತಿಪ್ರಬಲತಯಾ ಗುಣಸ್ಸಮಾನಾಧಿಕರಣಮಸಮಾನಂ |
ಅರ್ಥಾಂತರಂ ಪಿದಧ್ಯಾದಾವಿಭೂತಮಪಿ ತತ್ಪ್ರಹಿತಂ || 9-50
- 739 (ಉ) ಪ್ರಿಯತಮವಿಯೋಗಜನಿತಾ ಕೃತಾ ಕಥಮಿವ ತವೇಯಮಂಗೇಷು |
ಲಸದಿದುಕಲಾಕೋಮಲಕಾಂತಿಕಲಾಪೇಷು ಲಕ್ಷ್ಯೇತ || 9-51
- 741 (ಸೂ) ಯತ್ರಾತಿಪ್ರಬಲತಯಾ ವಿವಕ್ಷ್ಯತೇ ಪೂರ್ವಮೇವ ಜನ್ಯಸ್ಯ |
ಪ್ರಾದುರ್ಭಾವಃ ಪಶ್ಚಾಜ್ಜನಕಸ್ಯ ತು ತದ್ಭವೇತ್ಪೂರ್ವಂ || 9-3
- 745 (ಉ) ರೂಕ್ಷೇಪಿ ಪೇಶಲೇನ ಪ್ರಬಲೇಪ್ಯಬಲೇನ ಭೂಷಿತಾ ಭವತಾ |
ವಸುಧೇಯಂ ವಸುಧಾಧಿಪ ಮಧುರಗಿರಾ ಪರುಷವಚನೇಪಿ || 9-55
- 754 (ಸೂ) ಅವಿಶೇಷವಿರೋಧಾಧಿಕವಕ್ರವ್ಯಾಜೋಕ್ತ್ಯಸಂಭವಾವಯವಾಃ |
ತತ್ಸವಿರೋಧಾಭಾಸಾವಿತಿ ಭೇದಾಸ್ತಸ್ಯ ಕುದ್ಧಸ್ಯ || 10-2
- 759 (ಸೂ) ಯತ್ರಾವಯವಮುಖಸ್ಥಿತಸಮುದಾಯವಿಶೇಷಣಂ ಪ್ರಧಾನಾರ್ಥಂ ||
ಪುಷ್ಯಗಮ್ಯೇತಾನ್ಯಃ ಸೋಯಂ ಸ್ಯಾದವಯವಶ್ಲೇಷಃ || 10-18
ಸ ಇತಿ ವಿರೋಧಾಭಾಸೋ ಯಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥದ್ವಯಂ ಪೃಥಗ್ಭೂತಂ |
ಅನ್ಯದ್ವಾಕ್ಯಂ ಗಮಯೇದವಿರುದ್ಧಂ ಸದ್ವಿರುದ್ಧಮಿವ || 10-22
- 760 (ಉ) ಭುಜಯುಗಲೇ ಬಲಭದ್ರಃ |
.....ರಾಜಾಭೂದರ್ಜನೋ ಯಶಸಿ || 10-19
- 761 (ಉ) ತವ ದಕ್ಷಿಣೋಪಿ ವಾಮೋ ಬಲಭದ್ರೋಪಿ ಪ್ರಲಂಬ ಏಷ ಭುಜಃ || 10-23
- 762 (ಸೂ) ಯತ್ರಾಧಿಕಮಾರಬ್ಧದಸಮಾನವಿಶೇಷಣಂ ತಥಾ ವಾಕ್ಯಂ |
ಅರ್ಥಾಂತರಮವಗಮಯೇದಧಿಕಶ್ಲೇಷಸ್ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ || 10-7
- 765 (ಸೂ) ಗಮ್ಯೇತ ಪ್ರಕ್ರಾಂತಾದಸಂಭವತ್ತದ್ವಿಶೇಷಣೋನ್ಮೇಧಃ |
ವಾಕ್ಯೇನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಃ ಸ ಜ್ಞೇಯೋಸಂಭವಶ್ಲೇಷಃ || 10-16
ಯತ್ರಾರ್ಥದನ್ಯರಸಸ್ತತ್ಪ್ರತಿಬದ್ಧಶ್ಚ ಗಮ್ಯತೇನ್ಮೇಧಃ |
ವಾಕ್ಯೇನ ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧೋ ವಕ್ರಶ್ಲೇಷಸ್ಸ ವಿಜ್ಞೇಯಃ || 10-9
- 784 (ಸೂ) ದ್ವಿತ್ರಿಪದಾ ಪಾಂಚಾಲೀ | 2-5
- 786 (ಸೂ) ಕಬ್ಬಾಸ್ಸಮಾನವಂತೋ ಭ ತಿ ಮಥಾಶಕ್ತಿ ಗಾಡೀಯಾ || 2-5
- 799 (ಸೂ) ವ್ಯವಹಾರಃ ಪುನಾರೋರನೋನ್ಯಂ ರಕ್ತಯೋರತಿಪ್ರಕೃತಿಃ |
ಕೃಂಗಾರಃ ಸ ದ್ವೇಧಾ ಸಂಭೋಗೋ ವಿಪ್ರಲಂಭಶ್ಚ || 12-5
ಸಂಭೋಗಸ್ಸಂಗತಯೋರ್ವಿಫಲಯುಕ್ತಯೋರ್ಯಶ್ಚ ವಿಪ್ರಲಂ
ಭೋನಾ | 12-6
- 809 (ಸೂ) ಹಾಸ್ಯೋ ಹಾಸಪ್ರಕೃತಿರ್ಹಾಸೋ ವಿಕ್ರತಾಂಗವೇಷಚೇಷ್ಟಾಭ್ಯಃ |
ಭವತಿ ಪರಸ್ಥಾಭ್ಯಃ || 15-11

ಕಾವ್ಯವಿಶೇಷನಲ್ಲಿಯು

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ರೂಪದ ಕಾವ್ಯಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯು

ಶ್ಲೋಕ.

828 (ಸೂ)

ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಪ್ರಕೃತಿಃ ಶಾಂತೋ ವಿಗತೇಚ್ಛನಾಯುಕೋ ಭವತಿ |
ಸಮ್ಯಗ್ಜ್ಞಾನಂ ವಿಷಯೇ ತಮಸೋ ರಾಗಸ್ಯ ಚಾಪಗವೂತ' || 15—15

458 (ಉ)

ಗೋಕ್ಷಣಂ ಭೂಧರಜಾಹಿನಾಥಃ |
ಪತ್ರಂ ತೃತೀಯಂ ದಯಿತೋಪವೀತಂ ||
ಯಸ್ಯಾಂಬರಂ ದ್ವಾದಶಲೋಚನಾಖ್ಯಃ |
ಕಾಷ್ಠಾ ಸುತಃ ಪಾತು ಸದಾಶಿವೋ ವಃ ||

6—40

(ಇದು ನಮಿಸಾಧುವಿನ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿದೆ.)

ವಾಮನನ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಶ್ಲೋಕದಲ್ಲಿಯು
ಸೂತ್ರ.

435 (ಸೂ)

ದುಷ್ಪ್ಪಂ ಪದಮಸಾಧು ಕಷ್ಪಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಮಪ್ರತೀತ
ಮನರ್ಥಕಂ ಚ.

2—1— 4

439 (ಸೂ)

ವಿರೂಪಪದಸಂಧಿವಿಸಂಧಿಃ.

2—2— 7

443 (ಸೂ)

ಶ್ರುತಿವಿರಸಂ ಕಷ್ಪಂ.

2—1— 6

ಅಸಭ್ಯಾರ್ಥಾಂತರಮಸಭ್ಯಸ್ತ್ರೋತಿಹೇತುಶ್ಚಾಶ್ಚೀಲಂ.

2—1—14

455 (ಸೂ)

ಭಿನ್ನವೃತ್ತಯತಿಭ್ರಷ್ಟವಿಸಂಧೀನಿ ವಾಕ್ಯಾನಿ.

2—2— 1

ವೈರ್ಯಕಾರ್ಥಸಂದಿಗ್ಧಪ್ರಯುಕ್ತಪಕ್ರಮಲೋಕ
ವಿದ್ಯಾವಿರುದ್ಧಾನಿಚ.

2—2— 9

459 (ಸೂ)

ಉಕ್ತಾರ್ಥಪದಮೇಕಾರ್ಥಂ.

2—2—11

462 (ಸೂ)

ನ ವಿಶೇಷಶ್ಲೋಕ.

2—2—12

ಕರ್ಣಾವತಂಸಶ್ರವಣಕುಂಡಲಶಿರಶ್ಚೇಖರೇಷು ಕರ್ಣಾದಿ
ನಿರ್ದೇಶಸ್ತನ್ನಿರ್ಧೇಃ.

2—2—14

ಮುಕ್ತಾಹಾರಕಪ್ಪೇ ಮುಕ್ತಾಶಬ್ದಶ್ಚದ್ವೇಃ.

2—2—15

ಪುಷ್ಪವೂಲಾಕಪ್ಪೇ ಪುಷ್ಪಪದಮುಕ್ತಪ್ರಸಂಗ.

2—2—16

ಕರಿಕಲಭಕಪ್ಪೇ ಕರಿಕಲಪ್ಪಾಡ್ರಾಪ್ಯಸ್ಯ.

2—2—17

465 (ಸೂ)

ವ್ಯಾಹತಪೂರ್ವೋತ್ತರಾರ್ಥಂ ವ್ಯರ್ಥಂ.

2—2—10

471 (ಸೂ)

ದೇಶಕಾಲಸ್ವಭಾವವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಾನಿ ಲೋಕವಿರುದ್ಧಾನಿ.

2—2—23

499 (ಸೂ)

ಕಾವ್ಯಕೋಭಾಯಾಃ ಕರ್ತಾರೋ ಧರ್ಮಾಃ ಗುಣಾಃ.

3—1— 1

501 (ಸೂ)

ಅವೈಷಮ್ಯಂ ಸಮತಾ.

3—2— 5

ಕಾವ್ಯವರ್ಣನದಲ್ಲಿಯು

ವಾಮನನ ಕಾವ್ಯಲಂಕಾರಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯು

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಸೂತ್ರ.

512 (ಸೂ)	ಅಸಾರುಷ್ಯಂ ಸಾಕುಮಾರ್ಯಂ.	3-2-12
679 (ಸೂ)	ಹೀನತ್ವಾಧಿಕತ್ವಲಿಗವಚನಭೇದಾಸಾದೃಶ್ಯಸಂಭವಾ ಸ್ತದ್ಭೋಷಾಃ.	4-2-8
685 (ಸೂ)	ಉಪವೇಯುಸ್ಯೋಕ್ತೌ ಸವಾನವಸ್ತುನ್ಯಾಸಃ ಪ್ರತಿವಸ್ತು.	4-3-2
736 (ಸೂ)	ಕ್ರಿಯಾಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಪ್ರಸಿದ್ಧತತ್ತ್ವಲವ್ಯಕ್ತಿರ್ವಿಭಾವನಾ.	4-3-13
781 (ಸೂ)	ವಿಶಿಷ್ಟಾ ಪದರಚನಾ ರೀತಿಃ.	1-2-7
	ವಿಶೇಷೋ ಗುಣಾತ್ಮಾ.	1-2-8
	ಸಾ ತ್ರಿಧಾ—ವೈದರ್ಭೀ ಗೌಡೀಯಾ ಪಾಂಚಾಲೀ ಚ.	1-2-9
932 (ಸೂ)	ಸ್ತನಾದಿನಾಂ ದ್ವಿತ್ವವಿಷ್ಟಾ ಜಾತಿಃ ಪ್ರಾಯೇಣ.	5-1-17
935 (ಸೂ)	ನಿತ್ಯಂ ಸಂಹಿತೈಕಪದವತ್ಪದೇಷ್ಯಧಾಂತವರ್ಜಂ.	5-1-2
941 (ಸೂ)	ಸಂಬಂಧಸಂಬಂಧೇಪಿ ಪಷ್ಠಿ ಕೃಚಿತ್.	5-1-12
	ಬಿಂಬಾಧರಣಿ ವೃತ್ತೌ ಮಧ್ಯಮಪದಲೋಪಿನ್ಯಾಂ.	5-2-15
944 (ಸೂ)	ಭಿದುರಾದಯಃ ಕರ್ಮಕರ್ತೃ ಕರ್ತೃ ಚ.	5-2-38

ಭಾಮಹನ ಶ್ಲೋಕ

712 (ಉ)	ನೇಯಂ ವಿರಾತಿ ಭೃಂಗಾಳೇ ಮದೇನ ಮುಖರಾ ಮುಹುಃ ಅಯಮಾಕೃಪ್ಯಮಾಣಸ್ಯ ಕಂದರ್ಪಧನುಷೋ ಧ್ವನಿಃ (ವಲ್ಲಭದೇವಕೃತ ಸುಭಾಷಿತಾವಳಿ 1644.)
777 (ಸೂ)	ಚಿತ್ರೋದಾತ್ತಾದ್ಭುತಾರ್ಥತ್ವಂ ಕಥಾಯಾಂ ಸ್ವಭಿನೀತತಾ ಶಬ್ದಾನಾಕುಲತಾ ಚೇತಿ ತಸ್ಯ ಹೇತೂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ

(ಇದನ್ನು ಉದ್ಭಟನ ಅಲಂಕಾರಸಾರಸಂಗ್ರಹಕ್ಕೆ ತಾನು ಮಾಡಿರುವ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನ
ದಲ್ಲಿ ಇಂದುರಾಜನು ಉದಾಹರಿಸಿದ್ದಾನೆ.)

ಉದ್ಭಟನ ಅಲಂಕಾರಸಾರಸಂಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯು

ಶ್ಲೋಕ

491 (ಉ)	ಪದ್ಯಂ ಚ ನಿಶಿ ನಿಶ್ಚೀಕಂ ದಿವಾ ಚಂದ್ರಂ ಚ ನಿಷ್ಪ್ರಭಂ ಸ್ಫುರಚ್ಛಾಯೇನ ಸತತಂ ಮುಖೇನಾಧಃಪ್ರಕುರ್ವತೀಂ	2-15
530 (ಸೂ)	ಶಮಾಭ್ಯಾಂ ರೇಫಸಂಯೋಗೇ ಪ್ಲವರ್ಗೇಣ ಚ ಯೋಜಿತಾ ಪರುಷಾನಾಮವೃತ್ತಿಃ ಸ್ಯಾತ್ ಹೃದ್ಯಹ್ಯಾದ್ಯೈಶ್ಚ ಸಂಯುತಾ	1-7

ಕಾವ್ಯಪರೋಕ್ಷವರ್ಣನಾ
ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಉತ್ಕಟನ ಅಲಂಕಾರಸಾರಸಂಗ್ರಹವರ್ಣನಾ
ಶ್ಲೋಕ.

562 (ಸೂ)	ಸರೂಪಸಂಯೋಗಯುತಾಂ ಮೂರ್ಧ್ನಿ ವರ್ಗಾಂತ್ಯಯೋಗಿಭಃ ಸ್ಪರ್ಶ್ಯಯುಗತಾಂ ಚ ಮನ್ಯಂತ ಉಪನಾಗರಿಕಾಂ ಬುಧಾಃ	1— 9
624 (ಉ)	ಕೃಚಿದುತ್ಪಲ್ಲಕಮಲಾ ಕಮಲಭ್ರಾಂತಪಟ್ಟದಾ ಪಟ್ಟದಕವ್ಯಾಣಮುಖರಾ ಮುಖರಸ್ಥಾರಸಾರಸಾ	1—18
708 (ಸೂ)	ಅಪಹ್ನುತಿರಭೀಷ್ಟಸ್ಯ ಕಿಂಚಿದಂತರ್ಗತೋಪಮಾ ಭೂತಾರ್ಥಾಪಹ್ನು ವೇನಾಸ್ಯಾ ನಿಬಂಧಃ ಕ್ರಿಯತೇ ಬುಧೈಃ	5— 3
727 (ಸೂ)	ಸಾಮ್ಯರೂಪಾವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ವಾಚ್ಯೇವಾದ್ಯಾತ್ಮಭಿಃ ಪದ್ಯೈಃ ಅತದ್ಗುಣಕ್ರಿಯಾಯೋಗಾ ದುತ್ಪ್ರೇಕ್ಷಾತಿಶಯಾನ್ವಿತಾ	3— 4
736 (ಸೂ)	ಕ್ರಿಯಾಯಾಃ ಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಯಾ ತತ್ಫಲಸ್ಯ ವಿಭಾವನಾ ಜ್ಞೇಯಾ ವಿಭಾವನೈವಾಸಾ ಸಮಾಧೌ ಸುಲಭೇ ಸತಿ	2— 20
776 (ಸೂ)	ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾ ಇವ ಯತ್ರಾರ್ಥಾ ದೃಶ್ಯಂತೇ ಭೂತಭಾವಿನಃ ಅತ್ಯದ್ಭುತಾಃ ಸ್ಯಾತ್ ದ್ವಾಚಾ ಮನಾಕುಲ್ಯೇನ ಭಾವಿಕಂ	6—12

ಅಮರಚಂದ್ರನ ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿಯು (ಪುಟ 30)

ಶ್ಲೋಕ

845 (ಸೂ)	ಅಸತೋಪಿ ನಿಬಂಧೇನಾನಿಬಂಧೇನ ಸತೋಪಿ ಚ ನಿಯಮೇನ ಚ ಜಾತ್ಯಾದೇಃ ಕವೀನಾಂ ಸಮಾಯುಕ್ತಧಾ	
846 (ಸೂ)	ರತ್ನಾದಿ ಯತ್ರತತ್ರಾದೌ ಹಂಸಾದ್ಯಲ್ಪಜಲಾಕಮೇ ಜಲೇಭಾದ್ಯಂ ನಭೋನದ್ಯಮಂಭೋಜಾದ್ಯಂ ನದೀಪ್ವಪಿ	
853 (ಸೂ)	ತಿಮಿರಸ್ಯ ತಥಾ ಮುಷ್ಕಿಗ್ರಾಹ್ಯತ್ವಂ ಸೂಚಿಭೇದ್ಯತಾಂ ಅಂಜಲಿಗ್ರಾಹ್ಯತಾಕುಂಭೋಪವಾಹ್ಯತ್ವೇ ವಿಧುತ್ವಿಷಃ	
856 (ಸೂ)	ವಿಭಾವರ್ಯಂ ಭಿನ್ನ ತಟಃಕ್ರಯಣಂ ಚಕ್ರವಾಕಯೋಃ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾ ಪಾನಂ ಚಕೋರಾಣಾಂ ವರ್ಣಯೇದಸದಪ್ಯದಃ	
861 (ಸೂ)	ಕುಕ್ಲತ್ವಂ ಕೀರ್ತಿಹಾಸಾದೌ ಕಾಷ್ಣ್ಯಂ ದುಷ್ಕೀರ್ತೃಘಾದಿಷು ಪ್ರತಾಪೇ ರಕ್ತತೋಷ್ಣತ್ವೇ ರಕ್ತತ್ವಂ ಕ್ರೋಧರಾಗಯೋಃ	
869 } (ಸೂ)	ವಸಂತೇ ಮಾಲತೀಪುಷ್ಪಂ ಫಲಂ ಪುಷ್ಪಂ ಚ ಚಂದನೇ ಅಶೋಕೇ ಚ ಫಲಂ ಜ್ಯೋತ್ಸ್ನಾಧ್ವಂತೇ ಕೃಷ್ಣಾನ್ಯಪಕ್ಷಯೋಃ	
873 }		
875 } (ಸೂ)	ಕಾಮಿದಂತೇಷು ಕುಂದಾನಾಂ ಕುಟ್ಟಲೇಷು ಚ ರಕ್ತತಾಂ ಪ್ರಿಯಂಗುಪುಷ್ಪೇ ಪೀತತ್ವಂ ಸರೋಜಮುಕುಲಾದಿಷು	
878 }	ಹರಿತತ್ವಂ ದಿವಾ ನೀಲೋತ್ಪಲಾನಾಂ ಸ್ಮರತಾಂ ದಿವಾ ಕೀಫಾಲಿಕಾಸುಮೇ ಭ್ರಂಕಂ ವರ್ಣಯೇನ್ನ ಸದಪ್ಯದಃ	

ಕಾವ್ಯವರ್ಣನದಲ್ಲಿಯು
ಪದ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ.

ಅಮರಚಂದ್ರನ ಕಾವ್ಯಕಲ್ಪಲತಾಸುತಿದಲ್ಲಿಯು: (ಪುಟ 80)
ಶ್ಲೋಕ.

- 883 } (ಸೂ) ಮುಕ್ತಾಸ್ತಾ ಮೃಪಣ್ಣ್ಯಾ ಮೇವಾಬ್ಧಿಪ್ಸೇವ ಮಕರಾನು |
888 } ಛಾಂದೋ ಹಿಮವತ್ಯೇವ ಮಲಯೇ ಹ್ಯೇವ ಚಂದನಂ ||
- 891 (ಸೂ) ತಥಾ ವಸಂತವಿವಾನ್ಯಭೃತಾನಾಂ ಧ್ವನಿತೋದ್ಭವಂ |
ವರ್ಷಾಸ್ವೇವ ಮಯೂರಾಣಾಂ ರುತಂ ನೃತ್ಯಂ ಚ ವರ್ಣಯೇತ' ||
- 894 (ಸೂ) ಸುವಾನ್ಯಗ್ರಹಣೇ ವಃರಿಮುಚಾಂ ಕೃಷ್ಣತ್ವಮೇವ ಹಿ |
ರಕ್ತತ್ವಮೇವ ರತ್ನಾನಾಂ ಪುಷ್ಪಾಣಾಂ ಶುಕ್ಲತ್ವಮೇವ ಚ ||
- 898 }
901 } (ಸೂ) ನೀಲಕೃಷ್ಣಯೋರ್ಹರಿತಕೃಷ್ಣಯೋಃ ಶ್ಯಾಮಕೃಷ್ಣಯೋಃ |
906 } ಪಿತೃಪಾಟಲಯೋಃ ಶುಕ್ಲಗೌರಯೋರ್ನಾಗಸರ್ಪಯೋಃ ||
921 } ಮಹಾರ್ಣವಸಾಗರಯೋಃ ಕ್ಷೀರಕ್ಷಾರಸಮುದ್ರಯೋಃ |
ಕಮಲಾಸಂಪದೋಃ ಕಾಮಧ್ವಜೇ ಮಕರಮತ್ಸ್ಯಯೋಃ ||
ದ್ವಾದಶನಾಮಪ್ಯುರ್ಕಾಣಾಂ ವಃರ್ಧ್ಯತ್ರಿದೃಗ್ಜಚಂದ್ರಯೋಃ |
ಚಂದ್ರೇ ಶಶ್ಯೇಣಯೋರ್ವಿಷ್ಣು ಶೇಷಕೂರ್ಮಾದಿಕಸ್ಯ ಚ ||
ನಾರಾಯಣದಾಮೋದರವಾಧವಪ್ರಭೃತೇರಪಿ |
ದಾನವಾಸುರದೈಶ್ಯಾನಾಮೈಕೈಕಮೇವಾಭಿಸಂಮತಂ ||
ಮನೋಭವಸ್ಯ ಮೂರ್ತತ್ವಮಮೂರ್ತತ್ವಂ ಚ ವರ್ಣ್ಯತೇ |
- 927 (ಸೂ) ಸ್ತ್ರೀಣಾಮುಕ್ಷುಃ ಕಟಾಕ್ಷಾಣಾಂ ಶುಕ್ಲತಾ ಕೃಷ್ಣತಾಧವಾ |
ಕೃಷ್ಣತಾವ್ಯಧವಾ ಶುಕ್ಲಶ್ಯಾಮತಾ ಶುಕ್ಲಕೃಷ್ಣತಾ ||

ಕಾವ್ಯಪ್ರದೀಪದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾದ
ಶ್ಲೋಕ.

- 831 (ಸೂ) ಜ್ಞೇಯೌ ಶೃಂಗಾರಬೀಭತ್ಸೌ ತಥಾ ವಿರಭಯಾನಕೌ |
ರೌದ್ರಾದ್ಭೃತೌ ತಥಾ ಹಾಸ್ಯಕರುಣೌ ವೈರಿಣೌ ಮಿಥಃ || ಪುಟ 273

APPENDIX II

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 2

—:0:—

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ
ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳು. (ಕೆಲವುಕಡೆ
ನೃಪತುಂಗ, ನಾಗವರ್ಮ, ಇವರಿಬ್ಬರೂ ದಂಡಿಯ ಸೂತ್ರೋ
ದಾಹರಣೆಗಳನ್ನು ಕನ್ನಡಕ್ಕೆ ಪರಿವರ್ತನೆಮಾಡಿದ್ದಾರೆ.)

—:0:—

ಪುರಾ—ಕೆಳಗೆ ತೋರಿಸಿರುವ ಕಾವ್ಯಾರ್ಥದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು
ಬಂದನೆಯ ಪರಿಶಿಷ್ಟದಲ್ಲಿ ನೋಡಿ.

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.
84 } 85 } 87 } (ಸೂ)	.. 1—113	466 (ಉ)	.. 1— 81
131 (ಸೂ)	.. 2— 21	(ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ 3—132)	
134 (ಸೂ)	.. 2— 15	468 (ಸೂ)	.. 1— 85
136 (ಸೂ)	.. 2— 18	(ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ 3—144)	
147 (ಸೂ)	.. 1—118	482 (ಸೂ)	.. 1— 91
214 (ಸೂ)	.. 1—116	(ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ 3—156)	
282 (ಸೂ)	.. 1— 51	485 (ಸೂ)	.. 2— 12
424	.. 1— 11	499 (ಸೂ)	.. 2— 1
428	{ 1— 43 1—111	500 } (ಸೂ)	{ 2— 52 2— 53
455 } 471 } 476 } (ಸೂ)	.. { 1— 68 1— 69	ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ { 1— 41 1— 42	
459 (ಸೂ)	.. { 1— 83 2— 23	501 (ಸೂ)	.. 2— 54
ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ { 3—135 3—137		502 (ಉ)	.. 2— 63
465 (ಸೂ)	.. 1— 80	508 (ಉ)	.. { 1—101 1—102
(ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ 3—131)		512 (ಸೂ)	.. 2— 75
		(ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ 1— 45)	
		515 (ಸೂ)	.. 2— 83
		(ಕಾವ್ಯಾರ್ಥ 1— 80)	

ಕಾವ್ಯವರ್ಣನದಲ್ಲಿಯು ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಕವಿರಾಜವರ್ಣದಲ್ಲಿಯು ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯವರ್ಣನದಲ್ಲಿಯು ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಕವಿರಾಜವರ್ಣದಲ್ಲಿಯು ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.
520 (ಉ)	.. 2— 72	643 (ಉ)	.. 3— 40
569 (ಸೂ)	.. 2—110	(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2—185)	
570 } (ಸೂ)	.. 2—142	653 (ಉ)	.. 3—125
594 }		679 (ಸೂ)	.. 3— 86
587 (ಸೂ)	.. 2—117	(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2— 51)	
597 (ಉ)	.. 2—143	699 (ಉ)	.. 3—183
608 (ಸೂ)	.. 3— 6	720 (ಉ)	.. 3— 97
609 (ಉ)	.. 3— 7	(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2—332)	
612 (ಉ)	.. 3— 9	722 (ಉ)	.. 3—139
(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2— 11)		(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2—341)	
621 (ಸೂ)	.. 3—131	752 (ಉ)	.. 3—121
(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2—295)		755 (ಸೂ)	.. 3—160
622 (ಉ)	.. 3—132	(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2—343)	
629 (ಉ)	.. 3—165	758 (ಉ)	.. 3—162
(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2—247)		(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2—346)	
639 (ಸೂ)	.. 3—170	776 (ಸೂ)	.. 3—207
642 (ಸೂ)	.. 3— 39	(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2—364)	
(ಕಾವ್ಯಾದರ್ಶ 2—180)		952 } (ಸೂ)	.. 1— 34
		954 }	
		955 (ಸೂ)	.. 1— 35

APPENDIX III

ಪ ರಿ ಶಿಷ್ಟ 3

—:0:—

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾ
ಭೂಷಣ, ಕಬ್ಬಮಣಿದರ್ಪಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳು.

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಬ್ಬಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16

ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

ಕರ್ಣಾಟ ಕಾವ್ಯಾಧಿಕಾರದಲ್ಲಿಯ
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

ಉ. ಮನೋರಥನಲ್ಲಿಯ
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

17	40 } 41 }	95
18	42 } 43 }	{ 97 101
19	45 } 46 }	105
20	49 } 53 }	{ 103 104
21	47 } 48 }	{ 96 97
22	50 } 51 }	{ 105 106
23	52 } 60 } 61 }	{ 106 107
24	54 } 55 }	{ 108 110
25	62 } 63 } 64 }	113
26	66 } 88 }	{ 116 135
27	85 } 88 }	{ 134 136
28	70 } 75 } 87 }	{ 123 126 133
29	71 } 72 }	{ 124 125
30	73	123
31	68	118
32	67	117
33	140
34	145
35	89 } 90 } 91 }	{ 137 139
36	92 } 93 }	146
37	95 } 96 } 97 }	{ 150 154

ಕಾವ್ಯಕಲಾಪದೊಳಿರುವ
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

ಕಾವ್ಯಕಲಾಪದೊಳಿರುವ
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

ಕಾವ್ಯಕಲಾಪದೊಳಿರುವ
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

38	98 } 99 }	...	{ 82 83
39	100 } 101 } 102 }	...	{ 82 83
40	103	...	84
41	104 } 105 }	...	{ 84 85
42	106 } 107 } 108 } 109 }	...	87
43	110 } 111 }	..	86
44	112 } 113 }	...	161
45	124 } 125 }	...	162
46	126 } 127 } 128 }	..	164
47	129 } 130 } 131 }	...	165
48	133 } 134 }	...	167
49	135 } 136 } 137 }	...	179
50	138 } 139 }	..	180
51	140 } 142 } 143 }	...	181
52	145 } 146 } 147 }	...	182
53	144	...	58
54	148	...	176
55	149	...	175
56	150 } 151 }	...	186
57	153 } 154 }	...	187

ಕಾವ್ಯಪರೋಕ್ಷನಾಡ್ಕಯ
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

ಕಾವ್ಯಪರೋಕ್ಷನಾಡ್ಕಯ
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

ಬೃಹದ್ರಾಜನಾಡ್ಕಯ
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

58	155 } 156 }	188
59	157) 158 }	189
60	159) 160 } 161 }	190
61	163) 164 } 165 }	192
62	162	191
63	132	174
64	192	195
65	119 } 121 }	183
66	114 } 123 }	{ 157 158
67	5	{ 8 70
68	166) 167 } 168 }	197
69	170) 171 }	{ 198 199
70	185 } 187 }	199
71	188) 189 }	208
72	190) 191 }	208
73	169	200
74	172 } 173 }	{ 206 214
75	174 } 175 }	214
76	178 } 179 }	211
77	177	207
78	183	203
79	181	
80	182	
81	176	207
82	193	209

ಕಾವ್ಯವಶೋಕ್ತನಲ್ಲಿಯು
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

ಅನಾರಭಭಾವಾಭಾವಗಳಲ್ಲಿಯು
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದರ್ಶನದಲ್ಲಿಯು
ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.

84	195 } 198 }	217
85	201 } 202 }	223
86	196 } 210 }	221
88	205 } 208 }	{ 225 226
89	207	226
90	209	227
91	215 } 219 }	229
92	216	230
93	221 } 224 } 225 }	{ 234 236
94	222 } 223 }	{ 234 235
95	206 } 217 }	{ 225 230
96	213 } 220 }	{ 231

APPENDIX IV

ಪ ರ ತಿ ಸ್ಸ 4

—:0:—

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಉದಾಹರಣಪದ್ಯಗಳೊಳಗೆ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣ,

ಕಬ್ಬಮಣಿದರ್ಪಣ ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅಥವಾ ಖಂಡಕ:

ಉದಾಹರಣಪದ್ಯರೂಪ ಪದ್ಯಗಳ ವಿವರವು.

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಬ್ಬಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
11 } 47 } 50 }	... 10	26 36	.. 28 ... 63
80	... 13	38	... { 64 128
106	... 25	40	... 64
111	.. 28	41	... 67
121	... 37	42	... { 66 127
123	... 30	43	... 64
256 } 257 }	... 57	47	... 68
290 } 293 }	... 70	48	... { 68 289
326	... 63	49	... 68
339 } 342 }	... 64	50	.. 68
359	... 30	51	... 68
369	... 64	52	.. { 68 184
ಕಬ್ಬಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.		53	... { 16 68 128 137
9	... 122	55	.. 78
11	... { 19 68	57	... 78
13	... 17	58	... 79
14	.. 18	59	... 79
18	... 24	64	... 80
28	... 28	65	... 81
		67	... 142

ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಬ್ಬ ಮಣಿರವರ ಗದ್ಯ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಬ್ಬ ಮಣಿರವರ ಗದ್ಯ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
70	...	81	128
72	..	82	130
74	..	82	81
75	...	83	197
76	...	83	221
77	..	{ 22	79
80	...	83	84
81	...	84	214
82	..	84	216
83	...	85	216
94	...	85	78
95	...	120	92
102	...	121	209
106	...	117	208
110	...	130	221
111	...	131	223
113	...	132	223
116	...	{ 66	223
118	..	133	224
119	...	138	224
122	...	141	224
123	..	{ 142	225
129	...	166	226
130	...	164	227
133	...	{ 136	226
137	...	167	122
138	...	152	226
141	...	{ 112	377
146	...	153	230
150	...	151	230
173	...	142	230
177	...	142	231
181	...	171	{ 64
187	...	121	272
	...	81	79
	...	188	79
	...	66	79
	...	105	84
	{ 64	301	{ 16
	278	309	277
		314	

ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಉಪಮಾನವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.	ಉಪಮಾನವರ್ಗದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.
318	...	153	409
323	...	233	410
325	...	235	412
326	...	234	413
328	...	235	416
333	...	244	418
353	...	239	440
358	...	64	454
359	...	143	508
380	...	{ 282	622
		{ 287	623
385	...	255	647
388	..	260	667
395	...	266	716
399	...	267	791
402	...	272	879
404	...	270	
			{ 267
			{ 275

APPENDIX V

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 5

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಪಂಪ, ಪೊನ್ನ, ರನ್ನ, ಗುಣವರ್ಮ ಮೊದ
ಲಾದ ಕನ್ನಡಕವಿಗಳ ಗ್ರಂಥಗಳಿಂದ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವ
ಪದ್ಯಗಳ ವಿವರವು.

ಕಾವ್ಯಾಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು.

ಅಖ್ಯಾನಸಂಖ್ಯೆ.

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

38	ಪಂಪನ ಆದಿಪುರಾಣ (40)	2	53
76	"	4	36
111	"	3	80
123	"	3	15
130	"	3	4
159	"	2	74
165	"	1	64
187	"	9	132
263	"	1	50
266	"	11	97
270	"	9	50
274	"	7	63
276	"	6	12
281	"	6	5
357	"	9	54
432	"	14	25
510	"	1	57
513	"	1	60
516	"	1	58
536	"	4	46
619	"	11	17
647	"	9	21
650	"	9	71
672	"	6	85
676	"	9	86
783	"	1	75
785	"	4	49
791	"	12	48

ಕೃಷ್ಣಾಚಾರ್ಯರ ಕವನ ಸಂಕ್ಷೇಪ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು.

ಅಕ್ಷರಸಂಖ್ಯೆ.

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

792	ಪಂಪನ ಅದಿಪುರಾಣ	14	91
807	"	12	42
866	"	5	91
880	"	3	49
905	"	3	91
923	"	14	88
926	"	4	38
929	"	4	10
931	"	11	23
937	"	13	48
939	"	14	49
940	"	13	49
103	ಪಂಪನ ವಿಕ್ರಮಾರ್ಜುನವಿಜಯ (9)	1	75
111	"	3	61
155	"	12	36
279	"	10	25
305	"	7	57
648	"	4	52
819	"	7	13
890	"	4	21
909	"	1	60
369	ಪೊನ್ನನ ಕಾಂತಿಪುರಾಣ (10)	1	13
486	"	7	124
493	"	1	56
517	"	1	61
641	"	8	86
645	"	5	85
670	"	3	46
852	"	2	116
867	"	3	67
893	"	5	130
21	ರನ್ನನ ಅಜಿತಪುರಾಣ (9)	9	22
64	"	6	27
240	"	1	79
418	"	2	48
696	"	6	51

ಕಾವ್ಯವರ್ಣನದಲ್ಲಿಯ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು

ಆಶ್ವಾಸಸಂಖ್ಯೆ.

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

855

ರನ್ನನ ಅಜಿತಪುರಾಣ

6

54

874

"

9

20

903

"

6

53

930

"

9

71

127

ರನ್ನನ ಗದಾಯುದ್ಧ (9)

6

35

146

"

2

17

153

"

5

19

191

"

4

3

286

"

1

5

820

"

4

37

824

"

4

38

834

"

4

30

912

"

9

6

359

ಗುಣವರ್ಮನ ಹರಿವಂಶ
(ಕಾವ್ಯಸಾರ, ಪುಟ 224)

—

ಕಾವ್ಯಸಾರದಲ್ಲಿ

1091

56 (?)

ಗುಣವರ್ಮನ ಶೂದ್ರಕ
(ಕಾವ್ಯಸಾರ, ಪುಟ 17)

—

ಕಾವ್ಯಸಾರದಲ್ಲಿ

532

206

"

—

"

1087

217

"

—

"

1097

261

"

—

"

437

ನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ.

311

"

—

"

676

338 (?)

"

—

"

1036

351

"

—

"

551

ನ್ನು ಹೋಲಿಸಿ

384

"

—

"

76

385

"

—

"

78

284

ಹಂಸರಾಜನ ಗ್ರಂಥ (?)
(ಶಬ್ದಮಣಿದರ್ಪಣ, ಪುಟ 377)

—

—

49

ಶ್ರವಣಪೆಳ್ಳುಳದ
ತಿರಿನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ.

—

—

ಕಾವ್ಯವರೋಚನದಲ್ಲಿಯೆ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.ಗ್ರಂಥದ ಹೆಸರು.ಅಶ್ವಾಸಸಂಖ್ಯೆ.ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ

810

ಶ್ರೀರಂಗಪಟ್ಟಣದ

64ನೆಯ ಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಅನುವಾದಿಸಿದೆ.

97

ಕವಿಯ ಹೆಸರೂ ಗ್ರಂ
ಥದ ಹೆಸರೂ ಗೊತ್ತಿಲ್ಲ

ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರಣವದಲ್ಲಿ

3

32

99

"

"

4

105

145

"

"

3

73

205

"

"

1

62

289

"

"

4

27

290

"

"

4

126

299

"

"

1

68

609

"

"

3

34

616

"

"

8

138

763

"

"

1

31

886

"

"

2

30

908

"

"

2

11

APPENDIX VI

ವ ರಿ ಶಿ ಷ್ಯ 6.

—:0:—

ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಉದಾಹೃತವಾಗಿರುವ ಕೆಲವು ಪದ್ಯಗಳಿಗೆ ಮಾತ
ಕೆಗಳಾದ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕಗಳು
ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಪದ್ಯಗಳು.

ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ
ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಮಾತೃಕೆಯಾದ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಯಾದ
ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯ.

- 24 ದರ್ಶಯಂತಿ ಕರನ್ನದ್ಯಃ | ಪುಲಿನಾನಿ ಶನೈಶ್ಚನೈಃ ||
ನವಸಂಗಮಸವ್ರೀಡಾ | ಜಘನಾನೀವ ಯೋಷಿತಃ ||
ವಾಲ್ಮೀಕಿರಾಮಾಯಣ.
- 42 ಅಸ್ಯಾಸ್ಪರ್ಗವಿಧಾ ಪ್ರಜಾಪತಿರಭೂಚ್ಛಂದೋ ನು ಕಾಂತಿಪ್ರದಃ |
ಶೃಂಗಾರೈಕರಸಃ ಸ್ವಯಂ ನು ಮದನೋ ಮಾನೋ ನು ಪುಷ್ಪಕರಃ |
ವೇದಾಭ್ಯಾಸಜಡಃ ಕಥಂ ನು ವಿಷಯವ್ಯಾವೃತ್ತಕೌತೂಹಲೋ |
ನಿರ್ನಾತುಂ ಪ್ರಭವೇನ್ಮನೋಹರಮಿದಂ ರೂಪಂ ಪುರಾಣೋ ಮುನಿಃ |
ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ, ಪ್ರಥಮಾಂಕ.
- 53 } ಯಸ್ಯಾಸ್ತಿ ವಿತ್ತಂ ಸ ನರಃ ಕುಲೀನಃ | ಸ ಪಂಡಿತಃ ಸ ಕೃತವಾ ಗುಣಜ್ಞಃ ||
80 } ಸ ಏವ ವಕ್ತಾ ಸ ಚ ದರ್ಶನೀಯಃ | ಸರ್ವೇ ಗುಣಾಃ ಕಾಂಚನಮಾಶ್ರಯಂತಿ
ಭರ್ತೃಹರಿ (ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಪದ್ಧತಿ 333)
- 102 ಆಸಾತರವ್ಯಾ ವಿಷಯಾಃ | ಪರೈಂತಪರಿತಾಪಿನಃ ||
ಕಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ 11—12
- 148 ಗಿರಿಯಿದು ಕರಿಯಿದು ಕರಿಯಿದು | ಗಿರಿಯಿದು ಗಿರಿಯಲ್ತು ಕರಿಯದಲ್ತು ಕರೀಂ
ದ್ರಂ ||
ಗಿರಿವರಮಿದು ಕರಿವರಮೇಂ | ದರಿದರಿಯಲ್ ಗಹನದೊಳಗೆ ಗಿರಿಯಂ ಕರಿ
ಯಂ ||
ಕೂದ್ರಕ (ಕಾವ್ಯಸಾರ 1057)
- 158 ರಶ್ಮಿರಾ ನೂನಮಿಮಾವಭೂತಾಂ | ರಾಜ್ಞಾಂ ಸಹಸ್ರೇಷು ತಥಾಹಿ ಬಾಲಾ ||
ಗತೇಯಮಾತ್ಮಪ್ರತಿರೂಪಮೇವ | ಮನೋ ಹಿ ಜನ್ಮಾಂತರಸಂಗತಿಜ್ಞಂ |
ರಘುವಂಶ 7—15

ಕಾವ್ಯಪದೋಪಪದ್ಧಿಯು

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಮಾತೃಕೆಯಾದ ಅಥವಾ ಸಂಸ್ಕೃತಮಾತೃಕೆ

ಸಂಸ್ಕೃತ ಶ್ಲೋಕ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯ

164

ಅಂಕಾಧಿರೋಪಿತವ್ಯುಗ | ಕ್ಷಂದ್ರಮಾ ವ್ಯುಗಲಾಘನಃ ||

ಕೇಸರೀ ನಿಷ್ಕುರಕ್ಷಿಪ್ತ | ವ್ಯುಗಯಾಥೋ ವ್ಯುಗಾಧಿಪಃ ||

ಶಿರುಮಾಲವಧ 2-53

189

ವೃದ್ಧಿರಸಾಂ ರಾಜ್ಯಧುರಾಂ ಪ್ರವೇಷುಂ | ಕಥಂ ಕನೀಯಾನಹಮಾತ್ಮಜೇ
ಯಾ ||ಮಾ ಮಾಂ ಪ್ರಯುಕ್ತಾಃ ಕುಲಕೀರ್ತಿಲೋಪೇ | ಪ್ರಾಹ ಸ್ಮ ರಾಮಂ ಭರತೋ
ಪಿ ಧರ್ಮ್ಯಂ ||

ಭಟ್ಟಕಾವ್ಯ 3-54

192

ಕಪಿರಪಿ ಚ ಕಾಪಿಶಾಯನಮದಮತ್ತೋ ವೃತ್ತಿ ಕೇನ ಸಂದಪ್ಸ್ಯಃ |

ಅಪಿ ಚ ಪಿಶಾಚಗ್ರಸ್ತಃ ಕಿಂ ಬ್ರೂಮೋ ವೈಕೃತಂ ತಸ್ಯ ||

ಮರ್ಕಟಸ್ಯ ಸುರಾಪಾನಂ | ತಸ್ಯ ವೃತ್ತಿ ಕದಂಶನಂ ||

ತನ್ಮಧ್ಯೇ ಭೂತಸಂಚಾರಃ | ಯದ್ವಾ ತದ್ವಾ ಭವಿಷ್ಯತಿ ||

ಸುಭಾಷಿತರತ್ನ ಭಾಂಡಾಗಾರ, ಪುಟಗಳು 252 ಮತ್ತು 257

230

ಬಾಹೀಯ ಕರ್ಜಾರದ ಕಿ | ತ್ರೀಣೀಯ ಕರ್ಮಾರದ ರಂಜಿಪಿಮ್ನಾವಿನ ಪೇ

ರೀಣೀಯ ನಾರಂಗದ ಕಂ | ಚೇಣೀಯ ತನಿವಣ್ಣನಿಕ್ತ ಮೆಲ್ದಾದರದಿಂ ||

ಧರ್ಮ್ಯವೃತ 1-141

249

ಭೀಮಕಾಂತ್ಯೈಸ್ತಪಗುಣೈಃ | ಸ ಬಭೂವೋಪಜೀವಿನಾಂ |

ಅಧೃಷ್ಯಶ್ಚಾಭಿಗಮ್ಯಶ್ಚ | ಯಾದೋರತ್ನೈರಿವಾರ್ಣವಃ ||

ರಘುವಂಶ 1-16

313

ಪರ್ಜನ್ಯ ಇವ ಭೂತಾನಾ | ಮಾಧಾರಃ ಪೃಥಿವೀಪತಿಃ ||

ವಿಕಲೇಪಿ ಹಿ ಪರ್ಜನ್ಯೇ | ಜೀವ್ಯತೇ ನ ತು ಭೂಪತಾ ||

ಶಾರ್ಂಗಧರವದ್ಧಿತಿ 1253

364

ಮುನಿದೆಮ್ಮಂ ಕೊಲಲೊಡ್ಡಿದಂದಿನ ಶಿಲಾಸ್ತಂಭಕ್ಕೆ ಕೆಯಿನ್ನಾಡಿದಂ |

ದಿನ ಕಿಟ್ಟಂದಿನ ಕಾದಿದಂದಿನ ಕಪಿತ್ತೋರ್ವೀಜದಿಂ ಮೋದಿದಂ ||

ದಿನ ಗೆಲ್ಲಂದಿನ ಗೆಲ್ಲು ಬಂದು ಬನಮಂ ಕೊಂಡಂದಿನಾನಿನ್ನ ಗ |

ರ್ಜನೆಯುಂ ಬೀರಮುಮೀಗಳಿಂತು ಪುಡಿಯೊಳ್ ಬಿಟ್ಟೊಪೊರೈರ್ಪುದೇ ||

ಶಾಂತಿಪುರಾಣ, ಸಪ್ತಮಾಣ್ವಸ.

376

ಮಂದೋಯಂ ಮಲಯಾನಿಲಃ ಕಿಸಲಯಂ ಚೂತದ್ರವಾಣಾಂ ನವಂ |

ಮಾಧ್ಯತ್ಯಾಕಿಲಕೂಜಿತಂ ವಿಚಕಿಲಾಮೋದಃ ಪುರಾಣಂ ಮಧು ||

ಕಾವ್ಯವರೋಚನದಲ್ಲಿಯ
ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಮಾತೃಕೆಯಾದ ಅಥವಾ ಸ್ವವಾರಿಯಾದ
ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡಪದ್ಯ.

ಬಾಣಾನಿತ್ಯಪದೀಕರೋತಿ ಸುರಭಿಃ ಪಂಚೈವ ಪಂಚೇಷವೇ |
ಯೂನಾಮಿಂದ್ರಿಯಪಂಚಕಸ್ಯ ಯುಗಪತ್ಸಮೋಹಸಂಪಾದಿನಃ ||
ಶ್ರೀಪಾಲಕವಿರಾಜ (ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಪದ್ಧತಿ 3789)

434 ಏದ್ವಹಮಿತ್ತತ್ಥಣಿಯಾ ಏದ್ವಹಮಿತ್ತೇಹಿ ಅತ್ಥಿವತ್ತೇಹಿ |
ಏಯಾವತ್ಥಂ ಪತ್ತಾ ಏತ್ತಿ ಯಮಿತ್ತೇಹಿ ದಿಅಪೇಹಿ ||
ಭಾಯಾ-ಏತಾವನ್ಮಾತ್ರಸ್ತನಿಕಾ ಏತಾವನ್ಮಾತ್ರಾಭ್ಯಾಮುಕ್ತೇಪತ್ರಾಭ್ಯಾಂ |
ಏತಾವದವಸ್ಥಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಾ ಏತಾವನ್ಮಾತ್ರೈರ್ದಿವಸ್ಯಃ ||
ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 40

459 ಪದ್ಮಭೂರಿತಿ ಸೃಜಜ್ಜಗದ್ರಜಃ | ಸತ್ವಮಚ್ಯುತ ಇತಿ ಸ್ಥಿತಿಂ ನರ್ಯಾ |
ಸಂಹರ್ತ ಹರ ಇತಿ ಶ್ರಿತಸ್ತಮಃ | ತ್ರೈಧಮೇಷ ಭಜತಿ ತ್ರಿಭಿರ್ಗುಣೈಃ |
ಶಿರುಪಾಲವಧ 14—61

ರಜೋಜುಷೇ ಜನ್ಮನಿ ಸತ್ವವೃತ್ತಯೇ | ಸ್ಥಿತಾ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಪ್ರಲಯೇ ತಮಃ
ಸ್ಪೃಶೇ |
ಅಜಾಯ ಸರ್ಗಸ್ಥಿತಿನಾಕಹೇತವೇ | ತ್ರಯೀಮಯಾಯ ತ್ರಿಗುಣಾತ್ಮನೇ
ನಮಃ |

ಸುಭಾಷಿತರತ್ನಭಾಂಡಾಗಾರ, ಪುಟ 21

480 ಮೃದುಶ್ಚೇದವಮನೈತ | ತೀಕ್ಷ್ಣಾದುದ್ವಿಜತೇ ಜನಃ ||
ತೀಕ್ಷ್ಣಶ್ಚೈವ ಮೃದುಶ್ಚೈವ | ಪ್ರಜಾನಾಂ ಸ ಚ ಸಮ್ಮತಃ |
ಕಾಮಂದಕ

ಮೃದೋಃ ಪರಿಭವೇ ನಿತ್ಯಂ | ಮೃರಂ ತೀಕ್ಷ್ಣಸ್ಯ ನಿತ್ಯಕಃ |
ಉತ್ಸೃಜ್ಯೈತದ್ವಿಯಂ ತಸ್ಮಾತ್ | ಮಧ್ಯಾಂ ವೃತ್ತಿಂ ಸಮಾಕ್ರಮೇತ |
ವ್ಯಾಸ (ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 2692)

ಸಮವೃತ್ತಿರುಪೈತಿ ಮಾರ್ದವಂ | ಸಮಯೇ ಯುಕ್ತ ತನೋತಿ ತಿಗ್ಮತಾಂ |
ಅಧಿತಿಷ್ಠತಿ ಲೋಕಮೋಜಸಾ | ಸ ವಿವಸ್ವಾನಿವ ಮೇದಿಸೀಪತಿಃ |
ಕಿರತಾರ್ಜುನೀಯ 2—38

ನ ಖರೋ ನ ಚ ಭೂಯಸಾ ಮೃದುಃ | ಪವಮಾನಃ ಪೃಥಿವೀರೂಪಾನಿವ |
ಸ ಪುರಸ್ಕೃತಮಧ್ಯಮಾಕ್ರಮೋ | ನಮಯಾಮಾಸ ನೃಪಾನನುಬ್ಧರಾ |
ರಘುವಂಶ 8—9

ಕಾವ್ಯಸಂಹಿತೆ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಮಾತೃಕೆಯಾಗಲಿ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಯಾಗಲಿ

ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡಪದ್ಯ.

565

ಹೇಪಾಂಥಾಃ ಸ್ವಗೃಹಾಣಿ ಗಚ್ಛತ ಸುಖಂ ಸೇವಾಕ್ಷಣೋ ಮುಚ್ಯತಾಂ |
ಮಾನಂ ಮಾನಿನಿ ಮುಂಚ ವಲ್ಲಭಜನೇ ಕೋಪಾನುಬಂಧೇನ ಕಿಂ ||
ಆಯಾತಃ ಕುಸುಮಾಕರಃ ಕ್ಷಪಯತಿ ಪ್ರಾಣಾನ್ ವಿಯೋಗಾತುರೇ |
ಷ್ವಿತ್ಯೇವಂ ಪರಪುಷ್ಪನಾದಪಟಹೋ ವಕ್ತೇವ ಕಾಮಾಜ್ಞಯಾ ||

ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 1689

616

ಅಂಬಾ ಶೇತೇತ್ರ ವೃದ್ಧಾ ಪರಿಣತವಯಸಾಮಗ್ರಣೀರತ್ರ ತಾತೋ |
ನಿಶ್ಯೇಷಾಗಾರಕರ್ಮಶ್ರಮಾಧಿಲತನುಃ ಕುಂಭದಾಸೀ ತಥಾತ್ರ ||
ಅಸ್ತೌ ಪಾಪಾಹಮೇಕಾ ಕತಿಪಯದಿವಸಪ್ರೋಷಿತಪ್ರಾಣನಾಥಾ |
ಪಾಂಥಾಯೇತ್ಥಂ ತರುಣ್ಯಾ ಕಥಿತಮವಸರವ್ಯಾಹೃತಿವ್ಯಾಜಪೂರ್ವಂ ||

ಧ್ವನಿಶ್ಲೋಕ, ಪುಟ 105

623

ಪ್ರತಿಮಧುಬಿಂದು ಮಿಳಿಂದಾಃ | ಪ್ರೇಂಖಂತಿ ಪ್ರತಿಮಿಳಿಂದಪೂರಾವಾಃ ||

624

ನ ತಜ್ಜಲಂ ಯನ್ನ ಸುಚಾರುಪಂಕಜಂ | ನ ಪಂಕಜಂ ತದ್ಯದಲೀನಪಟ್ಟದಂ ||
ನ ಪಟ್ಟದೋಸಾ ನ ಜುಗುಂಜ ಯಃ ಕಲಂ | ನ ಗುಂಜಿತಂ ತನ್ನ ಜಹಾರ ಯ
ನ್ನನಃ ||

ಭಟ್ಟಕಾವ್ಯ 2-19

628

ಜಿತೇಂದ್ರಿಯತ್ವಂ ವಿನಯಸ್ಯ ಕಾರಣಂ | ಗುಣಪ್ರಕರ್ಷೋ ವಿನಯಾದವಾಪ್ಯ
ತೇ ||

ಗುಣಪ್ರಕರ್ಷೇಣ ಜನೋನುರಜ್ಯತೇ | ಜನಾನುರಾಗಪ್ರಭವಾ ಹಿ ಸಂಪದಃ |
ಭಾರವಿ (ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 2917)

635

ಮಾತರ್ನೋ ಸಂತಿ ತಸ್ಮಿನ್ ಳಿರಿರಜಲಕಣಾಕರ್ಷಣೋ ಗಂಧವಾಹಾ |
ವಿದ್ಯುದ್ಭಾಸಾ ಸಿತಾಂಗಾಃ ಪ್ರಚುರತರಪಯಃಸ್ಯಾದಿನೋ ವಾ ಘನಾಘಾಃ ||
ಕೇಕಾ ವಾ ಬಹಿಷಾಣಾಂ ಗಿರಿವರಶಿಖರಸ್ಥಯಿನಾಂ ವಾ ನೀರ್ಥೇ |
ಯೇನಾಸಾ ಜೀವಿತೇಕಃ ಸ್ಮರತಿ ಪಜನಸ್ಯಾಸ್ಯ ವೈ ದುಃಖಿತಸ್ಯ ||

ವಿಕ್ರಮಾದಿತ್ಯ (ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 1165)

637

ಸಂಕೇತಕಾಲಮನಸಂ | ವಿಟಂ ಜ್ಞಾತ್ವಾ ವಿದಗ್ಧಯಾ ||
ಹಸನ್ನೇತ್ರಾರ್ಪಿತಾಕೂತಂ | ಲೀಲಾಪದ್ಮಂ ನಿವಿಲಿತಂ ||

ಕಾವ್ಯಪ್ರದೀಪ, ಪುಟ 440

654

ಮಾನಾಪನೋದನವಿಧಾ ಮದಿರೇಕ್ಷಣಾಯಾ ಯಾವನ್ನ ಮಾಮಿ ಚರಣಾವಧ
ತಾವದೇವ ||

ಕಾವ್ಯವರ್ಣನದಲ್ಲಿಯು
ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಮಾತೃಕೆಯಾದ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಯಾದ
ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡಪದ್ಯ.

ನೀವಸ್ತ್ರ ಲನ್ನು ವಸವೀರಪುರಸ್ಕರಾಣಿಪ್ರಾದುರ್ಬಭೂವುರಚರಾದ್ಭನಗರ್ಜಿತಾನಿ ||
ಅಲಂಕಾರಲೇಖರ, ಪುಟ 35

- 659 ಕಂಠಸ್ಯ ತಸ್ಯಾಃ ಸ್ತುನಬಂಧುರಸ್ಯ | ಮುಕ್ತಾಕಲಾಪಸ್ಯ ಚ ನಿಸ್ತುಲಸ್ಯ ||
ಅನ್ಯೋನ್ಯಶೋಭಾಃಜನನಾದ್ಭಭೂವ | ಸಾಧಾರಣೋ ಭೂಷಣಭೂಷ್ಯಭಾವಃ ||
ಕುವೂರಸಂಭವ 1-42
- 660 ಅಕೃತ್ರಿಮಪ್ರೇಮರಸಾ | ವಿಲಾಸಾಲಸಗಾಮಿನೀ ||
ಅಸಾರೇ ದಗ್ಧ ಸಂಸಾರೇ | ಸಾರಂ ಸಾರಂಗಲೋಚನಾ |
ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 1453
- 681 ಕೃಚಿದಗ್ರೇ ಪ್ರಸರತಾ | ಕೃಚಿದಾಪತ್ಯ ನಿಘ್ನಿತಾ ||
ಕುನೇವ ಸಾರಂಗಕುಲಂ | ತ್ವಯಾ ಭಿನ್ನಂ ದ್ವಿಪಾಂ ಬಿಲಂ ||
ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಕರಣ, ಪುಟ 167
- 692 ಆಲೋಲನೇತ್ರಕಫರಾ ಭುಜವೀಚಿರೇಣಾ |
ರೋಧಸ್ಯ ನೀ ಸುಮಹತಾ ಜಘನಸ್ಥಲೇನ ||
ಸಾಂದರ್ಭವಾರಿಭರಿತಾ ಸ್ತುನಚಕ್ರವಾಕಾಃ |
ಸಂಚಾರಿಣೀ ಮದನವಿಭ್ರಮದೀರ್ಘಕೇವ ||
- 695 ಆಸಾರಂ ಸಂಸಾರಂ ಪರಿಮುಷಿತರತ್ನಂ ತ್ರಿಭುವನಂ |
ನಿರಾಲೋಕಂ ಲೋಕಂ ಮರಣಕರಣಂ ಬಾಂಧವಜನಂ ||
ಅದರ್ಪಂ ಕಂದರ್ಪಂ ಜನನಯನನಿರ್ಮಾಣಮಫಲಂ |
ಜಗಜ್ಜ್ಞಾನಾರಣ್ಯಂ ಕಥಮಸಿ ವಿಧಾತುಂ ವ್ಯವಸಿತಃ ||
ಮಾಲತೀಮಾಧವ, ಪರ್ವ ೧೦೯
- 699 ಅನೃತಮನೃತಮೇತದ್ಯತ್ಸುಧಾಸೂತಿರಿಂದು |
ನಿರ್ಯಾತಮಯಮನಾರ್ಯೋ ನಿರ್ಗತಃ ಕಾಲಕೂಟಾತ್ ||
ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 1116
- 706 ದಿವಸೋನುಮಿತ್ರಮಗಮದ್ವಿಲಯಂ | ಕಿಮಿಹಾಸ್ಯತೇ ಬತ ಮಯಾಬಲಯಾ ||
ರೂಚಿಭರ್ತುರಸ್ಯ ವಿರಹಾಧಿಗಮಾ | ದಿತಿ ಸಂಧ್ಯಯಾಪಿ ಸಪದಿ ವ್ಯಗಮಿ ||
ಶಿರುಪಾಲವಧ 9-17
- 722 ದೂರ್ವಾಂಕುರತ್ರಣಾಹಾರಾ | ಧನ್ಯಸ್ತುತ ವನೇ ವೃಗಾಃ ||
ವಿಭವೋನ್ಮತ್ತಚಿತ್ತಾನಾಂ | ನ ಪಶ್ಯಂತಿ ಮುಖಾನಿ ಯತ್ ||
ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 646

ಶಾಸ್ತ್ರಕೋಶಸಂಕ್ಷಿಪ್ತ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಮಾತೃಕೆಯಾದ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಹಾಸ

ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡಪದ್ಯ.

723

ನಿರ್ಮಾಢ್ಯತೇ ಯದಿ ಸುರಾಸುರಸೈನ್ಯಸಂಘೈ |
ರಾಪೂರ್ಯತೇ ಯದಿ ಜಲೈರ್ಜಲದಾಪಗಾಭಿಃ ||
ಪೇಷೀಯತೇ ಚ ವಡಬಾಮುಖವಹ್ನಿನಾ ಚೇ |
ನ್ನ ಜ್ಞಾಭ್ಯತಿ ಸ್ತ ಜಲಧಿರ್ನ ತನುತ್ವಮೇತಿ ||

ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 870

732

ಗಂಗಾವರ್ತಸಮಾನನಾಭಿವಿಲಸದ್ವಲ್ಮೀಕರಂಧ್ರಾಂತರಾತ್ |
ತನ್ವೀ ಶ್ಯಾಮಲರೋಮರಾಜೆಭುಜಗೀ ನಿರ್ಗತ್ಯ ಕಾಂತೇ ತವ ||
ವಕ್ತ್ರೇಂದುಂ ಗ್ರಸತೀತಿ ಪನ್ನ ಗಭಯಾತ್ಪೀನಾ ಸ್ತನಾ ಸಂಗತಾ |
ವಿತ್ಯಾಖ್ಯಾತುಮಿವ ತ್ವದಕ್ಷಿಯುಗಳಂ ಕರ್ಣಾಂತಮಾಶ್ರಿಯೇ ||

751

ರಥಸೈಕಂ ಚಕ್ರಂ ಭುಜಗಯಮಿತಾಸ್ಸಪ್ತ ತುರಗಾ |
ನಿರಾಲಂಬೋ ಮಾರ್ಗಶ್ಚ ರಣವಿಕಲಸ್ಸಾರಧಿರಪಿ ||
ರವಿರ್ಯಾತ್ಯೇವಾಂತಂ ಪ್ರತಿದಿನಮಪಾರಸ್ಯ ನಭಸಃ |
ಕ್ರಿಯಾಸಿದ್ಧಿಸ್ಸತ್ವೇ ವಸತಿ ಮಹತಾಂ ನೋಪಕರಣೇ ||

ಅರ್ಗಟ (ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 2277)

763

ಬಿಭ್ರಾಣಾ ಗರಲಂ ಕಠೇ | ಭುಜಂಗಪರಿವೇಷ್ಟಿತಾ ||
ಕಾಂಭವೀವ ತನುಃ ಕಸ್ಯ | ನ ವಂದ್ಯಾ ದಾರ್ಜನೀ ಸಭಾ ||

ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಾಕೃತನಲಚಂಪು (ಸುಭಾಷಿತರತ್ನಾಕರ, ಪುಟ 33)

815

ತಾ ದಂಪತೀ ಬಹು ವಿಲಸ್ಯ ಕಿಶೋಃ ಪ್ರಹತ್ರ್ಯಾ |
ಕಲ್ಯಾಣಂ ನಿಖಾತಮಾದಹಾರಯತಾಮುರಸ್ತಃ ||
ಸೋಭೂತ್ಪರಾಸುರಥ ಭೂಮಿಪತಿಂ ಕಕಾಪ |
ಹಸ್ತಾರ್ಪಿತೈರ್ನಯನವಾಂಭಿರೇವ ವೃದ್ಧಃ ||

ರಘುವಂಶ 9—78

818

ಭಸ್ಮಸಂತ್ಕೃತವತಃ ಪಿತೃದ್ವಿಪಃ | ಪಾತ್ರಸಾಚ್ಚ ವಸುಧಾಂ ಸಸಾಗರಾಂ ||
ಆಹಿತೋ ಜಯವಿಪರ್ಯಾಯೋಪಿ ಮೇ | ಶ್ಲಾಘ್ಯ ಏವ ಪರಮೇಷ್ಟಿನಾ ತ್ವಯಾ ||

ರಘುವಂಶ 11—86

827

ಯದಸ್ತಿ ತದ್ಗದಾಸೀತಿ | ಸೈತಚ್ಚೈತ್ರಮವೈವ್ಯಹಂ ||
ಭಯಂ ಸ್ಯಪ್ನೇಽಪಿ ತೇ ನಾಸ್ತಿ | ದತ್ತಂ ತದ್ವಿದ್ವಿಷಾಂ ಕಥಂ ||

ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 2470

ಕಾವ್ಯವರ್ಣನದಲ್ಲಿಯು
ಪದ್ಯ ಸಂಖ್ಯೆ.

ಮಾತೃಕೆಯಾದ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಯಾದ
ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡಪದ್ಯ.

- 857 ಏಕೇನಾಕ್ಷಣ ಪ್ರವಿತತರುಷಾ ವೀಕ್ಷತೇ ಲಂಬಮಾನಂ |
ಭಾನೋರ್ಬಿಂಬಂ ಜಲವಿಲುಲಿತೇನಾಪರೇಣ ಸ್ವಕಾಂತಂ ||
ಅಹ್ನ ಕ್ಷೇದೇ ದಯಿತವಿರಹಾಕಂಕಿನೀ ಚಕ್ರವಾಕೀ |
ದ್ವಾ ಸಂಕೀರ್ಣಾ ರಚಯತಿ ರಸಾ ನರ್ತಕೀವ ಪ್ರಗಲ್ಭಾ ||
ಚಂದ್ರಕ (ಶಾರ್ಙ್ಗಧರಪದ್ಧತಿ 3596)
- 860 ಅಪಿ ಪಿಬತ ಚಕೋರಾಃ ಕೃತ್ಸನ್ನಮುನ್ನಾಮ್ಯ ಕಂಠಂ |
ಕ್ರಮಕಬಲನಚಂಚಚ್ಚಂಚವಶ್ವಂದ್ರಿಕಾಂಭಃ ||
ವಿರಹವಿಧುರಿತಾನಾಂ ಜೀವಿತತ್ಪ್ರಾಣಹೇತೋಃ |
ಭವತಿ ಹರಿಣಲಕ್ಷ್ಮಾ ಯೇನ ತೇಜೋದರಿದ್ರಃ ||
ಸುಭಾಷಿತರತ್ನ ಭಾಷಾಗಾರ, ಪುಟ 512
- 872 ಯದ್ಯಪಿ ಚಂದನವಿಟಪೀ | ವಿಧಿನಾ ಫಲಕುಸುಮವರ್ಜಿತೋ ವಿಹಿತಃ ||
ನಿಜವಪುಷ್ಯವ ಪರೇಷಾಂ | ತಥಾಪಿ ಸಂತಾಪಮುಪನಯತಿ ||
ಭಟ್ಟಾದಿತ್ಯಕ (ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 793)
- 877 ತ್ವದ್ವಿಪ್ರಯೋಗೇ ಕಿರಣೈಸ್ತಥೋಗ್ರೈ | ದರ್ಗಾಸ್ಥಿ ಕೃತ್ಸನ್ನಂ ದಿವಸಂ ಸವಿ
ತ್ರಾ ||
ಇತೀವ ದುಃಖಂ ಶಶಿನೇ ಗದಂತೀ | ಶೇಫಾಲಿಕಾ ರೋದತಿ ಪುಷ್ಪಬಾಷ್ಪೈಃ ||
ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 11
- 879 ಸಿತಂ ಸಿತಿವನ್ನಾ ಸುತರಾಂ ಮುನೇರ್ವಪು | ವಿಸಾರಿಭಿಸ್ಸಾಧಮಿವಾಥ ಲಂಭ
ಯು ||
ದ್ವಿಜಾವಳಿವ್ಯಾಜನಿಕಾಕರಾಂಶುಭಿಃ | ಶುಚಿಸ್ಥಿತಾಂ ವಾಚಮವೇಚದಚ್ಯುತಃ ||
ಶಿರುಸಾಲವಧ 1—25
- 881 ಪ್ರಿಯಂಗುಶ್ಯಾಮಮಂಭೋಧಿ (?) | ರಂಧ್ರೀಣಾಂ ಸ್ತನಮಂಡಲಂ ||
ಅಲಂಕರ್ತುಮಿವ ಸ್ವಚ್ಛಾಃ | ಸ್ತುತೇ ಮೂಕ್ತಿ ಕಸಂಪದಃ ||
ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 11
- 893 ಅಧ್ಯಾಸ್ಯ ಚಾಂಭಃಪೃಷ್ಠತೋಕ್ಷಿತಾನಿ | ಶೈಲೇಯಗಂಧೀನಿ ಶಿಲಾತಲಾನಿ ||
ಕಲಾಪಿನಾಂ ಪ್ರಾವೃಷಿ ಪಶ್ಯ ನೃತ್ಯಂ | ಕಾಂತಾಸು ಗೋವರ್ಧನಕಂದರಾಸು ||
ರಘುವಂಶ 6—51

ಕಾವ್ಯಕಲಾನಿಧಿಯ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ವಾಕ್ಯಕಲಾನಿಧಿ ಅಥವಾ ಪಂಪಾನಿಧಿಯ

ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡಪದ್ಯ.

- 895 ಪುಷ್ಪಂ ಪ್ರವಾಲೋಪಹಿತಂ ಯದಿ ಸ್ಯ | ನ್ಮುಕ್ತಾಫಲಂ ವಾ ಸ್ಫುಟವಿದ್ಯಾ
ಮಸ್ಯಂ |
ತತೋನುಕುರವ್ಯದ್ವಿಕದಸ್ಯ ತಸ್ಯ | ಸ್ತಾಮ್ರಾವೃಪರೃಪ್ತರಾಚೇಃ ಸ್ತುತಸ್ಯ |
ಕುವಾರಸಂಭವ 1—44
- 902 ಮಯೂಖನಖರತುಟತ್ತಿಮಿರಕುಂಭಿಕುಂಭಸ್ಥಲೋ |
ಚ್ಚಲತ್ತರಲತಃರಕಾಕಪಟಕೀರ್ಣಮುಕ್ತಾಗಣಃ ||
ಪುರಂದರಹರಿದ್ವರೀಕುಹರಗರ್ಭಸುಪ್ತೇತ್ತಿತ |
ಸ್ತುಷಾರಕರಕೇಸರೀ ಗಗನಕಾನನಂ ಗಾಹತೇ |
ಸುಭಾಷಿತಾವಲಿ 1981
- 907 ಗರ್ಭಂ ದಧತ್ಯರ್ಕಮರೀಚಯೋಸ್ಮಾ | ದ್ವಿವೃದ್ಧಿಮಾತ್ರಾನ್ನವತೇ ವಸೂನಿ |
ಅಬಿಧನಂ ವಹ್ನುಮಸಾ ಬಿಭರ್ತಿ | ಪ್ರಹ್ಲಾದನಂ ಜ್ಯೋತಿರಜನ್ಯನೇನ |
ಪಕ್ಷಚ್ಛದಾ ಗೋತ್ರಭಿದಾತ್ತಗಂಧಾಃ | ಕರಣ್ಯಮೇನಂ ಕತಕೋ ಮುಹುರ್ಧಾಃ |
ನೃಪಾ ಇವೋಪಪ್ಲವಿನಃ ಪರೇಭ್ಯೋ | ಧರ್ಮೋತ್ತರಂ ಮಧ್ಯಮವಾಕ್ರಯಂತೇ |
ರಘುವಂಶ 13—4 ಮತ್ತು 7
- 910 ಯದಿಂದೋರನ್ವೇತಿ ವ್ಯಸನಮುದಯಂ ವಾ ನಿಧಿರಪಾ |
ಮುಸಾಧಿಸ್ತತ್ರಾಯಂ ಜಯತಿ ಜನಿಕರ್ತುಃ ಪ್ರಕೃತಿತಾ |
ಅಯಂ ಕಸ್ತುಬಂಧೋ ಯದನುಹರತೇ ತಸ್ಯ ಕುಮುದಂ |
ವಿಕುದ್ಧಾಃ ಕುದ್ಧಾನಾಂ ಧ್ರುವಮನಭಿಸಂಧಿಪ್ರಣಯಿನಃ |
ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 14
- ಕುಂದಲೋಡನಿಂದುಬಿಂಬಂ | ಕುಂದುಗುಮದು ಪೆರ್ಚೆ ಪೆಚ್ಚುಗುಂ ಜಲನಿ
ಧಿಮೆ |
ಯ್ಗಿದಿದ ಪುತ್ರಸ್ನೇಹಂ | ಸಂದಿಸಿ ಜಗಕಿಂತು ನಾಡೆ ಸೊಗಯಿಸವೇಡಾ |
ಸೂಕ್ತಿಸುಧಾರ್ಣವ 2—10
- 920 ಉಪಾಂತವಾನೀರವನೋಪಗೂಢಾ | ನ್ಯಾಲಕ್ಷ್ಯ ಪಾರಿಪ್ಲವಸಾರಸಾನಿ |
ದೂರಾವತೀರ್ಣಾ ಪಿಬತೀವ ಬೇದಾ | ದಮೂನಿ ಪಂಪಾಸಲಿಲಾನಿ ದೃಷ್ಟಿಃ |
ರಘುವಂಶ 13—30
- 922 ಮರಕತಸದೃಕಂ ಚ ಯೂಮುನಂ | ಸ್ಫುಟಕಳಿಲುನಿಮಲಂ ಚ ಜುಹ್ವವಂ |
ತದುಭಯಮುದಕಂ ಪುನಾತು ಪೋ | ಹರಿಹರಯೋರಿವ ಸಂಗತಂ ವಪುಃ |
ಹೇಮಚಂದ್ರಕಾವ್ಯಾನುಶಾಸನ, ಪುಟ 13

ಕಾವ್ಯಕಲೋಪನದ್ವಯ

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ವಾಕ್ಯಕಲಾಢ ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಕಲಾಢ

ಸಂಸ್ಕೃತಶ್ಲೋಕ ಅಥವಾ ಕನ್ನಡ ಪದ್ಯ

- 924 ಲೇಖಯಾ ವಿಮಲವಿದ್ಯಮುಖಾಸಾ | ಸಂತತಂ ತಿಮಿರನಿಂದುರುದಾಸೇ ||
ದಂಷ್ಟ್ರಯಾ ಕನಕಪಂಕಪಿಹಂಗ್ಯಾ | ಮಂಡಲಂ ಭುವ ಇವಾದಿವರಾಹಃ ||

ಶಿರಾತಾರ್ಜುನೀಯ 9-22

- 925 ಸ ತಪ್ತ ಕಾರ್ತಸ್ಯ ರಭಾಸ್ಯ ರಾಂಬರಃ | ಕಲೋಽತಾರಾಧಿಸಲಾಽಭನಚ್ಛವಿಃ ||
ವಿದಿದ್ಯತೇ ಬಾಹಬಜಾತವೇದಸಃ | ಶಿಖಾಭಿರಾಶ್ಲಿಷ್ಟ ಇವಾಂಭಸಾಂ ನಿಧಿಃ ||

ಶಿರುಮಾಲವಧ 1-20

APPENDIX I a

ಪರಿಶಿಷ್ಟ I ಏ

ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳಿಗೆ ಮಾತೃಕೆಗಳಾದ
ಅಥವಾ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಲಂಕಾರದ
ಸೂತ್ರೋದಾಹರಣೆಗಳು.

—:0:—

ಕಾವ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ
ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯ,
ಶ್ಲೋಕ.

426		ವಿನಯೇನ ವಿನಾ ಕಾ ಶ್ರೀಃ ಕಾ ನಿಶಾ ಕಶಿನಾ ವಿನಾ ರಹಿತಾ ಸತ್ಕ ವಿತ್ವೇನ ಕೀದೃಶೀ ವಾಗ್ವಿದಗ್ಧತಾ	1— 4
427		ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷೇಷು ವೈಚಕ್ಷಣ್ಯಂ ಕಲಾಸು ಚ ಪ್ರೀತಿಂ ಕರೋತಿ ಕೀರ್ತಿಂ ಚ ಸಾಧು ಕಾವ್ಯ ನಿಬಂಧನಂ	1— 2
430	(ಸೂ)	ಕಲ್ಪಾರ್ಥ ಸಹಿತಾ ಕಾವ್ಯಂ 	1—16
453	(ಸೂ)	ಪದಾನಾಮೇವ ಸಂಘಾತಃ ಸಂಪೇಕ್ಷಾಣಾಂ ಪರಸ್ಪರಂ ನಿರಾಕಾಂಕ್ಷಂ ಚ ತದ್ವ್ಯಕ್ತ್ಯ ಮೇಕವಸ್ತು ನಿಬಂಧನಂ	4— 4
455 } 471 }	(ಸೂ)	ಅಸಾರ್ಥಂ ವ್ಯರ್ಥಮೇಕಾರ್ಥಂ ಸಸಂಶಯಮಪಕ್ರಮಂ ಕಬ್ಧಹೀನಂ ಯತಿಭ್ರಷ್ಟಂ ಭಿನ್ನವೃತ್ತಂ ವಿಸಂಧಿ ಚ ದೇಶಕಾಲಕಲಾಲೋಕ ನ್ಯಾಯಾಗಮವಿರೋಧಿ ಚ	4— 1 4— 2
459	(ಸೂ)	ಭಯಶೋಕಾಭ್ಯಸೂಯಾಸು ಹರ್ಷವಿಸ್ಮಯಯೋರಪಿ ಯಥಾಹ ಗಚ್ಛ ಗಚ್ಛೇತಿ ಪುನರುಕ್ತಂ ನ ತದ್ವಿದಾಃ	4—14
465	(ಸೂ)	ವಿರುದ್ಧಾರ್ಥಂ ಮತಂ ವ್ಯರ್ಥಂ ವಿರುದ್ಧಂ ತೂಪದಿಶ್ಯತೇ ಪೂರ್ವಪರಾರ್ಥವ್ಯಾಘಾತಾ ದ್ವಿಪರೈಯುಕ್ತರಂ ಯಥಾ	4— 9
482	(ಸೂ)	ಗುರೋರ್ಲಘೋಶ್ಚ ವರ್ಣಸ್ಯ ಯೋಸ್ಯಾಸ್ಮಿನ್ ರಚನಾವಿಧಿಃ ತನ್ನೋನಾಧಿಕತಾ ವಾಪಿ ಭಿನ್ನವೃತ್ತಮಿದಂ ಯಥಾ	4—25
498		ಏತದ್ಗ್ರಾಹ್ಯಂ ಸುರಭಿ ಕುಸುಮಂ ಗ್ರಾಮ್ಯಮೇತನ್ನ ಧೇಯಂ ಧತ್ತೇ ಶೋಭಾಂ ವಿರಚಿತಮಿದಂ ಸ್ಥಾನಮಸ್ಯೈತದಸ್ಯ ಮಾಲಾಕಾರೋ ರಚಯತಿ ಯಥಾ ಸಾಧು ವಿಜ್ಞಾಯ ಮೂಲಾಂ ಯೋಜ್ಯಂ ಕಾವ್ಯೇವ್ಯವಹಿತಧಿಯಾ ತದ್ವದೇವಾಭಿಧಾನಂ	1—59
522	(ಸೂ)	ಗಾಡೀಯಮಿದಮೇತತ್ತು ವೈದರ್ಭಮಿತಿ ಕಿಂ ಪ್ರಥಮ ಗತಾನುಗತಿಕನ್ಯಾಯಾ ನನ್ನ ನಾಖ್ಯೇಯಮಮೇಧಸಾಂ	1—32
546	(ಸೂ)	ಸಂದಷ್ಟಕನಮುದ್ಗಾದೇ ರತ್ನಾಂತರ್ಗತೀರ್ವತಾ	2—10

ಕಾಣ್ಯವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯು

ಪದ್ಯಸಂಖ್ಯೆ.

ಭಾಮಹನ ಕಾವ್ಯಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯು

ಶ್ಲೋಕ .

555	(ಸೂ)	ಸರೂಪವರ್ಣವಿನ್ಯಾಸ ಮನುಷ್ಯಾಸಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ	2—5
666	(ಸೂ)	ವಿರುದ್ಧೇನೋಪಮಾನೇನ ದೇಶಕಾಲಕ್ರಿಯಾದಿಭಿಃ ಉಪಮೇಯಸ್ಯ ಯತ್ಪ್ರವೃತ್ತಂ ಗುಣಲೇಖೇನ ಸೋಪಮಾ	2—30
679	(ಸೂ)	ಹೀನತಾಸಂಭವೋ ಲಿಂಗ ವಚೋಭೇದೋ ವಿಪರ್ಯಯಃ ಉಪಮಾನಾಧಿಕತ್ವಂ ಚ ತೇನಾಸದೃಶತಾಽಪಿ ಚ	2—39
		ತ ಏತ ಉಪಮಾದೋಷಾ ಸ್ವಪ್ನ ಮೇಧಾವಿನೋದಿತಾಃ	2—40
681	(ಉ)	ಕ್ವಚಿದಗ್ರೇ ಪ್ರಸರತಾ ಕ್ವಚಿದಾಪತ್ಯ ನಿಘ್ನತಾ ಕುನೇವ ಸಾರಂಗಕುಲಂ ತ್ವಯಾ ಭಿನ್ನಂ ದ್ವಿಷಾಂ ಬಲಂ	2—54
683	(ಉ)	ವನೇಥ ತಸ್ಮಿನ್ ವಪಿತಾನುಯಾಯಿನಃ ಪೃವೃತ್ತದಾನಾದ್ರ್ವಕಟಾಮತಂಗಜಾಃ ವಿಚಿತ್ರಬರ್ಹಾಭರಣಾಕ್ಷ ಬರ್ಹಣೋ ವಿಭಾರ್ವೀವಾನಲವಿಗ್ರಹಾ ಗ್ರಹಾಃ	2—62
685	(ಸೂ)	ಸಮಾನವಸ್ತುನ್ಯಾಸೇನ ಪ್ರತಿವಸ್ತುಪಮೋಚ್ಯತೇ ಯಥೇವಾನಭಿಧಾನೇಪಿ ಗುಣಸಾಮ್ಯಪ್ರತಿತಿತಃ	2—34
697	(ಸೂ)	ಪ್ರತಿಷೇಧ ಇವೇಷ್ಟ್ಯಸ್ಯ ಯೋ ವಿಕೇಷೋಭಿಧತ್ಸಯಾ ಆಕ್ಷೇಪ ಇತಿ ತಂ ಸಂತಃ ಕಂಸಂತಿ	2—68
703	(ಸೂ)	ಅಪಹ್ನುತಿರಭೀಷ್ಟಾ ಚ ಕಿಂಚಿದಂತರ್ಗತೋಪಮಾ ಭೂತಾರ್ಥಾಪಹ್ನುವಾದಸ್ಯಃ ಕ್ರಿಯತೇ ಚಾಭಿಧಾ ಯಥಾ	2—19
712	(ಉ)	ನೇಯಂ ವಿರಾತಿ ಭೃಂಗಾಳೇ ಮದೇನ ಮುಖರಾ ಮುಹುಃ ಅಮುವಾಕ್ಯಪ್ಯಮಾಣಸ್ಯ ಕಂದರ್ಪಧನಃಪೋ ಧ್ವನಿಃ	2—20
727	(ಸೂ)	ಅನಿವಕ್ಷಿತಸಾಮಾನ್ಯಾ ಕಿಂಚಿಚ್ಛೋಪಮಯಾ ಸಹ ಅತದ್ಗುಣಕ್ರಿಯಾಯೋಗಾ ದುತ್ಯೇಕ್ಷಾತಿರಯಾನ್ವಿತಾ	2—91
736	(ಸೂ)	ಕ್ರಿಯಾಯಾಃ ಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಯಾ ತತ್ಪಲಸ್ಯ ವಿಭಾವನಾ ಜ್ಞೇಯಾ ವಿಭಾವನೈವಾಸಾ ಸಮಾಧಾ ಸುಲಭೇ ಸತಿ	2—77
738	(ಉ)	ಆಪೀತಮತ್ತಾಶ್ಮಿಖಿನೋ ದಿಶೋನುತ್ಕಂಠಿತಾಕುಲಃ ನೀಪೋವಿಲಿಪ್ತಸುರಭಿ ರಭೃಷ್ವ(?)ಕಲುಷಂ ಜಲಂ	2—78
770	(ಸೂ)	ಏಕಾ ವಿಭೂಷಾ ಸಂಸೃಷ್ಟಿ ಬ್ರಹ್ಮಲಂಕಾರಯೋಗತಃ	3—47
771	(ಉ)	ಗಾಂಭೀರ್ಯಲಾಘವವತೋ ಯುಗವಯೋಃ ಪ್ರಾಜ್ಞರತ್ನಯೋಃ ಸುಖಸೇವ್ಯೋ ಜನಾನಾಂ ತ್ವಂ ದುವೃಗ್ರಾಹೋಂಭಸಾಂ ಪತಿಃ	3—48
776	(ಸೂ)	ಭಾವಿಕತ್ವಮಿತಿ ಪ್ರಾಹುಃ ಪ್ರಬಂಧವಿಷಯಂ ಗುಣಂ	3—51
777	(ಸೂ)	ಯಾತ್ರೋದಾತ್ತಾದ್ಭುತಾರ್ಥತ್ವಂ ಕಥಾಯಾಃ ಸ್ಯಾನ್ವಿಸೀತತಾ ಕಲ್ಪಾನಾಕುಲತಾ ಚೇತಿ ತಸ್ಯ ಹೇತುಂ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ	3—52

INDEX

TO

KĀVYĀVALŌKANAM.

:0:

ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾಂಕೇತಿಕಶಬ್ದಗಳ ಪಟ್ಟಿ.

“ ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಧಿ ” ಎಂಬುದರ ಕೆಳಗೆ ಬರಿಯ ಸಂಖ್ಯೆ
ಇದ್ದರೆ ಪದ್ಯವೆಂದೂ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿ “ ಪ ” ಎಂಬ
ಅಕ್ಷರವಿದ್ದರೆ ಪದ್ಧಿಯೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಶಬ್ದಗಳು.	ಪುಟ.	ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಧಿ	ಶಬ್ದಗಳು.	ಪುಟ.	ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಧಿ
ಅಂತೆ	55	336	ಅನುನಾಸಿಕಂ	4	17
ಅಂತ್ಯಯಮಕಂ	89	6ಪ	ಅನುಪ್ರಾಸಂ	{ 86	524
ಅಕ್ರಮಂ	77	468		{ 91	555
ಅಕ್ಷರಚ್ಯುತಕಂ	{ 94	570		{ 93	566
	{ 96	1ಪ	ಅನುಭಾವಂ	133	797
ಅತಃ	14	84	ಅನುಮಿತಿ	104	634
ಅತಾಲವ್ಯಂ	{ 94	570	ಅನುಸ್ವಾರಂ	16	96
	{ 96	26ಪ	ಅನೆಯ	59	368
ಅತಿರಯಂ	{ 100	605	ಅನ್ಯೋನ್ಯೋಪಮೆ	110	28ಪ
	{ 120	725	ಅಪಕ್ರಮಂ	75	455
ಅತಿರಯಪ್ರಭೇದಂ	120	726	ಅಪಭ್ರಂಕಂ	53	327
ಅತ್ಮಣಿಂ	20	117	ಅಪಸ್ಥಾರಂ	133	795
ಅದರ್ಶನಂ	32	190	ಅಪಹ್ನುತಿ	117	708
ಅದ್ಭುತಂ	{ 137	821	ಅಪಾದಾನಂ	14	85
	{ 140	836	ಅಪ್ರತಿೀತಂ	72	436
ಅಧಿಕಂ	126	762	ಅಪ್ರಸ್ತುತಪ್ರಕಂಠೆ	119	721
ಅಧಿಕರಣಂ	14	85	ಅಭಾವಹೇತು	104	6ಪ
ಅಧಿಕೋಪಮೆ	112	22ಪ	ಅಭಿಲಾಷೆ	134	22ಪ
ಅಧ್ಯಾರೋಪಂ	24	143	ಅಭ್ಯಾಸಂ	70	424
ಅನಾದಿಪ್ರವೇಶಂ	{ 11	63	ಅಮೆ	{ 14	84
	{ 12	9ಪ		{ 62	379
ಅನುಕರಣಂ	{ 4	22	ಅಮರ್ಷಂ	133	795
	{ 74	452	ಅರಿ	{ 16	92
ಅನುಕ್ಯತಿ	47	287		{ 62	379
ಅನುದೇಶಂ	77	468			

ಛಂದಃ.	ಮ. ಪದ್ಯ ಅಕ್ಷರ ಸಂ.	ಛಂದಃ.	ಮ. ಪದ್ಯ ಅಕ್ಷರ ಸಂ.
ಅಱ	19 112	ಆಖ್ಯಾತಂ	2 6
ಅರ್ಥಂ	71 430	ಆಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿ	61 374
ಅರ್ಥವ್ಯಕ್ತಿ	{ 82 500 83 505	ಆಗಮಂ	63 386
ಅರ್ಥಕ್ಷೇಪಂ	124 753	ಆಭೀಕ್ಷಣೀಂ	47 287
ಅರ್ಥಾಂತರನ್ಯಾಸಂ	119 721	ಆಮಂತ್ರಣಂ	21 125
ಅರ್ಥಾಲಂಕಾರಂ	100 605	ಆಮಯಂ	133 795
ಅರ್ಥಭ್ರಮಣಂ	{ 93 569 95 22ಪ	ಆರಭಟ	141 841
ಅಠ	{ 66 407 67 411	ಆಲಸ್ಯಂ	133 795
ಆವಧಾರಣಂ	8 46	ಆವಳಿ	{ 90 546 102 621
ಆವಜೋಧಂ	133 795	ಆವಳ್ಯಪೋಹಂ	103 12ಪ
ಆವಮಾರ್ಗಂ	162 957	ಆವೃತ್ತಿ	107 652
ಆವಯವಂ	126 759	ಆವೇಗಂ	133 795
ಆವಗ್ಗಂ	3 15	ಆಶಿ	128 772
ಆವಹಿತ್ಯಂ	133 795	ಆಳಿ	57 352
ಆವಿನಿವೃತ್ತಿನಾಮಭಾಗಂ	{ 6 32 7 6ಪ	ಇಂ	14 84
ಆವಿರೇಷಂ	126 762	ಇಕೆ	56 343
ಆವು	{ 15 87 17 101	ಇಗ	52 322
ಆವ್ಯಪೇತಂ	{ 87 525 89 11ಪ	ಇಚ	54 334
ಆವ್ಯಯಿನಿಭಾವಂ	35 208	ಇಡುಕುಂಗಬ್ಬಂ	161 951
ಆಶ್ರದ್ಭೇದಂ	133 796	ಇತಿ	54 330
ಆಸಂಭವಂ	127 765	ಇಭವದಗತಪಾತಂ	93 569
ಆಸದಾಖ್ಯಾತಿ	142 845	ಇರ್	{ 16 92 22 128 43 258 62 379
ಆಸಮತ್ಯಂ	72 436	ಇಸು	68 117
ಆಸಮಸ್ತರೂಪಕಂ	113 16ಪ	ಈರ್ಷ್ಯ	{ 133 795 134 27ಪ
ಆಸಾದೃಶ್ಯಂ	112 27ಪ	ಉಗಿ	65 400
ಆಸಿ	93 569	ಉಗ್ರತೆ	133 795
ಆಸ್ತಪ್ಪಾತ್ಯಂ	98 594	ಉತುಂ	66 407
ಆಕ್ಷೇಪಕಂ	122 741	ಉತ್ತಮಸಾತ್ರಂ	135 27ಪ
ಆಳ	64 391	ಉತ್ತರಂ	116 704
ಆಕ್ಷೇಪಂ	115 697	ಉತ್ತಮಂ	66 407
		ಉತ್ಪ್ರೇಕ್ಷೆ	120 727

ಕೂಗಲು.	ಪು. ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯ		ಕೂಗಲು.	ಪು. ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯ	
ಉತ್ಸಾಹಂ	132	794	ಕರ್ಮಧಾರಯಂ	34	204
ಉತ್ಸುಕಂ	133	795	ಕಲ್ಪಿತೋಪಮೆ	111	16ಪ
ಉದಾರಂ	{ 82	500	ಕವಿಕಾಕಲಂ	78	21ಪ
ಉದೀಚ್ಯವಾಗಂ	{ 85	515	ಕವಿಸಮಯಂ	{ 1	5
ಉದು	86	521		{ 142	845
ಉದ್ದೇಶಂ	64	391	ಕಷ್ಕಂ	{ 72	435
ಉದ್ಧೇ	77	468		{ 73	443
ಉಪನಾಗರಿಕೆ	44	267	ಕಳ	16	92
ಉಪನಾದೋಷಂಗಳ	92	25ಪ	ಕಾಂತಂ	{ 82	500
ಉಪನಾಭೇದಂ	112	679		{ 84	509
ಉಪಮೆ	109	665	ಕಾಕುವಕ್ರೋಕ್ತಿ	99	26ಪ
ಉವು	{ 100	605	ಕಾರಕಂ	14	85
ಉಳ	{ 110	666	ಕಾರಕಗೋಪಂ	97	12ಪ
ಉಱುವು	64	391	ಕಾರಕದೀಪಕಂ	106	25ಪ
ಉಜ್ಜ್ವಲ	55	336	ಕಾರಕಹೇತು	103	28ಪ
ಉಜ್ಜ್ವಲ	{ 98	594	ಕಾರುಣ್ಯಂ	{ 131	788
ಉಜ್ಜ್ವಲ	{ 99	1ಪ		{ 140	836
ಉಜ್ಜ್ವಲ	128	772	ಕಾರ್ಯಂ	163	958
ಉಜ್ಜ್ವಲ	62	379	ಕಾಣ	53	324
ಉಜ್ಜ್ವಲ	{ 22	128	ಕಾಲವಿರುದ್ಧಂ	78	6ಪ
ಉಜ್ಜ್ವಲ	{ 25	147	ಕಾವ್ಯಂ	71	430
ಉಜ್ಜ್ವಲ	{ 94	570	ಕಾವ್ಯಮಲವ್ಯಾವೃತ್ತಿ	1	5
ಉಜ್ಜ್ವಲ	{ 96	16ಪ	ಕಾವ್ಯಸಮಯಂ	142	844
ಉಜ್ಜ್ವಲ	{ 75	455	ಕುಂ	64	397
ಉಜ್ಜ್ವಲ	{ 76	459	ಕುನುಂ	{ 98	594
ಉಜ್ಜ್ವಲ	142	845		{ 99	11ಪ
ಉಜ್ಜ್ವಲ	55	336	ಕುಳಕಂ	161	951
ಉಜ್ಜ್ವಲ	98	594	ಕೃತಿಗುಣಂಗಳ	82	500
ಉಜ್ಜ್ವಲ	14	84	ಕೆ	{ 14	84
ಉಜ್ಜ್ವಲ	{ 82	500		{ 56	343
ಉಜ್ಜ್ವಲ	{ 85	515	ಕೈಕಿ	{ 65	400
ಉಜ್ಜ್ವಲ	109	664	ಕೋಕಂ	140	840
ಉಜ್ಜ್ವಲ	161	949	ಕ್ರಿಯಾಗೋಪಂ	161	951
ಉಜ್ಜ್ವಲ	14	85	ಕ್ರಿಯಾದೀಪಕಂ	97	12ಪ
ಉಜ್ಜ್ವಲ	135	809	ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಭಿಪಾರಂ	107	9ಪ
ಉಜ್ಜ್ವಲ	135	15ಪ		{ 47	287
ಉಜ್ಜ್ವಲ	14	85		{ 67	414

ಛಂಟುಗಳು.	ಛಂಟು. ಛಂಟು ಛಂಟು ಛಂಟು		ಛಂಟುಗಳು.	ಛಂಟು. ಛಂಟು ಛಂಟು ಛಂಟು	
ಕ್ರಿಯಾಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಂ	101	6ಛ	ಜಘನೈಪಾತ್ರಂ	136	9ಛ
ಕ್ರಿಯೆ	24	143	ಜಢತೆ	133	795
ಖಣ್ಣಂ	94	27ಛ	ಜಾತಿ	{ 25	147
ಗಜಪದಗತಪಾಠಂ	95	5ಛ		{ 100	608
ಗತಪ್ರತ್ಯಾಗತಂ	97	587	ಜಾತಿಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಂ	100	23ಛ
ಗದ್ಯಂ	161	949	ಜ್ಞಾಪಕಹೇತು	103	23ಛ
ಗಬ್ಬಂ	162	957	ತತ್ಪರಾಪಂ	34	204
ಗವ್ಯಂ	133	795	ತತ್ತ್ವಂ	125	755
ಗಢ	15	87	ತದ್ಗುಣಂ	123	746
ಗಾಠ	53	327	ತದ್ಧಿತಂ	2	6
ಗುಂ	64	397	ತನಂ	56	343
ಗುಣಂ	82	499	ತಿರೋಹಿತಂ	121	736
ಗುಣವಿವೇಕಂ	1	5	ತು	{ 58	360
ಗುಣಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಂ	101	11ಛ		{ 64	394
ಗುಣೋಕ್ತಿ	17	101	ತುರಂಗಪದಗತಪಾಠಂ	{ 93	569
ಗೂಢಚತುರ್ಥಂ	97	21ಛ		{ 95	5ಛ
ಗಿ	19	115	ತೃ	29	176
ಗೋಮೂತ್ರಿಕೆ	{ 93	569	ತೃತೀಯೆ	18	107
	{ 95	12ಛ	ತು	64	394
ಗಾಡಮಾಗ್ಗಂ	86	522	ತ್ರಸನಂ	133	795
ಗಾಡರೀತಿ	131	786	ದಂ	18	107
ಗ್ರಾಮ್ಯಂ	74	447	ದ	63	386
ಗ್ರಾಮ್ಯೆ	93	6ಛ	ದಕ್ಷಿಣಮಾಗ್ಗಂ	86	521
ಗ್ಲಾನಿ	133	795	ದಪ	63	386
ಚಂಪು	161	950	ದಿರ್	16	92
ಚಕ್ರಂ	{ 93	569	ದೀಪಕಂ	106	642
	{ 94	22ಛ	ದೀರ್ಘಂ	2	10
ಚತುರ್ಥಿ	19	115	ದು	58	360
ಚಪಲತೆ	133	795	ದುಷ್ಕರಂ	90	551
ಚಾಪಂ	{ 93	569	ದೃಷ್ಟಾಂತಂ	116	704
	{ 94	17ಛ	ದೇಶವಿರುದ್ಧಂ	78	16ಛ
ಚಿಂತೆ	133	795	ದೈನ್ಯಂ	133	795
ಚಿತ್ತಭ್ರಂಶಂ			ದ್ರವ್ಯಸ್ವಭಾವಾಖ್ಯಾನಂ	101	1ಛ
ಚಿತ್ರಂ	{ 86	524	ದ್ವಂದ್ವಂ	35	208
	{ 93	568	ದ್ವಿಗು	34	204
ಚ್ಯುತದತ್ತಾಕ್ಷರ:	97	587			

ಬ್ರಹ್ಮಗಳು.	ಪುಟ, ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯ		ಬ್ರಹ್ಮಗಳು.	ಪುಟ, ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯ	
ದ್ವಿತೀಯ	18	107	ಪತಾಕೆ	163	958
ದ್ವಿತ್ವಂ	{ 15	87	ಪದಂ	6	29
ದಿತ್ಯವೃತ್ತಿ	{ 19	115	ಪದದೋಷಂ	72	435
ದ್ವಿರುಕ್ತಿ	13	79	ಪದವಿಧಿ	{ 9	54
ದ್ವೈಕ್ಷಂ	36	219		{ 36	214
ಧರ್ಮೋಪಮೆ	{ 94	570	ಪದ್ಯಂ	{ 46	282
ಧಾತು	{ 96	11ಪ	ಪರಂಪರಿತಹೇತು	95	17ಪ
ಧೃತಿ	110	8ಪ	ಪರಸ್ಪರಂ	161	949
ನಪುಂಸಕಂ	{ 14	84	ಪರಸ್ಪರಾಸಂಗತಿಕಂ	104	1ಪ
ನಾಮಂ	{ 29	176	ಪರಾಖ್ಯಾನಂ	108	658
ನಾಮಪದಂ	{ 68	417	ಪರಿವೃತ್ತಂ	123	746
ನಾಮಾಂತರಿತಂ	133	795	ಪರಿವೃತ್ತಿ	115	701
ನಾಮಿ	18	104	ಪರಿಹಾಸಂ	90	546
ನಿಂದಿತಕ್ರಮಂ	2	6	ಪರುಷೆ	102	617
ನಿಗೂಢಚತುರ್ಥಂ	33	199	ಪರ್ಯಾಯಂ	132	794
ನಿಗೂಹನಂ	{ 98	594	ಪರ್ಯಾಯಂ	92	560
ನಿತ್ಯನಪುಂಸಕಂ	{ 99	6ಪ	ಪಾಂಚಾಲೀತಿ	100	607
ನಿದ್ರೆ	3	12	ಪಾಂಚಾಲಿಕೆ	102	621
ನಿಪಾತಂ	102	26ಪ	ಪಾಡು	130	784
ನಿವಿಾಳನಂ	97	587	ಪಾಡುಗಟ್ಟಂ	131	788
ನಿಯಮಾತ್ಮಂ	105	639	ಪಾದಾದಿಯಮಕಂ	162	953
ನಿರವಯವರೂಪಕಂ	27	160	ಪು	162	954
ನಿರೋಷ್ಯಂ	133	795	ಪುರುಷಂ	88	25ಪ
ನಿರ್ದೋಷಂ	8	46	ಪುಲ್ಲಿಂಗಂ	56	343
ನಿರ್ದೋರಣೆ	109	661	ಪುಷ್ಕರಂ	62	379
ನಿರ್ವ್ಯಹಣಂ	142	845	ಪೂರ್ವ್ಯಂ	18	104
ನಿರ್ವ್ಯೇದಂ	114	6ಪ	ಪೂರ್ವ್ಯಾನುರಾಗಂ	93	569
ನೀರಸಂ	{ 94	570	ಪೇಳಿಕೆ	122	741
ನುಸುಳ	{ 96	21ಪ	ಪಾನರುಕ್ತಂ	134	33ಪ
ನೇಯಂ	21	125	ಪ್ರಕಂಪನಂ	98	593
ಪಂಚಮಿ	162	957	ಪ್ರಕೃತಿ	76	462
	133	795		133	796
	73	443		163	95೭
	98	594		6	29
	83	27ಪ			
	20	117			

ಕೃತಿಗಳು.	ಪುಟ. ಸಂಖ್ಯೆ ರಚನಾ ಸಂಖ್ಯೆ.		ಕೃತಿಗಳು.	ಪುಟ. ಸಂಖ್ಯೆ ರಚನಾ ಸಂಖ್ಯೆ.	
ಪ್ರಕೋಶಂ	132	794	ಭಾವಿಕಂ	129	776
ಪ್ರತಿಭಾಸಂ	70	424	ಭಿನ್ನವೃತ್ತಂ	{ 75	455
ಪ್ರತಿಮುಖಂ	162	957		{ 79	482
ಪ್ರತಿವಸ್ತುಸಮೆ	113	685	ಭೂತವತಿ	61	374
ಪ್ರತೀಪಂ	118	717	ಭ್ರಮಂ	117	708
ಪ್ರತ್ಯಯಂ	6	29	ಮೆ	14	84
ಪ್ರತ್ಯಯೋಪಮೆ	111	268	ಮತಿ		
ಪ್ರಥಮೆ	{ 16	96	ಮದಂ	{	133
	{ 26	152	ಮಧಾರಂ	{ 82	500
ಪ್ರವಾಸಂ	135	108		{ 84	509
ಪ್ರಸನ್ನಂ	{ 82	500	ಮಧಾರ	92	562
	{ 84	512	ಮಧ್ಯಮಪಾತ್ರಂ	135	328
ಪ್ರೇಯಂ	128	772	ಮಧ್ಯಸಮಾಗಮಂ	134	128
ಪ್ರಾಥಮಸಮಾಗಮಂ	134	178	ಮಧ್ಯಾಂತಯಮಕಂ	89	18
ಪ್ಲುತಂ	2	10	ಮಹಾಪ್ರಾಣಂ	4	22
ಬಹುತ್ವಂ	15	87	ಮಾನಾಖ್ಯಂ	135	58
ಬಹುವ್ರೀಹಿ	35	208	ಮಾಲಾರೂಪಕಂ	114	268
ಬಹೂಪಮೆ	111	68	ಮಾಲೋಪಮೆ	111	118
ಬಾಜನೆಗಟ್ಟು	162	955	ಮಿಶ್ರಬಂಧಂ	83	68
ಬಿಂದು	{ 17	98	ಮುಕ್ತಕಂ	161	951
	{ 33	196	ಮುಖಂ	162	957
	{ 163	958	ಮುಗ್ಧಸಮಾಗಮಂ	134	78
ಬಿಂದುಚ್ಯುತಕಂ	{ 94	570	ಮುತ	133	795
	{ 96	68	ಮುರಜಂ	{ 93	569
ಬೀಜಂ	163	958		{ 95	68
ಬೀಭತ್ಸಂ	{ 131	789	ಮೃತಿ	133	795
	{ 137	821	ಮೃದುಬಂಧಂ	82	248
ಬೆದಂಡೆಗಟ್ಟು	162	954	ಮೆ	56	348
ಭಂಗಕ್ಷೇಪಂ	127	768	ಮೆಲ್ವಾಡು	{ 161	952
ಭಯಂ	132	794		{ 162	954
ಭಯಾನಕಂ	{ 131	789	ಮೋಹಂ	133	795
	{ 137	821	ಯತಿ	79	479
ಭವಿಷ್ಯಂತಿ	61	374	ಯತಿಭಂಗಂ	{ 75	455
ಭಾಮೆ	98	594		{ 79	479
ಭಾರತಿ	140	838	ಯಥಾಕ್ರಮಂ	102	617
ಭಾವಂ	{ 25	147	ಯಮಕಂ	{ 86	524
	{ 101	613		{ 87	525
	{ 133	797	ಯಮಕಭೇದಂ	90	546

ಕೃತಿಗಳು.	ಪುಟ. ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯ	ಕೃತಿಗಳು.	ಪುಟ. ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯ
ರತಿ	{ 132 794 133 795	ವಾಸ್ತವಂ	100 606
ರಥಪದಗತಪಾಠಂ	{ 93 569 95 5ಪ	ವಾಸ್ತವಭೇದಂ	100 607
ರಸಂ	132 793	ವಿಜಾಗೃಪ್ಸತೆ	132 794
ರೀತಿ	130 781	ವಿದ್ಯೆ	70 424
ರೀತಿಕ್ರಮಾರಸನಿರೂಪಣಂ	1 5	ವಿಪರೀತಕಲ್ಪನಂ	72 439
ರೂಪಕಂ	113 685	ವಿಪರ್ಯಾಸೋಪಮೆ	111 1ಪ
ರೂಪಕರೂಪಕಂ	114 21ಪ	ವಿಪ್ರಲಂಭಕೃಂಗಾರಂ	134 28ಪ
ರೇಫಂ	{ 43 258 48 296	ವಿಭಕ್ತಿ	14 84
ರೋಮಾಂಚನಂ	133 796	ವಿಭಕ್ತಿಪರಿಣಾಮಂ	25 1ಪ
ರಾದ್ರಂ	{ 136 816 140 836	ವಿಭಕ್ತಿರೂಪಕಂ	113 26ಪ
ಲಜ್ಜೆ	133 795	ವಿಭಾವಂ	133 797
ಲಯಂ	133 796	ವಿಭಾವನೆ	121 736
ಲಲಿತೆ	92 564	ವಿಭಾಷೆ	32 190
ಲವಂ	105 639	ವಿಠ	16 92
ಲಿಂಗಂ	14 84	ವಿರುದ್ಧಾಭಾಸಂ	126 759
ಲೇಕಂ	105 639	ವಿರೋಧಂ	120 727
ಲೋಕವಿರುದ್ಧಂ	{ 75 455 77 471	ವಿರೋಧಾಭಾಸಂ	126 12ಪ
ಲೋಪಂ	{ 16 96 33 199	ವಿಶಂಕೆ	{ 8 46 9 13ಪ
ವಂತ	55 336	ವಿಕೇಷಗುಣರೂಪಕಂ	115 1ಪ
ವಕಾರಂ	63 386	ವಿಕೇಷಣಂ	24 140
ವಕ್ರೋಕ್ತಿ	{ 86 524 99 601 127 765	ವಿಕೇಷೋಕ್ತಿ	124 750
ವರ್ಗಂ	3 15	ವಿಕೇಷ್ಯಂ	36 216
ವರ್ಣ್ಯಕಂ	162 956	ವಿಷಾದಂ	133 795
ವರ್ಣ್ಯವೃತ್ತಿಯಮಕಂ	89 29ಪ	ವಿಸಂಧಿ	72 439
ವರ್ತಮಾನಂ	61 374	ವಿಸ್ಮಯಂ	132 794
ವಸ್ತುಪಮೆ	110 18ಪ	ವೀಪ್ಸೆ	47 287
ವಳಂ	}	ವೀರಂ	{ 136 816 140 836
ವಳಂ		ವೃತ್ತಿ	140 837
ವಾಕ್ಯಂ	75 453	ವೃದ್ಧಂ	70 424
ವಾಕ್ಯದೋಷಂ	75 455	ವೈದರ್ಭ್ಯವಾಗ್ಗಂ	86 522
ವಾಕ್ಯೋಪಮೆ	111 21ಪ	ವೈದರ್ಭ್ಯರೀತಿ	130 782
		ವೈದರ್ಭ್ಯ	131 788

ಕಬ್ಬಿಗಳೂ.	ಪುಟ.	ಪದ್ಯ	ಅಕ್ಷರ	ಪದ್ಯ	ಕಬ್ಬಿಗಳೂ.	ಪುಟ.	ಪದ್ಯ	ಅಕ್ಷರ
ವೈವರ್ಣ್ಯಂ	133	796			ಸಂದರ್ಭಂ	90	546	
ವೋಲೆ	55	336			ಸಂಧಿ	{ 2	6	
ವ್ಯಂಜನಂ	2	7				{ 162	957	
ವ್ಯತಿರೇಕಂ	106	642			ಸಂಧ್ಯಂಗಂ	163	958	
ವ್ಯಪದೇಶಂ	118	713			ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರಂ	3	12	
ವ್ಯವೇತಾವ್ಯವೇತಂ	89	24ಪ			ಸಂಪ್ರದಾನಂ	14	85	
ವ್ಯರ್ಥಂ	{ 75	455			ಸಂಭೋಗಕೃಂಗಾರಂ	134	2ಪ	
	{ 77	465			ಸಂಶಯಂ	117	708	
ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಭಾವೆ	32	15ಪ			ಸಂಸ್ಥಿಷ್ಟಂ	{ 82	500	
						{ 83	505	
ವ್ಯವಹಿತಂ	{ 75	456			ಸಂಸ್ಥೇಷಂ	128	770	
	{ 87	525			ಸಂಹಿತೆ	{ 6	29	
ವ್ಯಾಜಸ್ತುತಿ	125	755				{ 159	935	
ಕಂಕೆ	133	795			ಸಕಲರೂಪಕಂ	114	11ಪ	
ಕಂ	70	424			ಸದಕೀರ್ತನಂ	142	845	
ಕಬ್ಬಂ	71	430			ಸಪ್ತಮಿ	21	125	
ಕಬ್ಬಕೇಷಂ	124	753			ಸಮಂ	82	501	
ಕಬ್ಬಸ್ತುತಿ	1	5			ಸಮಯೋಗಂ	118	717	
ಕಬ್ಬಾಲಂಕಾರವಿಭಾಗಂ	86	524			ಸಮರ್ಥಕ್ರಿಯಾಪದಂ	36	214	
ಕರಂ	{ 93	569			ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂ	46	282	
	{ 94	7ಪ			ಸಮಸ್ತರೂಪಕಂ	113	21ಪ	
ಕಾಂತಂ	138	828			ಸಮಾಧಿ	{ 82	500	
ಕಾಸ್ತ್ರವಿರುದ್ಧಂ	{ 75	455				{ 85	519	
	{ 78	476			ಸಮಾಸಂ	{ 2	6	
ಕೂಲಂ	{ 93	569				{ 33	199	
	{ 94	12ಪ			ಸಮಾಸೋಕ್ತಿ	115	697	
ಕೃಂಗಾರಂ	{ 133	799			ಸಮಾಸೋಪಮೆ	112	1ಪ	
	{ 140	836			ಸಮಾಹಿತಂ	107	652	
ಕೋಕಂ	132	794			ಸಮುಚ್ಚಯಂ	103	625	
ಕ್ರಮಂ	133	795			ಸಮುದ್ರಂ	90	546	
ಕ್ಲಾಘ್ಯವಿಶೇಷಣಂ	85	17ಪ			ಸರ್ಗಬಂಧಂ	161	950	
ಕ್ಷೇಷಂ	100	605			ಸರ್ವತೋಭದ್ರಂ	{ 93	569	
ಕ್ಷೇಷಭೇದಂ	125	754				{ 95	27ಪ	
ಕ್ಷೇಷೋಪಮೆ	110	23ಪ			ಸರ್ವನಾಮಂ	{ 16	92	
ಷಷ್ಠಿ	20	120				{ 57	354	
ಸಂಖ್ಯೆ	{ 4	22			ಸರ್ವಸಾಧನಿ	{ 61	374	
	{ 12	73				{ 65	400	
ಸಂಚಾರಿಭಾವಂ	{ 133	795			ಸಹೋಕ್ತಿ	101	613	
	{ 133	797						

ಕಟ್ಟುಗಳು.	ಪುಟ, ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯ		ಕಟ್ಟುಗಳು.	ಪುಟ, ಪದ್ಯ ಅಥವಾ ಪದ್ಯ	
ಸಾತ್ವತಿ	140	839	ಸ್ತೃತಿ	133	795
ಸಾತ್ವಿಕಭಾವಂ	133	796	ಸ್ವಭಾವವಿರುದ್ಧಂ	78	11ಪ
ಸಾಮ್ಯಂ	115	701	ಸ್ವರಂ	2	7
ಸಾರಂ	108	658	ಸ್ವರಭೇದಂ	133	796
ಸಾನಯವರೂಪಕಂ	114	1ಪ	ಸ್ವಾಮಿತ್ವಂ	20	120
ಸುಕುಮಾರಂ	{ 82	500	ಸ್ವೇದಂ	133	796
	{ 84	512	ಹಾಸ್ಯಂ	{ 135	809
ಸುಪ್ತಂ	133	795		{ 140	836
ಸೂಕ್ಷ್ಮಂ	104	634	ಹೀನೋಪಮೆ	112	17ಪ
ಸ್ತಂಭಂ	133	796	ಹೇತು	103	625
ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಂ	132	794	ಹೇತುರೂಪಕಂ	114	16ಪ
ಸ್ಫುಟಬಂಧಂ	83	1ಪ	ಹೇತೂಪಮೆ	110	13ಪ
ಸ್ತರಣಂ	118	713	ಹ್ರಸ್ವಂ	2	10

NAGAVARMMA'S

ಸೌ ಗ ವ ಮ್ಮು ಕೃ ತ

ಸರ್ವಜ್ಞಂ ತದಹಂ ವಂದೇ | ಪರಂ ಜ್ಯೋತಿಸ್ತ ವೋವಹಂ |
ಪ್ರವೃತ್ತಾ ಯನ್ಮುಖಾದ್ವೇವೀ | ಸರ್ವಭಾಷಾ ಸರಸ್ವತೀ ||

1. ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತವಿಧಾನಂ.

ಸೂತ್ರಂ || ಅಥ ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಸಿದ್ಧಿಃ || 1 ||

ವೃತ್ತಿಃ || ಅಥಶಬ್ದೋಯಮಾದಾ ಮಂ'ಗಳಾರ್ಥಃ | ಮಂಗಳಾದೀನಿ ಶಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪ್ರತಿಫಂತ್ಯೇ |
ಅಧಿಕಾರಾರ್ಥೋ ವಾ | ಇಹ ಕರ್ಣಾಟವಿಷಯೇ ಶಬ್ದಸಿದ್ಧಿರಧಿಕ್ರಿಯತ ಇತಿ ||

ಟೀಕೆ || ಅಥ = ಇಷ್ಟದೇವತಾನಮಸ್ಕಾರಾನಂತರಂ. ಕರ್ಣಾಟಕಶಬ್ದಸಿದ್ಧಿಃ ==
ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯ ಶಬ್ದದ ಆಗು ಪೇಟಿಬ್ಬಡುವುದು.

ಸೂ|| ಅಕಾರಾದಯಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾ ವರ್ಣಾಃ || ೨ ||

ವೈ ೧ ಅಕಾರಾದಯೋ ವರ್ಣಾಃ ಹಕಾರಸರ್ಯವಸಾನಾಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾ ಏ^೧ವ ವೇದಿತವ್ಯಾಃ |
ತೇ^೨ ಪೃನಾದಿಕಾಲಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ವಾದನ್ಯಥಾ ಗೋಪದೇಷ್ವವ್ಯಾ ಇತ್ಯರ್ಥಃ |

ਭੈ ਭੈ ?

అ అ, ఇ ఇ, ఊ ఊ, ఋ ఋ, ఈ ఈ, ఏ ఏ, ఓ ఓ; శ శ గ గ్ గ్, జ్ జ్ ఘ ఘ్ ఘ్, ట ట ఠ ఠ, త త ద ద్ ద్, ప ప బ బ్ బ్, య్ య్ ర ర్ ర్ వ వ్ వ్ శ శ్ శ్ స స్ స్ హ్ హ్.

ಟೀ || ಅಕಾರಾದಯಃ=ಅಕಾರಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಡಕಾರಂ ಕಡೆಯಾಗಿ ಉಳ್ಳಂತದ್ದು.
ವರ್ಣಾಃ=ಅಕ್ಷರಂಗಳ್. ಪ್ರಸಿದ್ಧಾಃ=ಅನಾದಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಗಳಪ್ಪುವು. ತೇ ಕೇ=ಅವಾವು
ವೆಂದೊಡೆ—(ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ).

1 ಮಾಂಗಲ್ಯಾರ್ಥಃ. 2 ಪ್ರಥಮ ಇತಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧಃ. 3 ಮಯಾ ಕರ್ತಾ ಬಹವಿಷಯಾ. 4 ಇತ್ಯರ್ಥಃ. 5 ಇತಿ.
6 ಶೇಷಾಮಾನಾದಿಕಾಲತ್ಯಕ್ತ, ಶೇಷಾಮಾನಾದಿಕಾಲ ಪ್ರಸಿದ್ಧತ್ಯಕ್ತ.

ತೇ ಕೇ ?

ಕ ಖ ಗ ಘ ಜ, ಚ ಫ ಜ ಯು ಇ, ಟ ಕ ಡ ಢ ಣ, ತ ಥ ದ ಧ ನ, ವ ಫ ಬ ಭ ಮ, ಯ ರ ಲ ವ ಶ ವ್ ಸ ಹೆ.

ಟೀ || ಕಾದಯಃ = ಕಕಾರಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಹಕಾರಂ ಕಡೆಯಾದ. ತ್ರಯಸ್ತ್ರಯಶತ = ಮೂವತ್ತು ಮೂಟು ಅಕ್ಷರಂಗಳ. ವ್ಯಂಜನಾನಿ = ವ್ಯಂಜನಂಗಳೆಂದು ಬೆಸರುಳ್ಳವಪ್ಪುವು.

ತೇ ಕೇ = ಅವಾವುವೆಂದೊಡೆ - (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ವರ್ಗಾಸ್ತೇ¹ ಮಾಂತಾಃ ಪಂಚಶಃ ಪಂಚ || 7 ||

ವೃ || ತೇ ಪುನಃ ಕಕಾರಾದಯೋ ವರ್ಣಾಃ ಮಕಾರಾಂತಾಃ ಪಂಚ ಪಂಚ ಭೂತ್ವಾ ಪಂಚೈ ವ ವರ್ಗಸಂಜ್ಞಾ ವೇದಿತವ್ಯಾಃ ||

ತೇ ಕೇ ?

ಕ ಖ ಗ ಘ ಜ, ಚ ಫ ಜ ಯು ಇ, ಟ ಕ ಡ ಢ ಣ, ತ ಥ ದ ಧ ನ, ವ ಫ ಬ ಭ ಮ.

ಟೀ || ತೇ ಮಾಂತಾಃ = ಕಕಾರಂ ಮೊದಲಾಗಿ ಮಕಾರಂ ಕಡೆಯಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಆ ವ್ಯಂಜ ನಂಗಳ. ಪಂಚಶಃ = ಅಯ್ದಯ್ದಗಳೊಂಡಾಗಿ. ಪಂಚವರ್ಗಾಃ = ಅಯ್ದ ವರ್ಗಂಗಳಪ್ಪುವು.

ತೇ ಕೇ = ಅವಾವುವೆಂದೊಡೆ - (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅನುನಾಸಿಕಾಸ್ತೇಷಾಂ ಪಂಚಮಾಃ || 8 ||

ವೃ || ತೇಷಾಂ ವರ್ಗಾಣಾಮಂತೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ಯೇ ವರ್ಣಾಸ್ತೇ ಅನುನಾಸಿಕಸಂಜ್ಞಾ ಭ ವಂತಿ || ತೇ ಕೇ ?
ಬಿ ಇ ಣ ನ ಮಾಃ.

ಟೀ || ತೇಷಾಂ = ಆ ವರ್ಗಂಗಳ. ಪಂಚಮಾಃ = ಅಯ್ದನೆಯ ಅಕ್ಷರಂಗಳ. ಅನು ನಾಸಿಕಾಃ = ಅನುನಾಸಿಕಂಗಳಪ್ಪುವು. ತೇ ಕೇ = ಅವಾವುವೆಂದೊಡೆ - ಬಿ ಇ ಣ ನ ಮ.

ಸೂ || ವಿಭಾಷಯಾ ಯವಲಾಃ || 9 ||

ವೃ || ಯವಲಾ ಇತ್ಯೇತೇ ವರ್ಣಾಃ ವಿಕಲ್ಪೇನ ಅನುನಾಸಿಕಸಂಜ್ಞಾ ಭವಂತಿ || ತದ್ಯಥಾ— ಸಂಯುತಂ, ಸಯ್ಯುತಂ ; ಸೇವೆ, ಸೇವೆ ; ಕಂಲೆನೆ ಕನಲ್ದು, ಕಲ್ಲೆನೆ ಕನಲ್ದು ; ಯಂಲೋಕಂ, ಯಲ್ಲೋಕಂ ; ಜಂವಂ, ಜವಂ ; ಗಾಂವೆ, ಗಾವೆ ; ಒಂವಂ, ಒವಂ ; ಕಾಂವಂ, ಕಾವಂ ; ಬಂಲನೆಯೊನಲ್ದು, ಬಲ್ಲನೆಯೊನಲ್ದು—ಇತ್ಯಾದಿ.

ಟೀ || ವಿಭಾಷಯಾ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಯವಲಾಃ = ಯಕಾರ ವಕಾರ ಲಕಾರಂಗಳ ಅನುನಾಸಿಕಂಗಳಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಇವು ಮೊದಲಾದುವು.

1 ಸ್ತು. 2 ಪಂಚ ಪಂಚ. 3 ಮಾವಮಾನಾ ವರ್ಣಾಃ. 4 ಸಂಜ್ಞಾಕಾಃ ಪ್ರತ್ಯೇಕವ್ಯಾಃ. 5 ಸಂಯುತಂ. 6 ಕಂ ಲನೆ. 7 ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ.

ಸೂ|| ಲ¹ರಡಾ ಏವ ಳಱಱಾಃ ಪ್ರಯತ್ನಾಕ್ರಯಾತ್ || 10 ||

ವ, || ಲರಡಾ ಇ²ತ್ಯೇತೇ ವರ್ಣಾಃ ಪ್ರ³ಯತ್ನ ವಿಲೇಷಾಕ್ರಯಾತ್ ಳಱಱಾ ಭವಂತಿ |
ತೇಷಾಂ ಭಾ⁴ಷಾಯಾಂ ಪೃಥಕ್ಪೃಥಕ್ಪ್ರಯೋಗಾರ್ಹತ್ವಾದಯಾವಾರಂಭಃ ||

ತದ್ಯಥಾ—ವೊಲೆ, ವೊಳೆ; ಕಲೆ, ಕಳೆ; ಮೊರೆ, ಮೊಜಿ; ಮರೆ, ಮಜಿ; ಕಡಲೆ, ಕಜಲೆ; ಕೋಡಿ, ಕೋಡಿ—ಇತ್ಯಾದಿ. ಸಂಸ್ಕೃತಸದೇಷು ತೇಷಾಮೈಕೈರೇವ—ಸರಿಲಂ, ಸಳಿಳಂ; ಖಡ್ಗಂ, ಖಣ್ಣಂ.

ಟೀ || ಲರಡಾವಿವ=ಲಕಾರಂ ರಕಾರಂ ಡಕಾರಮೆಂಬೀಯಕ್ಷರಂಗಳೆ. ಪ್ರಯತ್ನಾಕ್ರಯಾತ್=ಪ್ರಯತ್ನಾಕ್ರಯದತ್ತನಿಂ. ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂ, ಳಱಱಾಃ=ಕುಳವೆಸರ ಳಕಾರಂ ಱಕಾರಂ ಱಱವೆಸರ ಱಕಾರಮೆಂಬೀಯಕ್ಷರಂಗಳಪುನು.

ಅದೆಂತನೆ—

ಲ¹ಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುವ ತಾಣಮಂ ಪೆಟ್ಟುತ್ತಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸೆ ಕುಳವೆಸರ ಳಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ. ವೊಲೆ, ಕಲೆ ಎಂಬಿವು ಮೊದಲಾದುವಕ್ಕೆ ವೊಳೆ, ಕಳೆ ಎಂದಾಯ್ತು. ಸಂಸ್ಕೃತ ಕಬ್ಬದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟದ ಳಕಾರಮಂ ಜ್ವಳನೆಂಬುದು. ಸರಿಲಂ, ಇಲಾ, ಬಾಲಾ ಎಂಬೀ ಕಬ್ಬಂಗಳ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟದ ಳಕಾರಂ ಸಳಿಳಂ, ಇಳೆ, ಬಾಳೆ ಎಂದಾಯ್ತು.

ರೇ²ಫೆ ಪುಟ್ಟುವ ತಾಣಮಂ ಪೆಟ್ಟುತ್ತಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸೆ ಱಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ. ಮೊರೆ, ಮರೆ ಎಂಬಿವು ಮೊದಲಾದ ರೇಫೆಗೆ ಪುಟ್ಟದ ಱಕಾರಂ ಮೊಜಿ, ಮಜಿ ಎಂದಾಯ್ತು.

ಡ³ಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುವ ತಾಣಮಂ ಪೆಟ್ಟುತ್ತಾಗಿ ಉಚ್ಚರಿಸೆ ಱಱವೆಸರ ಱಕಾರಂ ಪುಟ್ಟುಗುಂ. ಖಡ್ಗ⁴, ಕೋಡುಕುಟ್ಟು, ಕಾಡುಕಿಟ್ಟು ಎಂಬಿವು ಮೊದಲಾದ ಕಬ್ಬಂಗಳ್ಗೆ ಖಣ್ಣಂ, ಕೋಣ್ಣುಟ್ಟು, ಕ.ಣ್ಣುಟ್ಟು ಎಂದಾಯ್ತು.

ಕನ್ನಡದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟದ ಕುಳವೆಸರ ಳಕಾರಮುಂ ಸಂಸ್ಕೃತಕಬ್ಬದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟದ ಜ್ವಳವೆಸರ ಳಕಾರಮುಂ ತಮ್ಮೊಳೆರಡುಂ ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಸಲ್ವುವು—

ಕಿಳಿಜಿ ಹಯಂಗಳೆ ಗರ್ಜಿಸೆ |

ಜಳದ ನಿಭಃಗಳೆ ಗಜಂಗಳೆ || ಇವುಮೊದಲಾದುವು.

ಲ¹ಕಾರಂ ದಂತ್ಯಂ, ಕ.ಳನದಜಿಗಳೇಕಸ್ಥಾನಿ ; ರೇಫೆ ಮೂರ್ಧನ್ಯಂ, ಱಕಾರಮದ ಜಿಗಳೇಕಸ್ಥಾನಿ ; ಡಕಾರಂ ಮೂರ್ಧನ್ಯಂ, ಱಱನದಜಿಗಳೇಕಸ್ಥಾನಿ ; ಅದುಕಾರಣದಿನಿವು ವರ್ಣಾವೃತ್ತಿಗೆ ಸಲ್ವುವು, ಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲುವು. ಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ—

ಲಕಾರಳಕಾರಂಗಳೆ—

...ತಳತಳಿಸೆ ದೆಸೆಗಳೆ |

ನಳುದೂಸಿರಲೆಳೆಳೆ ದೂ ಮೀದೂ ತಳದತ್ತಾಗಳೆ ||

1 ಲರಡಾವಿವ. 2 ಇತ್ಯೇತೇ ವರ್ಣಾಃ. 3 ಪ್ರಯತ್ನಾಕ್ರಯಾತ್. 4 ವಿಭಾಷಯಾ. 5 ಸಂಸ್ಕೃತೇಷು. 6 ಕಲ. ಮೊದಲಾದವು. ಪುಟ 27. 7 ಅದು ಪ್ರತಿಪಕ್ಷಿ ಈ ಉದಾಹರಣವಿಲ್ಲ. 8 ಕ. ಮ. ದ. ಪುಟ 27. 9 ಲಱವೆಸರ. ಕೋಣ, ಪುಟ 23.

ರೇಫ ಏಕಾರಂಗಳ್ —

ಸುರಗಿಱಿದೊಱಗಿದ ಬಿರುದರ |

ಕರುಳಂ ಕೊಱಿಕೊಱಿದು ಮರುಳರುಳ ತಿಂಬೆಡೆಯೊಳ ||

ಡಕಾರ ಏಕಾರಂಗಳ್ —

ಕ¹ಱಲೆ ನುಡಿಸಱಲೆ ಬಗ್ಗಿಸಿ |

ಘಟ್ಟಲೆನೆ ನಡೆಯೆಂದು ಜಡಿದು ಸಾರಧಿಯಂ . ||

ಲಕಾರಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಸ್ಕೃತದ ಲಕಾರಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟದ ಜ್ವಳವೆಸರ ಳಕಾರಮನಿಸಲ್ಪಾರದುದಕ್ಕೇ —

ಓಲಗದೊಳೊರ್ಮೆ ನತನರ |

ಪಾಳಕಜೊಡಾಮಣಿದ್ಯುತಿಪ್ಪು ತಚರಣಂ ||

ಲಕಾರಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಕನ್ನಡಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಪುಟ್ಟದ ಕುಳವೆಸರ ಳಕಾರಮನಿಸಲ್ಪಾರದುದಕ್ಕೇ —

ನೆಲದೊಳ ಪಗೆ ಪುಗೆ ಘಣಿಯವೊ |

ಲೊಳಪೊಕ್ಕ ಳಱಿಸಿದನೆಂಬ ನಿಯಮಂ ದೂಷ್ಯಂ ||

ರೇಫಪ್ರಾಸಕ್ಕೆ ಏಕಾರಮನಿಸಲ್ಪಾರದುದಕ್ಕೇ —

ಧುರದೊಳ ಪಱಿಮಱಿಯಾಡುವ |

ತೆಱದಿಂದೂಡಿದಿಡಿದನೆಂಬ ನಿಯಮಂ ದೂಷ್ಯಂ ||

ಈಯಕ್ಕರಂಗಳ್ ಯಮಕಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲವು. ಕ್ರಮಪ್ರಯೋಗಂ —

ತಲೆಯಂ ಕಿಱ್ತುಕರದೊಳ |

ತಳೆಯದೆ ಪೆಸರೆಂತುಟಕ್ಕಂ ||

ಕ²ರೆಯಂ ನೆರವಂ ವಚಂ |

ಕಱಿಯಂ ಪೊತ್ತಪ್ಪುದೆಂದು ಸಂಗರಮುಖದೊಳ ||

ಇಲ್ಲಿ ಕಬ್ಬಾವೃತ್ತಿ ಕೆಟ್ಟಪುರದಾಗಿಯುಂ ಕಱಿಯಂ ಪೊತ್ತಪ್ಪುದೆಂಬುದಂ ಕರೆಯಂ ಪೊತ್ತಪ್ಪುದೆಂದೊಡೆ ಅರ್ಥಘಟನೆ ಇಲ್ಲಾಗಿಯುಂ ಯಮಕಲಕ್ಷಣಮಿಲ್ಲ.

ಡಕಾರ ಏಕಾರಂಗಳ್ ಮಂತೆ.

ಸೂ || ನಾತ್ರ ಪ್ರಾಯೇಣ ವರ್ಗಾಣಾಂ ದ್ವಿತೀಯಚತುರ್ಥಾಃ || 11 ||

ವೃ || ಅಸ್ತ್ರೈ ಕರ್ಣಾಟಕವಿಷಯೇ ವರ್ಗಾಣಾಂ ದ್ವಿತೀಯಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರಾಃ ಖ ಛ ಠ ಥ ಫಾ ಘ ರ್ಯಾ ಢ ಧ ಭಾ ಶ್ಚ ಪ್ರಾಯೇಣ ನ ವಿ³ದ್ಯಂತೇ |

ಪ್ರಾಯೇಣೇತಿವಚನೇನ ಕೃಚಿತ್ಸಂಖ್ಯಾನುಕರಣಾದೌ ದೃಶ್ಯಂತೇ || ತತ್ಕಥಂ ?

ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ ತಾವತ⁴ — ಇರ್ಘಾಸಿರಂ, ಎಣ್ಣಾಸಿರಂ, ನೂರ್ಘಾಸಿರಂ.

ಅನುಕರಣೇ—ಖಮ್ಮನೆ, ಘಟ್ಟನೆ, ಛಲ್ಲನೆ, ಪಲನೆ, ದುಡುವೆನೆ, ಥೂಕ್ಕನೆ, ಥೂಪ್ಪನೆ, ಛೋಂಕನೆ.

ಆದಿಗ್ರಹಣಾದನ್ಯತ್ರಾಪಿ — ಘಟಿಯಂ, ರುಳಂ, ರಕ್ಕು, ಥೂಕ್ಕರಂ, ಥಟಂ, ಭರಂ.

ಟೀ || ಅತ್ರ=ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ. ವರ್ಗಾಣಾಂ=ವರ್ಗಗಳ. ದ್ವಿತೀಯ ಚತುರ್ಥಾಃ=ಎರಡನೆಯ ಖ ಛ ರ ಥ ಘಂಗಳುಂ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಘ ರು ಢ ಧ ಭಂಗಳುಂ ಎಂಬೀ ಅಕ್ಷರಂಗಳ. ನ=ಇಲ್ಲ. ಪ್ರಾಯೇಣ—ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯೇಣ ಎಂಬ ಕಬ್ಬಿ ಸ್ವೀಕಾರದಿಂ ಕೆಲವು ತಾವಿನಲ್ಲಿ ದ್ವಿತೀಯಾಚತುರ್ಥಾಕ್ಷರಂಗಳೊಳವು. ಅವು, ಸಂಖ್ಯಾನುಕರಣಾದೌ=ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಅನುಕರಣೆ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿಯುಂ. ದೃಢ್ಯಂತೇ=ಕಾಣಲ್ಪಡುವುವು.

ಸಂಖ್ಯೆಯೆಂಬುದು ಎಣಿಕೆಯಂ ಪೇಟ್ಟುದು. ಅನುಕರಣಮೆಂಬುದು ಮೊತ್ತಗು ಮೊದಲಾದ ಕಬ್ಬಿಮಂ ಪೇಟ್ಟುದು.

ಉ || ಸಂಖ್ಯೆಗೆ--(ವೃ. ನೋ.) ಅನುಕರಣೆಗೆ--(ವೃ. ನೋ.) ಇವು ಮೊದಲಾದುವು. ಮತ್ತು ಆದಿಕಬ್ಬದಿಂ ಸಂಖ್ಯಾನುಕರಣಮಲ್ಲದೆಡೆಯೊಳಂ ಸ್ವಲ್ಪಮುಂಟು.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಶಷಾ ಚ || 12 ||

ವೃ || ಶಕಾರಷಕಾರಾ ದ್ವಾವಪ್ಯಸ್ಮಿ ಕ¹ರ್ಣಾಟಕವಿಷಯೇ ನ ಸ್ತಃ ||

ಉ || ಸಸಿ, ಸಿಸು, ಸೇಸೆ.

ಟೀ || ಈ ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ, ಶಷಾ ಚ=ಶಕಾರ ಷಕಾರಂಗಳುಮಿಲ್ಲ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಋ²ಕಾರಾದಯಶ್ಚ ತ್ವಾರಃ ಸ್ವರಾಃ || 13 ||

ವೃ || ಋ, ಋ, ಌ, ಌ ಇತ್ಯೇತೇ ಚತ್ವಾರಃ ಸ್ವರಾಶ್ಚ ಕರ್ಣಾಟಕವಿಷಯೇ ನ ಸಂತಿ ||

ಉ || ರಸಿ, ಬಸವಂ. ಏವಮಾದಿ.

ಟೀ || ಋಕಾರಾದಯಃ=ಋ, ಋ, ಌ, ಌ ಎಂಬ. ಚತ್ವಾರಃ ಸ್ವರಾಃ=ನಾಲ್ಕು ಸ್ವರಂಗಳುಂ ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯೊಳಿಲ್ಲ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅನುಸ್ವಾರೋ ಬಿಂದುಃ || 14 ||

ವೃ || ನಿಸ್ತುಳೋದಾತ್ತ ಮುಕ್ತಾಫಲಾನುಕಾರೇ ಬಿಂದುಃ ಅನುಸ್ವಾರಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ ¹ ಕೇ⁴ವಲಸ್ಯಾಸ್ಯ ಬಿಂದೋಃ ಪ್ರಯೋಗಾಭಾವಾದಕಾರಃ ಸನ್ನಿಧೀಯತೇ—ಅಂ ಇತಿ.

1 ಭಾಷಾವಿಷಯೇ. 2 ಋ ಌ ಚತ್ವಾರಃ. 3 ಇವಾದಮೇರೆ-ಅರ್ಥಚಂದ್ರಿಕೆಯೋ ಬಿಂದುಚ್ಛೇದೋನುಸ್ವಾರ ಇದ್ದುತೇ—ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 4 ಕೇವಲಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಿತ್ಯಾಕ್.

ಟೀ || ಅನುಸ್ವಾರಃ=ಅನುಸ್ವಾರಮೆಂದು. ಬಿಂದುಃ=ಬಿಂದುವಕ್ಕುಂ. ಬಿಂದುವೆಂದು ಸೊನ್ನೆಯ ಪೆಸರ್. ಅ¹ದಂ ಸ್ವರಾಂಗಮುಂ ವ್ಯಂಜನಾಂಗಮುಂ ಎಂಬರ್.

ಸೂ || ಸ ಉಪರೈಧಸ್ತಾಚ್ಚ² ವಿಸರ್ಗಃ || 15 ||

ವೈ || ಸ ಏವ ಬಿಂದುಃ ಉಪರೈಧಸ್ತಾಚ್ಚ ವ್ಯವಸ್ಥಿತೋ ವಿಸರ್ಗಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ—
ಅಃ ಇತಿ.

ಟೀ || ಸಃ=ಆ ಸೊ³ನ್ನೆ. ಉಪರೈಧಸ್ತಾತ್ ಚ=ಮೇಗಿಯುಂ ಕೆಳಗಿಯುಂ ಮುಣಿ
ಗೊಪ್ಪಿನಂತಿದೊಡೆ. ವಿಸರ್ಗಃ=ವಿಸರ್ಗಮೆಂಬ ಪೆಸರುಳ್ಳುದಕ್ಕುಂ.

ಸೂ || ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಪದಂ || 16 ||

ವೈ || ನಾಮಾಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಂ ಯಚ್ಛಬ್ದರೂಪಂ ತತ್ಪದಸಂಜ್ಞಂ ಭವತಿ ||
ಉ || ಕೆಯ್ಯೊಲಂ ದಿವದಂತೆ ಸಸಿಯಿಂದೆನೆದತ್ತು.

ಟೀ || ವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಂ=ನಾಮಾಖ್ಯಾತವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ ಕಡೆಯಾಗಿಲುಳ್ಳ ಕ್ಕೆ. ಪದಂ=
ಪದಮೆಂಬುದು. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪರಸ್ಪರಸನ್ನಿ ಕರ್ಷಃ ಸಂಹಿತಾ || 17 ||

ವೈ || ಶ್ಲಿ⁴ಷ್ಟಾನಾಂ ವರ್ಣಾನಾಂ ಪರಸ್ಪರಮನ್ಯೋನ್ಯಂ ಸನ್ನಿ ಕರ್ಷಃ ಸಂಸ್ಲೇಷಃ ಸಂ⁵ಹಿತಾ
ಸಂಧಿರತ್ಯುಚ್ಯತೇ ||

ಟೀ || ಪರಸ್ಪರ ಸನ್ನಿ ಕರ್ಷಃ=ವರ್ಣಗಳಂ ಒಂದೊಂದೊಂದಂ ಕೂಡಿ ನುಡಿ
ವುದು. ಸಂಹಿತಾ=ಸಂಹಿತೆಯೆಂಬುದು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾ⁷ಕರಣವಿವರಣೇ ಸಂಜ್ಞಾವಿಧಾನಂ ನಾಮ
ಪ್ರಥಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ.

1 ಅದು ಸ್ವರಾಂಗಮೆಂದು ವ್ಯಂಜನಾಂಗಮೆಂದು ಪಲ್ಲವು. 2 ವಿವರಣೆಯ. 3 ಬೊನ್ನೆಯುಂ. 4 ವಿಶ್ವಾ
ನಾಂ, ವಿಶೇಷನಾನಾಂ. 5 ಸಂಹಿತೇತ್ಯುಚ್ಯತೇ, ಸಂಧಿರತ್ಯುಚ್ಯತೇ. 6 ಕೂಡ. 7 ವ್ಯಾಕರಣೀ, ಭಾಷಾಭಾಷಣೀ.

2. ಸಂಧಿವಿಧಾನಂ.

ಸೂ || ಸಂಧೌ || 18 ||

ವೃ || ಸಂಧಾವಿತ್ಯಧಿಕಾರೋಯಂ | ಇತ ಉತ್ತರಂ ಯ¹ದ್ವಿತ್ಯುತೇ ತತ್ಪುನಃ ಸಂಧೌ ವಿ²ವಕ್ಷಿ
ತಂ ಭವತೀತ್ಯವಗಂತವ್ಯಂ ||

ಟೀ || ಸಂಧೌ = ಮುಂದೆ ಪೇಟ್ಟುಬೆಲ್ಲಂ ಸಂಧಿಲಕ್ಷಣದಲ್ಲಿ ಎಂದಣುವುದು.

ಸೂ || ಸ್ವರೇ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪಃ || 19 ||

ವೃ || ಸ್ವರೇ ಪರತ್ರಾವಸ್ಥಿತೇ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಎನ್ನರಸಂ, ತನ್ನಾಳಂ, ಮುನ್ನಿಱುವಂ, ಕೂರ್ತಿಗೇವಂ, ಬಿಟ್ಟುಱುವಂ, ಕೆಟ್ಟುಳ್ಳಂ,
ತಳ್ತಿಸೆವಂ, ಪದೆದೈದುಗೊಳ್ಳಂ, ಬಿಟ್ಟುಳ್ಳಂ.

ಟೀ || ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಸಂಧಿಯೊಳ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ, ಸ್ವರೇ = ಸ್ವರಂ ಪರವಾಗು
ತ್ತಿರೆ. ಸ್ವರಸ್ಯ = ಪೂರ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ. ಲೋಪಃ = ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪ್ರಕೃತೇರುದೇತೋಃ || 20 ||

ವೃ || ಸಿದ್ಧೇ ಸ³ತ್ಯಾರಭ್ಯಮಾಣೋ ವಿಧಿರ್ನಿಯಮಾಯೇತಿ ನಿಯಮಾರ್ಥೋಯಂ ಯೋಗಃ |⁴
ಪ್ರ⁵ಕೃತೇಃ ಸಂಬಂಧಿನಃ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಯದಿ ಸ್ಯಾತ್ ತ⁶ದುವಾಕಾರ್ಯಕಾರಯೋರೇವ |
ನಾನೃಸ್ಯ | ಸ್ವರಾಧಿಕಾರಾದತ್ರ ಸ್ವರಲೋಪೋ ನಿಯಮ್ಯತೇ | ನ ಪುನಃ ಪ್ರಕೃತಿಃ ||

ಉ || ಮಾತೆಲ್ಲಂ, ಲೇಸೆಲ್ಲಂ, ನಾಲಗುಳ್ಳನೆ ಬಾಟ್ಟುಂ, ಸೇಸಿಕ್ಕಿದಂ.

ಟೀ || ಸ್ವರೇ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪಃ — ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಸಿದ್ಧವಾಗುತ್ತಿರೆ, ಈ ಸೂತ್ರಂ
ನಿಯಮಾರ್ಥವಾಗಿ ವೇಳ್ವಿಪುದು.

ಪ್ರಕೃತೇಃ = ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದು ವೆಸರುಳ್ಳ ಲಿಂಗದ. ಉದೇತೋಃ = ಉಕಾರ ಎಕಾರಂ
ಗಳ್ಗೆ ಮುಂದೆ ಸ್ವರಂ ಪರವಾಗುತ್ತಿರೆ ಮೊದಲ ಸ್ವರಂಗಳ್ಗೆ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ನ ನಾಮಭಾಗಪ್ರಧ್ವಂಸೇ || 21 ||

ವೃ || ಯಸ್ಮಿ⁷ನಾ⁷ಮಭಾಗಪ್ರಧ್ವಂಸಃ ಸಂಭವತಿ ತಸ್ಮಿ⁷ ಉಕಾರಸ್ಯೋಕಾರಸ್ಯ ಚ ಲೋಪೋ
ನ ಭವತಿ ||

1. ಯದ್ವಿತ್ಯುತೇ. 2 ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದವಿಲ್ಲ. 3 ವಿಧಿರಾರಭ್ಯಮಾಣೋ ನಿಯಮಾರ್ಥೋಯಂ ಯೋಗಃ.
4 ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ವಾಕ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರತಿಯಾಗಿ—ಸ್ವರೇ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪಃ ಇತಿ ವಿಧಿರ್ನ ಪ್ರಕೃತೇರುದೇತಃ—ಎಂದಿರೆ.
5 ಪ್ರಕೃತ ಸಂಬಂಧಿನಃ. 6 ಉಕಾರಸ್ಯೋಕಾರಸ್ಯ. 7 ನಾಮಭಾಗದೋಃ ಪ್ರಧ್ವಂಸಃ.

ಉ || ಪಟುವೀತಂ, ಗಾಳುವಿವಳ, ಮಡುವಿದು, ಅನೆಯೊಡ್ಡು, ಕುದುರೆಯೆಕ್ಕತು
ಳಂ, ಪಡೆಯಿದು.

ಟೀ || ಆವುದಾನೊಂದು ಸಂಧಿಯಲ್ಲಿ, ಸಾಮಾನ್ಯಗ್ರಂಥ್ಯಂಸೇ = ಪೆಸರಣಿಯುತಿರ್ದು
ದು ಅಲ್ಲಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಉಕಾರ ಎಕಾರಂಗಳ್ಗೆ ಲೋಪಂ, ನ = ಇಷ್ಟ.

ಲೋಪಃ ಕಃ¹ :

ಸೂ || ಭರದಿಂ ವರ್ಣವಿನಾಶಂ |

ತರವೂಗಿಯುವಿಡ್ವಿಸಲ್ಕಿ ಕೇಳಲ್ಕಿ ರದು ||

ಚ್ಚರಿಸಲ್ಕಿ ಬರದಿದೊಡೆ |

ನಿರತಂ ತಾಂ ಲೋಪವೇಂಬ ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗೊಂ ||

ಪಟು ಏಕವಾಕ್ಯಂ ಎಂಬ ಸಂಧಿಗೆ ಪಟೇಕವಾಕ್ಯನೆಂದಾಗದು ; ಮಡು ಇದು ಎಂಬು
ದಕ್ಕೇ ಮಡಿದು ಎಂದಾಗದು ; ಮಾಲೆ ಇಕ್ಕಿದಳೆ ಎಂಬುದಕ್ಕೇ ಮೂಲಕ್ಕಿದಳೆ ಎಂದಾಗದು.

ಸೂ || ಆದಿನರ್ಣ್ಯಕಾರೇಭ್ಯೋ ಯಃ || 22 ||

ವೈ || ಅಕಾರಾಂತಾದಿನರ್ಣ್ಯಾಂತಾದೇಕಾರಾಂತಃಚ್ಚ ಶಬ್ದಾತ್ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಯಕಾರೋ ವೈವ
ಧಾಯಕೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಆಯೆಡೆಯೊಳೆ ಸಂಗತಿಯಿಂ ತ್ರೀಯೊಡೆಯರ್ ಸಲೆಯಿರ್ದರ್.

ಟೀ || ಆದಿನರ್ಣ್ಯಕಾರೇಭ್ಯಃ = ಅಕಾರ ಇವರ್ಣ ಎಕಾರಂಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರವಾಗಿ.
ಯಃ = ಯಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಕಾರಾಂತಾಶ್ಚಾವಧಾರಣಾರ್ಥೇ ಏ⁴ || 23 ||

ವೈ || ಅಕಾರಾಂತಾಶ್ಚೈವರೂಪಾದವಧಾರಣಾರ್ಥೇ ಏಕಾರೇ ಪರೇ ಯಕಾರೋ ವೈವಧಾಯ
ಕೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಆತನಯೆ, ಅವಳಯೆ.

ಟೀ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ = ಅಕಾರಾಂತಮಸ್ವ ಶಬ್ದದತ್ತಣಿಂ ಪರವಾಗಿ. ಅವಧಾರ
ಣಾರ್ಥೇ ಏ ಚ = ಅವಧಾರಣಾರ್ಥಕ್ಕಾದೇಶವಾದ ಎಕಾರಂ ಬರುತ್ತಿರೆಯುಂ ಯಕಾರಮ
ಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ವೋ ವೈವರ್ಣ್ಯಭ್ಯಾಂ || 24 ||

ವೈ || ಉವರ್ಣ್ಯಾಂತಾತ್ ಉವರ್ಣ್ಯಾಂತಾದಪಿ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ವಕಾರೋ ವೈವಧಾಯಕೋ
ಭವತಿ ||

1 ಕಂ. 2 ಉ ಈ ವರ್ಣ್ಯಕಾರೇಭ್ಯೋ ಯಃ. 3 ಪರಪ್ರಸನ್ನ. 4 ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಅಕ್ಷರವಿಲ್ಲ.

ಉ || ವಿಧುವಿಲ್ಲದಿರುಳ ಪೂವಿಲ್ಲದ ಕೊಳನಂತನೆಯದು; ಪಿತೃವಿವಂ, ಮಾತೃವಿವಳ, ಮೂವಿತ್ತಂ.

ಟೀ || ವೃವರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ=ಉವರ್ಣ ಋವರ್ಣಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾಗಿ, ವಃ=ವಕಾರಮುಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಏದೋದಂತಾ ನಿಪಾತಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ || 25 ||

ವೃ || ಏಕಾರಾಂತಾ ಓಕಾರಾಂತಾಶ್ಚ ಯೇ ನಿಪಾತಾಸ್ತೇ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ತಿಷ್ಠಂತಿ.—ನ ಚ ಸಂಧಿವಿಕಾರಾನಾಪ್ನು ವಂತೀತ್ಯರ್ಥಃ ||

ಉ || ಎಲೆ ಇದಾವುದೋ, ಅಂತುಟೆ ಅಲ್ತೆ, ಅರಮೆ ಅರಲ್ದು, ಅರೆ ಎಡೆಯೋಳ; ಅಯ್ಯೋ ಅಕ್ಕುಟ, ಓಹೋ ಇರಲಿಂ.

ಟೀ || ಏದೋದಂತಾಃ=ಏಕಾರಾಂತಮುಂ ಓಕಾರಾಂತಮುಮಪ್ಪ. ನಿಪಾತಾಃ=ನಿಪಾತಕಬ್ಬಂಗಳೆ. ಸ್ವರೇ ಪರೇ=ಸ್ವರಂಪರಮಾಗೆ. ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ=ಸಂಧಿಯಾಗವು.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಇಂತಿದರ್ಶಂತಿಕುಂ.

ಸೂ || ವಿಶಂಕಾವಧಾರಣಯೋಃ¹ || 26 ||

ವೃ || ವಿಶಂಕಾಯಾವಧಾರಣೇ²ಚ ವರ್ತಮಾನಾಶ್ಚಬ್ಧಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಭವಂತಿ³

ಉ || ಆನೆಯೋ ಅದ್ರಿಯೋ, ರಜ್ಜುವೋ ಅಹಿಯೋ, ಈವನೋ ಈಯನೋ, ಅಕ್ಕುವೋ ಅಗದೋ ; ಪೊರೆವನೆ ಆಳ್ವಂ, ಕೂರ್ಪನೆ ಆಪ್ತಂ.

ಟೀ || ವಿಶಂಕಾವಧಾರಣಯೋಃ=ವಿಶಂಕೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಅವಧಾರಣೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪುಲ್ಲತಾಶ್ಚ || 27 ||

ವೃ || ತ್ರಿಮಾತ್ರಾ ಯೇ ವರ್ಣಾಸ್ತೇ ಚ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ತಿಷ್ಠಂತಿ⁴

ಉ || ಎಲೆ ಅಣ್ಣಾ⁵ ಇತ್ತ ಬಾ, ಕು ಕ್ಕು ಕೂ ಎಂದು ಕೋಟಿ ಕೂಗಿತ್ತಾಗಳೆ.

ಟೀ || ಪುಲ್ಲತಾಃ=ಪುಲ್ಲತಂಗಳ್ಳೆಯುಂ ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗೆ ಸಂಧಿಯಿಲ್ಲ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾನಾಂ ತೃತೀಯಾಃ ಸಮಾನೋತ್ತರಪದಾದೌ || 28 ||

ವೃ || ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಾಣಾಂ ಸಮಾನೋತ್ತರಪದಾದೌ ವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ತೃತೀಯಾವರ್ಣಾ ಭವಂತಿ ||

1 ಪರತಃ. 2 ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ಭವಂತಿ. 3 ಇವರ ಮುಂದೆ ವರ್ತಮಾನಃ ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಿಲ್ಲದಿರಬಹುದು. 4 ಗೇರ್ಘೀ. 5 ಈವನೆ ಈಯಂ. 6 ಅಕ್ಕುಮೆ ಅಗದು. 7 ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ ತಿಷ್ಠಂತೀ. 8 ಕೂಗಿತ್ತಾಗಳೆ. 9 ತ್ರಿಮಾತ್ರಾಶ್ಚೇತೀಯಾ ವರ್ಣಾ ಭವಂತಿ.

ಉ || ಪಟಗನ್ನಡಂ, ಅಟಗಬ್ಬಂ; ಕೆಂದಳಿ, ಬಾಂದೊಜಿ; ನುಣ್ಣರಲ್, ತಣ್ಣುಣ್ಣಲ್.

ಟೀ || ಸಮಾಸೋತ್ತರಪದಾದಾ = ಸಮಾಸದ ಮುಂದಣ ಪದದ ಆದಿಯೊಳಿದ್ದಂ ತಪ್ಪು. ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾನಾಂ = ವರ್ಗದ ಮೊದಲಕ್ಕರಂಗಳೆ. ತೃತೀಯಾಃ = ತಂತಮ್ಮ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂಗಳಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ನಾ'ದಿಷ್ಟ್ರರೇಫಾತ್ || 29 ||

ವೃ || ಆದೇಶವಿ'ಹಿತಃ ಪರಿಣಾಮಾ ಯೋ ರೇಫಃ ತಸ್ಮಾತ್ಪ್ರಥಮತಾನಾಂ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾನಾಂ ವರ್ಗತೃತೀಯತ್ವಂ ನ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮಾರ್ಕೊರಲ್, ಮಾರ್ತಲೆ, ಮಾರ್ಪಡೆ; ಬರ್ಕೆ, ಬರ್ತಲೆ, ಬರ್ಪಿಡಿ.

ಟೀ || ಆ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಂಗಳೆ, ಆದಿಷ್ಟ್ರರೇಫಾತ್ = ಆದೇಶದಿಂದ ಬಂದ ರೇಫೆಯ ತ್ತುಣಿಂ ಪರಮಾದೊಡೆ. ಅವರ್ಕೆ, ನ = ತಂತಮ್ಮ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂಗಳೆ ಇಲ್ಲ.

ಉ || ಮಾರ್ಕೊರಲ್ ಎಂಬುದರ್ಕೆ ಮಾರ್ಗೊರಲೆಂದಾಗದು, ಮಾರ್ಕೊರಲ್. (ವೃ. ನೋ.) ಇವು ಮೊದಲಾದುವು.

ಸೂ || ಚಟವರ್ಗಯೋಕ್ತ್ಯ || 30 ||

ವೃ || ಚವರ್ಗ ಟವರ್ಗಯೋಃ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಯೋಕ್ತ್ಯ ತೃತೀಯಾ ನ ಭವತಃ ||

ಉ || ಅಳಿಚೆನ್ನಂ, ಕಡುಚಾಗಿ, ಉರಚಲ್ಲಿ; ಮಾತುಟೆಪ್ಪರಂ, ಪೊಸಟಂಕಂ, ಪಾಣಿ ಕಟೆಕ್ಕೆ.

ಟೀ || ಚಟವರ್ಗಯೋಕ್ತ್ಯ = ಚಟವರ್ಗಂಗಳ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಂಗಳ್ಳೆಯುಂ ಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂಗಳಾಗವು.

ಉ || ಅಳಿಚೆನ್ನಂ, ಅಳಿಜೆನ್ನನೆಂದಾಗದು. (ವೃ. ನೋ.) ಇವರ್ಕ್ಕೆ ಜತ್ವಡತ್ವಂ ಗಳಾಗವು.

ಸೂ || ಸ್ವರಯರಲೇಭ್ಯೋ ಬಹುಳಂ ವಃ ಪವರ್ಗಸ್ಯ || 31 ||

ವೃ || ಸ್ವರಾತ್ ಯಕಾರಾತ್ ರೇಫಾತ್ ಲಕಾರಾಚ್ಚ ಪರಸ್ಯ ಪವರ್ಗಸ್ಯ ಬಹುಳಂ ವಕಾರಾ ದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪೊಸವೆಸರ್, ಎಳವಿದಿರ್, ಮರವಣೆ; ಕೆಯ್ಯುಣಿ, ಮೆಯ್ಯೆಸಂ, ತಾಯ್ಯನೆ; ಬಲ್ವಡೆ, ಕಲ್ವಾಣಿ, ಪುಲ್ವನೆ; ನೀರ್ವಾವು, ನೀರ್ವೆಳಸು, ನೀರ್ವಾನಸಂ.

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಾತ್ ಕೃಚಿನ್ನ ಭವತಿ ||

ಉ || ನಿ¹ಡುರ್ಬೆ, ಉ²ಡುವೊಗಂ ; ಕೆಯ್ಯಾಡಿದಂ, ಕೆಯ್ಯುಜೆಯಂ ; ಪೆರ್ಬಾಗಿಲ್, ಕಾಮುರ್ಬಾಗಿಲ್ ; ಬಲ್ಮುಗುಳ್, ಪುಲ್ಮುರುಳ್.

ಕೃ³ಚಿದ್ವಾಕ್ಯೇಽ ಭವತಿ ||

ಉ || ಉರ್ಗ್ ನೋದಂ.

ಟೀ || ಸ್ವರಯರಲೇಭ್ಯಃ = ಸ್ವರ ಯಕಾರ ರಕಾರ ಲಕಾರಂಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರವಾದ. ಪವರ್ಗಸ್ಯ = ಪವರ್ಗಕ್ಕೆ. ಬಹುಳಂ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ವಃ = ವಕಾರಮುಕ್ತಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಬಹುಳ ಗ್ರಹಣಾತ್ = ಬಹುಳರಬ್ಧ ಸ್ವೀಕಾರದಿಂ. ಕೃಚಿತ್ ನ ಭವತಿ = ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳಾಗದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಎಂಬಿವಜ್ಜೊಳ್ ಪತ್ಯವಾಗದು.

ಸೂ || ವ್ಯಂಜನಾದಲಯಾತ್ಸಸ್ಯ ಚಃ ಕೃಚಿಜ್ಜತ್ಯಂ⁴ || 32 ||

ವೃ || ಲಕಾರ ಯಕಾರ ವರ್ಜಿತಾತ್ ವ್ಯಂಜನಾತ್ ಪರತೋವಸಿ ತಸ್ಯ ಸಕಾರಸ್ಯ ಚಕಾರಾ ದೇಕೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ನುಣ್ಣುರಂ, ಇಂಚರಂ, ಬರ್ಚವಡಿ.

ಬಹುಳಮಿ⁵ತ್ಯನುವರ್ತತೇ | ತತಃ ಕೃಚಿನ್ನ ಭವತಿ |

ಉ || ಕಣ್ಣೋಲಂ, ಕೀಞ್ಪರಿ.

ಕೃಚಿತ್ ಜಕಾರೋಽ ಭವತಿ ||

ಉ || ವೊಂಜಾರಿಗ, ಮುಂಜಾರ.

ಅಲಯಾದಿತಿ ಕಿಂ? ಮೆಲ್ಪರಂ, ಬಲ್ಪರಿ ; ಮೆಯ್ಯೋಕ್ಕು, ಬಾಯ್ಪವಿ, ಕಯ್ಪರಿ.

ಟೀ || ಅಲಯಾತ್ = ಲಕಾರ ಯಕಾರಂಗಳೆಲ್ಲದಂತಪ್ಪ. ವ್ಯಂಜನಾತ್ = ವ್ಯಂಜನಂ ಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರವಾದ. ಸಸ್ಯ = ಸಕಾರಕ್ಕೆ. ಚಃ = ಚಕಾರಾದೇಕಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಬಹುಳರಬ್ಧ ಸ್ವೀಕಾರದಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳಾಗದು. ಕಣ್ಣೋಲಂ, ಕೀಞ್ಪರಿ ಎಂಬೀ ರಬ್ಧಿಗಳ್ಗೆ ಚಕಾರವಾಗದು.

ಕೃಚಿತ್ = ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್. ಆ ಸಕಾರಕ್ಕೆ, ಜತ್ಯಂ = ಜಕಾರಮುಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಅಲಯಾತ್ ಎಂಬ ನಿಷೇಧರಬ್ಧದಿಂ ಲಕಾರ ಯಕಾರಂಗಳಿಂ ಪರವಾದ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಚತ್ಯವಾಗದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ನಡುರ್ಬೆ. 2 ಉಡುವೊಲಂ. 3 ಈ ವಾಕ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 4 ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕೃಚಿಜ್ಜತ್ಯಂ ಎಂಬುದು ಬೇರೆ ಸೂತ್ರವಾಗಿ ಇದೆ. 5 ಪರಪಕಾರಸ್ಯ, ಪರತಪ್ಪಕಾರಸ್ಯ. 6 ಮಿತಿ ವರ್ತತೇ.

ಸೂ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ ಛತ್ರಂ || 33 ||

ವೃ || ಸಂ²ಖ್ಯಾವಿಷಯೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಲಕಾರಯಕಾರರಹಿತವ್ಯಂಜನಾ³ತ್ವರಸ್ಯ ಸಕಾರಸ್ಯ ಛಕಾರಾದೇಕೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಇ⁴ರ್ಘಾಸಿರಂ, ಎಣ್ಣಾಸಿರಂ .

ಅಲಯಾದಿತಿ ಕಿಂ ? ನಾಲ್ಪಾಸಿರಂ, ಅಯ್ಯಾಸಿರಂ.

ಟೀ || ಅಲಯಮಪ್ಪ ವ್ಯಂಜನಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ಸಕಾರಕ್ಕೆ, ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ=ಲೆಕ್ಕದಣಿಕೆಯಂ ನುಡಿವಲ್ಲಿ. ಛತ್ರಂ=ಛಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಲಕಾರ ಯಕಾರಂಗಳ ಮುಂದಣ ಸಕಾರಕ್ಕೆ ಛಕಾರವಾಗದು. ನಾಲ್ಪಾಸಿರಂ, ಅಯ್ಯಾಸಿರಂ, ಎಂದಪ್ಪುದಲ್ಲದೆ ನಾಲ್ಪಾಸಿರಂ, ಅಯ್ಯಾಸಿರಂ, ಎಂದಾಗದು.

ಸೂ || ನಣಲಯಳಾ ದ್ವಿಃ ಸ್ವರೇ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಾಃ || 34 ||

ವೃ || ಹ್ರ⁵ಸ್ವಾಕ್ಷರಪೂರ್ವಕಾಃ ನಣಲಯಳಕಾರಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದ್ವಿಭಾವಮಾಪದ್ಯಂತೇ ||

ಉ || ಪೊ⁶ನ್ನುಳ್ಳವನೆ ಕುಲಿನಂ, ಮಣ್ಣೆಲ್ಲಂ, ಪುಲ್ಲಿಲ್ಲಂ, ಕೆಯ್ಯಾದುದು, ಮುಳ್ಳುವೆ ಕೇದಗೆಗಳೆ.

ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಾ ಇತಿ ಕಿಂ ? ತಾನೆಂದಂ, ಜಾಣೆಂದಂ, ಮೇಲಾಳ್ಗಳೆ, ಬಾಯಾಟಲ್, ಕೇಳೇತಂ.

ಟೀ || ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಾಃ=ಹ್ರಸ್ವಾಕ್ಷರಂಗಳಂ ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳ. ನಣಲಯಳಾಃ=ನಕಾರ ಣಕಾರ ಲಕಾರ ಯಕಾರ ಳಕಾರಂಗಳೆ. ಸ್ವರೇ=ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗುತ್ತಿರೆ. ದ್ವಿಃ=ದ್ವಿತ್ವಂಗಳಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವದೊಳಲ್ಲದೆ ದೀರ್ಘಪೂರ್ವದೊಳಾದೊಡೆ ನಣಲಯಳಂಗಳ್ಗೆ ದ್ವಿತ್ವಮಾಗದು. ತರ್ ಎಂದಂ ಎಂಬಲ್ಲಿ ತಾನೆಂದಂ ಎಂದಾಗದು, ತಾನೆಂದಂ ಎಂದೇ ಅಪ್ಪುದು. (ವೃ. ನೋ.) ಇವು ಮೊದಲಾದುವು.

ಸೂ || ನಾನೇಕಾಕ್ಷರಪದೇ || 35 ||

ವೃ || ದ್ವಿ⁷ತ್ರಾ ದ್ವಿಸ್ವರಸಂಪನ್ನೇ ಪದೇ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾಃ ನಣಲಯಳಕಾರಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದ್ವಿಭಾವಂ ನ ಪ್ರಾಪ್ನುಂತಿ ||

ಉ || ಕಡನಿಲ್ಲಂ, ಸರಣಾರುಂ, ಪವಣುಂಟು, ಕವಲಿಲ್ಲಂ, ತೊದಳಿಲ್ಲದ ನುಡಿ.

1 ಛ: 2 ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ. 3 ನಾದುತ್ವರಸ್ಯ. 4 ಮೂವತ್ತಿರ್ಘಾಸಿರಂ, ಇವತ್ತಿರ್ಘಾಸಿರಂ. 5 ಹ್ರಸ್ವ ಪೂರ್ವಾಃ. 6 ಪೊನ್ನುಡಿಯು. 7 ಅನೇಕಸ್ವರ.

ಟೀ || ಹ್ರಸ್ವಕ್ಷರಂ ಪೂರ್ವವಾಗಿಯುಂ, ಅನೇಕಾಕ್ಷರಪದೇ = ಅನೇಕಾಕ್ಷರಮುಪ್ಪ
ಪದಂ ಮೊದಲೊಳಿದ್ದು ಸ್ವರಂ ಮುಂದಾಗೆ. ನ = ನಣಲಯಗಳೆಂಗೆ ದ್ವಿತ್ವವಾಗದು.
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅ'ವ್ಯಯೇಪಿ || 36 ||

ವೈ || ಅವ್ಯಯಶಬ್ದೇಷು ವರ್ತಮಾನಾಃ ನಣಲಯಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ದ್ವಿ²ರ್ಭಾವಂ ನ ವಾ,
ಪ್ನುವಂತಿ ||

ಉ || ಇದ.ದಲಪೂರ್ವಂ, ಸ್ಮರನವೋಲೀತಂ.

ಟೀ || ಅವ್ಯಯೇಪಿ = ಅವ್ಯಯಪದಂ ಪೂರ್ವವಾಗಿ ಸ್ವರಂಪರವಾಗುತ್ತಿರೆ ನಣಲ
ಯಗಳೆಂಗೆ ದ್ವಿತ್ವವಾಗದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣವಿವರಣೇ ಸಂಧಿವಿಧಾನಂ ನಾಮ
ದ್ವಿತೀಯಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ.

—

3. ವಿ ಭ ಕ್ತಿ ವಿ ಧಾ ನಂ.

—: 0 :—

ಸೂ || ಅರ್ಥವದಕ್ರಿಯಾವಾಚಿ ಕೃದಂತಂ ಚ ಲಿಂಗಂ || 37 ||

ವೃ || ಕ್ರಿಯಾವಾ¹ಚಿನೋನ್ಯದರ್ಥವಚ್ಛಬ್ದರೂಪಂ ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಂ ಚ ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞಂ ಭವತಿ ||

ಟೀ || ಅಕ್ರಿಯಾವಾಚಿ = ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕಮಲ್ಲದೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರ್ಪ. ಅರ್ಥವತ² = ಅರ್ಥಮುಳ್ಳ ಕಬ್ಬಮಂ. ಕೃದಂತಂ ಚ = ಕೃತ್ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಮಪ್ಪ ಕಬ್ಬಮುಮಂ. ಲಿಂಗಂ = ಲಿಂಗಮೆಂಬರ್.

ಸೂ || ತತೋ ವಿಭಕ್ತಯಃ || 38 ||

ವೃ || ತಸ್ಮಲ್ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞಾತ³ ಪ²ರತೋ ವಿಭಕ್ತಯೋ ವ್ಯು³ತ್ಪಾದ್ಯಂತೇ ||

ಟೀ || ತತಃ = ಆಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾಗಿ. ವಿಭಕ್ತಯಃ = ವಿಭಕ್ತಿಗಳಪ್ಪುವು.

ಸೂ || ತಾ⁴ಸ್ತು ಮಮಿಂಕೆ ಅದದೊಳ್ || 39 ||

ವೃ || ಮ, ಅಮ, ಇಮ, ಕೆ, ಅತ್, ಆತ್, ಬಳ, ಇತಿ ತಾಃ ಪುನಃ ಸಪ್ತ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಃ || ತ⁵ದ್ಯಥಾ—

ನೆಲಂ, ನೆಲನಂ, ನೆಲದಿಂ, ನೆಲಕೆ, ನೆಲದತ್ತಣಿಂ, ನೆಲದ, ನೆಲದೊಳ್.

ಮ⁶ರನಿರ್ದುದು ಕೊಳ್ ಮರನಂ |

ಮರದಿಂ ಮಾಡಾನೆಯಂ ಮರಕ್ಕೆ ಟಿ ನೀರಂ ||

ಮರದತ್ತಣಿನಾಂ ಬಂದೆಂ |

ಮರದದು ಪಣ ಮರದೊಳಿರು ತಳಿತ್ತಿರು ಮರನೇ ||

ಟೀ || ತಾಃ = ಅವು. ತು = ಮತ್ತೆ. ಮಮಿಂಕೆ ಅದದೊಳ್ = ಮ, ಅಮ, ಇಮ, ಕೆ, ಅತ್, ಆತ್, ಬಳ ಎಂದಿಂತು ಏಳು ವಿಭಕ್ತಿಗಳಪ್ಪುವು. ಅವು ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂದ ಪ್ರಥಮೆ, ದ್ವಿತೀಯೆ, ತೃತೀಯೆ, ಚತುರ್ಥಿ, ಪಂಚಮಿ, ಷಷ್ಠಿ, ಸಪ್ತಮಿ ಎಂದು ವೆಸ ರುಳ್ಳವಾಗಿ ಲಿಂಗದ ಪರದಲ್ಲಿ ನಿ⁷ಟಿಸಿ ಸಿದ್ಧಿಯಪ್ಪುವು.

ಅದಂತೆನೆ—

‘ಮರ’ ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯ ‘ಮ’ ಎಂಬುದು ನಿರಿಸಿ ‘ಮರಮ’ ಎಂದಿರ್ದಲ್ಲಿ, ಅತೋನುಸ್ವಾರಃ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ (45)— ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಸೊನ್ನೆ ಯಕ್ಕುಂ—‘ಮರಂ’ ಎಂದಾಯ್ತು.

1 ವಚನಾದಸ್ಯತ್. 2 ಪಂ. 3 ವ್ಯುತ್ಪಾದ್ಯಂತೇ. 4 ಉಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ತಾಸ್ತು ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. 5 ಯಥಾ. 6 ಈ ಪದ್ಯಪು ಉಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 7 ಇರಿಸು.

ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನದಲ್ಲಿ 'ಮರ' ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯಾದ 'ಅಮ' ಎಂಬುದು ಇದ್ದಲ್ಲಿ, ವಿಭಾವಯಾಮಿ ಮುನ್ನಿ (52)—ಆಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನದ ಅಮ ಇರೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಆ ಅಮ ಕಲ್ಪದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕಾರನಕಾರಂಗಳಪ್ಪುವು.—ಮರ + ಮ + ಅಮ ಅಥವಾ ಮರ + ನ + ಅಮ ಎಂದಿರೆ, ಅಸ್ವರಮಪ್ಪ ವ್ಯಂಜನಂ ಪರದೊಳಿರ್ಪ ಸ್ವರಮಂ ಕೂಡುವ ಲಕ್ಷಣಸೂತ್ರಂ—

ಎರಡುಂ ಪಲವುಂ ವರ್ಣಂ |

ಪರಸ್ಪರಂ ಕೂಡುವುದಮದು ಸಂಧಿ ವಲಂ ||

ಸ್ವರರಹಿತವ್ಯಂಜನಮವು |

ಪರವರ್ಣಮನೆಯ್ದುತಿರ್ಪುವಾ ಸಂಹಿತೆಯೊಳ || (ಕ. ಮ. ದ. 49).

ಮರಮಮ, ಮರನಮ, ಎಂದು ಮಕಾರನಕಾರಂಗಳ ವಿಭಕ್ತಿ ಸ್ವರಮಂ ಕೂಡಿರೆ ಮುಂದಣ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಸ್ವಾರಮಪ್ಪ ಸೂತ್ರಂ : ಮನಯೋರ್ಬಿಂದುಃ (112)—ವಿರಾಮದೊಳ ವರ್ತಿಸುವ ಮಕಾರನಕಾರಂಗಳ್ಗೆ ಸೊನ್ನೆಯಕ್ಕುಂ—ಮರಮಂ, ಮರನಂ, ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯ್ತು. ಇದರ್ಕೆ ಅನ್ಯವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರಂ—

ವಿತತನಪುಂಸಕಲಿಂಗ |

ದ್ವಿತೀಯೆಯೊಳ ಮತ್ಸನತ್ವವಿಧಿ ಮತ್ಸಮೇ ಸಂ ||

ಗತಿವಡೆಗುಂ ಸಂಸ್ಕೃತದೊಳ |

ತೃತೀಯೆ ಮೊದಲಾದುವರ್ಕೆ ದಾಗಮಮಕ್ಕುಂ || (ಕ. ಮ. ದ. 106).

'ಮರ' ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ತೃತೀಯೈಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯ 'ಇಮ' ಇರೆ, ನಪುಂಸಕಲಿಂಗೇ ದಃ (51)—ಆಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವರದ ಆದಿಯೊಳ ದಕಾರಾಗಮಮಕ್ಕುಂ—'ಮರದ + ಇಮ' ಎಂದಿರೆ, ಸ್ವರೇ ಸ್ವರಸ್ಯ ಲೋಪಃ (19) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ದಕಾರದ ಆಕಾರಂ ಲೋಪವಾಗಿ, 'ಇಮ' ಕಲ್ಪದ ಇಕಾರಮಂ ಕೂಡಿ ಮುಂದಣ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಸೊನ್ನೆಯಾಗೆ 'ಮರದಿಂ' ಎಂದಾಯ್ತು. ಅಂತೇ ದಂ ತೃತೀಯಾಯಾಃ (60)—ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧವಾದ ಪದದ ಮುಂದೆ 'ದಂ' ಎಂಬುದಕ್ಕುಂ—'ಮರದಿಂದಂ' ಎಂದಾಯ್ತು. ಏದಂತತಾ ಚ (61)—ಆ ತೃತೀಯೆಗಾಗಮವಾದ 'ದಂ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನುಸ್ವಾರಂ ಲೋಪವಾಗಿ ಏಕಾರಾಂತತೆಯುಮಕ್ಕುಂ—'ಮರದಿಂದೆ' ಎಂದಾಯ್ತು. ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ ಬಹುಿಯ ಏಕಾರಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ—'ಮರದೆ' ಎಂದಕ್ಕುಂ. ಈ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ ವಿಕಲ್ಪಮಂ ತೋರುವುದರ್ಕೆ ಅನ್ಯವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರಂ—

ಸಮನಿಸಿ ತೋರುಗು ಮಿಮಿಂ |

ದಮಿಂದೆಯೆಂಬಿವು ತೃತೀಯೆಯೊಳ ಮತ್ತಮೆಕಾ ||

ರಮದೊಂದೆ ಮೇಣ ತೃತೀಯೆಗೆ |

ಸಮುಚಿತವಾದೇಶಮುಖಿದುಕೊಳ್ಳಿಕ್ರಮದಿಂ || (ಕ. ಮ. ದ. 107).

ಚತುರ್ಥ್ಯೇಕವಚನದಲ್ಲಿ 'ಮರ' ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಚತುರ್ಥ್ಯೇಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯ 'ಕೆ' ಇರೆ, ವಾ ನಪುಂಸಕೇ ದ್ವಿತ್ವಂ (63) — ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ಲಿಂಗದ ತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥ್ಯೇಕವಿಭಕ್ತಿಗೆ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ದ್ವಿತ್ವಮುಕ್ತಂ — 'ಮರಕೆ', 'ಮರಕ್ಕೆ', ಎಂದಾಯ್ತು. ಈ ಚತುರ್ಥ್ಯೇಕ ದ್ವಿತ್ವವಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಅನ್ಯವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರಂ—

ಬದವುವದದಂತಪುಲ್ಲಿಂ ।

ಗದೊಳ್ ಗೆಯಿಂದಾದಿಬಿಂದುವಿಂ ದ್ವಿತ್ವಂ ಮೇ ||

ಣೊದವುವುದು ನಪುಂಸಕಲಿಂ ।

ಗದೊಳ್ ಚತುರ್ಥ್ಯೇಕಗೆ ಗೆಯುಕ್ತು ಮುಖದಡೆಗೆಲ್ಲಂ || (ಶ. ಮ. ದ. 113).

ಪಂಚಮ್ಯೇಕವಚನದಲ್ಲಿ 'ಮರ' ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಪಂಚಮ್ಯೇಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯ 'ಅತ್' ಇರೆ, ಅನುಬಂಧಲೋಪವಾಗಿ ದತ್ವವಾಗಿ 'ಮರ + ದ + ಅ' ಇರೆ, ಅತ್ತಣಿಂ ತ್ವನುಸಂಧೇಯಃ ಪಂಚಮ್ಯಾಃ (66) — ಪಂಚಮಿವಿಭಕ್ತಿಗೆ 'ಅತ್ತಣಿಂ' ಎಂಬ ಉಪಮಂ ಪತ್ತಿಸೆ, ಪೂರ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗೆ, 'ಮರದತ್ತಣಿಂ' ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯ್ತು. ಮತ್ತು ಅನ್ಯವ್ಯಾಕರಣದಲ್ಲಿ ಪಂಚಮ್ಯೇಕ ವಚನಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಮೂಱು ರೂಪಂ ತೋಳುವ ಲಕ್ಷಣಸೂತ್ರಂ—

ಅತ್ತಣಿನೆಂದು ನಿಮಿರ್ಚುವ ।

ರೆತ್ತಮದೆಂದುಸಿರ್ವ ಪಂಚಮಿಯನಲ್ಲಿ ಕೆಲರ್ ||

ಪತ್ತಿಸುವರ್ ಮೂದೆಱನಂ ।

ಪೆತ್ತ ತೃತೀಯೆಯನೆಕಾರಮಂ ಪರಿಹರಿಸರ್ || (ಶ. ಮ. ದ. 116).

ಈ ಲಕ್ಷಣದಿಂ 'ಮರದತ್ತಣಿಂದಂ', 'ಮರದತ್ತಣಿಂದೆ', ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಕ್ಕುಂ ; ತೃತೀಯೆಯ ಮೂಱು ರೂಪಿಂಗಾದೇಶವಾದ 'ಎ' ಎಂಬುದಂ 'ಮರದತ್ತಣೆ' ಎಂದು ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಾಗದು.

ಷಷ್ಠ್ಯೇಕವಚನದಲ್ಲಿ 'ಮರ' ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಷಷ್ಠ್ಯೇಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯ 'ಅತ್' ಇರೆ, ಅನುಬಂಧಲೋಪವಾಗಿ ದತ್ವವಾಗಿ 'ಮರ + ದ + ಅ' ಇರೆ, ಪೂರ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಅಕಾರಂ ಪೂರ್ವವ್ಯಂಜನದೊಳ್ ಕೂಡೆ 'ಮರದ' ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯ್ತು. ದೀರ್ಘಾದೇಶಃ ಷಷ್ಠ್ಯಾ ಯಥೇಷ್ಟಂ (67) — ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯೊಳ್ ಷಷ್ಠ್ಯೇಕವಿಭಕ್ತಿಗೆ ಇಷ್ಟಮಪ್ಪಂತು ದೀರ್ಘಮುಕ್ತಂ — 'ಮರದಾ' ಎಂದಾಯ್ತು. ಮತ್ತು ಅನ್ಯವ್ಯಾಕರಣದೊಳ್ ದೀರ್ಘಾದೇಶಕ್ಕೆ ಪೇಱಿಸೂತ್ರಂ—

ಆದರಿಪರ್ ಕೆಲಬರ್ ದೀ ।

ಘಾದೇಶಮನಗ್ರದಲ್ಲಿ ಷಷ್ಠಿಯಕಾರ ||

ಕ್ಕಾದೀರ್ಘಮನಿರದರಬರ್ ।

ಖೇದದ ಸಂಭ್ರಮದ ಮಯ್ಯೊಳುತ್ಪಾದಿಸುವರ್ || (ಶ. ಮ. ದ. 117).

ಸಪ್ತಮೈಕವಚನದಲ್ಲಿ 'ಮರ' ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಸಪ್ತಮೈಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯ 'ಬಳ' ಇರೆ, ದಕಾರಾಗಮವಾಗಿ, 'ಮರದೊಳ' ಎಂದು ಸಿದ್ಧವಾಯ್ತು. ಸಪ್ತಮ್ಯಾ ಅಲ್ಲಿವಾ (69)—ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರವಾದ ಸಪ್ತಮಿವಿಭಕ್ತಿಯ 'ಬಳ' ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ 'ಅಲ್ಲಿ' ಎಂಬುದಕ್ಕುಂ—'ಮರದಲ್ಲಿ' ಎಂದಾಯ್ತು. 'ಅಲ್ಲಿ' ಎಂಬ ರೂಪಮುಂ ಸಪ್ತಮೈಕವಚನದಲ್ಲಿ ತೋಪಿಸಿ ಪೇಟ್ಟು ಅನ್ಯವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರಂ—

ಅಲ್ಲಿಯೊಳೆಂಬವು ಮಿಕ್ಕಡೆ ।

ಗೆಲ್ಲಂ ದಿಗ್ವಾಚೆಯಪ್ಪದಂತಕ್ಕುಲ ಮು ॥

ತ್ತಲ್ಲಿಯುಕಾರಕ್ಕೆ ತ್ವಂ ।

ಬಲ್ಲರ ಮತದಿಂ ವಿಕಲ್ಪವಿಧಿ ಸಪ್ತಮಿಯೊಳ ॥ (ಕ. ಮ. ದ. 119).

ಆಮಂತ್ರಣೈಕವಚನದಲ್ಲಿ 'ಮರ' ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಆಮಂತ್ರಣಾರ್ಥದ ಏಕವಚನದ 'ಮ' ಇರೆ, ಆಮಂತ್ರಣೇ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ ಲೋಪಃ (70)—ಸಂಭೋಧನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮುಕ್ಕುಂ—'ಮರ' ಎಂದಾಯ್ತು. ಏತ್ವಂ ವಾ ತದಂತಸ್ಯ (71)—ಆಮಂತ್ರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವಚನದ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಏಕಾರಮುಕ್ಕುಂ—'ಮರಮೇ' ಎಂದಾಯ್ತು. ಅನುಸ್ವಾರಸ್ಯ ಚ (53)—ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಅನುಸ್ವಾರವಾಗಿ, ಆಮಂತ್ರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ಏತ್ವಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಆ ಸೊನ್ನೆಗೆ ಪರವಾಗೆ, ಆ ಸೊನ್ನೆಗುಂ ಮಕಾರನಕಾರಂಗಳಪ್ಪುವು—'ಮರನೇ' ಎಂದವಾಯ್ತು. ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಚ ಶಬ್ದದಿಂ ವಕಾರಮುಮಪ್ಪುದು. ಇವಕ್ಕೆ ಪೂರ್ವಾಶಿಷ್ಟಕವಿಪ್ರಯೋಗಂ—

ನಂ¹ದನಮೇ ಲತಾಭವನಮೇ ಕೊಳನೇ ತಳಿರೇ ಮದಾಳಿಯೇ ।

ಚಂದನವೃಕ್ಷವೇ ಕುಳಿವ ತಣ್ಣುಣುಲೇ ಗಿಳಿಯೇ ವಸಂತನೇ ॥

ನೊಂದಪೆನಾರ್ದುಲಿ ಪೆನಡದ್ದುಜಿ ನಟ್ಟಲರಂಬ ಗಾಯದಿಂ ।

ಬೆಂದಪೆನಿಂದು ತಂದು ಕುಡು ನಾಡೆಯುವಾಕಮಲಾಯ ತಾಕ್ಷಿಯುಂ ॥

ದೀರ್ಘೋಕ್ತಿ ನರ್ಯಸೇನಸ್ಯ (73) — ನಯಸೇನಾಚಾರ್ಯನ ಮತದಿಂ ಸಂಪೋಧನೆಯೊಳ ದೀರ್ಘದೇಶಮುಕ್ಕುಂ.

ಉ ॥ ಎ¹ಲೆ ಗಣಪ, ಸುಖಸಂಪದಮುಂ ಮಾಡ್ಪುದೆಮಗೆ ಪರಮಜಿನೇಂದ್ರಾ.

ಈ ಸಂಪೋಧನೆಗೆ ಅನ್ಯವ್ಯಾಕರಣಲಕ್ಷಣಸೂತ್ರಂ—

ಎಲ್ಲಿಯುವಾಮಂತ್ರಣದೊಳೆ ।

ಬಲ್ಲರ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಮುಂ ಲೋಪಿಸುವರಿ ॥

ನಿಲ್ಲದೆ ವಿಕಲ್ಪಮುಖದಿಂ ।

ಸೊಲ್ಲಿಸುವರಿ ಪ್ರಸ್ಯದೀರ್ಘ ಕಾಕುಗಳೆರಡುಂ । (ಕ. ಮ. ದ. 123).

ಈ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣದೊಳ ನಿಕಲ್ಪವಾಗಿ ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಾ ದಿಗಳ್ಗೆ ತೋರಿಸಿದನಿತಕ್ಕರ್ಕ್ಕಂ ಉದಾಹರಣಂ :—

ಮರಂ ;
ಮರಮಂ, ಮರನಂ ;
ಮರದಿಂ, ಮರದಿಂದಂ, ಮರದಿಂದೆ, ಮರದೆ ;
ಮರಕ್ಕೆ, ಮರಕ್ಕೆ ;
ಮರದತ್ತಣಿಂ, ಮರದತ್ತಣಿಂದಂ, ಮರದತ್ತಣಿಂದೆ ;
ಮರದ, ಮರದಾ ;
ಮರದೊಳ, ಮರದಲ್ಲಿ ;
ಮರ, ಮರಮೋ, ಮರನೇ, ಮರವೇ.

ಮತ್ತೆಯುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸಹಜ [ರೂಪವ] ನಿತಕ್ಕರ್ಕ್ಕಂ ಉದಾಹರಣಂ—

ಮರಂ, ಮರಮಂ, ಮರದಿಂ, ಮರಕ್ಕೆ, ಮರದತ್ತಣಿಂ, ಮರದ, ಮರದೊಳ.

ಈ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಲಕ್ಷಣದ ಕಂದಂ—

ಮ¹ರನಿರ್ದುರ್ದು ಮರನಂ ಕಡಿ |
ಮರದಿಂ ಮಾಡಾನೆಯಂ ಮರಕ್ಕೆ ಟಿ ನಿ(ತಿ) ||
ಮರದತ್ತಣಿನೆಲೆಯುರ್ದುರ್ದು |
ಮರದದು ಪಣ ಮರದೊಳರು ತಳತ್ತಿರು ಮರನೇ ||

‘ಹರಿ’ ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯು ‘ಮ’ ಇರೆ, ಅನ್ಯಸ್ಮಾಲ್ಲೋಪಃ (46)—ಅಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದುಟ್ಟಿದ ಸ್ವರಾಂತವ್ಯಂಜನಾಂತಗಳತ್ತ ಣಿಂ ಪರವಾದ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ—‘ಹರಿ’ ಎಂದಾಯ್ತು ‘ಹರಿ + ಅಮ’ ಎಂದಿದಲ್ಲಿ, ಆದಿವರ್ಣೈಕಾರೇಭ್ಯೋ ಯಃ (22) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂ ಯತ್ಯವಾಗಿ—ಹರಿಯಂ, ಹರಿಯಿಂ. ಚತುರ್ಥಿಯಲ್ಲಿ ‘ಹರಿ + ಕೆ’ ಎಂದಿದಲ್ಲಿ, ಶೇಷಾ ತ್ತೃತೀಯತ್ವಂ (64)—ಅಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದುಟ್ಟಿದ ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರವಾದ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ ಆಕವರ್ಗದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಮಪ್ಪ ಗಕಾರಮಕ್ಕುಂ—ಹರಿಗೆ, ಹರಿಯತ್ತಣಿಂ, ಹರಿಯ, ಹರಿಯೊಳ. ಇದಂತೆ ಕರಿ, ಬಿದಿ, ನದಿ, ಮೊದಲಾದ ಕಬ್ಬಿಗಳ್ಗೆ ಸಿದ್ಧವುಪ್ಪುವು.

‘ವಿಧು’ ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯು ‘ಮ’ ಇರೆ, ಅನ್ಯಸ್ಮಾಲ್ಲೋಪಃ (46) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗಿ ‘ವಿಧು’ ಎಂದಾಯ್ತು. ‘ವಿಧು + ಅಮ’ ಎಂದಿರೆ, ಮೋ ವೈವರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ (24) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂ ವಕಾರಾಗಮವಾಗಿ—ವಿಧುವಂ, ಉದಂತಾತ್ತೃತೀಯಾದಿಷ್ವಿನಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ

(54)—ಉಕಾರಾಂತಮಸ್ವ ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ತೃತೀಯೆ ಮೊದಲಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಪರಮಾಗಿ
ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ ಇನಾಗಮಮುಕ್ತಂ—ವಿಧಃವಿನಿಂ, ವಿಧುವಿಂಗೆ, ವಿಧುವಿನತ್ತಣಿಂ, ವಿಧುವಿನ, ವಿಧು
ವಿನೊಳೆ. ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂ ಮಧು, ವಧು, ಮಡು, ಗಿಡು, ಮೊದಲಾದುವು ಸಿದ್ಧಮವುವು.

ಭ್ರಾತೃ, ಮಾತೃ, ಸವಿತೃ; ಕೆಜಿ, ಪೆಜಿ, ತೊಜಿ, ಬಾಲೆ, ಮಾಲೆ; ತೋಳೆ, ಬಾ
ಳೆ, ಕೋಳೆ; ಎಂಬೀಸ್ವರಾಂತವ್ಯಂಜನಾಂತಗಳಪ್ಪೆ ಲಿಂಗಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ವಿಭಕ್ತಿ
ಗಳಂ ಪೂರ್ವಾಪರಲಕ್ಷಣಸೂತ್ರಂಗಳೆಂ ಪ್ರಕೃತಿಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳಂ ನಿಜುಸಿ ಸಿದ್ಧಮಾಣ್ಕು.

ಸೂ || ದಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರ್ಗಲಾದೌ || 40 ||

ವೃ || ತಾಸಾಂ ವಿಭಕ್ತಿನಾಮಾದೌ ದಿತ್ವಬಹುತ್ವವಿಷಯೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಗಲಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ದ್ವಿತ್ವೇ—ಕಣ್ಣಳೆ, ಕಣ್ಣಳಂ, ಕಣ್ಣಳಿಂ, ಕಣ್ಣಳೆ, ಕಣ್ಣಳತ್ತಣಿಂ, ಕಣ್ಣ
ಳ, ಕಣ್ಣಳೊಳೆ.

ಬಹುತ್ವೇ—ಕುರುಳ್ಳಳೆ, ಕುರುಳ್ಳಳಂ, ಕುರುಳ್ಳಳಿಂ, ಕುರುಳ್ಳಳೆ, ಕುರುಳ್ಳಳ
ತ್ತಣಿಂ, ಕುರುಳ್ಳಳ, ಕುರುಳ್ಳಳೊಳೆ.

ಟೀ || ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯೊಳೆ, ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋಃ—ದ್ವಿವಚನಬಹುವಚ
ನಂಗಳೊಳೆ. ಆದೌ—ವಿಭಕ್ತಿಯ ಮೊದಲಲ್ಲಿ. ಗಳೆ—ಗಲಾಗಮಮುಕ್ತಂ.

‘ತೊಡೆ’ ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಗಲಾಗಮಮಾಗಿ ‘ತೊಡೆ + ಗಳೆ’ ನಂದಿರೆ,
ಅನ್ಯಸ್ತ್ರಾಲ್ಲೋಪಃ (46) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗಿ—ತೊಡೆಗಳೆ,
ತೊಡೆಗಳಂ, ತೊಡೆಗಳಿಂ. ಶೇಷಾತ್ಪ್ರತೀಯತ್ವಂ (64) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂ ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ
ಗೆಕಾರವಾಗಿ—ತೊಡೆಗಳೆ. ತೊಡೆಗಳತ್ತಣಿಂ, ತೊಡೆಗಳ, ತೊಡೆಗಳೊಳೆ. ಈ ತೊಡಿದಿಂ
ದೊಡ್ಡಕ್ಕಂ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು. ದ್ವಿವಚನದ ಗಲಾಗಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಗಂ—

ತೊಡೆಗಳೆ ರಂಭಾಸ್ತಂಭದ |

ಗಿಡುಗಳೆ ಕಣ್ಣಳೆ ಮನೋಜವೀರನ ನೇಣ್ಣಳೆ ||

ನಿಡುದೋಳ್ಳಳೆ ದಿಕ್ಕರಿಕರ |

ದೊಡನಾಡಿಗಳನಿಸಿ ಮೆಜಿವುದಾತನ ರೂಪಂ ||

ಬಹುವಚನಕ್ಕೆ—ಕೊಳಗಳೆ, ಕೊಳಗಳಂ, ಕೊಳಗಳಿಂ, ಕೊಳಗಳೆ, ಕೊಳಗಳ
ತ್ತಣಿಂ, ಕೊಳಗಳ, ಕೊಳಗಳೊಳೆ.

ಕೊಳಗಳೆ ದಳಿತಾಬ್ಜಂಗಳೆ |

ದಳಿತಾಬ್ಜಂಗಳೆ ಸಮೃದ್ಧಮಧುಗಳೆ ಮಧುಗಳೆ ||

ಚಳದಳಿಕುಳಾಕುಳಂಗಳೆ |

ವಿಳಸದಳಿಪ್ರತತಿ ಮಧುರವಿರುತಿಯೆ ಏನದೊಳೆ ||

ಸೂ || ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಾನಾಮವು ತದಂತೇ || 41 ||

ವೃ || ಸರ್ವನಾಮ್ನಾಂ ಗುಣವಚನಾನಾಂ ಚ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವವಿಷಯೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ತೇಷಾ
ಮಂತೇ ವಿಭಕ್ತಿಷು ಪರಭೂತಾಸು ಅವು ಭವತಿ ||

ಉ || ಸರ್ವನಾಮ್ನಿ—ಎಲ್ಲವು, ಎಲ್ಲವಂ, ಎಲ್ಲವುಂ, ಎಲ್ಲವಕ್ಕೆ, ಎಲ್ಲವುತ್ತುಣಂ,
ಎಲ್ಲವು, ಎಲ್ಲವುಕ್ಕೊಳ್.

ಗುಣವಚನೇ—ಇನಿಯವು, ಇನಿಯವಂ, ಇನಿಯವುಂ, ಇನಿಯವಕ್ಕೆ ಇತ್ಯಾದಿ.
ಪಿರಿಯವು, ಪಿರಿಯವಂ, ಪಿರಿಯವುಂ ಇತ್ಯಾದಿ.

ಪ್ರ'ಕೃತತ್ವತ್ ಕೃಚಿನ್ನಳಪಿ. ಉ || ನೀಂಗಳ್.

ಟೀ || ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಾನಾಂ = ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಂಗಳ್. ದ್ವಿತ್ವಬಹು
ತ್ವಂ ನುಡಿಯುಲ್ಪೇದಿದೊಡೆ, ತದಂತೇ = ಅವು ಅಂತದೊಳ್. ಅವು = ಅವು ಪ್ರತ್ಯಯ
ಮುಕ್ಕುಂ.

ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಂಗಳಾವುವು ಎಂದೊಡೆ—

ಆದುವಿದುವುವುವುವುವು |

ಲ್ಲದು ಪೆಱತೇ ಪೆಱದೆನಿಪ್ಪ ಕಬ್ಬಂಗಳ ತ ||

ಪ್ಪದೆ ಸರ್ವನಾಮಮುಕ್ಕುಂ |

ವಿದಗ್ಧರಿದನುಡಿದು ನಿಲಿಕೆ ಲಿಂಗಸ್ಥಳದೊಳ್ || (ಕ. ಮ. ದ. 78).

ಬಳ್ಳಿತು ಮೆಲ್ಲಿತು ಬೆಟ್ಟಿತು |

ತೆಳ್ಳಿತು ಬಸಿದಸಿದು ಕಡಿದು ನಿಡಿದಿನಿದೆಂಬಂ ||

ತುಳ್ಳುವು ತು ದು ಕಡೆಯನೆ ಕೆ |

ಯೊಳ್ಳುಂ ಗುಣವಾಚಿ ಮೇಣ ತುಕಾರಂ ದ್ವಿತ್ವಂ || (ಕ. ಮ. ದ. 77).

ಸರ್ವನಾಮದಲ್ಲಿ ರೂಪಸಿದ್ಧಿಯಪ್ಪ ಕ್ರಮಂ—

‘ ಎಲ್ಲದು ’ ಎಂಬ ಲಿಂಗದ ಅಂತಕ್ಕೆ, ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಾನಾಮವು ತದಂತೇ
(41) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಅವುಪ್ರತ್ಯಯವಾಗಿ ‘ ಎಲ್ಲದು + ಅವು ’ ಎಂದಿರೆ,

ಸಂಗಡಿಸಿ ಸರ್ವನಾಮದ |

ಲಿಂಗಾಂತ್ಯಾಕ್ಷರಕಮವುನಿನಾದ್ಯಕ್ಷರಕಂ ||

ಏಂಗದೆ ಲೋಪಂ ಗುಣವಚ |

ನಂಗಳೊಳಂತ್ಯಂ ದುಕಾರವಾದೊಡೆ ಲೋಪಂ || (ಕ. ಮ. ದ. 96).

ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ದುಕಾರಕ್ಕಂ ಅವುವಿನ ಅಕಾರಕ್ಕಂ ಲೋಪವಾಗಿ ‘ ಎಲ್ಲವು ’ ಎಂದಿರೆ, ಈ
ಲಿಂಗದ ಮುಂದೆ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ‘ ಮ ’ ಎಂಬ ವಿಭಕ್ತಿಯಂ ನಿಜಿಸಿ ‘ ಎಲ್ಲವು + ಮ ’

ಎಂದರೆ, ಅನ್ಯಸ್ತಾಲ್ಪೋಷಃ (46) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಮಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗಿ 'ಎಲ್ಲವು' ಎಂದಾಯ್ತು. ಎಲ್ಲವಂ. ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಗೆ, ಅಋಕಾರಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನೇಷು (೨೨)—ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಂಗಳ ಕಡೆಯಲ್ಲಿರ್ಪ ಉಕಾರಕ್ಕೆ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಪರವಾಗಿ ಅಋದೇಕಮಕ್ಕುಂ—ಎಲ್ಲವಱಿಂ, ಎಲ್ಲವರ್ಕ್ಕೇ, ಎಲ್ಲವಱತ್ತಣಂ, ಎಲ್ಲವಱ, ಎಲ್ಲವಱುಣ್.

ಗುಣವಚನಂಗಳ ರೂಪಸಿದ್ಧಿಯುಂ ಪೂರ್ವದಕಗಪ್ಪುದು.

'ನಿಡಿದು' ಎಂಬ ಶಬ್ದಕ್ಕೆ ಅವುಪ್ರತ್ಯಯವಾಗಿ, ದುಕಾರಂ ಲೋಪವಾಗಿ, 'ನಿಡಿ + ಅವು' ಎಂದರೆ, ಆದಿವರ್ಣೈಕಾರೇಭ್ಯೋ ಯಃ (22) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ ಯಕಾರವಾಗಿ—'ನಿಡಿಯವು' ಎಂದಾಯ್ತು. ನಿಡಿಯವಂ, ನಿಡಿಯವಱಿಂ, ನಿಡಿಯವರ್ಕ್ಕೇ, ನಿಡಿಯವಱತ್ತಣಂ, ನಿಡಿಯವಱ, ನಿಡಿಯವಱುಣ್.

ಸೂ || ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷವಾಚಕೇಷ್ವರರ್ ದಿರ್ ವಿರ್ ಕ್ವಚಿತ್ || 42 ||

ವೃ || ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷವಾಚಕೇಷು ಶಬ್ದೇಷು ವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ವಿ ಭಕ್ತೀನಾಮಾದಾ ಕ್ವಚಿತ್ ಇರ್, ಅರ್, ದಿರ್, ವಿರ್, ಇತ್ಯೇತೇ ಗಳಪವಾದಾ ವಿಧೀಯಂತೇ ||

ಉ || ಪೆಂಡಿರ್, ತೊಱ್ತುರ್ ; ನಂಟರ್, ನಲ್ಲರ್ ; ಮಗ್ಗಿರ್, ತಮ್ಮಂದಿರ್; ತಾಯ್ವಿರ್, ತಂದೆವಿರ್.

ಗಳಪ ಕ್ವಚಿತ್—ಅಯ್ಯಂಗಳ, ಅಬ್ಬೆಗಳ. ಕ್ವಚಿದುಭಯಂ—ವಾವಂದಿರ್, ವಾವಂಗಳ ; ಅತ್ತೆವಿರ್, ಅತ್ತೆಗಳ.

ಟೀ || ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷವಾಚಕೇಷು—ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷವಾಚಕಂಗಳಲ್ಲಿ. ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂ ನುಡಿಯಲ್ಪಡಿದೊಡೆ, ಕ್ವಚಿತ್—ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ. ವಿಭಕ್ತಿಯ ಮೊದಲೊಳ್, ಇರರ್ ದಿರ್ ವಿರ್—ಇರ್, ಅರ್, ದಿರ್, ವಿರ್, ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳ ಪಿಂದೆ ಪೇಟ್ಟ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂಗಳ ಗಳ ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ ನಿಷೇಧಿಸಿ ಅಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಗಳಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಗಳಪ್ರತ್ಯಯಮುಂ ದಿರ್ ವಿರ್ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳುಮಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.).

ಆರೋಗ್ ಪೆಂಡಿರೊಡವುಟ್ಟದರೆಂಬರಾರಾ |

ಗಾರೋಗ್ ತಂದೆವಿರತಿಪ್ರಿಯಪುತ್ರರಾರಾ |

ಗಾರೋಗ್ ತಾಯ್ವಿರೆರಡಿಲ್ಲದೆ ಕೂರ್ಪರಾರಾ |

ಗಾರಯ್ಯ ತಾನೆ ತನಗಂ ನೆರೆವಲ್ಲರಾರುಂ ||

ಮಿಱುಗುವ ತಮ್ಮ ನುಣ್ಣೊಡೆಯ ಕಾಂತಿ ಕವಲ್ತುದೆನಿಪ್ಪ ಪೀಲಿಯೊ |

ಳ್ಳಿಱು ನವವಿದ್ರುವಾಧರದೆ ಸೊಸಿದ ಕಾಂತಿಯ ಕಣ್ಣಳೆಂಬಿನಂ ||

ತುಱುಗಿದ ಗುಂಜಿಮಾಭರಣಮುಣ್ಣುವಸಾಂಗಮಾರಿಚಿಮಾಲೆ ಸು |

ತ್ತಿಱುದುದೆನಿಪ್ಪ ಕೇದಗೆಯ ಪೆಳ್ಳುಱಿಯೋಲೆ ಪಡಂಗವಳ್ಳಿರಾ ||

1 ವಾಚಿಷ್ವರ. 2 ವಿಭಕ್ತೀನಾಂ. 3 ಸ್ವನಿರ್ವಿತ್ಯುಕ್ತೇ, ಭವಂತಿ. 4 ಗಳ ಕ್ವಚಿತ್, ಕ್ವಚಿತ್ಕೃತ್ವೇನ ಅಯ್ಯಂಗಳ.

5 ಇವಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ—ಗಳಪುಂಭೋಪಲಕ್ಷಣಾತ್ ಎಂದಿದೆ. 6 ಕಾವ್ಯವರ್ಣೀಕನ, ಪದ್ಯ 93.

ಇವಱಿೂಳ ಮುಂಪೇಱ್ಡಿ ಪ್ರಯೋಗಮಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುದು.

ಸೂ || ಸ್ವಾರ್ಥೇ ೭ತಃ ಕಳ || 43 ||

ವೃ || ಅತ ಏ¹ತೇಭ್ಯಃ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ಕಳ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪಂಡಿತರ್ಕ್ಕಳ, ಸುತರ್ಕ್ಕಳ, ವಿಚಾರಪರರ್ಕ್ಕಳ ; ತಾ²ಯ್ವಿರ್ಕ್ಕಳ.

ಕೇ³ವಲಾದಪಿ ಕೃಚಿದ್ಭವತಿ. ಉ || ಮಕ್ಕಳ, ನಾಲ್ಕಳ, ಕೋಲ್ಕಳ.

ಟೀ || ಅತಃ=ಮುಂಪೇಱ್ಡಿ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾಗಿ. ಸ್ವಾರ್ಥೇ=ಸ್ವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಕಳ=ಕಳ ಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಬಱಿಯು ಕಬ್ಬಮಾತ್ರದೊಳಂ ಕಳ ಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.).

ಸೂ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ ವಃ || 44 ||

ವೃ || ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಃ ಕಬ್ಬಾತ್ಪರಾಸಾಂ ವಿಭಕ್ತೀನಾಮಾದೌ ವಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಒರ್ವರ್, ಇರ್ವರ್, ಮೂವರ್.

ಟೀ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ=ಸಂಖ್ಯೆಯಂ ಪೇಱ್ವಿ ಕಬ್ಬಂಗಳಲ್ಲಿ. ಅರ್ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪರಮಾ ಗುತ್ತಿರೆ ನಡುವೆ, ವಃ=ವಕಾರಮುಕ್ಕುಂ.

ಒರ್ವರ್, ಇರ್ವರ್, ಮೂವರ್, ನಾಲ್ವರ್, ಆಯ್ವರ್, ಆಱುವರ್, ಎಂಬಂತೆ ಲಕ್ಷ್ಯಾನು ರೂಪಮಾಗಿ ಆಱುವುದು.

ಸೂ || ಅತೋಽನುಸ್ವಾರಃ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ || 45 ||

ವೃ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ ಲಿಂಗಾತ್ ಪರಸ್ಯ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ ಅ⁴ನುಸ್ವಾರಾದೇಕೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮರಂ, ನರಂ, ಧರ್ಮಂ, ದಾನಂ.

ಟೀ || ಅತಃ=ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ. ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ=ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಮಕಾರಕ್ಕೆ. ಅನುಸ್ವಾರಃ=ನೋನ್ನೆಯಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.).

ಸೂ || ಅನ್ಯಸ್ಮಾಲ್ಲೋಪಃ || 46 ||

ವೃ || ಅನಕಾರಾಂತಾತ್ ಲಿಂಗಾತ್ ಉತ್ತರಸ್ಯ ಪ್ರ⁵ಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಹರಿ, ಕರಿ, ಬಿದಿ, ನದಿ ; ಮಧು, ವಧು, ವಿಧು, ಸಿಸು ; ಪಿತ್ರ, ಸವಿತ್ರ ; ಕೆಱಿ, ತೊಱಿ ; ತೋಳ್, ಬಾಳ್.

1 ಏಭ್ಯಃ ಪರಂ. 2 ಇದು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ. 3 ಪೃಥಗ್ವ್ಯಾಂಗಳ ರಣಾತ್ ಪೃಥಗಪಿ. 4 ಮೋನುಸ್ವಾರೋ ಭವತಿ. 5 ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತೇ ರೇಕವಚನಸ್ಯ.

ಟೀ || ಅನ್ಯಸ್ಮಾತ್ = ಅಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದುದು ಪರಮಾದ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಮುಕುರಕ್ಕೆ. ಲೋಪಃ = ಲೋಪಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.).

ಸೂ || ಗುಣೋಕ್ತೇರನಾವುಸಾಂತ್ಯಾವಧೇಃ || 47 ||

ವೃ || ಗುಣವಚನಸ್ಯ ಶಬ್ದಸ್ಯ ಅವೌ ಪರೇ ಉಸಾಂತ್ಯಾವಧೇರವಯವಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕಿಞಿಯವು, ಪಿರಿಯವು, ಅಸಿಯವು.¹

ಟೀ || ಗುಣೋಕ್ತೇಃ = ಗುಣವಚನಕ್ಕೆ. ಅವೌ = ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಾನಾಮವು ತದಂತೇ (+1) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ ಉಕ್ತವಾದ 'ಅವು' ಪರವಾಗೆ. ಉಸಾಂತ್ಯಾವಧೇಃ = ಕಡೆಯ ಅವಯವಕ್ಕೆ ಲೋಪಮುಕ್ತಂ.

'ಕರಿದು' ಎಂಬ ಗುಣವಚನದ ಮುಂದೆ 'ಅವು' ಪರವಾಗೆ, 'ಕರಿದು' ಎಂಬುದು ದುಕಾರಂ ಲೋಪವಾಗಿ 'ಕರಿ + ಅವು' ಎಂದಿರೆ, ಯತ್ವವಾಗಿ 'ಕರಿಯವು' ಎಂದಾಯ್ತು. ಕರಿಯಂ, ಕರಿಯವಱಿಂ, ಕರಿಯವಕ್ಕೆ, ಕರಿಯವಱಿತ್ತಣಿಂ, ಕರಿಯವಱಿ, ಕರಿಯವಱಿಱ್. ಪಿರಿಯವು, ಕಿಞಿಯವು, ಅಸಿಯವು, ಮೊದಲಾದ ಗುಣವಚನಗಳ ಪಿಂದಣಂತೆ ಸಿದ್ಧಮುಪ್ಪುವು.

ಸೂ || ಸರ್ವನಾಮ್ನಸ್ತದಾದೇರಪಿ || 48 ||

ವೃ || ಸರ್ವನಾಮಸಂಜ್ಞಾನಾಂ² ಅವೌ ಪರೇ ಉಸಾಂತ್ಯಾವಧೇರವುಶಬ್ದದೇಶ್ಚ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಅವು, ಅವಂ, ಅವಱಿಂ, ಇತ್ಯಾದಿ. ಇವು ಇತ್ಯಾದಿ. ಉವು ಇತ್ಯಾದಿ.

ಟೀ || ಸರ್ವನಾಮ್ನಃ = ಸರ್ವನಾಮಕ್ಕೆ ಅವು ಪರವಾಗೆ. ತದಾದೇರಪಿ = ಅವು ಎಂಬುದು ಆದಿಗಂ ಲೋಪಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.).

ಸೂ || ಅದಂತಾನ್ಮಾಗಮಃ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ ಗಳಃ || 49 ||

ವೃ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ ಶಬ್ದರೂಪಾತ್ ಗಳಃ ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ ನಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಗಜಂಗಳ್, ಹಯಂಗಳ್.

ಬಹುಳಾಧಿಕಾರಾತ್ ಕೃಚಿದ್ವಿಕಲ್ಪಃ - ಮರಂಗಳ್, ಮರಗಳ್ ; ಕೊಳಂಗಳ್, ಕೊಳಗಳ್. ಅಕಾರಾಂತಾದಿತಿ ಕಿಂ ? ಮಡಿಗಳ್, ಮಡುಗಳ್, ಮನೆಗಳ್, ಉರ್ಗಳ್, ಸಾಲ್ಗಳ್.

ಟೀ || ಅದಂತಾತ್ = ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ಶಬ್ದದತ್ತಣಿಂ ಪರವಾಗಿ. ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ ಉಕ್ತವಾದ, ಗಳಃ = ಗಳ್ ಪ್ರತ್ಯಯದ. ಪೂರ್ವಸ್ಮಿನ್ = ಮೊದಲಲ್ಲಿ. ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರದಲ್ಲಿ, ನಾಗಮಃ = ನಕಾರಾಗಮಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.).

1 ಇದಾದಮೇಲೆ, ಇರರಾದಾವು - ಇರರಾದಾವು ಕೃಚಿಲೋಪೋ ಭವತಿ. ಕಂದಿರೆ, ಪ್ರೀತವಿರುವವನಾದವನು ದಯೋ ಭವಂತೀವ || ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 2 ಇದಾದಮೇಲೆ ಅವು ಇವು ಉದಾಹರಣೆ ಎಂದು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ.

ಬಹುಳಶಬ್ದಾಧಿಕಾರದಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ನಕಾರಾಗಮಮಕ್ಕುಂ. ಉ ||
(ವೃ. ನೋ.)

ಅಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದೆ ಉಂಟಾದ ಸ್ವರಾಂತವ್ಯಂಜನಾಂತಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾಗಿ ಗಳ
ಪ್ರತ್ಯಯವೂದೊಡಂ ನಡುವೆ ನಕಾರಾಗಮವೂಗದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸ್ವರಾದೌ ನಾಗಮಃ ಪುಂಸಿ || 50 ||

ವೃ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ ಶಬ್ದಾತ್ ಸ್ವರಾದೌ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಪುಲ್ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ
ನಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ದೇವನಂ, ದೇವನಿಂ, ದೇವನತ್ತಣಿಂ, ದೇವನ, ದೇವನೊಳ; ಅರಸನಂ ಕಂ
ಡರ್, ಸಚಿವನಿಂ ಮುಂಚೆ, ಕೆಳೆಯನ ಬಲದೊಳ.

ಟೀ || ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ, ಪುಂಸಿ=ಪುಲ್ಲಿಂಗಮಪ್ಪ. ಶಬ್ದದಲ್ಲಿ. ಸ್ವರಾದೌ=ಸ್ವರಮನಾ
ದಿಯಾಗುಳ್ಳ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಪರಮಾಗುತ್ತಿರೆ ಅವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವರದ ಮೊದಲೊಳ. ನಾಗಮಃ=
ನಕಾರಾಗಮಮಕ್ಕುಂ.

‘ಅರಸ + ಅಮಿ’ ಎಂದಿರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರದಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿಯ ಸ್ವರದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಕಾ
ರಾಗಮವಾಗಿ—ಅರಸನಂ, ಅರಸನಿಂ. ಅತಶ್ಚ ತುರ್ಥ್ಯಾಸ್ತೃತೀಯೋಽನುಸ್ವಾರಪೂ
ರ್ವಃ ಪುಂಸಿ (62)—ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥವಿಭಕ್ತಿಗೆ
ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ಸೊನ್ನೆಯಂ ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳುದಾಗಿ ತನ್ನ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಮಕ್ಕುಂ—‘ಅರಸಂಗಿ’
ಎಂದಾಯ್ತು. ಅರಸನತ್ತಣಿಂ, ಅರಸನ, ಅರಸನೊಳ.

ಸೂ || ನಪುಂಸಕಲಿಂಗೇ ದಃ || 51 ||

ವೃ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ ಶಬ್ದಾತ್ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಸ್ವರಾದೌ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ
ದಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮನದಿಂ ಬೇಗಂ, ವನದತ್ತಣಿಂ ಬಂದಂ, ಜಗದೊಳ ಸಂದಂ.

ಟೀ || ನಪುಂಸಕಲಿಂಗೇ=ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ
ಮೊದಲಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸ್ವರದ ಆದಿಯೊಳ, ದಃ=ದಕಾರಾಗಮಮಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ವಿಭಾಷಯಾಮಿ ಮತ್ಸ್ಮ || 52 ||

ವೃ || ಅಮಿ ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನೇ ಪರೇ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಾದಕಾರಾಂತಾತ್ ವಿಭಾಷಯಾ ಮ್ನಾ
ಮಕಾರನಕಾರೌ ಭವತಃ || ಸಂಸ್ಕೃತೇ ಮಕಾರ ಏವ ||

1 ಪುಲ್ಲಿಂಗಾತ್, ಪುಲ್ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. 2 ಇದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳು ಅಮಿ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ
ಇಲ್ಲ. 3 ಪುರಾವಿವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಿವಕ್ಷಯೇ ದಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ. 4 ಅಮಿ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ
ಭಾಗವಿಲ್ಲ.

ಉ || ಪೊಲಮಂ, ಪೊಲನಂ ; ನೆಲಮಂ, ನೆಲನಂ ; ಕುಲಮಂ, ಬಲಮಂ.

ಟೀ || ಅಮಿ = ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಮುಂದೆ ದ್ವಿತೀಯೈಕವಚನದ 'ಅಮಿ' ಇರೆ. ವಿಭಾಷಯಾ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಮ್ನಿ = ಆ ಅಮಿ ವಚನದ ಆದಿಯಲ್ಲಿ ಮಕಾರನಕಾರಂಗಳಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅ¹ನುಸ್ವಾರಸ್ಯ ಚ || 53 ||

ವೈ || ಪ²ದಾಂತೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯಾಪ್ಯನುಸ್ವಾರಸ್ಯ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಮಕಾರನಕಾರೌ ಭವತಃ ||

ಉ || ಇವನಧಿಕಬಲಂ, ಹರನಗಮಿಂತಿದು.

ಟೀ || ಅನುಸ್ವಾರಸ್ಯ ಚ = ಪದದ ಕಡೆಯೊಳುಳ್ಳ ಸೊನ್ನೆಗಂ ಸ್ವರಂ ಪರವಾಗೆ ಮಕಾರನಕಾರಂಗಳಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೈ. ನೋ.). ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯ ಚಕಲ್ಪದಿಂ ವಕಾರಮುಮ ಪ್ಪುದು.

ಸೂ || ಉ³ದಂತಾತ್ಮತೀಯಾದಿಷ್ಟಿನಾಗವೋ ಬಹುಳಂ || 54 ||

ವೈ || ಉಕಾರಾಂತಾಲ್ಲಿಂಗಾತ್ ತೃತೀಯಾದಿವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಬಹುಳಂ ಇನಾಗವೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಗುರುವಿನಿಂ ನೀತಿಜ್ಞಂ, ಮನುವಿನಿಂ ಮಿಗಿಲ್, ಪಂ⁴ಪಿನೋಳ್ ಸುರನಗಂ, ಗುರುವಿನ ಮ⁵ತಂ, ಮನುವಿನ ಕಾಲಂ.

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಾತ್ ಕೃಚಿನ್ನ ಭವತಿ. — ಗುರುವ ಮತಂ, ಮನುವ ಕಾಲಂ.

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಾತ್ ಕೃಚಿನ್ನಿತ್ಯಂ. — ಮನುವಿನೋಳ್, ಗುರುವಿನೋಳ್, ಮಡುವಿನೋಳ್.

ಟೀ || ಉದಂತಾತ್ = ಉಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ. ತೃತೀಯಾದಿಷು = ತೃತೀಯ ವೊದಲಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ ಪರವಾಗೆ. ಬಹುಳಂ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ. ಇನಾಗಮಃ = ಇನಾಗಮಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಋಕಾರಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನೇಷು || 55 ||

ವೈ || ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನವಿಷಯೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಉ¹ದಂತಸ್ಯ ಕಲ್ಪಸ್ಯ ತೃತೀಯಾದಿವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಅಋದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಒಂದಋಂ, ಎರಡಋಂ, ಮೂರಋಂ, ಮೂಋರ್ಕೆ, ನಾಲ್ಕರ್ಕೆ ; ಅದಋಂ, ಅವಋಂ, ಅವರ್ಕೆ, ಇದಋಂ, ಇವಋಂ, ಇವರ್ಕೆ ; ಇನಿಯವಋಂ, ಇನಿಯವರ್ಕೆ, ಇನಿಯವಋತ್ತಣಿಂ.

1 ಅನುಸ್ವಾರಸ್ಯಮಿ ಪೋ ವಾ. 2 ಅನುಸ್ವಾರಸ್ಯಮಿ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಮ್ನಿ ಭವತಃ. 3 ಉಕಾರಾಂತಾತ್. 4 ಪಂಪಿನಂ. 5 ಮಂ. 6 ಉಕಾರಸ್ಯ.

ಟೀ || ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನೇಷು = ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಂಗಳ ಕಡೆಯಲ್ಲಿರ್ಪ. ಉಕಾರಸ್ಯ = ಉಕಾರಕ್ಕೆ. ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಪರಮಾಗೆ, ಅಱ್ = ಅಱಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ದಿಗ್ವಾಚಿಭ್ಯೋಽನ್ || 56 ||

ವೈ || ದಿಗ್ವಾಚಿಭ್ಯಃ ಕಪ್ತೇಭ್ಯಃ ತೃತೀಯಾದಿವಿಭಕ್ತಿಗಳೇ ಪರೇ ಅಂತ್ಯಸ್ಯ ಅನ್ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮೂಡಣಂ, ಮೂಡಣ್ ; ಪಡುವಣಂ, ಪಡುವಣ್ ; ಬಡಗಣಂ, ಬಡಗಣ್ ; ತೆಂಕಣಂ, ತೆಂಕಣ್ ; ತೆಂಕಣ ದನೆಯಿಂ, ಬಡಗಣ ಮೇರೆಯಿಂ.

ಟೀ || ದಿಗ್ವಾಚಿಭ್ಯಃ = ದಿಕ್ಕ್ಂ ನುಡಿವ ಕಬ್ಬದತ್ತಣಂ ಪರಮಾದ ತೃತೀಯ ಮೊದಲಾದ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಆದಿಯಲ್ಲಿ. ಅನ್ = ಅನ್ ಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ವಾಲತಃ ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಯೋಃ || 57 ||

ವೈ || ಅತಃ ಅಕಾರಾಂತಾದ್ವಿಗ್ವಾಚಿನಃ ಕಬ್ಬಾತ್ ಪರಯೋಃ ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಯೋಃ ಅಲ್ ವಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮೂಡಲ್, ಮೂಡ ; ತೆಂಕಲ್, ತೆಂಕ ; ಪಡುವಲ್, ಪಡುವ ; ಬಡಗಲ್, ಬಡಗ.

ಟೀ || ಅತಃ = ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ದಿಕ್ಕ್ಂ ಪೇಟ್ಟು ಕಬ್ಬದತ್ತಣಂ ಪರಮಾದ. ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಯೋಃ = ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಗಳ್ಳೆ. ವಾ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಅಲ್ = ಅಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯ ಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)⁴

ಅತ್ತ, ಇತ್ತ, ಎಂಬ ಕಬ್ಬಂಗಳ್ಳಂ ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಗಳ್ಳೆ ಅಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ವಿಕಲ್ಪ ದಿಂದಕ್ಕುಂ. ಉ || ಅತ್ತ, ಅತ್ತಲ್ ; ಇತ್ತ, ಇತ್ತಲ್. ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿ ಮೊದಲಾದುವು ವರ್ಕೆ ಮೊದಲಂತೆ ಸಿದ್ಧಂ.

ಸೂ || ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಚ || 58 ||

ವೈ || ಅಕಾರಾಂತಾದ್ವಿಗ್ವಾಚಿನಃ ಕಬ್ಬಾತ್ ಪರಭೂತಾಯಾಃ ಸಪ್ತಮ್ಯಾ ಸ್ಥಾನೇ ತೊದಲ್ ವಾ ಭವತಿ || ಅಲ್ಭಾವಪಕ್ಷೇ ಪ್ರಥಮಾದ್ವಿತೀಯಯೋರಭಾವಾತ್ - ದಿಗ್ವಾಚಿಭ್ಯೋಽನ್ - ಇತಿ ಅನ್ ನ ಸ್ಯಾತ್ ||

ಉ || ಮೂಡಲಿದ್ಫಂ, ಮೂಡಿದ್ಫಂ ; ತೆಂಕಲಿದ್ಫಂ, ತೆಂಕಿದ್ಫಂ ; ಅತ್ತಲಿದ್ಫಂ, ಅತ್ತಿದ್ಫಂ ; ಇತ್ತಲಿದ್ಫಂ, ಇತ್ತಿದ್ಫಂ.

1 ಅಱಾದೇಶೋ ಭವತಿ. 2 ಕಲವು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪದವಿಲ್ಲ. 3 ಎಕ ಸ್ಥಾನ ಅಲ್ ಭವತಿ. 4 ಉದಾಹರಣಗಳಾದ ಮೇಲೆ - ವಾ ಕಬ್ಬಾದೇಶಕ್ಕೆ ಪಕ್ಷೇ ವಿಭಕ್ತಿಯೋ ಲೋಪ್ಯ ಭವಂತಿ - ಎಂದಿದೆ. 5 ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಪರಾಯಣಂ. 6 ಅಲ್. 7 ಈ ವಾಕ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ.

ಟೀ || ಸಪ್ತಮ್ಯಾಂ ಚ = ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಯ ದಿಕ್ಕ್ಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಕಬ್ಬದತ್ತಣಿಂ ಪರವಾದ ಸಪ್ತಮೀವಿಭಕ್ತಿಗಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಅಲ್ ಪ್ರತ್ಯಯಮಾಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಉತ ಏತ || 59 ||

ವೃ || ಉ¹ಕಾರಾಂತಾದ್ವಿಗ್ವಾಚಿನಃ ಕಬ್ಬದ್ ಪರಭೂತಾಯಾಃ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಃ ಸ್ಥಾನೇ ಏಕಾ ರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮೇಗಿದುರ್ದು, ಕೆಲಗೆ ಪೊಲಂ, ಬಳಗೆ ಬೆಳಗು, ಪೊಣಗೆ ಕಟ್ಟಲೆ.
ದಿ²ಗ್ವಾಚಿಭ್ಯೋಽನ್-ಇತಿ ಅಣಿ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸಪ್ತಮ್ಯಭಾವಾತ್ ಅನ್ ನ ಸ್ಯಾತ್ |
ಉತ ಇತಿ ಕಿಂ? ಅತ್ತಲ್, ಇತ್ತಲ್.

ಟೀ || ಉತಃ = ದಿಕ್ಕ್ಂ ಪೇಟ್ಟಿ ಕಬ್ಬದ ಕಡೆಯ ಉಕಾರಕ್ಕೆ. ಏತ್ = ಸಪ್ತಮೀವಿಭಕ್ತಿ ಪರಮಾಗೆ ಏಕಾರಮಾಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಂತೇ ದಂ ತೃತೀಯಾಯಾಃ || 60 ||

ವೃ || ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಸ್ಯ ಕ³ಬ್ಬಸ್ಯಾಂತೇ ದಂ ಭವತಿ ಸ್ವಾರ್ಥೇ ||

ಉ || ದಾನದಿಂದಂ, ದಯೆಯಿಂದಂ, ಗತಿಯಿಂದಂ, ಮತಿಯಿಂದಂ.

ಟೀ || ತೃತೀಯಾಯಾಃ = ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯ. ಅಂತೇ = ಕಡೆಯಲ್ಲಿ. ಸಿದ್ಧವಾ ದ ಪದದ ಮುಂದೆ, ದಂ = ದಂ ಎಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಏದಂತತಾ ಚ || 61 ||

ವೃ || ತಸ್ಯ ತೃತೀಯಾಂತಸ್ಯ ಕಬ್ಬರೂಪಸ್ಯ ಏಕಾರಾಂತತಾ ಚ ಭವತಿ ||

ಉ || ಅದಲುಂದೆ, ಯದೃಚ್ಛೆಯಿಂದೆ, ಗಂಧದಿಂದೆ.

ನ⁴ಪುಂಸಕೇ ಕೇವಲಾದಪಿ | ಉ || ಗಂಧದೆ, ನೆಲದೆ, ಪೊಲದೆ, ಬಗೆದಂತಾಗೆ ಸುರೇಂ ದ್ರಂ ಕ್ರಮದೆ ಕಲ್ಯಾಣದ್ವಯಂ.

ಟೀ || ಏದಂತತಾ ಚ = ಆ ತೃತೀಯಾಗಾಗಮವಾದ 'ದಂ' ಎಂಬುದಕ್ಕೆ ಅನು ಸ್ವಾರಂ ಲೋಪವಾಗಿ ಏಕಾರಾಂತತೆಯುಮಾಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಬಲಿಯ ಏಕಾರಾದೇಶಮಾಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅ⁵ತಶ್ಚ ತುರ್ಧ್ವಾಸ್ತೃತೀಯೋಽನುಸ್ವಾರಪೂರ್ವ⁶ ಪುಂಸಿ || 62 ||

ವೃ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ ಪು¹ಲ್ಲಿಂಗಾತ್ಪರಭೂತಾಯಾಶ್ಚ ತುರ್ಧ್ವೀವಿಭಕ್ತೇಃ ಅನುಸ್ವಾರಪೂರ್ವ ಸ್ತೃತೀಯೋ ಭವತಿ ||

1 ದಿಗ್ವಾಚಿಪಂಬಂಧಿನ ಉಕಾರಸ್ಯ ಸಪ್ತಮೀವಿಭಕ್ತೌ ಪರಾಪೂರ್ವೀಕಾರಾದೇಶೋ ಭವತಿ. 2 ಈ ಮಾತೃವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 3 ಕಬ್ಬಸ್ಯ ತಮಂತೇ ದಂ ಭವತಿ. 4 ಈ ಭಾಗವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 5 ಅಕಾರಾಂತಾತ್. 6 ದಿಗ್ವಾತ್ಪರಭೂತ್ಯುರ್ಧ್ವಾಃ ಪುಂಸಿ.

ಉ || ನೃಪಂಗೇ, ದೇವಂಗೇ, ಇಂದ್ರಂಗೇ, ಚಂದ್ರಂಗೇ, ಅಯ್ಯಂಗೇ, ಆಪ್ತಂಗೇ, ಪೆಱಂಗೇ, ಅವಂಗೇ.

ಟೀ || ಅತಃ¹ ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ. ಚತುರ್ಥ್ಯಾಃ=ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಗೆ. ಪುಂಸಿ=ಪುಲ್ಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ಅನುಸ್ವಾರಪೂರ್ವಃ=ಸೊನ್ನೆಯಂ ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳುದಾಗಿ. ತೃತೀಯಾಃ=ತನ್ನ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ವಾ ನಪುಂಸಕೇ ದ್ವಿತ್ವಂ || 63 ||

ವೃ || ಅ¹ಕಾರಾಂತಾತ್ ಪರಭೂತಾಯಾಕ್ಚ ತುರ್ಥ್ಯಾಃ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಿಷಯೇ ದ್ವಿತ್ವಂ ವಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕುಲಕ್ಕೆ, ಕುಲಕೆ; ಚಲಕ್ಕೆ, ಚಲಕೆ; ಮನಕ್ಕೆ, ಮನಕೆ; ಬನಕ್ಕೆ, ಬನಕೆ; ನೆಲಕ್ಕೆ, ನೆಲಕೆ; ತೃಣಕ್ಕೆ, ತೃಣಕೆ.

ಟೀ || ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಗೆ, ನಪುಂಸಕೇ=ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ವಾ=ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ದ್ವಿತ್ವಂ=ದ್ವಿತ್ವಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಶೇಷಾತ್ತ್ವತೀಯತ್ವಂ || 64 ||

ವೃ || ಅಕಾರಾಂತಾದವಶೇಷಾತ್ ಶಬ್ದರೂಪಾತ್ ಪರಸ್ಯಾಃ ಚತುರ್ಥ್ಯಾಃ ತೃತೀಯತ್ವಮೇವ ಭವತಿ ||

ಉ || ಯತಿಗೆ, ಮತಿಗೆ, ಗಿಡುಗೆ, ಮಡುಗೆ, ಮನೆಗೆ, ನೆಲೆಗೆ, ಊರ್ಗೆ, ನೀರ್ಗೆ, ಕಯ್ಗೆ, ತೋಳ್ಗೆ, ಪವಣ್ಗೆ, ಕಲೆಗೆ.

ಟೀ || ಶೇಷಾತ್=ಅಕಾರಾಂತಮಲ್ಲದೂಡಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಯ ಕೆಕಾರಕ್ಕೆ. ತೃತೀಯತ್ವಂ=ಆ ಕವರ್ಗದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಮಪ್ಪ ಗಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸರ್ವನಾಮ್ನೋಲಿಂಗಾದೋ ವಾ || 65 ||

ವೃ || ಅಲಿಂಗಾತ್ಸರ್ವನಾಮ್ನುಃ ಪರಸ್ಯಶ್ಚ ತುರ್ಥ್ಯಾಃ ಪೂರ್ವಂ ಅಕಾರೋ ವಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ಆದರ್ಕೆ, ಅದಕೆ; ಇದರ್ಕೆ, ಇದಕೆ.

ಟೀ || ಅಲಿಂಗಾತ್=ಅಲಿಂಗಮಪ್ಪ. ಸರ್ವನಾಮ್ನುಃ=ಸರ್ವನಾಮದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಯ ಮೊದಲೊಳ್. ವಾ=ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಆಃ=ಅಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಿಷಯಾಕಾರಾಂತಾತ್ ಪುಂಸಿ ತುರ್ಥ್ಯಾಃ ದ್ವಿತ್ವಂ ವಾ ಭವತಿ. 2 ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪೂತ್ರವೇ ಇಲ್ಲ. ಒಂದರಲ್ಲಿ-ಸರ್ವನಾಮ್ನೋಲಿಂಗಾದವಾ-ಎಂದಿದೆ. ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿ-ಸರ್ವನಾಮ್ನೋಲಿಂಗಾದವಾಃ | ಸರ್ವನಾಮ್ನೋಲಿಂಗಾತ್ಪರಸ್ಯಶ್ಚ ತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತೀಃ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾಃ ಅಕಾರೋ ಭವತಿ ವಾ-ಎಂದಿದೆ.

ಸೂ || ಅತ್ತಣಿಂ ತ್ವ¹ನುಸಂಧೇಯಃ ಪಂಚವ್ಯಾಃ || 66 ||

ವೃ || ಪಂಚವ್ಯಾಂತಸ್ಯ² ಕಬ್ಬಸ್ಯ ತದಭಿವ್ಯಕ್ತಯೇ ಪುನಸ್ತದಂತೇ ಅತ್ತಣಿಮಿತಿ ಕಬ್ಬೋ³ನು ಸಂಧೇಯಃ ಅ³ನುಪ್ರಯುಜ್ಯತ ಇತ್ಯರ್ಥಃ ||

ಉ || ಉರತ್ತಣಿಂ ಬಂದಂ, ಅವನತ್ತಣಿಂ ಭಯಂ, ಕೆಪ್ಪಿಯತ್ತಣಿಂ ತಂದಂ.

ಟೀ || ಪಂಚವ್ಯಾಃ = ಪಂಚವಿವಿಭಕ್ತಿಗೆ. ಅತ್ತಣಿಂ = ಅತ್ತಣಿಂ ಎಂಬ ಕಬ್ಬಂ. ಅನುಸಂಧೇಯಃ = ಪತ್ತಿ ಸಲ್ಪಡವೇಳ್ವಾಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ದೀರ್ಘಾದೇಶಃ ಪಷ್ಪಾ ಯಥೇಷ್ಟಂ || 67 ||

ವೃ || ಪಷ್ಪಾಂತಸ್ಯ ಕಬ್ಬಸ್ಯ ದೀರ್ಘಾದೇಶಃ ಕಾಮಚಾರತೋ ವೇದಿತವ್ಯಃ ||

ಉ || ನೆರೆಂದ್ರನಾ ಪರಿಜನಂ, ಎಸೆದತ್ತಾ ಲೋಕಮಾಕಾಂತಯಾ, ಪರ್ಮ ಧರ್ಮದಾ. ಕಾ⁴ಮಚಾರಾದಿಹ ನ ಭವತಿ | ಮದನನ ಕೆಯ್ಪುವೆಲ್ಲಿದನನಂಗನ ಕೆಯ್ಪಿಡಿಯಲ್ಲಿದಂ.

ಟೀ || ಈ ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷೆಯೊಳ್, ಪಷ್ಪಾಃ = ಪಷ್ಪಿವಿಭಕ್ತಿಗೆ. ಯಥೇಷ್ಟಂ = ಎಷ್ಟಮೆಷ್ಟಂತು. ದೀರ್ಘಾದೇಶಃ = ದೀರ್ಘಾದೇಶಮುಕ್ತಾಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ದ್ವಿತೀಯಾಂತಸ್ಯ ವಾ ಸ್ವರೇ || 68 ||

ವೃ || ದ್ವಿತೀಯಾಂತಸ್ಯ ಪದಸ್ಯ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ವಾ ದೀರ್ಘೇ ಭವತಿ ||

ಹರಿಪಾಲಪ್ರಯೋಗಃ — ಕಲ್ಲನೇಱಿದಂ, ಕಲ್ಲನೇಱಿದಂ; ಬಿಲ್ಲನೇಱಿಸಿದಂ, ಬಿಲ್ಲನೇಱಿಸಿದಂ. ತಥಾ ಗುಣವರ್ಮಕವಿಪ್ರಯೋಗಃ —

ಎನಿತ್ತೆ ನಿತ್ತಂ ಬುಜಪತ್ರನೇತ್ರಯಾ |
ಘನಸ್ತನಂಗಳ್ ಬಳೆಗುಂ ಕಿರಾತಯಾ ||
ಅನಿತ್ತನಿತ್ತಂ ವನದೊಳ್ ವನೇಚರಂ |
ತನತ್ತು ಬಿಲ್ಲಾನದನೊತ್ತಿ ಕೀಸುಗುಂ ||

ಟೀ || ದ್ವಿತೀಯಾಂತಸ್ಯ = ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಮಪ್ಪ ಪದಕ್ಕೆ. ಸ್ವರೇ = ಸ್ವರಂ ಪರಮಾಗಿ. ವಾ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ದೀರ್ಘಮುಕ್ತಾಂ. ಉ || ಬಿಲ್ಲಂ, ಬಿಲ್ಲಾಂ.

ಮತ್ತಮನ್ಯವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರಮಿಂತೆಂದಪುದು —

1 ಅನುಸಂಧೇಯಃ. 2 ಪುನಃಪುನಃ. 3 ಇದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 4 ಎರಡನೆಯ. 5 ಸ್ವಾಂತಯಾ. 6 ಕಾಮಚಾರತವಿಧಾನಾನ್ ಭವತಿ ಚ, ಕಾಮಚಾರತೋ ದೀರ್ಘಾದೇಶ ಭವತಿ, ಯಥೇಷ್ಟಾತ್ಯಾತ್ಯಂತ ದೀರ್ಘಾದೇಶ. 7 ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತ್ಯಂತಸ್ಯ ಸ್ವರೇ ಪರೇ. 8 ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಹರಿಪಾಲಪ್ರಯೋಗಃ — ಎಂಬುದು, ತಥಾ ಗುಣವರ್ಮಕವಿಪ್ರಯೋಗಃ — ಎಂಬುದೂ ಅದರ ಕೆಳಗೆ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಯುಳ್ಳದ್ದು. 9 ಕಾವ್ಯಕರೋತನ, ಪದ್ಯ 359.

ಆ'ದಿಸ್ವರಪದಮಂತ್ರೋಃ |

ಛಾದೇದೋಳ ದೀರ್ಘಮುಕ್ತು ಮರಡನೆಯ ವಿಭ ||

ಕ್ತ್ಯಾದಾನಪದಂ ದೀರ್ಘಂ |

ಮಾಪಾಂತ್ಯದೋಳುಂಟಾದ ತಾವಿನೋಳ ಸ್ವಚ್ಛಂದಂ ||

ಇದರ್ಕೆ ಗುಣವರ್ಮನ ಪ್ರಯೋಗಂ—(ವೈ. ನೋ.)

ಮತ್ತಂ ಶಿಷ್ಟಪ್ರಯೋಗಂ—

ನೈ²ಪನಾನಭಿನುತಮನನಾ |

ನುಪಮೇತರನಾನಪಾರಕೀರ್ತಿಧ್ವಜನಂ ||

ವಿಪುಳಗುಣಜ್ಞಾನನುಚಿತನ |

ನಪಗತದೋಷನನುದಾರಚರಿತೋದಯನಂ ||

ಇಂತು ದ್ವಿತೀಯ ಪಿರಿದುಂ ದೀರ್ಘಪ್ರಯೋಗಂ ವಿರಸಂ ಶಿಥಿಲಬಂಧಮೆನಿಸುಗುಂ.

ನೈ²ಪನಾನಭಿಮಾನಧನನನ |

ನುಪಮಾನನತಿಶಯವಿಶಾಲಕೀರ್ತಿಧ್ವಜನಾ ||

ನುಪಚಿತಗುಣನಾನುಚಿತನ |

ನೈಪಗತದೋಷನನುದಾರಚರಿತೋದಯನಂ ||

ಸೂ || ಸಪ್ತಮ್ಯಾ ಅಲ್ಲಿ ವಾ || 69 ||

ವೈ || ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞಾಕಾದ್ವಿಹಿತಾಯಾಃ ಸಪ್ತಮ್ಯಾಃ ಸ್ಥಾನೇ ಅಲ್ಲಿ ವಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮನದೋಳ, ಮನದಲ್ಲಿ ; ಬನದೋಳ, ಬನದಲ್ಲಿ.

ಟೀ || ಸಪ್ತಮ್ಯಾಃ=ಲಿಂಗದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾದ ಸಪ್ತವಿವಿಭಕ್ತಿಯ 'ಒಳ' ಎಂಬಲ್ಲಿ, ವಾ=ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಅಲ್ಲಿ='ಅಲ್ಲಿ' ಎಂಬುದಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಆಮಂತ್ರಣೇ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ ಲೋಪಃ || 70 ||

ವೈ || ಆಮಂತ್ರಣಾರ್ಥೇ ವಿಹಿತಸ್ಯ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಎಲೆ ದೇವ, ಎಲೆ ಭೂಪ, ಎಲೆ ಅಣ್ಣ, ಎಲೆ ಅಕ್ಕ.

ಟೀ || ಆಮಂತ್ರಣೇ=ಸಂಪೋಧನೆಯಲ್ಲಿ. ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ=ಪ್ರಥಮೈಕವಚನದ ಮಕಾರಕ್ಕೆ. ಲೋಪಃ=ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಏತ್ಯಂ ವಾ ತದಂತಸ್ಯ || 71 ||

ವೈ || ಆಮಂತ್ರಣಾರ್ಥೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತೀರೇಕವಚನಸ್ಯ ಏತ್ಯಂ ವಾ ಭವತಿ ||

1 ಆಮಂತ್ರಣಾರ್ಥ 2-15. 2 ಏತೋ. 2-16. 3 ನಪಗತದೋಷ. 4 ಲಿಂಗಸಂಜ್ಞಾಯಾಂ ವಿಹಿತಾಯಾಂ. 5 ಆಮಂತ್ರಣಪ್ರಥಮಾಯಾಂ ಏತ್ಯಂ. 6 ಆಮಂತ್ರಣಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ ವಿಕಲ್ಪೇನ ಏತ್ಯಂ ಭವತಿ.

ಉ || ಎಲೆ ಮಂದಾನಿಲನೇ, ತಂಬೆಲರೇ, ಮಾವೇ, ಮಲ್ಲಿಗೆಯೇ, ಇಂದೋಳಮೇ.
ವಾ¹ಶಬ್ದೋಯಂ ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಭಾಷಾಯಾಂ ವರ್ತಮಾನೋ ಗೃಹ್ಯತೇ | ತೇನ ಕೃ
ಚಿನ್ನ ಭವತಿ—ಎಲೆ ದೇವ, ಎಲೆ ಭೂಪ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಟೀ || ತದಂತಸ್ಯ—ಆಮಂತ್ರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುವ ಪ್ರಥಮವಿಭಕ್ತಿಯ ಏಕವ
ಚನದ ಮಕಾರಕ್ಕೆ. ವಾ—ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಏತ್ಯಂ—ವಿಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಇರಾಶ್ಲೇಷೋ ಗಳಃ ಸಂ²ಬೋಧನ ವಿಷಯೇ || 72 ||

ವೃ || ದ್ವಿ³ತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರ್ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಗಳಃ ಇರಾಶ್ಲೇಷೋ ಭವತಿ ಸಂಬೋಧನ
ವಿಷಯೇ ||

ಉ || ದೈವಂಗಳಿರ, ದೇವತೆಗಳಿರ, ಮಾಮರಂಗಳಿರ, ನಂದನಂಗಳಿರ.

ಇ⁴ರೋ ಗಳ ಇತಿ ಪಂಚಮ್ಯಾ ಸಿದ್ಧೇ ಅಶ್ಲೇಷಗ್ರಹಣಂ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವವ್ಯಕ್ತೃ
ರ್ಥಂ | ತೇನ ಕೃಚಿದಿರೋ ಭವತಿ—ನಂಟರಿರ, ನಲ್ಲರಿರ, ಪಂಡಿತರ್ಗಳಿರ, ತಾಯ್ವಿರ್ಗಳಿರ.

ಟೀ || ಸಂಬೋಧನವಿಷಯೇ—ಆ ಸಂಬೋಧನೆಯಲ್ಲಿ. ಗಳಃ—ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಕ್ಕೆ
ಉಕ್ತಮಾದ ಗಳ ಪ್ರತ್ಯಯದ ಮುಂದೆ. ಇರಾಶ್ಲೇಷಃ—ಇರಾಗಮಮಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಅನ್ಯಪ್ರಯೋಗಂ—

ಸು⁵ರತರುನಂದನಂಗಳಿರ ರತ್ನ ಪಿನದ್ಧ ವಿವಾಹಕುಟ್ಟುವಾಂ |
ತರಸುರತಾಲಯಂಗಳಿರ ಚಾರುವಿಲೋಲಕಟಾಕ್ಷಪಾತಸುಂ |
ದರಪರಿವಾರದೇವಿಯಿರಿರಾ ಕಡುಕೆಯ್ದು ಕೃತಾಂತನಿಂತು ನಿ |
ನೆರಮೆಟರೆದುಯ್ಯೆ ಬಾರಿಸದೆ ಕೆಮ್ಮನುಪೇಕ್ಷಿಸಿ ನೋಡುತಿರ್ಪುದೇ |

ಸೂ || ದೀರ್ಘೋಕ್ತಿರ್ನಯಸೇನಸ್ಯ || 73 ||

ವೃ || ಸಂಬೋಧನಾರ್ಥೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ಸರ್ವಸ್ಯಾಪಿ ಕ⁶ಬ್ಧಸ್ಯ ನಯಸೇನಮುನೇ ಮರ್ತೇ
ದೀ⁷ರ್ಘೋಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ದೇವಾ ಬಿನ್ನಪಂ, ದೇವ ಬಿನ್ನಪಂ ; ಸುಗ್ಗೀ, ಸುಗ್ಗಿ ; ವಿಧೂ, ವಿಧು ; ಕಾಂ
ತೇ, ಕಾಂತೆ ; ಗಿ⁸ಳಿಗಳಿರಾ, ಗಿಳಿಗಳಿರ.

ಟೀ || ನಯಸೇನಸ್ಯ—ನಯಸೇನಾಚಾರ್ಯನ ಮತದಿಂ. ದೀರ್ಘೋಕ್ತಿಃ—ಸಂಬೋಧ
ನೆಯೊಳ ದೀರ್ಘದೇಶಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣವಿವರಣೇ ವಿಭಕ್ತಿವಿಧಾನಂ ನಾಮ
ತೃತೀಯಾಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ.

1 ವಾಕ್ಪ್ರೇಷ ಕೃಚಿನ್ನ ಭವತಿ. 2 ಸಂಬೋಧನವಿಷಯೇ ಎಂಬುದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯುಳ್ಳಿದೆ. 3 ಸಂಬೋಧನದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವವಿಷಯೇ ಗಳತೇ ಇರಾಶ್ಲೇಷೋ ಭವತಿ. 4 ಈ ಭಾಗವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯುಳ್ಳಿದೆ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 5 ಕಾವ್ಯಪ್ರ
ಲೋಕನ, ಪದ್ಯ 130. ಆದಿಪರಾಗ, 3—4 6 ಕಲ್ಪರೂಪಸ್ಯ. 7 ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ. 8 ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದಿನವೋ
ನವೋ ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯುಳ್ಳಿದೆ.

4. ಕಾರಕವಿಧಾನಂ.

ಅಥ ಕಾರಕಂ ನಿರೂಪ್ಯತೇ.

ಟೀ || ಅಥ = ಸಂಕ್ಷಿಪ್ತಾಸಂಧಿವಿ²ಭಕ್ತಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾನಂತರಂ. ಕಾರಕಂ = ಕರ್ತೃಕರ್ಮಕರಣಸಂಪ್ರದಾನಾಪಾದಾನಸ್ವಾವ್ಯಾಧಿಕರಣಂಗಳೆಂಬ ಪೆಸರನುಳ್ಳ ಕಾರಕಂ. ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂ, ನಿರೂಪ್ಯತೇ = ಪೇಟಲ್ಪಡುತ್ತಿ ಪುದು.

ಸೂ || ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಮಾತ್ರೇ ಪ್ರಥಮಾ || 74 ||

ವೃ || ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಮಾತ್ರೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಲಿಂಗಮಾತ್ರೇ ತಾವತ್ — ದೇವಂ, ನೃಪಂ ; ನಾರಿ, ನಲ್ಲಳ್ ; ಕುಲಂ, ಜ⁴ಲಂ. ಅರ್ಥಮಾತ್ರೇ — ಉಚ್ಚಂ, ನೀಚಂ.⁵ ವಚನಮಾತ್ರೇ — ಬಂದಾನುಂ, ಎರಡಾನುಂ.

ಟೀ || ಲಿಂಗಾರ್ಥವಚನಮಾತ್ರೇ = ಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯುಂ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ವಚನದಲ್ಲಿಯುಂ. ಪ್ರಥಮಾ = ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಪ್ಪುದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸಂಪೋಧನೇ ಚ || 75 ||

ವೃ || ಸಂಪೋಧನಮುಖೀಕರಣಂ ತದರ್ಥೇ⁷ಪಿ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ನೃವೇಂದ್ರ, ಕಾಂತೆ, ಕೊಳನೇ, ವನಮೆ, ವಸಂತನೆ.

ಟೀ || ಸಂಪೋಧನೇ ಚ = ಸಂಪೋಧನೆಯೆಂಬುದು ಇದಿರೊಳರ್ಪಣಂ ತನ್ನತ್ತರಮುಂದುಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವ ಪೆಸರ್, ಆ ಸಂಪೋಧನೆಯಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಿಯಪ್ಪುದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಅನ್ಯಪ್ರಿಯೋಗಂ —

ನೀಲಾಳಕೆ ಮಂಜುಳವೃಗ |

ಬಾಲೇಕ್ಷಣೆ ತುಂಗಕುಚೆ ಸರೋಜಾಸ್ಯೆ ಲಸ ||

ದ್ವಾಲಗಜಗಮನೆ ನಿ¹⁰ನ್ನಮ |

ನಾಲೋಕಿಸಿ ಸೋಲದಿರ್ಪ ಗಂಡರುವೊಳರೇ ||

* 1 ಈ ವಾಕ್ಯವು ಕನ್ನಡಬರಹದಲ್ಲಿವಾಕ್ಯ ಇದೆ ; ಇತರಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿಲ್ಲ. ಇದು ಸೂತ್ರವಾಗಿ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. 2 ವಿಭಕ್ತಿ ಪದವಿವ್ಯಾಖ್ಯಾನಾನಂತರಂ. 3 ಲಿಂಗೇ. 4 ಜನಂ. 5 ಇದರಮಂದ, ಅತ್ರ ಲತೀನುಸ್ವಾರಇತ್ಯನುಸ್ವಾರಃ ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯ ಇದೆ. 6 ಕರಣಮಾತ್ರಂ. 7 ಕರ್ತೃ ವಿವಕ್ಷಿತೇ. 8 ಕೊಳ್ಳುದು. 9 ಗ್ರಂಥಲಕ್ಷಣಂ. 10 ವಿನಯ | ಮೂಲೋಕ್ತಿ.

ಸೂ || ಕ¹ರ್ಮಣಿ ದ್ವಿತೀಯಾ || 76 ||

ವೃ || ಯ²ತ್ಕ್ರಿಯತೇ ತತ್ಕರ್ಮ ಉಚ್ಯತೇ | ತ³ದೇಕಂ ನಿರ್ವರ್ತ್ಯಂ ವಿಕಾರ್ಯಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಂ
ವೈ⁴ಷಯಿಕಮಿತಿ ಚತುರ್ಥಾ ಭಿದ್ಯತೇ | ಅಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ನಿರ್ವರ್ತ್ಯೇ—ಮನೆಯುಂ ಮಾಡಿದಂ. ವಿಕಾರ್ಯೇ—ಪರಿವರ್ತನೆಯುಂ ಕಡಿದಂ.
ಪ್ರಾಪ್ಯೇ—ಉಪನೆಯಿದಂ. ವೈಷಯಿಕೇ—ನೇಸಲುಂ ನೋಡಿದಂ.

ತಚ್ಚೇಪ್ಪಿತಮನೀಪ್ಪಿತಮಿತಿ ದ್ವಿಧಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ಈಪ್ಪಿತೇ—ಕೂಟನಟ್ಟುಂ, ಬಾಡಂ ಕೊಯ್ದಂ. ಅನೀಪ್ಪಿತೇ—ಪಾವಂ ದಾಂ
ಟದಂ. ಕೊಟದನೆ⁵ಡರ್ಪದಂ.

ಟೀ || ಆವುದು ಮಾಡಲ್ಪಡುವುದೋ ಅದು ಕರ್ಮಂ. ಕರ್ಮಣಿ=ಕರ್ಮಾರ್ಥದಲ್ಲಿ.
ದ್ವಿತೀಯಾ=ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಪ್ಪುದು. ಆ ಕರ್ಮಂ ನಿರ್ವರ್ತ್ಯಮೆಂದಂ ವಿಕಾರ್ಯ
ಮೆಂದಂ ಪ್ರಾಪ್ಯಮೆಂದಂ ವೈಷಯಿಕಮೆಂದಂ ನಾಲ್ಕು ತೆಟಸಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)
ಮತ್ತಮದು ಇಷ್ಟಮೆಂದಂ ಅನಿಷ್ಟಮೆಂದಂ ಇರ್ತೆಟಸಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕಾಲಾಧ್ಯನೋರವಿಚ್ಛೇದೇ || 77 ||

ವೃ || ಕಾಲೇ ಅಧ್ಯನಿ ವಾ ಅವಿಚ್ಛೇದಃ ಕ್ರಿಯಾವ್ಯಾಪ್ತಿಃ ತತ್ರ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಕಾಲೇ—ಒಂದು ಬುಸಮನಿದಂ, ಇರ್ತಿಂಗಳನೋದಿದಂ, ಆರೆಜಾವಮಂ ನಿ
ದ್ದೆಗೆ⁷ಯ್ದಂ. ಅಧ್ಯನಿ—ಬರ್ಗಾವುದಮಂ ಪರಿದಂ, ನಾಲ್ಕಾವುದಮಂ ನಡೆದಂ.

ಟೀ || ಕಾಲಾಧ್ಯನೋಃ=ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಣ ಬಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ. ಅವಿಚ್ಛೇದೇ=ಕ್ರಿಯೆಯು
ವ್ಯಾಪ್ತಿಯಾಗೆ ದ್ವಿತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕರ್ತೃಕರಣಯೋಸ್ತೃತೀಯಾ || 78 ||

ವೃ || ಯಃ ಕ್ರಿಯಾಂ ಕರೋತಿ ಸ ಕರ್ತಾ | ಸಾಧಕತಮಂ ಕರಣಂ | ತ⁸ಸ್ಮಿನ್ ಕರ್ತೃಂ
ಕರಣೇ ಚ ವಿ¹⁰ವಕ್ಷಿತೇ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಕರ್ತೃಂ—ದೇವದತ್ತನಿಂ ಮಾ¹¹ಡಲ್ಪಟ್ಟುದು, ಯಜ್ಞಮಿ¹²ತ್ರನಿಂ ದೇ¹³ಡಲ್ಪ
ಟ್ಟುದು. ಕರಣೇ—ಕುಡುಗೋಲಿಂ ಕೊಯ್ದಂ, ಪರಕುವಿಂ ಕಡಿದಂ.

ಟೀ || ಕರ್ತೃಕರಣಯೋಃ=ಕರ್ತೃಕರಣಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ. ತೃತೀಯಾ=ತೃತೀಯಾ
ವಿಭಕ್ತಿಯಪ್ಪುದು. ಕರ್ತೃಕರಣಂಗಳಾವುವೆನೆ—ಮಾಡುವಾತಂ ಕರ್ತೃ, ಸಾಧಿಸುವುದು
ಕರಣಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ದ್ವಿತೀಯಾ ಕರ್ಮಣಿ, 2 ಯತ್ಕ್ರಿಯತೇ ತತ್ಕರ್ಮ, 3 ತತ್ಕರ್ಮಾರ್ಥಂ, 4 ವಿಷಯಾರ್ಥಮಿತಿ,
5 ನೆಟದಂ, 6 ಕಾಲೇವಾ, 7 ಗೆಯ್ಯ ಬಂದಂ, 8 ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಯಾಂ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ, 9 ಕಸ್ಮಿನ್
ಕರ್ತೃ, 10 ಕಾರಣೇ, 11 ಕಾಡುಗಂ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟುದು, 12 ದತ್ತ, 13 ಪುಂಸುಂ ಪಡಲ್ಪಟ್ಟುದು,

ಸೂ || ಹೇತುವಪಿ || 79 ||

ವೃ || ಹೇತುರ್ನಿಮಿತ್ತಂ | ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇಽಪಿ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಓಲಗದಿಂದಿರ್ದಂ, ಓಲಗದಿಂ ಬಟ್ಟಂ.

ಟೀ || ಹೇತುವಪಿ = ಕಾರಣಾರ್ಥದೊಳಂ ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸಂಪ್ರದಾನೇ ಚತುರ್ಥೀ || 80 ||

ವೃ || ಕ¹ರ್ಮಣೋ ವಿಷಯಭೂತತ್ವೇನ ವಿವಕ್ಷಿತಂ ಸಂಪ್ರದಾನಂ | ತ²ಸ್ಮಿನ್ ಚತುರ್ಥೀ ವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಉಪಾಧ್ಯಾಯಂಗೆ ದಕ್ಷಿಣೆಯಂ ಕೊಟ್ಟಂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಂಗೆ ಗೋವನಿತ್ತಂ.

ಟೀ || ಕರ್ಮದೊಡನೆ ಕೂಡಿದುದು ಸಂಪ್ರದಾನಮೆಂಬುದು. ಸಂಪ್ರದಾನೇ = ಆ ಸಂಪ್ರದಾನಕಾರಕದಲ್ಲಿ. ಚತುರ್ಥೀ = ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳಂ. ಸಂಪ್ರದಾನಮೆಂದು ಕೊಳ್ಳುವಾತ್ಮಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ರುಚಿಹಿತೇಷ್ವಾರ್ಯಭಯೇಷು ಚ || 81 ||

ವೃ || ರುಚಿ ಹಿತೇ ಈಷ್ವಾರ್ಯಯಾಂ ಭಯೇ ಚ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ರುಚಿ — ದೇವದತ್ತಂಗೆ ರುಚಿಯಾಯ್ತು ಮೋದಕಂ. ಹಿತೇ — ಪಟುವಿಂಗೆ ಹಿತಂ ತೃಣಂ. ಈಷ್ವಾರ್ಯಯಾಂ — ಆರ್ಯಂಗೆ ಸೇನಸುಗುಂ ದುರ್ಜನಂ. ಭಯೇ — ಪಾಪಕ್ಕಂಜುಗುಂ ತಕ್ಕಂ.

ಟೀ || ರುಚಿಹಿತೇಷ್ವಾರ್ಯಭಯೇಷು ಚ = ರುಚಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ಹಿತದಲ್ಲಿಯುಂ ಸೇನನಲ್ಲಿಯುಂ ಭೀತಿಯಲ್ಲಿಯುಂ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಮನ್ಯಕ³ರ್ಮಣಿ ಚಾನಾದರೇ || 82 ||

ವೃ || ಅನಾದರೇ ಗಮ್ಯಮಾನೇ ಮನ್ಯತೇಃ ಕರ್ಮಣಿ ಚ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಅವನಂ ಪುಲೈ ಕಪ್ಪಮಾಗೆ ಬಗೆದಂ, ಆತನ ಮಾತನ್ನೊಂದಡಕೆಗೆ ಕೊಳ್ಳಂ.

ಟೀ || ಅನಾದರೇ = ಆದರಣೆಯಿಲ್ಲದಲ್ಲಿ. ಮನ್ಯಕರ್ಮಣಿ ಚ = ಬಗೆಧಾತುವಿನ ಕರ್ಮದಲ್ಲಿಯುಂ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ನ⁴ಮಸ್ತಿಯಾಯಾಂ ಸ್ವಸ್ತಾದಿಷು ಚ || 83 ||

ವೃ || ನಮಸ್ತುರಣೇ ಸ್ವಸ್ತಾದಿಪ್ರಯೋಗೇ ಚ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

1 ಕರ್ಮಕರಣಭೂತೇನೋಪಾಶ್ರಯವೇನ ವಿವಕ್ಷಿತಂ. 2 ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ. 3 ಕರ್ಮಾನಾದರೇ. 4 ನಮಸ್ತು ಸ್ತಾದಿಷು.

ಉ || ದೇವಂಗೆ ನಮಸ್ಕಾರಂಗೆಯ್ಯಂ, ಅರಸಂಗೆಯ್ಯಿದಂ; ಪ್ರಜೆಗೆಲ್ಲಂ ಸ್ವಸ್ತಿಯಕ್ಕೆ, ಭದ್ರಂ ಜಿನಕಾಸನಕ್ಕೆ.

ಆದಿರಬ್ಬಾತಃ ಸ್ವಾಹಾಸ್ವಧಾಲಂವಾಪದರ್ಥೇಷ್ಯಪಿ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಅಗ್ನಿಗೆ ಸ್ವಾಹಾಕಾರಂ, ಪಿತೃಗಳ್ಗೆ ಸ್ವಧಾಕಾರಂ, ಮಲ್ಲಿಗೆ ಪ್ರತಿಮಲ್ಲಿನಲಂ (ಅಲಂ=ಸಮರ್ಥಂ), ಇಂದ್ರಂಗೆ ವಪುಷ್ಕಾರಂ ಪ್ರಿಯಂ.

ಟೀ || ನಮಸ್ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ=ನಮಸ್ಕಾರದಲ್ಲಿ. ಸ್ವಸ್ತೌದಿಷು ಚ=ಸ್ವಸ್ತಿ ಎಂಬುದು ಮೊದಲಾದ ಶಬ್ದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಪಾದಾನೇ ಪಂಚಮೀ || 84 ||

ವೃ || ಅಪಾದಾನಮಪನಯನಂ | ತಸ್ಮೈ ವಿನಕ್ಷಿತೇ ಪಂಚಮೀವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಊರತ್ತಣಿಂ ಬಂದಂ, ಪಟದತ್ತಣಿಂದಿಱಿದಂ, ಕುದುರೆಯತ್ತಣಿಂದೊಡಿದಂ, ಪುಲಿಯತ್ತಣಿಂ ಭಯಂ.

ಟೀ || ಅಪಾದಾನೇ=ಅಪಾದಾನಕಾರಕದಲ್ಲಿ. ಪಂಚಮೀ=ಪಂಚಮೀವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸಂಬಂಧೇ ಪಷ್ಠೀ || 85 ||

ವೃ || ಸ್ವೈಸ್ವಾಮಿಭಾವಾದಿಸಂಬಂಧೇ ಪಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಸ್ವೈಸ್ವಾಮಿಭಾವೇ—ನಾಡುಮೆಯಂ. ಅವಯವೇ—ಮರದ ಕೊಂಬು. ಜಾತೌ—ಪುಲೆಯ ಪಿಂಡು. ವಸ್ತುನಿ—ಪೊನ್ನಗೆಜ್ಜೆ.

ಟೀ || ಸಂಬಂಧೇ=ಸ್ವೈಸ್ವಾಮಿಭಾವಂ ಮೊದಲಾದ ಸಂಬಂಧದಲ್ಲಿ. ಪಷ್ಠೀ=ಪಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಧಿಕರಣೇ ಸಪ್ತಮೀ || 86 ||

ವೃ || ಆಧಾರೋಽಧಿಕರಣಂ | ತಸ್ಮೈ ಸಪ್ತಮೀವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ನೆಲದೊಳ ಪಟ್ಟಂ, ತೊಜಿಯೊಳ ಬಿಟ್ಟಂ, ಕೆಯ್ಯೊಳ ಕಂಕಣಂ, ಪೂವಿ ನೊಳ ಕಂಪು.

ಟೀ || ಅಧಿಕರಣೇ=ಅಧಿಕರಣಕಾರಕದಲ್ಲಿ. ಸಪ್ತಮೀ=ಸಪ್ತಮೀವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ. ಆಧಿಕರಣಮೆಂದೊಡೆ ಆಧಾರಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಪದಕೃತ್ಯೇಣ ಚ, 2 ಮಮಾಯಾಃ, 3 ಶಬ್ದವ್ಯರ್ಥೇ, 4 ಸ್ವೈಸ್ವಾಮಿಭಾವಂಧೇ, 5 ಸ್ವೈಸ್ವಾಮಿಭಾವಂಧೇ : ಪಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿರ್ಭವತಿ, ಅವಯವಜಾತಿವಸ್ತುಮಾತ, 6 ಶಬ್ದವ್ಯರ್ಥೇ, 7 ಪಟ್ಟದ್ಧಂ.

ಸೂ || ನಿರ್ಧಾರಣೇ ಚ || 87 ||

ವೃ || ಜಾ'ತಿಕ್ರಿಯಾಗ.ಣದ್ರವ್ಯೈರೇಕದೇಶವೃಥಕ್ಕರಣಂ ನಿರ್ಧಾರಣಾ | ತಸ್ಮಿನ್ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಚ ಸಪ್ತವಿವಿಧಕ್ತಿಭವತಿ ||

ಉ || ಪುರುಷರೂಳ ಜ್ಞತ್ರಿಯಂ ಕೂರಂ, ನುಡಿವರೂಳ ಕಡುಜಾಣಂ, ಕಲಿಗಳೊಳ ಮೆಯ್ಯಲಿ, ನರರೊಳುತ್ತಮಂ.

ಟೀ || ನಿರ್ಧಾರಣೇ ಚ = ಜಾತಿ, ಕ್ರಿಯೆ, ಗುಣಂ, ದ್ರವ್ಯಂ, ಎಂಬಿವಳುಂ ವಸ್ತುವಂ ಪೇರ್ಕೆಯ್ಯುದು ನಿರ್ಧಾರಣಾ; ಆ ನಿರ್ಧಾರಣದಲ್ಲಿಯುಂ ಸಪ್ತವಿವಿಧಕ್ತಿಯುಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಆಸಾಂ ವೈತ್ಯಯೋ ಬಹುಳಂ || 88 ||

ವೃ || ಆಸಾಂ ವಿಭಕ್ತಿನಾಂ ಪ್ರಾಯೇಣ ವೈತ್ಯಯೋ ವಿಸರ್ಯಾಸೋ ಭವತಿ ಉತ್ತರತ್ರ ವಿವಕ್ಷಿತೇರ್ಥೇ ||

ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥೇ ಪಷ್ಠೀ — ಉ || ಚಾಾಗಿಗಳ ಬಲ್ಲಹಂ, ಅಂಕವುಳ್ಳರ ದೇವಂ.

ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥೇ ತೃತೀಯಾ — ಉ || ಒಜೆಯಿಂದುರ್ಚಿದಂ, ಸೆಜೆಯಿಂದುರಂಕಿದಂ, ಮನೆ ಯಿಂ ಪೊಣಮುಟ್ಟಂ.

ಪಪ್ರಥಮೇ ಚತುರ್ಥೇ — ಉ || ನೆಲಕ್ಕೆ ಜೆಯಂ, ಕ್ರೀಗಧೀಶ್ವರಂ.

ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥೇ ಚ¹ — ಉ || ಕೆ'ಪ್ಯಂಗೆ ಕಿಜ್ಜಿಸಿದಂ, ಬ'ಹುತಾವಕ್ಕೆ ಬಿಗುರ್ತು ವಿಷ್ಣು ಪಡೆದಂ ಮತ್ಸ್ಯವತಾರಕ್ಕೆ.

ಪ್ರ'ಥಮಾರ್ಥೇ ಪಷ್ಠೀ — ಉ || ನಿನ್ನ ಪೋಪದುಂಬಿನ್ನ ನಿರ್ದಳ, ನಿನ್ನ ಬರೆ ಮುರಮುಠನ.

ತೃತೀಯಾರ್ಥೇ ಸಪ್ತಮೀ — ಉ || ಚಲದೊಳವನ ದೊರೆಯಾವಂ, ಕೊಡಲಿಯೊಳ ಕಡಿದಂ.

ಟೀ || ಆಸಾಂ = ಈ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್ಳೆ. ಬಹುಳಂ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಪುಂದೆ ಪೇಲ್ವರ್ಥಂಗಳಲ್ಲಿ, ವೈತ್ಯಯಾ = ಪಲ್ಲಟಮವ್ವುದು.

ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥೇ = ಸಪ್ತಮ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಪಷ್ಠೀ = ಪಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿಯುಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥೇ = ಪಂಚಮ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ. ತೃತೀಯಾ = ತೃತೀಯಾವಿಭಕ್ತಿಯುಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಕ್ರಿಯೆಯಾ ಗುಣೇನ ವಾ ಸರ್ವಾಣೀಯೇಷು ಯನ್ನಿರ್ಧಾರಾರ್ಥೇ ನಿನ್ನಿರ್ಧಾರಣಾಂ. 2 ತಥಾಚ. 3 ಇದೇ ಇದರ ಮೂಲದ ವಾಕ್ಯಗಳೂ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಸೂತ್ರಗಳಾಗಿವೆ. 4 ಚತುರ್ಥೇ. 5 ಈ ೪ ಧಾತುಗಳು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ. 6 ಇದರಲ್ಲಿ ನೆಲಕ್ಕೆ ಮೈದಂ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಮಂದಂವಂದಿರೆ. ಬಹು ತಾವಕ್ಕೆ — ಮೂವರಾಮಯೂ 7—98. 6 ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ, ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥೇ ಪಷ್ಠೀ — ೬ರವನ ಕಂಪಂ, ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿನಂತ್ರ ಇದೆ.

ಷಷ್ಠ್ಯರ್ಥೇ=ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಚತುರ್ಥೇ=ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕೂ.
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥೇ ಚ=ದ್ವಿತೀಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಚತುರ್ಥೀವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕೂ. ಉ || ಬಹು
ತಾಪಕ್ಕೆ ಬಿಗುತು ವಿಷ್ಣು ಪಡೆದಂ ಮತ್ಸ್ಯವತಾರಕ್ಕೆ. ಮತ್ಸ್ಯವತಾ
ರಮಂ ಎಂಬುದರ್ಥಂ. ಮತ್ಸ್ಯವತಾರಮಂ ಪಡೆದನೆಂಬಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯವ
ತಾರಕ್ಕೆ ಎಂದಂ.

ಪ್ರಥಮಾರ್ಥೇ=ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಷಷ್ಠೀ=ಷಷ್ಠೀವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕೂ.
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ತೃತೀಯಾರ್ಥೇ=ತೃತೀಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಸಪ್ತಮೀ=ಸಪ್ತಮೀವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕೂ.
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಜಾತಿರೇಕವದ್ಬ¹ಹವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ ಬ²ಹುಳಂ || 89 ||

ವೃ || ಜಾತಿವಾ³ಚೇ ಕಬ್ಬಿಃ ಬಹವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ ಏಕವದ್ಬಹುಳಂ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕರಿಯಿವು, ಕರಿಗಳಿವು; ಕೆಯೆ ಬೆಳೆದುವು, ಕೆಯ್ಗೆ ಬೆಳೆದುವು.⁴

ಟೀ || ಜಾತಿಃ=ಜಾತಿಯಂ ಪೇಟ್ಟು ಕಬ್ಬಿಂ. ಬಹವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಂ=ಬಹುತ್ವಮಂ ನುಡಿ
ವಲ್ಲಿ. ಬಹುಳಂ=ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಏಕವತ್=ಏಕವಚನಮಾಗಿರ್ಪುದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸಂಖ್ಯೇಯೇ ಸಂಖ್ಯಾಸು ಚ || 90 ||

ವೃ || ಸಂಖ್ಯೇಯೇ ಸಂಖ್ಯಾಸ್ವಪಿ ವರ್ತಮಾನಃ ಕಬ್ಬಿಃ ಬಹವ್ಯಾಖ್ಯಾಯಾಮೇ⁵ಕವದ್ಬವತಿ ||

ಉ || ಪತ್ತು ದೆನೆ, ಪತ್ತು ದೆನೆಗಳೆ; ಮೂಟು ನಾಲ್ಕು, ಮೂಟು ನಾಲ್ಕುಗಳೆ.

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಾತ್ ಕೃಚಿನ್ನ ಭವತಿ—ಪದಿನಯ್ಯರ್.

ಟೀ || ಸಂಖ್ಯೇಯೇ=ಸಂಖ್ಯಾವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ. ಸಂಖ್ಯಾಸು ಚ=ಸಂಖ್ಯೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ
ಬಹುಳದಿಂ ಬಹುವಚನಮೇಕವಚನರೂಪಮಕ್ಕೂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಭಾವವಚನೇ²ಪಿ || 91 ||

ವೃ || ಭಾವಾಖ್ಯಾಯಾಂ¹ ವರ್ತಮಾನೋ ಯಃ ಕಬ್ಬಿಃ ಸೋ³ಪ್ಯೇಕವದ್ಬವತಿ ||

ಉ || ಕರ್ಪು, ಬೆಳ್ಳು, ತಣ್ಣು, ತಿಣ್ಣು, ಕೂಮೆ, ಪೆಮೆ.

1 ಬಹವ್ಯಾಖ್ಯಾನೇ. 2 ಬಹುಳಂ ಎಂಬುದು ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲ. 3 ವಾಚಕಃ. 4 ಇವಾವಮೇಲೆ—ಬಹುಳ
ಗ್ರಹಣಾತ್ (ಬಹುಳಾಧಿಕಾರಾತ್) ಪ್ರೀತರುಷ ವಿಷಯೇ ಕೃಚಿನ್ನ ಭವತಿ—ಎಂದು ಎರಡು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದೆ. 5 ಏಕ
ವದ್ಬ ಭವತಿ. [ಜಾಮುನಿ.

ಬಹುಲಾಧಿಕಾರಾತ್ ಬೆಳ್ಳುಗಳ, ತೆಳ್ಳುಗಳ, ಇತಿ ಭವತಿ ||

ಟೀ || ಭಾವವಚನೇಽಪಿ = ಭಾವವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ಬಹುವಚನಂ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೇಕವಚನರೂಪವುಂ. ಉ || (ವೈ. ಸೋ.) ವಿಕಲ್ಪಮಂತನೆ — ಬೆಳ್ಳುಗಳ, ಕರ್ಪುಗಳ, ಕೂರ್ಮಗಳ, ಪೆರ್ಮಗಳ.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕನ್ಯಾಕರಣವಿವರಣೇ ಕಾರಕವಿಧಾನಂ ನಾಮ

ಚತುರ್ಥಃ ಪಞ್ಚಮಃ.

5. ಯು¹ಷ್ಕ ದಾ ದಿ ವಿ ಧಾ ನಂ .

ಸೂ || ನೀರ್ನಾತಾನಃ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಾ ನಿರ್ನೆತನಾಂ || 92 ||

ವೃ || ಯುಷ್ಕದಸ್ಮದಸ್ಯದರ್ಥೇ ವರ್ತಮಾನಾನಾಂ ನಿರ್ ಎ ತ ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಾ ಪರತಃ ನಿರ್ ಆ ತಾ ಇತ್ಯೇತಾನಿ ರೂಪಾಣಿ ಯ²ಥಾಕ್ರಮಾಂ ಭವಂತಿ ||

ಉ || ನೀನಿದಮ್, ಆಂ ಪೋದಂ, ತಾಂ ಬಂದಂ.

ಟೀ || ನಿರ್ನೆತನಾಂ = ನಿರ್ ಎ ತ ಎಂಬಿವರ್ಕೆ. ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತಾ = ಪ್ರಥಮಾ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರಮಾಗುತ್ತಿರೆ. ನೀರ್ನಾತಾನಃ = ಯಥಾಕ್ರಮಾದಿಂ ನಿರ್ ಆ ತಾ ಇತ್ಯೇತಾನಿ ಆದೇಶಂಗಳಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ನಿನಃನತನಾಶ್ಚ⁴ತುರ್ಥ್ಯಾಂ ತೃತೀಯತ್ವಂಚಾಸ್ಯಾಃ || 93 ||

ವೃ || ನಿರ್ ಎ ತ ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ಪುನಃ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಾ ಪರತಃ ಯಥಾಕ್ರಮ್ಯಾಂ ನಿನಃ ನತನ ಇತ್ಯೇತೇ ಆದೇಶಾ ಭವಂತಿ! ಅಸ್ಯಾಶ್ಚತುರ್ಥ್ಯಾ ಆಪಿ ತೃತೀಯತ್ವಂ ಭವತಿ ||

ಉ || ನಿನಗೆ, ಎನಗೆ, ತನಗೆ.

ಟೀ || ಆ ನಿರ್ ಎ ತ ಎಂಬಿವರ್ಕೆ, ಚತುರ್ಥ್ಯಾಂ = ಮತ್ತೆ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿ ಪರಮಾಗುತ್ತಿರೆ. ನಿನಃ ನತನಾಃ = ಯಥಾಕ್ರಮಾದಿಂ ನಿನಃ ನತನ ಎಂಬಾದೇಶಂಗಳಪ್ಪುವು. ಅಸ್ಯಾಃ = ಆ ಚತುರ್ಥಿವಿಭಕ್ತಿಗೆ. ತೃತೀಯತ್ವಂ ಚ = ತನ್ನ ವರ್ಗದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂ ಗತ್ಯಮುಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ದ್ವಿ⁵ಬಹ್ವೋರ್ನಸ್ಯ ಮಃ || 94 ||

ವೃ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರ್ವಿಷಯೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ನಕಾರಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಮಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ನೀಮುಂ, ಆಮುಂ, ತಾಮುಂ; ನಿಮಗೆ, ಎಮಗೆ, ತಮಗೆ; ನಿಮ್ಮ, ಎಮ್ಮ, ತಮ್ಮ; ನಿಮ್ಮೊಳ, ಎಮ್ಮೊಳ, ತಮ್ಮೊಳ.

ಟೀ || ದ್ವಿಬಹ್ವೋಃ = ಆ ಕಬ್ಬಿಂಗಳ್ಳಿ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂಗಳಂ ನುಡಿಯಲ್ವೇಡಿದೊಡೆ. ನಸ್ಯ = ನಕಾರಕ್ಕೆ. ಮಃ = ಮಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಯುಷ್ಕದಸ್ಮತ್ಪ್ರಕರಣಂ, ಕಲ್ಪರೀತಿವಿಧಾನಂ. 2 ನಿನ್ನೆನ್ನತನ್ನಾನಾಂ. 3 ಕ್ರಮೇಣ. 4 ಚತುರ್ಥ್ಯಾಂ. 5 ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋಃ. 6 ಗಳ.

ಸೂ || ಅ¹ದು ಇದು ಉದೂನಾಮುತೇ ವತಾ ಪುಂಸಿ || 95 ||

ವೃ || ಅದು ಇದು ಉದು ಇತ್ಯೇತೇಷಾಂ ಪ್ರಕೃತಿವಿಕೇಷಾಣಾಂ ಪುಲ್ಲಿಂಗವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಸರ್ವಾ
ಸು ವಿಭಕ್ತಿಷು ಪರಭೂತಾಸು ಅಂತೇ ವಕಾರತಕಾರಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ಅವಂ, ಇವಂ, ಉವಂ; ಆತಂ, ಈತಂ, ಉತಂ. ಸ್ವ²ರಾದೂನಾಗಮಃ
ಪುಂಸಿ (50)—ಅವನಂ, ಇವನಂ, ಉವನಂ; ಆತನಂ, ಈತನಂ, ಉತನಂ. ಏವಂ
ಸರ್ವತ್ರ.

ಟೀ || ಅದು ಇದು ಉದೂನಾಂ=ಅದು ಇದು ಉದು ಎಂಬಿವರ್ಕೆ. ಪುಂಸಿ=
ಪುಲ್ಲಿಂಗಮುಂ ನುಡಿಯಲ್ವೇಡಿದೊಡೆ. ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಪರವಾಗೆಯುಂ, ಅಂತೇ=ಆ ಕಬ್ಬಂ
ಗಳ ಅಂತ್ಯದ ದುಕಾರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ. ವತಾ=ವಕಾರತಕಾರಂಗಳ ಆದೇಶಮಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಇಂತಿವರ್ಕೆ ಸಪ್ತವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು.

ಪ್ರಯೋಗಂ—

ಆತಂ ದ್ರೋಣಂ ನೆಗಚ್ಚಿಂ |

ತೀತಂ ಕುರುರಾಯನೂತನತ್ವತ್ಥಮಂ ||

ಸೂ || ವಳ ಕೇ ಚ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ || 96 ||

ವೃ || ತೇಷಾಂ ಅದು ಇದು ಉದೂನಾಂ ಸ್ತ್ರೀವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಸರ್ವಾಸು ವಿಭಕ್ತಿಷು ಪರ
ಭೂತಾಸು ಅಂತೇ ವಳ, ಕೇ, ಇತ್ಯೇತಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ಅವಳ, ಇವಳ, ಉವಳ; ಅವಳಂ, ಇವಳಂ, ಉವಳಂ; ಆಕೆ, ಈಕೆ,
ಉಕೆ; ಆಕೆಯಂ, ಈಕೆಯಂ, ಉಕೆಯಂ.

ಟೀ || ಅದು ಇದು ಉದು ಎಂಬಿವರ್ಕೆ, ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ=ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ಎಲ್ಲಾ ವಿಭ
ಕ್ತಿಗಳ ಪರವಾಗೆಯುಂ ಆಕಬ್ಬಂಗಳ ಅಂತ್ಯದ ದುಕಾರಕ್ಕೆ, ವಳ ಕೇ ಚ=ವಳ, ಕೇ, ಎಂ
ಬೆರಡುಮಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಇಂತಿವರ್ಕೆ ಎಲ್ಲಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಳಂ ಪತ್ತಿಸುವುದು.

ಸೂ || ದೀ⁴ರ್ಘಸ್ತು ಕಯೋಃ || 97 ||

ವೃ || ತೇಷಾಮದುಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ತ³ಕಯೋಃ ಪರಯೋಃ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ದೀರ್ಘಾದೇಶೋ
ಭವತಿ ||

ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾನಿ ಉದಾಹರಣಾನಿ.

1 ಅದ್ವಿಜೂರೂನಾಂ, 2 ಈ ಸೂತ್ರವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ, 3 ಅಂತ್ಯಸ್ಯ, 4 ದೀರ್ಘಃ ಕೇಕಯೋಃ,
5 ಕೇಕಯೋಃ.

ಟೀ | ಆ ಅದುವೊದಲಾದ ಕಬ್ಬಿಂಗಳ್ಳ ಪುಲ್ಲಿಂಗಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ. ತಕಯೋಃ = ಅದುಇದು ಉದೂನಾಮಂತೇ ವತೌ ಪುಂಸಿ (95) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದಾದ ತಕಾರ ಮುಂ ವಳ ಕೇ ಚ ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ (96) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂದಾದ ಕೇಕಾರಮುಂ ಪರವಾಗಿ. ಪೂರ್ವಾಸ್ವರಕ್ಕೆ, ದೀರ್ಘಃ = ದೀರ್ಘಮಕ್ಕುಂ.

ಅದಂ ಮುಂಪೇಟ್ಟು ದಾಹರಣಂಗಳಿಂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದು.

ಮತ್ತಮನ್ಯವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರದೊಳಮಿಂತೆಂಬುದು—

ಅ¹ವನಾತನೆಂಬ ಮಾತುಗ |

ಳವು ಪುಲ್ಲಿಂಗಪ್ರಯೋಗದೊಳ ಸ್ತ್ರೀಣದೊಳ ||

ನ್ನವಳಾಕೆಯೆಂಬ ನುಡಿ ಸಂ |

ಭವಿಕುಂ ಕೇವದೊಳದೆಂಬ ಮಾತನೆದಿಕ್ಕುಂ ||

ಸೂ || ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಯೋರ್ವ್ಯತ್ಯಾಸಃ ಕ್ವಚಿತ್ || 98 ||

ವೈ | ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಪುಲ್ಲಿಂಗಯೋಃ ಕ್ವಚಿತ್ಕರುಣಾಭಿಲಾಷಾದೌ ವ್ಯತ್ಯಾಸೋ ವಿಪರ್ಯಾಸೋ ಭವತಿ |

ಉ | ಕರುಣಂ, ಅಭಿಲಾಷೆ, ಉಪತ್ಯಕಂ.

ಟೀ | ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಯೋಃ = ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗಪುಲ್ಲಿಂಗಗಳಲ್ಲಿ. ಕ್ವಚಿತ್ = ಕರುಣಾ, ಅಭಿಲಾಷ, ಎಂಬಿವು ವೊದಲಾದ ಕೆಲವು ತಾವಿನಲ್ಲಿ. ವ್ಯತ್ಯಾಸಃ = ಪಲ್ಲಟಮಪ್ಪುದು.

ಉ | (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ನಿತ್ಯಂ ಕಳತ್ರಾದೌ ನಪುಂಸಕತ್ವಂ || 99 ||

ವೈ | ಕಳತ್ರಪ್ರಭೃತಿಷು ಕಬ್ಬೇಷು ನಿತ್ಯಂ ನ²ಪುಂಸಕತ್ವಮೇವ ಭವತಿ |

ಉ | ಇ³ದು ಧರ್ಮಕಳತ್ರಂ, ಇದು ಅಪತ್ಯಂ, ಇದು ಕೂಸು.

ಟೀ | ಕಳತ್ರಾದೌ = ಕಳತ್ರಂ ವೊದಲಾದ ಕಬ್ಬಿಂಗಳಲ್ಲಿ. ನಿತ್ಯಂ = ನಿತ್ಯವಾಗಿ. ನಪುಂಸಕತ್ವಂ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗಮೆ ಆಕ್ಕುಂ. ಉ | (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಆತೋ ಲಘುರೀತಿ || 100 ||

ವೈ | ಲಿಂಗಾಂತಸ್ಯ ಆಕಾರಸ್ಯ ವಿಭಕ್ತಿಷು ಪರಭೂತಾಸು ಲಘುಭೂತಃ ಏಕಾರೋ ಭವತಿ |

ಉ | ವಸುಧೆ, ವನಿತೆ, ದಯೆ, ಚಂದ್ರಿಕೆ, ಮಾಲೆ, ಕಾಲೆ, ಧಾರೆ, ದ್ರಾಕ್ಷೆ, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಟೀ | ಆತಃ = ಲಿಂಗಾಂತದ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಣಂ ಪರವಾಗಿ. ಲಘುಃ = ಲಘುವಪ್ಪು. ಏತ್ = ಏಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ | (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಈದೂತೋಹ್ರಸ್ವಃ || 101 ||

ವೃ || ಲಿಂ¹ಗಾಂತಗತಯೋಃ ಈಕಾರೋಕಾರಯೋಃ ಹ್ರಸ್ವೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಲಕ್ಷ್ಮಿ, ನದಿ, ನಾರಿ, ಸರಸ್ವತಿ ; ಸರಯು, ಕುಹು, ವಧು, ವಾವೋರು.

ಟೀ || ಈದೂತೋಃ = ಲಿಂಗಾಂತದ ಈಕಾರೋಕಾರಂಗಳ್ಳೆ. ಹ್ರಸ್ವಃ = ಹ್ರಸ್ವಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಅನ್ಯಪ್ರಯೋಗಂ—

ಲಲಿತಾಳಿಕೆ ತಿಲನಾಸಿಕೆ |

ಲಲಿತಾಂಗಿ ವಿಶಾಲಜಘನೇ ಚಂದ್ರಾಸ್ಯ ಸಮಾ ||

ಜ್ವಲಿತರದೆ ಮನಸಿಜಂ ಕಡು |

ಗಲಿಯಾದಂ ನಿನ್ನಯವ್ಯನಂ ಪೆರ್ಚಲೊಡಂ ||

ಸೂ || ನೈಕಾಕ್ಷರಪದೇ || 102 ||

ವೃ || ಏ²ಕಾಕ್ಷರಂ ಯತ್ಪದಂ ತಸ್ಮಿ³ನ್ ಈಕಾರೋಕಾರಯೋಃ ಹ್ರಸ್ವೋ ನ ಭವತಿ ||

ಉ || ಶ್ರೀ, ಸ್ತ್ರೀ, ಭೂ, ಭೂ.

ಟೀ || ಏಕಾಕ್ಷರಪದೇ = ಏಕಾಕ್ಷರಪದಮಾದಲ್ಲಿ. ಈ⁴ಕಾರೋಕಾರಂಗಳ್ಳೆ ಹ್ರಸ್ವಂ, ನ = ಆಗದು.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಅನ್ಯವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರಂ—

ಆ⁵ಕಾರಕ್ಕೆ ಲಘುಕೃತ |

ಮೇಕಾರಂ ತಾನದಕ್ಕು ವೊದೊದಂತ ||

ಕ್ಲೇಕಾಕ್ಷರಪದಮುಖಯೇ ನಿ⁶ |

ರಾಕುಳದಿಂ ಹ್ರಸ್ವಮುಕ್ತು ಮೆಲ್ಲೆ ಡೆಗಳೊಳಂ ||

ಸೂ || ಧಾತೋಸ್ತೃಶಬ್ದಸ್ಯ ವಾರಃ || 103 ||

ವೃ || ಧಾ⁷ತೋವಿಹಿತಸ್ಯ ತೃಶಬ್ದಸ್ಯ ವಾ ಆರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕರ್ತಾರಂ, ಕರ್ತೃ ; ಧಾತಾರಂ, ಧಾತೃ ; ಭರ್ತಾರಂ, ಭರ್ತೃ ; ದಾತಾರಂ ದಾತೃ ; ಹೋತಾರಂ, ಹೋತೃ.

ಟೀ || ಧಾತೋಃ = ಧಾತುವಿನ. ತೃಶಬ್ದಸ್ಯ = ತೃಶಬ್ದಕ್ಕೆ. ವಾ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ಆರಃ = ಆರಾದೇಶಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಲಿಂಗಾಂತಯೋಃ, 2 ಏಕಾಕ್ಷರಪದಾಂತಾನಾಮಾಕಾರ ಈಕಾರ ಉಕಾರ ಏತೇಷಾಂ ಹ್ರಸ್ವಾ ನ ಭವಂತಿ.

3 ತ್ವನ್ನೀಕಾರೋಕಾರೋಕಾರೋ ಹ್ರಸ್ವಾ ನ ಭವಂತಿ. 4 ಆಕಾರ ಈಕಾರ ಉಕಾರಂಗಳ್ಳೆ. 5 ಕಾಮ್ಯವರೋಕನ, ಸೂತ್ರ 89. 6 ವಿಕಲ್ಪತದಿಂ. 7 ಧಾತುವಿಹಿತತೃಶಬ್ದಸ್ಯಂತ್ಯಸು.

ಸೂ || ರಾಂತೋ ವೇಧಸಿ ವಿಧಾತುಃ || 104 ||

ವೃ || ವಿ'ಧಾತೃಶಬ್ದಸ್ಯ ವೇ'ಧಸ್ಯಭಿಧೇಯೇ ರಾಂತೋ ವಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ವಿಧಾತ್ರಂ, ವಿಧಾತ್ಯ.

ಟೀ || ವಿಧಾತುಃ=ವಿಧಾತೃಶಬ್ದಕ್ಕೆ. ವೇಧಸಿ=ಬ್ರಹ್ಮನಂ ನುಡಿನ ಅರ್ಥವಾಗಿ. ರಾಂತಃ=ರಕಾರಾಂತತೆ ವಿಕಲ್ಪದಿಂದಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅರೋಽನ್ಯತ್ರ³ || 105 ||

ವೃ || ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿನೋ ಧಾತೋರನ್ಯತ್ರ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ತೃಶಬ್ದಸ್ಯ ಅರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪಿತರಂ, ಪಿತೃ ; ಭ್ರಾತರಂ, ಭ್ರಾತೃ ; ಇತ್ಯಾದಿ.

ಟೀ || ಅನ್ಯತ್ರ=ಧಾತುವಿನದಲ್ಲದ ತೃಶಬ್ದಕ್ಕೆ. ಅರಃ=ಅರಾದೇಶಮುಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಶ್ವಯುವಾಧ್ವನಾಮಾನಃ || 106 ||

ವೃ || ಶ್ವ ಯುವ ಅಧ್ವ ಇತ್ಯೇತೇಷಾಮಾಂತಸ್ಯ ಅನೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಶ್ವಾನಂ, ಯುವಾನಂ, ಅಧ್ವಾನಂ.

ಟೀ || ಶ್ವಯುವಾಧ್ವನಾಂ=ಶ್ವ ಯುವ ಅಧ್ವ ಎಂಬಿವಳಂತಕ್ಕೆ. ಅನಃ=ಅನಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸಖ್ಯುರಾಯಃ || 107 ||

ವೃ || ಸ'ಖಿಕಲ್ಪಾಂತಸ್ಯ ಆಯಪ್ರತ್ಯಯೋಭವತಿ ||

ಉ || ಸಖಾಯಂ.

ಟೀ || ಸಖ್ಯಃ=ಸಖಿಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ವಿಭಕ್ತಿಗಣಂ ಪರವಾಗಿ. ಆಯಃ=ಆಯಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ವನ್ಸಯನ್ಸೋರುಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ವಾ⁵ || 108 ||

ವೃ || ವನ್ಸಯನ್ಸಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಯೋರುಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ದೀರ್ಘೋ ವಾ ಭವತಿ ||

ಉತ್ತರತ್ರ ಉದಾಹರಣೀತೇ.

1 ವೇಧಸಿ ಅಭಿಧೇಯ ವಿಧಾತೃಶಬ್ದಕ್ಕೆ ರಾಂತೋ ವಾ ಭವತಿ. 2 ವೇಧಸ್ಯರ್ಥೇ. 3 ಈ ಸೂತ್ರಪಾದಮೇರೆ ಹಿಂದೆ ಉದಾಹರಿಸಿದ ಷಷ್ಠಕದಲ್ಲಿ-ಶಸ್-ಎಂಬ ಸೂತ್ರವಿದೆ. ಆದರೆ ಈ ಸೂತ್ರವು ಈಗ ದೊರೆತಿರುವ 5 ಓಲೆಯ ಪ್ರತಿಗೆ ಇಲ್ಲಿಯಾಗಿ ಇಲ್ಲ. 4 ಸಖಿಕಲ್ಪಸ್ಯ ವಿಭಕ್ತಿಮು ಪರಭೂತಾಸು ಅಂತ್ಯಸ್ಯ ಅಥೋ ಭವತಿ. 5 ವಾ ರೋದೀ, 6 ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ | ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ ಕಲ್ಪಿತರಾಗಿರಬಹುದು, ದೀರ್ಘೋ ವಾ ಭವತಿ | ಶ್ರುತಿವಂತಸ್ಯ ಲೋದೀ.

ಟೀ || ವನ್ಸ್ ಯನ್ಮೋಃ=ವನ್ಸ್ ಯನ್ಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಂಗಳ. ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ=ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ. ವಾ=ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ದೀರ್ಘಃ=ದೀರ್ಘಮುಕ್ತಂ.
ಇದರ್ಕೆ ಮುಂದೆ ಉದಾಹರಣೆಯುಂ ತೋರಿಸಿದವರ್.

ಸೂ || ಅದಂತತಾ ಚ || 109 ||

ವೃ || ತಯೋಃ ವನ್ಸ್ ಯನ್ಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಯೋಃ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ ದೀರ್ಘೇ ಕೃತೇ ಆಕಾರಾಂತತಾ ಚ ಭವತಿ ||

ಉ || ವಿದ್ಯಾಂಸಂ, ಕನೀಯಾಂಸಂ.

ವಾಗ್ರಹಣಾನುರ್ವನಾತ್ ಕೃಚಿದ್ವಿಕಲ್ಪಃ—ಉ || ಜ್ಯಾಯಾಂಸಂ, ಜ್ಯಾಯಂ; ಶ್ರೀಯಾಂಸಂ, ಶ್ರೀಯಂ.

ಟೀ || ಆ ವನ್ಸ್ ಯನ್ಸ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಂತಂಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯಕ್ಕೆ ದೀರ್ಘವಾಗುತ್ತಿರೆ, ಅದಂತತಾ ಚ=ಅವರ್ಕೆ ಆಕಾರಾಂತತೆಯುಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ವಾಶಬ್ದಸ್ವೀಕಾರದಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ವಿಕಲ್ಪಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ವಿರಾಮೇ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯ || 110 ||

ವೃ || ವಿರಾಮೇ ವರ್ತಮಾನಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯ ಅಕಾರಾಂತತಾ ಭವತಿ ||

ಉ. || ಸಂಪದಂ, ಮರುತಂ, ವಿಹಾಯಸಂ.

ಟೀ || ವಿರಾಮೇ=ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರ್ಪ. ವ್ಯಂಜನಸ್ಯ=ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಅಕಾರಾಂತತೆಯುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂತ್ರ || ಲೋಪೋ ವಿಭಾಷಯಾ || 111 ||

ವೃ || ವಿರಾಮೇ ಸ್ಥಿತಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನಸ್ಯ ವಿಭಾಷಯಾ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ನವವಯಂ, ನವವಯಸಂ; ಜಾತವೇದಂ, ಜಾತವೇದನಂ; ಉಚನಂ, ಉಚನಸಂ

ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಭಾಷಯಾ ಕೃಚಿಲ್ಲೋಪ ಏವ—ಉ || ನಭಂ, ಮನಂ.

ಕೃಚಿದದಂತತ್ವಮೇವ—ಉ || ದಿವಂ, ಕಕುಭಂ.

ಕೃಚಿದುದಂತತ್ವಮೇವ | ವಿರಾಮೇ ದ್ವಿತ್ಯಂ—ಉ || ವಾಕ್ತು, ದಿಕ್ತು, ವೀರುತ್ತು, ಪರಿಷತ್ತು.

ಟೀ || ಆ ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರ್ಪ ವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ, ವಿಭಾಷಯಾ=ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಲೋಪಃ=ಲೋಪಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇದರ್ಕೆ ಅನ್ಯವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರಂ—

1 ವ್ಯಂಜನಸ್ಯುಪ. 2 ಕೃಚಿನ್ನಿತ್ಯಲೋಪಃ. 3 ಕೃಚಿದುದಂತತ್ವಂ! ವಿರಾಮವ್ಯಾ ನಸ್ಯ ಕೃಚಿದ್ವಿತ್ಯಮುಕ್ತಂ ಭವತಿ—ಎಂತು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಜನಮುಲಿವ ಸಂಸ್ಕೃತವ್ಯಂ |

ಜನಾಂತಲಿಂಗಗಳತ್ಯಮಃ ದ್ವಿತ್ಯದಿನು ॥

ತೃನಿಯೊಗಮನಂ ತ್ಯಾದ |

ಕನಮಂ ಮೇಣ ತಾಳೆ ಕನ್ನಡಕ್ಕವು ಲಿಂಗಂ || (ಕ. ಮ. ದ. 86)

ಇದರಿಂದ ಕಿರುದು ದ್ವಿತ್ವಗೂಡಿದುಕಾರಾಂತನುಕ್ಕುಂ. ಉ || ವಾಕ್ಕು ಇತ್ಯಾದಿ.
(ಪ್ರ. ನೋ.)

ಸೂ || ಮನಯೋರ್ಬಿಂದುಃ || 112 ||

ವ್ಯಾ || ಮಕಾರನಕಾರಯೋಃ ಬಿಂದುಭ್ರವತಿ ವಿರಾಮೋ ||

ಉ॥ ಕುಲಂ, ಜಲಂ, ಪೊಲಂ, ನೆಲಂ ; ನೀಂ¹, ಆಂ, ತಾಂ.

ಟೀ || ವಿರಾಮದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರಲು ಮನಯೋಃ = ಮಕಾರ ನಕಾರಂಗಳ್ಳಿ.
ಬಿಂದುಃ = ಸೊನ್ನೆಯಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ, ನೋ.)

ಸೂ || ವರ್ಗೇ ತದ್ವರ್ಗಾಂತೈಃ || 113 ||

ವೃ || ವರ್ಗಾಕ್ಷರೇ ಪರೇ ಮನಿಯೋಃ ಸ್ತಾನೇ ತದ್ವರ್ಗಾಂತ್ಯಃ ಪಂಚಮೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಬಿಂಕಜೈತ್ಯಂ, ತಜ್ಜುಲಪಿತಂ, ಸುತ್ತಣ್ಯಕ್ಕಂ, ಮೆಲ್ಪನೋರ್ಪಂ, ಬ
ಲ್ಪವಿಸುಟಂ.

ಟೀ || ಆ ಮಹಾರನಕಾರಂಗಳ್ಳಿ, ವರ್ಗೇ=ವರ್ಗಾಕ್ಷರಂ ಪರಮಾಗುತ್ತಿರೆ. ತದ್ವ್ಯ
ಗಾಂತ್ಯಃ=ಆವರ್ಗದ ಪಂಚಮಾಕ್ಷರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)⁴

ಸೂ || ಷೋ ನಸ್ಯ ಷೇನ || 114 ||

ವೃ || ಉಕಾರೇಣ ಯೋಗೇ ನಕಾರಸ್ಯ ಉತ್ಪಂ ಭವತಿ ||

ಉ || ತಣ್ಣೆ ಏಲ್, ತಣ್ಣೆ ರ್.

ಟೀ || ಣೇನ = ಣಕಾರದೊಡನೆ ಯೋಗವಾದ. ನಸ್ಯ = ನಕಾರಕ್ಕೆ. ಣಃ = ಣಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವ್ಯ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪೇ⁵ ಹೋ ವಾ || 115 ||

ವ್ಯಾ || ಪಕಾರಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಹಕಾರೋ ವಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪಲಗೆ, ಹಲಗೆ ; ಕಾವು, ಕಾಯು.

ಟೀ || ಪೀ = ಪಕಾರದ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ. ವಃ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಹಃ = ಹಕಾರಮುಕ್ತಂ.
ಉ || (ವ್ಯ. ನೋ.)

1 ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನಿ ನೋಡಿ, 2 ಅನುಪ್ರಾಸ, 3 ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನಿ ಕಡೆಯ
ವರಲು 4 ವಿಕಾರದ ಗುಣ, 5 ಉತ್ತರವೇನು?—ಇದು ಮಹತ್ವವು ಬಹುಂ. ಉತ್ತರವು ಬಹುಂ—
ಒಂದು : ಒಂದು ಪ್ರತಿಯನ್ನಿ, 5 ಉತ್ತರ.

ಸೂ || ಶಷ್ಠಯೋಃ ಸಃ || 116 ||

ವೃ || ಶಕಾರಷಕಾರಯೋಃ ಸಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಸಸಿ, ಸೇಸೆ, ಸಿಸು, ಮಸಿ.

ಟೀ || ಶಷ್ಠಯೋಃ = ಶಕಾರಷಕಾರಂಗಳ್ಳಿ. ಸಃ = ಸಕಾರಮುಕ್ತಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ರೇಫಸಂಯೋಗೇ ತದಂತರೇ ತ್ರಿಃ || 117 ||

ವೃ || ರೇಫಸಂಯೋಗೇ ಸತಿ ಶಷ್ಠಯೋಃ ರೇಫಸ್ಯ ಚಾಂತರೇ ಇಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪರಿಸಂ, ಸಿರಿ ; ಹರಿಸಂ, ಬರಿಸಂ, ಸರಿಸಪಂ.

ಟೀ || ರೇಫಸಂಯೋಗೇ = ರೇಫ ಸಂಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರೆ. ತದಂತರೇ = ಆ ರೇಫ ಯ ಶಷ್ಠಕಾರಂಗಳ ನಡುವೆ. ಇಃ = ಇಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಹಕಾರಸ್ಯೋಃ¹ || 118 ||

ವೃ || ರೇಫಸಂಯೋಗೇ ಸತಿ ಹಕಾರರೇಫಯೋರಂತರೇ ಉಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಅರುಹಂ, ಬರುಹಂ, ಅರುಹಂತಂ, ಗಾರುಹಪತ್ಯಂ.

ಟೀ || ಹಕಾರಸ್ಯ = ಹಕಾರಕ್ಕೆ ರೇಫ ಸಂಯೋಗವಾಗುತ್ತಿರೆ. ರೇಫಯ ಹಕಾರದ ನಡುವೆ, ಉಃ = ಉಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಏಕಾರಃ ಪದವಿಧೌ ಡಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನೇಷು || 119 ||

ವೃ || ಡಕಾರಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ವ್ಯಂಜನೇಷು ಪರೇಷು ಪದವಿಧೌ ಕ್ರಿಯಮಾಣೇ ಏಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕಾಱ್ಪರಂ, ಕಾಱ್ಪಿಚ್ಚ, ನಾಱ್ಪಗರಣಂ, ನಾಱ್ಪಿಡೆ, ಕೋಱ್ಪಿಟ್ಟ.

ಟೀ || ಪದವಿಧೌ = ಸಮಾಸವಿಧಾನದಲ್ಲಿ. ವ್ಯಂಜನೇಷು = ವ್ಯಂಜನಂಗಳ ಪರಮಾ ಗುತ್ತಿರೆ. ಡಸ್ಯ = ಡಕಾರಕ್ಕೆ. ಏಕಾರಃ = ಏಕಾರಮುಕ್ತಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಇವರ್ಕೆ ಸಮಾಸವಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದದ ಅಂತ್ಯಸ್ವರಂ ಲೋ ಪಮಾಗಿ ಈ ರೀತಿಯಿಂ ರೂಪಂ ಸಿದ್ಧಂ.

ಸೂ || ಅತಿ ಟಃ || 120 ||

ವೃ || ಅತಿ ಪ್ರತ್ಯಯೇ ಪರೇ ಡಕಾರಸ್ಯ ಟಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಆಟಂ, ನೋಟಂ, ಮಾಟಂ, ಬೇಟಂ, ಕೂಟಂ, ಊಟಂ, ಕಾಟಂ, ಪಾಟಂ.

ಟೀ || ಆ ಡಕಾರಕ್ಕೆ, ಅತಿ = ಅಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪರಮಾಗುತ್ತಿರೆ. ಟಃ = ಟಕಾರಮು ಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಐ'ಕಾರಸ್ಯ ರೇಫಃ || 121 ||

ವೃ || ಐಕಾರಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ವ್ಯಂಜನೇಷು ಪರೇಷು ರೇಫೇ ಭವತಿ ||

ಉ || ವೂರ್ಕಣೆ, ವೂರ್ಕೊರಲೆ, ವೂರ್ವನಿ, ವೂರ್ವಡೆ, ನೂರ್ವಡಿ.

ಟೀ || ಐಕಾರಸ್ಯ=ಐಕಾರಕ್ಕೆ. ವ್ಯಂಜನಂ ಪರವಾಗುತ್ತಿರೆ, ರೇಫಃ=ರಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಆದೇರೂರಿಃ || 122 ||

ವೃ || ಆದಿಭೂತಸ್ಯ ಋಕಾರಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ರಿಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ರಿಣಂ, ರಿತು, ರಿಸಿ.

ಟೀ || ಆದೇಃ=ಕಬ್ಬಿದ ಆದಿಯಾದ. ಉಃ=ಋಕಾರಕ್ಕೆ. ರಿಃ=ರಿಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಯವಯೋರನಾದಿಸ್ಥಯೋರೈವ ಸ್ವರೇಣ ವಾ || 123 ||

ವೃ || ಅನಾದಿಭೂತಯೋಃ ಯಕಾರವಕಾರಯೋಃ ಸ್ಥಾನೇ ಸ್ವರೇಣ ಸಹ ಐ'ಟಿ ವಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ಕಯ್ಯಾರಂ, ಕೈವಾರಂ ; ಪಾರಯಿಸಿದಂ, ಪಾರೈಸಿದಂ ; ಕವುಂಗು, ಕುಂಗು ; ತವುದಲೆ, ತಾದಲೆ.

ಟೀ || ಅನಾದಿಸ್ಥಯೋಃ=ಅದಿಯಲ್ಲದಂತಪ್ಪ. ಯವಯೋಃ=ಯಕಾರವಕಾರಂಗಳ್ಳಿ. ಸ್ವರೇಣ=ಸ್ವರದೊಡನೆ ಕೂಡಿ. ವಾ=ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಐ ಟಿ=ಐ, ಟಿ, ಎಂಬಿವಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣವಿವರಣೇ ಯುಷ್ಮದಾದಿವಿಧಾನಂ ನಾಮ
ಪಂಚಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ.

೬. ಸಮಾಸವಿಧಾನಂ .

—o—

ಸೂ || ನಾಮ್ನಾಂ ಸಮಾಸಃ ಸಂಗತಾರ್ಥಃ || 124 ||

ವೃ || ನಾಮ್ನಾಂ ನಾಮಸಮಾಸಂ ಸಂಗತಾರ್ಥಃ ಸಂಬಂಧಾರ್ಥಃ ಸಮಾನೋ ವೇ¹
ದಿತವ್ಯಃ² ||

ಟೀ || ನಾಮ್ನಾಂ = ನಾಮಪದಂಗಳ. ಸಂಗತಾರ್ಥಃ = ಕೂಡಿಸುಡಿನರ್ಥಂ. ಸಮಾ
ಸಃ = ಸಮಾನಮೆಂಬುದು.

ಸೂ || ತತ್ರಾಂತರ್ವರ್ತಿನೋ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಲೋಪ್ಯಾಃ || 125 ||

ವೃ || ತತ್ರ ತಸ್ಮೈ ಸಮಾನೇ ಅಂತರ್ವರ್ತಿನೋ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಲೋಪ್ಯಾ ಭವಂತಿ ||

ಟೀ || ತತ್ರ = ಆ ಸಮಾನದಲ್ಲಿ. ಅಂತರ್ವರ್ತಿನ್ಯಃ = ನಡುವೆ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿವೆ.
ವಿಭಕ್ತಯಃ = ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆ. ಲೋಪ್ಯಾಃ = ಲೋಪಿಸಲ್ಪಡುವವು.

ಇದರ್ಕನ್ಯಲಕ್ಷಣಸೂತ್ರಂ —

ಸಂಗತಿಯಿಂದಂ ನಾಮಪ |

ದಂಗಳವೇಕಾರ್ಥಗತಿಯೊಳಗೆ ಸಮಾಸಂ ||

ಸಂಗಳಿಸುಗುಂ ವಿಭಕ್ತಿಗ |

ಉಂಗಳ್ಗಂತರದೊಳಲ್ಲಿ ಲೋಪಮೆ ಆಕ್ಕುಂ || (ಕಾವ್ಯವಲೋಕನ,
ಸೂ. 4ನ.)

ಸಮಾಸಃ ಕೇ ?

ಸೂ || ಉತ್ತರಪದಾರ್ಥವೃತ್ತಿಸ್ತತ್ಪುರುಷಃ || 126 ||

ವೃ || ಉತ್ತರಪದಾರ್ಥೇ ವೃತ್ತಿವಾ ಸಮಾಸಸ್ತತ್ಪುರುಷಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಅರಮನೆ, ಸೂಳೆಗೇರಿ, ಮಾಂಗಾಯ್, ನೀರ್ಪೀರೆ, ಆನೆವಾಲು, ಪೊನ್ನೋಲೆ.

ಟೀ || ಉತ್ತರಪದಾರ್ಥವೃತ್ತಿಃ = ಮುಂದಣ ಪದದ ಅರ್ಥವಾನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುಳ್ಳ
ದು. ತತ್ಪುರುಷಃ = ತತ್ಪುರುಷಸಮಾನಮೆಂಬುದು.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಸೂಳೆಯರ ಕೇರಿ ಎಂಬಲ್ಲಿ ವಿಭಕ್ತಿಲೋಪವಾಗಿ ಸೂಳೆಗೇರಿ ಎಂ
ದಾಯ್ತು.

1 ಭವತಿ. 2 ಇದಾದವೇಲೆ, ಸಂಗತಾರ್ಥಃ ವಿಕಾರ್ಥ ಇತ್ಯರ್ಥಃ—ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಕಾರ್ಥಃ ಏವ
ಸಮಾಸಕ್ಕೆಲಿ ಯಾವತ—ಎಂದು ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಇದೆ. 3 ತತ್ರಾಂತರ್ವರ್ತಿನಿವಿಭಕ್ತಿಲೋಕನಃ. 4 ಮಧ್ಯ
ಸ್ಥಿತವಿಭಕ್ತಿಲೋಕನಃ ಭವತಿ. 5 ಪ್ರಸೃತಿ. 6 ಉತ್ತರಪದಾರ್ಥವೃತ್ತಿಯೇ ರೂಪಮುಂ ಸಮಾಸಃ.

ಸೂ || ಸ'ಏವೈಕಾಶ್ರಯಃ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ || 127 ||

ವೃ || ಸ'ಏವ ತತ್ಪುರುಷಃ ಏ'ಕಾಶ್ರಯಶ್ಚೇತ' ಕರ್ಮಧಾರಯಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ನಳಿತೋಳ, ಕೆಂದಳಂ, ತೆಳ್ಳಸಿಹ್, ಪೆರ್ವೊಲೆ, ಕರ್ನೆಯ್ಪಿಲೆ, ಕಟ್ಟುಳ.

ಟೀ || ಸ ಏವ = ಆ ತತ್ಪುರುಷಸಮಾಸಮೆ. ಏಕಾಶ್ರಯಃ = ಬಂದೇ ಅಧಿಕರಣ ಮುಳ್ಳುದಾಗಿ. ಕರ್ಮಧಾರಯಃ = ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸಮೆಂದು ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಕೆಂಪುಂ ತಾನೇ ತಾವರೆಯುಂ ತಾನೇ ಆಗಿ ಏಕಾಶ್ರಯವಾಗಿ ವಿಭಕ್ತಿಯೋಪವಾಗಿ ಕೆಂದಾವರೆ ಎಂದಾಯ್ತು.

ಸೂ || ಸಂಖ್ಯಾದಿಶ್ಚೇತ ದ್ವಿಗುಃ || 128 ||

ವೃ || ಸಂ'ಖ್ಯಾದಿಸದ್ಶೇತ' ಸ ಏವ ಕರ್ಮಧಾರಯಃ ದ್ವಿಗುಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಬರ್ತಲೆ, ಬರ್ಪಿಡಿ, ಇರ್ಕೆಯ್, ಇರ್ಕಣ್, ಮೂಲೋಕಂ, ಮುಕ್ಕೊಡೆ, ನಾ ಲ್ಲಾವುದಂ, ಅಪ್ಪಾರಂ, ಆಯ್ವೆಂಡಿ.

ಟೀ || ಸಂಖ್ಯಾದಿಶ್ಚೇತ' = ಆ ಕರ್ಮಧಾರಯಸಮಾಸಮೆ ಸಂಖ್ಯಾಪದಂ ಮೊವಲೊ ಳುಳ್ಳುದಾದೊಡೆ. ದ್ವಿಗುಃ = ದ್ವಿಗುಸಮಾಸಮೆಂದು ಪೆಸರಂ ಪಡೆಗುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪೂರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋಽವ್ಯಯಾಭಾವಃ || 129 ||

ವೃ || ಪೂ'ರ್ವಪದಾರ್ಥಮು'ಖ್ಯವೃತ್ತಿಃ ಸಮಾಸೋಽವ್ಯಯಾಭಾವಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕಿಱ್ಕಿಱ್ಕಿ, ಕಿಱ್ಕಿಱ್ಕಿ, ಮೇಂಗೇಯ್, ಮೇಂಗಾಳ, ಅಂಗೇಯ್, ಅಂಗಾಳ.

ಟೀ || ಪೂರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನಃ = ಮೊದಲ ಪದದ ಅರ್ಥಮನೆ ಮುಖ್ಯವಾಗುಳ್ಳು ದು. ಅವ್ಯಯಾಭಾವಃ = ಅವ್ಯಯಾಭಾವಸಮಾಸಮೆಂಬುದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸ'ರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ ದ್ವಂದ್ವಃ || 130 ||

ವೃ || ಸ'ರ್ವಪದಾರ್ಥಾನಾಂ ಸಮುಚ್ಚಯೋ ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕೆಯ್ವನೆಗಳ್, ಕೆಱ್ಕಿಱ್ಕಿಗಳ್, ಕೆಱ್ಕಿಮುಱ್ಕಿಗಳ್, ನಾಡುಬೀಡುಗಳ್, ಬೆಟ್ಟ, ಗಟ್ಟಿಗಳ್, ಕೆಯ್ಕಾಲ್ಗಳ್.

ಟೀ || ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನಃ = ಎಲ್ಲಪದಗಳ ಅರ್ಥಮಂ ಮುಖ್ಯವಾಗುಳ್ಳುರು. ದ್ವಂದ್ವಃ = ದ್ವಂದ್ವಸಮಾಸಮೆಂಬುದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಸ ಏಕಾಶ್ರಯಃ. 2 ಏವೈಕಾಶ್ರಯಃ. 3 ಏವೈಕಾಶ್ರಯಃ. 4 ಕರ್ಮಧಾರಯಃ. 5 ಸಂಖ್ಯಾದಿಶ್ಚೇತ. 6 ದ್ವಿಗುಃ. 7 ಪೂರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನಃ. 8 ಸಮಾಸಃ. 9 ಸಮಾಸಃ. 10 ಸಮಾಸಃ. 11 ಸಮಾಸಃ. 12 ಸಮಾಸಃ. 13 ಸಮಾಸಃ. 14 ಸಮಾಸಃ. 15 ಸಮಾಸಃ. 16 ಸಮಾಸಃ. 17 ಸಮಾಸಃ. 18 ಸಮಾಸಃ. 19 ಸಮಾಸಃ. 20 ಸಮಾಸಃ.

ಸೂ || ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ || 131 ||

ವೃ || ಅನ್ಯಸ್ಯ ಪ¹ದಸ್ಯಾರ್ಥೇ ವ²ರ್ತಮಾನಃ ಸಮಾಸೋ ಬಹುವ್ರೀಹಿಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕರ್ಬುವಿಲ್ಲಂ, ಕುಡುವಿಲ್ಲಂ, ಕಲ್ಲೆದ್ದೆಯಂ, ಕುಸಿಗೊರಲಂ, ನುಚ್ಚಕ್ಕಿ ವಲ್ಲಂ, ಕೆಂದಲೆಯಂ, ಮೆಲ್ಲಡಿಯಂ, ಕುಱುಗೆಯ್ಯಂ, ಬಿಸುಗದಿರಂ, ತಣ್ಣದಿರಂ.

ಟೀ || ಅನ್ಯಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನಃ = ಮತ್ತೊಂದುಪದದ ಅರ್ಥವು ಮುಖ್ಯವಾಗುಳ್ಳುದು. ಬಹುವ್ರೀಹಿಃ = ಬಹುವ್ರೀಹಿಸಮಾಸಮೆಂಬುದು.

ಸೂ || ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂ ದೇಶೀಯಪದೇನ ಸ³ಮಂ ಸಮಸ್ಯತೇ || 132 ||

ವೃ || ಸಂಸ್ಕೃತಪದಸಮಂ ಯತ್ಪದಂ ತತ್ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂ | ತದ್ದೇಶೀಯಪದೇನ ಸ⁴ಮಂ ಸಮಸ್ಯತೇ ||

ಉ || ಪರದೇನಂ, ಪರಕೋತ್ತಮಃ, ಪರವೆನ್, ಪರಮಂಡಕಿಗಂ ; ಬಳ್ಳವಿ, ಬೆಳ್ಳವಿ, ಆಱುಗವಿ ; ಕೂರಸಿ, ವೂಜನಂ, ಮೂಪಾತಕಂ, ತುರಗದಱಂ, ಮಂಗಳಾರತಿ, ಕಡುರಾಗಂ, ಪೊಡವೀಶಂ.

ಟೀ || ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂ = ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಪದಂ. ದೇಶೀಯಪದೇನ ಸಮಂ = ಕರ್ಣಾಟಕಪದದೊಡನೆ. ಸಮಸ್ಯತೇ = ಸಮಾಸಿಸಲ್ಪಡುವುದು.

ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಮೆಂಬ ಪೆಸರನುಳ್ಳುದಕ್ಕೆ ಅನ್ಯಲಕ್ಷಣಸೂತ್ರಂ—

ಸಮುದಿತಸಂಖ್ಯಾವ್ಯಯರಹಿ |

ತಮೆನಿಸಿ ವರ್ತಿಸ ನಿಘಂಟುವಿನ ನಾಮಪದೋ ||

ತ್ತಮವರ್ಣಪ್ರಕೃತಿಗಳಂ |

ಸಮಸಂಸ್ಕೃತವೆಸರನಿಟ್ಟು ಲಿಂಗಂವೂಪ್ಪಿರ್ || (ಕ. ಮ. ದ. 80)

ನಾರದದಂಡಿಗೆ, ಶ್ರೀರಾಮಪಟ್ಟಣಂ. ಅಂತುಮಲ್ಲದೆಯುಂ ಕೆಲವುಂಟು—(ವೃ.ನೋ.)

ಸೂ || ಕಾರಕಂ ಪ⁵ರೇಣ ಸಮರ್ಥಕ್ರಿಯಾಪದೇನ || 133 ||

ವೃ || ಕರ್ಮಾದಿಕಂ ಯತ್ಕಾರಕಂ ತ⁷ತ್ಪರತ್ರಾವಸ್ಥಿತೇನ ಸ⁸ಮರ್ಥೇನ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿನಾ ಪದೇನ ಸಮಂ ಸಮಸ್ಯತೇ ||

ಉ || ಊರೇಣಲ್ ಬಂದಂ, ನಾಲ್ಕುಡವ್ವೇದಂ, ತೆಱವೆದತ್ತಂ, ಎತ್ತುಗೊಂಡಂ, ನೆಜ್ಜೆಯಿರ್ದಂ, ಬಕ್ಕಲೋದಂ, ಬಿಲ್ಲ್ಯತ್ತಿದಂ, ಬಳೆದೊಟ್ಟು, ನೇದೆವಡೆದಂ.

1 ಪದಸ್ಯಾರ್ಥೋ ಯತ್ರ ಸಮಸ್ಯತೇ ಸ ಸಮಾಸೋ. 2 ಸಮಸ್ಯಮಾನ್ಯಕಪದಂ ಯದಿ ಪೃತ್ಯ ಬಹುವ್ರೀಹಿಸಮಾಸೋ ಭವತಿ. 3 ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಸಮಂ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. 4 ಸಹ. 5 ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಇರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳೆ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಕ್ಯ ಇವೆ. 6 ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪರೇಣ ಎಂಬುದಿಲ್ಲ. 7 ಕರ್ತುರೋಪಸ್ಥಿತೇನ. 8 ಸಮರ್ಥ ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿನಾ.

ಟೀ || ಕಾರಕಂ = ಕರ್ಮಂ ಮೊದಲಾದ ಕಾರಕಪದಂ. ಪರೇಣ = ಮುಂದಣ.
ಸಮರ್ಥಕ್ರಿಯಾಪದೇನ = ಸಮರ್ಥವಾದ ಕ್ರಿಯಾಪದದೊಡನೆ ಸಮಾಸಿಸಲ್ಪಡುಗುಂ.
ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅ'ಕಾರಾಂತಾನ್ಯಃ || 134 ||

ವೈ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ ಕಾರಕಾತ್ ಕ್ರಿಯಾಪಾದಿನಾ ಸಮಸ್ಯಮಾನಾತ್ ಪರೋ ಮ'ಕಾ
ರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮನಂಗೊಳ್ಳುಂ, ಗುಣಂಗೊಂಡಂ, ಜನಂಬಡೆದಂ, ಕಳಸಮಿಟ್ಟುಂ.

ಟೀ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ = ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ಕಾರಕದತ್ತಣಿಂ ಪರವಾಗಿ. ಮೇ =
ಮಕಾರಾಗಮಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ವಿಶೇಷ್ಯೋತ್ತರಪದಪೂರ್ವಪದಸ್ಯೋಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಾದೇರ್ಲೋಃ
ಪಃ || 135 ||

ವೈ || ವಿಶೇಷ್ಯೋತ್ತರಪದಸ್ಯ ವಿಶೇಷಣರೂಪತಯಾಽವಸ್ಥಿತಸ್ಯ ಪೂರ್ವಪದಸ್ಯ ಉಪಾಂತ್ಯ
ಸ್ವರಾದೇರವಯವಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕಾರ್ಮಡಾ, ಕೂರ್ವಾಳೆ, ಇಮ್ಮಾವು, ಇನ್ನುಣಿಸು, ನುಣ್ಣುರೆಂ, ಬಳ್ವಾತು,
ಬಳ್ಳುಣಂ, ಬಳ್ಳುಡಿ, ಬಳ್ವಾನಸಂ.

ಟೀ || ವಿಶೇಷ್ಯೋತ್ತರಪದ ಪೂರ್ವಪದಸ್ಯ = ವಿಶೇಷಣರೂಪವಾಗಿದ್ದ ಮೊದಲ ಪದದ.
ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಾದೇಃ = ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಮಂ ಆದಿಪದಗುಳ್ಳ ಅವಯವಕ್ಕೆ. ಲೋಪಃ =
ಲೋಪಮಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಇಕಾರಸ್ಯೈದ್ಧ್ರಸ್ಯಃ || 136 ||

ವೈ || ತಸ್ಮಿನ್ನುಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಾದೇರ್ಲೋಃವೇ ಕೃತೇ ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ಇಕಾರಸ್ಯ ಲಘುರೇಕಾ
ರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪೆರ್ವಾರಂ, ಪೆರ್ವಾಳೆ, ಎಳ್ಳುಗಲಿ, ಬೆಳ್ಳಿಗಳೆ.

ಟೀ || ಆ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಾದಿಗೇ ಲೋಪಂ ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತರೆ, ಇಕಾರಸ್ಯ = ಮೊದಲ
ಇಕಾರಕ್ಕೆ. ಧ್ರಸ್ಯಃ = ಲಘುವಪ್ಪ. ಏತಃ = ಏಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ನ ಚ ಕ್ವಚನ || 137 ||

ವೃ || ಕ್ವಚಿದಿಕಾರಸ್ಯ ಪೂರ್ವೋಕ್ತಹ್ರಸ್ವೈಕಾರೋ ನ ಭವತಿ ||

ಉ || ಬಿಣ್ಣೋನೆ, ಬಿಣ್ಣೊಜಿ, ನಿಟ್ಟೈರ್, ನಿಟ್ಟೈರ್

ಟೀ || ಕ್ವಚನ = ಕೆಲವೆಡೆಯಲ್ಲಿ. ನ ಚ = ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ ವೇದ್ಯ ಹ್ರಸ್ವವು ಏಕಾರಂ ಆಗದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸ್ವರಾವೌ ದೀರ್ಘಸ್ತ್ವಗುರೋಃ || 138 ||

ವೃ || ಸ್ವರಾವೌ ಪದೇ ಪದೇ ಅಗುರುಕಸ್ಯ ಪೂರ್ವಪದಸ್ಯ ದೀರ್ಘಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕಾರೊಸಪು, ಕಾರಿರುಳ, ಪೇರೊಡಲೆ.

ಅಗುರುವಿಕೇಷಣಂ ಕಿಂ ? ಪಚ್ಚೋಲೆ, ಪಚ್ಚೋಲಿ.

ನ ಚ ಕ್ವಚನೇತ್ಯನುವರ್ತತೇ | ತಸ್ಮಾದಿಹ ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ—

ಕುಂಗೊರಲೆ, ಕುಂಚರಂ, ಕುಂಗಡಲೆ, ಕುಂಬು.

ಟೀ || ಸ್ವರಾವೌ = ಸ್ವರಮಂ ಆದಿಮಾಗಳು ಪದಂ ಪರವಲ್ಲಿರೆ. ಅಗುರೋಃ = ಗುರು ವಪ್ಪ ಅಕ್ಷರಮಿಲ್ಲದ ಪೂರ್ವಪದಕ್ಕೆ. ತು = ಮತ್ತೆ. ದೀರ್ಘಃ = ದೀರ್ಘಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿಯೆ ಅಗುರು ಎಂಬ ಕಬ್ಬವಿಕೇಷಣದಿಂ ಪೂರ್ವಪದದೊಳ ಗುರುಕ್ಷರಮಿರೆ ದೀರ್ಘವಾಗದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ನ ಚ ಕ್ವಚನ ಎಂಬುದು ಅನುವರ್ತಪ್ರದವಿಂದೆ ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವೈಕಾರವಾಗದು, ದೀರ್ಘಮು ಆಕ್ತುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಣಿಟಳನತಾನಾಂ ದ್ವಿಭಾವಃ || 139 ||

ವೃ || ಣಿಟಳನತಾನಾಂ ವರ್ಣಾನಾಂ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಾದ್ಯವಯವಸ್ಯ ಲೋಪೇ ಕೃತೇ ಅವಿಷ್ಣುನಾಂ ಸ್ವರಾದಿಪದೇ ಪರೇ ದ್ವಿಭಾವೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ತಣ್ಣೆಲರ್, ಕಟ್ಟಾಯಂ, ಬಳ್ಳಾಳೆ, ಇನ್ನುಣಿಸು, ಕಿತ್ತಡಿ.

ಟೀ || ಣಿಟಳನತಾನಾಂ = ಣ, ಟ, ಳ, ನ, ತ, ಎಂಬ ಅಕ್ಷರಗಳ್ಳೆ. ಸ್ವರಮಾನಾ ದಿಮಾಗಳು ಪದಂ ಪರವಲ್ಲಿರೆ. ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಾದ್ಯವಯವಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗಿ, ದ್ವಿಭಾವಃ = ದ್ವಿತ್ವಮುಕ್ತುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಕ್ವಚಿ. 2 ಸ್ವರಾವೌ ದೀರ್ಘಸ್ತ್ವಗುರೋಃ. 3 ಗುರುರೂಪೇ ಸ್ವರಾದಿಪದೇ ಪರೇ ಪೂರ್ವಪದ ದೀರ್ಘಾದೇಶೋ ಭವತಿ. 4 ಪರತ್ರಾಪವತೇ. 5 ಅಗುರ್ವಕ್ಷರಸ್ಯ ಪೂರ್ವಪದ. 6 ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ. 7 ಸ್ವನ-ವರ್ಣನಾದಿ. 8 ದಿಕಾರೋ. 9 ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ಯ, ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಾದ್ಯವಯವಲೋಪವಿಷ್ಣುನಾಂ. 10 ಏ. ಪ್ರ. ಯಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿಯೆ ಅವಿಷ್ಣುನಾಂ ಪರದಿ. ಇಲ್ಲಿಯೆ. 11 ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಾದ್ಯವಯವಲೋಪವಿಷ್ಣುನಾಂ ಪರದಿ. ಇಲ್ಲಿಯೆ.

ಸೂ || ಕಡಿಮನಿಡಿಮದ್ಯಮಸ್ಯಾ'ದ್ಯೈಕಸ್ಯರಾತ್ವರಸ್ಯ ಟಃ || 140 ||

ವ್ಯ || ಕಡಿಮ ನಿಡಿಮ ಇತ್ಯೇತದೋವ್ಯಯೋಃ ಆ'ದ್ಯೈಕಸ್ಯರಾತ್ ಕರಸ್ಯಾವಮಾವಸ್ಯಾ
ಟಕಾರೋ ಭವತಿ |

ಉ || ಕಟ್ಟುಳ್, ನಟ್ಟುವೆಳೆ

ಟೀ || ಕಡಿಮ ನಿಡಿಮ ದ್ಯಮಸ್ಯ = ಕಡಿಮ ನಿಡಿಮ ಎಂಬ ಎರಡು ಕಟ್ಟುಂಗ. ಆ'ದ್ಯೈಕಸ್ಯರಾತ್ = ಮೊದಲ ಒಂದು ಸ್ವರದತ್ತಣಿ, ಕರಸ್ಯ = ಕರಮಾವ ಅವಮಾವಕ್ಕೆ. ಟಃ = ಟಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವ್ಯ. ನೋ.)

ಸೂ || ನಡೋಕ್ಷ || 141 ||

ವ್ಯ || ನಡ. ಇತ್ಯೇತಸ್ಯ ತೆ ನೆ'ಕಾರಸ್ಯ ಟಕಾರೋ ಭವತಿ |

ಉ || ನಟ್ಟಿದಳ್, ನಟ್ಟಿದವಿ.

ಟೀ || ನಡೋಕ್ಷ = ನಡು ಎಂಬುದನು ನೆ'ಕಾರಕ್ಕೆಯುಂ ಟಕಾರಮಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವ್ಯ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕಿಜಿದೋಸ್ತಃ || 142 ||

ವ್ಯ || ಕಿಜಿದುಕ್ಕುಸ್ಯ ಅಂತಃ ಪು'ನಸ್ತಕಾರೋ ಭವತಿ |

ಉ || ಕಿತ್ತಡಿ, ಕಿತ್ತಿಳ್.

ಟೀ || ಕಿಜಿದೋಸ್ತಃ = ಕಿಜಿದು ಎಂಬ ಕಟ್ಟಿದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ. ತಃ = ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ.

ಉ || (ವ್ಯ. ನೋ.)

ಸೂ || ತೇವಾಮುದಂತತ್ವಂ ವ್ಯಂಜನೇಷು || 143 ||

ವ್ಯ || ತೇವಾಂ ಕಡಿಮದ್ರವ್ಯತೀರಾಂ ವ್ಯಂಜನೇಷು ದರೇಷು ಉ'ಕಾರಾಂತತ್ವಂ ಭವತಿ |

ಉ || ಕಡುಗುದರೆ, ಕಡುವಳ್ ; ನಿಡುದೋಳ್, ನಿಡುವವಳ್ ; ನಡುವಗರೆ, ನಡುವನೆ ; ಕಿಜುನೆರೆ, ಕಿಜುಮಿಡಿ.

ಟೀ || ತೇವಾಂ = ಆ ಕಡಿಮ ಮೊದಲಾದುವಕ್ಕೆ. ವ್ಯಂಜನೇಷು = ವ್ಯಂಜನಂಗಳ ವರಮಾಗುತ್ತಿರೆ. ಉದಂತತ್ವಂ = ಉಕಾರಾಂತತೆಯಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವ್ಯ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪೂಸತನ್ನದೀನಾಮುದಂತತ್ವಂ ನಿಪಾತ್ಯತೇ || 144 ||

ವ್ಯ || ಪೂಸತು, ಪೂದು, ಎಳದು, ಇತ್ಯೇವಮದೀನಾಂ ಟ್ಪಾಸಾಂ ಉಪಾಂತ್ಯಸ್ವರಾಭ್ಯವಮಾರೋಪೇ ಸತಿ ಅಕಾರಾಂತತ್ವಂ ನಿಪಾತ್ಯತೇ.

ಉ || ಪೂಸಸುಗ್ಗಿ, ಪೂಸ ಅಡಕೆ; ಪಟಗಟವೆ, ಪಟ ಅಲಗು; ಎಳವನವು, ಎಳ ಅಂಚೆ; ಪೂಜವನವು, ಪೂಜ ಅಡಿ; ಬಳಜಗಳಂ, ಬಳ ಅಟ್ಟಂ.

ಕೇ'ಚಿದೊಳಸ್ಯ ಉ'ಳ್ಳಾದೇಶಮುನಿಚ್ಚಂತಿ—ಉಳ್ಳಕ್ಕಂ, ಉಳ್ಳಾಳೆ, ಉಳ್ಳುಡೆ.

ಟೀ || ಪೂಸತ್ವಾದಿನಾಂ—ಪೂಸತು, ಪಟಮ, ಎಳದು, ವೊದಲಾದ ಕಬ್ಬಂಗಳ್ಗೆ. ಉಪಾಂತಸ್ವರಾದ್ಯವಯವಂ ಲೋಪವಾಗಲೊಡಂ, ಅದಂತತ್ವಂ—ಅಕಾರಾಂತತೆ. ನಿವಾ ತ್ಯತೇ—ನಿವಾತಿಸಲ್ಪಡುಗುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಕೆಲರ ಕರ್ಣಾಟಕಪ್ರಾಕ್ತನಾಚಾರ್ಯರ ಬಳಗಿಂಗೆ ಉಳ್ಳಾದೇಶಮುನಿಚ್ಚೆ ಸುವರ—
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆ ಪಚ್ಚನೆ ಕಬ್ಬನಾಂ ಚಾದೇರ್ವೌತ್ಯಂ || 145 ||

ವೃ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಇ'ತ್ಯಾದಿಕಬ್ಬನಾಂ ತ್ರಯಾಣಾಂ ಚಕಾರಾದೇಃ ಅ'ವಯವಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನೇಷು ಪರೇಷು ಮತ್ಯಂ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕೆಂಗುಡಿ, ಕೆಂದಾವರೆ; ಬೆನ್ನೀರೆ, ಬೆಂಬೂದಿ; ಪದಲೆ, ಪಂದಳಿರೆ.

ಟೀ || ಕೆಚ್ಚನೆ ಬೆಚ್ಚನೆ ಪಚ್ಚನೆ ಕಬ್ಬನಾಂ—ಕೆಚ್ಚನೆ, ಬೆಚ್ಚನೆ, ಪಚ್ಚನೆ, ಎಂಬ ಕಬ್ಬಂಗಳ. ಚಾದೇಃ—ಚಕಾರಮಂ ಅದಿಯಾಗುಳ್ಳ ಅವಯವಕ್ಕೆ. ವ್ಯಂಜನಂ ಪರಮಾ ಗುತ್ತಿರೆ, ಮತ್ಯಂ—ಮಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸ್ವಂತತಾ ಚ || 146 ||

ವೃ || ತೇ'ಷಾಂ ಕೆಚ್ಚನೆ ಪ್ರಭೃತೀನಾಂ ಸ್ವಂತತಾ ಚ ಭವತಿ ವ್ಯಂಜನೇ ಪರೇ ||

ಉ || ಕಿಸುಗಲ್, ಕಿಸುಗಾ'ಡು; ಬಿಸುಗವಿರೆ, ಬಿಸುಗಲ್; ಪಸುವಂದರೆ, ಪಸುವೊ. ಯೋಗವಿಭಾಗದಿಷ್ಟಸಿದ್ಧಿರಿತಿ ಕೃಚಿತ ಸ್ವಂತತಾ ನ ಭವತಿ—

ಪಚ್ಚಡಕೆ, ಪಚ್ಚೋಲೆ; ಪಚ್ಚಡಿ, ಪಚ್ಚೋಡು.

ಟೀ || ಸ್ವಂತತಾ ಚ—ಅಕೆಚ್ಚನೆ ವೊದಲಾದ ಕಬ್ಬಂಗಳ್ಗೆ ವ್ಯಂಜನಂ ಪರಮಾಗು ತ್ತಿರೆ ಸುಕಾರಾಂತತೆಯುಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಯೋಗವಿಭಾಗದಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ ಸುಕಾರಾಂತತೆಯಾಗದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಇ'ಕಾರೋ ವಿಭಾವಯಾ ಚೈ'ತಃ || 147 ||

ವೃ || ಸ್ವಂ¹ತತಾವಿಧಾನೇ ಏಕಾರಸ್ಯ ಇಕಾರಾದೇಃ ಲೋ ವಿಭಾವಯಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕಿಸುವೊ, ಕಿಸುಸಂಜೆ; ಬಿಸುನೆತ್ತರೆ, ಬಿಸುಸುಯಿರೆ.

1 ಅತ್ರ ಕೇಚಿದುಳ್ಳಾದೇಶಮುನಿಚ್ಚಂತಿ. 2 ಉಳ್ಳಾದೇಶ. 3 ಇತ್ಯಾದಿತ್ರಯಾಣಾಂ. 4 ಕೆಲವು ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ ಈ ಪದ ವಿಜ್ಞ. 5 ಕೃಚಿತ ಕೆಚ್ಚನಾವಿನಾಂ ಚಕಾರಾದೇಃ ಸುಪ್ಪವತಿ. 6 ನೋತು. 7 ಯೋಗವಿಭಾಗದಿಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿ. 8 ಯೋಗವಿಭಾಗದಿಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿ, ಯೋಗವಿಭಾಗದಿಷ್ಟ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ಸಿದ್ಧಿ. 8 ಏಕಾರ ಇಕಾರೋನಾ, ಇಕಾರೇ ಇಕಾರಾದೇಃ, ಇಕಾರೇಣ ವಿಭಾವಯಾ ಪ್ರ. 9 ಕೃವಾ. 10 ಸ್ವಂತತ್ವೇನ.

na *unpublished* 150

११. २. ३. ४. ५. ६. ७. ८. ९. १०. ११. १२. १३. १४. १५. १६. १७. १८. १९. २०. २१. २२. २३. २४. २५. २६. २७. २८. २९. ३०. ३१. ३२. ३३. ३४. ३५. ३६. ३७. ३८. ३९. ४०. ४१. ४२. ४३. ४४. ४५. ४६. ४७. ४८. ४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४. ६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०. ८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७. ९८. ९९. १००.

1. The first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the
the first of these is the fact that the

7. 11. 1911

Let $\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_n$ be the roots of the equation
 $x^n + p_{n-1}x^{n-1} + \dots + p_1x + p_0 = 0$

6578549 47052275. 4. (17, 20)

72 2275 151

2. *Engr. ...*

ms. B. 1. 6. 2. 1. 2. 1. 2. 1. 2. 1. 2. 1.

but it was probably very early in the day
as the weather was still clear.

152

Q. 1. The following are the names of the persons who have been elected to the office of the President of the United States in the year 1800. Write down the names of the persons who have been elected to the office of the President of the United States in the year 1800.

[Faint handwritten notes at the bottom of the page]

121 *Myrica asperifolia* var. *asperifolia* (L.) Link.
122 *Myrica asperifolia* var. *asperifolia* (L.) Link.
123 *Myrica asperifolia* var. *asperifolia* (L.) Link.

7.10 || *Chrysomelidae* || 153

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

101. 101. 101. 101. 101. 101. 101. 101. 101. 101.

1. *Worms, etc. in the soil, and the effect of the soil on the growth of the plants.*

ಟೀ || ವಿಕಾರ್ಥವಾಚಕಸ್ಯ = ಬಂದು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ. ಅಂತಃ = ಕಡೆಯಲ್ಲಿ. ರಃ = ರೇಫಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಇರಾದೇಶೋ ದ್ವೈರ್ಥಸ್ಯ || 154 ||

ವೃ || ದ್ವೈರ್ಥವಾಚಕಸ್ಯ ದ್ವಿಗುಸಮಾಸೇ ಪೂರ್ವಪದಸ್ಯ ಇರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಇಮೇಯ, ಇವಕ್ಕಂ, ಈರಯ್ಯ, ಈರೊಳ್ಳಿದರ್.

ಅತ್ರ ಕೃತಿತಃ ಸ್ವಭಾವೇ ವಕ್ತವ್ಯಃ - ಎರಱ್ಱಾತು, ಎರಱ್ಱಾಱು, ಎರಱ್ಱೆಯೆ.

ಟೀ || ದ್ವಿಗುಸಮಾಸದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ವಪದಮಾದ, ದ್ವೈರ್ಥಸ್ಯ = ಎರಡು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ. ಇರಾದೇಶಃ = ಇರ್ ಎಂಬ ಆದೇಶಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ ಸ್ವಭಾವದೊಳಿಕ್ಕುಂ - ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಕೆಲಂಬರ ಮತದಿಂ ಕಿಱಿದಡೆಯೊಳ ಈರಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ - ಈರಯ್ಯ, ಈರೊಳ್ಳಿದರ್.

ಸೂ || ಕಪವರ್ಗಯೋಸ್ತ್ರೈಶ್ಚೈವ ತಾವಾಗಮೌ ಬಹುಳಂ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಂ ಚ || 155 ||

ವೃ || ತ್ರಿಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಃ ಕಬ್ಬಸ್ಯ ಕಪವರ್ಗಯೋಃ ಪರಯೋಃ ತಾವಾಗಮೌ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಂ ಬಹುಳಂ ಭವತಃ ||

ಉ || ಮುಕ್ಕೊಡೆ, ಮುಪ್ಪುರಿ, ಮುಪ್ಪೊಲೆ, ಮುವ್ವಡಿ.

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಾತ್ ಕೃತಿನ್ ಭವತಿ - ಮೂಗೇಣ, ಮೂಗಾವುದಂ, ಮೂವಣ್ಣಂ, ಮೂವಳಸು.

ಕೃತಿದನ್ಯದೇವ - ಮುಯ್ಯೇಱಃ ಸೂಱ, ಮುಯ್ಯಾರಡಿ.

ಟೀ || ತ್ರೈಶ್ಚೈವ = ಮೂಱು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ. ಕಪವರ್ಗಯೋಃ = ಕಪವರ್ಗಗಳ ಪರಮಾಗುತ್ತಿರೆ. ತಾ = ಆ ಕಪವರ್ಗಗಳ. ಬಹುಳಂ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಂ = ಹಸ್ವಪೂರ್ವವಾಗಿ. ಆಗಮೌ = ಆಗಮಗಳಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಹುಳಕಬ್ಬಸ್ವೀಕಾರದಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ಳು - ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ತ್ರ್ಯಾದೀನಾಂ ವ್ಯಂಜನೇಷ್ವೇವ || 156 ||

ವೃ || ತ್ರ್ಯಾದೀನಾಂ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿನಾಂ ಉಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಾದೇರವಯವಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ವ್ಯಂಜನೇಷು ಪರೇಷು | ನ ಪುನಃ ಸ್ವರಾದೌ ||

ಉ || ಮೂಲೋಕಂ, ಮೂದೆಹಂ.

1 ವಚನಸ್ಯ. 2 ಇದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ - ಕೃತಿದೇಶವೇಕೆ - ಎಂದು ಬಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿ ಪೂತ್ರ ಇದೆ. 3 ಇಕಾರಸ್ವೀಕಾರೋ ವಕ್ತವ್ಯಃ. 4 ಪ್ರ, ಸಂಖ್ಯಸ್ಯ. 5 ತಾವಾಗಮೌ ಬಹುಳಂ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಂ. 6 ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಂ. 7 ತಾವಾಗಮೌ ಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಂ ಬಹುಳಂ ಭವತಿ. 8 ದ್ವಿಕ್ಕುಹ್ರಸ್ವಪೂರ್ವಂ ಬಹುಳಂ ಭವತಿ.

ವ್ಯಂಜನೇಷ್ಟಿತಿ ಕಿಂ ? ಮೂಜಡಿ, ಮೂಜಾನೆ, ಮೂಜೊಡ್ಡು.

ಟೀ || ತ್ಯಾದೀನಾಂ = ಮೂಜಿಂಬ ಕಬ್ಬ ಮನಾದಿಯಾಗುಳ್ಳ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಂಗಳ ಉಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಮನಾದಿಯಾಗುಳ್ಳ ಅವಯವಕ್ಕೆ. ವ್ಯಂಜನೇಷ್ಟೇನ = ವ್ಯಂಜನಂಗಳ ಪರವಾದಲ್ಲಿಯೆ ಲೋಪಮಾಳ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ವ್ಯಂಜನೇಷ್ಟೇನ ಎಂಬುದಖಿಂದೆ ಸ್ವರಾದಿಕಬ್ಬ ಪರದೊಳರೆ ಆ ಅವಯವಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ನ ಪಡರ್ಥವಾಚಕಸ್ಯಾಪಿ ತು ಹ್ರಸ್ವಸ್ತದಾದೇಃ || 157 ||

ವೃ || ಪಡರ್ಥವಾಚಕಸ್ಯ ಕಬ್ಬಸ್ಯ ಉಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಾದೇರವಯವಸ್ಯ ಪ್ರಾಗುಕ್ತಲೋಪೋ ನ ಭವತಿ | ಅಪಿತು ತದಾದೇಃ ಹ್ರಸ್ವೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಅಱುದಿಂಗಳ್, ಅಱುವೆರಲ್, ಅಱುಗೇಣ್, ಅಱುವತ್ತು.⁴

ಟೀ || ಪಡರ್ಥವಾಚಕಸ್ಯ = ಅಱು ಎಂಬ ಕಬ್ಬದ ಉಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಮನಾದಿಯಾಗುಳ್ಳ ಅವಯವಕ್ಕೆ. ನ = ಹಿಂದೆ ಪೇಟ್ಟಿ ಲೋಪವಾಗದು. ಅಪಿತು = ಮತ್ತೆ ಏನಪ್ಪುದೆಂದೊಡೆ. ತದಾದೇಃ = ಅಱಿಂಬುದಱಿ ಅದಿಯ ಆಕಾರಕ್ಕೆ. ಹ್ರಸ್ವಃ = ಹ್ರಸ್ವಮಾಳ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸಪ್ತಸಂಖ್ಯಾಭಿಧಾಯಿನಶ್ಚ || 158 ||

ವೃ || ಸಪ್ತಸಂಖ್ಯಾಭಿಧಾಯಿನಃ ಕಬ್ಬಸ್ಯ ಉಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಸ್ಯ ಲೋಪೋ ನ ಭವತಿ |

ಉ || ಏಚ್ಚಿಡಲ್, ಏಚ್ಚೊರೆ, ಏಚ್ಚೊಟ್ಟಂ.⁷

ಟೀ || ಸಪ್ತಸಂಖ್ಯಾಭಿಧಾಯಿನಶ್ಚ = ಏಚ್ಚ ಎಂಬ ಕಬ್ಬದ ಉಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಕ್ಕೆ ಲೋಪವಾಗದು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ನವಾಖ್ಯಾಯಾಸ್ತೊಮಾದೇಶಃ ಪಚ್ಚಹತಾ || 159 ||

ವೃ || ನವಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಸಂಖ್ಯಾಯಾಃ ದಶಕಹತಾ ತೋಮಿತ್ಯಯವಾದೇರೋ ಭವತಿ |

ಉ || ತೊಂಬತ್ತು.

ಟೀ || ನವಾಖ್ಯಾಯಾಃ = ಬಂಬತ್ತು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ. ಪಚ್ಚಹತಾ = ಪತ್ತು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಂ ಪರವಾಗುತ್ತಿರೆ. ತೋಮಾದೇಶಃ = ತೊಂ ಎಂಬ ಆದೇಶಮಾಳ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ವ್ಯಂಜನೇಷ್ಟಿತಿ ಕಿಂ. 2 ವಾಚಕಸ್ಯಾದೇಶಃ. 3 ಅದೇ. 4 ಇದಾದಮೇಲೆ, ನ ಪುನಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ - ಅಱು, ಅಱು ನೆ - ಎಂದು ಬಂದು ಪ್ರತಿಪದ್ಧಿ ಎನಪ್ರ ಇದೆ. 5 ಸಂಖ್ಯಾರ್ಥಾಭಿಧಾಯಿನಃ. 6 ಉಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ತದಾದೇಶಃ, ಪ್ರಾಚ್ಯಪರಸ್ಯ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ಅದೇಶಃ. 7 ಇದಾದಮೇಲೆ, ಕೃತದಾದೇಶಃ - ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ, ಎಂದ ಬಂದು ಪ್ರತಿಪದ್ಧಿ ಇದೆ. 8 ನವಾಖ್ಯಾಯಾಸ್ತೊಂಭತ್ತು ಪಚ್ಚಹತಾ, ನವರಕೇ ತೊಂಭತ್ತು. 9 ನವರಕಬ್ಬಸ್ಯ ತೊಂಭತ್ತಾದೇಶೋ ಭವತಿ. 10 ಸಂಖ್ಯಾರಕಹತಾ. 11 ತೊಂಭತ್ತು ಇತ್ಯಯವಾದೇಶೋ ಭವತಿ, ತೊಮಿತ್ಯಯವಾದೇಶೋ ಭವತಿ.

ಸೂ || ಒಂ¹ಬಯ ಕತೇ || 160 ||

ವೃ || ನನಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಕತವಾಚಿನಿ ಕಪ್ತೇ ಪರೇ ಬಂಬಯ ಇತ್ಯಯವಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||
ಉ || ಬಂಬಯ್ಯೂಃ.

ಟೀ || ಬಂಬತ್ತು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ, ಕತೇ = ನೂಲು ಬಂಬ ಕಬ್ಬಂ ಪರವಾಗುತ್ತಿರೆ.
ಬಂಬಯ್ = ಬಂಬಯ ಎಂಬಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸಹಸ್ರೇ ಚ || 161 ||

ವೃ || ನನಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಸಹಸ್ರವಾಚಿನಿ ಕಪ್ತೇ ಪರೇ ಬಂಬ² ಭವತಿ ||
ಉ || ಬಂಬಸ ಸಾಸಿರಂ.

ಟೀ || ಬಂಬತ್ತು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ, ಸಹಸ್ರೇ ಚ = ಸಾಸಿರಂ ಎಂಬ ಕಬ್ಬಂ ಪರವಾಗುತ್ತಿರೆ.
ಬಂಬಯ್ = ಬಂಬಯ ಎಂಬಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಪರ್ಯಾ || 162 ||

ವೃ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಸಹಸ್ರವಾಚಿನಿ ಪರೇ ಪರ್ಯಾ ಇತ್ಯಯವಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||
ಉ || ಪರ್ಯಾಂಜಾಸಿರಂ.

ಟೀ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ = ಪತ್ತು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ. ಸಾಸಿರಂ ಎಂಬ ಕಬ್ಬಂ ಪರವಾಗುತ್ತಿರೆ, ಪರ್ಯಾ = ಪರ್ಯಾ ಎಂಬಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪನ್ನೇಕದ್ವೈರ್ಥಯೋಃ || 163 ||

ವೃ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಏಕದ್ವೈರ್ಥಯೋಃ ಪರಯೋಃ ಪರ್ವ ಇತ್ಯಯವಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||
ಉ || ಪನ್ನೊಂದು, ಪನ್ನೆರಡು.

ಟೀ || ಪತ್ತು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ, ಏಕದ್ವೈರ್ಥಯೋಃ = ಒಂದು, ಎರಡು, ಎಂಬ ಕಬ್ಬಗಳ ಪರವಾಗುತ್ತಿರೆ. ಪರ್ವ = ಪರ್ವ ಎಂಬಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅನ್ಯತ್ರ ಪದಿಃ || 164 ||

ವೃ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಏಕದ್ವೈರ್ಥಭ್ಯಾಮನ್ಯತ್ರ ಸಂಖ್ಯಾಕಪ್ತೇ ಪರೇ ಪದಿರಾದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪದಿಮೂರು, ಪದಿನಾಲ್ಕು.

1 ಒಂಟು. 2 ಇವಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆ, ಸಹಸ್ರೇ ಇತ್ಯನುವರ್ತಕೇ—ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಿದ್ದಿರೆ. 3 ಪರ್ಯಾಂಜಾಸಿರಂ, ಪರ್ಯಾಂಜಾಸಿರಂ. 4 ಅನುಕ್ರಮಕ್ಕೆ ರೂಪವು ಪರಿಧಿವತಿ.

ಟೀ || ಪತ್ತು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ, ಅನ್ಯತ್ರ = ಉಷ್ಣದ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಂಗಳ ಪರವಾಗಿ.
ಪಡಿ = ಪದಿ ಎಂಬಾದೇಶಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸ್ವ¹ರಾದಾ ನಾಗಮಃ || 165 ||

ವೃ || ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಸ್ವರಾದಿಸಂಖ್ಯಾಯಾಂ ಪರಾಯಾಂ ಪ²ದಿರ್ಭವತಿ | ನಕಾರಾಗಮಕ್ಕೆ ||

ಉ || ಪದಿನಯ್ಯು, ಪದಿನಾಱು, ಪದಿನೇಱು, ಪದಿನೇಯು.

ಬಹುಳಾಧಿಕಾರಾತ್ ಕ್ವಚಿತ್ ಪ್ರಕೃತ್ಯೈವ³ ತಿಷ್ಠತಿ — ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು.

ಟೀ || ಪತ್ತು ಎಂಬ ಕಬ್ಬಕ್ಕೆ, ಸ್ವರಾದಾ = ಸ್ವರಮನಾದಿಯಾಗುಳ್ಳ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕ
ಮಪ್ಪ ವದಂ ಪರವಾಗಿ ಪದಿ ಎಂಬಾದೇಶಮುಕ್ತಂ. ನಾಗಮಃ = ಅದಳ ಮುಂದೆ ನಕಾರಾ
ಗಮಮುಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಬಹುಳಾಧಿಕಾರದಿಂದೆ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಸ್ವಭಾವದಿಂದಿರ್ಕುಂ — ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣವಿವರಣೇ ಸವನಸವಿಧಾನಂ ನಾಮ

ಪ್ರಪ್ತಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ.

1 ಸ್ವರಾದಾ ನಾಗಮಃ ಪದೇಶ. 2 ಪದೇಶುಕ್ತರಣ ಸಕಾರಾ ಮೋದಪತಿ. 3 ಇರಾಜಮೇಲೆ, ಹಳಸದೇ ಪದ್ಧಿಕ್ಕಂ
ಪಕ್ಕಸುಂ—ದೇವಪವಾಳಿ ಕಬ್ಬೇ ಕಳಾರ್ಪಿಕ್ಕಂ ಪಕ್ಕಸುಂ—ಪತ್ತೊಂಬತ್ತು, ಎಂಬ ಬಹು ಪ್ರತಿಯಾಗಿದೆ.

7. ತ ದ್ಧಿ ತ ವಿ ಧಾ ನಂ .

—o—

ಸೂ || ತದಸ್ಯ ಪಣ್ಯಂ ಶಿಲ್ಪಂ ನಿ'ಯೋಗಶ್ಚೇತ್ಯಸ್ತಿಸ್ನಿಗಃ || 166 ||

ವೃ || ತದಸ್ಯ ಪಣ್ಯಂ ತದಸ್ಯ ಶಿಲ್ಪಂ ಸೋಽಸ್ಯ ನಿ'ಯೋಗ ಇತ್ಯೇತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ತದಿತಿ ಪ್ರಥಮಾಂತಾತ್ ಪ್ರಕೃತಿವಿಶೇಷಾತ್ ಪ'ರತಃ ಇಗಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪಣ್ಯೇ - ತಂಬುಲಿಗಂ, ಗಂದಿಗಂ, ದವಸಿಗಂ. ಶಿಲ್ಪೇ - ಸರವಯಿಗಂ, ಸಟ್ಟ, ಸಾಲಿಗಂ, ಚಿಪ್ಪಿಗಂ. ನಿ'ಯೋಗೇ - ಭಂಡಾರಿಗಂ, ಬಾಣಸಿಗಂ, ಕೊಟ್ಟಾರಿಗಂ.

ಟೀ || ತತ' = ಅದು, ಅಸ್ಯ = ಈತಂಗೇ. ಪಣ್ಯಂ = ವ್ಯವಹಾರಂ. ಶಿಲ್ಪಂ = ಕೆಲಸಂ. ನಿ'ಯೋಗಶ್ಚ = ಒಲಗಂ. ಇತಿ ಅಸ್ಮಿನ್ = ಎಂಬ ಈ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಲಿಂಗದತ್ತ ಣಿಂ ಪ'ರವಾಗಿ, ಇಗಃ = ಇಗಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ತದ್ವೇತ್ತಿ ತ'ದಧೀತೇ ಇತ್ಯೇತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಇ'ಗಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ || 167 ||

ವೃ || ತದ್ವೇತ್ತಿ ತ'ದಧೀತೇ ಇತ್ಯೇತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಇ'ಗಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಜೋಯಿಸಿಗಂ, ಗಣಿತಿಗಂ, ಸಿದ್ಧಾಂತಿಗಂ.

ಟೀ || ತತ' = ಅದಂ. ವೇತ್ತಿ = ಅಜ್ಞಿವಂ, ಅಧೀತೇ ವಾ = ಮೋಢ ಓದುವಂ, ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಇಗಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ತದಾಚರತಿ || 168 ||

ವೃ || ತದಿತಿ ದ್ವಿತೀಯಾಂತಾತ್ ಅಚರತಿ ಇತ್ಯೇತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಇಗಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪದಿಸಣಿಗಂ, ಸುಂಕಿಗಂ.

ಟೀ || ತತ' = ಅದಂ. ಅಚರತಿ = ಅಚರಿಸು ವಂ, ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಇಗಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಇ'ಚಸ್ತತ್ರ ಜಾತೇ ಭವೇ ವಾ || 169 ||

ವೃ || ತ'ತ್ಪ್ರತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಂತಾತ್ ತ'ತ್ರ ಜಾತಃ ತತ್ರ ಭವಃ ಇತ್ಯೇತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಇಚಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

1 ನಿ'ಯೋಗಶ್ಚೇತ್ಯಸ್ತಿಸ್ನಿಗಃ, ನಿ'ಯೋಗಶ್ಚೇತ್ಯಸ್ತಿಸ್ನಿಗಃ ಇಗಃ. 2 ನಿ'ಯೋಗಶ್ಚೇತ್ಯಸ್ತಿಸ್ನಿಗಃ. 3 ಸೂ. 4 ಅಧಿ. 5 ಇವಾ ಇಗಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ - ಎಂಬುದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಪಾತ್ರ ಇದೆ. 6 ಇಚಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ, ಇಚಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ. 7 ತತ್ಪ್ರತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಂತಾತ್ ತ'ತ್ರ ಜಾತಃ ತತ್ರ ಭವಃ ಇತ್ಯೇತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ಇಚಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ. 8 ಭವಾನ್ಯೋವಾ ಇಚಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ.

ಉ || ಪೂಜರಿಚಂ, ಅಲರಿಚಂ, ಕರಸಡಿಚಂ, ಕಾಲರಿಚಂ.

ಅತ್ರ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಾ ಹ್ರಸ್ವೋ ವಕ್ತವ್ಯಃ |

ಟೀ || ತತ್ರ=ಅಲ್ಲಿ. ಜಾತೇ ಭವೇ ನಾ=ಪುಟ್ಟಿದಂ ಮೇಣ ವರ್ತಿಸುವಂ ಎಂಬ ಫಲದಲ್ಲಿ. ಇಚ್ಛೆ=ಇಚ್ಛಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹ್ರಸ್ವಮಂ ಪೇಷಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂ - ಕಾಲರಿಚಂ ಎಂಬುದು ಕಾಲರಿಚಂ ಎಂದಾಯ್ತು.¹

ಸೂ || ವಳವಳ್ಯ ತತ್ರಾಧಿಕೃತೇ || 170 ||

ವೃ || ತತ್ರೇತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಂತಾತ್ ಅಧಿಕೃತ ಇತ್ಯೇತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ವಳ, ವಳ್ಯ, ಇತ್ಯೇತಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ಅಡವವಳಂ, ಅಡವವಳ್ಯಂ; ಮಡಿವಳಂ, ಮಡಿವಳ್ಯಂ; ಸೆಜ್ಜೆವಳಂ, ಸೆಜ್ಜೆವಳ್ಯಂ; ಪಡವಳಂ, ಪಡವಳ್ಯಂ.

ಟೀ || ತತ್ರ=ಅಲ್ಲಿ. ಅಧಿಕೃತೇ=ಇವಂಗಧಿಕಾರಂ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ. ವಳವಳ್ಯ=ವಳ ವಳ್ಯ ಎಂಬೆರಡು ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ವ್ಯಾಪೃತೇ ಪ್ರವಣೇ ಚ ಕಾಱಃ || 171 ||

ವೃ || ತತ್ರೇತ್ಯಧಿಕಾರೋ ವರ್ತತೇ | ತತ್ರೇತಿ ಸಪ್ತಮ್ಯಂತಾತ್ ವ್ಯಾಪೃತಃ ಪ್ರವಣಃ ಇತ್ಯೇ ತದೋರರ್ಥಯೋಃ ಕಾಱಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪಗೆಕಾಱಂ, ಬಗೆಕಾಱಂ, ನಡೆವಳಿಕಾಱಂ, ಬಿಡುಕಾಱಂ, ಬಿಟ್ಟುಕಾಱಂ, ಮೊನೆ ಕಾಱಂ.

ಟೀ || ವ್ಯಾಪೃತೇ ಪ್ರವಣೇ ಚ=ಇದಪ್ರಿಯವಂ ವ್ಯಾಪೃತಂ, ಇದಪ್ರಿಯವಂ ಆಸಕ್ತಂ, ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ. ಕಾಱಃ=ಕಾಱಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ತದಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ವಂತಃ || 172 ||

ವೃ || ತದಿತಿ ಪ್ರಥಮಾಂತಾತ್ ತದಸ್ಯಾಸ್ತೀತ್ಯೇತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ವಂತಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಸಿರಿವಂತಂ, ಗುಣವಂತಂ.

ಟೀ || ತತ್=ಅದು. ಅಸ್ಯ=ಈತಂಗಿ. ಅಸ್ತಿ=ಉಂಟು. ಇತಿ=ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ವಂತಃ=ವಂತಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಇದಾದಮೇಲೆ, ಕೃತದಿಗಂತ್ಯಂ-ಪೂಜರಿಗಂ, ಕರಸಡಿಗಂ, ಕಾಲರಿಗಂ, ಎಂದು ಕನ್ನಡ ಬರಹದಲ್ಲಿವಾಕ್ಯ ಇದೆ.
2 ಅಧಿಕಾರಾರ್ಥೇ. 3 ವಳವಳ್ಯವಿಕ್ರೇತೌ, ವಳವಳ್ಯ.

ಸೂ || ಉಪಮಾನೇ ವೋಠ || 173 ||

ವೃ || ಉ¹ಪಮಾನಾರ್ಥೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಕ²ಬ್ಧಾತ್ಪ್ರಕಟಃ ವೋಠಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕರಿವೋಠ ಭದ್ರಗುಣಂ, ಗರಿವೋಠ ಸುಸ್ಥಿರಂ, ಹರಿವೋಠ ಧೀರಂ, ಮನುವೋಠ ನ³ಯಜ್ಞಂ.

ಟೀ || ಉಪಮಾನೇ = ಉಪಮಾನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ. ವೋಠ = ವೋಠ ಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ತಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಹ್ರಸ್ವೋಽಪಿ ವಾ || 174 ||

ವೃ || ಅಪಿಚಾಸ್ಯ ವೋಠಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವೋ ವಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ಹರಿವೋಠಿಂದ್ರಜನಾಂತಿರ ಭೀತಿಯಿಂ.

ಟೀ || ಆ ವೋಠಪ್ರತ್ಯಯಕ್ಕೆ, ವಾ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಹ್ರಸ್ವೋಽಪಿ = ಹ್ರಸ್ವಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅ¹ಕಾರಾಂತಾನ್ಮಾಗವೋ ಬಹುತಿಕ್ತ || 175 ||

ವೃ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ ಕಬ್ಧಾತ್ ಉಪಮಾನಾರ್ಥೇ ವೋಠಪ್ರತ್ಯಯೇ ಪರೇ ಮಕಾರಾಗವೋ ಭವತಿ | ವಕಾರಸ್ಯ ಬಹುತಿಕ್ತ ||

ಉ || ನಿಗಳಂಬೋಠ ತೊಡರ್ಬುದು, ಜಂದ್ರಂಬೋಠ ತೊಳಗಿತ್ತು.

ತಥಾ ಪ್ರಯೋಗೋ ಗುಣವರ್ಮಣಃ—

ಶ್ರೀ ರಾಜಾವರ್ತದಿಂ ಕಂಡರಿಸಿದ ಸ⁷ತಿವೋಠ ಕಾಸ್ತುಭಂ ಮೇಘವಯಲಾ |
ಕಾರಂಬೋಠ ಕಂಬಮ⁹ವ್ಯಂಗೋಡಲಿಸು ಮುಗುಳ್ವೋಠ ನಾಭಿಕೂಪೋಪಜಾತಂ |
ನೀರೇಜಂ ನೀಳ್ವ ಕನ್ನೆಯ್ದಿಲವೊಲಿರೆ ತನುಚ್ಚಾಯೆಯಿಂ ಮಿಕ್ಕ ರೋಕಾ |
ಧಾರಂ ರಕ್ಷಿಪ್ಪನಕ್ಕಿಭುವನಭವನಮಂ ಗಾಂಗಚಕ್ರಾಯುಧಾಂಕಂ ||

ಟೀ || ಅಕಾರಾಂತಾತ್ = ಅಕಾರಾಂತಮಪ್ಪ ಕಬ್ಧದತ್ತಣಿಂ. ವೋಠ ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪರಮಾಗುತ್ತಿರೆ, ವಾಗಮಃ = ಆ ಕಬ್ಧದ ಮುಂದೆ ಮಕಾರಾಗಮಮುಕ್ತಂ. ಬಹುತಿಕ್ತ = ವೋಠ ಎಂಬುದು ವಕಾರಕ್ಕೆ ಬಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಃ ಪೂರಣೇಽನೇಯಃ || 176 ||

ವೃ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಃ ಪೂ¹⁰ರಣೇಽರ್ಥೇ ಅನೇಯಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಅಯ್ದನೇಯ ಚಕ್ರವರ್ತಿ, ಜಿ¹¹ನಮದನರೊಳಗೆ ಪದಿನಾಜನೇಯಂ.

1 ಉಪಮಾನೇರ್ಥೇ. 2 ಕಟಕಪರಕೇ. 3 ಮಹಿಪಂಕಂ. 4 ಅಕಾರಾಂತಾನ್ಮಾಗವೋ. 5 ಈ ವಾಕ್ಯವು ಮುಂದೂ ಪದ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆ. 6 ಸುಗವರ್ಮಸ್ಯ. 7 ಬರಿವೋಠ. 8 ಲಂಛ. 9 ನಮಂಗವರಯ. 10 ಪೂರಣೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ. 11 ಕಾವ್ಯಕರೋಚನ, 869.

ಟೀ || ಸಂಖ್ಯಾಯಾಃ=ಸಂಖ್ಯೆಯು. ಪೂರಣೇ=ಪೂರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಅನೇಯಾಃ=ಅನೇಯಪ್ರತ್ಯಯಮುಳ್ಳಂ.

ಉ || ಪದಿನಾಟನೇಯಂ ತೀರ್ಥಂಕರಂ ಶಾಂತಿನಾಥಂ.

ಜೆ'ನಮದನರೋಳಗೆ ಪದಿನಾ |
ಅನೇಯಂ ತತ್ಪ್ರಕಳಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳೊಳಗೆ ||
ಯ್ದು ನೇಯನೆನೆ ಪುಣ್ಯಪುಂಜಾ |
ಪೂನಕ್ಕೆ ಶಾಂತೀಶನಂತು ನೋಂತವರೊಳರೇ ||

ಸೂ || ವಾ²ರಾರ್ಥೇ ಮೇ ವಾ || 177 ||

ವೃ || ಸಂಖ್ಯಾವಾಚನಾಂ ವಾರ್ಥೇ ಮೇ ಪ್ರತ್ಯಯೋ ವಾ ಭವತಿ |

ಉ || ಒರ್ಮೆ, ಇರ್ಮೆ, ಮೂಮೆ, ನಾಲ್ಕೆ, ನೂರ್ಮೆ, ಸಾಸಿರ್ಮೆ.

ಪಕ್ಷೇ—ಒಂದುಸೂಟ¹, ಎರಡುಸೂಟ², ಮೂರುಸೂಟ³, ಇತ್ಯಾದಿ.

ಟೀ || ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಕಗಳ್ಳ, ವಾರ್ಥೇ=ಸೂಟ⁴ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ವಾ=ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ. ಮೇ=ಮೇಪ್ರತ್ಯಯಮುಳ್ಳಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ವಿಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ—ಒಂದುಸೂಟ⁵ ಇತ್ಯಾದಿ. (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಭಾವೇ ಕೇವೂ || 178 ||

ವೃ || ಭಾವಾರ್ಥೇ ಕೇ, ಪು, ಇತ್ಯೇತಾ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ಕಾಣ್ಕೆ, ತೆರಳ್ಕೆ, ಪೂಣ್ಕೆ ; ತಿಣ್ಣು, ಗುಣ್ಣು, ಸೊಂಪು.

ಟೀ || ಭಾವೇ=ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಕೇವೂ=ಕೇ ಪು ಎಂಬೆರಡುಪ್ರತ್ಯಯಗಳಿಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಚೇತನೇಷ್ಟಿಕೆಲುಮೆತನಾನಿ || 179 ||

ವೃ || ಚೇತನವಿಷಯೇ ಭಾವೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಪುನಃ ಇಕೇ, ಉ, ಮೇ, ತನ, ಇತ್ಯೇತೇ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಭವಂತಿ.

ಉ || ಮಾನಸಿಕೆ, ಆಯುತಿಕೆ ; ಉರ್ಕು, ಸೊರ್ಕು ; ಕೂರ್ಮೆ, ವೆರ್ಮೆ ; ಕರಿತನಂ, ಅಳ್ಳನಂ

1 ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, 696. 2 ವಾರ್ಥೇ ಮೇ. 3 ಒಂದುಸೂಟ⁴, ಎರಡುಸೂಟ⁵, ಇತಿ ವಾರ್ಥೇ ಮೇ ಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ. 4 ಭಾವಾರ್ಥೇ ಕೇವೂ. 5 ಚೇತನೇಷ್ಟಿಕವೆತನಾನಿ. 6 ಕೇವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಸಹಾ ಮುಖ್ಯ.

ಟೀ || ಚೇತನೇಷು = ಚೇತನವಿಷಯದಲ್ಲಿ. ಭಾವಂ ವಿವಕ್ಷಿತವಾಗುತ್ತಿರೆ, ಇಕೆ ಉ
ಮೆ ತನಾನಿ = ಇಕೆ, ಉ, ಮೆ, ತನ, ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಗಳಕ್ಕೂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾದತ್ || 180 ||

ವೃ || ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿನಃ ಕಬ್ಧಾತ್ ಭಾವೇ ಅತ್ಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ನೋಟಂ, ಒಟಂ, ಉಟಂ, ಫೇಟಂ, ಸೋಲಂ, ಸಾಲಂ.

ಟೀ || ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾದತ್ = ಕ್ರಿಯಾವಾಚಕಮಪ್ಪ ಕಬ್ಧದತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾಗಿ. ಭಾವಾ
ರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಆತ್ = ಆತ್ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕೂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಅತಿ ಟಃ (120) ಎಂಬ ಸೂತ್ರದಿಂ ಡಕಾರಕ್ಕೆ ಅತ್ಪ್ರತ್ಯಯಂ ಪರಮಾಗಿ ಟಕಾರ
ವಾಯ್ತು.

ಸೂ || ಅದು ಇದು ಏನ್ಮೈಃ ಪ್ರಮಾಣೇ ನಿತುಃ || 181 ||

ವೃ || ಅದು, ಇದು, ಏನ್, ಇತ್ಯೇತೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥೇ ನಿತಃ ಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಅನಿತು, ಇನಿತು, ಎನಿತು.

ಆತ್ರ ತಕಾರಸ್ಯ ದಿತ್ವಂ ಕೇಚಿದಿಚ್ಛಂತಿ — ಅನಿತ್ತು, ಇನಿತ್ತು, ಎನಿತ್ತು.

ತಥಾ ಚ ಪ್ರಯೋಗಃ —

ಎನಿತ್ತನಿತ್ತಂ ಬುಜಸತ್ರನೇತ್ರಯಾ |

ಘನಸ್ತನಂಗಳ ಬಳಗುಂ ಕಿರಾತಯಾ ||

ಅನಿತ್ತನಿತ್ತಂ ವನದೊಳ ವನೇಚರಂ |

ತನತ್ತು ಬಿಲ್ಲಾನದನಂತ ಕೆತ್ತುಗುಂ ||

ಟೀ || ಅದು ಇದು ಏನ್ಮೈಃ = ಅದು, ಇದು, ಏನ್, ಎಂಬ ಕಬ್ಧಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾ
ಗಿ. ಪ್ರಮಾಣೇ = ಪ್ರಮಾಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ. ನಿತುಃ = ನಿತು ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಮಕ್ಕೂ.
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇಲ್ಲಿ ಕೆಲಂಬರ್ ಕರ್ಣಾಟಭಾಷಾಚಾರ್ಯರ್ ತಕಾರಕ್ಕೆ ದ್ವಿತ್ವಮನೊಡಂಬಡುವರ.
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥೇಂತುಂದೂ || 182 ||

ವೃ || ಅದು, ಇದು, ಏನ್, ಇತ್ಯೇತೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಕಾರಾರ್ಥೇ ಕಾಲಾರ್ಥೇ ಚ ಯಥಾಸಂಖ್ಯಂ
ಂತು, ಂದು, ಇತ್ಯೇತಾ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಭವತಃ ||

1 ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾದತ್, ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾದ. 2 ಆಕಾರೋ ದವತಿ. 3 ವಿಮುಚ್ಛಃ. 4 ಪ್ರಮಾಣೇರ್ಥೇ.

5 ಅಂತೇ ನಿತುಂದವತಿ. 6 ತಾವ್ಯವದೋಕನ, 359. 7 ಕೆತ್ತುವಂ, ಕೀಮವಂ, 8 ತಃದೂ. 9 ವೇದಾ
ಪಾಂತ್.

ಉ || ಪ್ರಕಾರಾರ್ಥೇ—ಅಂತು, ಇಂತು, ಎಂತು. ಕಾಲಾರ್ಥೇ—ಆದಂ, ಇಂದಂ, ಎಂದಂ.

ಟೀ || ಅದು, ಇದು, ಏ, ಎಂಬ ಕಲ್ಪಂಗಳತ್ತ ಣಂ ಪರವಾಗಿ, ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥೇ= ಪ್ರಕಾರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಕಾಲಾರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಂತುಂದಂ=ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂ ತು ಯಂ ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳಕ್ಕಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಳಿಸ್ತಚ್ಛೇಲ್ಯೇ || 183 ||

ವೃ || ತಾ¹ಚ್ಛೇಲ್ಯೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಅಳಿಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಓದಾಳಿ, ಜಾಡಾಳಿ, ವಾತಾಳಿ, ಸಿಗ್ಗಾಳಿ, ಏಜಾಳಿ, ಪಡಸಾಳಿ.

ಟೀ || ತಾಚ್ಛೇಲ್ಯೇ=ಅದು ಇವಂಗೆ ಲೇಲಂ ಎಂಬ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಅಳಿ=ಅಳಿಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ಕಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕು²ಳಿಶ್ಚ || 184 ||

ವೃ || ತಾ³ಚ್ಛೇಲ್ಯೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಕುಳಿಪ್ರತ್ಯಯೋಽಪಿ ಭವತಿ ||

ಉ || ಆಟಕುಳಿ, ಅಂಜುಕುಳಿ, ಓಡುಕುಳಿ.

ಟೀ || ಅದು ಇವಂಗೆ ಲೇಲಂ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ, ಕುಳಿಶ್ಚ=ಕುಳಿಪ್ರತ್ಯಯಮುಮುಕ್ಕಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ತ⁴ತ್ಕರೋತಿತ್ಯಸ್ಮಾದ್ಗಾಃ || 185 ||

ವೃ || ತ⁴ತ್ಕರೋತಿತ್ಯೇತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ತದಿತಿ ದ್ವಿತೀಯಾಂತಾತ್ ಗಾಃಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮಾಣಿಗಾಃ, ಕಂಚಗಾಃ, ಬಳಗಾಃ, ವಾಲೆಗಾಃ.

ಟೀ || ತತ್=ಅದಂ. ಕರೋತಿ=ಮಾಡುವಂ. ಇತಿ=ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ. ಅಸ್ಮಾತ್=ಆ ಕಲ್ಪದತ್ತಣಂ ಪರವಾಗಿ. ಗಾಃ=ಗಾಃಪ್ರತ್ಯಯಮುಕ್ಕಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಉ⁵ದಂತಾನ್ಯಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ || 186 ||

ವೃ || ಉಕಾರಾಂತಾತ್ ಕಬ್ಬಾತ್ ಗಾಃಪ್ರತ್ಯಯೇ ಕೃತೇ ಬಹುಳಂ ಮ⁷ಕಾರಾಗಮೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪಾಡುಂಗಾಃ, ಜಾಡುಂಗಾಃ.

ಬ⁸ಹುಳಗ್ರಹಣಾತ್—ಸೊಂಪುಗಾಃ, ಕಂಪುಗಾಃ.

1 ಕೀಲಾರ್ಥೇ. 2 ಒಂದಂ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಪೂತ್ರವೇ ಇಲ್ಲ. 3 ಕೀಲಾರ್ಥೇ. 4 ತತ್ಕರೋತಿ ತಸ್ಮಾದ್ಗಾಃ, ತತ್ಕರೋತ್ಯರ್ಥೇ ಗಾಃ. 5 ತದಿತಿ ದ್ವಿತೀಯಾಂತಾತ್ಕರೋತ್ಯರ್ಥೇ ಗಾಃಪ್ರತ್ಯಯೋ ಭವತಿ. 6 ಉದಂತಾನ್ಯಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ. 7 ಮಕಾರಾಗಮೋ. 8 ಬಹುಳಪಕ್ಷೇ.

೩೩ | ಉದಂತಾತ' = ಉಕಾರಾಂತಮುಪ್ಪ ಕಬ್ಬಿದತ್ತಣಂ ಪರವೂಗಿ. ಗಾಱಪ್ರತ್ಯಯಂ
ಖರ, ಬಹುಳಂ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಮಾಗಮಾ = ಮಕಾರಾಗಮಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅ'ಪಭ್ರಂಕೇಽಪ್ಯೇವಂ ಕಾರಸ್ಯ || 187 ||

ವೃ | ಸಂ^೨ಸ್ಕೃತಾದಪಭ್ರಂಕವಿಷಯೇ ಕಾರಕಬ್ಬಸ್ಯ ಗಾಱಾದೇಕೋ ಭವತಿ | ಯಥಾಲ
ಕ್ಷ್ಯಂ ಮ^೩ಕಾರಾಗಮುಕ್ತಂ ||

ಉ | ಮಾಲೆಗಾಱಂ, ಸಮ್ಮಗಾಱಂ.

ಖಹುಳಗ್ರಹಣಾತ' ಕ'ವ್ಯಾದಾ ಆದಿಲೋಮೋ ದೃಶ್ಯತೇ—

ಕಮ್ಮಾಱಂ, ಕಮ್ಮಾಱಂ ; ಕುಂಬಾಱಂ, ಕುಂಬಾಱಂ.

ತ'ಥಾಚ ಭಾರತೇ ಹಂಪಸ್ಯ ಪ್ರಯೋಗಃ —

ಮ^೪ದಗಜವೆರಡಹ ಬಾಲದ |

ಮೊದಲಂ ಪಿಡಿದತ್ತಿಯತ್ತಿ ನುಗುತ್ತಿರೆಯಾ ||

ಸ್ಯದಿನುಗುವ ರಕ್ತಮುರಿಯನೆ |

ತಿದಿಯೊತ್ತುವ ಕಮ್ಮಾಱಂಪೊಲಿದರ್ಫಂ ಭೀಮಂ ||

೩೪ | ಅಪಭ್ರಂಕೇಽಪಿ = ಅಪಭ್ರಂಕವಿಷಯದಲ್ಲಿಯುಂ. ಕಾರಸ್ಯ = ಕಾರಕಬ್ಬಕ್ಕೆ.

ಏವಂ = ಗಾಱಾದೇಕಮುಕ್ತಂ ಮತ್ತು ಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ ಮಕಾರಾಗಮಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಖಹುಳಕಬ್ಬ ಸ್ವೀಕಾರದಿಂ -- ಕಮ್ಮಾಱಂ, ಕುಂಬಾಱಂ.

ಕಾ'ವ್ಯವಲೋಕನದ ಸೂತ್ರಂ —

ನಿರತಂ ಗಾಱಪ್ರತ್ಯಯ |

ಮುರುಮುದದಿಂ ಕುಂಭಕರ್ಮಕಬ್ಬಕ್ಕೆಂದಂ ||

ಪರವೂಗಿರ ಗ^೫ತ್ವಕ್ಕೆಂ |

ತರಲೋಪಂ ಬಹುಳವಿಧಿಯಿದುಂ ದೊರಕೊಳ್ಳಂ ||

ಅದರ್ಕೆ ಹಿರಿಯ ಹಂಪದೇವಂಗಳ ಪ್ರಯೋಗಂ —

ಕರಿಯುಗದ ಪ್ರಚ್ಛಯುಗಮಂ |

ಕರಿಯುಗದಿಂದೊತ್ತಿ ಪಿಡಿದು ತನ್ಮುಖಿಯುಗದಿಂ |

1 ಅಪಭ್ರಂಕೇ ಕಾರಸ್ಯ. 2 ಸಂಸ್ಕೃತಾದಪಭ್ರಂಕೇ. 3 ಬೋಗ್ಯ. 4 ಕೃತರಮ್ಯತಾ, ಕೃತರಾಧಿಪ್ತರವಮಾ ದಾ
ತೋಢೋ ದೃಶ್ಯತೇ. 5 ಕರಿದ್ಯೋದರೋಢೋ. 6 ಈ ವಾಕ್ಯವು ಮೂರನು ದೃಶ್ಯತಾ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಾಗಿಲ್ಲ.
7 ಕ, ಕೃ, ಕ, ಉ ೨1. 8 ಈ ಪೂರ್ವವು ಕಾರಕವರೋಳಕರಣ. 9 ಗಾಱಕ್ಕ.

ದರೂಣಜಲಮುಣ್ಣೈ ತಿದಿಗಳ |

ನಿರದೊತ್ತುವ ಕಮ್ಮುಂಜೊಲಿದಂ ಭೀಮಂ ||

ಸೂ || ಸ್ತ್ರೀ¹ಯಾಮಿತಿ ಚ || 188 ||

ವೃ || ಬಹುಳಗ್ರಹಣಮನುವರ್ತತೇ | ಸ್ತ್ರೀ²ಯಾಂ ವಿವಕ್ಷಿತಾಯಾಂ ಪೂ³ರ್ವೋಕ್ತಪ್ರತ್ಯಯಾತ್ ಇತಿ ಚ ಭವತಿ ||

ಉ || ಬಾಣಸಿಗಿತಿ, ಮಡಿವಳಿತಿ, ಘಟ್ಟವಳಿತಿ.⁴

ಟೀ || ಸ್ತ್ರೀಯಾಂ = ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಿಷಯಾರ್ಥಮಂ ನುಡಿಯಲ್ವೇಡಿದೊಡ.

ಮೊದಲೊಳಿದರದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ, ಇತಿ ಚ = ಇತಿ ಪ್ರತ್ಯಯಮುಂಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಇ⁵ಲೋಪಃ ಪರಿಣಾಮಿನಃ || 189 ||

ವೃ || ಆದೇಶಿನಃ ಕಬ್ಬಾದುತ್ತರಸ್ಯ ಇತಿಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ಇಕಾರಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ವಾಲೆಗಾರ್ತಿ, ಬಳೆಗಾರ್ತಿ, ಗೆಲ್ಲಗಾರ್ತಿ, ಆಟಗಾರ್ತಿ.

ಟೀ || ಪರಿಣಾಮಿನಃ = ಆದೇಶಮಂ ಪಡೆವ ಕಬ್ಬದತ್ತಣಿಂ. ಪರಮಾದ ಇತಿಪ್ರತ್ಯಯದ, ಇ ಲೋಪಃ = ಇಕಾರಕ್ಕೆ ಲೋಪಮುಂಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಳೇ ಚ ಗುಣವಚನೇಭ್ಯಃ || 190 ||

ವೃ || ಗುಣವಚನೇಭ್ಯಃ ಕಪ್ತೇಭ್ಯಃ ಸ್ತ್ರೀವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಅಳ, ಏ, ಚ ಪ್ರತ್ಯಯಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ಬಳ್ಳಿದಳ, ನಲ್ಲಳ, ಪೆಲ್ಲಳ, ಇನಿಯಳ ; ಚಮರ, ವಣ್ಣೆ, ಸಿತಗೆ, ಜಾಣೆ.

ಟೀ || ಗುಣವಚನೇಭ್ಯಃ = ಗುಣವಚನಮಪ್ಪ ಕಪ್ತಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರಮಾಗಿ. ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಿಷಯದೊಳ, ಅಳೇ ಚ = ಅಳ, ಏ, ಎಂಬ ಪ್ರತ್ಯಯಂಗಳಮುಂಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಇ⁷ದುದಂತಂ ಪುಂಸಿ ವಾ || 191 ||

ವೃ || ಇಕಾರಾಂತಮುಕಾರಾಂತಂ ಯಚ್ಛಬ್ದರೂಪಂ ತತ್ ಪುಂಲ್ಲಿಂಗೇನ ಸಮಾನಂ ವಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ನಾಣಿಲಿ, ಮಾತಾಳಿ, ನೊಂದಿ ; ಗಾಳು, ಮಾಲು.⁹

1 ಸ್ತ್ರೀಯಾಮಿತಿ. 2 ಸ್ತ್ರೀವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ. 3 ಕದಂಕನಿತಿ ಭವತಿ, ಇತಿರ್ಭವತಿ. 4 ಇದಾದಮೇಲೆ, ಬಹುಳ. 5 ಇಕಾರಸಿಗಿತಿ ಇತ್ಯಾದಿ, ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಮೂತ್ರ ಇದೆ. 6 ಈ ಮೂತ್ರವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. 7 ಪೂರ್ವೋಕ್ತಾನಾಂ ಕಬ್ಬಾನಾಂ ಇತಿಪ್ರತ್ಯಯಸ್ಯ ಇಕಾರಲೋಪೋ ಭವತಿ. 8 ಇದುದಂತಂ ಪುಂಸಿ ಚ, ಇದೋಕಾ ಪುಂವತ್, ಇದುದಂತಃ ಪುಂಸಿ ವಾ. 9 ಪುಲ್ಲಿಂಗವತ್ಯವತಿ. 10 ಇದಾದಮೇಲೆ, ಕ್ವಚಿದಿಕಾರಾಂತಃ—ಕುರುತಿ, ಕಿವುರಿ, ಗುಟ್ಟಿ, ಕಂಚಿ—ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆ.

ಕೃತಿರ್ದೃಷ್ಟಾಂತಂ.—ಮರುಳ.

ಟೀ || ಇದುವಂತಂ—ಇಕಾರಾಂತಮುಂ ಉಕಾರಾಂತಮುಂ ಆದ ಕೃತಿಗಳ್, ವಾ =
ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಪುನಃ =ಪುಲ್ಲಿಂಗದೊಳ ಸಮರೂಪಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ ವ್ಯಂಜನಾಂತಮಕ್ಕುಂ—ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ವೀಪ್ಸಾನುಕರಣಾಭೀಕ್ಷಣ್ಯಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಸಾಮೀಪ್ಯ
ಚಾಪಲಾದೌ ಪದಸ್ಯ ದ್ವಿವಚನಂ || 192 ||

ವೃ || ವೀಪ್ಸಾರ್ಥೇಷು ವಿವಕ್ಷಿತೇಷು ಪದಸ್ಯ ದ್ವಿವಚನಂ ಭವತಿ ||

ಉ || ವೀಪ್ಸಾಯಾಂ— ಊರೂರ್, ಮನೆಮನೆ, ಕೇರಿಕೇರಿ, ನಾಡುನಾಡು.

ಅನುಕರಣೇ— ಭೋಭೋರೇನೆ, ಫಲ್ಲುಲ್ಲೆನೆ, ಗಳಗಳನೆ.

ಆಭೀಕ್ಷಣ್ಯೇ— ನೋಡಿನೋಡಿ, ಓದಿಯೋದಿ, ಪಾಡಿಪಾಡಿ, ಅಡಿಯಾಡಿ.

ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರೇ— ನಡೆನಡೆಯೆಂದು ನಡೆದರ್, ಕೊಯ್ತೊಯ್ಯೆಂದು ಕೊಯ್ದರ್.

ಸಾಮೀಪ್ಯೇ— ಕೆಲಕೆಲಗೆ, ಕೆಲಕೆಲದೊಳ, ಇದೆಇದೆ.

ಚಾಪಲೇ— ಒಪ್ಪಿಸೊಪ್ಪಿಸು, ಮಾಣಮಾಣ, ಇದಿರ್ಬದಿರ್ಬು, ಅಣ್ಣಾಣ್ಣು.

ಆದಿಗ್ರಹಣಾದನ್ಯತ್ರಾಪಿ ಭವತಿ—ಎನೆ ಎನೆ, ನುಡಿಯೆ ನುಡಿಯೆ, ಅಂತಂತೆ.

ಟೀ || ವೀಪ್ಸಾನುಕರಣಾಭೀಕ್ಷಣ್ಯಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಸಾಮೀಪ್ಯಚಾಪಲಾದೌ=ವೀ
ಪ್ಸೆ, ಅನುಕರಣಂ, ಆಭೀಕ್ಷಣ್ಯಂ, ಕ್ರಿಯಾಸಮಭಿಹಾರಂ, ಸಾಮೀಪ್ಯಂ, ಚಾಪಲಂ, ವೊದ
ಲಾದ ಅರ್ಥಗಳಂ ಪೇಟ್ಟುಲ್ಲಿ. ಪದಸ್ಯ=ಪದಕ್ಕೆ. ದ್ವಿವಚನಂ=ದ್ವಿರಾವೃತ್ತಿಯಕ್ಕುಂ.
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ ಅನುಕರಣೆಗೆ ಮೂರುಬಾರಿ ಒಂದು ಕೃತಿಮಂ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲಕ್ಕುಂ—

ಬಳಗಳ ಘರ ಘರ ಘಟ್ಟೆನೆ ।

ಗಿಳಿಸೋವಾಕೆಗಿಳಿಸೊಪ್ಪುಗುಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ¹ ||

ಆದಿರಬೃಹಸ್ಪತೀಕಾರದಿಂ ಉಪಪದೇಯೊಳಂ ಪದಕ್ಕೆ ದ್ವಿರಾವೃತ್ತಿಯುಂಟು —
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅ¹ತ್ರಾಪಿ ಲೋಪಾದಿಕಾರ್ಯಂ ಸಮಾಸವತ || 193 ||

ವೃ || ಅ²ತ್ರ ಅಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಕರಣೇ ತದ್ವಿತೇ ಕೃತೇ ಚ ಲೋಪಾದಿಕಾರ್ಯಂ ಪದವಿಧಾನಂ ಸಮಾಸವತ³ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಂ | ತಥೈವೋದಾಹೃತಂ ||

ಟೀ || ಅತ್ರಾಪಿ = ಈ ತದ್ವಿತಾಧಿಕರಣದಲ್ಲಿಯೂ. ಲೋಪಾದಿಕಾರ್ಯಂ = ಲೋಪಂ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಂ. ಸಮಾಸವತ³ = ಸಮಾಸದಂತಪ್ಪುದು. ಅದರ್ಥ ಸಮಾಸದೊಳ ಕಾಣ್ಪುದು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣವಿವರಣೇ ತದ್ವಿಧಾನಂ ನಾಮ
ಸಪ್ತಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ.

8. ಆ ಖ್ಯಾತ ವಿಧಾನಂ .

ಸೂ || ಕ್ರಿ¹ಯಾರ್ಥೋ ಧಾತುಃ || 194 ||

ವೃ || ಕ್ರಿಯಾ ಏವ ಅರ್ಥೋ ಯಸ್ಯಾಸಾ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಃ | ಸ ಧಾತುಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ ||

ಟೀ|| ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಃ=ಕ್ರಿಯೆಯನೆ ಅರ್ಥವಾಗುಳ್ಳುದು. ಧಾತುಃ=ಧಾತುವೆಂಬುದು.

ಸೂ || ತಸ್ಮಾದಮರಯಿರನೇವೋ ವಿಭಕ್ತಯಃ || 195 ||

ವೃ || ತಸ್ಮಾದ್ಧಾತುಸಂಜ್ಞಾತಃ ಪರಾಃ ಅಮ್, ಅರ್, ಆಯ್, ಇರ್, ಎಫ್, ಎವ್, ಇತ್ಯೇತಾ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಭವಂತಿ ||

ಉ² || ಮಾಡಂ, ಮಾಡರ್ ; ಮಾಡಯ್, ಮಾಡಿರ್ ; ಮಾಡೆಫ್, ಮಾಡೆವು.

ಟೀ || ತಸ್ಮಾತ್=ಆ ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ ಪರವಾಗಿ. ಅಮರಯಿರನೇವಃ=ಅಮ್, ಅರ್, ಆಯ್, ಇರ್, ಎಫ್, ಎವ್, ಎಂಬ. ವಿಭಕ್ತಯಃ=ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ದದಪವಕಾರಾದ್ಯಸ್ತಾ ಭೂತವತೀವರ್ತಮಾನಾಭ
ವಿಷ್ಯಂತ್ಯಃ || 196 ||

ವೃ || ತಾಸ್ತು ವಿಭಕ್ತಯಃ ದದಪವಕಾರಾದ್ಯಃ ಯಥಾಕ್ರಮಂ ಭೂತವತೀವರ್ತಮಾನಾ
ಭವಿಷ್ಯಂತೀಸಂಜ್ಞಾ ಜ್ಞಾತವ್ಯಾಃ ||

ಭೂತವತ್ಯಃ— ದಮ್, ದರ್ ; ದಯ್, ದಿರ್ ; ದೆಫ್, ದೆವು.

ವರ್ತಮಾನಾಃ— ದಪಮ್, ದಪರ್ ; ದಪಯ್, ದಪಿರ್ ; ದಪೆಫ್, ದಪೆವು.

ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಃ— ವಮ್, ವರ್ ; ವಯ್, ವಿರ್ ; ವೆಫ್, ವೆವು.

ಟೀ || ತಾಃ=ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ್. ದದಪವಕಾರಾದ್ಯಃ=ದ, ದಪ, ವ, ಎಂಬವಂ
ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳವಾಗಿ. ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂ, ಭೂತವತೀವರ್ತಮಾನಾಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಃ=ಭೂ
ತವತಿ, ವರ್ತಮಾನಂ, ಭವಿಷ್ಯಂತಿ, ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಂ ಪಡೆಗುಂ.

ಅದಂತನೆ—(ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ನೈ³ವಂ ನೌಾರ್ಥೋ || 197 ||

ವೃ || ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥೋ ಗಮ್ಯಮಾನೇ ಏವಂ ದದಪವಕಾರಾದ್ಯಸ್ತಾವಿಭಕ್ತಯೋ ನ ಭವಂ
ತಿ | ಕೇವಲಂ ಸ್ವರೂಪತಸ್ತಪ್ಪಂತಿ ||

ಉ⁴ || ಮಾಡಂ, ಮಾಡರ್ ; ಮಾಡಯ್, ಮಾಡಿರ್ ; ಮಾಡೆಫ್, ಮಾಡೆವು.

1 ಕ್ರಿಯಾವಾಚಿಕವೋ ಧಾತುಸಂಜ್ಞೋ ಭವತಿ. 2 ಉದು ಪ್ರತಿಪಾದಿ ಈ ಉದಾಹರಣಗಳು. 3 ನೈವಂ ನೌ
ರ್ಥೋ ವೇದಂ ನೌರ್ಥೋ, ನೈವಂ ನೌರ್ಥೋ. 4 ಈ ಉದಾಹರಣಗಳು ಬೀಳಹುದು ಮೊಕ್ರ ಇವೆ.

ಟೀ || ನಜಾರ್ಥೇ = ಪ್ರತಿಪೇಧಾರ್ಥದೊಳ್. ಏವಂ ನ = ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೆ ದ, ದಪ, ವ, ಎಂಬಿವಂ ಮೊದಲೊಳುಳ್ಳುವಾಗವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ತಾ'ಸು ದ್ವೇ'ದ್ವೇ ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಾಃ || 198 ||

ವೃ || ತಾಸು ತ್ರಿಧಾ ವಿಭಜ್ಯಮಾನಾಸು ವಿಭಕ್ತಿಷು ದ್ವೇ ದ್ವೇ ವಚನೇ ಭೂತ್ವಾ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಮಧ್ಯಮಪುರುಷೋತ್ತಮಪುರುಷಸಂಜ್ಞಾ ಭವಂತಿ ||

ಪ್ರಥಮಪುರುಷಃ—ಅಮ್, ಅರ್.

ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಃ—ಅಸ್ಮಿ, ಇರ್.

ಉತ್ತಮಪುರುಷಃ—ಎಃ, ಎವು.³

ಟೀ || ತಾಸು = ಆ ವಿಭಕ್ತಿಗಳೊಳ್. ದ್ವೇ ದ್ವೇ = ಎರಡೆರಡುಗಳೊಂದಾಗಿ ಏಕವಚನ ಬಹುವಚನಗಳಾಗಿ. ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂ, ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಾಃ = ಪ್ರಥಮಪುರುಷಂ, ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಂ, ಉತ್ತಮಪುರುಷಂ, ಎಂಬ ಸಂಜ್ಞೆಗಳಂ ಪಡೆಪುವು.

ಅವಾನುನೆಂದೊಡೆ—(ವೃ. ನೋ.) ಇವರ್ಕೆ ಭೂತವತಿವರ್ತಮಾನಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ ಳ್ಗಿದ ದ, ದಪ, ವ, ಎಂಬಿವಂ ಪೇಚುಪೇಚು ಪತ್ತಿ ಸುವುದು.

ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ಭೂತವತಿಗೆ— ದಂ, ದರ್.

,, ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ—ದಪಂ, ದಪರ್.

,, ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ— ವಂ, ವರ್.

ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದ ಭೂತವತಿಗೆ— ದಸ್ಮಿ, ದಿರ್.

,, ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ— ದಪಯ್, ದಪಿರ್.

,, ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ— ವಸ್ಮಿ, ವಿರ್.

ಉತ್ತಮಪುರುಷದ ಭೂತವತಿಗೆ— ದಃ, ದೆವು.

,, ವರ್ತಮಾನಕ್ಕೆ— ದಪಃ, ದವೆವು.

,, ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ— ವಃ, ವೆವು.

ಇಂತೆಲ್ಲವಜ್ಞೊಳಂ ತಿಳಿವುದು.

ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳ ವರ್ತನೆಗಳೆಹಗೆಂದೊಡೆ—

ಸೂ || ಅನ್ಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರಥಮಃ || 199 ||

ವೃ || ಅ'ನ್ಯಾರ್ಥೇ ವಿ'ವಕ್ಷಿತೇ ಕ್ರಿಯಾವಚನಾದ್ಭೂತೋಃ ಪರಃ ಪ್ರಥಮಪುರುಷೋ ಭವತಿ ||

1 ತಾಸ್ಮಿ. 2 ದ್ವಿತ್ವೇ. 3 ಇವಾವಮೋರ್, ಏವಂ ಸರ್ವಕಾಲೇ—ಎಂದು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯುಳ್ಳಿವಾಗ್ಯ ಇದೆ.

4 ಅನ್ಯಾರ್ಥೇ ಸಂಧನೇ. 5 ಗಮ್ಯಮಾನೇ, ಕ್ರಿಯಾವಿವಕ್ಷಿತೇ ಕ್ರಿಯಾವಚನಾರ್ಥೇ ಪರಃ.

ಉ || ತಾಂ ವೂಡಿದಂ, ತಾಂ ವೂಡಿದರ್ ; ತಾಂ ವೂಡಿದವಂ, ತಾಂ ವೂಡಿದವರ್ ;
ತಾಂ ವೂಡುಂ, ತಾಂ ವೂಡುವರ್.

ಟೀ || ಅನ್ಯರ್ಥೇ = ನೀಂ, ಆಂ, ಎಂಬರ್ಥವುಳ್ಳದೆ ಅನ್ಯವೂಡ ತಾಂ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿ.
ಪ್ರಥಮಃ = ಪ್ರಥಮಪುರುಷನುಳ್ಳಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದೋರ್ಮಧ್ಯವೋತ್ತಮೌ || 200 ||

ವೃ || ಯು¹ಷ್ಮದರ್ಥೇ ಅಸ್ಮದರ್ಥೇ ಚ ಯಥಾಸಂಬ್ಯಂ ಮಧ್ಯವೋತ್ತಮಪುರುಷಾ
ಭವತಃ ||

ಉ || ಮಧ್ಯಮಪುರುಷೇ — ಆದಿದಯ, ಆದಿದಿರ್ ; ಆದಿದಮ್, ಆದಿದಮಿ ; ಆಡು
ವಮ್, ಆಡುವಿರ್.

ಉತ್ತಮಪುರುಷೇ — ಆದಿದಂ, ಆದಿದವು ; ಆದಿದಮಿ, ಆದಿದಮವು ; ಆಡುವಂ,
ಆಡುವವು.

ಟೀ || ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದೋರ್ಮಧ್ಯವೋತ್ತಮೌ = ನೀಂ, ಆಂ, ಎಂಬರರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ. ಕ್ರಮದಿಂ, ಮಧ್ಯ
ವೋತ್ತಮೌ = ಮಧ್ಯವೋತ್ತಮಪುರುಷಗಳಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಯುಗಸತ್ಪ್ರಯೋಗೇ ಪರಸ್ತೇಷಾಂ || 201 ||

ವೃ || ತೇಷಾಂ ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯವೋತ್ತಮಪುರುಷಾಣಾಂ ಯುಗಸತ್ಪ್ರಯೋಗೇ ಸತಿ ಯಃ
ಪರಃ ಸ ಏವ ಪುರುಷೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಆತನುಂ ನೀನುಂ ವೂಡಿದಿರ್, ವೂಡಿದಮಿರ್, ವೂಡುವಿರ್.

ಆತನುವಾನುಂ ವೂಡಿದವು, ವೂಡಿದಮವು, ವೂಡುವವು.

ನೀನುವಾನುಂ ವೂಡಿದವು, ವೂಡಿದಮವು ವೂಡುವವು.

ಆತನುಂ ನೀನುವಾನುಂ ಕೂಡಿ ವೂಡಿದವು, ವೂಡಿದಮವು, ವೂಡುವವು.

ಟೀ || ತೇಷಾಂ = ಆ ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯವೋತ್ತಮಪುರುಷಗಳ. ಯುಗಸತ್ಪ್ರಯೋ
ಗೇ = ಏಕಕಾಲಪ್ರಯೋಗದಲ್ಲಿ. ಪರಃ = ಅವಜ್ಞೆಗಳಾವುದೊಂದು ಮುಂದಿರಬಹುದು ಅದುವೆ
ಪುರುಷನುಳ್ಳಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸ್ವೈರ್ಥೇ ಕಾಲೇ || 202 ||

ವೃ || ಸ್ವೈರ್ಥೇ ಕಾಲೇ ಭೂತವತ್ಯದಯೋ ವಿಧಾತವ್ಯಃ ||

ಏತದುಕ್ತಂ ಭವತಿ | ಭೂತಕಾಲೇ ಭೂತವತೀ | ವರ್ತಮಾನಕಾಲೇ ವರ್ತಮಾನಾ |
ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲೇ ಭವಿಷ್ಯಂತೀ ವಿಧಾತವ್ಯಾ | ತದ್ಯಥಾ —

1 ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದರ್ಥೇ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಂ. 2 ಸ್ವೈರ್ಥೇ ಕಾಲೇ. 3 ಸ್ವೈರ್ಥೇ ವರ್ತಮಾನಕಾಲೇ ಭೂತ
ವತ್ಯದಯೋ ವಿಧಾತವ್ಯಃ. 4 ಭವಿಷ್ಯತ್ಕಾಲೇ ಭವಿಷ್ಯಂತೀ ವಿಧಾತವ್ಯಾ.

ಭೂತೇ—ಪುಟ್ಟದಂ, ಪುಟ್ಟದರ್.
 ವರ್ತಮಾನೇ—ಪುಟ್ಟದಂ, ಪುಟ್ಟದರ್.
 ಭವಿಷ್ಯತಿ—ಪುಟ್ಟದಂ, ಪುಟ್ಟದರ್.
 ಏವಂ ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮೋತ್ತಮಃ ||

ಟೀ || ಅನು, ಸ್ವಾರ್ಥೇ—ತಂತಮ್ಮ ಅರ್ಥದೊಳ್. ಕಾಲೇ—ತಂತಮ್ಮ ಕಾಲದೊಳ್
 ಅಕ್ಕುಂ. ಅದಂತೆ—

ಭೂತಕಾಲದೊಳ್ ಭೂತವತೀವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ; ವರ್ತಮಾನಕಾಲದೊಳ್ ವರ್ತಮಾನ
 ನವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ; ಭವಿಷ್ಯತ್ತಾಲದೊಳ್ ಭವಿಷ್ಯಂತೀವಿಭಕ್ತಿಯಕ್ಕುಂ. ಭೂತಕಾಲ
 ಮೆಂಬುದು ಅತೀತಕಾಲಮಂ ಪೇರ್ಚುಂ. ಭೂತಕಾಲಕ್ಕೆ—ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ವರ್ತ
 ಮಾನಕಾಲಮೆಂಬುದು ಈಗಲೆ ವರ್ತಿಸುವ ಕಾಲಮಂ ಪೇರ್ಚುಂ. ವರ್ತಮಾನಕಾಲಕ್ಕೆ—
 ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಭವಿಷ್ಯತ್ತಾಲಮೆಂಬುದು ಮೇಲೆ ಬರ್ಪ ಕಾಲಮಂ ಪೇರ್ಚುಂ.
 ಭವಿಷ್ಯತ್ತಾಲಕ್ಕೆ—ಉ || (ವೃ. ನೋ.) ಈ ಪ್ರಕಾರದಿಂದಬಿನ್ನವು.

ಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಂಗಳಲ್ಲಿಯುಮಿಂತೆ.

ಸೂ || ಏಕಸ್ಮಿನ್ನೇಕವಚನಂ || 203 ||

ವೃ || ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಏಕಾರ್ಥೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಏಕವಚನಮೇವ ಭವತಿ ||

ಉ || ಆತನೊರ್ವನೆ ಮಾಡಿದಂ, ಮಾಡಿದಪಂ, ಮಾಡುವಂ.

ನೀನೊರ್ವನೆ ಮಾಡಿದಮೆ, ಮಾಡಿದಪಮೆ, ಮಾಡುವಮೆ.

ಆನೊರ್ವನೆ ಮಾಡಿದಂ, ಮಾಡಿದಪಂ, ಮಾಡುವಂ.

ಟೀ || ಏಕಸ್ಮಿನ್—ಏಕಾರ್ಥಮಂ ನುಡಿಯಲ್ಪಡಿದೊಡೆ. ಏಕವಚನಂ—ಏಕವಚನ
 ಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರನ್ಯತ || 204 ||

ವೃ || ದ್ವಿತ್ವೇ ಬಹುತ್ವೇ ಚ ತದನ್ಯತಃ ಬಹುವಚನಮೇವ ಭವತಿ ||

ಉ || ಅವರ್ ಮಾಡಿದರ್, ಮಾಡಿದಪರ್, ಮಾಡುವರ್.

ನೀಂ ಮಾಡಿದಿರ್, ಮಾಡಿದಪಿರ್, ಮಾಡುವಿರ್.

ಆಂ ಮಾಡಿದೆವು, ಮಾಡಿದವೆವು, ಮಾಡುವೆವು.

ಟೀ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋಃ—ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಂಗಳಲ್ಲಿ. ಅನ್ಯತಃ—ಏಕವಚನದಿಂ
 ದನ್ಯಮಾದ ಬಹುವಚನಮೆ ಅಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಉದು ಉವು ನ'ಪಿ ಪ್ರಥಮಸ್ಯ || 205 ||

ವೃ || ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಿದಯೇ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಸ್ಯ ಏಕವಚನಯೋಃ ಕ್ರಮೇಣ
ಉದು, ಉವು, ಇತ್ಯೇತಾವಾದೇಣ ಭವತಃ ||

ಉ || ಆದುದು, ಆದುವು ; ಆದವುದು, ಆದವುವು ; ಅಪ್ಪುದು, ಅಪ್ಪುವು. ಪೋದುದು,
ಪೋದುವು ; ಪೋದವುದು, ಪೋದವುವು ; ಪೋಪುದು, ಪೋಪುವು.

ಟೀ || ನಪಿ = ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ಪ್ರಥಮಸ್ಯ = ಪ್ರಥಮಪುರುಷಕ್ಕೆ. ಏಕವಚನ
ಏಕವಚನಗಳಲ್ಲಿ ಯಥಾಕ್ರಮದಿಂ, ಉದು ಉವು = ಉದು, ಉವು, ಎಂಬಾದೇಶಗಳ
ಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಭಾವೇ ಚ || 206 ||

ವೃ || ಭಾವಾರ್ಥೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಸ್ಯ ಉದು, ಉವು, ಇತ್ಯೇತಾವಾದೇಶಃ ||

ಉ || ಇಪ್ಪುದು, ಇಪ್ಪುವು ; ಮಾಡುವುದು, ಮಾಡುವುವು ; ಕೂಪುದು, ಕೂಪುವು ;
ಬಿಪ್ಪುದು, ಬಿಪ್ಪುವು ; ನೋಡಿದುದು, ನೋಡಿದುವು ; ಹೇಡಿದುದು, ಹೇಡಿದುವು.

ಮಾಡಿದುದು, ಮಾಡಿದುದಂ, ಮಾಡಿದುದುಮಿಂ, ಮಾಡಿದುದುಕೇ, ಮಾಡಿದುದುಜತ್ತ
ಣಿಂ, ಮಾಡಿದುದುಱ, ಮಾಡಿದುದುಱಿ. ನೋಡಿದುವು, ನೋಡಿದುವಂ, ನೋಡಿದುವುಮಿಂ,
ನೋಡಿದುವುಕೇ, ನೋಡಿದುವುಜತ್ತಣಿಂ, ನೋಡಿದುವುಱ, ನೋಡಿದುವುಱಿ.

ಟೀ || ಭಾವೇ ಚ = ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಕ್ಕೆ ಏಕವಚನಏಕವಚ
ನಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರಮದಿಂ ಉದು, ಉವು, ಎಂಬಾದೇಶಗಳ ಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ತದೇಕವಚನಸ್ಯ ತುತ್ಸೂ ವಾನ್ಯೇಷಾಂ || 207 ||

ವೃ || ನಪುಂಸಕಲಿಂಗವಿಹಿತಸ್ಯ ಪ್ರಥಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಅನ್ಯೇಷಾಂ ಮತೇನ ತು
ತ್ಸೂ ವಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ಪುಟ್ಟಿತು, ಪುಟ್ಟಿತು ; ಸೊಗಯಿಸಿತು, ಸೊಗಯಿಸಿತು ; ಅಚ್ಚಿತು, ಅಚ್ಚಿತು.
ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಭಾಷಯಾ ಕೃಚಿದನ್ಯದೇವ—ಕೆಚ್ಚಿತು, ಸತ್ತಿತು, ಆದಿತು, ಪೋದಿತು.

ಟೀ || ತದೇಕವಚನಸ್ಯ = ಆ ನಪುಂಸಕಲಿಂಗದಲ್ಲಿ ವಿಹಿತವಾದ ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ
ಏಕವಚನಕ್ಕೆ. ಅನ್ಯೇಷಾಂ = ಕೆಲಂಬರ ಮತದಿಂ. ವಾ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂದೆ. ತುತ್ಸೂ =
ತು, ತು, ಎಂಬ ಆದೇಶಗಳಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಭಾಷಯಿಂ ಕೆಲನೆಡೆಯೊಳ್ ಬೇಜು ಆದೇಶಮಕ್ಕುಂ—ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸ್ತ್ರಿಯಾಮುಳಂತೇ || 208 ||

ವೃ || ಸ್ತ್ರೀ¹ವಿವಕ್ಷಾಯಾಂ ಪ್ರಥಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಅಂತೇ ಆಳ್ ಭವತಿ ||

ಉ || ಅಱುದಳ್, ಅಱುದಪಳ್, ಅಱುವಳ್; ಜನಿಯಿಸಿದಳ್, ಜನಿಯಿಸಿದಪಳ್, ಜನಿಯಿಸುವಳ್.

ಟೀ || ಸ್ತ್ರಿಯಾಂ=ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗದಲ್ಲಿ. ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ಏಕವಚನದ, ಅಂತೇ=ಕಡೆಯಲ್ಲಿ. ಆಳ್=ಆಳ್ ಪ್ರತ್ಯಯಾಮುಕ್ತಂ ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಗುಂಕುಮಾ ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಾಃ ಸರ್ವತ್ರ || 209 ||

ವೃ || ಪ್ರಥಮಪುರುಷಸ್ಯ ಭ²ವಿಷ್ಯಂತ್ಯಾಃ ಸರ್ವತ್ರ ಲಿಂ³ಗವಚನೇ ಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಾರೇಣ ಗುಂಕುಮಾ ಆದೇಶಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ವೀಣಾಗುಮಾತಂ, ವೀಣಾಗುವಾಕೇ, ವೀಣಾಗುಮಾದು ; ಇಕೂಮಾತಂ, ಇಕೂಮಾಕೇ, ಇಕೂಮಾದು.

ಟೀ || ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಾಃ=ಪ್ರಥಮಪುರುಷದ ಭವಿಷ್ಯಂತಿಗೆ. ಸರ್ವತ್ರ=ಎಲ್ಲಾ ಲಿಂಗವಚನಗಳೊಳಗೆ. ಗುಂಕುಮಾ=ಗುಂ, ಕುಂ, ಎಂಬುದೇಶಗಳಪ್ಪುವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ದಾದಾವಿದಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ || 210 ||

ವೃ || ದಕಾರಾದಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಇಕಾರಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮೆಚ್ಚಿದಂ, ಮೆಚ್ಚಿದಪಂ ; ಮೆಚ್ಚಿದರ್, ಮೆಚ್ಚಿದಪರ್.

ಬಹುಳಗ್ರಹಣಾದನ್ಯತ್ರಾಪಿ ಭವತಿ - ಉರ್ಚಿತು, ಉರ್ಚಿತ್ತು ; ಪರ್ಚಿತು, ಪರ್ಚಿತ್ತು.

ಕೃಚಿದನ್ಯದೇವ - ನಡೆದತ್ತು, ಒಡೆದಂ, ಪಡೆದಂ, ಕಳೆದಂ, ಬೆಳೆದಂ.

ಟೀ || ದಾದಾ=ದಕಾರಮಂ ಆದಿಯಾಗುಳ್ಳ ವಿಭಕ್ತಿ ಪರವಾಗುತ್ತಿರೆ. ಬಹುಳಂ=ಬಹುಳದಿಂ. ಇದಾಗಮಃ=ಇಕಾರಾಗಮಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಬಹುಳಬ್ದಸ್ವೀಕಾರದಿಂ ದಕಾರಾದಿವಿಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಲ್ಲಿಯುಮುಂಟು-ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಕಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಬೇಜು ಆಗಮಮುಕ್ತಂ-ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಯೂಚ ವೇ || 211 ||

ವೃ || ವಕಾರಾದಾ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಇಕ್ತ್ ಉಕ್ತ್ ಆಗಮಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ಜಡಿದಂ, ನುಡಿದಂ, ಬಡಿದಂ, ಕುಡಿದಂ ; ವೂಡುವಂ, ದೇಡುವಂ, ಆಡುವಂ, ಪೂಡುವಂ.

1 ಸ್ತ್ರೀಲಿಂಗವಿಷಯಾ ರಾತ್ಯಂತೇ ಅಲ್ಪವತಿ. 2 ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಾಂ. 3 ಲಿಂಗವಚನೇ ಚ,

ಚಕಾರಾದನ್ಯದಟ—ಸೆಳೆವಂ, ಬೆಳೆವಂ, ಎಳೆವಂ.

ಕ್ವಚಿನ್ನ ಭವತಿ—ಈವಂ, ಕಾವಂ.

ಟೀ || ವೇ = ವಕಾರಾದಿ ನಿಭಕ್ತಿ ಗಣಂ ಪರವನಾಗುತ್ತಿರೆ. ಯೂ ಚ = ಇಕಾರಾಗಮ ಮುಂ ಉಕಾರಾಗಮಮುಂ ಆಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಚಕಬ್ಬ ಸ್ವೀಕಾರದಿ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕುಂ—ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ್ ಆಗಮಮಿಲ್ಲ—ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ರಱಾಭ್ಯಾಂ ವಸ್ಯ ಪಃ || 212 ||

ವೃ || ರೇಫಱಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ಪರಸ್ಯ ವಕಾರಸ್ಯ ಪಕಾರಾದೇಱೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಬರ್ಪಂ, ಬರ್ಪರ್ ; ಇರ್ಪಂ, ಇರ್ಪರ್. ನೋಟ್ಟುಂ, ನೋಟ್ಟುರ್ ; ಲೇಟ್ಟುಂ, ಲೇಟ್ಟುರ್.

ಓ¹ಕಾರಾದಪಿ ವಕ್ತವ್ಯಃ—ಓಪಂ, ಓಪರ್.

ಟೀ || ರಱಾಭ್ಯಾಂ = ರೇಫ ಱಕಾರಂಗಳತ್ತಣಿಂ ಪರವನಾದ. ವಸ್ಯ = ವಕಾರಕ್ಕೆ. ಪಃ = ಪಕಾರಾದೇಶಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಓಕಾರದತ್ತಣಿಂ ಪರವನಾದ ವಕಾರಕ್ಕೆ ಪಕಾರಾದೇಶಮುಂ ಪೇಟವೇಟ್ಟುಂ—
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಧಾತೋರನೇಕಾಕ್ಷರಾದಿಸುಃ || 213 ||

ವೃ || ಅನೇಕಾಕ್ಷರಾತ್ ಧಾತೋಃ ವಿಭಕ್ತಿಗಣೇ ಪರೇ ಇಸುರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಸೊಗಯಿಸುಗುಂ, ಸೊಗಯಿಸಿದಂ, ಸೊಗಯಿಸಿದಳ್, ಸೊಗಯಿಸಿದರ್ ; ರಂಜಿಸುಗುಂ, ರಂಜಿಸಿದಂ, ರಂಜಿಸಿದಳ್, ರಂಜಿಸಿದರ್.

ಟೀ || ಅನೇಕಾಕ್ಷರಾತ್ = ಅನೇಕಾಕ್ಷರಮಪ್ಪ. ಧಾತೋಃ = ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ. ವಿಭಕ್ತಿಗಣಂ ಪರವನಾಗಿ, ಇಸುಃ = ನಡುವೆ ಇಸು ಎಂಬಾಗಮಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪ್ರಯೋಜಕೇ ಚ || 214 ||

ವೃ || ಪ್ರಯೋಜಕೇ ಚಾರ್ಥೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಧಾತೋಃ ಪರಃ ಇಸುರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಮೆಚ್ಚಿಸಿದಂ, ಮಾಡಿಸಿದಂ, ಕಣ್ಣೊಳಿಸಿದಂ.

ಟೀ || ಪ್ರಯೋಜಕೇ ಚ = ಪ್ರಯೋಜಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ ಪರವನಾಗಿ ಇಸುವಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ ಇದು ಓವು ಸೂತ್ರವಾಗಿ ಕೂಟ್ಟಿದೆ. 2 ಪ್ರಯೋಜಕೇ ಕಾರಂ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಧಾತೋಃ ಇಸುರ್ಭವತಿ ವಿಭಕ್ತೌ ಪರಃ.

ಸೂ || ಗೆ¹ಕೆ ವಾ ಪ್ರಥಮಸ್ಯಾಶಿಷಿ ವಿಧ್ಯಾದಿಷು ಚ || 215 ||

ವೃ || ತಾಸಾಂ ವಿಭಕ್ತೀನಾಂ ಪ್ರಥಮಪುರುಷಸ್ಯ ಸ್ಥಾನೇ ಆಶಿಷಿ ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥೇಷು ಚ ಗೆ ಕೆ
ವಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ಆಯುಮಂ ಸಿರಿಯುಮಂ ಮಾಡುಗೆ, ಆಯುಂ ಸಿರಿಯುಮಕ್ಕೆ ; ತಾನದಂ
ಮಾಡುಗೆ, ತಾನದಂ ಮಾಡ್ಕೆ. ಇತ್ಯಾದಿ.

ಟೀ || ಪ್ರಥಮಸ್ಯ=ಪ್ರಥಮಪುರುಷಕ್ಕೆ. ಆಶಿಷಿ=ಪರಕೆಯಲ್ಲಿ. ವಿಧ್ಯಾದಿಷು ಚ=
ವಿಧಿ ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲೆಯುಂ. ವಾ=ಎಕಲ್ಪದಿಂ. ಗೆ ಕೆ=ಗೆ, ಕೆ, ಎಂಬಾದೇಶಂಗಳಪ್ಪುವು.
ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಸ್ಯೇದುದೇತಃ ಪ್ರಾಯೋ ಲೋಪಶ್ಚ || 216 ||

ವೃ || ಆನಿವಿಧ್ಯಾದಿಷ್ವರ್ಥೇಷು ಮಧ್ಯಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಇತ್, ಉತ್, ಏತ್,
ಇತ್ಯೇತೇ ಆದೇಶಾ ಭ²ವಂತಿ | ಪ್ರಾಯೋ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಂ ಲೋಪಶ್ಚ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕುಡಿ, ಪಿಡಿ, ಜಡಿ, ಕಡಿ ; ಕುಡು, ಪುಡು, ಮಾಡು, ಪೂಡು ; ಕಳೆ, ತಗೆ,
ಬಗೆ, ತಗೆ ; ನಿಶ್, ಕೊಳ್, ಪೇಱಿ, ಮಾಣ.

ಟೀ || ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಸ್ಯ=ಮಧ್ಯಮಪುರುಷದ ಏಕವಚನಕ್ಕೆ. ಪರಕೆ, ವಿಧಿ,
ಮೊದಲಾದರ್ಥಂಗಳಲ್ಲಿ, ಇದುದೇತಃ=ಇಕಾರಂ ಉಕಾರಂ ಏಕಾರಂ ಎಂಬವು ಆದೇಶಂಗಳ
ಕೃತ್ಯಂ. ಪ್ರಾಯಃ=ಪ್ರಚುರವೃತ್ತಿಯಿಂ. ಲೋಪಶ್ಚ=ಆ ಆದೇಶಂಗಳ್ಗೆ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ
ಲೋಪಮುಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕ್ರಿಯಾಸಮುಭಿಹಾರೇ ಚ || 217 ||

ವೃ || ಪಾನಪುನ್ಯಂ ಭೃಣಾರ್ಥೋ ವಾ ಕ್ರಿಯಾಸಮುಭಿಹಾರಃ | ತಸ್ಮಿನ್ನರ್ಥೇ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಮ
ಧ್ಯಮಪುರುಷೈಕವಚನಸ್ಯ ಇತ್, ಉತ್, ಏತ್, ಇತ್ಯೇತೇ ಆದೇಶಾ ಭವಂತಿ | ಪ್ರಾ
ಯೋ ಲೋಪಶ್ಚ ||

ಉ || ಕುಡಿ ಕುಡಿಯೆಂದು ಕುಡಿಯಿಸಿದರ್, ಪುಗು ಪುಗು ಎಂದು ಪುಗಿಸಿದರ್, ನಡೆ
ನಡೆಯೆಂದು ನಡೆಯಿಸಿದರ್, ಕೊಮೆ ಕೊಮೆ ಎಂದು ಕೊಯಿಸಿದರ್. ಪಿಡಿ ಪಿಡಿ, ಬಿಡು
ಬಿಡು, ತಗೆ ತಗೆ, ನಿಶ್ ನಿಶ್.

ಟೀ || ಕ್ರಿಯಾಸಮುಭಿಹಾರೇ ಚ=ಮಗುಣಿ ಮಗುಣಿ ಮಾಡ್ಪುದೇಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ
ಆ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷೈಕವಚನಕ್ಕೆ ಇ, ಉ, ಏ, ಎಂಬಾದೇಶಂಗಳಪ್ಪುವು. ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ
ಅವರ್ಕೆ ಲೋಪಮುಮುಂಟು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರಿಮ್ || 218 ||

ವೃ || ದ್ವಿತ್ವೇ ಬಹುತ್ವೇ ಚ ವಿವಕ್ಷಿತೇ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಸ್ಯ ಇಮ ಭವತಿ ||

ಉ || ನುಡಿಯಿಂ, ನೋಡಿಂ, ಇರಿಸಿಂ, ಪೇಟಿಂ.

ಟೀ || ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋಃ = ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಗಳಲ್ಲಿ. ಆ ಮಧ್ಯಮಪುರುಷಕ್ಕೆ, ಇಮ = ಇಮ ಎಂಬಾದೇಶಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಮುತ್ತಮಸ್ಯೈಕವಚನಾದನ್ಯತ್ರ || 219 ||

ವೃ || ತೇಷು ವಿಧ್ಯಾದ್ಯರ್ಥೇಷು ಉತ್ತಮಪುರುಷಸ್ಯ ಏಕವಚನಾದನ್ಯತ್ರ ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋಃ ಅಮ ಆದೇಶೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಮಾಲ್ಪಂ, ಮಾಡುವಂ, ನೋಲ್ಪಂ, ನೋಡುವಂ, ಬೇಲ್ಪಂ, ಬೇಡುವಂ, ಪೋವಂ, ಬರ್ಪಂ, ಕೂಡುವಂ, ಆಡುವಂ.

ಟೀ || ಉತ್ತಮಸ್ಯ = ಉತ್ತಮಪುರುಷಕ್ಕೆ. ಏಕವಚನಾತ್ = ಏಕವಚನದತ್ತಣಂ. ಅನ್ಯತ್ರ = ಬೇರಿದ್ದು ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಗಳೊಳೆ. ವಿಧಿ ಮೊದಲಾದರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ, ಅಮ = ಅಮ ಎಂಬಾದೇಶಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ವಿಧಿ ಮೊದಲಾದರ್ಥಗಳಾವುನೆಂದೊಡೆ — ವಿಧಿನಿಮಂತ್ರಣಮಂತ್ರಣಾರ್ಥೇಷುಸಂಪ್ರಕೃಪಾರ್ಥನಾದಯಃ.

ಸೂ || ಹೇತುವಿಸುಃ || 220 ||

ವೃ || ಹೇತುಃ ಪ್ರಯೋಜಕಃ ಕಾರ್ತಾ | ತಸ್ಮೈ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾದ್ಧಾತೋಃ ಇಸುಭವತಿ ||

ಉ || ಮಾಡಿಸಿದಂ, ಮಾಡಿಸಿದಂ, ಇರಿಸಿದಂ, ಬರಿಸಿದಂ, ಬಿಡಿಸಿದಂ, ತರಿಸಿದಂ.

ಟೀ || ಹೇತು = ಹೇತುವಿನಲ್ಲಿ. ಧಾತುವಿನತ್ತಣಂ ಪರಮಾಗಿ, ಇಸುಃ = ಇಸು ಎಂಬಾಗಮಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾಯಾಮತ್ || 221 ||

ವೃ || ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾಯಾಂ ಧಾತೋಃ ಆತ್ ಭವತಿ ||

ಉ || ನೋಡಲ್ ಬಗೆದಂ, ಕೂಡಲ್ ಸಾರ್ಪಂ, ಮಾಡಲ್ ತೊಡಗಿದಂ, ಕೇಳಲ್ಗಳಿದಂ, ಪೋಗಲ್ಗಳಿಡ್ಚೆದಂ.

ಟೀ || ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾಯಾಂ = ಕ್ರಿಯೆ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಮಂ ಪೇಟುತ್ತಿರ. ಧಾತುವಿನತ್ತಣಂ, ಆತ್ = ಆತ್ ಆಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಚ || 222 ||

ವೃ || ಪ್ರ¹ತಿಷೇಧಾರ್ಥೇಽಪಿ ಧಾತೋಃ ಅಲ್ ಭವತಿ ||

ಉ || ನುಡಿಯಲ್ ಪೇಡ, ಮಿಡುಕಲ್ ಪೇಡ, ಪೋಗಲ್ ಬಾರದು, ಉಸಿರಲ್ ಬಾರದು.

ಟೀ || ಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಚ=ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಧಾತುವಿನತ್ತ ಣಿಂ ಅಲ್ ಅಕ್ಷಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸಂ²ಗತಾಂತರೇ ಬಹುಳಮಲ್ಲೋಪಃ || 223 ||

ವೃ || ಸಂ³ಗತಾಂತರೇ ಬ⁴ಹುಳಮಲಂತೇ ಲೋಪೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ನುಡಿಯಲ್ ಬಾರದು, ನುಡಿಯಬಾರದು ; ತರಲ್ ವೇಱು, ತರವೇಱು ; ಬರಲ್ ವೇಱುದು, ಬರವೇಱುದು.

ಟೀ || ಸಂಗತಾಂತರೇ=ಪದಾಂತರಸಂಗತಿಯಲ್ಲಿ. ಬಹುಳಂ=ವಿಕಲ್ಪದಿಂ. ಅಲ್ಲೋಪಃ=ಅಲ್ ಎಂಬುದು ಅಂತಕ್ಕೆ ಲೋಪಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇದರ್ಕೆ ಅನ್ಯವ್ಯಾಕರಣಸೂತ್ರಂ—

ಸಂದಿಪುದಲ್ಲಿನ ಪರದೊಳ್ |

ಬಂದು ಕೆಕಾರಮುಮದೊರ್ಮೆ ವೈಕಲ್ಪಿಕದಿಂ ||

ಸಂದಿಪುದಲ್ಲಂ ಲೋಪಂ |

ಬಂದಾಪ್ರತಿಷೇಧವಿಧಿಯುಮೊದವದ ಪಕ್ಷಂ || (ಶ. ಮ. ದ. 235)

ಸೂ || ಉ⁷ತುಮುತ್ತು ಮಂತೇ ತದಾತ್ವೇ || 224 ||

ವೃ || ತದಾತ್ವೇ ವ⁸ರ್ತಮಾನಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಅಂತೇ ಉತುಂ ಉತ್ತುಂ ಇತ್ಯೇತೌ ಭವತಃ ||

ಉ || ಕೆದಱುತುಂ, ಕೆದಱುತ್ತುಂ ; ನೋಡುತುಂ, ನೋಡುತ್ತುಂ.

ಟೀ || ತದಾತ್ವೇ=ವರ್ತಮಾನಕಾಲಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ. ಅಂತೇ=ಕಡೆಯೊಳ್. ಉತು ಮುತ್ತುಂ=ಉತುಂ, ಉತ್ತುಂ ಎಂಬಿವಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ರಿಯಾಯಾಮಿದುತೌ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಂ || 225 ||

ವೃ || ಪೂರ್ವಸ್ಥಿ ಕಾಲೇ ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಸತ್ಯಾಂ ಧಾತೋಃ ಇದುತೌ ಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಾರೇಣ ಭವತಃ ||

1 ಪ್ರತಿಷೇಧಾರ್ಥೇಽಪಿ. 2 ಬಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಈ ಸೂತ್ರವೇ ಇಲ್ಲ. 3 ಪ್ರಯೋಗಾಂತರೇ. 4 ಕ್ವಚಿದಲ್ಲೋಪೋ ಭವತಿ, ಕ್ವಚಿದ್ಬಹುಳಮಲಂತೇ ಲೋಪಃ. 5 ದಲ್ಲಿಂ, ದಲ್ಲರಿ. 6 ವಿಧಿಯುಮೊದವದ. 7 ಉತುಮುತ್ತುಂ ತದಾತ್ವೇ, ಉತುಮುತ್ತುಂ ತಥಾರ್ಥೇ ತಮಂತೇ. 8 ವರ್ತಮಾನಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾಯಾಂ. 9 ವರ್ತಮಾನಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಾರೇಣ ಇದುತೌ ಭವತಃ, ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ತಪ್ಯಂ, ಯಪ್ಯಂ ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ತಪ್ಯಾದ್ಯಂತೇ.

ಉ || ನೋಡಿ ಪೋದಂ, ಓಡಿ ಬಂದಂ, ಮೆಚ್ಚಿ ಕೊಟ್ಟಂ; ಮಿಂದುಂಡಂ, ಬಂದು ಕಂಡಂ, ಕಂಡು ನಿಂದಂ.

ಟೀ || ಪೂರ್ವಕಾಲಕ್ರಿಯಾಯಾಂ = ಭೂತಕಾಲಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ. ಧಾತುವಿನತ್ತಣಿಂ, ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಂ = ಲಕ್ಷ್ಯಾನುಸಾರವಾಗಿ. ಇದಂತಾ = ಇಕಾರಮುಂ ಉಕಾರಮುಂ ಅಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಧಾತೋರಿದುತೋರುಪಾಂತ್ಯಯೋರೇದೋತಾ ಪ್ರಾಯಃ || 226 ||

ವೃ || ಧಾ¹ತೋಃ ಸಂ²ಬಂಧಿನೋಃ ಉಪಾಂತ್ಯೇ ವರ್ತಮಾನಯೋಃ ಇದಂತೋಃ ಸ್ಥಾನೇ ಏದೋತಾ ಪ್ರಾಯೇಣ ಭವತಃ ||

ಉ || ಎಚ್ಚಂ, ಬೆಚ್ಚಂ, ಗೆತ್ತಂ, ಕೆಟ್ಟಂ; ಬಕ್ಕಂ, ಪೊಕ್ಕಂ, ತೊಟ್ಟಂ, ಕೊಟ್ಟಂ. ಪ್ರಾಯೋಗ್ರಹಣಾತ್ ಕೃಚಿನ್ನ ಭವತಿ — ಬಿಟ್ಟಂ, ಇಟ್ಟಂ, ಉಟ್ಟಂ, ಸುಟ್ಟಂ.

ಟೀ || ಧಾತೋಃ = ಧಾತುವಿನ. ಉಪಾಂತ್ಯಯೋಃ = ಉಪಾಂತ್ಯದಲ್ಲಿರ್ಪ. ಇದಂತೋಃ = ಇಕಾರಂ, ಉಕಾರಂ, ಎಂಬಿವರ್ಕೆ. ಪ್ರಾಯಃ = ಪ್ರಾಯಿಕವಾಗಿ. ಏದೋತಾ = ಕ್ರಮದಿಂ ಏಕಾರಂ, ಓಕಾರಂ, ಎಂಬಿವು ಆದೇಶಂಗಳಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಪ್ರಾಯಃ ಎಂಬುದಱಿಂ ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ ಈ ಆದೇಶಂಗಳಾಗವು. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅತೋ ದೀ³ರ್ಘೋಽನಾಗಮೇಷು || 227 ||

ವೃ || ಧಾತೋಃ ಅಕಾರಸ್ಯ ಅನಾಗಮೇಷು ವಿ⁴ಭಕ್ತಿಷು ದೀರ್ಘೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ತಾರಂ, ತಾರರ್ ; ಬಾರಂ, ಬಾರರ್.

ಟೀ || ಅತಃ = ಧಾತುವಿನ ಅಕಾರಕ್ಕೆ. ಅನಾಗಮೇಷು = ಆಗಮರಹಿತಮವ್ಯ ವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸರವಾಗಿ. ದೀರ್ಘಃ = ದೀರ್ಘಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ತೃತೀಯಾನಾಂ ವ್ಯಂಜನಾದೌ ಪ್ರಥಮತ್ವಂ || 228 ||

ವೃ || ಧಾತೋಃ ಸಂಬಂಧಿನಾಂ ತೃತೀಯಾನಾಂ ವ್ಯಂಜನಾದೌ ಪ್ರಥಮತ್ವಂ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪೊಕ್ಕಂ, ಬಕ್ಕಂ, ಮಿಕ್ಕಂ, ನಕ್ಕಂ; ಪಟ್ಟಂ, ನಟ್ಟಂ, ಅಟ್ಟಂ, ತೊಟ್ಟಂ.

ಟೀ || ತೃತೀಯಾನಾಂ = ಧಾತುವಿನ ಸಂಬಂಧಿಯಾದ ತೃತೀಯಾಕ್ಷರಂಗಳ್ಳೆ. ವ್ಯಂಜನಾದೌ = ವ್ಯಂಜನಮನಾದಿಯಾಗುಳ್ಳ ವಿಭಕ್ತಿ ಸರವಾಗಿ. ಪ್ರಥಮತ್ವಂ = ತಂತಮ್ಮ ಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಂಗಳಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಐಡಯೋಸ್ತು ಟಃ || 229 ||

ವೃ | ಧಾತೋಃ ಏಕಾರದಕಾರಯೋಃ ವ್ಯಂಜನಾದಿಷು ವಿ¹ಭಕ್ತಿ ಸು ಯ²ಥಾಕ್ರಮಂ ತಕಾರಣಕಾರಾ ಭವತಃ ||

ಉ || ಪೆತ್ತಂ, ಪೊತ್ತಂ, ತೆತ್ತಂ ; ವೊಟ್ಟುಂ, ಬೊಟ್ಟುಂ, ನೊಟ್ಟುಂ.

ಐಸ್ಯ ರೇಫೋ ವಕ್ತವ್ಯಃ—ಅರ್ತಂ, ಅರ್ತರ.

ಟೀ || ಐಡಯೋಃ=ಧಾತುವಿನ ಏಕಾರದಕಾರಂಗಳ್ಳಿ. ವ್ಯಂಜನಾದಿವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸರವೂಗುತ್ತಿರೆ, ತಟಃ=ಕ್ರಮಾದಿಂ ತಕಾರಣಕಾರಂಗಳಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ವಕಾರಸ್ಯ ಪಃ || 230 ||

ವೃ | ಧಾತೋಃ ವಕಾರಸ್ಯ ಪಕಾರೋ ಭವತಿ ವ್ಯಂಜನಾದಾ ಪರತಃ ||

ಉ || ತಪ್ಪಂ, ತಪ್ಪರ.

ಟೀ || ವಕಾರಸ್ಯ=ಧಾತುವಿನ ವಕಾರಕ್ಕೆ. ವ್ಯಂಜನಾದಿವಿಭಕ್ತಿಗಳ ಸರವೂಗುತ್ತಿರೆ, ಪಃ=ಪಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಆಪೋಭ್ಯಾಂ ದಸ್ಯ ತೇ ಯಃ || 231 ||

ವೃ | ಆಪೋಭ್ಯಾಂ ಪರಸ್ಯ ದಕಾರಸ್ಯ ಯಕಾರೋ ಭವತಿ ತಕಾರೇ ಪರತಃ ||

ಉ || ಆಯ್ತು, ಪೋಯ್ತು.

ಟೀ || ಆಪೋಭ್ಯಾಂ=ಆ, ಪೋ, ಎಂಬಿವುಗಳಿಂ ಪರವಾದ. ದಸ್ಯ=ದಕಾರಕ್ಕೆ. ತೇ=ತಕಾರಂ ಪರವೂಗುತ್ತಿರೆ. ಯಃ=ಯಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಹಿಂಸಾಗತ್ಯರ್ಥಯೋರ್ಲೋ ನಃ || 232 ||

ವೃ | ಹಿಂಸಾರ್ಥಸ್ಯ ಗತ್ಯರ್ಥಸ್ಯ ಚ ಧಾತೋಃ ಲಕಾರಸ್ಯ ವ್ಯಂಜನೇ ಸರೇ ನಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಕೊಂದಂ, ಸಂದಂ.

ಟೀ || ಹಿಂಸಾಗತ್ಯರ್ಥಯೋಃ=ಹಿಂಸಾರ್ಥಮಂ ಗತ್ಯರ್ಥಮಂ ಪೇಟ್ಟು ಧಾತುಗಳ. ಲಃ=ಲಕಾರಕ್ಕೆ. ವ್ಯಂಜನಂ ಪರವೂಗುತ್ತಿರೆ, ನಃ=ನಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಪರೇಷು. 2 ಯಥಾಸಂಖ್ಯಂ. 3 ಈ ವಾಕ್ಯವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ವಾಗ್ರ್ಯ ಇದೆ. 4 ಲಕಾರಾರ್ಥೋಪಾಧಿಭಿಷ್ಠಂ. 5 ಗತ್ಯರ್ಥೋರ್ಲೋ ನಃ.

ಸೂ || ವಾ ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಕಸ್ಯ || 233 ||

ವೃ || ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಕಸ್ಯ ಧಾತೋಃ ಸಂಬಂಧಿನಃ ಲಕಾರಸ್ಯ ವಾ ನಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ನಿಂದಂ, ನಿಲ್ತಂ.

ಟೀ || ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಕಸ್ಯ = ಸ್ಥಿತ್ಯರ್ಥಮಂ ಪೇಷ್ಯ ಧಾತುವಿನ ಲಕಾರಕ್ಕೆ. ವಾ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂ ನಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಆ¹ನಯನಾಗಮನಾರ್ಥವರ್ತಿನೋ ರೇಫಸ್ಯ || 234 ||

ವೃ || ಆ²ನಯನಾರ್ಥೇ ಆಗಮನಾರ್ಥೇ ಚ ವರ್ತಮಾನಯೋಃ ಧಾತ್ಯೋಃ ರೇ³ಫಸ್ಯ ನಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ತಂದಂ, ಬಂದಂ.

ಅ⁴ತ್ರ ಳಕಾರದಕಾರಯೋಃ ಣಡಾ ವಕ್ತವ್ಯಾ—ಕೊಂಡಂ.

ಟೀ || ಆನಯನಾಗಮನಾರ್ಥವರ್ತಿನೋಃ = ಆನಯನಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ಆಗಮನಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ವರ್ತಿಸುವ ಧಾತುಗಳ. ರೇಫಸ್ಯ = ರೇಫಕ್ಕೆ ನಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಳಕಾರ ದಕಾರಂಗಳ್ಗೆ ಳಕಾರದಕಾರಂಗಳಂ ಪೇಷವೇಷ್ಕುಂ ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಸಸ್ಯ ಚಃ || 235 ||

ವೃ || ಧಾತೋಃ ಸಕಾರಸ್ಯ ಚಕಾರೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಎಚ್ಚಂ, ಬೆಚ್ಚಂ, ಪಚ್ಚಂ.

ಟೀ || ಸಸ್ಯ = ಧಾತುವಿನ ಸಕಾರಕ್ಕೆ. ಚಃ = ಚಕಾರಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಮೃತಿದಾನಾರ್ಥಯೋಸ್ತೋಽಂತೇ ಹ್ರ⁵ಸ್ವತ್ || 236 ||

ವೃ || ಮೃತ್ಯರ್ಥದಾನಾರ್ಥಯೋಃ ಅಂ⁶ತೇ ತಕಾರೋ ಭವತಿ | ಪೂರ್ವಸ್ವರಸ್ಯ ಹ್ರಸ್ವತ್ ಭವತಿ ||

ಉ || ಸತ್ತಂ, ಇತ್ತಂ.

1 ಆನಯನಾಗಮನಾರ್ಥೇ ವರ್ತಿನೋ. 2 ಆನಯನೇ ಆಗಮನೇ ವರ್ತತೇ ಯೋ ರಾತುಪ್ತಸ್ಯ ರೇಫಃ. 3 ರಿಂತ್ಯ ರೇಫಸ್ಯ. 4 ಈ ಭಾಗವು ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿಲ್ಲ. 5 ಪೂರ್ವಹ್ರಸ್ವತ್. 6 ತೇ ಪರಃ ಕರಂತೇ ತೋ ಭವತಿ.

ಚಕಬ್ಬಾದನ್ಯತ್ರಾಪಿ ಹ್ರಸ್ವಃ—ಅಱ್ಱಿಂ, ಎಱ್ಱಿಂ, ಬಿಱ್ಱಿಂ, ಮಿಂದಂ, ಕಂಡಂ.

ಟೀ || ಮೃತಿದಾನಾರ್ಥಯೋಃ = ಮೃತ್ಯುರ್ಥಮಂ ದಾನಾರ್ಥಮಂ ಪೇಷ್ವಿ ಧಾತುಗಳ. ಅಂತೇ = ಕಡೆಯಲ್ಲಿ. ತಃ = ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಹ್ರಸ್ವಶ್ಚ = ಪೂರ್ವಸ್ವರಕ್ಕೆ ಹ್ರಸ್ವಮು ಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಚಕಬ್ಬದಿಂದೆ ಪೇಷಿಡೆಯೊಳಂ ಹ್ರಸ್ವಮುಂಟು — ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ತೋಷ್ವನಾ ಟುಃ || 237 ||

ವೃ || ತವರ್ಗಸ್ಯ ಟವರ್ಗೇಣ ಯೋಗೇ ಟುರ್ಭವತಿ ||

ಉ || ಉಂಡಂ, ಕಂಡಂ.

ಟೀ || ತೋಃ = ತವರ್ಗಕ್ಕೆ. ಟುನಾ = ಟವರ್ಗದೊಡನೆ ಯೋಗವಾಗಿ. ಟುಃ = ಟವರ್ಗಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕಚಟತಪೇಭ್ಯೋ ದಸ್ಯ ಪೂರ್ವರೂಪಂ || 238 ||

ವೃ || ಕಚಟತಪೇಭ್ಯೋ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರೇಭ್ಯಃ ಪರಸ್ಯ ದಕಾರಸ್ಯ ಪೂರ್ವರೂಪಂ ಭವತಿ ||

ಉ || ಪೊಕ್ಕಂ, ಮಿಕ್ಕಂ; ಎಚ್ಚಂ, ಪೆಚ್ಚಂ; ತೊಟ್ಟಂ, ಪಟ್ಟಂ; ತೆತ್ತಂ, ಪೊತ್ತಂ; ತದ್ವಂ.

ಟೀ || ಕಚಟತಪೇಭ್ಯಃ = ಕ, ಚ, ಟ, ತ, ಪ, ಎಂಬ ವರ್ಗಪ್ರಥಮಾಕ್ಷರಂಗಳತ್ತ ಣಂ ಪರಮಾದ. ದಸ್ಯ = ದಕಾರಕ್ಕೆ. ಪೂರ್ವರೂಪಂ = ಪೂರ್ವರೂಪಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಲ¹ಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ದಸ್ಯ ತೋ ವಾ || 239 ||

ವೃ || ಲಕಾರಲಕಾರಾಭ್ಯಾಂ ಪರಸ್ಯ ದಕಾರಸ್ಯ ತಕಾರೋ ವಾ ಭವತಿ ||

ಉ || ನೋಲ್ವಂ, ಕಲ್ವಂ; ತಳ್ವಂ.

ವಾ²ಗ್ರಹಣಾತ್ ಕೃಚಿನ್ನ ಭವತಿ—ಪೊಲ್ವಂ, ಜೋಲ್ವಂ; ಕಳ್ವಂ, ಕೇಳ್ವಂ.

ಟೀ || ಲಕಾರಾಭ್ಯಾಂ = ಲಕಾರಲಕಾರಂಗಳತ್ತ ಣಂ ಪರಮಾದ. ದಸ್ಯ = ದಕಾರಕ್ಕೆ. ವಾ = ವಿಕಲ್ಪದಿಂದ. ತಃ = ತಕಾರಮಕ್ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಕೆಲವೆಡೆಯೊಳ ತಕಾರಮಾಗದು — ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಲಕಾರಾದ್ವಸ್ಯ ಕಃ. 2 ಕೆಲವು ಪ್ರತಿಗಳಲ್ಲಿ, ವಾ ಗ್ರಹಣಾತ್—ಎಂಬುದಿಲ್ಲ.

ಸೂ || ಅಭಿಧಾನತೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ಸಿದ್ಧಿಃ || 240 ||

ವೃ || ಅ²ಭಿಧಾನಲಕ್ಷಣತಃ ಸಿದ್ಧಿರ್ಭವತಿ | ತ³ಥಾಚೋದಾಹೃತಂ |

ಟೀ || ಅಭಿಧಾನತಃ = ಅಭಿಧಾನಲಕ್ಷಣದಿಂದ. ಸಿದ್ಧಿಃ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ = ಸಿದ್ಧಿಯುಳ್ಳದು.

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣವಿವರಣೇ ಆಖ್ಯಾತವಿಧಾನಂ ನಾಮ
ಅಪ್ಪಮಾಃ ಪಂಚೈವ.

9. ಅ ವ್ಯ ಯ ವಿ ಧಾ ನಂ .

ಸೂ || ಅ¹ಸಂಖ್ಯಮವ್ಯಯಂ || 241 ||

ವೃ || ಅ²ಸಂಖ್ಯಂ ಯಚ್ಚ³ಬ್ದರೂಪಂ ತದವ್ಯಯಸಂಜ್ಞಂ ಭವತಿ || ಅ³ಥನಾ ಏಕವಚನದ್ವಿ
ವಚನಬಹುವಚನರಹಿತಂ ಅವ್ಯಯಸಂಜ್ಞಿತಂ || ತಥಾಚೋದಾಹಂಶ್ಯತೇ ||

ಟೀ || ಅಸಂಖ್ಯಂ = ವಚನಮಿಲ್ಲದುದು. ಅವ್ಯಯಂ = ಅವ್ಯಯಮೆಂಬುದು.

ಸೂ || ಆದಮಿತ್ಯರ್ಥೇ || 242 ||

ವೃ || ಆದಮಿತ್ಯವ್ಯಯಂ ಅತ್ಯರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಆದವೊಪ್ಪಿದಂ, ಆದವೊಪ್ಪಿದಳ.

ಟೀ || ಆದಂ = ಆದಂ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ಅತ್ಯರ್ಥೇ = ಅತ್ಯರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸುಗೂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಏಗಂ ವಿನಿಶ್ಚಯೇ || 243 ||

ವೃ || ಏಗಮಿತ್ಯವ್ಯಯಂ ವಿ⁴ನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರಯುಜ್ಯತೇ ||

ಉ || ಅಂತೆ ಏಗಂ.

ಟೀ || ಏಗಂ = ಏಗಂ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ವಿನಿಶ್ಚಯೇ = ವಿನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋ-
ಗಿಸಲ್ಪಡುಗೂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಹುಂ⁵ಪೃಚ್ಛಾಯಾಂ ವಿತರ್ಕಾವಧಾರಣಾನಿವಾರಣೇಷು ಚ || 244 ||

ವೃ || ಹುಂ ಶಬ್ದಃ ಪೃಚ್ಛಾಯಾಂ ವಿತರ್ಕೇ ಅವಧಾರಣೇ ನಿವಾರಣೇ ಚ ನಿರ್ದೋಷೋ ಭವತಿ ||

ಉ || ಹುಂ ವೇಱ, ಹುಂ ಆದಂತು?, ಹುಂ ಅಂತೆ, ಹುಂ ನಿಶ್.

ಟೀ || ಹುಂ = ಹುಂ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ಪೃಚ್ಛಾಯಾಂ = ಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿ. ವಿತರ್ಕಾವ-
ಧಾರಣಾನಿವಾರಣೇಷು ಚ = ವಿತರ್ಕಂ, ಅವಧಾರಣಂ, ನಿವಾರಣಂ, ಎಂಬವಿಷಯವು ನಿರ್ದೋ-
ಷಮುಕ್ತಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಅಸಂಖ್ಯಯಾಮವ್ಯಯಂ. 2 ಅಸಂಖ್ಯಯಾಂ ಯಚ್ಚಬ್ದರೂಪಂ. 3 ಇದರಿಂದ ವಂದೆ ಇದು ಏಕವಚನದ್ದು
ಪ್ರತಿಪಾದಿ ಮಾತ್ರ ಇದೆ. 4 ವಿನಿಶ್ಚಯಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ. 5 ಹುಂ ಪೃಚ್ಛಾನಿವಾರಣಾವಧಾರಣೇ ಚ, ಹುಂ ಪೃಚ್ಛಾ-
ಯಾಂ ವಿತರ್ಕಾವಧಾರಣೇಷು.

ಸೂ || ಚಿಃ ಕುತ್ಸನೇ || 245 ||

ವೃ || ಚಿಃ ಇತಿ ರಬ್ಧಃ ಗ¹ರ್ಹಣೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಚಿಃ ಪೊಲ್ಲಕೆಯ್ದಂ, ಚಿಃ ಕಪ್ಪನಿವಂ.

ಟೀ || ಚಿಃ=ಚಿಃ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ಕುತ್ಸನೇ=ಗರ್ಹಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಮತ್ತ ಕಂಠಸಮೀಕೃತೌ ಭೂಯೋಽರ್ಥೇಽಪಿ || 246 ||

ವೃ || ಮತ್ತ ರಬ್ಧಃ ಕಂಠಸಮೀಕರಣೇ ಪುನರರ್ಥೇಽಪಿ ವ²ರ್ತತೇ ||

ಉ || ಮತ್ತದೆಂತು, ಮತ್ತ ಮಗುಟ್ಟಂ.

ಅಪಿರಬ್ಧಾತ್ ಪಾ³ದಪೂರಣೇಽಪಿ — ಅದು ಮತ್ತೆಂತೆ.

ಟೀ || ಮತ್ತ=ಮತ್ತ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ಕಂಠಸಮೀಕೃತೌ=ಕಂಠಸಮೀಕರಣದಲ್ಲಿ. ಭೂಯೋಽರ್ಥೇಽಪಿ=ಪುನಃ ಎಂಬರ್ಥದಲ್ಲಿಯುಂ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಅಪಿರಬ್ಧಾದಿಂ ಪಾದಪೂರಣದಲ್ಲಿಯುಂ ವರ್ತಿಕುಂ—ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕೆನ್ನಂ ತತ್ವಾಖ್ಯಾನೇ || 247 ||

ವೃ || ಕೆನ್ನಮಿತ್ಯವ್ಯಯಂ ತತ್ವಾಖ್ಯಾನೇ ಯಥಾರ್ಥಕಥನೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಕೆನ್ನಮೆನಗೆ ಬಲ್ಲಿದರಾರ್ಪಣ, ಕೆನ್ನಮೆನ್ನಂ ಜನಂ ನುಡಿಗುಂ.

ಟೀ || ಕೆನ್ನಂ=ಕೆನ್ನಂ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ತತ್ವಾಖ್ಯಾನೇ=ಯಥಾರ್ಥಕಥನದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಭೋಂ⁴ಕಲ್ ತೊಟ್ಟನೆ ಸಹಸಾ || 248 ||

ವೃ || ಭೋಂ⁵ಕಲ್ ತೊಟ್ಟನೆ ರಬ್ಧೌ ಸಹಸಾರ್ಥೇ ವ⁶ರ್ತತೇ ||

ಉ || ಭೋಂಕಲ್ ಮಾಡಿದಂ, ತೊಟ್ಟನೆ ಕೊಟ್ಟಂ.

ಟೀ || ಭೋಂಕಲ್ ತೊಟ್ಟನೆ=ಭೋಂಕಲ್ ತೊಟ್ಟನೆ ಎಂಬವ್ಯಯಂಗರ್. ಸಹಸಾ=ಸಹಸಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಕ.ತ್ಸನೇ ನಿರೂಪ್ಯತೇ, ಕುತ್ಸನೇ ನಿರೂಪ್ಯತೇ. 2 ನಿರೂಪ್ಯತೇ. 3 ಲವ್ಯಾಕ್ಷಿಪ್ತಂ. 4 ಭೋಂಕಲ್ ಸಹಸಾ, ಸಹಸಾ ಭೋಂಕಲ್. 5 ಭೋಂಕಲ್ ರಬ್ಧವ್ಯಯಂ ಸಹಸಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ—ಭೋಂಕಲ್ ಬಂದಂ. ತೊಟ್ಟನೆ ರೀತ್ಯೇ—ತೊಟ್ಟನೆ ಮಾಡಿದಂ. 6 ನಿರೂಪ್ಯತೇ.

ಸೂ || ನೋಲಿವಾರ್ಥೇ || 249 ||

ವೃ || ನೋಲ್ ಇತ್ಯಯಂ ಕಬ್ಧಃ ಇವಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಗಿರಿನೋಲ್ ಸ್ಥಿರಂ, ಕೇಸರಿನೋಲ್ ಕಲಿ.

ಟೀ || ನೋಲ್ = ನೋಲ್ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ಇವಾರ್ಥೇ = ಉಪಪದನಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿ-
ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಮೇಣ್ ವಿಕಲ್ಪೇ || 250 ||

ವೃ || ಮೇಣ್ ಇತ್ಯಯಂ ಕಬ್ಧಃ ವಿಕಲ್ಪೇ ಜೋಡ್ಧವ್ಯಃ ||

ಉ || ಅದು ಮೇಣ್ ಇದು ಮೇಣ್.

ಟೀ || ಮೇಣ್ = ಮೇಣ್ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ವಿಕಲ್ಪೇ = ವಿಕಲ್ಪಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿ-
ಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ವೇಷಂ ವಲಂ ವಿಸ್ವಷ್ಟಾರ್ಥೇ || 251 ||

ವೃ || ವಿಸ್ವಷ್ಟಾರ್ಥೇ ವೇಷಂ ವಲಂ ಇತಿ ದ್ವಯಂ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಂ ||

ಉ || ಅದುವೆ ವೇಷಂ ; ಇದ.ವೆ ವಲಂ.

ಟೀ || ವೇಷಂ ವಲಂ = ವೇಷಂ, ವಲಂ, ಎಂಬವ್ಯಯಂಗಳ. ವಿಸ್ವಷ್ಟಾರ್ಥೇ = ವಿಸ್ವ-
ಷ್ಟಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಗಡ ಗಳ ವಾರ್ತಾಸಂಭಾವನಾಯೋಃ || 252 ||

ವೃ || ಗಡ ಗಳರಬ್ಧಿ ದ್ವಾವಪಿ ವಾರ್ತಾಸಂಭಾವನಾಯೋಃ ಪ್ರವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಮೆಚ್ಚೆ ಗಡಂ, ಮುಯೆ ಗಡಂ, ಅದಂತೆ ಗಡ ; ಅಂತು ಗಳಂ, ಅಮೆಂತು ಗಳ.

ಟೀ || ಗಡ ಗಳ = ಗಡ, ಗಳ, ಎಂಬವ್ಯಯಂಗಳ. ವಾರ್ತಾಸಂಭಾವನ-
ಾಯೋಃ = ವಾರ್ತೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಭಾವನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಮುಮೌ ಸಮುಚ್ಚಯೇ || 253 ||

ವೃ || ಅಂ, ಉಂ, ಇತ್ಯೇತೌರಬ್ಧಿ ಸಮುಚ್ಚಯಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಆತಂಗವಾಕೆಗಂ, ತನ್ನೊಳವಾತನೊಳಂ, ಎನಗಂ ತನಗಂ ; ಆನುಂ ನೀನುಂ,
ಆನೆಯುಂ ಕುದುರೆಯುಂ, ಎಲ್ಲುಂ ಕಟ್ಟೆಯುಂ.

ಟೀ || ಅಮುಮೌ = ಅಂ, ಉಂ, ಎಂಬವ್ಯಯಂಗಳ. ಸಮುಚ್ಚಯೇ = ಸಮು-
ಚ್ಚಯಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಕ್ಕಟ ವಿ'ಷಾದೇ || 254 ||

ವೃ || ಅಕ್ಕಟ ಇತ್ಯಯಂ ಶಬ್ದಃ ವಿಷಾದಾರ್ಥೇ ಪ್ರಯೋಕ್ತವ್ಯಃ ||

ಉ || ಅಕ್ಕಟ ಕೆಟ್ಟಂ.

ಟೀ || ಅಕ್ಕಟ = ಅಕ್ಕಟ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ವಿಷಾದೇ = ವಿಷಾದಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಕೆಟ್ಟನೆ ಆಕಸ್ಮಿಕೇ || 255 ||

ವೃ || ಕೆಟ್ಟನೆ ಶಬ್ದಃ ಆಕಸ್ಮಿಕಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಕಟ್ಟನೆ ಬಿಂಬಂ,

ಟೀ || ಕಟ್ಟನೆ = ಕಟ್ಟನೆ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ಆಕಸ್ಮಿಕೇ = ಆಕಸ್ಮಿಕಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ನೆಟ್ಟನೆ ಪರಿಸ್ಪರ್ಶಾರ್ಥೇ || 256 ||

ವೃ || ನೆಟ್ಟನೆ ಇತ್ಯಯಂ ಶಬ್ದಃ ಪರಿಸ್ಪರ್ಶಾರ್ಥೇ ಭವತಿ ||

ಉ || ನೆಟ್ಟನೆ ನುಡಿದಂ, ನೆಟ್ಟನೆ ಮೂಡಲ್.

ಟೀ || ನೆಟ್ಟನೆ = ನೆಟ್ಟನೆ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ಪರಿಸ್ಪರ್ಶಾರ್ಥೇ = ಪರಿಸ್ಪರ್ಶಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ದಲ್ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರಪಾದಪೂರಣವಿನಿಶ್ಚಯೇಷು || 257 ||

ವೃ || ದಲ್ ಇತ್ಯವ್ಯಯಂ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರೇ ಪಾದಪೂರಣೇ ವಿನಿಶ್ಚಯೇ ಚ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಇದು ದಲ್ ಮನುಷ್ಯವಿಧಮಪ್ಪುದಲ್, ತುಂ ದಲ್ ಜೇಞ್ಞಂ, ಅದು ದಲ್ ಸಿಂಹದಂ, ಕರಂ ದಲ್ ಜೋದ್ಯಂ.

ಟೀ || ದಲ್ = ದಲ್ ಎಂಬವ್ಯಯಂ. ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರಪಾದಪೂರಣವಿನಿಶ್ಚಯೇಷು = ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯುಂ ಪಾದಪೂರಣದಲ್ಲಿಯುಂ ವಿನಿಶ್ಚಯದಲ್ಲಿಯುಂ ವರ್ತಿಕುಂ.

ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣವಿವರಣೇ ಅವ್ಯಯವಿಧಾನಂ ನಾಮ

ನವಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ.

10. ನಿ ಪಾ ತ ವಿ ಧಾ ನಂ .

ಸೂ || ಇ¹ಮೇ ನಿಪಾತಾಃ || 258 ||

ವೈ || ಇ²ತ ಉರ್ಧ್ವಂ ಯೇ ವಕ್ಷ್ಯಂತೇ ತೇ ನಿಪಾತಸಂಜ್ಞಾ ವೇದಿತವ್ಯಾಃ ||

ಟೀ || ಇಮೇ=ಮುಂದೆ ಪೇಟ್ಟು ಕಬ್ಬಿಂಗಳ. ನಿಪಾತಾಃ=ನಿಪಾತಗಳ ಕ್ಕುಂ.

ಸೂ || ಏ ಇತ್ಯಭ್ಯುಪಗಮೇ || 259 ||

ವೈ || ಏ ಇತ್ಯಯಂ ಕಬ್ಬಿಃ ಅಭ್ಯುಪಗಮೇ ಅನುಮತಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಏ ಅದಕ್ಕುಂ, ಏ ಆದಂತುಬೆ.

ಟೀ || ಏ ಇತಿ=ಏ ಎಂಬ ಕಬ್ಬಿಂ. ಅಭ್ಯುಪಗಮೇ=ಅಂಗೀಕಾರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿ ಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಲಿ³ಘೋರೇಷೋಽವಧಾರಣೇ || 260 ||

ವೈ || ಲಿ⁴ಘ ಏಕಾರೋ ಲಘುರ್ದೇಶ ಅವಧಾರಣಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಆತನೆ, ಆಕೆಯೆ, ಅದುವೆ, ಆತನಯೆ, ಅವಳಯೆ, ಅದವಯೆ.

ಟೀ || ಲಿಘಃ=ಲಿ ಏಕಾರಂ. ಲಘುಃ=ಲಘುವಾದೊಡೆ. ಅವಧಾರಣೇ=ಅವಧಾ ರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

ಸೂ || ಎಲೇ ವಿತರ್ಕಭಾವನಾಮಂತ್ರಣೇಷು || 261 ||

ವೈ || ಎಲೇ ಇತ್ಯಯಂ ಕಬ್ಬಿಃ ವಿತರ್ಕೇ ಭಾವನಾಯಾಂ ಆಮಂತ್ರಣೇ ಚ ದ್ರಷ್ಟವ್ಯಾಃ ||

ಉ || ಎಲೇ ಇಡಾವುದು, ಎಲೇ ಅದಕ್ಕುಂ, ಎಲೇ ಅಣ್ಣಾ.

ಟೀ || ಎಲೇ=ಎಲೇ ಎಂಬ ನಿಪಾತಂ. ವಿತರ್ಕಭಾವನಾಮಂತ್ರಣೇಷು=ವಿತರ್ಕ ದಲ್ಲಿಯೂ ಭಾವನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆಮಂತ್ರಣದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೈ. ನೋ.)

1 ಲಿಘೋ ನಿಪಾತಾಃ, ಅಶೋ ನಿಪಾತಾಃ. 2 ಅತಃ ಪರಂ ವಕ್ಷ್ಯಮಾಗಲ್ಪ್ಯಾಃ ನಿಪಾತಸಂಜ್ಞಾ ಭವಂತಿ, ಅತಃ ಉರ್ಧ್ವಂ ಯೇ ವಕ್ಷ್ಯಂತೇ ತೇ. 3 ಸುಘೋರೇಷಾವಧಾರಣೇ. 4 ಸ ಏವ ಏಕಾರ ಅವಧಾರಣೇ ಲಘುರ್ದೇಶ. 5 ಭವತಿ.

ಸೂ || ಹ್ರಸ್ವಾಂತೋಽಪಿ ಚ || 262 ||

ವೃ || ಸ ಏವ ಹ್ರಸ್ವಾಂತೋಽಪಿ ತೇಷ್ಯರ್ಥೇಷು ಭವತಿ ||

ತಾನ್ಯೇವೇದಾಹರಣಾನಿ.

ಟೀ || ಹ್ರಸ್ವಾಂತೋಽಪಿ ಚ = ಆ ಎಲೇ ಎಂಬ ಕಬ್ಬಂ ಎಲೆ ಎಂದು ಹ್ರಸ್ವಾಂತವನ್ನಾಗಿ ಯುಂ ಆ ಅರ್ಥಗಳೊಳೆ ವರ್ತಿಕುಂ.

ಅನೆ ಉದಾಹರಣಂಗಳೆ.

ಸೂ || ಅಃ¹ಸಂಪ್ರಹರ್ಷಾರೋಭನಖೇದವಿಸ್ಮಯೇಷು || 263 ||

ವೃ || ಅಃ ಇತಿ ಕಬ್ಬಃ ಸಂಪ್ರಹರ್ಷೇ ಅರೋಭನೇ ಖೇದೇ ವಿಸ್ಮಯೇ ಚ ವ⁴ರ್ತತೇ ||

ಉ || ಅಃ ಒಳ್ಳಿತಾಯ್ತು, ಅಃ ಪೊಲ್ಲದಾಯ್ತು, ಅಃ ಪಾತಕ ವಿಧಿಯೇ, ಅಃ ಚೋದ್ಯಂ.

ಟೀ || ಅಃ = ಅಃ ಎಂಬ ನಿಪಾತಂ. ಸಂಪ್ರಹರ್ಷಾರೋಭನಖೇದವಿಸ್ಮಯೇಷು = ಸಂಪ್ರಹರ್ಷದಲ್ಲಿಯುಂ ಅರೋಭನದಲ್ಲಿಯುಂ ಖೇದದಲ್ಲಿಯುಂ ವಿಸ್ಮಯದಲ್ಲಿಯುಂ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅ⁵ಃ ದುಃಖಸೂಚನೇ || 264 ||

ವೃ || ಅ⁵ಃ ಇತಿ ಕಬ್ಬಃ ದುಃಖಸೂಚನೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಅ⁵ಃ ವಿಧಾತ್ರ⁶.

ಟೀ || ಅಃ = ಅಃ ಎಂಬ ನಿಪಾತಂ. ದುಃಖಸೂಚನೇ = ದುಃಖಸೂಚನದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಉಃ ಅವಜ್ಞಾಯಾಂ || 265 ||

ವೃ || ಉಃ ಇತಿ ಕಬ್ಬಃ ಅವಜ್ಞಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಉಃ ಅದೇತರ್ಕೆ.

ಟೀ || ಉಃ = ಉಃ ಎಂಬ ನಿಪಾತಂ. ಅವಜ್ಞಾಯಾಂ = ಅವಜ್ಞಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಕುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

1 ಹ್ರಸ್ವಾಂತೋಽಪಿ. 2 ವಿಪಾಕೃತೇ. 3 ಅಃ ಪ್ರಹರ್ಷಾರೋಭನೇ ತ, ಅಃ ಫುಕ್ತಪ್ರಹರ್ಷಾರೋಭನೇ ತ. 4 ವಿಪಾಕಃ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಯುತೇ, ವಿಪಾಕೋ ರವತಿ. 5 ಅಃ ಅಃ. 6 ಇತಾದಿವೋಲೆ, ಅಃ ದುಃಖವಿಸ್ಮಯಯೋಃ = ಅಃ ದುಃಖೇ ವಿಸ್ಮಯೇ ಚ ದೃಕ್ಯತೇ, ಅಃ ಪಾತಕವಿಧಿಯೇ, ಅಃ ಚೋದ್ಯಂ; ಎಂದು ಎಂದು ಪ್ರತಿದಾಕ್ಷಿಯು, ಅಃ ಖೇದವಿಸ್ಮಯೋಃ = ಅಃ ಪಾತಕವಿಧಿಯೇ, ಅಃ ಚೋದ್ಯಂ; ಎಂದು ಕುಕ್ಕೊಂವರ್ದಿಮಾ ಇತಿ.

ಸೂ || ಅ'ಯ್ಯೋ ವಿಷಾದಾನುಕಂಪಾಪಹಾಸೇಷು || 266 ||

ವೃ || ಅಯ್ಯೋ ಇತಿ ನಿಪಾತಃ ವಿಷಾದೇ ಅನುಕಂಪಾಯಾಂ ಅಪಹಾಸೇ ಚ ವ²ರ್ತತೇ ||

ಉ || ಅಯ್ಯೋ ಅನ್ಯಾಯಃ, ಅಯ್ಯೋ ಪ್ರಾಣಿ ಬಿಚ್ಛಿಂ, ಅಯ್ಯೋ ಏ ಸಯ್ಯೋ³.

ಟೀ || ಅಯ್ಯೋ = ಅಯ್ಯೋ ಎಂಬ ನಿಪಾತಂ. ವಿಷಾದಾನುಕಂಪಾಪಹಾಸೇಷು = ವಿಷಾದದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕಂಪೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅಪಹಾಸದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿತುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಓಹೋ ನಿವಾರಣೇ || 267 ||

ವೃ || ಓಹೋ ಇತ್ಯಯಂ ಶಬ್ದಃ ನಿವಾರಣಾರ್ಥೇ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ಓಹೋ ಸಾಲ್ಕಂ, ಓಹೋ ಇರಲಿ, ಓಹೋ ವೂಹ.

ಟೀ || ಓಹೋ = ಓಹೋ ಎಂಬ ನಿಪಾತಂ. ನಿವಾರಣೇ = ನಿವಾರಣಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿತುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅರೆ ಅರಮೆ ಕ್ವಚಿತ್ಕದಾಚಿದರ್ಥಯೋಃ || 268 ||

ವೃ || ಅರೆ ಅರಮೆ ಇತ್ಯೇತೌ ಶಬ್ದೌ ಕ್ವಚಿತ್ಕದಾಚಿದರ್ಥಯೋರ್ಭವತಃ ||

ಉ || ಅರೆ ಎಡೆಯೊಳ್, ಅರೆ ಉಟ; ಅರಮೆ ಎತ್ತಾನುವೊರ್ಮೆ — ಅರಮೆ ಆರಲ್ದ ಬಯಲ್ದವರೆ.

ಟೀ || ಅರೆ, ಅರಮೆ = ಅರೆ, ಅರಮೆ, ಎಂಬ ನಿಪಾತಂಗಳ್. ಕ್ವಚಿತ್ಕದಾಚಿದರ್ಥಯೋಃ = ಕ್ವಚಿದರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ಕದಾಚಿದರ್ಥದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿತುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಸೂ || ಅಲ್ತೆ ಸಂಪ್ರಶ್ನಾನುವಾನಯೋಃ || 269 ||

ವೃ || ಅಲ್ತೆ ಇತ್ಯಯಂ ಶಬ್ದಃ ಸಂಪ್ರಶ್ನೇ ಅನುವಾನೇ ಚ ವರ್ತತೇ ||

ಉ || ನೀನಿದಂ ಪೇಱ್ಪಿಯಲ್ತೆ, ಇದಲ್ತೆ, ಆಂ'ವಾಡಿದ ಸೂತ್ರಂ.

ಟೀ || ಅಲ್ತೆ = ಅಲ್ತೆ ಎಂಬ ನಿಪಾತಂ. ಸಂಪ್ರಶ್ನಾನುವಾನಯೋಃ = ಸಂಪ್ರಶ್ನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಅನುವಾನದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ತಿತುಂ. ಉ || (ವೃ. ನೋ.)

ಇತಿ ಕರ್ಣಾಟಕವ್ಯಾಕರಣವಿವರಣೇ ನಿಪಾತವಿಧಾನಂ ನಾಮ
ದಶಮಃ ಪರಿಚ್ಛೇದಃ.

1 ಅಯ್ಯೋ ವಿಷಾದಾಪಹಾಸಯೋಃ. 2 ಜ್ಞಾತವ್ಯಃ. 3 ಇದಾವವೇಲೆ, ಸೋನುಕಂಪಾಯಾಂ ಚ — ಎಂಬ ಒಂದು ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿದೆ. ಸ ವಿವಾನುಕಂಪಾಯಾಂ — ಎಂಬ ಮತ್ತೊಂದರಲ್ಲಿದೆ. ಬೇರೆ ಸೂತ್ರವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದೆ. 4 ಅಂವು.

ಶ್ಲೋ || ಕರ್ಣಾಟರಬ್ಧಸೂತ್ರಾಣಿ ಲೋಕವೃತ್ತಿಹೇತವೇ |
 ರಚಿತಾನಿ ಸ್ಫುಟಾರ್ಥಾನಿ ಕೃತಿನಾ ನಾಗವರ್ಮಣಾ ||
 ತದ್ಭವಸ್ತತ್ಸಮೋ ದೇವೀತ್ಯನೇಕಕ್ರಮತಃ ಸ್ಥಿತಾಃ |
 ಶಬ್ದಾಃ ಕರ್ಣಾಟಭಾವಾಯಾಂ ವಿಷ್ಣುತ್ಯಂ ಸೂಚಿತಂ ಕಿಂ

ಜೀಯಾದಸಾ ಮಹಾಪ್ರೋಕ್ತಾ ನಾಗವರ್ಮಬುಧೋತ್ತಮಾಃ
 ಯತ್ಪ್ರಜ್ಞಯಾ ಜಗತ್ಕೃತ್ವೈರ್ಯಾತಿ ಕರ್ಣಾಟಲಕ್ಷಣಂ ||

ಕರ್ಣಾಟಕಭಾವಾಭೂಷಣಂ

ಸ ವೂ ಪ್ತಂ .

APPENDIX I

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 1

ಕರ್ಣಾಟಕಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳ ವರ್ಣಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಸೂತ್ರ.	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ.	ಸೂತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಅಅಃ ದುಃಖಸೂಚನೇ 	92	264
ಅಂತೇ ದಂ ತೃತೀಯಾಯಾಃ 	28	60
ಆಃ ಸಂಪ್ರಹರ್ಷಾಕೋಭನಖೇದವಿಸ್ಮಯೇಷು 	92	263
ಅಕಾರಾಂತಾಚ್ಚಾ ವಧಾರಣಾರ್ಥೇ ಏ 	9	23
ಅಕಾರಾಂತಾನ್ಮಃ 	52	134
ಅಕಾರಾಂತಾನ್ಮಾಗಮೋ ಬಕ್ರುತಿಕ್ತ 	64	175
ಅಕಾರಾದಯಃ ಪ್ರಸಿದ್ಧಾವರ್ಣಾಃ 	1	2
ಅಕ್ಕಟ ವಿಷಾದೇ 	90	254
ಅತಕ್ಕ ತುರ್ಧ್ವಾಸ್ತೃತೀಯೋಽನುಸ್ವಾರವೂರ್ವಃ ಪುಂಸಿ 	28	62
ಅತಿ ಟಃ 	47	120
ಅತೋ ದೀರ್ಘೋಽನಾಗಮೇಷು 	82	227
ಅತೋಽನುಸ್ವಾರಃ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ 	23	45
ಅತ್ತಣಂ ತ್ವನುಗಂಧೇಯಃ ಪಂಚವ್ಯಾಃ 	30	66
ಅತ್ರಾಪಿ ಲೋಪಾದಿಕಾರ್ಯಂ ಸಮಾಸವತ್ 	71	193
ಅಥ ಕರ್ಣಾಟಕಕಬ್ಬಸಿದ್ಧಿಃ 	1	1
ಅದಂತತಾ ಚ 	45	109
ಅದಂತಾನ್ನಾಗಮಃ ಪೂರ್ವಸ್ತ್ರೀಗಳಃ 	24	49
ಅದು ಇದು ಉದೂನಾಮಂತೇ ವತಾ ಪುಂಸಿ 	41	95
ಅದು ಇದು ಏನ್ವೈಃ ಪ್ರವಾಣೇ ನಿತುಃ 	66	181
ಅಧಿಕರಣೇ ಸಪ್ತವಿಧಾ 	36	86
ಅನುನಾಸಿಕಾಸ್ತೇಷಾಂ ಪಂಚವ್ಯಾಃ 	3	8
ಅನುಸ್ವಾರಸ್ಯ ಚ 	26	53

ಸೂತ್ರ.	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ.	ಸೂತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಅನುಸ್ವಾರೋ ಬಿಂದುಃ ...	6	14
ಅನ್ಯತ್ರ ಪದಿಃ ...	60	164
ಅನ್ಯವದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ ಒಕುವ್ರೀಹಿಃ ...	51	131
ಅನ್ಯಸ್ಮಾಲ್ಲೋಪಃ ...	23	46
ಅನ್ಯಾರ್ಥೇ ಪ್ರಥಮಃ ...	73	199
ಅಪಭ್ರಂಶೇಽಪ್ಯೇವಂ ಕಾರಸ್ಯ ...	68	187
ಆಪಾದಾನೇ ಪಂಚಮಿ ...	26	84
ಆಭಿಧಾನತೋ ವ್ಯವಸ್ಥಿತಾ ಸಿದ್ಧಿಃ ...	86	240
ಅಮುತ್ತಮಸ್ಯೈಕವಚನಾದನ್ಯತ್ರ ...	80	219
ಅಮುಮೌ ಸಮುಚ್ಚಯೇ ...	89	253
ಅಯೋ ವಿಷಾದಾನುಕಂಪಾಪಹಾಸೇಷಾ ...	93	266
ಅರೆ ಆರಮೆ ಕೃಚಿತ್ಕ ದಾಚಿದರ್ಥಯೋಃ ...	93	268
ಅರೋಽನ್ಯತ್ರ ...	44	105
ಅಋಕಾರಸ್ಯ ಸಂಖ್ಯಾಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನೇಷಾ ...	26	55
ಅರ್ಥವದಕ್ರಿಯಾವಾಚಿ ಕೃದಂತಂ ಚ ಲಿಂಗಂ ...	15	37
ಅರ್ಮ ಸಂಪ್ರಸ್ಥಾನುವಾಸಯೋಃ ...	93	269
ಅವ್ಯಯೇಽಪಿ ...	14	36
ಅಸಂಖ್ಯಮವ್ಯಯಂ ...	87	241
ಅಳೇ ಚ ಗುಣವಚನೇಭ್ಯಃ ...	69	190
ಆತೋ ಲಘುರೇತಃ ...	42	100
ಆತ್ಮಮೆಲ್ಲಸ್ಯ ...	56	149
ಆದಮತ್ಯರ್ಥೇ ...	87	242
ಆದಿವರ್ಣ್ಯಕಾರಭ್ಯೋ ಯಃ ...	9	22
ಆದೇರೂರಿಃ ...	48	122
ಆನಯನಾಗಮನಾರ್ಥವರ್ತನೋರೇಫಸ್ಯ ...	84	234
ಆಪೋಭ್ಯಾಂ ದಸ್ಯ ತೇ ಯಃ ...	83	231
ಆಮಂತ್ರಣೇ ಪ್ರಥಮೈಕವಚನಸ್ಯ ಲೋಪಃ ...	31	70
ಆಸಾಂ ವ್ಯತ್ಯಯೋ ಬಹುಳಂ ...	37	88
ಆಸಿಪ್ತಾಚ್ಛೇಲ್ಯೇ ...	67	183

ಸೂತ್ರ.	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ.	ಸೂತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಇಕಾರಸ್ಯೈದ್ಧ್ರಸ್ಯಃ .. .	52	136
ಇಕಾರೋ ವಿಭಾವಯಾ ಚೈತಃ .. .	55	147
ಇಚಸ್ತತ್ರ ಜಂತೇ ಭವೇ ವಾ .. .	62	169
ಇದುದಂತಂ ಪುಂಸಿ ವಾ .. .	69	191
ಇಮೋ ನಿಪಾತಾಃ .. .	91	258
ಇರಾದೇಕೋ ದ್ವೈರ್ಫಸ್ಯ .. .	58	154
ಇರಾಕ್ಷೇಷೋ ಗಳಃ ಸಂಪೋಥನನಿಷಯಃ .. .	32	72
ಇಲೋಪಃ ಪರಿಣಾಮಿನಃ .. .	69	189
ಇಲ್ಲಸ್ಯೇಲಿಃ .. .	57	151
ಈದೂತೋಹ್ರಸ್ಯಃ .. .	43	101
ಉಃ ಅವಜ್ಞಾಯಾಂ .. .	92	265
ಉತ ಏತಃ .. .	28	59
ಉತುನುತ್ತುಮಂತೇ ತದಾತ್ನೇ .. .	81	234
ಉತ್ತರಪದಾರ್ಥವೃತ್ತಿಸ್ತತ್ಪರುಷಃ .. .	49	123
ಉದಂತಾತ್ಮತೀಯಾದಿಷ್ಟಿನಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ .. .	26	54
ಉದಂತಾನ್ಮಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ .. .	67	186
ಉದು ಉಪು ನಪಿ ಪ್ರಥಮಸ್ಯ .. .	76	205
ಉಪಮಾನೇ ವೋಲಿ .. .	64	173
ಋಕಾರಾದಯಶ್ಚ ತ್ವಾರಃ ಸ್ವರಾಃ .. .	6	13
ಎಲಿ ವಿತರ್ಕಭಾವನಾವಾಂತ್ರಣೇಷು .. .	91	231
ಏ ಇತ್ಯಭ್ಯುಪಗಮೇ .. .	91	259
ಏಕದ್ವಿತ್ರಮಾತ್ರಾಸ್ತೇ ಹ್ರಸ್ವದೀರ್ಘಪ್ಲುತಾಃ .. .	2	4
ಏಕಸ್ಮಿನ್ನೇಕವಚನಂ .. .	75	203
ಏಕಾರ್ಥವಾಚಕಸ್ಯ ರೋಽಂ ತೇ .. .	57	153
ಏಗಂ ವಿನಿಶ್ಚಯೇ .. .	87	243
ಏತ್ಯಂ ವಾ ತದಂತಸ್ಯ .. .	31	71
ಏದಂತತಾ ಚ .. .	28	61

ಸೂತ್ರ.	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ.	ಸೂತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಏದೋತಾ ಹ್ರಸ್ವಾ ಚ 	2	5
ಏದೋದಂತಾ ನಿಪಾತಾಃ ಸ್ವರೇ ಪರೇ ಪ್ರಕೃತ್ಯಾ ..	10	25
ಒಂಬಯ ಕತೇ 	60	160
ಓಹೋ ನಿವಾರಣೇ 	93	267
ಕಚಟತಪೇಭ್ಯೋ ದಸ್ಯ ಪೂರ್ವರೂಪಂ 	85	238
ಕಡಿದುನಿಡಿದುದ್ವಯಸ್ಯಾಭ್ಯೋಕಸ್ಯರಾತ್ವರಸ್ಯ ಟಃ ..	54	140
ಕಪವರ್ಗಯೋಸ್ತೃಪ್ಯಾಭ್ಯಾ ತಾವಾಗಮಾ ಬಕುಳಂ ಹ್ರಸ್ವ ಪೂರ್ವಾ ಚ 	58	155
ಕರ್ತೃಕರಣಯೋಸ್ತೃತೀಯಾ 	34	78
ಕರ್ಮಣಿ ದ್ವಿತೀಯಾ 	34	76
ಕಲ್ಕನೆ ಆಕಸ್ಮಿಕೇ 	90	255
ಕಾದಯಸ್ತ್ರಯಾಸ್ತ್ರಂಶದ್ವ್ಯಂಜನಾನಿ ..	2	6
ಕಾರಕಂ ಪರೇಣ ಸಮರ್ಥಕ್ರಿಯಾಪದೇನ ..	51	133
ಕಾಲಃ ಧ್ವನೋರವಿಚ್ಛೇದೇ 	34	77
ಕಿಞಿದೋಸ್ತಃ 	54	142
ಕುಳಿಶ್ಚ 	67	184
ಕೇಚ್ಚ ನೇ ಪಚ್ಚ ನೇ ಬೇಚ್ಚ ನೇ ಶಬ್ದಾನಾಂ ಚಾದೇರ್ಮಾತ್ವಂ ..	55	145
ಕೆನ್ನಂ ತತ್ತ್ವಾಖ್ಯಾನೇ 	88	247
ಕ್ರಿಯಾಯಾಂ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾಯಾಮುಲ 	80	221
ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾದತ್ 	66	180
ಕ್ರಿಯಾರ್ಥೋ ಧಾತುಃ 	72	194
ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಭಿಹಾರೇ ಚ 	79	217
ಗಡ ಗಳ ವಾರ್ತಾಸಂಭಾಷಣಯೋಃ 	89	252
ಗುಂಕುಮಾ ಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಾಃ ಸರ್ವತ್ರ 	77	209
ಗುಣೋಕ್ತೇರವಾವುಪಾಂತ್ಯವರ್ಧೇಃ 	24	47
ಗೆಕೆ ವಾ ಪ್ರಥಮನೃಪಿಷಿ ವಿಧ್ಯಾದಿಷು ಚ 	79	215
ಚಟವರ್ಗಯೋಶ್ಚ 	11	30

ಸೂತ್ರ.	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ.	ಸೂತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಚಿಃ ಕುತ್ಸನೇ 	88	245
ಚೇತನೇಷ್ಯಕೇಲುಮತನಾನಿ .. .	65	179
ಜಾತಿರೇಕವದ್ವಿಹ್ವಾಖ್ಯಾಯಾಂ ಬಹುಳಂ . ..	38	89
ಣಟಳನತಾನಾಂ ದ್ವಿಭಾವಃ 	53	139
ಣೋ ನಸ್ಯ ಣೇನ 	46	114
ತತೋ ವಿಭಕ್ತಯಃ 	15	38
ತತ್ಕರೋತೀತ್ಯಸ್ತದ್ಗುಣಃ 	67	185
ತತ್ಪುರುಷೇ ಪೂರ್ವಪದಾಂತ್ಯಲೋಪಃ ಪ್ರಾಯೋ ಯಥೋಚಿತಾ ಗಮಕ್ 	56	148
ತತ್ರಾಂತರ್ವರ್ತಿನೋ ವಿಭಕ್ತಯೋ ಲೋಪಾಃ .	49	125
ತದಸ್ಯ ಪಣ್ಯಂ ಶಿಲ್ಪಂ ನಿಯೋಗಕ್ಷೇತ್ಯಸ್ತನ್ನಿಗಃ ..	62	166
ತದಸ್ಯಾಸ್ತೀತಿ ಪಂತಃ 	63	172
ತದಾಚರತಿ 	62	168
ತದೇಕವಚನಸ್ಯ ತುತ್ಸಾ ವಾನ್ಯೇಷಾಂ ..	76	207
ತದ್ವೇತ್ಯಧೀತೇ ವಾ .. .	62	167
ತಸ್ಮಾದಮರಯಿರನೇವೋ ವಿಭಕ್ತಯಃ ..	72	195
ತಾಸು ದ್ವೇ ದ್ವೇ ಪ್ರಥಮಮಧ್ಯಮೋತ್ತಮಪುರುಷಾಃ ..	73	198
ತಾಸ್ತು ಮಮಿಂಕೇತದದೋ 	15	39
ತೃತೀಯಾನಾಂ ವ್ಯಂಜನಾದಾ ಪ್ರಥಮತ್ವಂ ..	82	228
ತೇಷಾಮುದಂತತ್ವಂ ವ್ಯಂಜನೇಷು 	54	143
ತೇಷ್ವಾದೌ ಚತುರ್ಥಶ ಸ್ವರಾಃ 	2	3
ತೋಷ್ಠನಾ ಟುಃ 	85	237
ತ್ರಾಧೀನಾಂ ವ್ಯಂಜನೇಷ್ವೇವ 	58	156
ದದಪವಕಾರಾದ್ಯಸ್ತಾ ಭೂತವತೀವರ್ತಮಾನಾಭವಿಷ್ಯಂತ್ಯಃ ..	72	196
ದಲ್ ವಾಕ್ಯಾಲಂಕಾರಪಾದಪೂರಣವಿನ್ಶಿಕ್ತಯೇಷು ..	90	257
ದಶಾಖ್ಯಾಯಾಃ ಪರ್ಯ 	60	162
ದಾದಾವಿದಾಗಮೋ ಬಹುಳಂ 	77	210
ದಿಗ್ವಾಚ್ಛೇದ್ಯಾಃ 	27	56

ಸೂತ್ರ,	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ.	ಸೂತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ.
ದೀರ್ಘಸ್ತುಕಯೋಃ 	41	97
ದೀರ್ಘಾದೇಶಃ ಪಷ್ಠಾತ್ಯ ಯಥೇಷ್ಟಂ 	30	67
ದೀರ್ಘೀಕ್ತಿರ್ನಯಸೇನಸ್ಯ 	32	73
ದ್ವಿಗೌ ಸಂಖ್ಯಾವಾಚನಾಮುಪಾಂತ್ಯವ್ಯಂಜನಾದೇರ್ಲೋಪಃ 	57	152
ದ್ವಿತೀಯಾಂತಸ್ಯ ವಾ ಸ್ವರೇ 	30	68
ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರನ್ಯತಃ 	75	204
ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರಿಮ್ 	80	218
ದ್ವಿತ್ವಬಹುತ್ವಯೋರ್ಗೌಳಾದೌ 	20	40
ದ್ವಿಬಹ್ವೋರ್ನಸ್ಯ ಮಃ 	40	94
ಧಾತೋರನೇಕಾಕ್ಷರಾದಿಸುಃ 	78	213
ಧಾತೋರಿದುತೋರುಪಾಂತ್ಯಯೋರೇದೋತೌ ಪ್ರಾಯಃ 	82	226
ಧಾತೋಸ್ತೌಕಬ್ದಸ್ಯ ವಾರಃ 	43	103
ನ ಚ ಕ್ವಚನ 	53	137
ನಡೋಕ್ತಃ 	54	141
ನಣಲಯಳಾ ದ್ವಿಃ ಸ್ವರೇ ಹ್ರಸ್ವಸೂರ್ವಾಃ 	13	34
ನ ನಾಮುಭಾಗಪ್ರಧ್ವಂಸೇ 	8	21
ನಪುಂಸಕಲಿಂಗೇ ದಃ 	25	51
ನಮಸ್ಕರಯಾಯಾಂ ಸ್ವಸ್ತೌದಿಮು ಚ 	35	83
ನವಾಖ್ಯಾಯಾನ್ತೋವಾದೇಶಃ ಪಬ್ಧಿ ಹತೌ 	59	159
ನ ಪದಾರ್ಥವಾಚಕಸ್ಯಾಪಿ ತು ಹ್ರಸ್ವಸ್ತದಾದೇಃ 	59	157
ನಾತ್ರ ಪ್ರಾಯೇಣ ವರ್ಗಾಣಾಂ ದ್ವಿತೀಯಚತುರ್ಥಾಃ 	5	11
ನಾದಿಷ್ಟರೇಫಾತಃ 	11	29
ನಾನೇಕಾಕ್ಷರಪದೇ 	13	35
ನಾವನ್ನಾಂ ಸವನಾಸಃ ಸಂಗತಾರ್ಥಃ 	49	124
ನಿತ್ಯಂ ಕಳತ್ರಾದೌ ನಪುಂಸಕತ್ವಂ 	42	99
ನಿನಮನತನಾಕ್ತತುರ್ಥ್ಯಾಂ ತೃತೀಯತ್ವಂಚಾಸ್ಯಾಃ 	40	93
ನಿರ್ಧಾರಣೇ ಚ 	37	87
ನೀರ್ನಾತಾನಃ ಪ್ರಥಮಾವಿಭಕ್ತೌ ನಿರ್ನೇತನಾಂ 	40	92
ನಿಟ್ಟನೇ ಪರಿಸ್ಪುಟಾರ್ಥೇ 	90	256

ಸೂತ್ರ.	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ.	ಸೂತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ.
ನೈಕಾಕ್ಷರಪದೇ 	43	102
ನೈವಂ ನಜಾರ್ಥೇ 	72	197
ಪನ್ನೇಕದ್ವ್ಯರ್ಥಯೋಃ 	60	163
ಪರಸ್ಯರಸನ್ನಿ ಕರ್ಷಃ ಸಂಹಿತಾ 	7	17
ಪೂರ್ವ ಕಾಲಕ್ರಿಯಾಯಾಮಿದುತಾ ಯಥಾಲಕ್ಷ್ಯಂ 	81	225
ಪೂರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋಽವ್ಯಯಿಭಾವಃ 	50	129
ಪೇ ಹೋ ವಾ 	46	115
ಪೊಸತ್ವಾದೀನಾಮದಂತತ್ವಂ ನಿಪಾತ್ಯತೇ 	54	144
ಪ್ರಕಾರಕಾಲಾರ್ಥೇಂತುಂದೂ 	56	182
ಪ್ರಕೃತೇರುದೇತೋಃ 	8	20
ಪ್ರತಿಷೇಧೇ ಚ 	81	222
ಪ್ರಯೋಜಕೇ ಚ 	78	214
ಪು ತಾಶ್ಚ 	10	27
ಬಹುವ್ರೀಹಾವದಂತೇ 	57	150
ಭಾವವಚನೇಽಪಿ 	38	91
ಭಾವೇ ಕೆಪೂ 	65	178
ಭಾವೇ ಚ 	76	206
ಭೋಂಕಲ್ ತೊಟ್ಟಿನೆ ಸಹಸಾ 	88	248
ಮತ್ತ ಕಂಠಸಮೀಕೃತಾ ಭೂಯೋಽರ್ಥೇಽಪಿ 	88	246
ಮಧ್ಯಮೈಕವಚನಸ್ಯೇದುದೇತಃ ಪ್ರಾಯೋ ಲೋಪಶ್ಚ 	79	216
ಮನಯೋರ್ಬಿಂದುಃ 	46	112
ಮನ್ಯಕರ್ಮಣಿ ಚಾನಾದರೇ 	35	82
ವೃತ್ತಿದಾನಾರ್ಥಯೋಸ್ತೋಽಂತೇ ಹ್ರಸ್ವಶ್ಚ 	84	236
ಮೇಣ ವಿಕಲ್ಪೇ 	89	250
ಯವಯೋರನಾದಿಸ್ಥಯೋರೈವ ಸ್ವರೇಣ ವಾ 	48	123
ಯುಗಪತ್ಪ್ರಯೋಗೇ ಪರಸ್ತೇಷಾಂ 	74	201
ಯುಷ್ಮದಸ್ಮದೋರ್ಮಾರ್ಥವೋತ್ತಮಾ 	74	200

Châmunḍarâya) by comparing himself to Arjuna¹ and by invoking Pâr-
vati, the destroyer of the demon Mahishâsura, to abide in his sword as
the goddess of heroism.² His use of the word *aṇṇa* (elder brother) in
speaking of Châmunḍarâya³ might be looked upon as conclusive evidence
of the relationship between the two but for the fact that the word *aṇṇa*
also occurs as a title of Châmunḍarâya in some portions⁴ of his Pu-
râṇa. Fratricide is no doubt a crime, heinous in the highest degree,
and especially so in the eyes of the Jains, whose cardinal doctrine is
ahimsâ; yet it was perhaps deemed pardonable when committed in the
interests of religion to put down heresy. Châmunḍarâya, who was one
of the greatest upholders of the Jaina faith, must have felt the great-
est pain and indignation when he found his own brother an avowed
heretic⁵ and, in a paroxysm of religious frenzy, may have killed⁶ him.
The mention by the heretic Nagavarma I. of Ajitasēna, *guru* to
Râchamalla and Châmunḍarâya, as his *guru*, is perhaps to be account-
ed for by the fact that he was his teacher and the *guru* of the family.
On the other hand, every one of the works of the second Nâgavarma
gives unequivocal evidence of the author having been a staunch Jain.
Further evidence is supplied by the fact that he has also written a
Jina-Purâṇa, though the work has not yet been discovered, for the
poet Janna⁷, in his *Anantanâtha-purâṇa*, includes him among the Kan-
nada poets⁸ who have written Jina-Purâṇas.

¹ Kuntl-putram poṇarda raṇado!.

Nâgavarmanâ.

³ See page 3.

² Bhagavati kôrtu bîra-Siriyakke bhujaṣige

⁴ Vs. 21 and 24.

⁵ We have an exactly similar instance in Maṇḍarasa and his brother Nanjunḍa who
lived at the beginning of the 18th century. The former was very orthodox as a Jain
and wrote, among others, several works relating to Jainism and Jaina saints, while the
latter turned a S'aiva, changed his former name into Nanjunḍa and wrote the *Kuṇḍra-
râma-charite*, making a Saiva his hero.

⁶ Dêvachandra, the author of the *Rajdrâli-kâthe*, a compendium of Jaina history,
legends and chronology, written in 1838 A.D., says (p. 215 of the MS.), however, that
Nâgavarma was banished the kingdom. This is apparently an attempt to absolve
Châmunḍarâya from the guilt of fratricide.

⁷ See page 6.

⁸ enaḡ anukôlam akke Guṇavarmanâ jâṇ-nuḍi Pampan impu Po-
ṇṇana baḡe Nâgavarmanâ bahujâte Rannana kânti Nârachan-
ḍrana rasabbhâvam Aggaḷana vakrate Nēmiya dēso Pushpad-
ṇana gūḍu-bandham [kaviga] akke Jineṇḍra-Purâṇa-kartriga

Lastly, in verse 185 of the *Kāvyaavalôkna*, reference is made to three schools in Kannada as represented by Nâgavarma, Guṇavarma and S'ankhavarma respectively, which are said to have been acknowledged by the learned. This verse being apparently a quotation from some earlier work, the Nâgavarma mentioned in it must be the earlier author of that name.

I hope sufficient evidence has been adduced to convince the reader of the existence of two Nâgavarmas in Kannada literature. I may also add that recent research has brought to light a Brâhman poet named Nâgavarmâchârya, who has written a small work called *Chandrachûḍâmaṇi-śataka*, a centum of verses in the Mattêbha metre, each ending with the word Chandrachûḍâmaṇi, which is a name of S'iva, the subject treated of being *vairâgya* or renunciation of the world. This author seems to have flourished about 1070 A. D. as he says he was the minister for peace and war of Udayâditya, most probably the general of the Châlukya king Bhuvanaikamalla (1069-1076).¹

It will be convenient if all the available information about our author, Nâgavarma II, is put together in one place. He was a strict Jaina, as is clear from the invocatory verse, which is in praise of Jina, in each of his works—the *Kāvyaavalôkna*, the *Vastu-kôśa*² and the *Karṇâṭaka-Bhâṣabhûṣaṇa*—and from the fact that he wrote a Jina-Purâṇa.³ His father was Dâmôdara.⁴ He was the teacher of the Kannada poet Janna and the *Kaṭakôpâdhyâya*⁵ in the kingdom of the Châlukya king Jagadêkamalla⁶ (1138-1150). He was known as *Abhi-*

¹ See Inscription 129, Shikarpur Taluq.
p. XXXVIII.

³ See p. 8

² Nâgavarma's Canarese Prosody,

⁴ See p. 7

⁵ It is not clear what is meant by the term *kaṭakôpâdhyâya*. The word *kaṭaka* may mean a metropolis, an army or camp, or a bracelet of gold. It is not likely that the expression is used in the sense of a teacher in the army or a teacher adorned with bracelets of gold. It apparently means a teacher in the royal capital or metropolis; but this does not give us an idea of the nature of the post. Whatever may be the exact signification of the term, there is no doubt that the office denoted by it was one highly honored and held in great respect, as there appears to have been only one such appointment in the whole kingdom. Similarly, Janna, in his *Anantânâlha-purâṇa*, says of his father Sumanôbâna, who was also a Kannada poet, that he was the *kaṭakôpâdhyâya* in the kingdom of the Hoysala king Nârasimha I (1136-1171); and this statement is borne out by Kêśirâja, the daughter's son of Sumanôbâna, who describes the latter as *Yâdava-kaṭakâchârya*. Though this expression contains the word *âchârya* in the place of *upâdhyâya*, the meaning conveyed appears to be the same. The *Kaṭakôpâdhyâya* may have answered in some degree to the *Mahâ-mahôpâdhyâya* and the poet-laureate of modern times.

⁶ See p. 7

ಸೂತ್ರ.	ಪುಟ ಸಂಖ್ಯೆ.	ಸೂತ್ರ ಸಂಖ್ಯೆ.
ಸಮಸಂಸ್ಕೃತಂ ದೇಶೀಯಪದೇನ ಸಮಂ ಸಮಸ್ಯತೇ ..	51	132
ಸರ್ವನಾಮಗುಣವಚನಾನಾಮವು ತದಂತೇ ..	21	41
ಸರ್ವನಾಮ್ನಸ್ತದಾದೇರಪಿ ..	24	48
ಸರ್ವನಾಮ್ನೋಽಲಿಂಗಾದೋ ವಾ ..	29	65
ಸರ್ವಪದಾರ್ಥಪ್ರಧಾನೋ ದ್ವಂದ್ವಃ ..	50	130
ಸಸ್ಯ ಚಃ ..	84	235
ಸಹಸ್ರೇ ಚ ..	60	161
ಸ್ತ್ರಿಯಾಮಳಂತೇ ..	77	208
ಸ್ತ್ರಿಯಾಮಿತಿ ಚ ..	69	188
ಸ್ತ್ರೀಪುಂಸಯೋರ್ವ್ಯತ್ಯಾಸಃ ಕ್ವಚಿತ್ ..	42	98
ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷವಾಚಕೇಷ್ಟಿರರ್ ದಿರ್ ನಿರ್ ಕ್ವಚಿತ್ ..	22	42
ಸ್ಯಂತತಾ ಚ ..	55	146
ಸ್ಯರಯರಲೇಭ್ಯೋ ಬಹುಳಂ ವಃ ಪವರ್ಗಸ್ಯ ..	11	31
ಸ್ಯರಾದೌ ದೀರ್ಘಸ್ತ್ವಗುರೋಃ ..	53	138
ಸ್ಯರಾದೌ ನಾಗಮಃ ..	61	165
ಸ್ಯರಾದೌ ನಾಗಮಃ ಪುಂಸಿ ..	25	50
ಸ್ಯರೇ ಸ್ಯರಸ್ಯ ಲೋಪಃ ..	8	19
ಸ್ಯಾರ್ಥೇ ಕಾಲೇ ..	74	202
ಸ್ಯಾರ್ಥೇಽತಃ ಕಳ ..	23	43
ಹಕಾರಸ್ಯೋಃ ..	47	118
ಹಿಂಸಾಗತ್ಯರ್ಥಯೋಃ ಲೋಪಃ ..	83	232
ಹುಂ ಪೃಚ್ಛಯಸಂ ವಿತರ್ಕಾವಧಾರಣನಿವಾರಣೇಷು ಚ ..	87	244
ಹೀತಾವಪಿ ..	35	79
ಹೀತಾವಿಸುಃ ..	80	220
ಹ್ರಸ್ವೀತೋಽಪಿ ಚ ..	92	262
ಹ್ರಸ್ವೋಽಪಿ ವಾ ..	64	174
ಏಕಾರಃ ಪದವಿಧೌ ಡಸ್ಯ ವ್ಯಾಜನೇಷು ..	47	119

APPENDIX II

ಪರಿಶಿಷ್ಟ 2

ಕರ್ಣಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ ಸಂವಾದಿಗಳಾದ
ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನ, ಕಬ್ಬಿಮಣಿದರ್ಪಣ, ಕರ್ಣಾಟಕ
ಕಬ್ಬಾನುಕಾಸನ ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಗಳು.

:0:

ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯಾವಲೋಕನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಬ್ಬಿಮಣಿದರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಬ್ಬಾನುಕಾಸನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
2	...	4	1
3	1	6	2
4	2	10	3
5	67	8 } 10 }	2
6	1	13	6
7	4	13	7
8	5	15	
9	5	16	
10	6	18	
11	6	14 } 15 }	
12 } 13 }	...	33	
14 } 15 }	...	11	
16	7	35	18
17		49	34
18			34
19 } 20 } 21 }	8	52	36
22	9	53	35
23	9	53	45
24	9	55	37
25 } 26 }	10	56	44

ಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯವಿಕಾಸನಿರ್ದೇಶ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಪ್ರಾಕೃತಭಿವೃದ್ಧಿ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಪ್ರಾಕೃತ. ೧ನೇ ಭಾಗ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
27	56
28	... 11	...	65
29	... 11	...	66
30	... 11	...	65
31	.. 12	...	67
32	... 13	...	68
33	... 13	...	68
34 } 35 } 36 }	... 14	...	69
37	... 15	...	72
38 } 39 }	... 15	...	93
40	... 17	...	95
41	... 17	..	95
42	... 18	..	97
43	... 18	...	101
44	99
45	... 19	...	105
46	... 19	...	105
47	.. 21	...	{ 96 97
48	... 21	...	96
49	... 20	...	103
50	... 22	..	105
51	... 22	...	106
52	... 23	...	106
53	... 20	...	104
54	... 24	...	108
55	... 24	...	110
56	110
57	121
58	119
59	119
60	... 23	...	107
61	... 23	...	107
62	... 25	...	113

ಬ.ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯಪರೋಪನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಉ.ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಉ.ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
63 }	...	25	...
64 }	...	25	...
66	...	26	...
67	...	32	...
68	...	31	...
69
70	...	23	...
71	...	29	...
72	...	29	...
73	...	30	...
74
75	...	28	...
76
77
78 }
79 }
80
81
82
83
84
85	...	27	...
86
87	...	28	..
88	...	{ 26 27	...
89	...	35	...
90	...	35	...
91	...	35	...
92	...	36	...
93	...	36	...
94
95 }
96 }	...	37	...
97 }

ಭಾಷಾಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಛಂದೋಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ವೈಯಾಕರಣಿಕಭಿವೃದ್ಧಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
98	...	38	... { 82 83
99	...	38	... 105
100	...	39	... 82
101 } 102 }	...	39	... 83
103	...	40	... 84
104	...	41	... 84
105	...	41	... 85
106	...	42	... 87
107	...	42	... 87
108 } 109 }	...	42	... 87
110 } 111 }	...	43	... 86
112	...	44	... 161
113	...	44	... 161
114	...	66	... 158
115 159
116 253
117 } 118 } 254
119	...	65	... 183
120 213
121	...	65	... 183
122 268
123	...	66	... 157
124	..	45	... 162
125	...	45	... 162
126	...	46	... 164
127	...	46	... 164
128	...	46	... 164
129	...	47	... 165
130	...	47	... 165
131	..	47	... 165
132	...	63	... 174
133	...	48	... 167
134	...	48	... 167
135	...	49	... 179
			... { 116 120
			... 118
			... 115
			... 123
			... 127
			... 122
			... 129
			... 128
			... 129
			... 129
			.. 79
			... 80
			... 95
			... 138
			... 147
			... 82
			... { 549 552
			... 82
			... 159
			... 292
			... 248
			... 309
			... 307
			... 306
			... 314
			... 310
			... 296
			... 298
			... 381
			... 333

ಭಾವಾರ್ಥದಲ್ಲಿಯು ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿಯು ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಶಬ್ದಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿಯು ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಶಬ್ದಮಾಲಿಕೆಯಲ್ಲಿಯು ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
136 } 137 }	... 49 ..	179	... 334
138	... 50 ...	180	... { 335 336
139	... 50 ...	180	... 53
140	... 51 ...	181	.. 339
141	181	... 338
142	... 51 ..	181	... 337
143	... 51 ...	181	.. 340
144	... 53 ...	58	.. 46
145	.. 52 ...	182	... 341
146 } 147 }	.. 52 ...	182	.. 343
148	... 54 ...	176	.. 332
149	... 55 ...	175	... 371
150	... 56 ...	186	... { 327 328
151	... 56 ...	186	.. 330
153	.. 57 ...	187	... 358
154	... 57 ...	187	... 359
155	... 58 ...	188	.. 353
156	... 58 ...	188	.. 352
157	... 59 ...	189	... 355
158	... 59 ...	189	... 356
159	... 60 ...	190	... 361
160 } 161 }	... 60 ...	190	.. 362
162	... 62 ...	191	... 363
163	... 61 ...	192	... { 364 365
164	.. 61 ...	192	... 366
165	... 61 ...	192	... 367
166	... 68 ...	197	... { 405 406 418
167	.. 68 ...	197	... 408
168	.. 68 ...	197	... 407
169	... 73 ...	200	... 420
170	... 69 ...	198	.. 426
171	... 69 ..	199	... 423

ಪ್ರಾಚೀನವಾದವು ಸಂಖ್ಯೆ.	ಪ್ರಾಚೀನವಾದವು ಸಂಖ್ಯೆ.	ಪ್ರಾಚೀನವಾದವು ಸಂಖ್ಯೆ.	ಪ್ರಾಚೀನವಾದವು ಸಂಖ್ಯೆ.
172	.. 74	... 200	... 402
173	... 74	... 214	... 428
174	... 75	... 214	... 428
175	... 75	... 214	... 429
176	... 81	... 207	... 434
177	.. 77	... 207	... 443
178	... 76	... 211	... { 556 432
179	... 76	... 211	... { 431 571 430
180 213	... 549
181	... 79 435
182	... 80 { 437 438
183	... 78	... 203	... 404
184 203	... 445
185	.. 70	... 192	... 411
186 200	... 384
187	... 70	... 199	... 412
188	... 71	... 208	... { 190 191 192 198 199 200 201
189	.. 71	... 208	... { 184 195 196 197
190	... 72	... 208
191	... 72 { 386 394 397
192	... 64	... 195
193	... 82	... 209
194 216	... 12
195	... 84	... 217	... 442
196	... 86	... 221	... 446
197 522
198	... 84	... 217	... 442
199 } 200 } 224

ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಪ್ರಾಚೀನಕಾಲದಲ್ಲಿಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
201 }	...	85	...
202 }	...		223
203 }	...		224
204 }	...		
205	...	88	...
206	...	95	...
207	...	89	...
208	...	88	...
209	...	90	...
210	...	86	...
212	...		222
213	...	96	...
215	...	91	...
216	...	92	...
217	...	95	...
218	...		229
219	...	91	...
220	...	96	...
221	...	93	...
222	...	94	...
223	...	94	...
224	...	93	...
225	...	93	...
226	...		238
227	...		238
228	...		239
229	...		240
230	...		240
231	...		242
232	...		237
233	...		237
234	...		237

ಛಂದಃಪದ್ಯಮಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಕಾವ್ಯವಲೋಕನಮಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಛಂದಃಪದ್ಯಮಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.	ಛಂದಃಪದ್ಯಮಯ ಸೂತ್ರಸಂಖ್ಯೆ.
235	239 ... 486
236	240 ... 477
237	241 ... 505
238	241 ... 506
239	241 ... 507
242	304 ... 20
243	306 ... 20
244	313 ... 20
245	318 ...
246	312 ... 20
247	304 ... 20
248	305 ... 20
249	316 ... 19
250	315 ... 20
251	306 ... 20
252	316 ... { 20 21
253	314 ... 20
254	308 ... { 20 21
256	307 ... 20
257	306 ... 20
259 } 260 } 261 } 262 }	311 ... 21
263	310 ... 21
264	308 ... 20
265	310 ... 21
266	308 ... 21
267	309 ... 21
268	312 ... 21
269	313 ... 21

INDEX

TO

^A^A^A^A *Karnataka Bhashabhushanam.*

—: 0 :—

ಕರ್ನಾಟಕ ಭಾಷಾಭೂಷಣದಲ್ಲಿ ಬರುವ ಸಾಂಕೇತಿಕಶಬ್ದಗಳ ಪಟ್ಟಿ.

ಶಬ್ದಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಜ್ಜೆ.	ಶಬ್ದಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಜ್ಜೆ.
ಅ ಅಃ	92	14	ಅಮಾದಾನ	36	8
..	15	10	ಅಭಿಧಾನ	86	1
ಅಂ	25	25	ಅಯ್	72	4
..	72	4	ಅಯ್ಯೋ	93	1
..	80	6	ಅರ್	22	11
..	89	21	..	72	5
ಅಃ	92	7	ಅರ	44	6
ಅಕ್ಕಟ	90	1	ಅರಮೆ	93	11
ಅಣ	27	4	ಅರೆ	93	11
..	15	10	ಅಱ	26	21
ಅತ'	17	23	..	33	5
..	66	3	ಅರ್ಥ	33	5
ಅತ್ತಣಿಂ	30	1	ಅಲ್	27	10
ಅದು	41	1	..	80	21
ಅಧಿಕರಣ	36	20	ಅಲಂ	36	3
ಅಧಿಕಾರ	1	6	ಅಲೆ	93	17
ಅಧ್ವ	34	13	..	31	16
..	44	11	ಅಲ್ಲಿ	10	14
ಅನೀಪ್ಪಿತ	34	6	ಅವಧಾರಣ	36	16
ಅನುಕರಣ	5	27	..	21	1
..	70	5	..	24	3
ಅನುನಾಸಿಕ	3	16	..	14	4
..	6	24	..	87	1
ಅನುಸ್ವಾರ	26	5	..	50	14
..	23	17	..	69	15
ಅನೆಯ	64	24	..	77	1
ಅಪಭ್ರಂಶ	68	3	..		

ಕಬ್ಬಿಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಜ್ಜೆ.	ಕಬ್ಬಿಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಜ್ಜೆ.		
ಆ	..	83	13	ಉ	..	65	20
ಆದಂ	..	87	5	ಉತುಂ	.	81	17
ಆದಿಷ್ಟರೇಫ	..	11	5	ಉತ್ತಮಪುರುಷ	..	73	3
ಆನ್	..	40	1	ಉತ್ತಂ	.	81	17
ಆನ	..	44	11	ಉದು	..	{ 41	1
ಆಭೀಕ್ಷಣಿ	..	70	5	ಉವು	..	{ 76	1
ಆಮಂತ್ರಣ	..	31	21		..	76	1
ಆಯ	..	44	16	ಎ	.	{ 40	1
ಆರ	..	43	22	ಎನ	..	{ 42	4
ಆಕಿ	..	79	1	ಎನ	..	40	8
ಆಳ	..	67	5	ಎಲೇ	..	91	14
	..			ಎಲ್ಲ	...	56	21
	..			ಎವ್	...	72	4
ಇಂ	..	{ 15	10		...	9	18
ಇಕೆ	..	{ 80	1	ಏ	...	{ 69	15
ಇಗ	..	65	20		...	{ 91	5
ಇಚ	..	62	1	ಏಕವಚನ	...	75	15
ಇಚ	..	62	19	ಏಕಾಕ್ಷರಪದ	.	43	11
ಇತಿ	..	69	3	ಏಗಂ	.	87	11
ಇದು	..	41	1	ಏ	.	66	10, 25
ಇರ	..	{ 22	11	ಒಂಬಿಯೆ	..	60	1
	..	{ 58	3	ಒಳ	.	15	10
	..	{ 72	4	ಒಹೋ	..	93	6
ಇರ	..	32	6				
ಇಲಿ	..	57	9	ಕ	.	41	23
ಇಲ್ಲ	..	57	9	ಕಡಿದು	..	51	1
ಇಸು	..	{ 78	16	ಕರಣ	..	24	19
	..	{ 80	16	ಕರ್ಣಾಟಕಕಬ್ಬಿ ಸಿದ್ಧಿ	..	1	4
ಈಪ್ಪಿತ	.	34	6	ಕರ್ತೃ	..	34	19
ಈಷ್ಯಾ	..	35	13	ಕರ್ಮ	.	34	1
ಉಂ	..	87	21	ಕರ್ಮಧಾರಯ	.	50	1
ಉಃ	.	92	19	ಕವಗ	...	58	11

ಕಬ್ಬಿಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಜ್ಜೆ.	ಕಬ್ಬಿಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಜ್ಜೆ.
ಕಳ	... 23	2	ಬೆ:	.. 88	1
ಕಳತ್ರಾದಿ	... 42	18	ಜಾತಿ	.. { 36	16
ಕಟ್ಟನೆ	... 90	6		.. { 37	2
ಕಾರ	. { 63	14	ತ	.. { 38	11
	{ 68	3		.. { 41	23
ಕಾರಕ	.. { 33	1	ತತ್ಪುರುಷ	.. { 49	17
	{ 51	21		.. { 56	6
ಕಾಲ	.. 34	13	ತದಾತ್ಮ	.. 81	17
ಕಿಲುಿದು	.. 54	13	ತನ್	.. 40	1
ಕುಂ	.. 77	7	ತನ	.. { 40	8
ಕುಳಿ	.. 67	11		.. { 65	20
ಕೃದಂತ	.. 15	1	ತರ್	.. 40	1
	15	10	ತು	.. 76	18
ಕೆ	.. { 41	14	ತೃತೀಯಾತ್ಮ	.. 40	8
	{ 79	1		.. { 26	11
ಕೆಚ್ಚನೆ	.. 55	9	ತೃತೀಯಾ	.. { 28	11
ಕೆನ್ನಂ	.. 88	13		.. { 34	19
ಕ್ರಿಯಾ	.. 37	2	ತೃಕಬ್ಬಿ	.. 43	22
ಕ್ರಿಯಾಸಮಾಭಿಹಾರ	.. { 70	5	ತೊಂ	.. 59	20
	{ 79	18	ತೊಟ್ಟನೆ	.. 88	18
ಗಡ	.. 89	16	ತು	.. 76	18
	20	7			
ಗಳ	.. { 24	20	ದಂ	.. 28	11
	{ 32	6	ದ	.. 72	11
ಗಳ	.. 89	16	ದಪ	.. 72	10
ಗಾಣ	.. 67	13	ದಲ್	.. 90	16
ಗುಂ	.. 77	7	ದಿಗ್ವಾಚಿ	.. 27	4
ಗುಣ	... 37	2	ದಿರ್	.. 22	11
	21	1	ದೀರ್ಘ	.. 2	9
ಗುಣವಚನ	.. { 26	21	ದೇಶೀಯಪದ	.. 51	7
	{ 69	15	ದ್ವ್ಯ	.. 37	2
ಗುಣೋಕ್ತಿ	.. 24	3	ದ್ವಂದ್ವ	.. 50	19
ಗೆ	.. 79	1		.. { 50	8
	28	24	ದ್ವಿಗು	.. { 57	14
ಚತುರ್ಥೀ	.. { 36	6			
	{ 37	15			
ಚಾಪಲ	.. 70	6			

ಕಬ್ಬಿಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಟ್ಟಿ.	ಕಬ್ಬಿಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಟ್ಟಿ.
ದ್ವಿತೀಯಾ	.. { 27	11	ಪದವಿಧಿ	.. 47	16
	28	11	ಪದಿ	.. 60	21
	34	1	ಪನ್	.. 60	16
ದ್ವಿತ್ಯ	.. { 20	7	ಪಯಿಗ	.. 60	11
	29	6	ಪರಣಾಮಿ	.. { 11	6
ದ್ವಿಭಾವ	.. 53	19		69	10
	43	22	ಪವರ್ಗ	.. 58	11
ಧಾತು	.. { 71	1	ಪು	.. 65	15
	78	16	ಪುರುಷವಾಚಕ	.. 22	11
ನಡು	.. 54	8	ಪು ತ	.. { 2	9
ನಪುಂಸಕತ್ವ	.. 42	13		10	20
ನಪುಂಸಕಲಿಂಗ	.. 25	13	ಪೂರ್ವರೂಪ	.. 85	11
ನಮಸ್ಕಿಯಾ	.. 35	25	ಪೊಸತ್ವಾದಿ	.. 54	24
ನಾಮಭಾಗಪ್ರಧ್ಯಂಸ	.. 8	20	ಪೋ	.. 83	13
ನಿಡಿದು	.. 54	1	ಪ್ರಕೃತಿ	.. { 8	11
ನಿತು	.. 66	10		10	6
ನಿನ್	.. 40	1	ಪ್ರತಿಷೇಧ	.. 81	1
ನಿನ	.. 40	8	ಪ್ರಥಮತ್ವ	.. 82	20
	10	6	ಪ್ರಥಮಪುರುಷ	.. 73	3
ನಿಪಾತ	.. { 91	1	ಪ್ರಥಮಾ	.. { 27	10
	62	1		33	5
ನಿಯೋಗ	.. 37	1	ಪ್ರಯೋಜಕ	.. 78	22
ನಿರ್ಧಾರಣ	.. 34	2	ಪ್ರಾಪ್ಯ	.. 34	2
ನಿರ್ವರ್ತ್ಯ	.. 40	1	ಬಹುತ್ವ	.. { 20	7
ನೀಗ	.. 90	11		75	21
ನೆಟ್ಟನೆ	.. 66	24	ಬಹುವ್ರೀಹಿ	.. { 51	1
ಸ್ತು	.. 66	24		57	1
ಸ್ತು	.. 66	24	ಬಹುಳಂ	.. { 11	19
				26	11
ಪಟ್ಟಿಹತಿ	.. 59	20		37	9
	30	1		38	11
ಪಂಚಮಿ	.. { 36	8	ಬಹ್ವಾಖ್ಯ	.. 38	11
	55	9	ಬಿಂದು	.. { 6	24
ಪಚ್ಚನೆ	.. 62	1	ಪಚ್ಚನೆ	.. 55	9
ಪಣ್ಯ	.. 7	8	ಫಯ	.. 35	13
ಪದ	..				

ಕಬ್ಬಿಗಳು	ಪುಟ.	ಪಟ್ಟಿ.	ಕಬ್ಬಿಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಟ್ಟಿ.
ಭವಿಷ್ಯಂತೀ	.. { 72	11	ವರ್ತಮಾನಾ	.. 72	11
	77	7			
ಭಾವ	.. { 65	15	ವಲಂ	.. 89	11
	76	9			
ಭಾವವಚನ	.. 38	22	ವಪಟ	.. 36	3
ಭೂತವತೀ	.. 72	11	ವಸ್ತು	.. 36	17
ಭೋಂಕತ್	.. 88	18	ವಳ	.. 41	14
			ವಳ	.. 63	7
ಮ	.. 15	10	ವಳ	.. 63	7
ಮತ್ತೆ	.. 88	6	ವಿಕಾರ್ಯ	.. 34	2
ಮಧ್ಯಮಪುರುಷ	.. 73	3	ವಿಧಾತ್ಯ	.. 44	1
ಮನ್ಯಕರ್ಮ	.. 35	20	ವಿಧ್ಯದಿ	.. 79	1
ಮಾತ್ರಾ	.. 2	9	ವಿಭಕ್ತಿ	.. { 15	7
ಮ	.. { 65	8		49	6
	65	20		72	4
ಮೇಣ	.. 89	1	ವಿಭಾಷಾ	.. { 3	22
				25	25
				45	18
ಯನ್ಮ	.. 44	21	ವಿರ	.. 22	11
ಯುವ	.. 44	11	ವಿರಾಮ	.. 45	13
ಯೋಗ	.. 8	12	ವಿಕಂಕಾ	.. 10	14
			ವಿಸರ್ಗ	.. 7	3
ರುಚಿ	.. 35	13	ವೀರಪ್ಪ	.. 70	5
ರೇಫ	.. 48	1	ವೇಟಂ	.. 89	11
ಲಿಂಗ	.. { 15	1	ವೈಪಯಿಕ	.. 34	3
	33	5			
ಲೋಪ	.. { 8	5	ವೋಲ್	.. { 64	1
	23	23		89	1
	45	18	ವ್ಯಂಜನ	.. { 2	25
				45	13
ವಂತ	.. 63	21	ವ್ಯತ್ಯಯ	.. 37	9
ವ	.. { 41	1	ವ್ಯವಸ್ಥಿತವಿಭಾಷಾ	.. 56	1
	72	10			
ವಚನ	.. 33	5	ಕಿಲ್ಪ	.. 62	1
ವನ್ಮ	.. 44	21	ಕೈ	.. 44	11
ವರ್ಗ	.. { 3	7			
	46	12			
ವರ್ಣ	.. 1	9	ಪಷ್ಕಿ	.. { 30	7
				36	14
				37	12,18

ಕಬ್ಬಿಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಜ್ಜೆ.	ಕಬ್ಬಿಗಳು.	ಪುಟ.	ಪಜ್ಜೆ.		
ಸಂಖ್ಯಾ	...	5 13 23 26 38	27 1 10 21 16	ಸಮಾಸ	49 1		
ಸಂಖ್ಯಾವಾಚಿ	..	57	14	ಸರ್ವನಾಮ	...	21 24 26	1 14 1
ಸಂಖ್ಯೇಯ	..	38	16	ಸಾಮಾನ್ಯ	...	70	5
ಸಂಧಿ	..	8	1	ಸ್ತೋತ್ರ	...	22	11
ಸಂಧ್ಯಕ್ಷರ		2	18	ಸ್ವರ	...	36	3
ಸಂಪ್ರದಾನ	..	35	6	ಸ್ವಸ್ತೋದಿ	...	2	1
ಸಂಖ್ಯಂಧ	.	36	14	ಸ್ವಸ್ತೋದಿ	...	35	35
ಸಂಖ್ಯೋಧನ	..	32 33	6 11	ಸ್ವಸ್ತೋದಿ	..	36	16
ಸಂಹಿತಾ	...	7	13	ಸ್ವಾಹಾ	...	36	3
ಸಖಿ	...	44	16	ಹಿತ	..	35	13
ಸಪ್ತಮಿ	27 31 36 37	21 16 20 19	ಹುಂ	..	87	16
ಸಮರ್ಥಕ್ರಿಯಾಪದ	51	21	ಹೇತು	..	35 80	1 10
ಸಮಸಂಸ್ಕೃತ	...	51	7	ಹ್ರಸ್ವ	..	2 43	9,17 1

INDEX

TO THE INTRODUCTION

Abhidhâna-kôśa	...	10	Aṅkamullāra-Dêva	...	51
Abhinava-Mangarâja	...	11	Aṇṇa	...	2,3,8
„ -Nighaṇṭu	...	12	<i>anushṭubh</i>	..	20
„ -Pampa	...	11,44	Apratimavîra-charita	..	38
„ -S'arvavarma	...	9,10	Ârabhaṭî	...	14
Accessory Emotions	...	14	Archaeological Office	...	52,53
Âchanna	...	10	Ardhanêmi	...	11
âchârya	...	9	Argaṭa	...	48
Âdinâtha	...	11	Arikêsari	...	43
Âdi-purâṇa	...	11,43	Arjuna	...	8
<i>Advaita</i>	...	7	Arsikere	...	46
Aggaḷa	8,10,11,42		<i>as'ôka</i>	...	14
<i>agrahâra</i>	...	6	Astrology	...	47
Âhava-simha	...	51	<i>Atri-gôtra</i>	...	23
<i>ahimsâ</i>	...	8	Audible Poetry	...	36
Ahita-Kritânta	...	51	<i>bâjane-gabbam</i>	...	37
Âjiragôḷa	...	50	Bâlachandra	...	46
Ajitanâtha	...	11	Bâla-Râmâyana	...	5
Ajita-purâṇa	3,11,44,47		Ballâḷa II.	...	6,24
Ajitasêna	...	2,3,8	Ballantyne, Dr.	...	14
Akalaṅka	...	4	Bâṇa	...	4
Alaṅkâra-sêkhara	34,49		Banihaṭṭi	...	23
„ -sâra-sangraha	22,26,30,31		Barmarasa	...	51
Alaṅkṛiti	...	10	<i>bedanḍe</i>	..	37
Aḷasingarâchârya, Pandit.	1		„ - <i>gabbam</i>	...	37
Alliteration—	13,30,31		Bêlûr	..	45
Delicate	... 13,30		Benares		34,35
Harsh	... 13,30		<i>bhadra</i>	...	31
Melodious	13,30,31		Bhâmaha, 19,20,21,22,25,26,35,38,		48, 52
Amarachandra	20,24,34		„ -vivarana	..	22
Amarasimha	...	11	Bharata	..	20
Ambikâpati	...	39	„ -muni	..	20,25
Amôghavarsha	...	13	Bhârata	..	46
Amṛitasâgara	...	5	<i>Bhârati</i>	..	14
<i>aṁśa</i>	...	24	Bhâravi	..	48
Aṇahillapura	...	34	Bhâshâbhûshaṇa, 14,43,44,52,53		
Ânandavardhana	...	5	Bhaṭṭâdityaka	.	48
Anantanâtha-purâṇa	6,8,9,10		Bhaṭṭâkalaṅka	..	1,40
			Bhaṭṭa-Vâmuka	..	24

Bhaṭṭi	..	48	Coorg Inscriptions	...	3
Bhavabhūti	...	21,48	Crooked Speech	...	13
Bhōja	...	5,15			
Bhōjarāja	...	5	Dāmōdara	...	7,9
Bhujabali-charita	...	3	Daṇḍi	4,15,17,18,19,20,21,27,	38,39
Bhuvanaikamalla	...	9,45			
Bhuvanaikarāma	...	46	Daṇḍiyalaṅkāram	...	39
Bhuvanaikarāmābhyaudaya	...	46	Daṇḍiyāśiriyar	...	39
Bibliotheca Carnatica Series	...	13	Dantiga	...	50
Biruga	...	50	Daśakumāra-charita	...	21
Brahma	...	10,45	Daśa-rūpa	...	4
Brāhman	...	4,9,10,23	Dāvaṇāgere	...	45,51
Buddhamitra	...	39	Dekhaṇ	...	7
Bühler, Dr.	...	4,20,22	Dēvachandra	...	8
Bātuga	...	50	Dēvēndra-mūni	...	45
			Dēvōttama	...	12
chakōra	...	14	Dhananjaya	...	4,5
Chakrēśvara-charita	...	47	„ -kōśa	...	5
Chaladaṅka-Ganga	...	7	„ -nighaṇṭu	...	4,5
Chālukya	4,5,6,7,9,43,44,45,	46,50	Dhārā	...	4,5,15
„ -chakrēśvara	...	50	Dharmāmṛita	6,40,42,45	
„ -kaṇṭhīra	...	50	dhvani	...	36,38
champu	...	37	Dhṛvanyālōka	...	49
Chāmuṇḍarāya	3,7,8,51		Dramatic Composition	...	36
„ -purāṇa	3,7,51		Durga	...	45
Chandrachūdāmaṇi	...	9	Durgasimha	...	4,6,45
„ -śataka	...	9	Dutt, Mr.	...	5
Chandraka	...	48	Dvisandhāna-kavi	...	4
Chandrālōka	...	38,39	„ -kāvya	...	4
Chandraprabha	...	11			
„ -purāṇa	...	11	Ekārtha-kāṇḍa	...	11,36
chattāṇa	...	37	Elegance	...	31
Chennarāyapattāṇa	...	6,46	Elision	...	41
Chhandōmbudhi	2,3,5,6,10,48		Elliptical Compound	...	30
Chhandōvichiti	...	10,35	Enigma	...	27
Chikadēvarāya	...	38	Ensuaṅts	...	14
Chitaldrug	...	50	Epigraphia Indica	...	43,46
Chōḷa	...	15,51	Equal Pairing	...	19
Chūdāmaṇi	...	21	Eṛeyappa	...	43
Chūdāratna	...	47	Erotic poems	...	39
Comic Flavour	...	25	Excitants	...	14
Compactness	...	16	Exemplification	...	33
Comparison with an inferior	...	26	Expletives	...	17,31
Concealment	...	15	Evenness	...	28
Connected Description	...	19			
Contradiction	...	18,28	Fancy Ornament	13,36,53	
Convenience	...	18	Faults in Composition	13,20,26	
Cookery	...	47		29,36	
Coorg	...	3	Flavour	14,25,36,38	

Gadâyuddha	..	50	Indian Antiquary	..	4,5
Gajaga	..	45	Indurâja	...	22,26
Gajânkuśa	..	45	Involuntary Expressions of		
Gaṇḍara mûkûti	..	2	emotion,		14
Ganga	6,43,46,50,51		Îśvara-kavi	...	19,38
Gangachakrâyudhânka	42,43		Jacob, Colonel.	..	22
Ganga-chûḍâmaṇi	..	51	Jagadêkamalla	4,7,9,45	
Gangar-Arjuna	..	42	„ -Vâdirâja	45	
Ganges	..	15	Jagannâtha-vijaya	24,48	
gâra	..	41	Jaina	1,4,5,7,8,9,10,21,22	
gata-pratyâgata-kâvya	..	4	Jainism	..	8
Gauḍa	16,26,30		Jains	..	8,9
Gauḍi	14,26,31		Janna	6,7,8,9,10,11,37,42,45	
Genetive	..	31	Jannigâ	..	42
Gesture	..	33	Jaswant Singh	..	14
Gômaṭa	..	3	jâti	..	14
Gôyeya	..	50	Jayâditya	..	22
grâmyâ	..	30,31	Jayâpîḍa	..	21,22
Grantha	..	53	Jayasimha	34,45,46	
Great Poem	..	37	Jayasinga-bhûpa	..	50
Grierson, Dr.	..	15	Jina	9,11,40	
Guṇabhadra	..	45	„ -Purâṇa	8,9,10,11	
Guṇachandra	..	45	Journal of the Royal Asiatic So-		
Guṇâdhyâ	..	4	ciety,	22,26,34	
Guṇa-Gang a	..	6	Journal of the Bombay Branch of		
„ -Gânga	..	6	the Royal Asiatic Society,	4,23	
Guṇagângiyam	..	6	Kâdambari	2,5,7,48	
Guṇakânka Vijayâditya	5		Kais'ikî	14,25	
Guṇakânkiyam	..	5,6	Kâlachûrya	...	48
Guṇanandi	...	45	Kalhana	..	22
Guṇasâgara	..	5,6	Kâlidâsa	...	48
Guṇavarma,	8,9,10,11,41,42,43,		Kalidêva	..	23
guru	45,46,47,48		Kali-kâla-sûdana	...	51
	2,3,8,23,45		Kaṭingâdbhirâja	..	51
Halâyudha	..	11	Kali-yuga	...	10
Hamsarâja	..	41,44	Kâma	..	38
Harihara I.	..	11	Kâmada	..	42,43
Haripâla	..	41,44	Kambar	..	39
Harivaṃśa	11,41,42,46,47,48		kanda	..	37
Hêma chandra	33,34,49,50		Kannadigas	..	21,54
Hindi	..	14	Kannara	..	23,24
Hiriyar	..	38	Karṇâṭaka	..	5,6
Hoysala	6,9,15,24,51		„ -Bhâshâbhûṣaṇa,	1,6,	
Hype bole	..	14	9,10,11,35,36,39,41,42,43,		
iduku gabbam	..	37	44,51,53		
Ileg-Idara	..	51	„ -kavi-charite	..	53
Impeious	..	28	„ -S'abdânuśâsana,	1,40	
India	..	52	Kârtavîrya	..	42

Kârtavîrya IV.	..	23	Kṛishṇa II.	..	24
Kâshmîr	..	21,22	" III.	..	24,44
Kâshmîr Report	..	4,20,22	Kṛishṇarâja Oḍiyar	..	39
Kâshmîrian	..	20	<i>kuḷuka</i>	...	37
Kâsikâvṛitti	..	22	Kulôttunga I.	...	39
<i>kaṣaka</i>	..	9	Kumârapâla	...	34
<i>kaṭakôpâdhyâya</i>	..	7,9	Kumârarâma-charite	..	8
Kâtantra	..	7	Kumârasambhava	22,48,49	
<i>kavi-chakravarti</i>	..	6,44	Kûṇḍi	...	23
Kavi-chintâmaṇi	..	39	Kuntaḷa	...	23,38
" -jihvâ-bandhana	..	19,38			
<i>kavi-karṇapûra</i>	..	10	Lakshmîdêva	..	23
Kavirâja	..	4	<i>lalitâ</i>	..	31
<i>kavirâjahamṣa</i>	..	7	<i>lava</i>	...	15
Kavirâjamârḡa,	13,15,16,17,18,		<i>lâś'a</i>	...	15,27
19,20,27,34,36,37,39,41,			Lilâvati	...	13
47,50,52			Limb	...	32
<i>kavitâ-guṇôdaya</i>	..	7,10	Lingamaguṇṭa Timmanna	39	
Kâvyâdarśa,	15,16,17,19,20,21,		Lingarâja Urs	...	39
27,28,38,39			Lives of Kannada Poets	..	53
Kâvyakalpalatâ	20,24,34,35		Loss	..	33
Kâvyâlankâra,	20,22,24,25,26,		Love	...	47
27,31,32,33,38,52			Lovely	..	28
" -chûḍâmaṇi	39				
" -sûtras,	21,29,30,35		Macdonell, Professor.	4,5,21,22,30	
Kâvyamâlâ Series	..	34	Mâdhava	..	38
Kâvyamañjari Series,	6,42,44,45		Mâdhavâlankâra	..	38
Kâvyânuśâsana	33,34,49,50		Mâdirâja	...	23,24
Kâvya-pradîpa	..	31,33	Madras	...	5,20
" -prakâśa	..	30,31	Mâgha	..	4,48
" -sâra	42,43,46		<i>mahâ-mahôpâdhyâya</i>	...	9
Kâvyâvalôkana,	1,3,6,7,9,10,11,		Mahêndra	..	43
12,15,16,17,18,19,25,26,			Mahêndrântaka	..	42,43
27,28,29,30,31,32,33,34,35,			Mahishâsura	...	8
36,38,39,40,41,42,43,46,			<i>makara</i>	...	14
48,49,50,51,52			Mâlatimâdhava	..	21,48
Kêraḷa-dhâtrîpâla	..	51	Malayâḷam	..	53
Kêśavamîśra	..	34	Malaya	..	14
Kêśi	..	45	Malla	..	10
" -danḍanâyaka	..	45	Mallappa, Mr.	1,52,53	
Kêśirâja	1,9,13,23,36,40		Mallikâmâruta	..	2
Khagêndramanidarpana	..	11	Mallikârjuna	...	15,23
Kirâtârjunîya	..	48	Mallinâtha	..	11,23
Kîrti-Nârâyana	..	51	" -purâṇa	...	11,41
Kisukâḍu	..	6	Mammaṭa	..	31
Kittel, Rev.	..	2,3,52	<i>maṇḍalika</i>	..	2
<i>kômalâ</i>	..	30	Mandara	..	15
Kongulivarma	..	50	Mangarâja	..	11
<i>kôś'a</i>	..	37	Mangarasa	..	3
Kṛishṇa	..	50	Mâṇikyachandra	..	31

Manmatha-vijaya	..	10	Nalamba	..	43
<i>mantri</i>	.	2	Nripatunga	13,18,47,50	
Mârasimha	46,50,51		<i>nusul</i>	.	27
<i>ṁattēbha</i>	..	9	Opposition to Scripture	..	28
Mayūra	..	4	Oriental Library	43,53	
Medicine	..	47	<i>ornudi</i>	..	27
Mêghachandra	..	45,46	Ornaments of Sense	1,14,15,26,	
<i>melvâdu</i>	..	37		27,30,32,39	
Merits of Composition	13,27,29,		<i>pâdu</i>	..	37
	30,36		„ - <i>gabbam</i>	..	37
Munichandra	..	23,42	Palmistry	..	47
Muñja	..	4	Pampa, 8,10,11,41,42,43,45,46,47		
Mysore	..	1	„ -Bhârata	..	43
„ Inscriptions	..	48	„ -Râmâyana	4,6,44,46	
„ Mahârâja of	..	39	Pânchâla	..	30
Nâgachandra, 8,10,11,41,42,44,46			Pânchâlî	14,30,31	
Nâgânanda	..	47	Pañchatantra	..	4,6,45
Nagar	..	51	Pândus	..	4
Nâgavarma, 1,2,3,5,6,7,8,9,10,11,			Paraśurâma	..	46,51
12,16,18,19,22,24,25,26,			„ -charita	..	47
27,29,31,32,33,34,35,36,			Paronomasia	..	14
37,40,41,42,43,44,45,47,			Pârśvanâtha-purâṇa	..	42,45
48,51,52			Pârvati	.	8,46
„ I.	3,4,5,6,7,8		Pâthak, Mr.	4,13,15,50	
„ II.	3,6,7,8,9		Peculiar Causation	..	27
Nâgavarmâchârya	9		Periphrasis	..	17
Nâki	..	2,3	Peterson, Dr.	..	21
Nâkiga	..	2,3	Pischel, Dr.	22,23,24	
Nala-champu	..	49	Pleonasm	..	29
Namisâdhu	..	22,24	Poetical Conventions, 14,33,34,36		
Nânârtha-kâṇḍa	..	11	Poetics, 12,15,19,20,22,24,34,35		
„ -ratnâkara	..	12	Polakêsi-vallabha	..	50
Nañjunda	..	8	Ponna 8,10,11,41,42,44,45,46		
Narapati-vijaya	..	39	Prâkṛit Sûtras	..	21
Narasabhûpâliyam	..	39	Pramadâ-Dâsa-Mitra, Mr.	14	
Nârasimha I.	..	9	Pratâparudriya	..	39
„ II.	..	6	Pratirûpa-S'ûdraka	..	24
Narasimhachar, Mr.	..	53	<i>praudhâ</i>	..	31
Narrative	..	37	<i>prayôga</i>	..	40
Natural Description	..	14	Presidency College	..	20
Nâṭya-sâstra	..	20,25	Prosody	..	47,51
Navarasâlanâkâra	..	38	Pûjyapâda	..	4
Nayasêna	6,40,42,45,47		Pushpabâna	8,10,11	
Negaḷteyadaṭara-Bhîma	51		Pushpadanta-purâṇa	..	10,41
Nêmi	8,10,11,42		Quietistic Flavour	..	32
Nêmichandra	..	11,13	Râchamalla	..	3,8
Nêminâtha	..	11	Râghava-Pândaviya	..	4
„ -purâṇa,	11,42,46		Raghuyamśa	..	44,48
<i>nigḥaṇṭu</i>	10,11,12				

Râjasêkhara	..	5	S'ântinâtha	..	11,42
Râjatarangini	..	22	S'ânti-purâṇa	..	11,44
Râjâvali-kathe	..	8	S'ântivarṇa	..	42
Rakkasa	..	6	S'âradâvilâsa	..	38
„ -Ganga	..	2,3,6	Sarasvatî	10,11,12	
Rakrila-Gômin	..	20	„ -maṇihâra	..	47
Râma	..	4	„ -mukha-tilaka	..	47
„ -kathe	..	46	S'ârṅgadhara-paddhati	..	48,49
Râmânua Iyengar, Mr.	..	52	S'arvavarṇa	..	7
Râmâyana	..	46,48	S'âsvata	..	11
Rangachâryar, Professor.	20,25		S'atânanda	..	24
Ranna, 3,8,10,11,41,42,43,44,45,	47,50,51		Sâtavâhana	..	7
„ -Gadâyuddha	..	44,45	Sâtvatî	..	14
Rasakalike	..	24	Satyâśraya	..	50
Rasa-ratnâkara	19,24,38		Saundatti	23,24,42	
„ -vivêka	..	38	Savana	..	44
Râshṭrakûṭa	13,24,44,50		Senior Pandit	..	53,54
Ratna	..	47	Sêshagiri-S'âstri Professor.	..	5
Raṭṭa	..	23,24	Shikârpûr	..	9,51
Raṭṭahallî	..	50	Simhaprâyôpagamana	..	45
Raṭṭara-Mêru	..	50	Simile	..	14
Râya	..	2,3	Singana-dêva	..	50
Rhetoric	..	10	S'isupâlavadha	..	48
Rhetorical ornaments,	20,36,38,39		S'iva	..	9,46
Rhyme	..	13	S'ivamâra	..	51
Rice, Mr. 1,13,21,43,44,48,52,53			Sôma	..	15
Roman character	..	1	„ -dêva	..	5
Rudrabhaṭṭa	22,23,24,28		Sônêśvara	..	15
Rudraṭa	19,22,23,24,31,32		Sonant,	..	6
S'abdamapîdarpana,	1,11,13,36,		S'ravana Belgoḷa, 3,21,45,46,51		
37,40,41,42,51,52			„ „ Inscriptions	..	3
S abdânusâsana	3,21,40,52		S'ri-gaṇḍa-mârtanda	..	51
S'abda-smṛiti	29,35,36,40		S'riṅgâra-ratnâkara	..	38
sabhâpati	..	22	„ -tilaka	..	22,24
Sâhasa-Bhîma-vijaya	..	44	S'rînivasaïyangâr, Mr.	..	53,54
„ -Vainatêya	..	51	S'ripâla-kavirâja	..	48
Sâhitya-darpana	..	14	S'ripurusha	..	51
S'aiva	..	8	S'rirangapaṭam	..	46
Saiyadî	..	6,7	S'rîrûpa-Kandarpa	..	42
Sâlva	19,24,38		S'rîvarddha-dêva	..	21
samâna-s'abdâ	..	27	S'rîvijaya	..	13
Sâmânya-kâṇḍa	..	11	S'ri-Vishṇuvardhana-mahârâ a-		
Sâmâsiga	..	23,24	Vijayâditya-dêva	..	51
Sâma-Vêda	..	24	S'rutakîrti	..	4,5,46
sandhis	..	15	Style	14,25,26,29,30,31,36	
sandhyangas	..	15	Subhâshita-hârâvali	..	5
Sangarârjuna	..	42	„ -ratna-bhâṇḍâgâra	..	49
S'ankhavarma	..	9,47,48	„ -ratnâkara	..	49
			Subhâshitâvali	22,26,48,49	
			Subtle	..	16

S'ûdraka	42,43,48	Vaidarbhi	14,26,30,31
Sugandhavartti	.. 12,23	vairâgya	.. 9
Suggested meaning	.. 36	Vallabhadêva	.. 22,26
Sujanôttamsa	.. 47	Vâlmiki	.. 48
Sûkti-muktâvali	.. 5	Vâmana	19,21,29,31,34,35
Sûktisudhârṇava	.. 42,44	vañchitâ	.. 27
Sulakṣhaṇasâra	.. 39	Vânîvallabha	.. 10
Sumanôbâṇa	.. 9,11	Vararuchi	.. 11,21
Surd	.. 6	Vardhamâna	.. 11,12
svasti	.. 36	„ -purâṇa	.. 10
S'vêtâmbara	.. 22	Vastu-kôṣa	2,6,7,9,10,11,34,35,36
Tailapa	.. 50	Vellaṅki Tâtambhaṭṭu	.. 39
„ II	.. 44	Vengi	.. 6,39
Taḷaprahâri	.. 42	„ -paḷu	.. 6
Tale	.. 37	Venṇamayya	.. 7
Tamil	5,6,21,39	Vêṇugrâma	.. 23
„ Râmâyana	.. 39	Verbal Ornaments, 13,15,27,32,39	.. 47
Tarikere	.. 6,51	Vidagdhalalâma	.. 48
Tattvârtha-mahâ-sâstra	.. 21	Vikramâditya	.. 44
Telugu	.. 39	„ VI.	.. 44
Tipparasa	.. 38	Vikramânka	.. 44,50
Tirthankara	.. 11	Vikramârjuna-vijaya	.. 43,46
Tirumalârya	.. 38	Vikrama-tunga	.. 51
Toṛagele	.. 50	Vikramôrvaśîya	.. 48
Trailôkyamalla	.. 50,51	Vinayâditya	.. 51
Tribhuvanamalla	.. 51	Vinayavati	.. 43
Trivikrama	.. 49	Vinnakôṭa Peddanna	.. 39
ubhaya-kavi-chakravarti	.. 44	Vipra-mârtanḍa	.. 51
Udayâditya	.. 9,15	Vîra-mârtanḍa	.. 51
Udayâdityâlankâra	15,16,19	Vîra-mârtanḍa-dêva	.. 51
Udbhata	20,22,26,30,31	Viranandi	.. 46
Uddanḍa-kavi	.. 21	Vîra-S'ôḷa	.. 39
Underlying Emotions	.. 14	Viraśôḷiyam	.. 39
upâdhyâya	.. 9	Vishṇu-purâṇa	.. 24
upanâgarikâ	.. 30,31	vritta	.. 37
Uttara-purâṇa	.. 45	vritti	.. 14,39
Vâdirâja	.. 45	Yâdava-katakâchârîya	.. 9
Vâgbhata	.. 34	Yama	.. 46
Vâgbhaṭalankâra	.. 34	Yâpparungalak-kârîgai	.. 5
Vaidarbha	16,26,30	Yasastilaka	.. 5
		Yasôdhara-charite	6,37,42

AES-SELECT CHECK LIST

**KITTEL, F. : A KANNADA-ENGLISH
DICTIONARY**

**REEVE & SANDERSON : KANNADA-
ENGLISH DICTIONARY**

**BUCHER, WATSA : A KANNADA-ENGLISH
DICTIONARY**

**ZIEGLER, WATSA : ENGLISH-KANNADA
DICTIONARY**

**PANJE MANESHA RAU; : ENGLISH-
KANNADA POCKET DICTIONARY**

**BASAL MISSION., : A KANNADA
VOCABULARY OF SOME HOMONYMS AND
TECHNICAL WORDS**

**NARASINGA RAO, ULLAL : A KISAMWAR
GLOSSARY OF KANNADA WORDS**

**NARASINGA RAO : A HANDBOOK OF
KANNARESE PROVERBS WITH ENGLISH
EQUIVALENTS**

**RICE, L. : THE AMARA KOSHA OF AMRA
SIMHA WITH MEANINGS IN ENGLISH AND
KANNADA, AN ALPHABETICAL INDEX TO THE
WORDS.**

**KITTEL., F. : A GRAMMAR OF THE KANNADA
LANGUAGE-COMPRISING THE DILECTS OF
THE LANGUAGE (ANCIENT, MEDIEVAL AND
MODERN)**

**KITTEL., F. : CANARESE POETICAL
ANTHOLOGY**

**KITTEL, F. : NAGAVARMA'S CANARESE
PROSODY**

**KITTEL, F. : SHABDAMANIDARPANA
KESIRAJA'S JEWEL MIRROR OF GRAMMAR**

**PANDITA (V.D.) : PANDIT NIGHANTU (*A
GLOSSARY OF BOTANICAL MINARAL, AND
ANIMAL KINGDOMS IN EIGHT INDIAN
LEADING LANGUAGE (VIZ KANNADA, HINDI,
MARATHI, GUJARATI, TELUGU, TAMIL AND
SANSKRIT, WITH AN APPENDIX GIVING THE
LATIN NAMES WITH SANSKRIT EQUIVALENT,
AND INDEXES) BY VIDWAN VAIDYA
PUNCHANAN V.D. PANDIT.**

**KRISHNAMACHARYA (BASAL MISSION):
A GRAMMAR OF THE MODERN KANNADA
LANGUAGE**

**SPENCER, H. : A KANNADA GRAMMAR WITH
GRADUATED EXERCISES**